This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

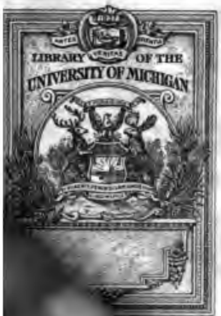
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

FROM THE LIBRARY OF
Professor Karl Heinrich Rau
OF THE UNIVERSITY OF HEIDELBERG
PRESENTED TO THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
BY
Mr. Philo Parsons
OF DETROIT
1871

MARCI ACCI
PLAUTI
COMOEDIÆ XX
Superstites
ex recensione

University of MICHIGAN
105263

ACC

P L A U

COMOEDIÆ
ſuperſtites,

Ex novâ recenſione

AUGUSTI BUCH

Cum locupletiore Indice V

verborumq́; veterum, minus

uſitatorum, aut abſtruſioris

ſignificatus.

FRANCOFURTI & WITTENBERGÆ,
ptibus Hæredum D. TOBIÆ MEVI
& ELERDI SCHUMACHERI.
pis Balth. Chriſt. Wuſtii, Typogr. Francof.
ANNO M DC LIX.

49

878
P5
B91

GENEROSIS, MAGNIFICIS, NOBILISSIMISQVE AC SVMMIS VIRIS,

Dn. FRIDERICO

à METSCH, IN FRISEN ET REICHENBACH:

Sereniſſim. Electoris Saxon. ab interioribus Conſiliis, in Senatu Eccleſiaſtico Præſidi, & LEGATO:

Et

Dn. HENRICO

à FRISEN IN RÖTHAU:

Sereniſs: Elect. Saxon. Conſiliario & LEGATO:

PATRONIS LITERARVM ET MEIS SVMMIS

AVGVSTVS BVCHNERVS

D. C. Q.

bante tam diuturno & maximo
o ſiſtere, ſuamque in ſedem, auſpicio nu-
eq; DEI immortalis reducere queat; ipſe
rea, ut cum dolore & ægritudine, qua in
enti quiſq; eò afficitur magis, quo melior
ipſe fuerit, quaſdam inducias veluti face-
, M. ACCIVM PLAVTVM, recenſui.
us ingenium & facetiſſimam dicacitatem
dmirata antiquitas eſt, ut non Comœdiæ
um, poſt Cæcilium cui primas dabant
inguæ etiam ac elegantiæ omnis in verbis
næ principem facerent: unumq; feſtivi-
ſermonis, & incredibili lepore ſic antiſta-
itarent cæteris, ut urbanitatis Magiſtros

MI VIRI, ut eſt de prælo recens, & ab
ornatus, mitto ad vos, inque familiam
ım, quod geſtit ſanè, trado ac dono; ut
:ſtivo ac erudito acroamate feſſum ne-
;, & jam poſt arduas, quas ſuſtinetis, cu-
:miſſionem aliquam liberalemq; ludum
gitantem animum vernilitate amabili re-
:t, & ſic inſtauret. Auguſtum, frugi illum
ımaq; virtute ac ſapiētiâ principem, nunc
:rionibus, nunc aretalogis, aut vel de circo
lionibus diſtinxiſſe cœnas, auctores lucu-
ıti produnt. Veſtricium quoque Spurin-
ım, virum ſingularis exempli, & Ducem
ımmum, frequenter Comœdos interpoſuiſ-
: epulis, Plinius docet. Qui diſertiſſimus
ſcriptor, & inter maximos togâ ſuo ſeculo
riros idem de ſemetipſo alibi narrat. Nempe
quod plurimi luxus atque inertis voluptatis
cauſa, ne torpeat otium, in quod ſe immerſe-
:unt ſemel, appetunt; id maximi aliquando
atque ſanctiſſimi viri ſibi indulgent. Non ſan
ıt ſolvant negotia ac intervertant; ſed verò
condiant tantum, ac interjungant, quò nc
poſt paullo ad ſeria, & curis maximis pares
ludo revertant. Quâ quidem in re, ILL
TRIS PRÆSES, & tu dulciſſimũ, FRI
de

cum ſtrenuè maximè videtur nugari,
præter opinionem ſerium aliquid ad vi-
nores, Remp. ipſam denique, jaciat; &
medios inter, mutatis ſubitò partibus,
orem ex ſcurra, ex hiſtrione philoſo-
repræſentet. Innumera prætereo, quæ
uſque officio, viros, fœminas; juvenes,
parentes, liberos, dominos, ſervos; vici-
em, familiares, amicosque, & paſſim &
regie admonet. Illa verò, quæ ad inte-
a cultum animi pertinent, & veras de
concipiendas opiniones, nec recen-
propter copiam omnia ſunt, nec ob
ntiá, omnino prætereunda. Illud enim

quid fortius de ipſa Stoicorum porticu exſpectes, qui in virtute, non ſummum tantum collocabant bonum, ſed unam eſſe bonum; cætera omnia, præter malitiam, ſeu vitioſitatem, nec bona per ſe, nec mala ſanè; ſed ſic habenda, ut ejus animus, qui uteretur, foret, aſſeverabant? Iam cum affirmat Deum eſſe, qui omnia, quæ gerimus homines, audiatque ac cernat; atque hunc curaturum quidem nos, proindè ipſi alios habuerimus: ejusmodi certè eſt, ut vel Platonem ipſum deceat, ſummum illum divinitatis & providentiæ patronum: quam totam in hortulo ſuo Epicurus; ex maxima parte in Lyceo Ariſtoteles, ivit deſtructum. *Eſt profectò Deus*, inquit captivus ſervulus, ut nihil ſe dubitare oſtenderet excellentiſſimam aliquam eſſe naturam, unde origo flueret cæteris: & ab eadem ſuſpicionem torporis atque incuriæ ut removeret, illicô ſubjicit: *qui quæ nos gerimus auditque & videt.* Sed nil contentus aſſeruiſſe providentiam Deo, ſeveritatem quoque tribuit: & quem ſuarum rerum inſpectorem fecerat, judicem quoque illarum declarat. Sequitur enim,

Is, uti tu me hic habueris, proinde illum illîc curaverit.

Enim-

inspectet, quia Deus eſt; providentia ac gu-
rnatio quoque eſt: atque ſi iſta, judicium
oque. Vt quid inſpiceret enim, niſi ut judi-
et? *Dum ſemper gubernat Deus*, præclarè
vianus ait, *ſemper judicat: quia gubernatio*
judicium eſt. Pari pietate cenſenda ſunt,
in Rudente Arcturus præfatur: *Deum quo-*
e ſcire qui quærant malum, & qui perjurio li-
adipiſci poſtulent: judicare hunc denuò judi-
ante res, & graviore multare multâ, quàm
lumentò litem abſtulerint. fruſtraque indu-
animum malos, ſe donis & hoſtiis placare
ſe, cui nihil acceptum æquè ſit, ac animus re-
& bonus. Quò omnis eorum ſumma re-
quæ primò Pythagoras (ut de Porphyrio
cimus) & apud Platonem Socrates poſtea
tra illorum futilitatem diſputavit graviſ-
, qui Deos ſic, quaſi homines, corrumpi
uci donis rati, quamcunque ab iis ſe im-
aturos ſperarent veniam, ſi aris templiſ-
eorum magnifica munera atque opimas
mas, ut ſceleſtiſſimi ipſi forent, intuliſ-
: omnem divinitatis cultum ſacrorumq́;
gionem, non ſanctitate ac innocentiâ o-
ntium; ſed ſacrificiorum opulentia ac pō-
aniſſimâ vanitate æſtimantes. Iam illud,

† 5 Leniter

Leniter qui ſæviunt, ſapiunt magis:

Item

*Si incolæ benè ſunt morati, pulchrè munitum ar-
bitror.*

*Perfidia, & Peculatus ex urbe, & Avaratia ſi ex-
ulant,*

*Quarta invidia, quinta Ambitio, ſexta Obtre-
ctatio,*

Septimum Periurium, octava Indiligentia:

*Nona Injuria. Decimum, quod peſſimum aggreſ-
ſu, Scelus.*

*Hæc niſi inde aberunt, centuplex murus rebus ſer-
vandis parum eſt.*

Rurſus, quæ de abolita caſtitate morum veterum, legibusq; per ambitionem oppreſſis, necnon honorum præmiis, neglecta virtute, in flagitia collatis, Staſimus, non pro conditione fortunæ, hoc eſt, ſervilem in modum, ut ſervus eſt, in Trinummo philoſophatur; nonne cum cæteris ſic comparata ſunt, ut in media Curiâ, in ipſo Senatu, atque Repub. locum habeant, dignaq; ponantur, quæ Principes ipſi ac populorum paſtores, ſubinde recogitent probeque obſervent? Non tam moroſa, & contumax, & truculenta Sapientia eſt, ut omnes lepores, omnes amœnitates vitæ deteſte-

deteſtetur ac fugiat: nec niſi Catonem aliquem horridum, triſtem, ſuperciliofum, qui per ætatem os leviter riſu diducere, inſtar flagitii æſtimet, ſequi velit; aut cum Timone, hominum odio, in ſolitudine ac luſtris contubernalis ferarum degere optet. Capitur cœtibus hominum, licet divinæ atque cœleſtis originis ſit: nullum faſtidit colendi genus; in rure, in urbe, in gurguſtiolis juxta & Regum palatiis manet: nec tantum gymnaſia curiasque ac templa celebrat; in forum etiam tranſit; in pullatorum circulos penetrat; fabulas ſermonesque miſcet: quandoque & in theatra proficiſcitur, perſonam ſumit & partes: atque nunc Tragicum quiddam ac grande intonat; nunc poſt cothurnum, in ſocco lenius aliquid placidiusque ingreditur. Fitque haud raro, ut quæ non ita pridem de Socratis, de Cleanthis, de cujuſdam alterius viri ingentis pectore, ſic, quaſi de adyto atq; ſacrario quodam, oraculorum cœleſtium vicem, protulit; eadem mox, aut muliercula ſimplex inſtinctu ejus, aut vile mancipium; aut, ſi ad ſummum ventum fuerit, familiaris quidam in ſcena differat pater, ſi minus ſplendidè, æque ſalubriter tamen. Quo magis enim diſſi-

mulatur ipſius majeſtas; eò admittitur citius; faciliorcsq; ad obſequendum animos habet, quos jucunditate dictorum morata eſt ante & ſuos fecit. Sed quicquid commatis hujus apud Comicum, aut olim legiſtis, VIRI EMINENTISSIMI, aut nunc per otium, cum à Rep. remiſſionis honeſtæ cauſa ad feſtiviſſimi lectionem autoris libuerit digredi, iterabitis; hoc plus ſinceræ ac limpidiſſimæ voluptatis pollicetur vobis, quod nihil ibi aut pulchrè moneri obſervabitis, quod non jam ante illa ſapiens veſtra & generoſa indoles ſubjecerit vobis; nihil egregie atque utiliter præcepi, cujus non ipſi luculenta edideritis exempla. Plurimum enim & delectationis & honeſtiſſimi gaudii animo oritur, cum aliis quoque aſſerta legimus, quæ habuerimus ipſi optima; nec ſenſus tantum, ſed mores etiam noſtros ſapientiſſimis viris animadvertimus probari. Ego verò nihil hic imputandum habeo præter dierum aliquot induſtriam, quos recognoſcendo Poetæ, dum typis deſcribitur, impendi. Quod ut laboris & ſtudii aliquam laudem habeat, extra omnem ingenii tamen eſt. Quæ eò nunc minus tentanda nobis; quo fatum infeſtius literas, & omne bonarum artium

tium

[redacted]

tium genus affligit. Quæ nunquam aliàs temere periculum gravius adeant, quàm quod memoriam ipſam ac nomen in mentibus noſtris extinguat ac tollat. In nobis autem ut nunquam excelluit animi illa pars; ita quod ejus affuit id iſto tam diro, quod omnia ruit ac vertit, afflatum fulmine totum jacet. Quo fit ut neque ſolenni hujuſmodi ſcripturarum officio fungi queam, & quod oportuit fieri, circumagere ſtylum in veſtras, quas poſteritati debetis, laudes. Quare quæ de nobilitate generis, quâ orti uterque antiquiſſimâ, & tot illuſtrib⁹ imaginibus, tot maximis titulis fultâ, eſtis, ex ultimi temporis memoriâ, & vetuſtiſſimorum annalium fide afferre hîc alii poterant; id in præſenti prætereundum mihi omne transmittendumque penitus &c. Ac multò magis, quodcunque prærogativæ ac decoris non accepiſtis à majoribus quidem; ſed veſtro vobis labore ac ſtudio partum paratumque conſtat. Quod tanto lumine ſe undiquaque diffundit ac ſpargit; ut ille ipſe natalium ac incunabulorum ſplendor ingens ad candidiſſimum iſtud, quod ipſi vobis circumdediſtis, ſidus, liqueſcat quodammodo atque diſpareat. Nihil itaque hîc AMPLISSIM

[redacted]

SIME PRÆSES, de incredibili magnitudine animi tui, quæ honeſto & vero nititur, leges. Nihil de rarâ iſtorum temporum dote, candore ſingulari: qui ut altiſſimas ac generoſiſſimas quasque mentes perpetuo ambit ac ſequitur, ita ab incorruptiſſimo pectore tuo nunquam recedit, inque veſtibulo ejus, ore ac fronte, ſemper apparet. Nihil de innocentia morum conſtantiaque admirabili, quâ contra tot artes ſeculi ac labes ita duras invictus, ut multò facilius videatur averti poſſe à curſu ſol, quam tu, ô ſidus noſtrum, ab decoro & recto. Iam illa divina mentis vis, illaque ſcientia tua, qua omne divinum humanumque jus, privatum æquè ac publicum, totque ingentes alias artes, quibus inſtitui, & regi, & conſervari Reſp. ſolent, ſic es complexus animo ac tenes, ut nihil eorum, quorum venerit uſus, quærendum diu, & multo molimine inveſtigandum tibi anxiè ſit; ſed maximorum conſiliorum beata copia te circumſiſtat aſſiduè, atque, ut frugi miniſteria ſolent, præſto perpetuo aſſit ad manum; illa omnia, inquam, muſſitanda mihi diſſimulandaque in præſentia ſunt. Quid nunc de fide in Principem *maximum?* de pietate ſtudioque in Patriam

memo-

...m tamen, quas in diversis partibus domi
iſſimarum dignitatum ratio quotidiè ti-
eras imponat. Cæterum foris, cum mit-
is de ſummis rebus peregrè, qui non la-
s moleſtiæque periculaq; ac contentio-
i itinere ac viâ in congreſſu item atque
ilio, & adeundæ tibi fuerunt, & ſuſtinen-
Quæ quidem cum nemo temerè, qui ſe-
leſunctus, aut iterum ſit, tentanda de-
ſibi ac repetenda cenſeat, niſi is animi
mi fuerit, & patriam communemque
pro cujus ſalute ac utilitate hæ conſueve-
vices ſumi, quam impenſiſſimè amet;
de te ſtatuemus, HEROS qui tot Lega-
s graviſſimas adminiſtraſti ſummâ lau-

poti⁹ ac vires, & quicquid vigilię, quicquid ſudoris atq; diſcriminis hoc grandi natu annorum, & venerabili iſta canitie capitis pro patria publicaque re adhuc ſuſtines, vitam inde quodammodo ac alimoniam petere videare, vel lucem ipſam ac ſpiritum, ſi ſit neceſſe, paratus impendere, poſtquam quietem ac otium, quod ætati, quod meritis tuis debebatur, ultrò neceſſitatibus publicis remiſiſti. Quas tuas maximas laudes cum condere ſtylo & exæquare, vel integris etiam ac validiſſimis ingeniis arduum ſit, non extra veniæ ſpē erit, ſi calamitoſi ac feſſi ne attingant quidem, & celebrandas felicioribus omninò relinquant. Neque igitur de te etiam, GENEROSE FRISI, nunc comminiſci quid in aperto nobis eſt, quod aut divinis dotibus tuis, aut voto atque affectui meo reſpondeat. Qui ex admiratione tot maximarum rerum, quibus inſtructus ornatusq; es, adeò ardens fertur in te, itaque exuberat, ut nec videre in promptu ſit, quo ſeſe nomine ſic tibi commendet, ut, quantus eſt ipſe, intelligatur ſatis. Namq; de excellentiſſimo ingenio tuo quid dicam, cui defuturum citius, quod diſcat, arbitrer, quam quod non capere ipſum queat?

Quos

ꝭ literarum, quos doctrinarum immen-
ſeſauros id tibi cuſtodit ac ſervat, & quo-
.ppellare volueris, optima fide illicò pro-
Quid habent Latinæ, quid Græcæ Mu-
uod non jam olim ſic, quaſi peculium aut
ɔnem feceris tuam? Nihil in erudita an-
itate, nihil in elegantiore hiſtoria tuam
:iam fugit: qui ita vetera, ut recentia, ſic
erna, ut deſita tenes. Iam quicquid ſeve-
s diſciplinæ jam olim invenit ſapientiæ
um, id omne, non quidem à nobili pa-
aut ſemibarbaro quodam doctore, ſed à
ſimo & abſolutiſſimo quôque veterum,
ui hac noſtra, aut ſuperiore ætate, cultius
idam politiusque philoſophandi ſecuti
ıs vel paria fecerunt antiquitati, vel &,
; æmulabantur, prætererierunt, ſic perce-
ac induiſti animo, ut iis de rebus nemo
ıolis diſertius diſputet, quam tu agendo
ıotidie oſtendas. Quibus tot laudibus
capaciſſimum pectus tuum, FRISI, im-
s abunde, ſummosque ſeculi viros, etiam
ı patriam, ingeniiq; ac eruditionis prin-
;, in tui admirationem traxeris, in quod
ii genus, in Palatio, in Curia congreſſi-
ue omnis generis non ita ſufficias, quin
clarus

actionibus comicis notatur) ſtatum, poſt t
labores & acerbiſſimas ærumnas, cum grat
latione univerſi Chriſtiani orbis reſtituatu
totaq; Germania adeò, non atrociſſimaru
cladium palæſtra, ut hactenus, illætabilis, u
timarumq; calamitatum domicilium quo
dam ac receptaculum: ſed honeſtiſſimæ c
juſque & innocentisſimæ voluptatis ac gau
perpetuum & feliciſſimum exiſtat theatrum
tum vos in eo, LEGATI MAGNIFIC
inuſitatæ virtutis ac ſapientiæ, diuturnum,
ingens, dulciſſimumque ſpectaculum, æv
que noſtri geminum lumen ac decus æte
num. Witteberga XIV. Kalend. Jun. A
cIↃ IↃ CXL.

LECTO

LECTORI S.

NOn tam ſecuri, AMICE LECTOR, officioſi fuimus, ut ſine honore præfationis lepidiſſimum Comicum tibi exhiberemus. Qui ut editur iterum tuo, ita uti velis, commodo; ſic tibi reddendi ante ſtudii atque induſtriæ noſtræ ratio fuit. Nam in ipſius Plauti digredi laudes, nil attinebat magnopere. Qui cum iis ſeculis inter auctores principes, unde ſermonis Latini addiſci indoles atque proprietas ſolet, pene regnum obtineat; hoc commendationis officio carere facile poteſt. Quo indigent maximè, qui neque noti ab ſe, & nulla in re ſpectati fuerint. Forma ac facies eadem eſt, quæ ante hos XVI. annos in tuum ſeſe conſpectum dedit: ſatis, ni fallimur, commoda, & apta quotidianis uſibus. Textum de editione Taubmaniana majori, quam extincto hoc Academiæ lumine, Vir de antiquitate & univerſis literis magnificè meritus, IANVS GRVTERVS, amiciſſimo homini ſuperſtes, procuravit, expreſſimus. Non ita tamen, ut inhærendum exemplo perpetuo ſtatueremus ac recedendum ab eo tum demum, cum lectio, quæ exhiberetur, manifeſtè corrupta interpretari ac capi planè haud poſſet. Quibus in locis, & perpauciſſimis iis quidem, aliarum editionum ſcripturam, quæ probaretur nobis maximè, ſequi, illius ſeponere, nulli religioni nobis duximus. Satius rati, dubium quiddam

ſed certi ſenſus, accipere, quàm in quo legentibus figeretur crux, ut vetuſtiſsimorum librorum auctoritate niteretur. Nudum textum proponimus. Quare ut is clariſsimus & expeditus quam maximè eſſet, operam dandam exiſtimavimus. Facturi aliter, ſi Commentarios juxta adiicere viſum: in quibus dubia, obſcura, corrupta item ac depravata ex vero quæ eſſent, excuterentur: aut ſi hæc primùm de Bibliothecarum theſauris produceremus: ut haberent ſcilicet eruditi ac docti, in quo deinceps ingenii exercerent aciem, & confutatis aliorum conjecturis, rem ipſam invenirent. Nunc adoleſcentulos, qui applicari Latinis jam paullò ſerius literis ceperint, hic tantum reſpeximus: his ratione hac noſtra ivimus conſultum. Adjuncto in eorundem gratiam indiculo etiam, in quo inuſitata ac ſingularia pleraque ac minus nota in vulgus apud Plautum (quas Gloſſas Quintilianus, & alii veterum appellarunt) exhiberentur non tantum ordine; verum & breviter explicarentur. Vt ſi quid ſalebræ & difficultatis incideret, æquari ac tolli inde poſſet. Hæc ipſa quoque, cum nõ unius eſſent generis; & alia adeò obſoleta, alia antiqua; nonnulla ficta & facta novè; ac in his rurſus, quæ planè θυμελικὰ, ut Græci vocant, & extra theatrum vix quicquam haberi loci poſſent; quin nec ibidem fortaſſe ab omnibus, qui non plebeja judicia ſequerentur, ſatis probanda; notis ſuis diſtinximus. Ne affecta pro integris; diſtorta pro rectis aſſumerentur: & vitioſa imitatio, aut antiquarios, aut cacozelos efficeret, quod elegãtiæ ſtudioſo utrumq; cavendũ. Nempe, uti in vita,

ſic

ſic in dicendi ratione etiam tam abſolutus atque perfectus nemo extitit, quin aliquando prævaricatus abiret à vero. Et cum doceret Plautus fabulas, Latini ſermonis puritas, ac elegantia, nõ tam conſtiterat in ſummo, quàm in id potius contendebat. Iam cum valeret ingenio ſi quisquam alius, & ad feſtivitates ac jocos factus eſſet quodammodo; eaq; ex re maximos plauſus potius, ut excellentiſsimi Iudicii viri obſervarunt, quam veras ſolidasq; laudes, quæ à pullata concione petendæ non ſunt, atque ab elegantiſsimis quibusq; & ſapientiſsimis unicè expectandæ, quæreret; factum eſt, ut dum permittit frena animo, ſe regere haud poſſet, & ſic abreptus impetu, non pauca, cum in dicendi regulam, tum in pudoris etiam legem, peccaſſe videatur Plautus: tanto ingenio atque dicendi vi Terentio major, quanto eodem judicio, arte & honeſti ſtudio minor apparet. Quare, ſicut auctores ſuaſoresque adoleſcentibus ſumus, ut Comicum noſtrum propter & venuſtatem admirabilem & ſingularem proprietatem dicendi, quæ eſt in eo, aſſiduè volvant ac legant, ita eosdem monemus quoque, ut prudenter ac cautè id faciant: ac ea quidem, quæ verecundiæ rationem evertunt, & male conſulunt moribus, planè prætereant, in eis verò, quæ ad dictionem pertinent, alia ſeculo ejus, alia theatrorum conſuetudini moribusque relinquant, & optima tantum imitentur. De quibus ut judicari rectius poſſit, operæ erit, ſummi ac incomparabilis Viri, DANIELIS HEINSII, diſſertationem de Plauto Te-

rentioq; ad quendam Horatii locum inſtitutam legere. Quam inter notas in eum Poetam edidit primum; deinde iterum, ſed auctiorem, ante hos ſeptem annos præfixam Terentio evulgavit. Dignam profectò quæ & hic innoteſceret magis; niſi prolixitas obſtitiſſet. Quare hanc indicaſſe ſaltem & adjeciſſe interim, quæ nec ab ratione Heinſij diverterent, ac brevius aliquantò rem expedirent, ſatis erit. VALE.

M.ACCI

M. ACCI
PLAUTI
FABULÆ XX.
SVPERSTITES

NOMI

NOMINA FABVLARVM.

I.	Amphitruo.
II.	Asinaria.
III.	Aulularia.
IV.	Capteivei.
V.	Curculio.
VI.	Casina.
VII.	Cistellaria.
VIII.	Epidicus.
IX.	Bacchides.
X.	Mostellaria.
XI.	Menæchmi.
XII.	Miles Gloriosus.
XIII.	Mercator.
XIV.	Pseudolus.
XV.	Poenulus.
XVI.	Persa.
XVII.	Rudens.
XVIII.	Stichus.
XIX.	Trinummus.
XX.	Truculentus.

MARCI

MARCI ACCI PLAUTI COMICI
AMPHITRUO.

DRAMMATIS PERSONÆ.

Sosia.	Mercurius.
Juppiter.	Alcumena.
Amphitruo.	Thessala.
Blepharo.	Bormia, ancilla.

ARGUMENTUM.

IN FACIEM vorſus Amphitruonis Juppiter,
Dum bellum gereret cum Teleboïs hoſtibus,
Alcumenam uxorem cepit uſurariam.
Mercurius formam Soſiæ ſervi gerit
Abſentis: his Alcmena decipitur dolis.
Poſtquam rediere veri Amphitruo & Soſia,
Uterq; luduntur *dolis mirum in modum.*
Hinc jurgium, *tumultus,* uxori *&* viro.
Donec cum tonitru voce miſsâ ex æthere,
Adulterum ſe Juppiter confeſſus eſt.

ALIUD.

Amore captus Alcumenas Juppiter,
Mutavit ſeſe in ejus formam conjugis,
Pro patria Amphitruo dum cernit cum hoſtibus,
Habitu Mercurius ei ſubſervit Soſię,
Is advenientes, ſervum & dominum, fruſtra habet.
Turbas uxori ciet Amphitruo: atq; invicem
Raptant pro mœchis Blepharo captus arbiter,
Uter ſit, non quit A*mphitruo* decernere.
*Omnem rem noſcunt: gemi*nos Alcmena enititur.

PROLOGUS.

MERCURIUS.

UT vos in voſtris voltis mercimoniis
Emundis vendundisq; me lætum lucris
Afficere, atq; adjuvare in rebus omnibus:
Et ut res, rationesq; veſtrorum omnium
Bene expedire voltis, peregriq; & domi,
Bonoq; atq; amplo auctare perpetuo lucro,
Quasq; incœpiſtis res, quasq; incœptabitis:
Et uti bonis vos voſtrosq; omnis nuntiis
Me afficere vultis: ea afferam, eaq; ut nuntiem,
Quæ maximè in rem voſtram communem ſient.
Nam vos quidem id jam ſcitis conceſſum & datum
Mihi eſſe ab diis aliis, nuntiis præſim & lucro.
Hæc ut me vultis approbare, annitier.
Lucrum ut perenne vobis ſemper ſuppetat:
Ita huic facietis Fabulæ ſilentium,
Itaq; æqui & juſti hic eritis omnes arbitri.
Nunc cujus juſſu venio, & quamobrem venerim
Dicam: ſimulq; ipſe eloquar nomen meum.
Iovis juſſu venio: nomen Mercurii eſt mihi.
Pater huc me miſit ad vos oratum meus,
Tametſi pro imperio, vobis quod dictum foret
Scibat facturos, quippe qui intellexerat
Vereri vos ſe & metuere, ita ut æquum eſt, Jovem:
Verùm profectò hoc petere me precario
A vobis juſſit leniter dictis bonis.
Etenim ille, cuju' huc juſſu venio Iuppiter,
Non minus quàm voſtrum quivis formidat malum:
Humanâ matre natus, humano patre,
Mirari non eſt æquum, ſibi ſi prætimet.
Atq; ego quoq; etiam, qui Iovis ſum filius,
Contagione mei patris metuo malum:
Propterea pace advenio, & pacem ad vos affero,

Iuſtam

Nuptunum, Virtutem, Victoriam,
em, Bellonam, commemorare quæ bona
; feciſſent? qui benefactis meus pater,
n regnator, architectus omnibus.
ıos illic nunquam fuit patri meo,
probraret quod bonis faceret boni.
ım arbitratur eſſe id à vobis ſibi,
:oq; vobis bona ſe facere quæ facit.
c quam rem oratum huc veni, primùm proloquar,
argumentum hujus eloquar Tragœdiæ.
d contraxiſtis frontem? quia Tragœdiam
futuram hanc? Deus ſum: commutavero
em *hanc, ſi voltis: faciam ex Tragœdiâ,*
ædia ut ſit, *omnibus iisdem verſibus.*
n ſic an non, voltis? ſed ego ſtultior,
i neſciam vos velle, qui divus ſiem.
o quid animi voſtri ſuper hac re ſiet.
m ut commiſta ſit Tragico comœdia:
me perpetuo facere ut ſit Comœdia,

Si quoi fautores delegatos viderint,
Ut his in caveâ pignus capiantur togæ.
Sive etiam qui ambiſſent palmam hiſtrionibus,
Seu quoiquam artifici, ſeu per ſcriptas literas,
Sive qui ipſi ambiſſent, ſeu per internuntium,
Sive adeò ædiles perfidioſè quoi duint,
Sirempe legem juſſit eſſe Juppiter,
Quaſi magiſtratum ſibi alterive ambiverit.
Virtute dixit vos victores vivere,
Non ambitione, neque perfidia, quî minus
Eadem hiſtrioni ſit lex, quæ ſummo viro?
VIRTUTE ambire oportet, non favitoribus.
Sat habet favitorum ſemper: qui rectè facit;
Si illi fides eſt, quibus eſt ea res in manu.
Hoc quoq; etiam mihi in mandatis dedit,
Ut conquiſitores fierent hiſtrionibus,
Qui ſibi mandaſſent, delegati ut plauderent;
Quive, quò placeret alter, feciſſent, minus,
Eis ornamenta & corium uti conciderent.
Mirari nolim vos, quapropter Juppiter
Nunc hiſtriones curet. ne miremini:
Ipſe hanc acturu'ſt Juppiter Comœdiam.
Quid admirati eſtis? quaſi verò novum
Nunc proferatur Jovem facere hiſtrioniam.
Etiam hiſtriones anno cùm in proſcenio hic.
Jovem invocârunt, venit: auxilio eis fuit.
Præterea certè prodit in Tragœdiâ.
Hanc fabulam, inquam, hic Iuppiter hodie ipſe aget,
Et ego unà cum illo. Nunc vos animum advortite,
Dum hujus argumentum eloquar Comœdiæ.
Hæc urbs eſt Thebæ: in illiſce habitat ædibus
Amphitruo, natus Argis ex Argo patre,
Quicum Alcumena eſt nupta Electri filia.
Is nunc Amphitruo præfectu'ſt legionibus.

Nam

Nam cum Telebois bellum eſt Thebano poplo.
Is priusquam hinc abiit ipſemet in exercitum,
Gravidam Alcumenam uxorem fecit ſuam.
Nam ego vos noviſſe credo jam ut ſit pater meus:
Quàm liber harum multarum ſiet:
Quantusq́; amator ſiet, quod complacitum eſt ſemel.
Is amare occœpit Alcumenam clam virum.
Uſuramq; ejus corporis cepit ſibi.
Et gravidam fecit is eam compreſſu ſuo
Nunc, de Alcumenâ ut rem teneatis rectiùs,
Utrinque eſt gravida, & ex viro, & ex ſummo Iove
Et meus Pater nunc intus hic cum illâ cubat:
Et hæc ob eam rem nox eſt facta longior,
Dum ille, quâ cum volt, voluptatem capit.
Sed ita aſſimilàvit ſe quaſi Amphitruo ſiet.
Nunc ne hunc ornatum vos meum admiremini,
Quòd ego huc proceſſi ſic cum ſervili ſchemâ,
Veterem atque antiquam rem novam ad vos proferam.
Propterea ornatus in novum inceſſi modum.
Nam meus pater intus nunc eſt, eccum, Iuppiter:
In Amphitruonis vortit ſeſe imaginem,
Omnesq́; in eum eſſe cenſent ſervi, qui vident:
Ita verſipellem ſe facit, quando lubet.
Ego ſervi ſumpſi Soſiæ mihi imaginem
Qui cum Amphitruone abiit hinc in exercitum:
Ut præſervire amanti meo poſſem patri:
Atque ut ne, qui eſſem, familiares quærerent,
Verſari crebro hic cum viderent me domi.
Nunc cum eſſe credent ſervum, & conſervum ſuum,
Haud quisquam quæret qui ſiem, aut quid venerim.
Pater nunc intus ſuo animo morem gerit:
Cubat complexus, cujus cupiens maxumè eſt.
Quæ illi ad legionem facta ſunt, memorat pater
Meus Alcumenæ, at illa illum cenſet virum

Suum eſſe, quæ cum mœcho eſt. ibi nunc meus pater
Memorat, legiones hoſtium ut fugaverit:
Quo pacto donis ſit donatus plurimis.
Ea dona, quæ illic Amphitruoni ſunt data,
Abſtulimus: facile meus pater quod volt facit.
Nunc hodie Amphitruo veniet huc ab exercitu
Et ſervus, cujus ego hanc fero imaginem.
Nunc internoſſe ut nos poſſitis faciliùs.
Ego has habebo hic usq; in petaſo pinnulas.
Tum meo patri autem torulus inerit aureus
Sub petaſo: id ſignum Amphitruoni non erit.
Ea ſigna nemo horuncce familiarium
Videre poterit: verum nos videbitis.
Sed Amphitruonis illic eſt ſervus Soſia,
A portu illic nunc cum laternâ advenit.
Abigam jam ego illunc advenientem ab ædibus.
Adeſt ferit: operæ pretium hic ſpectantibus
Iovem atq; Mercurium facere hiſtrioniam.

ACTUS I. SCENA I.

SOCIA, MERCURIUS.

QUI me alter eſt audacior homo? aut qui me confidentior?
Juventutis mores qui ſciam, qui hoc noctis ſolus ambulem?
Quid faciam nunc, ſi Tresviri me in carcerem compegerint?
Inde cras è promptuariâ cellâ depromar ad flagrum?
Nec cauſſam licet dicere mihi, neque in hero quicquam auxilii fiet. (ita
Nec quisquam ſit quin me omnes eſſe dignum deputēt:
Quaſi incudē me miſerum homines octo validi cædant: ita
Peregrè adveniens hoſpitio publicitùs accipiat.
Hæc heri immodeſtia coegit, me qui hoc
Noctis à portu ingratis excitavit.

Nonne

Nónne idem hoc luci me mittere potuit?
Opulento homini hoc ſervitus dura eſt,
Hoc magis miſer eſt divitis ſervos.
Noctesque dieſque aſſiduo ſatis ſuperque eſt
Quo facto aut dico adeſt opus, quietus ne ſis.
Ipſe dominus dives operis, & laboris expers,
Quodcunq; homini accidit libere, poſſe retur:
Æquom eſſe putat: non reputat laboris quid ſit:
Nec æquom anne iniquom imperet, cogitabit:
Ergo IN SERVITUTE expetunt multa iniqua:
Habendum & ferendum hoc onus eſt cum labore.
ME. Satius eſt me queri illo modo ſervitutem, hodie
Qui fuerim liber, eum nunc potivit pater
Servitutis: hic qui verna natus eſt, queritur.
Sum verò verna verbero. SO. nunc vero mihi in mentem fuit,
Dis adveniente gratias pro meritis agere, atq; alloqui.
Næ illi edepol, ſi merito meo referre ſtudeant gratias,
Aliquem hominem allegent, qui mi advenienti os occillet probè:
Quoniam benè quæ in me fecerunt, ingrata ea habui atque irrita.
ME. Facit ille quòd vulgò haud ſolent, ut quid ſe ſit dignum ſciat.
SO. Quod nunquam opinatus fui, neq; alius quiſquam civium
Sibi eventurũ, id contingit, ut ſalvi potiremur domum.
Victores victis hoſtibus legiones reveniunt domum,
Duello extincto maxumò, atq; internecatis hoſtibus,
Qui multa Thebano populo acerba objecit funera,
Id vi & virtute militum victum atq; expugnatum oppidum eſt,
Imperio atq; auſpicio heri mei Amphitruonis maximè
Prædâ atq; agro adoreaq; affecit populares ſuos,

Regiq́ue Thebano Creonti regnum ſtabilivit ſuum.
Me à portu præmiſit domũ, ut hæc nuntiem uxori ſuæ,
Ut geſſerit rempublicam ductu, imperio, auſpicio ſuo.
Ea nunc meditabor, q́uo modo illi dicam, quum illò advenero.
Si dixero mendacium, ſolens meo more fecero.
Nam quom illi pugnabant maxumè, ego tum fugiebam maxumè.
Verum tamen quaſi affuerim ſimulabo, atque audita eloquar.
Sed quo modo & verbis quibus me deceat fabularier,
prius ipſe mecum etiam volo hic meditari. ſic hoc proloquar.
Principio ut illò advenimus, ubi primûm terram tetigimus,
Continuò Amphitruo delegit viros primorũ principes:
Eos legat: Telebois jubet ſententiam ut dicant ſuam.
Si ſine vi & ſine bello velint rapta & raptores tradere,
Si quæ aſportaſſent, redderent; ſe exercitum extemplo domum
Reducturum, abituros agro Argivos, pacem atq; ociũ
Dare illis. ſin aliter ſient animati, neque dent quæ petat:
Seſe igitur ſummâ vi viriſque eorum oppidum expugnaſſere.
Hæc ubi Telebois ordine iterarunt quos præfecerat
Amphitruo: magnanimi viri freti virtute & viribus
Superbè nimis, ferociter legatos noſtros increpant.
Reſpondent bello ſe & ſuos tutari poſſe: proinde uti
Propere de finibus ſuis exercitus deducerent.
Hæc ubi legati pertulêre, Amphitruo caſtris illicò
Producit omnem exercitum, contrà Teleboę ex oppido
Legiones educunt ſuas: nimis pulchris armis præditas,
Poſtquam utrinque exitum eſt maximâ copiâ,
Diſpertiti viri, diſpertiti ordines:
Nos noſtras more noſtro & modo inſtruximus

Legio-

[redacted]

ıones : item hoſtes contrà ſuas inſtruunt :
nde utriq; imperatores in medium exeunt
ra turbam ordinum, colloquuntur. ſimul
nvenit, victi utri ſint eo prælio,
oem, agrum, aras, focos, ſeq; uti dederent.
tquam id actum eſt, *tubæ* utrinq; canunt : contrà
nſonat terra : *clamorem* utrinq; efferunt.
oerator utrinque *hinc* & illinc Iovi
a *ſuſcipere*, hortari exercitum :
ſe quisq; id quod quisq; poteſt & valet,
t : ferro ferit : tela frangunt : boat
lum fremitu virûm : ex ſpiritu atque anhelitu
bula conſtat : cadunt vulneris vi & virium.
nique, ut voluimus, noſtra ſuperat manus :
ſtes crebri cadunt : noſtri contra ingruunt.
imus, vi feroces.
l fugam in ſe tamen nemo convortitur.
c recedit loco, quin ſtatim rem gerat.
nimam omittunt, priusquam loco demigrent :
uisque uti ſteterat, jacet, obtinet q; ordinem.
oc ubi Amphitruo herus conſpicatus eſt meus,
co equites jubet dextera inducere.
uites parent citi : ab dexterâ maxumo
m clamore involant, impetu acri :
dant & proterunt hoſtium copias jure injuſtas.
. Nunquam etiam quicquam adhuc verborum eſt
prolocutus perperàm :
mq; ego fui illic in re præſenti, & meus, quom pu-
gnatum eſt, pater.
. Perduelles penetrant ſe in fugam, ibi noſtris ani-
mus eſt additus :
rtentibus Telebois telis complebantur corpora.
ısque Amphitruo regem Pterelam ſuâ obtruncavit
manu.

Hæc

Hæc illic eſt pugna pugnata usq; à mane ad veſperum.
Hoc adeo hoc commemini magis, quia illo die impranſus fui.
Sed prælium id tandem diremit nox interventu ſuo.
Poſtridie in caſtra ex urbe ad nos veniunt flentes principes:
Velatis manibus orant, ignoſcamus peccatum ſuum:
Deduntque ſe, divina humanaque omnia, urbem & liberos,
In ditionem atq; arbitratum cuncti Thebano poplo.
Poſt ob virtutem hero Amphitruoni patera donata aurea eſt,
Qui Pterela potitare rex ſolitus eſt. hæc ſic dicam here.
Nunc pergam heri imperium exequi, & me domum capeſſere.
ME. Attat, illic huc iturus eſt: ibo ego illi obviam.
Neque ego hunc hominem hodie ad ædis has ſinam unquam accedere:
Quando imago eſt hujus in me, certum eſt hominem eludere.
Et enim vero quoniam formam cepi hujus in me & ſtatum,
Decet & facta moresq; hujus habere me ſimiles item.
Itaq; me malum eſſe oportet, callidum, aſtutũ admodũ,
Atque hunc, talo ſuo ſibi, malitiâ à foribus pellere.
Sed quid illuc eſt? cælum aſpectat: obſervabo quam rem agat.
SO. Certè edepol ſcio, ſi aliud quicquam eſt quod credam, aut certò ſciam,
Credo ego hâc noctu Nocturnum obdormiviſſe ebriũ.
Nam neque ſe Septentriones quoquam in cœlo commovent,
Neq; ſe Luna quoquam mutat atq; uti exorta eſt ſemel.
Nec, Iugulæ, neq; Veſperugo neq; Vergiliæ occidunt.
Ita ſtatim ſtant ſigna; neq; nox quoquam concedit die.

ME.

ME. Perge nox, ut occœpiſti: gere patri morem meo:
Optumè optumo optimam operam das: datam pulchre locas.
SO. Neque ego hâc nocte longiorem me vidiſſe cenſeo:
Niſi item unam, verberatus quam pependi perpetem.
Eam quoq; edepol etiam multo hæc vicit longitudine.
Credo edepol equidem dormire Solem, atque appotum probè.
Mira ſunt, niſi invitavit ſeſe in cœnâ pluſculum.
ME. Ain' verò verbero? deos eſſe tui ſimiles putas?
Ego pol te iſtis tuis pro dictis & malefactis, furcifer,
Accipiam, modò ſis veni huc: invenies infortunium.
SO. Ubi ſunt iſti ſcortatores, qui ſoli inviti cubant?
Hæc nox ſcita'ſt exercendo ſcorto conducto malè.
ME. Meus pater nunc pro hujus verbis rectè & ſapienter facit,
Qui complexus cum Alcumenâ cubat amans, animo obſequens.
SO. Ibo, ut herus quod imperavit, Alcumenæ nuntiem.
Sed quis hic eſt homo? quem ante ædeis video hoc noctis, non placet.
ME. *Nullus* eſt hoc meticuloſus æquè. SO. quem [illegible] mentem venit,
Illic *hoc* homo denuo volt pallium detexere
ME. Timet homo: deludam ego illum. SO. perii. dentes pruriunt.
Certè advenientem me hic hoſpitio pugnæ accepturus eſt.
Credo miſericors eſt: nunc propterea, quòd me meus herus
Fecit ut vigilarem, hic pugnis faciet hodie ut dormiam.
Oppidò interii. obſecro herclè quantus & quam validus eſt!
ME. Clarè advorſum fabulabor. hic auſcultet quæ loquar
Igitur magis modũ in majorem in ſeſe concipiet metũ.
Agite pugni jam diu eſt, *quod ventri* victum non datis:

Iam

Jam pridem videtur factũ, heri quod homines quatuo
In ſoporem collocaſtis nudos. SO. formido malè
Ne ego hic nomen meum commutem, & Quintus fiam
è Soſiâ.
Quatuor viros ſopori ſe dediſſe hic autumat:
Metuo ne numerum augeam illum. ME. hem! nunc jam
ergo: ſic colo. (le
SO. Cingitur, certè expedit ſe, ME. nõ feret quin vapu
SO. Quis homo? ME quisquis homo huc profectò ve-
nerit, pugnos edet.
SO. Apage, nõ placet me hoc noctis eſſe: cœnavi modò
Proin tu iſtam cœnam largire, ſi ſapis eſurientibus.
ME. Haud malum huic eſt pondus pugno. SO. perii, pu-
gnos ponderat.
ME. Quid ſi ego illum tractim tangam ut dormiat? SO
ſervaveris: (e
Nã continuas has tres noctes pervigilavi. ME. peſſum
Facinus: nequiter ferire malam malè diſcit manus.
Aliâ formâ oportet eſſe, quem tu pugno legeris.
SO. Illic homo me interpolabit, meumque os finget de-
nuò.
ME. Exoſſatum os eſſe oportet, quem probè percuſſeris
SO. Mirum niſi hic me quaſi murænam exoſſare cogitat
Ultrò iſtunc qui exoſſat homines. perii, ſi me aſpexerit.
ME. Olet homo quidã malo ſuo, SO. hei! numnam eg
obolui?
ME. Atque haud longè abeſſe oportet. verùm longè hin
abfuit. (mih
SO. Illic homo ſuperſtitioſus eſt. ME. geſtiunt pugn
SO. Si in me exerciturus, quæſo in parietem ut primum
domes. (felix fui
ME. Vox mihi ad aures advolavit. SO næ ego homo in
Qui non alas intervelli: volucrem vocem geſtito.
ME. Illic homo à me ſibi malã rem arceſſit jumento ſuo

SO

SO. Non equidem ullum habeo jumentum. ME. one-
randus eſt pugnis probè. (nunc nauſeo.
SO. Laſſus ſum hercle è navi, ut vectus huc ſum: etiam
Vix incedo inanis. ne ire poſſe cum onere exiſtumes.
ME. Certè n. hic neſcio quis loquitur. SO. ſalvos ſum, non me videt
Neſcio quem *loqui* autumat: mihi certò nomē Soſia eſt.
ME *Hinc* enim *mihi* dextera vox auris, ut videtur, ver-
berat. (verberat.
SO Metuo vocis ne vice hodie hic vapulem, quæ hunc
ME. Optumè eccum incedit ad me. SO timeo: totus
torpeo.
Non edepol nunc ubi terrarum ſim ſcio, ſi quis roget:
Neq; miſer me commovere poſſum præ formidine.
Ilicet mandata heri perierunt, unà & Soſia.
Verùm certu' eſt confidenter hominem contra colloqui,
Qui poſſim videri huic fortis, à me ut abſtineat manū.
ME Quò ambulas tu, qui Vulcanum in cornu conclu-
ſum geris? (bus'
SO. *Quid tu* exquiris tu, qui pugnis os exoſſas homini-
ME. Servos éſne, an liber? SO. utcunque animo collibi-
tum eſt meo.
ME. Ain' vero? SO. ajo enim verò. ME. verbero. SO.
mentiris nunc jam (opus?
ME. At jam faciā ut verum dicas dicere. SO. quid eo eſt
ME. Poſſum ſcire quo profectus, quojus ſis, quid vene-
ris?
SO. Huc eo: heri mei ſum ſervos nunquid nūc es certior?
ME. Ego tibi iſtam hodie ſceleſtam comprimam linguā.
SO haud potes:
Benè pudiceq; aſſervatur. ME. pergin' argutarier?
Quid apud haſce ædis negotii eſt tibi? SO. imò quid ti-
bi'ſt?
ME. Rex Creo *vigiles nocturnos ſingulos* ſemper locat
SC

SO. Bene facit: quia nos eram' peregrè tutatu'ſt domi.
At nunc abi ſanè adveniſſe familiares dicito.
ME. Neſcio quàm tu familiaris ſis: niſi actutum hinc
Familiaris accipiére faxo haud familiariter. (abis
SO. Hic, inquam, habito ego, atq; horum ſum ſervus
ME. at ſcin' quomodo?
Faciam ego hodie te ſuperbum, niſi hinc abis. SO. quonam modo?
ME. Auferére, non abibis, ſi ego fuſtem ſumpſero.
SO. Quin me eſſe hujus familiæ familiarem prædico.
ME. Videſis, quàm mox vapulare vis, niſi actutum hinc abis! (poſtulas!
SO. Tun' domo prohibere peregrè me advenientem
ME. Hæccine tua domu'ſt? SO. ita, inquam. ME. quis herus eſt igitur tibi?
SO. Amphitruo, qui nunc præfectu'ſt Thebanis legionibus; (tibi eſt
Qui cum nupta eſt Alcumena. ME. quid ait? quid nom
SO. Soſiam vocant Thebani, Davo prognatum patre.
ME. N[illegible] tu [illegible]hodie malo tuo compoſitis mend[illegible]
Adveniſti, audaciæ columen, conſutis dolis.
SO. Imo equidē tunicis conſutis huc advenio, non dolis
ME. At mentiris etiam; certò pedibus, nō tunicis venis
SO. Ita profectò. ME. nunc profectò vapula ob mendacium. (gratiis
SO. Non edepol volo profectò. ME. at pol profectò in
Hoc quidem profectò certu eſt, non eſt arbitrarium.
SO. Tuam fidem obſecro! ME. tun' te audes Soſiam eſſe dicere,
Qui ego ſum? SO. perii. ME. parum etiam, præut futurum eſt, prædicas.
Quojus nunc es? SO. tuus nam pugnis uſu feciſti tuum
Pro fidi Thebani cives! ME. etiam, clamas carnifex?
Eloquere, quid veniſti? SO. ut eſſet quam tu pugnis caederes.

ME

[redacted]

E. Cujus es? SO. Amphitruonis inquam Soſia. ME. ergo iſtoc magis,
uia vaniloquus, vapulabis: ego ſum, non tu, Soſia.
). Ita dii faciant, ut tu potius ſis, atque ego te ut verberem.
ME. Etiam mutis? *SO. jam tacebo.* ME. quis tibi heru'ſt? *SO. quem tu voles.*
E. *Quid igitur? quid nunc vocare? SO nemo niſi quē* (juſſeris.
E. *Amphitruonis te eſſe ajebas Soſiam.* SO. peccaveram:
im Amphitruonis ſocium næ me eſſe volui dicere.
E. Sciebam equidem nullum eſſe nobis, niſi me, ſervom Soſiam.
ugit te ratio. O utinam iſtuc pugni feciſſent tui!
E. Ego ſum Soſia ille, quem tu dudū eſſe ajebas mihi.
). *obſecro* per pacem liceat te alloqui, ut ne vapulem.
E. Imò induciæ parumper fiant, ſi quid vis loqui.
. non loquar niſi pace factâ, quando pugnis plus vales.
IE. Dicito, ſi quid vis, non nocebo. SO. tuæ fidei credo? ME. meæ.
). Quid, ſi falles? ME. tum Mercurius Soſiæ iratus ſiet.
). *Animum advorte: nunc licet mihi liberè* quidvis loqui.
nphitruonis ego ſum ſervos Soſia. ME. etiam denuo?
). Pacem feci, fœdus feci, verba dico. ME. vapula.
O. Ut lubet, quod tibi lubet fac, quoniam pugnis plus vales.
tùm, ut ut es facturus, hoc quidem hercle haud reticebo tamen.
E. Tu me vivus hodie nunquam facies, quin ſim Soſia.
). Certè edepol tu me alienabis nunquam quin noſter ſiem.
ec nobis præter me alius quiſquam eſt ſervus Soſia.

Qui

Qui cum Amphitruone hinc unà ivi hero meo i
citum. (vitium, id
ME. Hic homo ſanus non eſt. SO. quod mihi p
Quid, malùm? non ſum ego ſervus Amphitruoni
Nònne hâc noctu noſtra navis huc ex portu Perſ
Venit, quæ me advexit? nónne me huc herus mi
meus? (laterna in
Nónne ego nunc hic ſto ante ædes noſtras? nō
Non loquor? non vigilo? nonne hic homo m
pugnis contudit?
Fecit hercle. nam etiam miſero nunc malæ dolen
Quid igitur ego dubito? aut cur non introeo in n
domum?
ME. Quid domum veſtram? SO. ita enim ver
quin dixiſti modò,
Omnia ementitus. equidem Soſia Amphitruon
Nam noctu hâc ſoluta eſt navis noſtra è portu Pe
Et ubi Pterela rex regnavit, oppidum expugnavi
Et legiones Teleboarum vi pugnando cœpimus
Et ipſus Amphitruo obtruncavit regem Ptere
prælio.
SO. Egomet mihi nō credo, quum illæc autum
Hic quidem certè, quæ illic ſunt res geſtæ, m
memoriter.
Sed quid ais? quid Amphitruoni à Telebois datu
ME. Pterela rex qui potitare ſolitus eſt, patera a
SO. Elocutus eſt. ubi patera nunc eſt? ME. in ciſt
Amphitruonis obſignata ſigno eſt. SO. ſigni d
eſt? (
ME. Cum quadrigis Sol exoriens. quid me capt
SO. Argumentis vincit: aliud nomen quærendu'
Neſcio unde hæc hic ſpectavit. Iam ego hunc de
probè.
Nam quod egomet ſolus feci: nec quiſquam ali

[redacted]

tabernaculo, id quidem hodie nunquam poterit dicere.

u Soſia es, legiones quum pugnabant maximè,
id in tabernaculo feciſti? victus ſum, ſi dixeris.
.Cadus erat vini: inde implevi hirneam. SO. ingreſſu'ſt viam.
. Eam ego ut matre fuerat natum vini eduxi meri.
). Mira ſunt, niſi latuit, intus illic in illâ hirneâ.
Ɔum eſt illud, ut ego illic vini hirneā ebiberim meri.
.Quid nunc? vincon' argumentis te non eſſe Soſiam?
. Tu negas me desse? ME. quid ego ni negem, qui egomet ſiem?
. Per Iovem juro me desse: neque me falſum dicere.
E. At ego per Mercuriū juro, tibi Iovem non credere:
m injurato ſcio plus credet mihi, quam jurato tibi.
. Quis ego ſum ſaltem, ſi nō ſum Soſia? te interrogo.
. ubi ego Soſia jam nolim eſſe, tu eſto ſane Soſia.
nc quando ego ſum, vapulabis ni hinc abis ignobilis.
). Certè edepol quom illum contemplo, & formam cognoſco meam,
emadmodum ego ſæpe in ſpeculum inſpexi, nimis ſimileſt mei.
lem habet petaſum, ac veſtitum: tam conſimileſt atque ego.
a, pes, ſtatura, tonſus, oculi, naſum, dens, labra,
læ, mentum, barba, collū: totus! quid verbis opu'ſt?
i tergum cicatricoſum, nihil hoc ſimili eſt ſimilius.
l quom cogito, equidē certo idē ſum qui ſemper fui.
n ergo illi obtempero quod loquitur. pultabo foris.
. Quò agis te? SO. domum. ME. quadrigas ſi nunc inſcendas Iovis,
que hinc fugias, ita vix poteris effugere infortunium.

SO. Nonne heræ meæ nunciare, quod herus meus juſſit, licet?
ME. Tuæ ſi quid vis nunciare: hanc noſtram adire non ſinam.
Nam ſi me irritaſſis: hodie lumbifragium hinc auferes.
SO. Abeo potius: dì immortales, obſecro veſtram fidē!
Ubi ego perii? ubi immutatus ſum? ubi ego formam perdidi?
An egomet me illic reliqui, ſi fortè oblitus fui?
Nam hic quidem omnem imaginem meam, quæ ante hac fuerat, poſſidet.
Vivo, fit, quod nunquam quiſquam mortuo faciet mihi.
Ibo ad portum, atq; hæc uti ſunt facta, hero dicam meo.
Niſi etiam is quoq; me ignorabit, quod ille faciat Juppiter:
Ut ego hic hodie raſo capite calvus capiam pilleum.

ACTUS I. SCENA I.

MERCURIUS.

BENE proſpereq; hoc hodie operis proceſſit mihi.
Amovi à foribus maximam moleſtiam,
Patri ut liceret tutò illam amplexarier.
Iam ille illuc ad herum cum Amphitruonem advenerit,
Narrabit ſervom hinc ſeſe à foribus Soſiam
Amoviſſe, ille adeo illum mentiri ſibi
Credet, neque credet huc profectum, ut juſſerat,
Erroris ambo ego illos & dementiæ
Complebo, atq; omnem Amphitruonis familiam.
Adeo usq; ſatietatem dum capiet pater
Illius quam amat. igitur tum demum omnes ſcient,
Quæ facta. deniq; Alcumenam Iuppiter
Rediget antiquam conjugis in concordiam.
Nam Amphitruo actutum uxori turbas conciet,
Atq; inſimulabit eam probri. meus pater

Eam ſeditionem in tranquillum conferet.
Nunc de Alcumenâ, dudum quod dixi minus,
Hodiè illa pariet filios geminos duos,
Alter decumo pòſt menſe naſcetur puer.
Quàm ſeminatus, alter menſe ſeptimo.
Eorum Amphitruonis alter eſt, alter Jovis.
Verùm minori puero major eſt pater,
Minor majori. jámne hoc ſcitis quid ſiet?
Sed Alcumenæ hujus honoris gratia,
Pater curavit uno ut fœtu fieret;
Uno ut labore abſolvat ærumnas duas,
Et ne in ſuſpicione ponatur ſtupri,
Et clandeſtina ut celetur ſuſpicio.
Quanquam, ut jam dudum dixi, reſciſcet tamen
Amphitruo rem omnem. quid igitur? nemo id probro
Profectò ducet Alcumenæ. nam deum.
Non par videtur facere delictum ſuum
Sanamq; culpam expetere in mortalem ut ſinat.
Orationem comprimam: crepuit foris.
Amphitruo ſubditivus, eccum, exit foras
Cum Alcumenâ uxore uſurariâ.

ACTUS I. SCENA III.

Juppiter, Alcumena, Mercurius.

Bene vale Alcumena. cura rem comunem, quod facis.
Atque imperce, quæſo: menſes jam tibi exactos vides.
Mihi neceſſe eſt ire hinc: verum quod erit natū, tollito.
AL. Quid iſtud eſt, mi vir, negotii, quod tu tam ſubitò domo (diſtædeat:
Abeas? Jup. edepol. haud quòd tui me, neque domi
Sed Ubi Summus Imperator non adeſt ad exercitū "
Citiùs ꝙ nō facto eſt uſus, fit, quā quod facto eſt opus."
ME. Nimis hic ſcitus eſt ſycophanta, qui quidem meus (ſit pater.
Obſervatote, quam blandè mulieri palpabitur.

AL. Ecaſtor, te experior, quanti facias uxorem tuam.
Iup. Satin' habes, ſi fœminarum nulla eſt, quam æquè diligam?
ME. Edepol næ illa ſi iſtis rebus te ſciat operam dare,
Ego faxim te Amphitruonem eſſe malis, quàm Jovem.
AL. Experiri iſtuc mavellem me, quàm mi memorarier.
Prius abis quàm lectus, ubi cubuiſti, concaluit locus.
Herè veniſti media nocte, nunc abis: hoccine placet?
ME. Accedam, atq; hanc appellabo, & ſupparaſitabor patri.
Nunquam edepol quemquam mortalem credo ego uxorem ſuam
Si efflictim amare, proinde ut hic te efflictim deperit.
Iup. Carnufex, non ego te novi? abin è conſpectu meo.
Quid tibi hanc curatio eſt rem, verbero, aut muttitio?
Qui ego jam hoc ſcipione. AL. ah noli. Iup. muttito modo.
ME. Nequiter penè expedivit prima paraſitatio.
Iup. Verum quod tu dicis, mea uxor, non te mihi iraſci diceret.
Clanculum huc abivi à legione: operam hanc ſurripui tibi:
Ex me primo prima ſcires, rem ut geſſiſſem publicam.
Ea tibi omnia enarravi. niſi te amarem plurimum,
Non facerem. ME. facitne ut dixi? timidam palpo percutit.
Iup. Nunc, ne legio perſentiſcat, clam illum redeundum eſt mihi,
Ne me uxorem prævertiſſe dicant præ republicâ.
AL. Lacrumantem ex abitu concinnas tu tuam uxorem. Iup. tace.
Ne corrumpe oculos, redibo actutum. AL. id actutum diu'ſt.
Iup. Non ego te hic lubens relinquo, neq; abeo abs te. AL. ſentio.
Nam quâ nocte ad me veniſti, eâdem abis. Iup. cur me tenes?

Tem-

Tempu'ſt: exire ex urbe, priusquam luciſcat, volo.
Nunc tibi hanc pateram, quæ dono mi illic ob virtutem data'ſt,
Pterela rex qui potitavit, quem ego meâ occidi manu,
Alcumena, tibi condono. AL. facis ut alias res ſoles.
Ecaſtor condignum donum, quali'ſt qui donum dedit.
ME. Imò ſic condignũ donũ, quali'ſt cui dono datũ eſt.
Iup. *Pergin' autem?* nonne ego poſſum, furcifer, te perdere?
AL. Noli amabo, Amphitruo, iraſci Soſiæ cauſâ meâ.
Iup. Faciam ita ut vis. ME. ex amore hic admodũ quàm ſævus eſt!
Iup. Nunquid vis? AL. ut quum abſim, me ames, me tuã abſentem tamen.
ME. Eamus Amphitruo: luciſcit hoc jam. Iup. abi præ, Soſia:
Iam ego ſequar. nunquid vis? AL. etiam: ut actutum venias. Iup. licet.
Prius tuâ opinione hic adero: bonum animum habe.
Nunc te, nox, quæ me manſiſti, mitto, ut cedas diei,
Ut mortaleis illuciſcas luce clarâ & candidâ.
Atque quanto nox fuiſti longior hâc proxumâ,
Tanto brevior dies ut fiat faciam, ut æquè diſparet.
Et dies è nocte accedat. ibo, & Mercurium ſubſequar.

ACTUS II. SCENA I.

AMPHITRUO, SOSIA.

Age, i tu ſecundum. SO. ſequor, ſubſequor te.
AM. Sceleſtiſſimum te arbitror. SO. nam quamobrem?
AM. Quia id quod neque eſt, neque fuit, neque futurum (eſt
Mihi prædicas. SO. eccere, jam tuatim
Facis, ut tuis nulla apud te ſit fides.
AM. Quid eſt? quo modo? jam quidem hercle ego tibi iſtam
Sceleſtam ſcelus linguam abſcindam. SO. tuus ſum:

Proinde ut commodum eſt & lubet, quidq; facias:
Tamen, quin loquar hæc uti facta ſunt hic,
Nunquam ullo modo me potes deterrere.
AM. Sceleſtiſſime, audes mihi prædicare id,
Domi te eſſe nunc, qui hic ades? SO. vera dico.
AM. Malum! quod tibi dii dabunt, atq; ego hodie dabo
SO. iſtuc tibi eſt in manu: nam tuus ſum.
AM. Tun' me, verbero, audes herum ludificari?
Tun' id dicere audes? quod nemo unquã homo antehac
Vidit, nec poteſt fieri, tempore uno
Homo idem duobus locis ut ſimul ſit?
SO. Profecto, ut loquor, ita res eſt. AM. Iuppiter te perdat
SO. Quid mali ſum, here, tua ex re promeritus:
AM. Rogasne improbe etiam, qui ludificas me?
SO. Meritò maledicas mihi, ſi id ita factum eſt.
Verùm haud mentior, resq; uti facta, dico.
AM. Homo hic ebrius eſt, ut opinor. SO. utinã ita eſſem.
AM. Optas quæ facta, SO. egone? AM. tu iſtic. ubi bibiſti?
SO. Nusquam equidem bibi. AM. quid hoc ſit hominis.
SO. Equidem decies dixit:
Domi ego ſum, inquam.
Ecquid audis? & apud te aſſum Soſia idem.
Satin' hoc planè,
Satin' diſertè, here, nunc videor tibi locutus
Eſſe? AM. vah! apage te à me. SO. quid eſt negotii?
AM. Peſtis te tenet. SO. nam cur iſtuc dicis?
Equidem valeo, & ſalvus ſum rectè, Amphitruo
AM. At te ego faciam hodie, proinde ac meritus es,
Ut minus valeas, & miſer ſis,
Salvus domum ſi rediero. jam
Sequere ſis, herum qui ludificas dictis delirantibus:
Qui quoniam herus quod imperavit, neglexiſti perſequi

Nunc

Nunc venis etiam ultrò irriſum dominũ: quæ neq; fieri
Poſſunt, neque fando unquam accepit quisquam, profers carnifex.
Quojus ego hodie in tergũ faxo iſta expetãt mendacia.
S. Amphitruo, *Miſerrima* iſtæc miſeria eſt ſervo bono,
Apud herum, qui vera loquitur, ſi id vi verum vincitur.
AM. *Quo id, malum, pacto poteſt? nam mecum argumentis puta)*
Fieri! nunc ubi tu hic ſis & domi: id dici volo.
SO. Sum profectò & hic & illic. hoc cuivis mirari licet.
Neque tibi iſtuc mirum magis videtur, quàm mihi, Amphitruo.
AM. Quo modo? SO. nihilo inquam mirum magis tibi iſtuc quàm mihi.
Neque, ita me dii ament, credebam primò mihimet (Soſiæ.
Donec Soſia ille egomet fecit ſibi uti crederem. (dun[illegible]
Ordine omne uti quidq; actum eſt. apud hoſtes d[illegible]
Ediſſertavit: tum formam una [illegible] ſtulit cu[illegible]
Neque lac lacti magis eſt ſimile, quam ille ego [illegible]
[illegible] mei [illegible]
Nam ut dudũ ante lucem à portu me præmiſiſti do[illegible],
AM Quid *igitur?* SO. priùs multò ante ędis ſtabã [illegible] illò adveneram. (ſum, u[illegible]
AM. Quas, malum, nugas! ſatin' tu ſanus es? SO. [illegible]
AM. Huic homini neſcio quid eſt mali malâ object[illegible] manu, (gnis peſſi[illegible]
Poſtquam à me abiit. SO. fateor: nam ſum obtuſus pu-
AM. Quis te verberavit? SO. egomet memet, qui nunc ſum domi. (ſponde[illegible]
AM. Cave quicquam, niſi quod rogabo te, mihi re-
Omnium primum iſte qui ſit Soſia, hoc dici volo.
SO. Tuus eſt ſervus. AM. mihi quidem uno te plus etiã eſt quam volo:
Neq; poſtquam ſum natus, habui niſi te ſervum Soſiam.

SO. At ego nunc, Amphitruo, dico, Soſiam ſervum tui
Præter me alterum, inquam, adveniens faciam ut offen
das domi, (ætate item
Davo prognatum, patre eodem quo ego ſum: formâ
Quâ ego ſum, quid opu'ſt verbis? geminus Soſia hic fa
ctu'ſt tibi.
AM. Nimia memoras mira. ſed vidiſtin' uxorem meã
SO. Quin introire in ædis nunquam licitũ eſt. AM. qui
te prohibuit? (tudit
SO. Soſia ille, quem jamdudum dico, is qui me con
AM. Quis iſtic Soſia eſt? SO. ego, inquam. quoties di
cendum eſt tibi? (quam gentium
AM. Sed quid ais? num obdormiviſti dudum? SO. nus
AM. Ibi fortè iſtum ſi vidiſſes quendam in ſomnis Soſiã
SO. Non ſoleo ego ſomniculosè heri imperia perſequi.
Vigilans vidi, vigilans nunc te video, vigilans fabulor,
Vigilantem ille me jamdudum vigilans pugnis contudi
(nonne intelligis
AM. Quis homo eſt? SO. Soſia, inquam, ego ille. quæſ
AM. Qui, malum, intelligere quiſquam potis eſt,
nugas blatis. (ſces, ſervum Soſiam
SO. Verum actutum noſces. AM. quem? SO. illum no
AM. Sequere hac igitur me: nam mi iſtuc primum ex
quiſito eſt opus.
Sed vide ex navi efferantur, quæ jam imperavi omnia?
SO. Et memor ſum & diligens, ut quæ imperes compa
reant.
Non ego cum vino ſimitu ebibi imperium tuum.
AM. Utinam di faxint, infecta dicta re eveniant tuâ!

ACTUS II. SCENA II.

ALCUMENA, AMPHITRUO, SOSIA, THESSALA.

SATIN' parva res eſt voluptatum in vitâ,
Atque in ætate agundâ,

Præ

<u>Præquàm quod moleſtum eſt ita cuique comparatum,</u>
<u>Eſt in ætate hominum.</u>
<u>Ita dis placitum</u>, <u>voluptatem ut mœror comes conſequatur.</u>
Quin incommodi plus malique illico adſit, boni ſi obtigit quid.
Nam ego id nunc experior domo, atq; ipſa de me ſcio, cui voluptas
Parumper data'ſt; dum viri mei mihi poteſtas videndi fuit
Noctem unam modo: atque is repente abiit à me hinc ante lucem.
Sola hic mihi nunc videor, quia ille hinc abeſt, quem ego amo præter omnes.
Plus ægri ex abitu viri, quàm ex adventu voluptatis cepi.
Sed hoc me beat ſaltem, quòd perduelles vicit, & domũ
Laudis compos revenit; id ſolatio eſt. Abſit; dummodo
Laude partâ domum recipiat ſe, feram & perferam usq;
Abitum ejus animo forti atque obfirmato: id modò ſi mercedis
Datur mihi, ut meus victor vir belli clueat: ſatis
Mihi eſſe ducam. <u>Virtus præmium eſt optimum.</u>
<u>Virtus omnibus rebus anteit profectò.</u>
<u>Libertas, ſalus, vita, res, parentes,</u>
<u>Patria & prognati tutantur, ſervantur:</u>
<u>Virtus omnia in ſe habet: omnia aſſunt bona, quem penes eſt virtus.</u>
AM. Edepol me uxori exoptatum credo adventurum domum,
Quæ me amat: quam contrà amo, præſertim re geſtâ benè,
Victis hoſtibus, quos nemo poſſe ſuperari ratu'ſt:
Eos auſpicio meo atque ductu, primo cœtu vicimus.
Certè enim me illi exſpectatum optatò venturum ſcio.
SO. Quid me non rere exſpectatum amicæ venturum meæ?

AL. Meus vir hic quidem eſt. AM. ſequere hoc tu me.
AL. nam quid ille revertitur.
Qui dudum properare ſeſe ajebat? an ille tentat feicte
Atq; ſi id vult experiri, ſuum abitum ut deſiderem,
Ecaſtor me haud invitâ ſe domum recipit ſuam.
SO. Amphitruo, redire ad navem melius ſit nos. AM. qua gratiâ? tibus
SO. Quia domi daturus nemo eſt prandium advenien
AM. Qui tibi iſtuc in mentem venit? SO. quia enim ſ ro advenimus. (intellig
AM. Qui? SO. qui Alcumenam ante ædis ſtare ſatur
AM. Gravidam ego illanc hic reliqui quom abeo. SO. hei perii miſer! (dum adveni dom
AM. Quid tibi eſt? SO. ad aquam præbendam commo
Decumo poſt menſe, ut rationem te dictare intellego.
AM. Bono animo es. SO. ſcin' quam bono animo ſim, ſitulam cepero? (hunc diem
Nunquam edepol tu mihi divini quicquam credu
Ni ego illi [illegible] animam omnem in[illegible]
[illegible]
AM. Sequere hac me modo, alium ego iſti rei allegabo.
AL. Magis nunc meum officium facere, ſi huic eam adverſum, arbitror.
AM. Amphitruo uxorem ſalutat lætus ſperatam ſuam,
Quam omnium Thebis vir unam eſſe optimam dijudicat,
Quamq; adeo cives Thebani vero rumificant probam.
Valuiſtin' usque? exſpectatusne advenio? SO. haud vidi magis
Exſpectatum: eum ſalutat magis haud quisquam, quàm canem. (gaudeo
AM. Et cum te gravidam, & cum pulchre plenam aſpicio,
AL. Obſecro ecaſtor, quid tu me deridiculi gratiâ
Sic ſalutas? atq; appellas quaſi dudum non videris,
Quaſiq; nunc primum recipias te domum huc ex hoſtibus,

Atque

e nunc proinde appellas, quaſi multò pòſt vide-
s? (gentium
ò equidem te, niſi nunc, hodie nusquam vidi
negas? AM. quia vera didici dicere. AL. Haud
Æquum facit,
id didicit, id dediſcit. an periclitamini
imi habeam? ſed quid huc vos revortimini tam
tò? (net?
ſpicium commoratum eſt? an tempeſtas conti-
abiiſti ad legiones ita uti dudum dixeras?
dum. quàm dudum iſtuc factum eſt? AL. ten-
s, jam dudum, pridem, modò. (modo?
iſtuc potis eſt fieri quæſo, ut dicis, jamdudum.
d enim cenſes? te ut deludam contra luſorem
eum? (abieris?
primum te adveniſſe dicas, modò qui hinc
c quidem deliramenta loquitur. SO. pauliſper
ane, (ſomniat.
rmiſcat unum ſomnum. AM. quæ ne vigilans
dem ecaſtor vigilo, & vigilans id quod factum
t fabulor. (in loco?
dum ante lucem & iſtunc & te vidi. AM. quo
in ædibus; ubi tu habitas. AM. nunquam factũ
SO. non taces?
portu navis huc nos dormientes detulit?
am tu quoq; aſſentaris huic? SO. quid vis fieri?
is, Bacchæ Bacchanti ſi velis adverſarier,
t inſaniorem facies, feriet ſæpius: (res
are, unà reſolvas plagâ. AM. at pol quin certa
objurgare, quæ me hodie advenientem domũ
ſalutare. SO. irritabis crabones. AM. tace.
a unum rogare te volo. AL. quid vis rogare?
oga
n tibi aut ſtultitia acceſſit, aut ſuperat ſuperbia?

SO. At ego nunc, Amphitruo, dico, Soſiam ſervum tuũ
Præter me alterum, inquam, adveniens faciam ut offen-
das domi, (ætate item
Davo prognatum; patre eodem quo ego ſum: formâ,
Quâ ego ſum, quid opu'ſt verbis? geminus Soſia hic fa-
ctu'ſt tibi.
AM. Nimia memoras mira. ſed vidiſtin' uxorem meã?
SO. Quin introire in ædis nunquam licitũ eſt. AM. quis
te prohibuit? (tudit.
SO. Soſia ille, quem jamdudum dico, is qui me con-
AM. Quis iſtic Soſia eſt? SO. ego, inquam. quoties di-
cendum eſt tibi? (quam gentium.
AM. Sed quid ais? num obdormiviſti dudum? SO. nuſ-
AM. Ibi fortè iſtum ſi vidiſſes quendam in ſomnis Soſiã.
SO. Non ſoleo ego ſomniculosè heri imperia perſequi.
Vigilans vidi, vigilans nunc te video, vigilans fabulor.
Vigilantem ille me jamdudum vigilans pugnis contudit
(nonne intelligis?
AM. Quis [redacted], inquam, ego ille. quæſo
AM. Qui, [redacted]am potis eſt,
nugas blatis. (ſces, ſervum Soſiam.
SO. Verum actutum noſces. AM. quem? SO. illum no-
AM. Sequere hac igitur me: nam mi iſtuc primum ex-
quiſito eſt opus.
Sed vide ex navi efferantur, quæ jam imperavi omnia?
SO. Et memor ſum & diligens, ut quæ imperes compa-
reant:
Non ego cum vino ſimitu ebibi imperium tuum.
AM. Utinam di faxint, infecta dicta re eveniant tuâ!

ACTUS II. SCENA II.

ALCUMENA, AMPHITRUO, SOSIA, THESSALA.

SATIN' parva res eſt voluptatum in vitâ,
Atque in ætate agundâ,

Præ

Præquàm quod moleſtum eſt ita cuique comparatum
Eſt in ætate hominum.
Ita dis placitum, voluptatem ut mœror comes conſequatur.
Quin incommodi plus malique illico adſit, boni ſi obt(igit qui)
Nam ego id nunc experior domo, atq; ipſa de me ſci(o,) cui voluptas
Parumper data'ſt; dum viri mei mihi poteſtas videnc(fu)
Noctem unam modo: atque is repente abiit à me hinc ante lucem,
Sola hic mihi nunc videor, quia ille hinc abeſt, quem eg(o) amo præter omnes.
Plus ægri ex abitu viri, quàm ex adventu voluptati(s cep)
Sed hoc me beat ſaltem, quòd perduelles vicit, & dom
Laudis compos revenit: id ſolatio eſt. Abſit; dummod
Laude partâ domum recipiat ſe, feram & perferam uſq (mercedi)
Abitum ejus animo forti atque obfirmato: id modò
Datur mihi, ut meus victor vir belli clueat: ſatis
Mihi eſſe ducam. VIRTUS præmium eſt optimum.
Virtus omnibus rebus anteit profecto.
Libertas, ſalus, vita, res, parentes,
Patria & prognati tutantur, ſervantur:
Virtus omnia in ſe habet; omnia adſunt bona, quem pe(nes) nes eſt virtus.
AM. Edepol me uxori exoptatum credo adventurum domum,
Quæ me amat: quam contrà amo, præſertim re geſtâ benè,
Victis hoſtibus, quos nemo poſſe ſuperari ratu'ſt:
Eos auſpicio meo atque ductu, primo cœtu vicimus.
Certè enim me illi exſpectatum optatò venturum ſcio.
SO. Quid me non rere exſpectatum amicæ venturum meæ?

AL. Meus vir hic quidem eſt. AM. ſequere hâc tu me.
AL. nam quid ille revertitur.
Qui dudum properare ſeſe ajebat? an ille tentat ſciens?
Atq; ſi id vult experiri, ſuum abitum ut deſiderem,
Ecaſtor me haud invitâ ſe domum recipit ſuam.
SO. Amphitruo, redire ad navem meliu'ſt nos, AM. qua
gratiâ? tibus.
SO. Quia domi daturus nemo eſt prandium advenien-
AM. Qui tibi iſtuc in mentem venit? SO. quia enim ſe-
rò advenimus. (intelligo.
AM. Qui? SO. qui Alcumenam ante ædis ſtare ſaturam
AM. Gravidam ego illanc hic reliqui quom abeo. SO.
hei perii miſer! (dum adveni domũ,
AM. Quid tibi eſt? SO. ad aquam præbendam commo-
Decumo poſt menſe, ut rationem te dictare intelligo.
AM. Bono animo es. SO. ſcin' quam bono animo ſim, ſi
ſitulam cepero? (hunc diem.
Nunquam edepol tu mihi divini quicquam creduis poſt
Ni ego illi puteo, ſi occepſo, animam omnem intertra-
xero. (ne time
AM. Sequere hac me modò, alium ego iſti rei allegabo,
AL. Magis nunc meum officium facere, ſi huic eam ad-
verſum, arbitror.
AM. Amphitruo uxorem ſalutat lætus ſperatam ſuam,
Quam omniũ Thebis vir unam eſſe optimam dijudicat,
Quamq; adeo cives Thebani vero rumificant probam.
Valuiſtin' usque? exſpectatusne advenio? SO. haud vi-
di magis
Exſpectatum: eum ſalutat magis haud quisquam, quàm
canem. (gaudeo.
AM. Et cùm te gravidam, & cũ pulchre plenam aſpicio,
AL. Obſecro ecaſtor, quid tu me deridiculi gratiâ
Sic ſalutas? atq; appellas quaſi dudum non videris,
Quaſiq; nunc primum recipias te domum huc ex hoſti-
bus,

Atque

Atque me nunc proinde appellas, quaſi multò poſt videris?
AM. Imò equidem te, niſi nunc, hodie nuſquam vidi gentium.
AL. Cur negas? AM. quia vera didici dicere. AL. Haud æquum facit,
Qui quod didicit, id dediſcit. an periclitamini
Quid animi habeam? ſed quid huc vos revortimini tam citò?
An te auſpicium commoratum eſt? an tempeſtas continet?
Qui non abiiſti ad legiones ita uti dudum dixeras?
AM. Dudum? quàm dudum iſtuc factum eſt? AL. tentas, jam dudum, pridem, modò.
AM. Qui iſtuc potis eſt fieri quæſo, ut dicis, jamdudum, modo?
AL. Quid enim cenſes? te ut deludam contra luſorem meum?
Qui nunc primum te adveniſſe dicas, modò qui hinc abieris?
AM. Hæc quidem deliramenta loquitur. SO. pauliſper mane,
Dum edormiſcat unum ſomnum. AM. quæ ne vigilans ſomniat.
AL. Equidem ecaſtor vigilo, & vigilans id quod factum eſt fabulor.
Nam dudum ante lucem & iſtunc & te vidi. AM. quo in loco?
AL. Hic, in ædibus, ubi tu habitas. AM. nunquam factũ eſt. SO. non taces?
Quid ſi è portu navis huc nos dormientes detulit?
AM. Etiam tu quoq; aſſentaris huic? SO. quid vis fieri?
Non tu ſcis, BACCHÆ BACCHANTI ſi velis adverſarier,
Ex inſana inſaniorem facies, feriet ſæpius:
Si obſequare, unâ reſolvas plagâ. AM. at pol qui certa res
Hanc eſt objurgare, quæ me hodie advenientem domũ
Noluerit ſalutare. SO. irritabis crabones. AM. tace.
Alcumena unum rogare te volo. AL. quid vis rogare? roga.
AM. Num tibi aut ſtultitia acceſſit, aut ſuperat ſuperbia?

AL. Qui iſtuc in mente eſt tibi, mi vir, percontarier?
AM. Quia ſalutare venientem me ſolebas antidhac.
Appellare itidem ut pudicæ ſuos viros, quæ ſunt, ſolen
Eo more expertem te factam adveniens offendi domi.
AL. Ecaſtor equidem te certo heri hic advenientem i
lico.
Et ſalutavi, &c. Valuiſſesne uſq;, exquiſivi ſimul,
Mi vir: & manum prehendi, & oſculum tetuli tibi:
SO. Tun' heri hunc ſalutaviſti? AL. & te quoque etia
Soſia. (liui
SO. Amphitruo, ſperavi ego iſtam tibi parituram
Verùm non eſt puero gravida. AM. quid igitur? SO. i
ſania. (filiu
AL. Equidem ſana ſum, & deos quæſo ut ſalva paria
Verum tu magnum malum habebis, ſi hic ſuum offic
facit.
Ob iſtuc omen ominator capies quod te condecet.
SO. Enimvero prægnanti oportet & malum & malu
dari,
Ut, quod obrodat, ſit, animo ſi malè eſſe occœperit.
AM. Tu me heri hic vidiſti: AL. ego inquam, ſi vis d
cies dicere.
AM. In ſomnis fortaſſe. AL. imò vigilans vigilantē. A
væ miſero mihi! (cita e
SO. Quid tibi eſt? AM. delirat uxor. SO. atra bili pe
Nulla res tam delirantis homines concinnat citò.
AM. Ubi primum tibi ſenſiſti, mulier, impliciſcier?
AL. Equidem ecaſtor ſana & ſalva ſum, AM. cur igit
prædicas. (ſumu
Te heri me vidiſſe, qui hac noctu in portum adve
Ibi cœnavi, atque ibi quievi in navi noctem perpete
Neque meum pedem huc intuli etiam in ædis, ut cu
exercitu, (m
Hinc profectus ſum ad Teleboas hoſtis, eoſque ut vi

[redacted]

ı. Imò mecum cœnaviſti, & mecum cubuiſti. AM. quid id eſt? (aliis neſcio.

.. Vera dico. AM. non quidem hercle de hac re, de

L. Primulo diluculo abiviſti ad legiones. AM. quomodo? (tibi,

ı Rectè dicit: ut commeminit, ſomnium narrat.

d, mulier, poſtquam experrecta es, prodigiali Jovi.

e mala ſalsâ hodie, aut tute comprecatam oportuit.

. *Væ capiti tuo!* SO tuâ iſtuc refert, ſi curaveris.

L. Iterum jam hic in me inclementer dicit, atq; id ſine malo. (diluculo?

I. Tace tu: tu dic. egone abs te abii hinc hodie cum

. Quis igitur niſi vos narravit mihi, illi ut fuerit prælium? (ut urbem maximam

L. An etiam id tu ſcis? AL. quippe quæ ex te audivi:

›ugnaviſſes; regemque Pterelam tute occideris.

I. Egone iſtuc dixi? AL. tute iſtic etiam aſtante hoc Soſiâ: (audiverim?

I. Audiſtin' tu me narrare hoc hodie? SO. ubi ego

I. Hanc roga. SO. me quidem præſente nunquam factum eſt, quod ſciam. -

.. Mirum quin te adverſus dicat. AM. Soſia age; me huc aſpice. (mihi.

Specto. AM. vera volo loqui te: nolo aſſentari

diviſtin' tu hodie me illi dicere ea, quę illa autumat; (id me interrogas?

Quæſo edepol num tu quoque etiam inſanis, cùm

ipſus equidem nunc primum iſtanc tecum conſpicio ſimul

. Quin nunc mulier, audin' illum? AL. ego verò, ac falſum dicere.

. Neque tu illi, neque mi vero ipſi credis. AL. eò fit, quia mihi. (quor.

ſſimū credo, & ſcio iſta hæc facta, proinde ut prolo-

AM. In eodem lecto? AL. in eodem. SO. hei non placet
convivium. (cœnavimus?
AM. Sine modò argumenta dicat, quid, poſtquam
AL. Te dormitare ajebas, menſa ablata eſt, cubitũ hinc
abimus. (cubiculo.
AM. Ubi tu cubuiſti? AL. in eodem lecto tecum unà in
AM. Perdidiſti SO. quid tibi eſt? AM. hæc me modò ad
mortem dedit.
AL. Quid jam, amabo? AM. ne me appella. SO. quid tibi
eſt? AM. perii miſer.
Qui pudicitiæ hujus vitium me hìc abſente eſt additũ.
AL. Obſecro eccaſtor, cur iſtuc, mi vir, ex te ed audio?
AM. Vir ego tuus ſim? ne me appella falsò falſo nomine.
SO. Hæret hæc res: ſiquidem hæc jam mulier facta'ſt ex
viro.
AL. Quid ego feci, qua iſtæc propter dicta dicãtur mihi
AM. Tute edictas facta tua, ex me quæris quid delique-
ris?
AL. Quid ego tibi deliqui, ſi cui nupta ſum, tecum fui?
AM. Tun mecum fueris? quid illac impudente audacia?
Saltem tute ſi pudoris egeas, ſumas mutuum.
AL. Iſtuc facinus, quod tu inſimulas, noſtro generi non
decet.
Tu ſi me impudicitiæ captas, non potes capere.
AM. Pro di immortales, cognoſcin' tu me ſaltem, Soſia,
SO. Propemodum. AM. cænavin' ego heri in navi in por-
tu Perſico?
AL. Mihi quoq; aſſunt teſtes, qui illud, quod ego dicam,
aſſentiant.
*AM. Qui? teſtes? AL. teſtes. AM. quid teſticulares? AL. enim
uno ſat eſt,*
Nec nobis præſente aliquis niſi ſervus Soſia aſſuit.
SO. Neſcio quid iſtuc negotii dicam, niſi quiſpiam eſt
Amphitruo alius, qui forte te hic abſente ſit tamen.

Tuam

[redacted]

Tuam rem curet, teque abſente, hic munus fungatur tuum.
Namque de illo ſubditivo Soſia mirum nimis eſt.
Certò de iſtoc Amphitruone jam alterum mirum eſt magis
Neſcio quis præſtigiator hanc fruſtratur mulierem.
AL. Per ſupremi regis regnum juro, & matremfamilias
Iunonem, quam me vereri & metuere eſt par maximè,
Ut mi extra unum te mortalis nemo corpus corpore
Contigit, quo me impudicam faceret. AM. vera iſthæc velim. (dere.
AL. Vera dico, ſed nequicquã: quoniam non vis cre-
AM. Mulier es, audacter juras. AL. Quæ non deliquit, decet
Audacem eſſe confidenter pro ſe & protervè loqui.
AL. Satis audacter. AL. ut pudicam decet. AM. tu verbis probas (dicitur:
AL. NON EGO illam mihi dotem duco eſſe, quæ dos
Sed pudicitiam & pudorem & ſedatum cupidinem,
Deum metum, parentum amorem, & cognatũ concordiam: (probis.
Tibi morigera, atque ut munifica ſim bonis, proſim
SO. Næ iſta edepol ſi hæc vera loquitur, examuſſim eſt optima.
AM. Delinitus ſum profectò ita, ut me qui ſim neſciam,
SO. Amphitruo es profectò: caveſis ne tu te uſu perduis:
Ita nunc homines immutantur, poſtquam peregrè advenimus.
AM. Mulier, iſtam rem inquiſitam certum eſt non amittere. (mihi.
AL. Edepol me libente facies. AM. quid ais? reſponde:
Quod ſi adduco tuum cognatum huc à navi Naucratẽ,
Qui mecum una vectus eſt una navi: atq; is ſi denegat
Facta, quæ tu facta dicis, quid tibi æquum eſt fieri?

Nun-

Nunquid cauſam dicis, quin te hoc multẽ matrimo
AL. Si deliqui, nulla cauſa eſt. AM. convenit. tu Soſi
Duc hos intro, ego huc ab navi mecum adducam N cratem.
SO. Nunc quidem præter nos nemo eſt: dic mihi ſeriò,
Ecquis alius Soſia intu'ſt, qui mei ſimilis ſiet?
AL. Abin' hinc à me dignus domino ſervus. SO. ab ſi jubes.
AL. Nimis ecaſtor facinus mirum eſt, quî illi collib ſiet
Meo viro ſic me inſimulare falſum facinus tam mal
Quicquid eſt, jam ex Naucrate cognato id cogno meo.

ACTUS III. SCENA I.

JUPPITER.

EGO ſum ille Amphitruo, cui eſt ſervus Soſia,
Idem Mercurius quî ſit, quando commodum'ſt.
In ſuperiore qui habito cœnaculo,
Qui interdum fio Iuppiter quando lubet.
Huc autem quem extemplo adventum apporto, il
Amphitruo fio, & veſtitum immuto meum.
Nunc huc honoris veſtri venio gratia,
Ne hanc inchoatam tranſigam Comœdiam,
Simul Alcumenæ, quam vir inſontem probri
Amphitruo accuſat, veni, ut auxilium feram:
Nam mea ſit culpa, quod egomet contraxerim,
Id Alcumenæ ſi innocenti huic expetat.
Nunc Amphitruonem memet, ut occœpi ſemel,
Eſſe aſſimilabo, atque in horum familiam
Fruſtrationem hodie hic iniiciam maximam.
Poſt igitur demum faciam res dat palam:
Atq; Alcumenæ in tempore auxilium feram.
Faciamq; uno fœtu, & quod gravida eſt viro,
Et me quod gravida'ſt pariat, ſine doloribus.

Mercurium juſſi me continuò conſequi.
Si quid velim imperare. nunc hanc alloquar.

ACTUS III. SCENA II.

Alcumena, Juppiter

Durare nequeo in ædibus: ita me probri,
Stupri, dedecoris à viro argutam meo!
Ea quæ ſunt facta, infecta refert. ac clamitat.
Quæ neq; ſunt facta, neq; ego in me admiſi, arguit:
Atq; id me ſusq; deq; eſſe habituram putat.
Non edepol faciam, neq; me perpetiar probri
Falsò inſimulatam: quin ego illum aut deſeram,
Aut ſatisfaciat mihi atq; adjuret inſuper,
Nolle eſſe dicta, quæ in me inſontem protulit.
Jup. Faciundum eſt mihi illud, fieri quod illæc poſtulat,
Si me illam amantem ad ſeſe ſtudeam recipere:
Quando ego quod feci, id factum Amphitruoni obfuit,
Atque illum dudum meus amor negotium
Inſonti exhibuit: nunc autem inſonti mihi
Illius ira in hanc & maledicta expetent.
AL. Et eccum video illum, qui me miſeram arguit
Stupri, dedecoris. Jup. te volo uxor colloqui.
Quónam ted avertiſti? AL. ita ingenium meum eſt,
Inimicos ſemper oſa ſum obtuerier.
Iup. Heia autem inimicos! Al. ſic eſt, vera prædico,
Niſi etiam hoc falsò dici inſimulaturus es.
Iup. Nimis verecunda es. Al. potin' ut abſtineas manũ?
Nam certo ſi ſis ſanus, aut ſapias ſatis,
Quam tu impudicam eſſe arbitrare & prædices,
Cum ea tu ſermonem nec joco, nec ſerio
Tibi habeas, niſi ſis ſtultior ſtultiſſimo.
Iup. Si dixi, nihilo magis es, neq; eſſe arbitror.
Et id huc revorti, uti me purgarem tibi.
Nam nunquam quicquam meo animo fuit ægrius,
Quam poſtquam audivi, ted eſſe iratam mihi.

Cur

Cur dixiſti? inquies. ego expediam tibi.
Non edepol quo te eſſe impudicam crederem;
Verum periclitatus animum ſum tuum,
Quid faceres, & quo pacto id ferre induceres.
Equidem joco illa dixeram dudum tibi,
Ridiculi cauſa: vel id hunc rogato Soſiam.
AL. Quin huc adducis meum cognatum Naucratem,
Teſtem quem dudum te adducturum dixeras,
Te huc non veniſſe? Iup. ſi quid dictum eſt per jocum,
Non æquum eſt id te ſeriò prævortier.
AL. Ego illud ſcio quàm doluerit cordi meo.
Iup. Per dexteram tuam te Alcumena oro, obſecro,
Da mihi hanc veniam: ignoſce, ita ne ſies.
AL. Ego iſtæc feci verba virtute irrita:
Nunc quando factis me impudicis abſtines,
Ab impudicis dictis avorti volo.
Valeas, tibi habeas res tuas, reddas meas.
Iuben' mi ire comites? Iup. ſanan' es? AL. ſi non jubes,
Ibo egomet, comitem Pudicitiam duxero.
Iup. Mane, arbitratu tuo jusjurandum dabo.
Me meam pudicam eſſe uxorem arbitrarier.
Id ego ſi fallo, tum te ſumme Iuppiter
Quæſo, Amphitruoni ut ſemper iratus ſies.
AL. ah propitius ſit potius. Iup. confide fore.
Nam jurisjurandum verum te adverſum dedi.
Iam nunc irata non es? AL. non ſum. Iup. benè facis.
Nam IN HOMINUM ætate multa eveniunt hujusmodi:
Capiunt voluptates, capiunt rurſum miſerias.
Iræ interveniunt, redeunt rurſum in gratiam.
Verùm iræ ſi quæ fortè eveniunt hujusmodi,
Inter eos rurſum ſi reventum in gratiam eſt,
Bis tanto amici ſunt inter ſe quam prius.
AL. Primùm caviſſe oportuit ne diceres,
Verùm eadem ſi idem purgas, mihi patiunda ſunt.

Iup.

Iup. Iube vero vaſa pura adornari mihi,
Ut, quæ apud legionem vota vovi, ſi domum
Rediſſem ſalvus, ea ego exſolvam omnia.
AL. Ego iſtuc curabo Iup. evocate huc Soſiam,
Gubernatorem qui in mea navi fuit
Blepharonem arceſſat, qui nobiſcum prandeat:
Is adeò impranſus ludificabitur:
Quum ego Amphitruonem collo hinc obſtricto trahã.
AL. Mirum quid ſolus ſecum ſecreto ille agat.
Atq; aperiuntur ædes exit Soſia.

ACTUS III. SCENA III.

SOSIA. JUPPITER. ALCUMENA.

AMPHITRUO, aſſum: ſi quid opus eſt, impera: imperiũ exequar.
Iup. Optumè advenis SO. jam pax inter vos quæſo duos?
Nam quia vos tranquillos video, gaudeo & volupe eſt mihi,
Atque ITA SERVUM par videtur frugi ſeſe inſtituere,
Proinde heri ut ſint, ipſe item ſit: vultũ è vultu comparet
Triſtis ſit, heri ſi triſtes: hilarus ſit ſi gaudeant.
Sed age reſponde, jam vos rediſtis in concordiam?
Iup. Derides, qui ſcis hæc dudum me dixiſſe per jocum.
SO. An id joco dixiſti? quidem ſerio ac vero ratus
Iup. Habui expurgationẽ; facta pax eſt. SO. optume eſt
Iup. Ego rem divinam intus faciam, vota quæ ſunt. SO. cenſeo.
Iup. Tu gubernatorem à navi huc evoca verbis meis
Blepharonem, ut re divina facta mecum prandeat.
SO. Iam hic ero, quum illic cenſebis eſſe me. Iup. actutum huc redi.
AL. Nunquid vis quin abeam jam intrò, ut apparentur quibus opu'ſt:
Iup. I ſane, & quantum poteſt parata fac ſint omnia.
AL. Quin venis quando vis intrò; faxo haud quicquam ſit moræ.

Iup

Iup. Rectè loquere; & proinde diligentem ut uxorem decet.
Iam hi ambo & ſervus & hera fruſtrà ſunt duo,
Qui me Amphitruonem rentur eſſe: rentur probè,
Nunc tu divine fac huc aſſis Soſia.
Audis quæ dico, tametſi præſens non ades:
Fac Amphitruonem, jam advenientem ab ædibus
Vt abigas quovis pacto, fac commentus ſies.
Volo deludi illum, dum cum hac uſuraria
Vxore nunc mihi morigero, hæc curata ſint.
Fac ſis: proinde adeò, ut me velle intelligis,
Atq; ut miniſtres mihi, mihi cum ſacrificem.

ACTUS III. SCENA IV.

MERCURIUS.

CONCEDITE atq; abſcedite, omnes de via decedite.
Nec quiſquam tam audax nunc fuat homo, qui obviam obſiſtat mihi.
Nam mihi quidem hercle qui minus liceat Deo minitarier
Populo, ni decedat mihi, quam ſervulo in Comœdiis?
Ille aut navem ſalvam nunciat, aut irati adventum ſenis:
Ego ſum Iovi dicto audiens, ejus juſſu nunc huc me affero.
Quamobrem mi magis par eſt via decedere, & cōcedere.
Pater vocat me, eum ſequor, ejus dicto imperio ſum audiens:
Vt filium bonum patri eſſe oportet, itidē ego ſum patri
Amanti ſupparaſitor, hortor, aſto, admoneo, gaudeo.
Si quid patri volupe'ſt, voluptas ea mihi multo maxima eſt.
Amat? ſapit: rectè facit, animo quando obſequitur ſuo;
Quod omnes homines facere oportet, dum id modo fiat bono,
*NuncAmphitr*uonē vult deludi meus pater, faxo probè,
Iam

Iam hic deludetur, ſpectatores, vobis ſpectantibus.
Capiam coronam mihi in caput, aſſimulabo me*a* eſſe ebrium:
Atq; illuc ſurſum aſcendero: inde optimè ſic ciſpellam virum
De ſupero, quum huc acceſſerit, faciam ut ſit madidus ſobrius.
Deinde illi actutum ſufferet ſuus ſervus pœnas Soſia.
Eum feciſſe illi hodie arguet, quæ ego fecero hic. quid id mea?
Meo me æquum eſt morigerum patri, ejus ſtudio ſervire addecet.
Sed eccum Amphitruonem, advenit: iam ille hic deludetur probè,
Siquidem vos vultis auſcultando operam dare
Ibo intro, ornatum capiam, qui potius decet.
Dein ſurſum aſcendam in tectum, ut illum hinc prohibeam.

ACTUS IV. SCENA I.

Amphitruo.

Naucratem, quem convenire volui, in navi non erat
Neq; domi, neq; in urbe invenio quenquam, qui illum *viderit.*
Nã omnes plateas perreptavi, gymnaſia & myropolia:
Apud emporium, atque in macello, in palæſtra atque in foro
In medicinis, in tonſtrinis, apud omnis ædis ſacras.
Sum defeſſus quæritando nuſquam invenio Naucratẽ.
Nunc ibo domum, atque ex uxore hanc rem pergam exquirere,
Quis fuerit, quem propter corpꝰ ſuũ ſtupri compleverit
Nam me, quàm illam quæſtionem inquiſitam hodie amittere,
Mortuum ſatius eſt, ſed ædis occluſerunt, eugepæ!
Pariter hoc fit, atq; ut alia facta ſunt, feriam foris.
Aperite hoc heus ecquis hic eſt? ecquis hoc aperit oſtiũ?

ACT.

ACTVS IV. SCENA II.

Mercurius, Amphitruo.

Quis ad fores eſt? AM. ego ſum. ME. quid, ego ſum?
AM. ita loquor. ME. tibi Juppiter
Diq; omnes irati certò ſunt, qui ſic frangas fores.
AM. Quomodo? ME. eo modo, ut profectò vivas ætatẽ miſer. (mas.
AM. Soſia. ME. ita ſum Soſia, niſi me eſſe oblitum exiſti-
Quid nunc vis? AM. ſceleſte at etiam quid velim, id tu me rogas?
ME. Ita rogo, penè effregiſti fatue foribus cardines.
An fores cenſebas nobis publicitùs præberier?
Quid me aſpectas ſtolide? quid nũc vis tibi? aut quis es tu homo? (acheruns?
AM Verbero, etiam quis ego ſim me rogitas? ulmorum
Quem pol ego hodiè ob iſtæc dicta faciam ferventem flagris.
ME. Prodigum te fuiſſe oportet olim in adoleſcentia.
AM. Qui dum? ME. quia ſenecta ætate à me mendicas malum. (tas.
AM. Cum cruciatu tuo iſthæc hodiè, verna, verba fundi-
ME. Sacrufico ego tibi. AM. qui? ME. quia enim te macto infortunio.

QVI SEQUUNTUR VERSUS, USQUE AD principium Scenæ, *Vos inter vos partite*, deſunt in MS. Camerarii & vetuſtè editis.

AM. Tun' me mactas carnufex? niſi formam dii hodiè meam perduint,
Faxo ut bubulis coriis onuſtus ſis Saturni hoſtia.
Ita ego te certò cruce & cruciatu mactabo. exi foras,
Maſtigia. ME. larva umbratilis, tu me minis territas?
Niſi hinc actutum fugias: ſi denuò pulsaveris:

Si

Si minuſculo digito increpuerint fores, hac tegula
Tuum deminuam caput, ut cum dentibus linguam exſerees.
AM. Tun' furcifer meis me procul probibeſſis ædibus?
Tun' meas pulſare foreis? hasce illico toto demoliar cardine.
ME. Pergin'? AM. pergo. ME. accipe. AM. ſceleſte, in herum? ſi te hodie apprehendero,
Ad id redigam miſeriarum, ut ſemper ſis miſer.
ME. Bacchanal te exercuiſſe oportuit, ſenex. AM. qui dum?
ME. Quando tu me tuum ſervum cenſes. AM. quid cenſeo?
ME. Malum tibi: præter Amphitruonem, herum novi neminem.
AM. Num formam perdidi? mirum quin me norit Soſia.
Scrutabor: eho dic mihi, quis videor? num ſatis Amphitruo?
ME. Amphitruo ſanusne es: nonne tibi prædictum, ſenex,
Bacchanal te exercuiſſe, quom qui ſis, alium rogites?
Abſcede, moneo: moleſtus ne ſies, dum Amphitruo
Cum uxore modo ex hoſtibus adveniens voluptatem capit.
AM. Qua uxore? ME. Alcumena AM. quis homo? ME. quotiens vis dictum: Amphitruo,
Herus meus: moleſtus ne ſies. AM. qui cùm cubat?
ME. Vide ne infortunium quæras, qui me ſic ludifices?
AM. Dic quæſo mi Soſia. ME. blandius cum Alcumena. AM. in eodemne
Cubiculo? ME. imò ut arbitror, corpore corpus incubat. AM. væ miſero mihi?
ME. Lucri'ſt, quod miſeriam deputat, nam uxorem uſurariã
Perinde eſt præbere, ac ſi agrum ſterilem fodiendum loces.
AM. Soſia. ME. quid (malum) Soſia. AM. non me noviſti, verbero?
ME. Novi te hominem moleſtum, qui ne emas litigium. AM. adhuc
Amplius: Nonne ego herus ſum tuus Amphitruo? ME. tu Bacchus es.
Haud Amphitruo, quoties tibi dictum vis? num denuo?

Meus Amphitruo uno cubiculo Alcmenam complexu tenet:
Si pergas, eum hic ſiſtam, neq; ſine tuo magno malo.
AM. Cupio accerſi. utinam ne pro benefactis hodie patriam,
Ædeis, uxorem, familiam cum formâ unâ perduam!
Me. Accerſam equidem. ſed de foribus tu intereà ſis vide.
† Credo jam quæ volebat ſacrificia ad epulum conduxit. †
Si moleſtus ſis, evades nunquam, quin te ſacrificem.

AMPHITRUO, BLEPHARO SOSIA.

AM. DI veſtram fidem! quæ intemperia noſtram agunt fam-
liam! quæ mira (auditum
Video, poſtquam advenio peregrè! nam veru'ſt, quod olim di
Fabulariér, mutatos Atticos in Arcadia homines,
Et ſævas belluas manſitaſſe, nec unquam denuò parentibus
Cognitos. BL. quid illuc. Soſia? magna ſunt quæ mira præ-
dicas.
Ain' tu alterum te reperiſſe conſimilem Soſiam?
SO. Aja. ſed heus tu, quum ego Soſiam, Amphitruonem Am-
phitruo, quid ſcis an
Tu fortè alium Blepharonem parias? ô di faciant, ut tu quoq;
Conciſus pugnis, & illiſis dentibus, id impranſus creduas.
Nam ego ille alter Soſia, qui illic ſum, malis mulcavit modis.
(video
BL. Mira profectò, ſed gradûs condecet grandire: nam u
Exſpectat Amphitruo, & vacuus mihi venter crepitat. AM
& quid aliena (memorant
Fabulor? in noſtro olim Thebano genere plusquam mir
Martigenam ille aggreſſus belluam magnus Europæ quæſto
anguineo.
Repente hoſteis peperit ſeminio: & pugnatâ illac pugnâ.
Frater trudebat fratrem haſta & galeâ. & noſtra auctorum
gentis.
Cum Veneris filiâ anguis repſiſſe tellus Epirotica
Vidit. de ſummo ſummus Iuppiter ſic ſtatuit, ſic fatum habet.
Optumi omnes noſtrates pro claris factis diris aguntur malis.

Fata

a iſtac me premunt, pertolerarem vim tantam, ...
inclarem impatibilis SO. Blepharo, BL. quid est ...
neſcio quid mali ſuſpicor.
Quid SO. videſis, herus ſalutator ...
graditur.
. Nihil eſt, famem expectat ebambulans. ...
iuſſit, ne pravorteretur foras. BL. oggannis, SO. nec ...
nec latro.
ne audias, obſerves neſcio quid ...
iones colligit: quid memorat ...
A. Vt metuo, ne victis hoſtibus ...
am miris modis noſtram ... turbatam familiam ...
m verò uxor vitio, ſtupro, ... me ...
l de patera mira ... erat tamen ſignum ...
id enim pugnas pugnatas prolocuta, & Pterelam ...
tum,
lris occiſum manibus fortiter. atat, novi ...
Soſia factum eſt opera, qui me hodie quoque ...
... pravortier. SO. ...
minem ne congrediamur quoſpiam, priuſquam ...
texerit.
. Vt lubet. AM. ſi illum datur hodie ...
dere, oſtendam quid ſit
rum fallere, minis & dolis inceſſere. SO. audin' ...
BL. audio.
. Illac machina meas onerat ſcapulas, ...
nem.
quid vulgò dici ſolet? Bl. quid ... neſcio.
quid tibi patiundum, ferè hariolor. SO. ...
mes & mora
em in naſum conciunt. BL. ſucrum ... compe...
mus
acrè. Amphitruo. AM. Blepharonem audio: ...
ad me veniat,

Oportunè tamen ſe offert, ut uxoris facta convincam turpia.
Quid huc ad me Blepharo? BL. oblitus tam citò, quàm diluculo
Miſiſti ad navim Soſiam, ut hodie tecum conviverem?
AM. Nuſquam factum gentium, ſed ubi illic ſceleſtus? BL. quis? AM. Soſia.
BL. Eccum illum. AM. ubi? BL. ante oculos non vides? AM. vix video præ ira, adeo me iſtic
Hodie delirum fecit. ne te ſacruficem, nunquam evades.
Sine me Blepharo. BL. auſculta precor. AM. dic, auſculto. tu vapula.
SO. Qua de re? num ſatis tempori: non ocius quivi, ſi me
Dædaleis tuliſſem remigiis. BL. abſtine, quæſo non potuimus
Noſtros grandiùs grandire gradus. AM. ſive grallatorius ſive
Teſtudineus fuerit, certum'ſt mihi hunc ſceleſtum perdere?
En tectum, en tegulas, en obductas fores, en ludificatum herum
En verborum ſcelus! BL. quid mali fecit tibi? AM. rogas? ex illo
Tecto excluſum foribus, me deturbavit ædibus. SO. egone?
AM. Tu quid minitabas te facturum, ſi iſtas pepuliſſem fores.
Negas ſceleſte? SO. quin negem? en teſtis ampliter, qui cum venio:
Miſſus ſedulo, ut te vocatum ducerem AM. quis te miſit
Furcifer? SO. qui me rogat. AM. quando gentium? SO. dudum jampridem modò,
Vbi cum uxore domi rediſti in gratiam. AM Bacchus te irritaſſit.
SO. Nec Bacchum ſalutem hodie, nec Cererem, tu purgari juſſeras
Vaſa, ut rem divinam faceres: & hunc me arceſſitum mittis,
Vt tecum prandeat. AM. Blepharo, diſpeream, ſi aut intus adhuc fui.
Aut ſi hunc miſerim, dic, ubi me liquiſti? SO. domi cum Alcumena conjuge.
Ego à te abiens portum verſus volito, hunc tuis verbis voco.

Veni-

Venimus, nec te niſi nunc video poſtea. AM. ſceleſtum capi·, cum uxore?
Nunquam abis, quin vapules. SO *Blepharo. BL. Amphitruo. mitte hunc mea gratia,*
Et me audias. AM. en mitto, quid vis, loquere. BL. aſtic jamdudum mihi.
Maxima memoravit mira, præſtigiator fortè aut veneficus
Hanc excantat tibi familiam: inquire aliunde, vide quid ſiet.
Nec ante hunc excruciatum miſerum facias, quam rem intelligas. (*catum vo*
AM. Rectè mones: eamus, te adverſum uxori etiam advo-

IUPPITER. AMPHITRUO, SOSIA, BLEPHARO.

QVIS tam vaſto impete has foreis toto convulſit cardine?
Quis ante ædeis tantas tamdiu turbas concitat? quem ſi comperero,
Telebois ſacrificabo manibus, nihil eſt, ut dici ſolet,
Quod hodie bene ſuccedat mihi, deſerui Blepharonem, & Soſiam, (*illos perdidi.*
Vt cognatum Naucratem convenirem: hunc non reperi, i[illegible]
Sed eos video: ibo adverſum, ut, quid habent, ſciſciter SO Blepharo, illic qui
Ex ædibus, herus eſt, hic verò veneficus BL. pro Iuppiter,
Quid intueor? hic non eſt ſed ille Amphitruo, iſtic ſi ſiet.
Illum ſanè non eſſe oportuit, niſi quidem ſit geminus.
IVP. Eccum cum Blepharone Soſiam, compellabo hos prius.
Tandem ad nos? eſurio. SO dixin' tibi hunc veneficum.
AM. Imo ego hunc, Thebani cives, qui domi uxorē meā Soſia,
Impudicitia impetivit, per quem teneo theſaurum ſtupri.
SO. Here, ſi tu nunc eſuris, ego ſatis pugnis ad te v[illegible]ito
AM. Pergin' maſtigia, SO. abi ad Acheruntem ven[illegible]fice AM. men veneficum?
Vapula IVP. quæ hoſpes intemperie, ut tu meum verbere[illegible] AM tuum? IVP. meum
AM Mentiris IVP. Soſia, intro: dum hunc ſacrific[illegible] ratur prandium.

SO. Ibo, Amphitruonem (arbitror) ita comiter Amphitruo
Accipiet, ut dudum meme ego ille alter Soſia Soſiam.
Interea dum iſti certant, in popinam devortundum'ſt mihi:
Lances detergam omneis, omneisq; trullas hauriã. IV. tun' me
Mentiri aũ? AM. mentiris inquam, mea corruptor familia.
IVP. Ob iſtuc indignum dictum, te obſtricto collo hac arripiam.
AM. Væ miſero mihi. IVP. at id præcaviſſe oportuit AM. Ble-
pharo ſuppetias mihi.
Bl Conſimiles ſuos adeò, ut utri aſſim, neſciam· rixam tamen.
Vt poteſt dirimam. Amphitruo noli Amphitruonem duello
perdere.
Linque collum precor. IVP hunc tu Amphitruonem dictitas?
Bl. Quid ni? unus olim, nunc verò partus eſt geminus.
Dum tu vis eſſe, alter quoq; eſſe forma non deſinit.
Interea quæſo collum linque. IVP. linquo: ſed dic mihi, vide-
turne tibi (ter! ubi hodie
Iſtic Amphitruo? BL. uterq; quidem, AM. pro ſummo Iuppi-
Mihi formam adimis: pergo quærere: tunc Amphitruo? IVP.
tu negas? (phitruo.
AM. Pernego, quando Thebis, præter me, nemo'ſt alter Am-
IVP Imò, præter me, nemo, atq; adeo tu Blepharo judex ſies.
Bl. Faciam id, ſi queo, ſignis palàm, tu reſponde prius. AM.
lubens.
Bl. Antequam cum Taphiis à te pugna ſit inita quid manda-
AM. Parata navi clavo hæreres ſedulo. (ſti mihi?
IVP. Vt ſi noſtri fugam facerent, illuc me tuto reciperem.
AM. Item aliud, ut benè nummatum ſervaretur marſupiũ.
IVP. Quæ pecunia? BL. taceſis tu, meum'ſt quærere ſciſti nu-
merum? (enarrat & tu.
IVP. Talenta quinquaginta attica. BL. hic examuſſim rem
Quot Philippei? AM. duo milia. IVP. oboli vero his totidem.
SO. uterque (oportuit.
Rem tenet probè, intus in crumena clauſum alterum eſſe

IVP.

IVP Attende ſis, huc dextera(ut noſtr: regem mactavi Pte-lam,
Spolia: ademi, & pateram, qua ille potare ſolitus e[illegible]
Tertuli: dono uxori mea dedi, qui cum hodie domi lavi.
Sacrificavi, cubui. AM. hei mihi, quid audio? [illegible] ſum:
Vigilans quippe dormio: vigilans ſomnio: vivus & [illegible]
Ego idem ille ſum Amphitruo, Gorgophones nepos, im[illegible] Thebanorum,
Et Creontis unicus Teleboarum perduellis, qui Acarna[illegible]
Et Taphios vi vici, & ſumma regem virtute bellica.
Illisce præfeci Cephalum, magni Deionei filium.
IVP. Ego idem latrones hoſtes bello & virtute contudi.
Electryonem perdiderant, noſtra & germanos coniugis,
Achaiam, Ætoſiam, Phocidem per freta Ionium & Æ[illegible], & Creticum
Vagati, vi vortebant piratica AM. [illegible]
Non credo, ita omnia, quæ facta illic, examu[illegible] de
Blepharo. BL. unum ſupereſt: id ſi fuat, Amphitruo[illegible]
[illegible] volnere
Quod mihi impegit Pterela. BL. eam quidem, AM. [illegible] IVP. Viden? en aſpice:
BL. Detegite, aſpiciam. IVP. deteximus, vide. BL. [illegible] Iuppiter.
Quid intueor? utriq; in muſculo dextero, eodem in loco,
Signo eodem apparet probè, ut primùm coivit cicatrix ruſula
Sublurida, Rationes iacent, iudicium ſilet, quid agam neſcio.

ACTVS IV. SCENA III.

BLEPHARO, AMPHITRUO, JUPPITER.

Vos inter vos partite: Ego abeo, mihi negotium eſt.
Neque ego unquam usquam tanta mira me vidiſſe cenſeo,

AM. Blepharo quæſo, ut advocat⁹ mihi aſſis, neve abe(a)
BL. vale.
Quid opus me advocato? qui utri ſim advocatus neſci(o)
Jup. Intrò ego hinc eo. Alcumena parturit. AM. pe(r)
miſer!
Quid ego? quem advocati jam atque amici deſerunt.
Nunquā edepol me inultus iſtic ludificabit, quiſquis eſ(t)
Nam jam ad regem rectà me ducam, resq; ut facta elo
quar.
Ego pol illum ulciſcar hodiè Theſſalum veneficum.
Qui perversè perturbavit familiæ mentem meæ.
Sed ubi ille'ſt? intro edepol abiit, credo ad uxorem me(am)
Qui me Thebis alter vivit miſerior? quid nunc agam?
Quem omnes mortales ignorant, & ludificant, ut lube(t)
Certum'ſt, intrò rumpam in ædibus, ubi quemque ho
minem aſpexero,
Sive ancillam, ſive ſervum, ſive uxorem, ſive adulterū,
Seu patrem, ſive avum videbo, obtruncabo in ædibus.
Neq; me Juppiter, neque di omnes id prohibebunt,
volens.
Quin ſic faciam ut conſtitui: pergam in ædibus nunc jam

ACTUS V. SCENA I.

BROMIA ancilla, AMPHITRUO.

SPES atq; opes vitæ meæ jacent ſepultæ in pectore,
Neq; ulla'ſt confidĕtia jam meo in corde, quin amiſeri(m)
Ita mihi videntur omnia, mare, terra, cælum, conſequi,
Jam ut opprimar, ut enecer. me miſerā! quid agā neſcio
Ita tanta mira in ædibus ſunt facta, væ miſeræ mihi!
Animo male'ſt, aquam velim, corrupta ſum atque ab
ſumpta ſum.
Caput dolet, neque audio, neque oculis proſpicio ſati(s)
Nec me miſerior fœmina eſt, neq; ulla videatur magis.
Ita heræ meæ hodiè contigit, nam ubi parturit, deos ſib(i)
invocat, (ut validè tonuit
Strepitus, crepitus, ſonitus, tonit⁹: ut ſubitò, ut proper(e)

V

Ubi quisque inſtiterat, concidit crepitu, ubi neſcio (
maxima
Voce exclamat ſic: Alcumena, adeſt auxilium, ne tim
Et tibi & tuis propitius cæli cultor advenit.
Exurgite, inquit, qui terrore meo occidiſtis præ met
Ut jacui, exurgo. ardere cenſui ædis, ita tũ conſulgeb.
Ibi me inclamat Alcumena: jam ea res me horrore a
cit. (ve
Herilis prævertit metus: ocius accurro, ut ſciſcam q
Atque illam geminos filios pueros peperiſſe conſpic(
Neq; noſtrum quisquam ſenſimus, quum peperit:
Sed quid hoc? quis hic eſt ſenex, (neq; prævidimus.
Qui ante ædes noſtras ſic jacet, numnam hunc percu
Iuppiter? (mort
Credo edepol: nam pro Iuppiter, ſepultus eſt, quaſ
Ibo & cognoſcam quisquis eſt. Amphitruo hic quid
eſt herus meus.
Amphitruo. AM. perii. BRO ſurge. AM. interii. BRO.
do manum, AM quis me tenet?
BRO. Tua Bromia ancilla. AM totus timeo, ita me
crepuit Iuppiter.
Nec ſecus eſt, quàm ſi ab Acherunte veniã, ſed quid fo
Egreſſa es? BRO. eadem nos formido timidas terr
impulit:
In ædibus, ubi tu habitas, nimia mira vidi væ mihi
Amphitruo, ita mihi animus etiam nunc abeſt. AM. :
dum expedi (vide etiam nunc? BRO. ſc
Scin' me tuũ eſſe herum Amphitruonem? BR. ſcio. A
AM. Hæc ſola ſanã mentem geſtat meorum familia.
BRO. Imo omnes ſani ſunt profectò. AM. at me uxor
ſanum facit
Suis fœdis factis BRO, at ego faciam, tu idem aliter p
dices,
Amphitruo, piam & pudicam eſſe tuam uxorem ut (

De ea re ſigna atque argumenta paucis verbis eloquar.
Omnium primum Alcumena geminos peperit filios.
AM. Ain' tu geminos; BRO geminos. AM. di me ſervent.
BR. ſine me dicere,
Vt ſcias tibi tuæque uxori deos eſſe omnes propitios.
AM. Loquere. BR. poſtquā parturire hodie uxor occœpit tua.
Ibi utero exorti dolores, ut ſolent puerperæ:
Invocat deos immortales, ut ſibi auxilium ferant,
Manibus puris, capite operto, ibi continuò contonat
Sonitu maximo, ædes primò ruere rebamur tuas.
Ædes totæ confulgebant tuæ, quaſi eſſent aureæ.
AM. Quæſo abſolvito hinc me extemplo, quando ſatis deluris.
Quid fit deinde? BR. dum hæc aguntur, interea uxor rem tuam
Neque gementē, neque plorantem noſtrum quiſquam audivimus:
Ita profectò ſine dolore peperit. AM. jam iſtuc gaudeo,
Vt ut erga me eſt merita. BR. iſtæc mitte, atq; hæc quæ dicam accipe:
Poſtquam peperit pueros, lavere juſſit nos: occœpimus.
Sed puer ille quem ego lavi, ut magnus eſt, & multum valet?
Neque eum quiſquam colligere quivit incunabulis.
AM Nimia mira memoras: ſic iſthæc vera ſunt divinit9
Non metuo quin meæ uxori latæ ſuppetiæ fient.
BRO. Magis jam faxo mira dices poſtquam in cunas conditu'ſt,
Devolant angues jubati deorſum in impluvium duo
Maximi: continuo extollunt ambo capita. AM. hei mihi!
BR. Ne pave. ſed angues oculis omnes circumviſere.
Poſtquam pueros conſpicati, pergunt ad cunas citi.
Ego cunas receſſim rurſum vorſum trahere & ducere,

Me-

Metuens pueris, mihi formidans: tantoque angues acr
Perſequi, poſtquam conſpexit angues ille alter puer.
Citus è cunis exilit, facit recta in angues impetum:
Alterum altera apprehendit eos manu perniciter.
AM. Mira memoras: nimis formidoloſum facinus prædicas.
Nam mihi horror membra miſero percipit dictis tuis.
Quid fit deinde? porro loquere. BRO. puer ambo angues enecat.
Dum hæc aguntur, voce clara exclamat uxorem tuam
AM. Quis homo? BRO. ſummus imperator divum atque hominum Juppiter.
Is ſe dixit cũ Alcumena clam conſuetum cubilibus,
Eumque filium ſuum eſſe, qui illos angues vicerit.
Alterum eſſe tuum dixit puerũ. AM. pol me haud pœnitet.
Scilicet boni dimidium mihi dividere cum Jove.
Abi domum, jube vaſa pura actutum adornari mihi,
Vt Jovis ſupremi multis hoſtiis pacem expetam.
Ego Tireſiam conjectorem advocabo, & conſulam
Quid faciendum cenſeat, ſimul hanc rem ut facta eſt eloquar.
Sed quid hoc? quam validè tonuit! di obſecro veſtram fidem.

ACTUS V. SCENA II.

JUPPITER.

BONO animo es, aſſum auxilio, Amphitruo, tibi & tuis
Nihil eſt quod timeas, hariolos, haruſpices
Mitte omnes: quæ futura & quæ facta, eloquar:
Multo adeò melius, quam illi, quum ſim Iuppiter.
Primum omnium Alcumenæ uſuram corporis
Cepi, & concubitu gravidam feci filio.
Tu gravidam item feciſti, quum in exercitum
Profectus, uno partu duos peperit ſimul.

DE. Modò pol percepi Libane, quid iſtuc ſit loci,
Vbi ſit polenta, te fortaſſe dicere. LI. ah.
Teque hercle ego iſtuc dico, nec dictum volo.
Neque obſecro hercle, ut quæ locutus deſpuas.
DE. Fiat, geratur mos tibi LI. age usque excrea.
DE. Etiamne? LI. quæſo hercle usq; ex penitis faucibus.
DE. Etiam? LI. amplius. DE. nam quousq;? LI. usq; ad mortem volo.
DE. Caveſis malam rem. LI. uxoris dico, non tuam.
DE. Dono te ob iſtuc dictum, ut expers ſis metu.
LI. Dî tibi dent, quæcunque optes. DE. redde operam mihi:
Cur hoc ego ex te quæram? aut cur miniter tibi,
Propterea quod me non ſcientem feceris?
Aut cur poſtremo filio ſuccenſeam,
Patres ut faciunt cæteri? LI. quid iſtuc novi eſt?
DE. Equidem ſcio jam filius quod amet meus
Iſthanc meretricem è proximo Philenium.
Eſtne hoc ut dico Libane? LI. rectam inſtas viam.
Ea res eſt, ſed eum mòrbus invaſit gravis.
DE. Quid morbi eſt? LI. quia non ſuppetunt dictis data.
DE. Tune es adjutor nunc amanti filio?
LI. Sum verò, & alter noſter eſt Leonida.
DE. Bene hercle facitis, & à me initis gratiam.
Verùm meam uxorem Libane neſcis qualis ſit?
LI. Tu primus ſentis, nos tamen prænoſcimus.
DE. Fateor eam eſſe importunam atque incommodã.
LI. Poſterius iſtuc dicis, quam credo tibi
DE. Omnes parentes, Libane, liberis ſuis,
Qui mihi auſcultabunt, facient obſequelam jam:
Quippe qui mage amico utantur gnato & benevolo:
Atque ego me id facere ſtudeo. volo amari à meis,
Volo me patris mei ſimilem, qui cauſa mea.
Nauclerio ipſe ornatu per fallaciam,

Quam

Quam amabam, abduxit ab lenone mulierem.
Neque puduit eum id ætatis ſycophantias
Struere, & beneficiis me emere gnatum ſuum ſibi.
Eos me decretū eſt perſequi mores patris.
Nam me hodie oravit Argyrippus filius,
Uti ſibi amanti facerem argenti copiā:
Et id ego percupio obſequi gnato meo
Volo amori obſecutum illius, volo amet me patrem.
Quamquam illum mater arctè contenteq; habet,
Patres ut conſueverunt: ego mitto omnia hæc.
Præſertim quum is me dignum, quoi concrederet,
Habuit, me habere honorem ejus ingenio decet:
Quum me adiit, ut pudentem gnatum æquum eſt,
trem;
Cupio eſſe amicæ quod det argentum ſuæ.
LI Demiror quid ſit, & quo evadat, ſum in metu.
DE Equidem ſcio jam filius quod amet meus.
LI Cupis id, quod cupere te nequicquam intelligo.
Dotalem ſervum Sauream uxor tua
Adduxit, cui plus in manu ſit quam tibi.
DE. ARGENTUM accepi, dote imperium vendidi.
Nunc verba in pauca conferam, quid te velim.
Viginti jam uſu'ſt filio argenti minis.
Face id ut paratum jam ſit. LI. unde gentium?
DE. Me defraudato LI. maximas nugas agis.
Nudo detrahere veſtimenta me jubes.
Defraudem te ego? age ſis tu ſine pennis vola.
Tene ego defraudem, cui ipſi nihil eſt in manu?
Niſi quid tu porrò uxorem defraudaveris,
DE. Qua me, quà uxorem, qua tu ſervom Sau:
Potes, circumduce, aufer promitto tibi
Non offuturum, ſi id hodie effeceris.
LI. Iubeas unà operā me piſcari in aere,
Venari autem rete jaculo in medio mari.

DE. Tibi optionem ſumito Leonidam,
Fabricare quidvis, quidvis comminiſcere.
Perficito argentum hodie ut habeat filius,
Amicæ quod det. LI. quid ais tu Demænete?
Quid ſi fortè in inſidias devenero?
Tu redimes me, ſi me hoſtes interceperint?
DE. Redimam LI. tum tu igitur aliud cura quid lubet.
DE. Ego eo ad forum, niſi quid vis? LI. i, etiamne am-
bulas? (ubi eris
DE. Atque audin' etiam? LI. ecce. DE. ſi quid te volam,
LI. Ubicunq; libitum fuerit animo meo.
Profecto nemo eſt, quem jam dehinc metuam mihi,
Ne quid nocere poſſit: cũ mihi tua
Oratione omnem animum oſtendiſti tuum.
Quin te quoq; ipſum facio haud magni, ſi hoc patro,
Pergam quo occœpi, atq; ibi conſilia exordiar.
DE. Audin tu? apud Archibulum ego ero argentarium.
(minero
LI. Nempe in foro? DE. ibi. ſi quid opus fuerit. LI. me
DE Non eſſe ſervus pejor hoc quiſquam poteſt.
Nec magis verſutus, nec quo ab caveas ægrius.
Eidem homini, ſi quid rectè curatum velis,
Mandes, moriri ſeſe miſere mavolet,
Quàm non perfectum reddat quod promiſerit.
Nam ego illud argentum tam paratum filio
Scio eſſe, quàm me hunc ſcipionem contui,
Sed quid ego ceſſo ire ad forum, quod incœperam?
Ibo, atq; ibi manebo apud argentarium.

ACTUS I. SCENA II.

ARGYRIPPUS, adoleſcens.

Siccine hoc fit? foras ædibus me ejici?
Promerenti optume hoccine pretii redditur?
Benè merenti mala es, malè merenti bona es.
At malo cũ tuo: nam jam ex hoc loco

Ibo ego ad tres viros, veſtraq; ibi nomina
Faxo erunt: capitis te perdam ego & filiam,
Perlecebræ, pernicies, adoleſcentum exitium.
Nam mare haud eſt mare, vos mare acerrimum.
Nam in mari repperi, hic elavi bonis.
Ingrata atq; irrita eſſe omnia intellego
Quæ dedi, & quod benefeci: at poſt hac tibi,
Malè quod potero facere, faciam, meritoq; id faciã tu
(mino
Ego pol te redigam eodẽ unde orta es, ad egeſtatis te
Ego edepol te faciã, ut quæ ſis nunc, & quæ fueris, ſci
(meum iſti de
Quæ priusquam iſtam adibi, atque amans ego animu
Sordido vitam oblectabas pane, in pannis inopia.
Atque ea ſi erant, magnas habebas omnibus dis graci
(ras ma
Eadem nunc, quũ eſt melius, me, cujus opera eſt igno
Reddam ego te ex ferâ fame manſuetem, me ſpectam
do. (mer
Nam iſti quod ſucceuſeam ipſi, nihil eſt: nihil quicq
Tuo facit juſſu, tuo imperio paret: mater tu, eade
hera es. (de me mer
Te ego ulciſcar, te ego ut digna es, perdam, atque
At ſceleſta viden' ut ne id quidem me dignum eſſe ex
ſtumat.
Quem adeat, quem colloquatur, cuiq; irato ſupplices
Atque eccam illecebra exit. tandem opinor hic an
oſtium. (eſt mi
Meo modo loquar quæ volam, quoniam intus non lici

ACTUS I. SCENA III.

LENA Clearcta. ARGYRIPPUS adoleſcens.

Unum quodque iſtorum verbum nummis Philipp
aureis.
Non poteſt auferre hinc à me, ſi quis emptor veneri

Non rectè quæ tu in nos dicis, aurum atque argentum merum'ſt.
Fixus hic apud nos eſt animus tuus clavo Cupidinis.
Remigio veloque quantū poteris, feſtina & fuge.
Quàm magis te in altum capeſſis, tam æſtus te in portum refert.
AR. Ego pol iſtum portitorem privabo portorio.
Ego te dehinc, ut merita es de me & mea re, tractare exequar: (domo.
LE. Magis iſtuc percipimus linguâ dici, quàm factis fore.
AR. Solus ſolitudine ego te *d* atque ab egeſtate abſtuli:
Solus ſi ductem, referre gratiam nunquam potes.
LE. Solus ductato, ſi ſemper ſolus, quæ poſcam, dabis.
Semper tibi promiſſum habeto hac lege, dum ſuperes datis. (expleri potes.
AR. Qui modus dandi? nam nunquam tu quidem
Modo quod accepiſti, haud multò aliquid poſt quod poſcas, paras (expleri potes?
LE. Quid modi'ſt? ductando, amando, nunquampe
Modo remiſiſti, continuo jam ut remittam ad te rogas.
AR. Dedi equidem quod mecū egiſti. LE. & tibi ego miſi mulierem.
Par pari datum hoſtimentu'ſt, operâ pro pecuniâ,
AR. Male agis mecum. LE. quid me accuſas, ſi facio officium meum?
,, Nam Neque uſquam fictum, neque pictū, neque ſcriptum in poematis. (eſſe volt.
,, Ubi lena benè agat cum quiquam amante, quæ frugi
AR. Mihi quidem te parcere æquum eſt tandem, ut tibi durem diu.
TE. Non tu ſcis, quæ amanti parcet, eadem ſibi parcet parum.

Quaſi

ut ramulus, volt etiam ancillis: & quoq; catulo meo
(deat.
ibblanditur novus amator, ſe ut quum videat, gau-
:ra dico. Ad ſuum quemque hominem quæſtum eſſe
æquum eſt callidum.
R. Perdidici iſtæc eſſe vera damno cũ magno meo.
E. Si caſtor nũc habeas quod des, alia verba perhibeas:
(poſtulas.
unc quia nihil habes, maledictis te etiam ductare
R. Non meum eſt. LE. nec meum quidem edepol, ad te
ut mittam gratiis.
:rum ætatis atque honoris gratiâ hoc fiet tui:
Quia nobis lucro fuiſti potius, quàm decori tibi.
mihi dantur duo talenta argenti numerata in ma-
num,
anc tibi noctem honoris cauſſa gratiis dono dabo.
R. Quid, ſi non eſt? LE. tibi non eſſe credam illa? aliò
ibit tamen (rent mihi,
R. Ubi illæc quæ dedi antè? LE. abuſa. nam ſi ea dura-
[nlier mitteretur ad te: nunquam quicquam poſcerē.

Non rectè quæ tu in nos dicis, aurum atque argentum
meum'ſt.
Fixus hic apud nos eſt animus tuus clavo Cupidinis.
Remigio veloque quantū poteris, feſtina & fuge.
Quàm magis te in altum capeſſis, tam æſtus te in portum
refert.
AR. Ego pol iſtum portitorem privabo portorio.
Ego te dehinc, ut merita es de me & mea re, tractare
exequar: (domo.
LE. Magis iſtuc percipimus linguâ dici, quàm factis fore.
AR. Solus ſolitudine ego te atque ab egeſtate abſtuli:
Solus ſi ductem, referre gratiam nunquam potes.
LE. Solus ductato, ſi ſemper ſolus, quæ poſcam, dabis.
Semper tibi promiſſum habeto hac lege, dum ſuperes
datis. (expleri potes.
AR. Qui modus dandi? nam nunquam tu quidem
Modo quod accepiſti, haud multò aliquid poſt quod poſcas,
paras (expleri potes?
LE. Quid modi'ſt? ductando, amando, nunquamne
Modo remiſiſti, continuo jam ut remittam ad te rogas.
AR. Dedi equidem quod mecū egiſti. LE. & tibi ego
miſi mulierem.
Par pari datum hoſtimentu'ſt, operâ pro pecuniâ,
AR. Male agis mecum, LE. quid me accuſas, ſi facio officium
meum?
„ Nam Neque usquam fictum, neque pictū, neque ſcriptum
in poematis. (eſſe volt.
„ Ubi lena benè agat eum quiquam amante, quæ frugi
AR. Mihi quidem te parcere æquum eſt tandem, ut tibi
durem diu.
LE. Non tu ſcis, quæ amanti parcet, eadem ſibi parcet
parum.

Annum hunc ne cum quiquam alio ſit. LE. tene? viginti
minas.
Atque eâ lege, ſi alius ad me priùs attulerit, tu vale.
AR. At ego: eſt etiam, priusquā abis, quod volo loqui.
LE. dic quod lubet. (magis.
AR. *Non omnino jam perii: eſt reliquum quo peream*
Habeo, unde iſtuc tibi quod poſcis dem: ſed in leges
meas (ſerviat,
Dabo, ut ſcire *poſſis* perpetuum annum hunc mihi uti
Nec quenquam interea alium admittat prorſus, quam
me, ad ſe virum. (ros.
LE. Quin ſi tu voles, domi ſervi qui ſunt caſtrabo vi-
Poſtremo ut voles nos eſſe, ſyngrapham facito afferas.
Ut voles, ut tibi lubebit, nobis legem imponito:
Modo tecum unà argentum afferto, facilè patiar cętera.
Portitorum ſimillimæ ſunt januæ lenoniæ:
Si afferts, tum patent: ſi non eſt, quod des, ædes non pa-
tent.
AR. Interii, ſi non invenio ego illas viginti minas.
Et profectò, niſi illud perdo argentum, pereundum eſt
mihi. (copiâ:
Nunc pergam ad *forum, atque experiar opibus* omni
Supplicabo, exobſecrabo, ut quemq; *amicum* videro:
Dignos, indignos adire, atq; experiri certum eſt mihi.
Nam ſi mutuas non potero, certum eſt ſumam fœnore.

ACTVS II. SCENA I.

Libanus ſervus

Hercle verò Libane nunc te meliu'ſt expergiſcier,
Atq; argento comparando fingere fallaciam.
Jam diu eſt factum quom diſceſti ab hero, atque abiiſti
Igitur inveniundo argento ut fingeres fallaciā. (ad forū,
Ibi tu ad hoc diei tempus dormitaſti in otio. (amove,
Quin, tu abs te ſocordiam omnem reice, & ſegnitiem
Atque ad *ingenium vetus verſutum* te recipis tuum.

Sci-

Serva herum: cave tu idem faxis, alii quod ſervi ſolent,
Qui ad heri fraudationem callidum ingenium gerunt.
Unde ſumã? quem intervortam? quo hanc celocem conferam?
Impetritum, inauguratum'ſt. quovis admittunt aves.
Picus & cornix eſt ab lævâ; corvus porrò ab dexterâ.
Conſuadent, certum hercle eſt veſtram conſequi ſententiam.
Sed quid hoc, quòd picus ulmum tundit? non temerarium'ſt:
Certè hercle ego quantum ex augurio auſpicii intelligo,
Aut mihi in mundo ſunt virgæ, aut atrienſi Saureæ.
Sed quid illuc, quod exanimatus currit huc Leonida?
Metuo, quod illic obſcævavit meæ falſæ fallaciæ.

ACTUS II. SCENA II.

LEONIDA, LIBANUS, ſervi.

Ubi ego nunc Libanum requiram, aut familiarem filiũ?
Uti ego illos lubentiores faciam, quam lubentia'ſt?
Maximam prædam & triumphum eis adfero adventu meo.
Quando mecum pariter potant, pariter ſcortari ſolent.
Hanc quidem quam nactus prædam, pariter cum illis partiam.
LI. Illic homo ædis compilavit, more ſi fecit ſuo.
Væ illi qui tam indiligenter obſervavit januam,
LE. Ætatem velim ſervire, Libanum ut conveniã modo.
LI. Mea quidem herclè operâ liber nunquam fies ociùs.
LE. Etiam de tergo ducentas plagas prægnantis dabo.
LI. Largitur peculium, omnem in tergo theſaurũ gerit.
LE. Nam ſi huic occaſioni tempus ſeſe ſubterduxerit,
Nunquam edepol quadrigis albis indipiſcet poſtea;
Herum in obſidione linquet, inimicûm animos auxerit.

Sed

ſi mecum occaſionem opprimere hanc, quæ obvenit,
ſtudet,
ximas opimitates gaudio effertiſſimas
s heris ille una mecum pariet, gnatoque & patri:
eò ut ætatem ambo ambobus nobis ſint obnoxii,
ſtro devincti beneficio. LI. vinctos neſcio quos ait.
on placet, metuo in commune ne quam fraudem frau-
ſus ſit, (gentium.
. *Perii* ego oppido, niſi Libanum invenio jam, ubi' eſt
Illic homo ſocium ad malam rem quærit, quam ad-
jungat ſibi (dat tremit.
n placet: pro monſtro exemplum eſt, quando qui ſu-
Sed quid ego hic properans conceſſo pedibus, linguâ
largior?
in ego hanc jubeo tacere, quæ loquens lacerat diem?
Heu edepol hominem infelicem, qui patronâ com-
primat.
m ſi quid ſceleſte fecit, lingua pro illo pejerat.
. Approperabo, ne poſt tempus prædæ præſidium pa-
rem. (quicquid eſt.
Quæ illæc præda eſt? ibo advorſum atque electabo
eo te ſalvere voce ſummâ, quoad vires valent.
. Gymnaſium flagri, ſalveto. LI. quid agis, cuſtos
carceris?
. O catenarum colone. LI. O virgarum laſcivia.
. Quot pondo te*d* eſſe cenſes nudum? LI. non edepol
ſcio. (ſcio.
. Scibam ego te neſcire: at pol ego qui te expendi
dus vinctus centum pondo es, quando pendes per
pedes. (mento & quo modo.
Quo argumento iſtuc? LE. ego dicam, quo argu-
pedes quando allegatum eſt æquum centupondiū,
i manus manicæ complexæ ſunt, atque adductæ ad
trabem,

Nec

Serva herum: cave tu idem faxis, alii quod ſervi ſolent,
Qui ad heri fraudationem callidum ingenium gerunt.
Unde ſumã? quem intervortam? quo hanc celocem conferam?
Impetritum, inauguratum'ſt. quovis admittunt aves.
Picus & cornix eſt ab lævâ; corvus porrò ab dexterâ:
Conſuadent, certum hercle eſt veſtram conſequi ſententiam.
Sed quid hoc, quòd picus ulmum tundit? non temerarium'ſt:
Certè hercle ego quantum ex augurio auſpicii intelligo,
Aut mihi in mundo ſunt virgæ, aut atrienſi Saureæ.
Sed quid illuc, quod exanimatus currit huc Leonida?
Metuo, quod illic obſcævavit meæ falſæ fallaciæ.

ACTUS II. SCENA II.

LEONIDA, LIBANUS, ſervi.

Ubi ego nunc Libanum requiram, aut familiarem filiũ?
Uti ego illos lubentiores faciam, quam lubentia'ſt?
Maximam prædam & triumphum eis adfero adventu meo.
Quando mecum pariter potant, pariter ſcortari ſolent.
Hanc quidem quam nactus prædam, pariter cum illis partiam.
LI. Illic homo ædis compilavit, more ſi fecit ſuo.
Væ illi qui tam indiligenter obſervavit januam,
LE. Ætatem velim ſervire, Libanum ut conveniã modo.
LI. Mea quidem herclè operâ liber nunquam fies ociùs.
LE. Etiam de tergo ducentas plagas prægnantis dabo.
LI. Largitur peculium, omnem in tergo theſaurũ gerit.
LE. Nam ſi huic occaſioni tempus ſeſe ſubterduxerit,
Nunquam edepol quadrigis albis indipiſcet poſtea
Herum in obſidione linquet, inimicûm animos auxerit.

Sed

Meminiſtin' aſinos Arcadicos mercatori Pelleo
Noſtrum vendere atrienſem? LI. memini quid tum po-
ſtea? (Saureæ
LE. Hem ergo is argentum huc remiſit, quod daretur
Pro aſinis. adoleſcens venit modò, qui id argentum at-
tulit: (ſpexeris.
LI. Ubi is homo'ſt? LE. jam devorandum cenſes, ſi con-
LI. Ita enim verò. ſed tamen tu nempe eos aſinos prædi-
cas (ungulæ.
Vetulos, claudos, quibus ſubtritæ ad femina jam erant
LE. Ipſos, qui tibi ſubvectabant rure huc virgas ulmeas.
LI. Teneo: atque iidem te hinc vexerunt vinctum rus.
LE. memores probè.
Verùm in tonſtrinâ ut ſedebam, me infit percontarier:
Ecquem filium Stratonis noverim Demænetum?
Dico me noviſſe extemplo, & me ejus ſervum prędico
Eſſe, & ædis demonſtravi noſtras. LI. quid tum poſtea?
LI. Ait ſe ob aſinos ferre argentum atrienſi Saureæ,
Viginti minas, ſed eum ſeſe non noviſſe hominem qui
Ipſum verò ſe noviſſe callide Demęnetum: ſiet:
Quoniam ille elocutus hęc ſit. LI. quid tum? LE. au-
ſculta ergo, ſcies.
Exemplò facio facetum me, atq; magnificum virum,
Dico me eſſe atrienſem. ſic hoc reſpondit mihi:
Ego pol Sauream non novi neq; quâ facie ſit ſcio:
Te non æquum mi eſt ſuccenſere, ſi herum vis Demæ-
netum, (feras.
Quem ego novi, adduce: argentum non morabor quin
Ego me dixeram adducturum, & me domi præſto fore,
Ille in balneas iturus eſt, inde huc veniet poſtea.
Quid nunc conſilii captandum cenſes? dic. LI. hem iſtuc
ego (ream.
Quomodo argentum intervortam & adventorē. & Sau-
lam hoc opus eſt exaſciatum: nam ſi ille argentū prius
Ho

Nec dependis, nec propendis, quin malus nequamq; ſis.
LI. Væ tibi. LE. hoc teſtamento Servitus legat tibi.
LI. Verbis velitationem geri compendi volo.
Quid iſtuc negotii eſt? LE. certum eſt credere? LI au-
dacter licet.
LE. Sis amanti ſubvenire familiari filio,
Tantum adeſt boni improviſo verùm commixtũ malo.
Omnes de nobis carnificum concelebrabuntur dies.
Libane, nunc audaciâ uſus eſt nobis inventâ & dolis.
Tantum facinus inveni modò ego, ut nos dicamur duo
Omnium digniſſimi eſſe, quò cruciatus confluant.
LI. Ergo mirabar, quod dudum ſcapulæ geſtibant mihi,
Hariolari quæ occœperunt ſibi eſſe in mundo malum.
Quicquid eſt eloquere. LE. magna eſt præda cum ma-
gno malo.
LI. Siquidem omnes conjurati cruciamenta conferant,
Habeo opinor familiarem tergum, ne quærant foris.
LE. Si iſtam firmitudinem obtinet animi, ſalvi ſumus.
LI. Quin ſi tergo res ſolvenda eſt, rapere cupio publicũ.
Pernegabo atq; obdurabo, perjurabo deniq;.
„ LE. Hem Iſta Virtus eſt, quando uſu'ſt, qui malum
fert fortiter.
„ Fortiter malum qui patitur, idem pòſt patitur bonum.
LI. Quin rem actutũ ediſſeris? cupio malum naſciſcier.
LE. Placidè ergo unum quidque derogita, ut acquieſcã.
non vides (ſero
Me ex curſurâ anhelitũ etiam ducere? LI age age, man-
Tuo arbitratu, vel adeò usq; dum peris, LE. ubi nam
eſt herus? (tis eſt mihi.
LI. Major apud forum'ſt, minor hic eſt intus. LE. jam ſa-
LI Tũ tu igitur es dives factus? LE. mitte ridicularia.
LI. Mitto. iſtud quod affers aures exſpectant meæ.
LE. Animum adverte, ut æquè mecum hæc ſcias. LI. ta-
ceo. LE. beas.

Me-

Propterea, huc quia habebas iter, nolo ego fores conſervas meas
A reverberarier: ſanè ego ſum amicus noſtris ædibus.
ME. Pol haud periculum eſt, cardines ac foribus effringantur.
Si iſtoc exemplo tu omnibus, qui quærunt, reſpondebis.
LI. Ita hæc morata eſt janua: extemplo janitorem
Clamat, procul ſi quem videt ire ad ſeſe calcitronem.
Sed quid venis? quid quæritas? ME. Demænetum volebam.
LI. Si ſit domi, dicam tibi. ME. quid? ejus atrienſis?
LI. Nihilo magis intus eſt. ME. ubi eſt? LI. ad tonſorem ire dixit. (quid volebas?
ME. Quum veniſſet, poſt non rediit? LI. non edepol.
ME. Argenti viginti minas, ſi adeſſet, accepiſſet.
LI. Qui pro iſtuc? ME. aſinos vendidit Pellæo mercatori (ſaſſuturum.
Mercatu. LI. ſcio tu id nunc refers, jam hic credo eum
ME. Quâ facie veſter Saurea eſt? ſi is eſt, jam ſcire potero.
LI. Macilentis malis, rufulus, aliquantum ventrioſus,
Truculentis oculis, triſti fronte, commodâ ſtaturâ.
ME. Non potuit pictor rectius deſcribere ejus formam.
Atque hercle ipſum adeò contuor quaſſanti capite incedit.
LI. Quisque obviã huic hic occeſſerit irato, vapulabit.
Siquidem hercle Æacidinis minis animisq; expletus in-
Si me iratus tetigerit, iratus vapulabit. (cedit.

ACTVS II. SCENA IV.

Leonida, Mercator, Libanus.

Quid hoc eſt negotii? neminem meum dictum magnifacere.
Libanum in tonſtrinã ut juſſeram venire, is nullus venit.
Ne ille edepol tergo & cruribus conſuluit haud decorè.

ME. Nimis imperioſus eſt. LI. væ mihi hodie. LE. ſalvere juſſi.
Libanum libertum! jam manu emiſſus? LI. obſecro te.
LE. Næ tu hercle cum magno malo mihi obviam occeſſiſti. (moratu'ſt.
Cur non veniſti, ut juſſeram, in tonſtrinam? LI. hic me
LE. Siquidem hercle nunc ſummum Jovem te dicas detinuiſſe.
Atque is peccator aſſiet, malam rem effugies nunquam.
Tu verbero, imperium meum contempſiſti? LI. perii, hoſpes. (berare.
ME. Quæſo hercle noli, Saurea, meâ cauſsâ hunc ver-
LE. Utinam nunc ſtimulus in manu mihi ſit! ME. quieſce quæſo.
LE. Qui latera conteram tua, quæ occalluêre plagis.
Abſcede, & ſine me hunc perdere, qui ſemper me incendit irâ.
Cui nunquam unam rem me licet ſemel præcipere furi,
Quin centies eadem imperem, atque oggänniam: itaq; jam hercle
Clamore ac ſtomacho non queo labori ſuppeditare.
Juſſin' ſceleſte, ab januâ hoc ſtercus hinc auferri?
Juſſin' columnis dejicier operas aranearum?
Juſſin' in ſplendorem dari bullas has foribus noſtris?
Nihil eſt: tanquam ſi claudus ſim, cum fuſti eſt ambulandum. (dedi,
Quia triduum hoc unum modò foro operam aſſiduam
Dum reperiam qui quæritent argentũ in fœnus. hic vos (habitat.
Dormitis interea domi: atq; herus in harâ, haud ædibus
Hem ergo hoc tibi. LI. hoſpes te obſecro, defende. ME. Saurea, oro
Meâ cauſsâ ut mittas. LE. eho, ecquis pro vecturâ olivi
Reſolvit? LI. reſolvit. LE. cui datum eſt? LI. Sticho vicario ipſi

Tuo. LE. vah! delenire apparas. ſcio mihi vicarium eſſ
Neq; eo eſſe ſervom in ædibus heri, qui ſit pluris, quàn ille ſit.
Sed vina heri quæ vendidi vinario Exaerambo,
Jam pro iis ſatisfecit Sticho? LI. feciſſe ſatis opinor:
Nam vidi huc ipſum adducere trapezitam Exaerambum.
LE. Sic dedero. priùs quæ credidi, vix anno pòſt exeg
Nunc ſatagit: adducit domum etiam ultrò, & ſcrib nummos.
Dromo mercedem retulit? LI. dimidio minus opinor.
LE. Quid reliquom? LI. ajebat. reddere quàm extemplò ſibi redditum eſſet:
Nam retineri, ut quod ſit tibi operis efficeret locatum.
LE. Scyphos quos utendos dédi Philodamo, retrulitne
LI. Non etiam. LE hem, non? ſi velis, da, commoda homini amico. (Jam ſatis t
ME. Perii hercle. jam hic me abegerit ſuo odio. LI. he
Audin' quæ loquitur? LE. audio, & quieſco. ME. tand opinor (tinnire
Conticuit. nunc adeam optimum eſt, priusquam incipi
Quàm mox mihi operã das? LE ehem, optume? quam dudum tu adveniſti?
Non hercle te provideram. quæſo ne vitio vertas,
Ita iracundia obſtitit oculis. ME. non mirum factum eſ
Sed ſi domi eſt, Demænetũ volebam. LE. negat eſſe intu
Verùm iſtuc argentum tamen mihi ſi vis denumerare,
Repromittam iſtoc tibi nomine ſolutam rem futuram.
ME. Sic potiùs, ut Demæneto tibi hero præſente reddam.
LI. Herus iſtuc novis, atque herum hic. ME. hero hui præſente reddam.
LI. Da modo meo periculo: rem ſalvam ego exhibebo
Nam ſi ſciat noſter *ſenex fidem* non eſſe huic habitar

Succenſeat, cui omnium rerum ipſus ſemper credit.
LE. Non magni pendo! ne duit, ſi non vult, ſic ſine aſtet (bitretur
LI. Da, inquam. vah formido miſer, ne hic me tibi ar-
Suaſiſſe, ſibi ne crederes, da quæſo, ac ne formida.
Salvum hercle erit. ME. credam fore, dum quidem ipſe in manu habeo.
Peregrinus ego ſum, Sauream nō novi. LI. at noſce ſanè.
ME. Sit, non ſit; non edepol ſcio. ſi is eſt, eum eſſe oportet.
Ego certè me incerto ſcio hoc daturum nemini homini.
LE. Hercle iſtum di omnes perduint: verbo cave ſupplicaſſis.
Ferox eſt. viginti minas meas tractare ſeſe.
Nemo accipit! aufer te domum, abſcede hinc, moleſtus ne ſis.
„ ME. Nimis iracundè. NON DECET ſuperbum eſſe hominem ſervum.
LI. Malo hercle jam magno tuo nunc iſti nec rectè dicis,
Impure, nihili, non vides iraſci? LE. perge porrò.
LI. Flagitium hominis, da obſecro argentūm huic, ne malè loquatur.
ME. Malum hercle vobis quæritis. LE. crura hercle diffringentur.
Age impudice, ni iſtū impudicū percies. LI. perii hercle.
Sceleſte, non audes mihi ſceleſto ſubvenire?
LE. Pergin' precari peſſimo? ME. quæ res? tun' libero homini
Malè ſervus loquere? LE. vapula. ME. id quidem tibi hercle fiet.
Ut vapules, Demænetum ſimul ac conſpexero hodie.
In jus voco te. LE. non eo. ME. non is? memento. LE. memini.
ME. Dabitur pol ſupplicium mihi de tergo veſtro. LE. væ te.
Tibi quidem ſupplicium carnifex de nobis detur?
ME. Atq; etiam pro veſtris dictis maledictis pœnæ pendentur mihi hodie.
LE. Quid, verbero? ain? tu furcifer herum noſmet fugitare cenſes?

I nunc

I nunc jam ad herum, quò vocas jamdudum, quò volebas.
(nuſnum, niſi me
ME. Nunc demum? tamen nunquam hinc feres argenti
Dare juſſerit Demænetus. LE. ita facito, age ambula.
Tu contumeliam alteri facias, tibi non dicatur?
Tam ego homo ſum, quàm tu. ME. ſcilicet ita res eſt. LE ſequere hâc ergo,
Præfiſcinè hoc nunc dixerim, nemo etiam me accuſavit
Merito meo, neque me Athenis eſt alter hodie quiſquam,
Cui credi rectè æquè putent. ME. fortaſſis? ſed tamen
Nunquam hodie induces, ut tibi credam hoc argentum ignoto.
(non novit,
Lupus eſt homo homini, non homo, quom qualis ſit,
LE. Jam nunc ſecundâ mihi facis, ſcibam huic te capitulo hodie
Facturũ ſatis pro injuria, quanquã ego ſum ſordidatus,
Frugi tamen ſum, nec poteſt peculium enumerari.
ME. Fortaſſe! LE. etiam nunc dico: Periphanes Rhodo mercator
Dives, abſente hero ſolus mihi talentum argenti
Soli annumeravit, & mihi credidit, neq; deceptus in eo.
(cunctatus
ME. Fortaſſe? LE. atq; etiam tu quoq; ipſe ſi eſſes per-
Me ex aliis, ſcio pol crederes nunc quod fers. ME. haud negaſſim.

ACTUS III. SCENA I.

CLEÆRETA *lena.*
PHILENIUM *meretrix.*

NEQUEON; ego te interdictis facere manſuetam meis?
An ita tu es animata, ut qui expers matris imperii ſies?
PHI. Vbi piem Pietatem, ſi iſto more moratam tibi
Poſtulem placere, mater, mihi quo pacto præcipis?

CLE. An decorum eſt adverſari meis te præceptis? PHI. quid eſt? (ere?

BLE. Hoccine eſt pietatẽ colere, matris imperiũ minu-

PHI. Neque quæ rectè faciunt, culpo; neque quæ delin- quunt, amo. (ſtu'ſt mihi

CLE. Satis dicacula es amatrix. PHI. mater is quæ-

Lingua poſcit, corpus quærit, animus orat, res monet.

CLE. Ego te volui caſtigare, tu mi accuſatrix ades.

PHI. Neque edepol te accuſo, neque me id facere fas exiſtimo. (prohibeor.

Verùm ego meas queror fortunas, quum illo quem amo

CLE. Ergo una pars orationis de die dabitur mihi.

PHI. Et meam partem loquendi, & tuam trado tibi.

Ad loquendum, atque ad tacendum tute habeas portiſ- culum.

Quin pol ſi repoſivi remum, ſola ego in caſteriâ,

Ubi quieſco, omnis familiæ cauſſa conſiſtat tibi.

CLE. Quid ais tu, quam ego unam vidi mulierem au- daciſſimam?

Quoties te vetui Argyrippum Demæneti

Compellare aut contrectare, colloquive aut contui?

Quid dedit? quid deportari juſſit ad nos? an tu ibi

Verba blanda eſſe aurum rere? dicta docta pro datis?

Ultrò amas, ultrò expeteſſis, ultrò ad te arceſſi jubes.

Illos qui dant, eos derides: qui deludunt, deperis.

An te id exſpectare oportet, ſi quis promittat tibi,

Te facturum divitem, ſi moritur mater ſua?

Ecaſtor nobis periculum magnũ & familiæ portenditur

Dum ejus exſpectamus mortem, ne nos moriamur fame.

Nunc adeò niſi mihi huc argenti affert viginti minas,

Næ ille ecaſtor hinc trudetur largus lacrumarum foras

Hic dies ſummu'ſt apud me inopiæ excuſatio.

PHI. Patiar, ſi cibo carere me jubeas mater mea.

CLE. Non verò te amare, qui dant quâ amentur gratiâ

PHI

PHI Quid ſi hic animus occupatu'ſt, mater, quid faci
mone. CLE. hem.
Meum caput contemples, ſiquidem ex re conſultas tu
PHI. Etiam opilio, qui paſcit, mater alienas oves,
Aliquando habet peculiarem, qui ſpem ſoletur ſuam.
Sine me amare unum Argyrippum animi cauſſa que
volo. (dentiu
CLE. Intro abi: nam te quidem edepol nihil eſt impi
PHI. Audientem dicto, mater, produxiſti filiam.

ACTVS III. SCENA II.

Leonida, Libanus: *Servi duo.*

Perfidiæ laudes gratiasq; habemus merito magnas,
Quum noſtris ſycophantiis, dolis, aſtutiisque,
Scapularum confidentia, virtute ulmorum freti,
Qui advorſum ſtimulos, laminas, crucesque comp
desque,
Nervos, catenas, carceres, numellas, pedicas, boias,
Indoctoresque acerrimos, gnarosque noſtri tergi,
Qui ſæpe antè in noſtras ſcapulas cicatrices indideru
Eas nunc legiones, copias, exercitusque, eorum,
Vi pugnando perjuriis noſtris, euge, potiti.
Id virtute hujus collegæ, meaque comitate
Factum eſt. LI. qui me vir fortior eſt ad ſufferendas pl
gas?
LE. Edepol virtutes qui tuas nunc poſſit collaudare,
Sicut ego poſſim, quæ domi duellique malè feciſti,
Næ illa edepol pro merito nunc tuo memorari mul
poſſint.
Ubi fidentem fraudaveris, ubi hero infidelis fueris,
Ubi verbis conceptis ſciens libenter perjuraris,
Ubi parietes perfoderis, in furto ubi ſis prehenſus,
Ubi ſæpè cauſſam dixeris pendens adverſus octo
Aſtutos, audaces viros, valentes virgatores.
LI. Fateor profectò ut prædicas, Leonida eſſe vera,

Verùm edepol næ etiam tua quoque malefacta iterari multa,
Et vero poſſunt, ubi ſciens fideli infidus fueris:
Ubi prehenſus in furto ſies, & manifeſto verberatus,
Ubi perjuraris, ubi ſacro manus ſis admolitus,
Ubi heris damno, moleſtiæ, & dedecori ſæpe fueris,
Ubi creditum tibi quod ſit, tibi datum eſſe pernegaris,
Ubi amicæ, quàm amicó tuo fueris magis fidelis,
Ubi ſæpe ad languorem tuâ duritiâ dederis octo
Validos lictores ulmeis affectos lentis virgis.
Num malè relata eſt gratia? ut collegam collaudavi?
LE. Vt meq; teq; maximè atq; ingenio noſtro decuit.
LI. Jam omitte iſta, atq; hoc quod rogo reſponde. LE. rogita quod vis.
Argenti viginti minas habesne? LE. ariolare.
Edepol ſenem Demænetum lepidum fuiſſe nobis.
Vt aſſimulabat Sauream me eſſe, quàm facetè!
Nimis ægrè riſum continui, ubi hoſpitem inclamavit,
Quod ſe abſente mihi fidem habere noluiſſet.
Vt memoriter me Sauream vocabat atrienſem!
LI. Manedum. LE. quid eſt? LI. Philenium eſtne hæc quæ intus exit?
Atq; Argyrippus unà. LE. os opprime: is eſt, etiam ſubauſcultemus.
Lacrimantem laciniâ tenet lacrimans. quid nam eſſe dicam?
Tacitè auſcultemus. LI. attate! modo hercle in mentē venit.
Nimis vellem habere perticam. LE. quoi rei? LI. qui verberarem
Aſinos, ſi fortè occœperint clamare hinc ex cruminâ.

ACTVS III. SCENA III.

ARGYRIPPUS, PHILENIUM, LIBANUS, LEONIDA.

Cur me retentas nunc? PHI. quia tui amans abeuntis egeo.

AR. Va-

II. Quid ſi hic animus occupatu'ſt, mater, quid fa
mone. CLE. hem.
'um caput contemples, ſiquidem ex re conſultas tuâ
II. Etiam opilio, qui paſcit, mater alienas oves,
quando habet peculiarem, qui ſpem ſoletur ſuam.
e me amare unum Argyrippum animi cauſſa quem
volo. (dentius
.E. Intro abi: nam te quidem edepol nihil eſt impu-
HI. Audientem dicto, mater, produxiſti filiam.

ACTVS III. SCENA II.

Leonida, Libanus: *Servi duo.*

rfidiæ laudes gratiasq; habemus merito magnas,
ıum noſtris ſycophantiis, dolis, aſtutiisque,
pularum confidentia, virtute ulmorum freti,
i adverſum ſtimulos, laminas, crucesque comp:-
deſque,
vos, catenas, carceres, numellas, pedicas, boias,
uſtoresque acerrimos, gnarosque noſtri tergi,
i ſæpe antè in noſtras ſcapulas cicatrices indiderunt:
nunc legiones, copias, exercitusque, eorum,
pugnando perjuriis noſtris, euge, potiti.
virtute hujus collegæ, meaque comitate
ſtum eſt. LI. qui me vir fortior eſt ad ſufferendas pla-
gas?
. Edepol virtutes qui tuas nunc poſſit collaudare,
ut ego poſſim, quæ domi duellique malè feciſti,
ɛ illa edepol pro merito nunc tuo memorari multa
poſſint.
ıi fidentem fraudaveris, ubi hero infidelis fueris,
i verbis conceptis ſciens libenter perjuraris,
i parietes perfoderis, in furto ubi ſis prehenſus,
i ſæpè cauſſam dixeris pendens adverſus octo
ntos, audaces viros, valentes virgatores.
Fateor profectò ut *prædicas, Leonida* eſſe vera,

Qui pendet, multò eſt miſerior. LE. ſcio, qui periculum
feci.
Circumſiſtamus: alter hinc, hinc alter appellemus.
LI. Hercle ſalve, ſed num fumus eſt hæc mulier, quam
amplexare? (eò rogavi,
AR. Qui dum? LI. quia oculi ſunt tibi lacrimantes,
AR. Patronus qui vobis fuit futurus, perdidiſtis.
LI. Equidem hercle nullum perdidi: ideò, quia nunquã
ullum habui.
LE. Pnileniũ, ſalve. PHI. dabunt di, quæ velitis, vobis.
LI. Noctem tuam & vini cadum velim, ſi optata fiant.
AR. Verbum cave faxis, verbero. LI. tibi equidem nõ
mihi opto. (verberare.
AR. Tum tu igitur loquere quod lubet. LI. hunc hercle
LE. Quiſnam iſtuc accedat tibi, cinæde calamiſtrate?
Tun' verberes, qui pro cibo habeas te verberari?
AR. Ut veſtræ fortunæ meis præcedunt Libane longè,
Qui hodie nunquam ad veſperum vivam! LI. quapro-
pter quæſo?
AR. Quia ego hanc amo, & hæc me amat: hinc quod
ego dem, nuſquam quicquam eſt.
Hinc me amantem ex ædibus delegit hujus mater.
Argenti viginti minæ me modo ad mortem appulerunt.
Quas hodie adoleſcens Diabolus ipſi daturus dixit:
Ut hanc ne quoquã mitteret, niſi ad ſe hunc annũ totũ.
Videtin' viginti minæ quid pollent, quidve poſſunt?
Ille, qui illas perdit, ſalvus eſt: ego, qui non perdo, pereo.
es, ne formida.
LI. Jam dedit argentum? AR. non dedit. LI bono animo
LE. Secede huc Libane, te volo. LI. ſi quid vis. AR. ob-
ſecro vos.
Eadem iſtac operâ ſuavius eſt complexos fabulari. (ſcito:
„ LI. Non OMNIA eadem æquè omnibus, here, ſuavia eſſe
Vobis eſt ſuave amantibus complexos fabulari;

Ego

Ego complexum hujus nihil moror. LE. meum autem
hæc aſpernatur.
Proinde iſtuc facias ipſe; quod faciamus, nobis ſuades.
AR. Ego verò, & quidẽ edepol lubens: interea, ſi videtur,
Concedite iſtuc. LE. vin' herum deludi? LI. dignu'ſt ſanè.
LE. Vin' faciam ut me Philenium præſente hac amplexetur? (tis? ſatis locuti.
LE. Cupio hercle. LE. ſequere hac. AR. ecquid eſt ſalu-
LE. Auſcultate, atque operam date, & mea dicta devorate.
Primum omnium ſervos tuos nos eſſe non negamus:
Sed ſi tibi minæ viginti argenti proferentur,
Quo nos vocabis nomine? AR. libertos. LE. non patronos?
AR. Id potiꝰ. LE. viginti minæ hic inſunt in hac crumina
Has ego, ſi vis, tibi dabo. AR. di te ſervaſſint ſemper,
Cuſtos herilis, decus populi, theſaurus copiarum,
Salus interioris hominis amorisque imperator:
Hic ponè hic iſtam colloca cruminam in collo planè.
LE. Nolo ego te, qui herus ſis mihi, onus iſtuc ſuſtinere.
AR. Qui tu labore liberas te, atque iſtã ponis in me.
LE. Ego bajulabo: tu, ut decet dominum, ante me ito inanis. (herum preſſarum?
AR. Quid nunc? quid eſt? quin tradis huc cruminam
LE. Hanc, cui daturus hanc, jube petere atque orare mecũ.
Nam iſtuc proclive eſt, quod jubes, me planè collocare.
PHI. Da meus ocellus, da mea roſa, da mi anime, da mea voluptas.
Leonida argentum mihi; ne nos dejunge amantes.
LE. Dic igitur mè tuum paſſerculum, gallinã, coturnicẽ,
Agnellum: hœdillum me tuum dic eſſe, vel vitellum:
Prehende auriculis, compara labella cũ labellis. (ſum eſt!
AR. Ten' oſculetur, verbero? LE. quam vero indignũ vi-
Atqui pol hodiè non feres, ni genua confricantur. (oro.
AR. Quidvis egeſtas imperat: fricentur, da nunc quod

PHI. Age mi Leonida. obſecro fer amanti hero ſalutem
(gemo.
Redime iſtoc beneficio te ab hoc, & tibi eme hūc iſto ar-
LE. Nimis bella es atq; amabilis: & ſi hoc eſſet meum,
hodie (meliu'ſt.
Nunquam me orares, quin darem: nunc illum te orare
Illic hanc mihi ſervandam dedit. i ſanè bella bellè.
Cape hoc ſis Libane. AR. furcifer, etiam me deluſiſti?
LE. Nunquam hercle facerem, genua ni tam nequiter
fricares. (amplexare.
Age ſis tu in partem nunc jam hunc delude, atque hanc
LI. Taceas, me ſpectes. AR. quin ad hunc Philenium ag-
gredimur. (hujus.
Virum quidem pol optimum, & non ſimilem furis
LI. Inambulandū eſt: nunc mihi viciſſim ſupplicabunt.
AR. Quæſo hercle Libane, ſis herū tuis factis ſoſpitari,
Da mihi iſtas viginti minas. vides me amantem egere.
LI. Videbitur, factum volo redito huc conticinio.
Nunc iſtanc tantiſper jube ſis petere atque orare mecū.
PHI. Amandone exorarier te vis an oſculando?
LI. Enimverò utrumq; PHI. ego obſecro te, & tu utrun-
que noſtrum ſerva.
AR. O Libane, mi patrone, mihi trade iſtuc. LI. magis
decorum'ſt
Libertum potius, quàm patronū onus in viā portare.
PHI. O Libane, ocellus aureus, donum decusq; amoris,
Amabo, faciam quod voles, da iſtuc argentum nobis.
LI. Dic igitur me anaticulam, columbam, vel catellum,
Hirundinem, monedulam, paſſerculum, putillum.
Fac proſerpentem beſtiam me, duplicem ut habeam
linguam. (plecte.
Circumdatoque me brachiis: meum collum circum-
AR. Ten' complectatur, carnifex? LI. quàm verò indi-
gnus videor?

Ne

Ne iſtuc nequicquam dixeris tam indignum dictum tu
in me: (res.
Vehes pol hodie me, ſiquidem hoc argentum ferre ſpe-
AR. Ten' ego veham? LI. tun' hoc feras argentum hinc
aliter à me?
AR. Perii hercle, ſi verum quidem & decorum, herum
vehere ſervum,
Inſcende. LI. ſic iſti ſolent ſuperbi ſubdomari.
Aſta igitur, ut conſuetus es puer olim, ſcin' ut dicam?
Hem ſic, abi: laudo, nec te equo magis eſt equus ul-
lus ſapiens.
AR. Inſcende actutum. LI. ego fecero, hem, quid iſtuc
eſt? ut tu incedis!
Demam hercle jam tibi de ordeo, tolutim ni badizas.
AR. Amabo Libane jam ſat eſt. LI. nunquam hercle ho-
die exorabis.
Nam jam calcari quadrupedem agitabo advorſum clivũ
Tum poſtea ad piſtores dabo, ut ibi cruciere currens.
Aſta, ut deſcendam nunc jam in proclivi, quanquam
nequam es. (bo deluſiſtis,
AR. Quid nunc? quoniam ambo, ut eſt libitum, nos am-
Datiſne argentum? LI. ſiquidem mihi ſtatuam & aram
ſtatuis. (Salus ſum.
Atque ut Deo mihi hîc immolas bovem: nam ego tibi
LE. Etiam tu, here, iſtunc amoves abs te, atque ipſe me
aggredire? (caſque
Atq; illa ſibi quæ hic juſſerat, mihi ſtatuis nunc, ſuppli-
AR. Quem te autem nominem deum? LE. Fortunam,
atque Obſequentem.
AR. Jã iſtoc es melior. LI. an quid eſt olim homini ſalu-
te melius? (pem.
AR. Licet laudem Fortunam, tamen, ut ne Salutem cul-
PHI. Ecaſtor ambæ ſunt bonæ. AR. ſciam, ubi boni quid
dederint.

LE. Opta id quod ut cõtingat tibi vis. AR. quid ſi opta-
ro? LE. eveniet.
AR. Opto annum hunc perpetuum mihi hujus operas,
LE. impetraſti. (atq; experire.
AR. Ain' verò? LE. certe inquam LI. ad me adi viciſſim,
Exopta id quod vis maximè tibi evenire, fiet.
AR. Quid ego aliud exoptem amplius, niſi illud cujus
inopia'ſt,
Viginti argenti cõmodas minas, hujꝰ quas dẽm matri?
LI. Dabuntur: animo ſis bono face: exoptata obtinget.
,, AR. Ut Consuevere, homines Salus fruſtatur & Fortuna.
LE. Ego caput huic argento fui hodie reperiundo.
LI. Ego pes fui. AR. quin nec caput, nec pes ſermonum
apparet.
Nec quid dicatis, nec me cur laudatis ſcire poſſum.
LI. Satis jam deluſum cenſeo: rem ut eſt nũc eloquamur.
Animum, Argyrippe, advorte ſis, pater nos ferre hoc
juſſit.
Argentũ ad te, AR. ut tempore, opportuneq; attuliſtis!
LI. Hic inerunt viginti minæ bonæ mala opera partæ:
Has tibi nos pactis legibus dare juſſit. AR. quid id eſt
quæſo? (venire quæſo
LI. Noctem hujus & cœnam ſibi ut dares. ART. jube ad-
Meritiſsimo ejus quæ volet faciemus, qui hoſce amores
Noſtros diſpulſos compulit. LE patieris, Argyrippe.
Patrem hanc amplexari tuum? AR. hæc facilè faciet ut
patiar.
Leonida curre obſecro, patrem huc orato ut veniat,
LI. Jamdudũ eſt intus. AR. hac quidẽ non venit. LI. angi-
Illac per hortum circuit clam, ne quis ſe videret (porto
Huc ire familiarium, ne uxor reſciſcat, metuit.
De argento enim ſi mater tua ſciat ut ſit factũ. AR. heia,
Benedicite, ite intro citrò, valete, LE. & vos amate.

ACT.

ACTUS IV. SCENA I.

DIABOLUS adoleſcens.

PARASITUS.

AGEDVM, iſtum oſtende quem conſcripſi ſyngraphum
Inter me & amicam & lenam: leges perlege.
Nam tu Poeta es proſus ad eam rem unicus.
PA. Horreſcet faxo lena, leges quum audiet.
DI. *Age quæſo mi hercle translege.* PA. audin'? DI. audio
PA. *Diabolus Glauci filius Clearetæ*
Lenæ dedit dono argenti viginti minas,
Philenium ut ſecum eſſet noctes & dies
Hunc annum totum. DI. neq; cum quiquam alio quidē,
PA. Addone? DI. adde: & ſcribas, vide, planè & probè.
PA. Alienum hominem intromittat neminem,
Quod illa aut amicum aut patronum. DI. neminem,
PA. Aut quod illa amicæ ſuæ amatorem prædicet:
Fores occluſæ omnibus ſient, niſi tibi.
In foribus ſcribat, OCCUPATAM ESSE SE.
Aut quod illa dicat peregrè allatam epiſtolam,
Ne epiſtola quidem ulla uſpiam ſit in ædibus,
Nec cerata adeo tabula, & ſi qua inutilis
Pictura ſit, eam vendat, ni quatriduo
Abalienarit, quo abs te argentum accepérit,
Tuus arbitratus ſit, comburas, ſi velis.
Ne illi ſit cera, ubí facere poſſit literas.
Vocem convivam neminem illa; tu voces.
Ad eorum ne quem illa oculos adiiciat ſuos,
Si quem alium áſpexit, cæca continuo ſiet.
Tecum una poſtea æquè pocula potitet.
Abs te*d* accipiat, tibi propinet, tu bibas.
Ne illa minus, aut plus quàm tu, ſapiat. DI. ſatis placet.
PA. Suſpiciones omnes abs ſe ſegreget,
Neq; illæc ulli ſuo pede pedem homini premat.
Cum ſurgat, non in lectum inſcendat proximum,

Nequ

Neq; cum deſcendat, inde det cuiquam manum:
Spectandum ne cui anulum det, neq; roget
Talos ne cuiquam homini admoveat, niſi tibi.
Quum jacet, Te, ne dicat: nomen nominet.
Deam ſibi invocet, quam libebit propitiam,
Deum nullum, ſi magis religioſa fuerit,
Tibi dicat, tu pro illa ores, ut ſit propitius.
Neq; illa ulli homini nutet, nictet, annuat.
Poſt, ſi lucerna extincta eſt, nequid ſui
Membri commoveat quicquam in tenebris. DI. optimè (eſt.
Ita ſcilicet facturam: verum in cubiculo
Deme iſtuc: equidem illam moveri geſtio.
Nolo habere illam cauſam, & votitā dicere.
PA. Scio, captiones metuis. DI. verū. PA. ergo ut jubes
Tollā. DI. quid ni? PA. audi reliqua. DI. loquere, audio.
PA. Neq; ullum verbum faciat perplexabile,
Neq; ulla lingua ſciat loqui niſi Attica.
Fortè ſi tuſſire occœpſit, ne ſic tuſſiat,
Ut cuiquam linguam in tuſſiendo proferat:
Quòd illa autem ſimulet, quaſi gravedo profluat,
Hoc ne ſic faciat: tu labellum abſtergeas
Potius, quam cuiquam ſavium faciat palam.
Nec mater lena ad vinum accedat interim,
Nec ulli verbo malè dicat, ſi dixerit,
Hæc multa ei eſto: vino viginti dies
Ut careat. DI. pulchrè ſcripſti: ſcitum ſyngraphum.
PA. Tum ſi coronas, ſerta, unguenta juſſerit
Ancillam ferre ſuam Veneri aut Cupidini,
Tuus ſervus ſervet, Venerine eas det, an viro.
Si fortè pure velle habere dixerit,
Tot noctes reddat ſpurcas, quot puras habuerit,
Hæc ſunt non nugæ: non enim mortualia.
DI. Placent profectò leges, ſequere intrò, PAR. ſequor.

ACTUS IV. SCENA II.

DIABOLUS, PARASITUS.

quere hac: egon' hæc patiar? aut taceam? emori|
e malim, quàm hæc non ejus uxori indicem.
in' tu? apud amicam munus adoleſcentuli
ungare? uxori excuſes te, & dicas ſenem?
æripias ſcortum amanti, atq; argentum objicias
:na? ſuppiles clam domi uxorem tuam?
ſpendas potius me, quàm tacita hæc tu auferas.
m quidem hercle ad illā hinc ibo, quam tu propediē,
iſi quidem illa ante occupaſſit te, effligeaſcio,
ıxuriæ ſumtus ſuppeditare ut poſſies.
ı. Ego ſic faciendum cenſeo, me honeſtius'ſt,
uàm te palam hanc rem facere, ne illa exiſtimet
noris cauſa percitum id feciſſe te,
agis quam ſua cauſa. DI. at pol, quin dixti rectius.
u ergo fac ut illi turbas, lites concias,
ım ſuo ſibi gnato unam ad amicam de die
ɔtare, illam expilare jam. PA. ne me mone.
ɔ iſtud curabo. DI. at ego te opperiar domi.

ACTUS V. SCENA I.

ARGYRIPPUS *adoleſcens.*
DEMÆNETUS *ſenex.*

ʒedum, decumbamus ſis, pater. DE. ut juſſeris,
i gnate, ita fiet. AR. pueri, menſam apponite.
E. Nunquid nam tibi moleſtum eſt, gnate mi, ſi hæc
nunc mecum accubat?
R. Pietas pater oculis dolorem prohibet, quanquam
ego iſtanc amo,
ſſum equidem inducere animum, ne ægrè patiar, quia
tecum accubat.
E. DECET verecundum eſſe adoleſcentem, Argyrippe.
AR. edepol pater.
erito tuo facere poſſum. DE. agè ergo, hoc agitemus
convivium

Vino

Vino & ſermone ſuavi, ego nolo metui, amari mavolo
Mi gnate abs te. AR. pol ego utrunq; facio, ut æquum
eſt filium.
DE. Credam iſtuc, ſi eſſe te hilarum videro. AR. an tu
eſſe me triſtem putas?
DE. Putem ego? quem videam æquè eſſe mœſtum, ut
quaſi dies ſi dicta ſit.
AR. Ne dixeris iſtuc. DE. ne ſic fueris, illico ego non di-
(xero.
AR. Hem aſpecta: rideo DE. utinam malè qui mihi vo-
lunt ſic rideant (das nunc tibi
AR. Scio equidem quamobrem me, pater, tu triſtem cre-
Quia iſtæc eſt tecum: atq; ego quidem hercle ut verum
tibi dicam, pater,
Ea res malè habet: ac non eò, quin tibi non cupiam quæ
velis. (ſim perpeti.
Verùm iſtam amo, aliam tecum eſſe equidem facilè poſ-
DE At ego hanc volo. AR ergò ſunt quæ exoptas, mihi
quæ ego exoptem volo.
DE. Unum hunc diem perpetere, quoniam tibi poteſta-
tem dedi
Cum hac annũ ut eſſes, atq; amanti argenti feci copiã.
AR. Hem iſtoc me facto tibi devinxti. DE. quin te ergo
hilarum das mihi.

ACTUS V. SCENA II.

ARTEMONA *mulier* PARASITUS, DEMÆNETUS,
ARGYRIPPUS, PHILENIUM
meretrix.

Ain' tu, meum virum hic potare, obſecro, cum filio?
Et ad amicam detuliſſe argenti viginti minas?
Meoq; filio ſciente id facere flagitium patrem?
PA. Neque divini, neque mi humani poſthac quicquam
accreduas,
Artemona, ſi hujus rei me eſſe mendacem inveneris.
ART. At ſcelesta ego præter alios meum virum fui rata
Sic-

ærum, frugi, continentem, amantem uxoris maximè.
A. At nunc dehinc ſcito illum ante omnes minimi
mortalem preci:
Madidum, nihili, incontinentẽ, atq; oſorem uxoris ſuæ.
ART. Pol ni vera iſta eſſent, nunquam faceret ea quæ
nunc facit. (frugi ratus,
PA. Ego quoq; hercle illũ antehac hominẽ ſemper ſum
Verum hoc facto ſeſe oſtendit, qui quidem cum filio
Potet unà, atq; unà amicam ductet decrepitus ſenex.
ART. Hoc ecaſtor eſt, quod ille it ad cœnam quotidiè.
Ait ſeſe ire ad Archidemum, Chæream, Chereſtratum,
Chereſteum, Chremem, Cratinum, Cliniã, Demoſthe-
nem;
Is apud ſcortum corruptelæ & liberis luſtris ſtudet.
PA. Quin tu illũ jubes ancillas rapere ſublimem domũ?
ART. Tace modò, næ illum mecaſtor miſerum habebo.
PA ego iſtuc ſcio
Ita fore illi, dum quidem cum illo nupta eris. ART. ego
cenſeo
Eum etiam hominem aut in ſenatu dare operam, aut cli-
entibus:
Ibi labore delaſſatum noctem totam ſtertere.
Ille opere foris faciendo laſſus noctu advenit:
Fundum alienum arat, incultum familiarem deſerit.
Is etiam corruptus, porrò ſuum corrumpit filium.
PA. Sequere hac me modò, jam faxo ipſum hominem
manifeſtò opprimas.
ART. Nihil ecaſtor eſt quod facere mavelim. PA. mane-
dum. ART. quid eſt?
PA. Poſſis, ſi fortè accubantem tuum virũ conſpexeris,
Cum corona amplexum amicam, ſi videas, cognoſcere?
ART. Poſſum ecaſtor. PAR. hem tibi hominem. ART.
perii. PAR. pauliſper mane.
Aucupemus ex inſidiis clanculum quam rem gerant.

AR. Quid modi, pater, amplexandi facies? DE. fateor,
gnate mi. (eſſe oppido
AR. Quid fatere? DE. me ex amore hujus corruptum
PA. Audin' quid ait? ART. audio. DE. egon' ut non do-
mi uxori meæ (feram
Surripiam in deliciis pallam quam habet, atq; ad te de-
Non edepol conduci poſſim vita uxoris annua.
PA. Cenſen' tu illunc hodie primum ire aſſuetum eſſe in
ganeum?
ART. Ille ecaſtor ſuppilabat me, quod ancillas meas
Suſpicabar atque inſontis miſeras cruciabam. AR. Pater,
(bibi,
Jube dare vinum: jamdudum factum eſt, quum prim
DE Da puere ab ſummo, age, tu interibi ab infimo da
ſuavium.
ART. Perii miſera: ut oſculatur carnufex, capuli decus.
DE. Edepol animã ſuaviorem aliquanto quàm uxoris
meæ. (team
PHI. Dic amabo, an fœtet anima uxoris tuæ? DE. nau-
Bibere malim, ſi neceſſum eſt, quàm illanc oſcularier.
ART. Miſer ecaſtor es. PA meecaſtor dignus eſt. AR. quid
ais, pater?
ART. Ain' tandem? edepol næ tu iſtuc cũ magno malo
tuo
Dixiſti in me: ſine! venias modo domum, faxo ut ſcias
Quid pericli ſit dotatæ uxori vitium dicere.
AR. Ecquid matrem amas? DE egone? illam nunc amo,
quia non adeſt.
AR. Quid, quom adeſt? DE. periiſſe cupio. PA. amat ho-
mo te hic, ut prædicat.
ART. Ne ille ecaſtor fœnerato funditat: nam ſi domũ
Redierit hodiè, oſculando ego ulciſcar potiſſimum.
AR. Iace pater talos, ut porro nos jaciamus. DE. maxi-
mè.

Te

Te Philenium mihi, atque uxori mortem hoc Venerium eſt.
Pueri plaudite, & mihi ob jactũ cantharo mulſum date
ART. Non queo durare. PA. ſi non didiciſti fullonicam,
Non eſt mirandum, in oculos invadi nunc eſt optimum.
ART. ego pol vivam, & tu iſthæc hodie cum tuo magno malo
Invocaviſti. PA. ecquis currit pollinctorem arceſſere?
AR. Mater ſalve. ART. ſat ſaluti'ſt. PA. mortuu'ſt Demænetus
Tempus eſt ſubducere hinc me: pulchrè hoc gliſcit prælium.
Ibo ad Diabolum, mandata dicam facta, ut voluerit.
Atque interea ut decumbamus ſuadebo, hi dum litigant.
Poſt eum demum huc cras adducam ad lænã, ut viginti minas
Ei det, in parte hac amanti ut liceat ei potirier.
Argyrippus exorari ſpero poterit, ut ſinat
Seſe alternas cum illo noctes hac frui, nam ni impetro,
Regem perdidi: ex more tantum eſt homini incendiũ.
ART. Quid tibi huc receptio ad te eſt meum virum? PHI pol me quidem
Miſerã odio enecavit. ART. age ſurge amator, i domũ.
DE. Nullus ſum. ART. imò es, ne negato, omnium pol nequiſſimus.
At etiam cubat cuculus, ſurge amator, i domum.
DE. Væ mihi. ART. Vera ariolare, ſurge amator, i domum.
DE. Abſcede ergo paululum iſtuc. ART. ſurge amator, i domum.
DE. Jam obſecro uxor. ART. nunc uxorem me eſſe meminiſti tuam?
Modò, quom dicta in me ingerebas, odium, non uxor eram.

DE.

DE. Totus periit. ART. quid tandem? anima fœte[t]
uxoris tuæ?
DE. Murrham olet. ART. jam ſurripuiſti pallam, qua[m]
ſcorto dares?
Ar. Ecaſtor quin ſurrepturum pallam promiſit tibi.
DE. Non taces? AR. ego diſſuadebam, mater. ART. bel-
lum filium?
Iſtoſcine patrem æquum mores eſt liberis largirier?
Nihilne te pudet? DE. pol ſi aliud nihil ſit, tui me uxo[r]
pudet.
ART. Cano capite te cuculum uxor ex luſtris rapit.
DE. Non licet manere, (cœna coquitur) dũ cœnẽ mod[o].
ART. Ecaſtor cœnabis hodiè, ut te dignum eſt, mag[num]
malum.
DE. Malè cubandum eſt: judicatum me uxor adduc[it]
domum.
AR. Dicebam pater tibi, ne matri conſuleres malè.
PHI. De palla memento, amabo. DE. juben' hanc hi[nc]
abſcedere?
PHI. Imò intus potius: ſequere hac me, mi anime. DE.
ego verò ſequor.
ART. I domum. PHI da ſavium etiam prius quàm abi[s].
DE. in crucem.

GREX.

HIC ſenex, ſi quid, clam uxorem, ſuo animo fecit volu-
ptatis,
Neque novum, neque mirum fecit, nec ſecus quàm alii
ſolent
,, NEC QUISQUAM eſt tam ingenio duro, nec tam fir-
mo pectore,
,, Quin ubi quicquam occaſionis ſit, ſibi faciat benè.
Nunc ſi voltis deprecari huic ſeni ne vapulet,
Remur impetrari poſſe, ſi plauſum ſic clarum datis.

FINIS ASINARIÆ.

AU-

AULULARIA.

DRAMATIS PERSONÆ.

Lar, *Prologus*	Anthrax *Coquus.*
Euclio *Senex*	Congrio *Coquus.*
Staphyla *Anus,*	Pythodicus *Servus.*
Eunomia *Mulier.*	Lycon. des *Adoleſcens.*
Megadorus *Senex,*	Phædra *Puella.*
Strobilus *Geminus ſervus.*	

ARGUMENTUM.

Senex avarus vix ſibi credens Euclio,
Domi ſuæ defoſſam multis cum opibus
Aulam invenit, rurſumque penitus conditam
Exſanguis, amens, ſervat, ejus filiam
Lyconides vitiarat, interea ſenex
Megadorus, à ſorore ſuaſus ducere
Uxorem, avari gnatam depoſcit ſibi.
Durus ſenex vix promittit? atque aulæ timens.
Domo ſublatam variis abſtrudit locis.
Inſidias ſervus facit hujus Lyconidis,
Qui virginem vitiarat; atque ipſe obſecrat
Avunculum Megadorum ſibimet cedere
Uxorem amanti, per dolum mox Euclio
Quum perdidiſſet, aulam inſperato invenit,
Lætusq; natam collocat Lyconidi.

ALIUD.

Aulam repertam auri plenam domi Euclio
Vi ſumma ſervat: miſeris affectus modis.
Lyconides iſtius vitiat filiam.
Volt hanc Megadorus indotatam ducere.
Lubensq; ut faciat, dat coquos cum obſonio.
Auro formidat Euclio, abſtrudit foris.

Requ

Req; omni inſpecta compreſſoris ſervulus
Id ſurpit, illic Euclioni rem refert.
Ab eo donatur auro, uxore, & filio.

LAR *familiaris* PROLOGUS.

Ne quis miretur qui ſim paucis eloquar.
Ego Lar ſum familiaris: ex hac familia,
Unde exeuntem me aſpexiſtis, hanc domum
Jam multos annos eſt cum poſſideo, & colo
Patriq; avoq; jam hujus qui nunc hic habet:
Sed mihi avus hujus obſecrans concredidit
Auri Theſaurum clam omnis: in medio foco
Defodit, venerans me, ut id ſervarem ſibi.
Is quoniam moritur (ita avido ingenio fuit)
Nunquam indicare id filio voluit ſuo:
Inopemq; optavit potius eum relinquere,
Quam eum theſaurum com̃onſtrare filio.
Agri reliquit eii non magnum modum,
Quo cũ labore magno & miſere viveret.
Ubi is obiit mortem, qui mihi id aurum credidit,
Cœpi obſervare, ecqui majorem filius
Mihi honorem haberet, quàm ejus habuiſſet pater.
Atque ille verò minus minusq; impendio
Curare, minusq; me impartire honoribus,
Item à me contra, factum eſt: nam item obiit diem.
Is ex ſe hunc reliquit, qui hic nunc habitat, filium
Pariter moratum, ut pater avusq; hujus fuit.
Huic filia una eſt: ea mihi cottidie
Aut ture, aut vino, aut aliqui ſemper ſupplicat:
Dat mihi coronas, ejus honoris gratia
Feci, theſaurum ut hic reperiret Euclio,
Quo eam facilius nuptum, ſi vellet, daret.
Nam compreſſit eam de ſum̃o adoleſcens loco.
Is ſcit adoleſcens quæ ſit, quam compreſſerit:
Illa illum neſcit, neque compreſſam autem pater.

n ego hodie faciam, ut hic ſenex de proximo
 uxorem poſcat. id eâ faciam gratiâ,
o ille eam facilius ducat, qui compreſſerat.
ic qui poſcet eam ſibi uxorem ſenex,
doleſcentis illius eſt avunculus,
i illam ſtupravit noctu, Cereris vigiliis.
hic ſenex jam clamat intus, ut ſolet.
m foras extrudit, ne ſit conſcia.
do aurum inſpicere vult. ne ſurreptum ſiet.

ACTUS I. SCENA I.

EUCLIO ſenex STAPHYLA anus.

,inquam. age exi,exeundũ hercle tibi hinc eſt foras,
cumſpectatrix cum oculis emiſſitiis,
Nam cur me miſeram verberas? EV. ut miſera ſis
ue ut te digna mala malam ætatem exigas.
Nam qua me nunc cauſâ extruſiſti ex ædibus?
Tibi ego rationem reddam, ſtimulorum ſeges?
c regredere ab oſtio: illuc ſis. vide, ut
dit. at ſcin' quo modo tibi res ſe habet?
odie hercle fuſtem cepero, aut ſtimulum in manum.
tudineum iſtum tibi ego grandibo gradum.
Utinam me divi adaxint ad ſuſpendium
ius quidem, quàm hoc pacto apud te ſerviam.
At ut ſceleſta ſola ſecum murmurat!
ulos hercle ego iſtos improba effodiam tibi.
me obſervare poſſis, quid rerum geram.
cede: etiam nunc: etiam nunc: etiam. ohe.
: adſtato. ſi hercle tu ex iſto loco
itum transverſum aut unguem latum exceſſeris,
ſi reſpexis, donicum ego te juſſero
ntinuò hercle ego te dedam diſcipulam cruci.
leſtiorem me hac anu certè ſcio
iſſe nunquam: nimiſque ego hanc metuo malè.
mihi ex inſidiis verba imprudenti duit.

Neu perſentiſcat, aurum ubi eſt abſconditum:
Quæ in occipitio quoque habet oculos peſſima.
Nunc ibo ut viſam, eſt ne ita aurum ut condidi,
Quod me ſollicitat plurimis miſerum modis.
STA. Nec nunc mecaſtor quid hero ego dicam meo
Malæ rei eveniſſe, quamve inſaniam,
Queo comminiſci: ita miſeram me ad hunc modum
Decies de uno ſæpè extrudit ædibus.
Neſcio pol quæ illunc hominem intemperiæ tenent:
Pervigilat noctes totas: tum autem interdius
Quaſi claudus ſutor domi ſedet totos dies.
Neque jam quo pacto celem herilis filiæ
Probrum, propinqua partitudo appetit,
Queo commiſci: neque quicquam melius eſt mihi,
Vt opinor, quàm ex me ut unam faciam literam
Longam, meum laqueo collum quando obſtrinxero.

ACTVS I. SCENA II.

EUCLIO Senex, STAPYLA Anus,

NUNC defæcato demum animo egredior domo,
Poſtquam perſpexi ſalva eſſe intus omnia.
Redi nunc jam intrò: atque intus ſerva. STA. quippin
Ego intus ſervem: an ne quis ædes auferat?
Nam hìc apud nos nihil eſt aliud quæſti furibus;
Ita inaniis ſunt oppletæ atque araneis.
EV. Mirum quin tuâ me cauſsâ faciat Juppiter
Philippum regem, aut Darium, trivenefica.
Araneas mihi ego illas ſervari volo.
Pauper ſum, fateor, patior: Quod Dî dant fero.
Abi intrò occlude januam. jam ego hìc ero.
Cave quenquam alienum in ædis intromiſeris,
Quòd quiſpiam ignem quærat, extingui volo.
Ne cauſſæ quid ſit, quòd te quiſquam quæritet.
Nam ſi ignis vivet, tu extinguere extempulò.
Tum aquam aufugiſſe dicito, ſi quis petet.

Gul-

Cultrum, ſecurim, piſtillum, mortarium,
Quæ utenda vaſa ſemper vicini rogant,
Fures veniſſe, atque abſtuliſſe dicito.
Profectò in ædes meas me abſente neminem
Volo intromitti, atq; etiam hoc prædico tibi,
Si bona fortuna veniat, ne intromiſeris.
STA. Pol ea ipſa credo ne intromittatur cavet:
Nam ad ædis noſtras nuſquam adiit quanquam pr
eſt.
EV. Tace atque abi intro. STA. taceo, atq; abeo. EV. c
(cludo
Fores ambobus peſſulis. jam ego hic ero.
Diſcrucior animi, quia ab domo abeundum eſt mihi.
Nimis hercle invitus abeo: ſed quid agam ſcio.
Nam noſter noſtræ qui eſt magiſter Curiæ.
Dividere argenti dixit nummos in viros:
Id ſi relinquo, ac non peto, omnes illicò
Me ſuſpicentur, credo, habere aurum domi.
Nam Non Est veriſimile, hominem pauperem
auxillum parvi facere, quin nummum petat.
am nunc quum celo ſedulò omnes, ne ſciant,
mnes videntur ſcire, & me benigniùs
mnes ſalutant, quam ſalutabant prius.
deunt, conſiſtunt, copulantur dexteras:
gitant me ut valeam, quid agam, quid rerum geram
unc quo profectus ſum ibo, poſtidea domum
rurſum quantum potero, tantum recipiam.

Actus II. Scena I.

Eunomia Mulier, Megadorus Senex.

m te arbitrari me hæc verba, frater.
fidei, tuæque rei hoc cauſsâ
e, ita at æquum eſt germanam ſororem.
quam haud falſa ſum, nos odioſas haberi.
Multum loquaces meritò omnes habemur,
utam profectò repertam ullam eſſe

Hodie

Req; omni inſpecta compreſſoris ſervulus
Id ſurpit, illic Euclioni rem refert.
Ab eo donatur auro, uxore, & filio.

LAR *familiaris* PROLOGUS.

Nequis miretur qui ſim paucis eloquar.
Ego Lar ſum familiaris: ex hac familia,
Unde exeuntem me aſpexiſtis, hanc domum
Jam multos annos eſt cum poſſideo, & colo
Patriq; avoq; jam hujus qui nunc hic habet:
Sed mihi avus hujus obſecrans concredidit
Auri Theſaurum clam omnis: in medio foco
Defodit, venerans me, ut id ſervarem ſibi.
Is quoniam moritur (ita avido ingenio fuit)
Nunquam indicare id filio voluit ſuo:
Inopemq; optavit potius eum relinquere,
Quam eum theſaurum cōmonſtrare filio.
Agri reliquit eii non magnum modum,
Quo cũ labore magno & miſere viveret.
Ubi is obiit mortem, qui mihi id aurum credidit,
Cœpi obſervare, ecqui majorem filius
Mihi honorem haberet, quàm ejus habuiſſet pater.
Atque ille verò minus minusq; impendio
Curare, minusq; me impartire honoribus,
Item à me contra, factum eſt: nam item obiit diem,
Is ex ſe hunc reliquit, qui hic nunc habitat, filium
Pariter moratum, ut pater avusq; hujus fuit.
Huic filia una eſt: ea mihi cottidie
Aut ture, aut vino, aut aliqui ſemper ſupplicat:
Dat mihi coronas, ejus honoris gratia
Feci, theſaurum ut hic reperiret Euclio,
Quo eam facilius nuptum, ſi vellet, daret.
Nam compreſſit eam de ſum̃o adoleſcens loco.
Is ſcit adoleſcens quæ ſit, quam compreſſerit:
Illa illum neſcit, neque compreſſam autem pater.

Ea

Eam ego hodie faciam, ut hic ſenex de proximo
Sibi uxorem poſcat. id eâ faciam gratiâ,
Quo ille eam facilius ducat, qui compreſſerat.
Et hic qui poſcet eam ſibi uxorem ſenex,
Is adoleſcentis illius eſt avunculus,
Qui illam ſtupravit noctu, Cereris vigiliis.
Sed hic ſenex jam clamat intus, ut ſolet.
Anum foras extrudit, ne ſit conſcia.
Credo aurum inſpicere vult. ne ſurreptum ſiet.

ACTUS I. SCENA I.

EUCLIO ſenex STAPHYLA anus.

Exi, inquam. age exi, exeundũ hercle tibi hinc eſt foras,
Circumſpectatrix cum oculis emiſſitiis.
ST. Nam cur me miſeram verberas? EV. ut miſera ſis
Atque ut te digna mala malam ætatem exigas.
ST. Nam qua me nunc cauſsâ extruſiſti ex ædibus?
EV. Tibi ego rationem reddam, ſtimulorum ſeges?
Illuc regredere ab oſtio: illuc ſis. vide, ut
Incedit. at ſcin' quo modo tibi res ſe habet?
Si hodie hercle fuſtem cepero, aut ſtimulum in manum.
Teſtudineum iſtum tibi ego grandibo gradum.
ST. Utinam me divi adaxint ad ſuſpendium
Potius quidem, quàm hoc pacto apud te ſerviam.
EV. At ut ſceleſta ſola ſecum murmurat!
Oculos hercle ego iſtos improba effodiam tibi.
Ne me obſervare poſſis, quid rerum geram.
Abſcede: etiam nunc: etiam nunc: etiam. ohe.
Iſtîc adſtato. ſi hercle tu ex iſto loco
Digitum transverſum aut unguem latum exceſſeris,
Aut ſi reſpexis, donicum ego te juſſero
Continuò hercle ego te dedam diſcipulam cruci.
Sceleſtiorem me hâc anu certè ſcio
Vidiſſe nunquam: nimiſque ego hanc metuo malè.
Ne mihi ex inſidiis verba imprudenti duit.

Neu perſentiſcat, aurum ubi eſt abſconditum:
Quæ in occipitio quoque habet oculos peſſima.
Nunc ibo ut viſam, eſt ne ita aurum ut condidi,
Quod me ſollicitat plurimis miſerum modis.
STA. Nec nunc mecaſtor quid hero ego dicam meo
Malæ rei eveniſſe, quamve inſaniam,
Queo comminiſci: ita miſeram me ad hunc modum
Decies de uno ſæpè extrudit ædibus.
Neſcio pol quæ illunc hominem intemperiæ tenent:
Pervigilat noctes totas: tum autem interdius
Quaſi claudus ſutor domi ſedet totos dies.
Neque jam quo pacto celem herilis filiæ
Probrum, propinqua partitudo appetit,
Queo commiſci: neque quicquam melius eſt mihi,
Vt opinor, quàm ex me ut unam faciam literam
Longam, meum laqueo collum quando obſtrinxero.

ACTVS I. SCENA II.

EUCLIO Senex, STAPYLA Anus,

NUNC defæcato demum animo egredior domo,
Poſtquam perſpexi ſalva eſſe intus omnia.
Redi nunc jam intrò: atque intus ſerva. STA. quippini
Ego intus ſervem: an ne quis ædes auferat?
Nam hîc apud nos nihil eſt aliud quæſti furibus;
Ita inaniis ſunt oppletæ atque araneis.
EV. Mirum quin tuâ me cauſsâ faciat Juppiter
Philippum regem, aut Darium, trivenefica.
Araneas mihi ego illas ſervari volo.
Pauper ſum, fateor, patior: Quod Dî dant fero.
Abi intrò occlude januam. jam ego hîc ero.
Cave quenquam alienum in ædis intromiſeris.
Quòd quiſpiam ignem quærat, extingui volo.
Ne cauſſæ quid ſit, quòd te quiſquam quæriter.
Nam ſi ignis vivet, tu extinguere extempulò.
Tum aquam aufugiſſe dicito, ſi quis petet.

Gul-

iit. (clude his

ce atque abi intro. STA. taceo, atq; abeo. EV. oc-
mbobus peſſulis, jam ego hic ero.
:ior animi, quia ab domo abeundum eſt mihi.
hercle invitus abeo: ſed quid agam ſcio.
oſter noſtræ qui eſt magiſter Curiæ.
re argenti dixit nummos in viros:
nquo, ac non peto, omnes illicò
icentur, credo, habere aurum domi.
NON EST veriſimile, hominem pauperem
um parvi facere, quin nummum petat.
unc quum celo ſedulò omnes, ne ſciant,
videntur ſcire, & me benigniùs
s ſalutant, quam ſalutabant prius.
t, conſiſtunt, copulantur dexteras:
nt me ut valeam, quid agam, quid rerum geram.
quo profectus ſum ibo, poſtidea domum
ſum quantum potero, tantum recipiam.

ACTVS II. SCENA I.

...NOMIA Mulier. MEGADORVS Senex.

Hodie dicunt mulierem ullo in ſeculo.
Verùm hoc, frater, unum tamen cogitato.
Tibi proximam me, mihique item eſſe te.
Ita æquum eſt; quod in rem eſſe utrique arbitremur
Et mihi te, & tibi me conſulere & monere:
Neque occultum id haberi, neque per metum muſſari,
Quin participem pariter ego te, & tu me ut facias.
Eo nunc ego ſecretò te huc foras ſeduxi,
Ut tuam rem ego tecum hìc loquerer familiarem.
ME. Da mihi optuma fœmina manum. EU. ubi ea eſt? quis ea.
Eſt nam optuma? ME. tu. EU. tune ais? Me. ſi negas,
Nego. EU. decet te equidem vera proloqui.
Nam OPTUMA nulla poteſt eligi: alia alia
Pejor, frater eſt. ME. idem ego arbitror, nec tibi
Adverſari certum eſt de iſtac re unquam, ſoror.
EU. Da mihi operam amabo. ME. tua eſt, utere
Atque impera, ſi quid vis. EV. id quod in rem tuam
Optumum eſſe arbitror, te id admonitum advento.
ME. Soror, more tuo facis. EU. facta volo. ME. quid eſt id,
Soror? EU. QUÒD TIBI ſempiternum ſalutare
Sit procreandis liberis: ita di faxint, inquito.
Volo te uxorem domum ducere. ME. hei occidi.
EU. Quid ita? ME. quia mihi miſero cerebrum excutiunt
Tua dicta, ſoror: lapides loqueris. EU. heja, hoc face,
Quod te jubet ſoror. ME. ſi lubeat, faciam. EU. in rem
Hoc tuam eſt. ME. ut quidem emoriar, priuſquam ducá.
Sed his legibus, ſi quam dare vis, ducam quæ
Cras veniat, perendie foras feratur ſoror.
His legibus quam dare vis, cedo, nuptias adorna.
EU. Quàm maximá poſſum tibi, frater, dare dote:
Sed eſt grandior natu, media eſt mulieris ætas,

Eam

m ſi jubes, frater, tibi me poſcere, poſcam.
ME. Num non vis me interrogare te? EU. imò ſi quid vis roga. (domum.
E Post Mediam ætatem, qui mediam ducit uxorem
eam ſenex anum prægnantem fortuitu fecerit,
uid dubitas, quin ſit paratum nomen puero Poſtumus (tibi.
unc ego iſtum, ſoror, laborem demam, & diminuam
go virtute deûm & majorum noſtrorum, dives ſum.
as magnas factiones, animos, dotes dapſiles, (ſatis.
lamores, imperia, eborata vehicula, pallas, purpuram, (viros
ihil moror, quæ in ſervitutem ſumptibus redigunt
U. Dic mihi quæſo, quis ea eſt, quam vis ducere uxorẽ? ME. eloquar.
oviſtin' hunc ſenem Euclionẽ ex proximo pauperculum? (cupio filiam
U. Novi, hominem haud malum mecaſtor. ME. ejus
irginem mihi deſponderi. verba ne facias, ſoror.
io quid dictura es, hanc eſſe pauperem. hæc pauper placet.
U. Dî benè vertant. ME. idem ſpero. EV. quid me nunc quid vis? ME. vale.
U. Et tu frater. ME. ego conveniam Euclionem, ſi domi
ſt. ſed eccum, neſcio unde ſeſe homo recipit domum.

ACTUS II. SCENA II.

Euclio Megadorus, ſenex.

Præsagibat mihi animus, fruſtra me ire, quum exibam domo.
aque abibam invitus nam neque quiſquam curialium
enit, neque magiſter, quem dividere argentum oportuit.
Nunc domum properare propero: nã egomet ſum hic, animus *domi eſt,*

1

ME. Salvus atque fortunatus Euclio ſemper ſies.
EV. Di te amēt, Megadore. ME. quid tu? recten' atq; ut vis vales.
EV. Non temerarium eſt, ubi dives blandè appellat pauperem.
Jam illic homo aurum me ſcit habere, eō me ſalutat blandiùs.
ME. Ain' tu te valere? EV. pol ego haud à pecuniâ perbene.
ME. Pol ſi animus eſt æquus tibi, ſatis habes, qui benè vitam colas.
EV. Anus hercle huic indicium fecit de auro: perſpicuè palam eſt.
Cui ego jam linguam præcidam atque oculos effodiam domi.
ME. Quid tu ſolus tecum loquere? EV. meā pauperiem conqueror.
Virginem habeo grandem, dote caſſam, atque illocabilem,
Neque eam queo locare cuiquam. ME. tace: bonum habe animum Euclio:
Dabitur, adjuvabere à me: dic ſi quid opus eſt, impera.
EV. Nunc petit, quū pollicetur: inhiat aurū ut devoret.
ALTERA manu fert lapidem, panem oſtentat alterâ.
Nemini credo, qui largè blandu'ſt dives pauperi.
Ubi manum injicit benignè, ibi onerat aliquam zamiam.
Ego iſtos novi polypos, qui ſibi quicquid tetigerint, tenent.
ME. Da mihi operam parumper. paucis Euclio eſt quod te volo
De communi re appellare meâ & tuâ. EV. hei miſero mihi,
Aurum mihi intus harpagatum eſt, nunc hic eam rem volt, ſcio,
Mecum adire ad pactionem verùm interviſam domū.
ME. Quònam abis? EV. jam ad te revortar: namque eſt quod viſam domùm.
ME. Credo edepol ubi mentionem ego fecero de filiâ,
Mihi ut deſpondeat, ſeſe à me derideri rebitur.
Neq; illo quiſquā eſt alter hodie ex paupertate parcior.

EV.

Ne quid animai fortè amittat dormiens?
STR. Hæc te mihi, ſicut tibi me æquum eſt credere.
Coc. Imo quidem credo. STR. at ſcin' etiam quomodo:
Aquam hercle plorat, quum lavat, profundere.
Coc. Cenſen, talentum magnum exorari poteſſe
Ab iſtoc ſene, ut det, qui fiamus liberi?
STR. Famem hercle utendam ſi roges nunquam dabit.
Quin ipſi pridem tonſor ungues dempſerat,
Collegit, omnia abſtulit præſegmina.
Coc. Edepol mortalem parcè parcum prædicas.
Cenſen' vero adeo eſſe parcum & miſerè vivere?
STR. Pulmentum pridem eidem eripuit miluus:
Homo ad prætorem deplorabundus venit:
Infit ibi poſtulare plorans, ejulans,
Ut ſibi liceret miluum vadarier.
Sexcenta ſunt, quæ memorem, ſi ſit otium.
Sed uter veſtrorum eſt celerior? memora mihi.
CON. Ego, ut multo melior. STR. cocum ego, non furem rogo.
CON. Cocum ego dico. STR. quid tu ais? AN. ſicſum, ut (vides.
CON. Cocus ille nundinalis eſt, in novum diem
Solet ire coctum. AN. tun' trium literarum homo
Me vituperas? fur trifurcifer.

ACTUS II. SCENA V.

STROBILUS, ANTHRAX, CONGRIO.

TACE nunc jam tu: atque agnûm horum uter eſt pinguior?
Coc. Licet. STR. tu Congrio eum ſume actutum tibi,
Atque intrò abi illuc, & vos illum ſequimini,
Vos cæteri illuc ad nos. ANT. hercle injuria
Diſpertiviſti: pinguiorem agnum iſti habent.
STR. At nunc tibi dabitur pinguior tibicina.
I ſanè cum illo Phrygia. tu autem Eleuſium
Huc intrò abi ad nos. CON. ô Strobile ſubdole,

Ubi onus nequeã ferre pariter, jaceã ego aſinus in luto:
Tu me bos magis haud reſpicias, gnatus quaſi nunquam
fiem,
Et te utar iniquiore, & meus me ordo irrideat.
Neutrubi habeam ſtabile ſtabulum, ſi quid divortii fuat,
Aſini me mordicibus ſcindant; boves incurſent cor-
nibus. (tranſcendere
Hoc Magnum eſt periculum, me ab aſinis ad boves
ME. Quam ad probos propinquitate proximè te ad-
junxeris, [illegible]
Tam optimum eſt. tu conditionẽ hanc accipe: auſculta.
Atq; eam deſponde mihi. EV. at nihil eſt dotis quod dem.
ME. ne duis.
Dummodo morata rectè veniat, dotata eſt ſatis.
EV. Eo dico, ne me theſauros reperiſſe cenſeas.
ME. Novi, ne doceas. deſponde. EU. ſed pro Juppiter?
Non ego diſperii? ME. quid tibi eſt? EV. quid crepuit
quaſi ferrum modo?
ME. Hic ap[illegible] juſſi. ſed ubi hic eſt
homo?
Abiit, neque me certiorem fecit: faſtidit mei.
Quia videt me ſuam amicitiam velle, more hominum
facit.
Nam ſi opulentus it petitum pauperioris gratiam,
Pauper metuit congredi, per metum malè rem gerit.
Idem quando illæc occaſio perit, poſt ſeriò cupit.
EV. Si hercle ego te non elinguandum dedero uſque ab
radicibus, (loces.
Impero auctorque ſum, ut tu me cuivis caſtrandum
ME. Video hercle ego te me arbitrari, Euclio, hominem
idoneum,
Quem ſenectâ ætate ludos facias, haud merito meo.
EV. Neque edepol Megadore facio: neque, ſi cupiam,
copia eſt.

ME.

University of

ME. Quid nunc? etiam mihi deſpondes filiam? EV. Illis legibus.
Cum illa dote, quam tibi dixi. ME. ſponden' ergo? EV. (ſpondeo.
ME, iſtuc di benè vortant. EV. ita di faxint. illud facito ut memineris
Conveniſſe, ut ne quid dotis mea ad te afferret filia.
ME. Memini. EV. at ſcio, quo vos pacto ſoleatis perplexariter.
Pactum non pactum eſt, non pactum pactum eſt, quod (vobis lubet.
ME. Nulla controverſia mihi tecum erit. ſed nuptias
Hodie quin faciamus num quæ cauſa eſt? EV. imò edepol optima.
ME. Ibo igitur, parabo, numquid me vis? EV. iſtuc. ME. fiet. vale.
Heus Strobile, ſequere properè me ad macellum ſtrenuè.
EV. Illic hinc abiit; dî immortales, obſecro, AURUM (quid valet?
Credo ego jam illum inaudiſſe, mihi eſſe theſaurum domi:
Id inhiat; eâ affinitatem hanc obſtinavit gratiâ.

ACTUS II. SCENA II.

EUCLIO, ſenex. STAPHILA Anus.

UBI tu es, quæ deblateraſti jam vicinis omnibus,
Meæ me filiæ daturum dotem? heus Staphyla, te voco:
Ecquid audis? vaſcula intùs purè propera atque elue.
Filiam deſpondi ego: hodie nuptum huic Megadoro dabo.
STA. Dî benè vortant. verùm ecaſtor non poteſt: ſubitũ (eſt nimis.
EV. Tace atqui abi. curata fac ſint quum à foro redeam domum.
Atque occlude ædes: jam ego hic adero. ST. quid ego (nunc agam?
Nunc nobis propè adeſt exitium mihi atque herili filiæ.
Nam probrum atque partitudo propè adeſt, ut fiat palam.

Quod celatum eſt, atque occultatum usque adhuc nunc non poteſt.
Ibò intrò, ut hæc quæ imperavit, facta, cùm veniat, ſient.
Nam ecaſtor, malum mœrorem metuo ne miſtum bibā.

ACTUS II. SCENA IV.

STROBILUS, ſervus. ANTHRAX, CONGRIO, Coci.

POSTQUAM obſonavit herus, & conduxit coquos,
Tibicinasque haſce apud forum, edixit mihi,
Ut diſpartirem obſonium hîc bifariam.
CON. Me quidem hercle, dicam palàm, non divides.
Si quò tum totum me ire vis, operam dabo.
STR. Bellum & pudicum vero poſtibulum popli.
Poſt ſi quis vellet te, haud non velles dividi?
Coc. Atqui ego iſtuc, Anthrax, alio vorſum dixeram,
Non iſtuc, quod tu inſimulas. STR. ſed herus nuptias
Meus hodiè faciet. Coc. cujus dùcit filiam?
STR. Vicini hujus Euclionis ſenis è proximo.
Ei adeò obſonii hinc dimidium juſſit dari,
Cocum alterùm, itidemque alteram tibicinam.
Coc. Nempe huic dimidium dicis. dimidium domi!
STR. Nempe ſicut dicis. Coc. quid? hic non poterat
Senex ſuæ obſonari filiæ in nuptiis? (de ſuo.
STR. Vah. Coc. quid negotii eſt? STR. quid negotii ſit rogas:
Pumex non æque eſt aridus, atque hîc eſt ſenex.
Coc. Ain tandem ita eſſe ut dicis? STR. tute exiſtima.
Quin divûm atque hominum clamat continuò fidem,
Suam rem periiſſe, ſeque eradicarier;
De ſuo tigillo fumus ſi qua exit foràs.
Quin cum id dormitum, follem obſtringit ob gulam.
Coc. Cur? STR. ne quid animæ fortè amittat dormiens,
Coc. Etiamne obturat inferiorem gutturem,

Ne

Ne quid animai fortè amittat dormiens?
STR. Hæc te mihi, ſicut tibi me æquum eſt credere.
Coc. Imo quidem credo. STR. at ſcin' etiam quomodo?
Aquam hercle plorat, quum lavat, profundere.
Coc. Cenſen, talentum magnum exorari poteſſe
Ab iſtoc ſene, ut det, qui fiamus liberi?
STR. Famem hercle utendam ſi roges nunquam dabit.
Quin ipſi pridem tonſor ungues dempſerat,
Collegit, omnia abſtulit præſegmina.
Coc. Edepol mortalem parcè parcum prædicas.
Cenſen' vero adeo eſſe parcum & miſerè vivere?
STR. Pulmentum pridem eidem eripuit milvus:
Homo ad prætorem deplorabundus venit:
Infit ibi poſtulare plorans, ejulans,
Ut ſibi liceret milvum vadarier.
Sexcenta ſunt, quæ memorem, ſi ſit otium.
Sed uter veſtrorum eſt celerior? memora mihi.
CON. Ego, ut multo melior. STR. cocum ego, non furem rogo. (vides.
CON. Cocum ego dico. STR. quid tu ais? AN. ſic ſum, ut
CON. Cocus ille nundinalis eſt, in novum diem
Solet ire coctum. AN. tun' trium literarum homo
Me vituperas? fur trifurcifer.

ACTUS II. SCENA V.

STROBILUS, ANTHRAX, CONGRIO.

TACE nunc jam tu; atque agnûm horum uter eſt pinguior?
Coc. Licet. STR. tu Congrio eum ſume actutum tibi,
Atque intrò abi illuc. & vos illum ſequimini.
Vos cæteri illuc ad nos. ANT. hercle injuria
Diſpertiviſti: pinguiorem agnum iſti habent.
STR. At nunc tibi dabitur pinguior tibicina.
I ſanè cum illo Phrygia. tu autem Eleuſium
Huc intrò abi ad nos. CON. ô Strobile ſubdole,

Huccine detruſiſti me ad ſenem parciſſimum?
Vbi, ſi quid poſcamus, ad ravim poſcamus, prius
Quàm quicquam detur. STR. ſtultus & ſine gratiâ es?
Tibi rectè facere, quando quod facias perit?
CON. Qui verò? STR. rogitas? jam principio in ædibus
Turba iſtic nulla tibi erit: ſi quid uti voles,
Domo abs te afferto, ne operam perdas poſcere.
Hic apud nos magna turba, ac magna familia eſt,
Suppellex, aurum, veſtes, vaſa argentea:
Vbi ſi perierit quippiam (quod te ſcio
Facilè abſtinere poſſe, ſi nihil obviam eſt)
Dicant coci abſtulerunt, comprehendite.
Vincite, verberate, in puteum condite.
Horum tibi iſtîc nihil eveniet; quippe qui
Vbi quid ſurripias, nihil eſt. ſequere hâc me. CON. ſequor.

ACTUS II. SCENA VI.

STROBILUS, STAPHYLA, COCI.

Heus Staphyla prodi, atque oſtium aperi. STA qui vocat?
STR. Strobilus. STA. quid vis? STR. hos ut accipias coquos,
Tibicinamque obſoniúmque in nuptias.
Megadorus juſſit Euclioni hæc mittere.
STA. Cererine, mi Strobile, has ſunt facturi nuptias?
STR. Quis? STA. quia temeti nihil allatum intelligo.
STR. At jam afferetur, ſi à foro ipſus redierit.
STA. Ligna hîc apud nos nulla ſunt. CO. ſunt aſſeres?
STA. Sunt pol. CO. ſunt igitur ligna, ne quæras foris.
STA. Quid? impurate, quanquam Vulcano ſtudes,
Cœnæne cauſsâ, aut tuæ mercedis gratiâ,
Nos noſtras ædes poſtulas comburere?
CO. Haud poſtulo. STR. duc iſtos intrò. STA. ſequimini.

ACTUS II. SCENA VII.

PYTHODICUS ſervus.

Curate, ego interviſam quid faciant coqui:

Quos

os pol ut ego hodie ſervem, cura maxima eſt.
i unum hoc faciam, ut in puteo cœnam coquant.
ctam inde ſurſum ſubducemus corbulis.
utem deorſum comedent, ſi quid coxerint,
eri incœnati ſunt, & cœnati inferi.
l verba hic facio, quaſi negotii nihil ſiet,
pacidarum ubi tantum ſiet in ædibus.

ACTUS II. SCENA IIX.

EUCLIO, CONGRIO.

.VI animum tandem confirmare hodie meum,
ene haberem filiæ nuptiis.
io ad macellum, rogito piſces, indicant
os; aginam caram bubulam,
linam, cetum, porcinam; cara omnia:
ue eò fuerunt cariora, æs non erat.
o iratus illinc quoniam nihil eſt, quî emam,
llis impurus omnibus adii manum.
ade egomet mecum cogitare inter vias
œpi: Festo die ſi quid prodegeris,
eſto egere liceat, niſi peperceris.
quam hanc rationem cordi, ventrique edidi,
eſſit animus ad meam ſententiam,
ım minimo ſumptu filiam ut nuptum darem.
ıc tuſculum emi, & haſce coronas floreas:
: imponentur in foco noſtro Lari.
ortunatas faciat gnatæ nuptias.
uid ego apertas ædes noſtras conſpicor?
repitus eſt intus. númnam compilor miſer?
N. Aulam majorem ſi potes, viciniâ.
hæc eſt parva, capere non quit. EU. hei mihi,
hercle! aurum rapitur, aula quæritur.
ırum occidor, niſi ego intrò huc propere propero
currere.
lo quæſo ſubveni mihi, atque adjuva.

Confige ſagittis fures theſaurarios:
Cui in re tali jam ſubveniſti antidhac.
Sed ceſſo priùs, quàm prorſus perii, currere.

ACTUS II. SCENA IX.

ANTHRAX.

DROMO. deſquama piſces: tu Macherio
Congrum, Muranam exdorſua; quantum potes:
Atque omnia, dum abſum hinc, exoſſata fac ſient.
Ego hinc artoptam ex proximo utendam peto
A Congrione, tu iſtum gallum, ſi ſapis,
Glabriorem reddes mihi quam volſus ludiu'ſt;
Sed quid clamoris oritur hinc ex proximo?
Coqui hercle, credo, faciunt officium ſuum.
Fugiam intrò, ne quid hic turbæ fiat itidem.

ACTUS III. SCENA I.

CONGRIO.

OPTATI cives, populares, incolę, accolę, advenę omnes.
Date viam, qua fugere liceat, facite totæ plateæ pateãt.
Neq; ego unquam, niſi hodie, ad Bacchas. veni in Bacchanal coquinatum,
Ita me miſerum & meos diſcipulos fuſtibus male contuderunt.
Totus doleo, atque oppidò perii, ita me iſte habuit ſenex gymnaſium.
Neq; ligna ego usquam gentium præberi vidi pulchrius.
Itaq; omnis exegit foras, me atq; hos onuſtos fuſtibus.
Attat, periii hercle ego miſer. aperit Bacchanal. adeſt:
Sequitur. ſcio quam rem geram: hoc ipſus Magiſter me docuit

ACTUS III. SCENA II.

EUCLIO ſenex, CONGRIO.

REDI, quò fugis nunc? tene, tene. CON. quid ſtolide clamas?

EV.

EV. Quia ad tres viros jam ego deferam tuum nomen.
CON. quamobrem?
EV. Quia cultrum habes. CON. cocum decet. EV. quid comminatus
Mihi? CON. iſtuc malefactum arbitror, quia non latus fodi.
EV. Homo nullus eſt te ſceleſtior qui vivat hodie.
Neque cui ego de induſtriâ amplus malè plus lubens faxim.
CON. Pol etſi taceas palàm id quidem eſt. res ipſa teſtis (eſt.
Ita fuſtibus ſum mollior miſer magis, quam ullus cinædus.
Sed quid tibi nos, mendice homo, tactio eſt? quæ res eſt?
EV. Etiam rogitas? an quia minus quam æquum erat feci? (put ſentit.
CON. Sine. at hercle cum malo magno tuo, ſi hocce ca-
EV. Pol ego haud ſcio quid poſt fiat, tuum nunc caput ſentit.
Sed in ædibus quid tibi meiſnàm erat negotii,
Me abſente, niſi ego juſſeram? volo ſcire. CON. tace ergo. (curas
Quia venimus coctum ad nuptias. EV. quid tu malum
Utrum crudum an coctum edim, niſi tu mihi es tutor?
CON. Volo ſcire, ſinas an non ſinas nos coquere hîc cœnam?
EV. Volo ſcire item ego, meæ domi meane ſalva futura? (ſalva!
CON. Utinam mea mihi modò auferam, quæ attuli,
Me haud pœnitet, tuane expetam. EV. ſcio: ne doce, novi. (hic cœnam?
CON. Quid eſt, qua prohibeas nunc gratia nos coquere
Quid fecimus? quid diximus tibi ſequius, quàm velles?
EV. Etiam rogitas, ſceleſte homo, qui angulos hic omnis.

Mea-

Mearum ædium & conclavium mihi perviam facitis?
Id ubi tibi erat negotium, ad focum ſi adeſſes,
Non fiſſile haberes caput: meritò id tibi factum eſt.
Adeò ut tu meam ſententiam jam jam noſcere poſſis,
Si ad januam huc acceſſeris, niſi juſſero, propiùs,
Ego te faciam miſerrimus mortalis uti ſis.
Scis jam meam ſententiam? quò abis? redi rurſum.
CON. Ita me benè amet Laverna, te jam, niſi reddi
Mihi vaſa jubes, pipulo hìc differam te ante ædis.
Quid ego nunc agam? næ ego edepol veni huc auſpicio malo.
Nummo ſum conductus: plus jam medico mercede opus eſt.

ACTUS III. SCENA III.

EUCLIO, CONGRIO.

Hoc quidem hercle, quoquò ibi nunc, mecum erit mecum feram:
Neq; iſtuc in tantis periclis unquam committam ut ſiet.
Ite ſanè nunc jam intrò omnes, & coqui, & tibicinæ.
Etiam huc introduce, ſi vis, vel gregem venialium.
Coquite, facite, feſtinate nunc jam quantum lubet.
CON. Temperi: poſtquam implevisti fuſtibus iſtorum caput.
EU. Intrò abi opera huc eſt conducta veſtra, non oratio.
CON. Heu ſenex, pro vapulando hercle ego abs te mercedem petam.
Coctum ego non vapulatum dudum conductus fui.
EU. Lege agito mecum, moleſtus ne ſis: & cœnam coque,
Aut abi in malum cruciatum ab ædibus. CON. abi tu modò.

ACTUS III. SCENA IV.

EUCLIO.

ILL'NC hinc abiit. Dî immortales, Facinus audax incipit,
Qui cum opulento pauper homine cœpit habere negotium

Aut

ıı rem: velut Megadorus tentat me omnibus miſerum modis:
ui ſimulavit, mei honoris mittere huc cauſâ coquos,
eâ cauſâ miſit hoc qui ſurriperent miſero mihi.
ondigne etiam meus me intus gallus gallinaceus,
)ui erat anui peculiaris, perdidit penè iſſumè.
bi erat hæc defoſſa, occepit ibi ſcalpurire ungulis
ircumcirca. quid opus eſt verbis? ita mihi pectus peracuit:
apio fuſtem, obtrunco gallum, furem manifeſtarium.
redo ego edepol illi mercedem gallo pollicitos coquos
id palam feciſſet. exemi è manu manubrium:
uid opus eſt verbis? facta eſt pugna in gallo gallinaceo.
d Megadorus meus affinis eccum incedit à foro.
m hunc non auſim prætereire, quin conſiſtam & colloquar,

ACTVS III. SCENA V.

MEGADORVS. EVCLIO.

ARRAVI amicis multis conſilium meum
e conditione hac Euclionis filiam
audant, ſapienter factum & conſilio bono.
am, meo quidem animo, ſi idem faciant cæteri;
PULENTIORES pauperiorum filias
t indotatas ducant uxores domum,
t multo fiat civitas concordior,
t invidiâ nos minore utamur quàm utimur:
t illæ malum rem metuant, quàm metuunt, magis.
t nos minore ſumptu ſimus, quàm ſumus.
. maximam illuc populi partem eſt optimum;
pauciores avidos altercatio eſt:
uorum animis avidis, atque inſatietatibus
eque lex neque tutor capere eſt qui poſſit modum.
amque hoc qui dicat; *Quo illæ* nubent divites.

Do

Cum ſenis manibus, genere Geryonaceo:
Quos ſi Argus ſervet, qui opulens totus fuit,
Quem quonam Joni Juno cuſtodem addidit,
Is nunquam ſervet præterea tibicinam,
Quæ mihi interbibere ſola, ſi Vino ſcatet
Corinthienſem fontem Pirenem poteſt.
Tum obſonium autem. ME. pol vel legioni ſat eſt.
Etiamnum agnum miſi. EV. quo quidem agno ſat ſcio,
Magis curioſam nuſquam eſſe ullam belluam.
ME. Volo ex te ego ſcire qui ſi agnus curio.
EV. Qui oſſa atque pellis totius eſt, ita curâ macet.
Quin exta inſpicere in Sole etiam vivo licet:
Ita is pellucet quaſi laterna Punica.
ME. Cædendum illum ego conduxi. EV. tum tu idem optimum eſt.
Loces efferendum: nam jam credo mortuus eſt.
ME. Potare ego tecum hodie Euclio volo.
EV. Non potem ego quidē mehercle. ME. at ego juſſero
Cadum unum vini veteris à me afferrier.
EV. Nolo hercle, nam mihi bibere decretum eſt aquam.
ME. Ego te hodie reddam madidum, ſed vino probè,
Te, cui decretum eſt bibere aquam. EV. ſcio quam rem agat.
Vt me deponat vino, eam affectat viam:
Pòſt hoc quod habeo ut commutet coloniam.
Ego id cavebo, nam alicui abſtrudam foris.
Ego faxo & operam & vinum perdiderit ſimul.
ME. Ego, niſi quid me vis, eo lavatum, ut ſacruficem.
EV. Edepol næ tu Aula multos inimicos habes,
Atque iſtuc aurum quod tibi concreditum eſt.
Nunc hoc mihi factu eſt optumum, ut te auferam
Aulam in fidei fanum ibi abſtrudam probè.
Fides, noviſti me, & ego te: cave ſis tibi
Ne tu in me mutaſſis nomen, ſi hoc concreduo.
Ibo ad te fretus tuâ, Fides, fiduciâ.

ACTVS

ACTVS IV. SCENA I.

Strobilus, ſervus Lyconidis.

oc eſt ſervi facinus frugi, facere quod ego perſequor:
ec moræ moleſtiæque imperium herile habeat ſibi.
Iam qui hero ex ſententia ſervire ſervus poſtulat,
n herum matura, in ſe ſera condecet capeſſere.
in dormitet, ita dormitet, ſervum ſeſe ut cogitet.
Nam qui amanti hero ſervitutem ſervit, quaſi ego ſervio, (reor.
Si herum videt ſuperare amorem, hoc ſervi eſſe officium
Retinere ad ſalutem: non eum, quò incumbat, eò impellere.
Quaſi pueris, qui nare diſcunt, ſcirpea induitur ratis,
Qui laborent minus, facilius ut nent, & moveant manus: (cenſeo,
Eodem modo ſervum ratem eſſe amanti hero æquum
Vt tolleret, ne peſſum abeat tanquam
Herile imperiũ ediſcat, ut quod frons velit, oculi ſciant.
Quod jubeat, citis quadrigis citius properet perſequi.
Qui ea curabit, abſtinebit cenſione bubulâ.
Nec ſuâ operâ rediget unquam in ſplendorem compedes. (ri
Nunc herus meus amat filiam hujus Euclionis paup
Eam hero nunc renunciatum eſt nuptum huic Megadro dari. (ce
Is ſpeculatum huc miſit me, ut quæ fierent, fieret pa
Nunc ſine omni ſuſpicione, in arâ hîc aſſidam ſacrâ.
Hinc ego & huc & illuc potero, quid agant, arbitra

ACTVS IV. SCENA II.

Euclio ſenex, Strobilus ſervus.

TU modò cave cuiquam indicaſſis, aurum meu iſtic, Fides.

Non metuo quiſquam inveniat: ita probè in latebris ſitum eſt.
Edepol ne illic pulchram prædam agat, ſi qui illam invenerit
Aulam onuſtam auri, verùm id te quæſo ut prohibeſſis, Fides.
Nunc lavabo, ut rem divinam faciam, ne affinem morer,
Quin ubi arceſſat me, meã extemplo filiã ducat domũ.
Vide, Fides, etiam atque etiam nunc, ſalvam ut aulam abs te auferam.
Tuæ fidei concredidi aurum: in tuo luco & fano modò eſt ſitum.
STR. Dî immortales, quod ego hunc hominem facinus audio loqui?
Se aulam onuſtam auri abſtruſiſſe hic intus in fano. Fides
Cave tu illi fidelis, quæſo, potius fueris, quàm mihi.
Atq; hic pater eſt, ut ego opinor, hujus, herus meus quã amat.
Ibo hinc intrò: perſcrutabor fanum, ſi inveniam uſpiam
Aurum, dum hic eſt occupatus, ſed ſi repperero, ô Fides
Mulſi congialem plenam faciam tibi fideliam.
Id adeò tibi faciã: verùm ego mihi bibam, ubi id fecero.

ACTUS IV. SCENA III.

EUCLIO.

Non temerè eſt, quòd corvos cantat mihi nunc ab lævâ manu.
Semel radebat pedibus terram, & voce crocibat ſuâ.
Continuo meum cor cœpit artem facere ludicram,
Atque in pectus emicare. ſed ego ceſſo currere.

ACTUS IV. SCENA IV.

EUCLIO, STROBILUS.

FORAS, lumbrice, qui ſub terrâ erepſiſti modò,
Qui modò nuſquam comparebas: nunc, quum comparês, peris.
Ego edepol te præſtigiator miſeris jam accipiam modis.
STR. Quæ te mala crux agitat? quid tibi mecum eſt *commercii, ſenex.*

Quid

Quid me afflictas? quid me raptas? quâ me causâ verberas?
EU. Verberaliſſime, etiam rogitas? non fur, ſed trifur.
ST. Quid tibi ſurripui? EV. redde huc ſis. ST. quid tibi vis reddam? EV. rogas?
ST. Nihil equidem tibi abſtuli. EV. at illud quod tibi abſtuleras cedo. (ST. quid vis tibi?
ST. Hem, quid agis? EV. quid agam? auferre non potes.
EV. Pone. ST. id quidem pol te datare conſuetum, ſenex.
Ev. Pone hoc ſis: aufer cavillam: non ego nunc nugas ago.
ST. Quid ego ponã? quin tu eloquere, quicquid eſt. ſuo nomine. (oſtende huc manus.
Non hercle equidem quicquam ſumpſi, nec tetigi. EV.
ST. Hem tibi. EU. oſtende. ST. eccas. EU. video. age oſtende etiam tertiam. (nem.
ST. Larvæ hunc atque intemperiæ inſaniæq; agitant ſe-
Facisne injuriam mihi, an non? EV. fateor; quia non pendes, maximam.
Atque id quoq; jam fiet, niſi fatere. ST. quid fatear tibi?
EV. Quid abſtuliſti hinc? ST. dî me perdant, ſi ego tui quicquam abſtuli. (pallium.
EU. Nive adeò abſtuliſſe vellem: agedum, excutedum
ST. Tuo arbitratu. EV. ne inter tunicas habeas. ST. tenta quâ lubet. (legam.
EV. Vah, ſceleſtus quàm benignè! ut ne abſtuliſſe intel-
Novi ſycophantias. age rurſum, oſtende huc manum
Dexteram. ST. hem. Ev. nunc lævam oſtende. ST. quin equidem ambas profero.
EV. Iam ſcrutari mitto redde huc. ST. quid reddam?
EV. vah nugas agis. (dire expetis.
Certè habes. ST. habeo ego? quid habeo? Ev. non dico: au-
Id meũ, quicquid habes redde. ST. inſanis: perſcrutatus
Tuo arbitratu, neq; tui me quicquã inveniſti penes. (es
EV. Mane, mane quis illic eſt, qui hic intus alter erat tecum ſimul?

Perii

Perii hercle. ille nunc intus turbat: hunc ſi amitto hic abierit.
Poſtremo jam hunc perſcrutavi. hic nihil habet. abi quo lubet.
Juppiter te Dique omnes perdant. ST. haud malè agit gratias.
EV. Ibo hinc intrò, atque illi ſocienno tuo jam interſtringam gulam.
Fugin' hinc ab oculis? abin' hinc, an non? ST. abeo. EV. caveſis te videam.

ACTUS IV. SCENA V.

STROBILUS.

EMORTUUM ego me mavelim leto malo,
Quam jam non ego illi dem hodie inſidias ſeni.
Nanque hic non audit aurum abſtrudere.
Credo referet jam ſecum, & mutabit locum.
Atat foris crepuit. ſenex eccum aurum effert foras,
Tantiſper hîc ego ad januam conceſſero.

ACTUS IV. SCENA VI.

EUCLIO, STROBILUS.

FIDEI cenſebam maximam multò fidem
Eſſe. ea ſublevit os mihi pæniſſimè.
Ni ſubveniſſet corvus, periiſſem miſer.
Nimis hercle ego illum corvum ad me veniat velim,
Qui indicium fecit, ut ego illi aliquid boni
Dicam. nam quod edit tam duim quàm perduim.
Nunc, hoc ubi abſtrudam, cogit ſolùm locum.
Sylvani lucus extra murum eſt avius,
Crebro ſalicto oppletus, ibi ſumam locum.
Certum eſt Sylvano potius credam, quàm Fidei.
STR. Euge euge, dii me ſalvum &, ſervatum volunt.
Jam ego illud præcurram atque inſcendam aliquam in arborem.
Indeque obſervabo. aurum ubi abſtrudat ſenex.
Quanquam hîc manere herus me ſeſe juſſerat,
Certum eſt, malam rem potiùs quæram cum lucro.

ACTUS

ACTUS IV. SCENA VII.

LYCONIDES, Adoleſcens, EUNOMIA Mulier.
PHAEDRIA Virgo.

Dixi tibi, mater: juxta rem mecum tenes,
Super Euclionis filia. nunc te obſecro
Fac mentionem cum avunculo, mater mea:
Reſecroque, mater, quod dudum obſecraveram.
EV. Scis tute, facta velle me, quæ tu velis.
Et iſtuc confido à fratre me impetraſſere,
Et cauſſa juſta eſt, ſiquidem ita eſt ut prædicas,
Te eam compreſſiſſe vinolentum virginem.
LY. Egone ut te advorſum mentiar, mater mea?
VIR. Perii, mea nutrix: obſecro te, uterum dolet.
Iuno Lucina tuam fidem. LY. hem, mater mea,
Tibi rem potiorem video. clamat. parturit.
EV I, hac intro mecum, gnate mi, ad fratrem meum,
† Ut iſtuc quod tu me oras, efficiam tibi, †
Ut iſtuc quod me oras, interpretatum ab eo auferam.
LY. I jam ſequor te, mater. ſed ſervum meum
Strobilum miror ubi ſit, quem ego me juſſeram
Hic operiri. nunc ego mecum cogito,
Si mihi dat operam, me illi iraſci injurium eſt.
Ibo intrò, ubi de capite meo ſunt comitia.

ACTUS IV. SCENA VIII.

STROBILUS.

Picis divitiis qui aureos montes colunt,
Ego ſolus ſupero. nam iſtos reges cæteros
Memorare nolo, hominum mendicabula:
Ego ſum ille rex Philippus: ô lepidum diem!
Nam ut dudum hinc abii, multo illo adveni prior,
Multoque priùs me collocavi in arborem:
Indéque exſpectabam ubi aurum abſtrudebat ſenex.
Ubi ille abiit, ego me deorſum duco de arbore,
Effodio aulam auri plenam. inde ex eo loco

Video recipere ſe ſenem? ille me non videt,
Nam ego modo declinavi paulum me extra viam.
Attat eccum ipſo. ibo ut hoc condam domum.

ACTUS IV. SCENA IX.

EUCLIO ſenex. LYCONIDES adoleſcens.

PERII, interii, occidi, quò curram? quò non curram?
Tene, tene, quem? quis? neſcio, nihil video, cæcus eo, atque (animo
Equidem quò eam, aut ubi ſim, aut qui ſim, nequeo cum
Certum inveſtigare. obſecro vos ego, mihi auxilio
Oro, obteſtor, ſitis, & hominem demonſtretis, qui eam abſtulerit. (frugi.
Qui veſtitu & cretâ occultant ſeſe, atq; ſedent quaſi ſint
Quid ais tu? tibi credere certum eſt. nam eſſe bonum è vultu cognoſco. (complures.
Quid eſt? quid ridetis? novi omnes ſcio fures eſſe hic
Hem, nemo habet horum. occidiſti. dic igitur, quis habet? neſcis!
Heu me miſerum, miſerum! perii malè perditus? peſſimè
Tantum gemiti & malę mœſtitiæ hic dies mihi obtulit,
Famem & pauperiem? perditiſſimus ego ſum omnium in terra.
Nam quid mihi opus eſt vita, qui tantum auri perdidi?
Quod cuſtodivi ſedulò egomet me defraudavi.
Animumq; meum, geniumq; meum, nunc eo alii lætifi-
Meo malo & damno: pati nequeo: (cantur,
LY. Quónam homo hic ante ædis noſtras ejulans conqueritur mœrens?
Atque hic quidem Euclio eſt. eſt, opinor, oppidò interii palàm eſt res,
Scit peperiſſe jam, ut ego opinor, filiam ſuam. nunc mihi incertum eſt,
Quid agam? abeam aut maneam? an adeam? an fugiā? quid agam edepol neſcio.

ACT.

ACTVS IV. SCENA X.

EUCLIO ſenex, LYCONIDES adoleſcens.

QUIS homo hic loquitur? LY. ego ſum. EV. imò ego ſum
miſer, & miſerè perditus,
Cui tãta mala. mœſtitudoq; obtigit. LY. animo bono es.
EV. Quo obſecro pacto eſſe poſſum? LY. quia iſtuc facinus quod tuum
Sollicitat animum, id ego feci, fateor. EV. quid ego ex te audio? (mali,
LY. Id quod verum eſt. EV. quid ego emerui adoleſcens
Quamobrem ita faceres, meq; meosq; perditum ires liberos? EV. quo modo?
LY. Deus mihi impulſor fuit, is me ad illam illexit.
LY. Fateor me peccaviſſe, & me hanc culpam commeritum ſcio. (hi.
Id adeo te oratum advenio, ut animo æquo ignoſcas mi-
EV. Cur id auſus facere, ut id quod non tuum eſſet tangeres? (poteſt.
LY. Quid vis fieri, factum eſt illud. FIERI infectum non
Deos credo voluiſſe. nam nì vellent, non fieret ſcio.
EV. At ego Deos credo voluiſſe, ut apud te me in nervo
enicem. (tactio eſt?
LP. Ne iſtuc dixis. EV. quid tibi ergo meam me invito
LY. Quia vini vitio atque amoris feci. EV. homo audaciſſime, (deus?
Cum iſtacne te oratione huc ad me adire auſum, impu-
Nam ſi iſtuc jus eſt, ut ſic iſtuc excuſare poſſies,
Luce claro diripiamus aurum matronis palàm;
Poſt id, ſi prehenſi ſimus, excuſemus ebrios
Nos feciſſe amoris cauſsâ. nimis vile'ſt vinũ atq; amor,
Si ebrio atque amanti impunè facere, quod lubeat, licet.
LY. Quin tibi ultrò ſupplicatum venio ob ſtultitiam meam.
EV. NON MIHI homines placent, qui quando malefecerunt, *purgitant.*

Tu illam ſcibas non tuam eſſe: non attactam oportuit
(eam
LY. Ergò quia ſum tangere auſus, haud cauſſificor quin
Ego habeam potiſſimum EV. tun' habeas me invito me-
am? (arbitror.
LY. Haud te invito poſtulo, ſed meam eſſe oportet
Quin tu eam invenies, inquam, meam illam eſſe opor-
tere Euclio.
EV. Niſi refers. LY. quid tibi ego referam? EV. quod ſur-
ripuiſti meum.
Jam quidem ad prætorem hercle te rapiam, & tibi ſcri-
bam dicam.
EY. Surripui ego tuum? unde? aut quid id eſt? EV. ita te
amabit Juppiter,
Ut tu neſcis? EY. niſi quidem tu mihi, quid quæras
dixeris. (mihi
EV. Aulam auri, inquam, te repoſco, quam tu confeſſus
Te abſtuliſſe. LY. neque edepol ego dixi, neq; feci: EV.
negas? (quæ fiet,
LY. Pernego imò. nam neq; ego aurum, neq; iſta aula
Scio, nec novi EV. illam, ex Sylvani luco quam abſtule-
ras, cedò.
I, refer: dimidiam tecum potius partem dividam.
Tametſi fur mihi es, moleſtus non ero. i verò, refer.
LY. Sanus tu non es, qui furem me voces. ego te Euclio
De alia re reſciviſſe cenſui, quod ad me attinet.
Magna eſt res: quam ego tecum otiosè. ſi otium eſt,
cupio loqui. (bona
EV. Dic bonâ fide: tu id aurum non ſurripuiſti? LY.
EV. Neque ſcis quis abſtulerit? LY. iſtuc quoq; bona. EV.
atque id ſi ſcies.
Qui abſtulerit mihi indicabis? LY. faciam. EV. neque
partem tibi LY. ita.
Ab eo, quiqui eſt, inde poſces: neque furem excipies?
EV.

EV. Quid ſi fallis? LY. tum me faciat quod volt magnu
Jupiter. ſti minus
EV. Sat habeo. age nūc loquere quid vis. LY. ſi me novi
Genere qui ſim gnatus: hic mihi eſt Megadorus avon
culus:
Meus fuit pater Antimachus: ego vocor Lyconides:
Mater eſt Eunomia. EV. novi genus. nunc quid vis? i
volo (domi
Noſcere. LY. filiam ex te tu habes. EV. imò eccillam
LY. Eam tu deſpondiſti, opinor, meo avunculo. EV.
omnem rem tenes.
LY. Is me nunc renunciare repudium juſſit tibi.
EV. Repudium, rebus paratis, atque exornatis nuptiis?
(duint,
Vt illum dî immortales omnes deæq; quantum eſt, per
Quem propter hodie auri tantum perdidi infelix miſer
(tæ …
LY. Bono animo es, & benedice nūc quę res tibi & gna-
Bene feliciterq́ue vortat. Ita dî faxint inquito.
EV. Ita dî faciant. LY. & mihi ita dî faciant. audi nunc
jam. (preti,
Qui homo culpam admiſit in ſeſe, nullus eſt tam parvi
Quin pudeat, quin purget ſeſe. nunc te obteſtor, Euclio.
(tuam,
Si quid ego erga te imprudens peccavi, aut gnatam
Vt mihi ignoſcas. eamq; uxorem mihi des, ut leges
Ego me injuriam feciſſe filiæ fateor tuæ, (jubent:
Cereris vigiliis per vinum, atque impulſu adoleſcentiæ.
(las?
EV. Hei mihi quod facinus ego ex te audio? LY. cur eju-
Quem hodie ego avum feci jam ut eſſes filiæ nuptiis:
Nam tua gnata peperit, decumo menſe poſt: numerum
cape.
Eâ re *repudium remiſit avunculus* cauſsâ meâ.

I intrò, exquire ſitne ita, ut ego prædico. EV. perii
pido,
Ita mihi ad malum malæ res plurimæ ſe agglutinant.
Ibo intrò, ut quid hujus veri ſit, ſciam. LY. jam te ſeq
Hæc propemodum jam eſſe in vado ſalutis res videt
Nunc ſervum eſſe ubi dicam meum Strobilum, no
perio
Niſi etiam hic opperiar tamen pauliſper, poſtea intr
Hunc ſubſequar. nunc interim ſpacium ei dabo ex
rendi (no
Meum factum ex gnatæ pediſequa nutrice anu. ea re

ACTUS V.

STROBILUS, LYCONIDES.

DI immortales, quibus & quantis me donatis gaudii
Quadrilibrem aulam auro onuſtam habeo: quis mi
divitior?
Quis me Athenis nunc magis. quisquam eſt homo,
Dî ſint propitii? (te viſus ſi
LY. Certò enim ego vocē hîc loquentis modò me au
ST. Herumne ego aſpicio meum? LY. videon' ego h
Strobilum ſervum meum?
ST. Ipſus eſt. LY. haud alius eſt. ST. congrediar. LY. c
tollam gradum. (eem virgi
Credo ego illum, ut juſſi, eampſe anū adiſſe hujus Nu
ST. Quin ego illi me inveniſſe dico hanc prædam, a
eloquor?
Igitur orabo ut manu me mittat. ibo atque eloquar.
Repperi. LY. quid repperiſti? ST. non quod pueri c
mitant
In fabâ ſe repperiſſe. LY. jamne autem, ut ſoles, delu
ST. Here mane, eloquar. jam auſculta. LY. age ergo
quere, ST. repperi hodie,
Here, divitias nimias. LY. ubi nam? ST. quadribilem,
quam aulam auri plenam.

LY. Quod ego facinus audio ex te? ST. Euclioni huic
ſeni ſurripui. (emitti manu.
LY. Ubi id eſt aurum? ST. in arcâ apud me. nunc volo me
LY. Egone te emittam manu, ſcelerum cumulatiſſime?
ST. abi here, ſcio (jam
Quam rem geras. lepide hercle animum tuum tentavi,
Ut eriperes apparabas. quid faceres, ſi reppeiſſem?
LY. Non potes probaſſe nugas. i, redde aurum?
LY. Redde inquam ut huic reddatur. ST. ah, unde? LY. quod modò faſſus es eſſe
In arca. ST. ſoleo hercle ego garrire nugas, ita loquor.
LY. at ſcin' (me,
Quomodo? ST. vel hercle enica, nunquam hic feres à

IMPERFECTA FABULA.

CAPTEIVEI.

DRAMATIS PERSONÆ.

HEGIO, Senex.
LORARIUS.
PHILOCRATES. } Captivi
TYNDARUS. }
ARISTOPHONTES.
HEGIONIS Puer.
PHILOPOLEMUS.
STALAGMUS.
GREX.

ARGUMENTUM.

CAPTUS fuit in pugna Hegionis filius.
Alium quadrimum fugiens ſervus vendidit;
Pater captivos commercatur Alios,
Tantùm ſtudens uti natum recuperet
Et interibi emit olim amiſſum filium.
Is ſuo cum domino veſtè verſa ac nomine.
Ut amittatur fecit: ipſus plectitur.
Et is reduxit captum & fugitivum ſimul,
Indicio cujus alium agnoſcit filium.

PROLOGUS.

Hos quos videtis ſtare hîc captivos duos,
Illi qui aſtant. hi ſtant ambo, non ſedent.
Vos vos mihi teſtes eſtis, me verum loqui.
Senex qui hîc habitat, Hegio eſt hujus pater.
Sed is quo pacto ſerviat ſuo ſibi patri,
Id ego hîc apud vos proloquar, ſi operam datis.
Seni huic fuerunt filii nati duo,
Alterum quadrimum puerum ſervus ſurpuit,
Eumque hinc profugiens vendidit in Alide
Patri hujusce. jam hoc tenetis? optimum eſt.
Negat hercle ille ultimus. accedito,
Si non ubi ſedeas locus eſt, eſt ubi ambules,
Quando hiſtrionem cogis mendicarier.
Ego me tuâ cauſsâ, ne erres, non rupturus ſum.
Vos qui poteſtis ope veſtrâ cenſerier.
Accipite reliquom. alieno uti nihil moror.
Fugitivus ille, ut dixeram antè hujus patri,
Domo quem profugiens dominum abſtulerat, v
Hic poſtquam hunc emit, dedit eum gnato ſuo
Peculiarem: quia quaſi una ætas erat.
Hic nunc domi ſervit ſuo patri, nec ſcit pater.
Enimvero Di Nos Quasi pilas homines haber
Rationem habetis, quomodo unum amiſerit.
Poſtquam belligerant Ætoli cum Aliis,
Ut in bello fit, capitur alter filius.
Medicus Menarchus emit ibidem in Alide,
Cœpit captivos commercari hic Alios,
Si quem reperire poſſet, cum quo mutet ſuum.
Illum captivum hunc ſuum eſſe neſcit, qui domi
Et quoniam heri inde audivit de ſummo loco
Summoq; genere captum eſſe equitem Aleum,
Nihil pretio parſit, filio dum parceret:
Reconciliare ut faciliùs poſſet domum,

it hoſce de præda ambos de Quæſtoribus.
e autem inter ſeſe hunc confinxerunt dolum,
o pacto hic ſervus ſuum herum hinc amittat do
mum.
ue inter ſe commutant veſtem & nomina.
vocatur Philocrates hic Tyndarus.
jus illic, hic illius hodie fert imaginem.
hic hodie expediet hanc doctè fallaciam,
um herum faciet libertatis compotem.
emque pacto fratrem ſervabit ſuum,
ucemque faciet liberum in patriam ad patrem.
rudens: itidemq; ut ſæpè jam in multis locis
s inſciens quis fecit, quàm prudens boni.
inſcientis ſuá ſibi fallaciá
ompararunt & confinxerunt dolum,
ue hi commenti de ſua ſententia,
ſervitute hic ad ſuum maneat patrem.
unc ignorans ſuo ſibi ſervire patri,
MUNCULI quanti ſunt, cùm recogito!
c res agetur nobis, vobis Fabula.
etiam eſt, paucis quod monitos vos voluerim.
fectò expediet Fabulæ huic operam dare.
pertractatè facta eſt, neque item, ut cæteræ,
ue ſpurcidici inſunt verſus immemorabiles;
neque perjurus leno eſt, nec meretrix mala,
ue miles glorioſus. Ne vereamini.
a bellum Aetolis eſſe dixi cum Aliis,
s illis extra ſcenam fient prælia.
n hoc penè iniquum eſt Comico choragio,
ari deſubitò nos agere Tragœdiam.
n' ſi quis pugnam exſpectat, lites contrahat:
ntiorem nactus adverſarium
it, ego faciam ut pugnam inſpectet non bonam:
ò ut ſpectare poſtea omneis oderit.

Abeo. Valete judices juſtiſſimi
Domi, belliqueduellatores optimi.

ACTVS I. SCENA I.

Ergasilus, Paraſitus.

JUVENTUS nomen indidit Scorto mihi,
Eò quia invocatus ſoleo eſſe in convivio.
Scio abſurdè dictum hoc deriſores dicere,
At ego ajo rectè. nam in convivio ſibi
Amator, talos cùm jacit, ſcortum invocat.
Eſtne invocatum, an non eſt? eſt planiſſimè.
Verùm herclè verùm nos paraſiti planius,
Quos nunquam quiſquam neq; vocat, neque invocat.
Quaſi mures ſemper edimus alienum cibum.
Ubi res prolatæ ſunt, cùm rus homines eunt,
Simul prolatæ res ſunt noſtris dentibus.
Quaſi cum caletur, cochleæ in occulto latent,
Suo ſibi ſucco vivunt, ros ſi non cadit:
Item Paraſiti rebus prolatis latent
In occulto, miſeri victitant ſucco ſuo;
Dum ruri rurant homines quos ligurriant.
Prolatis rebus Paraſiti venatici
Sumus: quando res redierunt, Moloſſici
Odioſiciq;, & multum incommodiſtici.
Et hîc quidem herclè, niſi qui colaphos perpeti
Potis Paraſitus, frangiq; aulas in caput,
Vel extra portam ire trigeminam ad ſaccum licet.
Quod mihi ne eveniat, nonnullum periculum eſt.
Nam poſtquam meus rex eſt potitus hoſtium,
Ita nunc belligerant Aetoli cum Aliis.
Nam Aetolia hæc eſt: illic captu'ſt in Alide
Philopolemus hujus Hegionis filius
Senis, qui hic habitat: quæ ædes lamentariæ
Mihi ſunt: quas quotieſcunq; conſpicio, fleo.
Nunc hic occœpit quæſtum hunc filii gratia.

[illegible]

eccum captivum hic adoleſcentem habeo Alium,
natum genere ſummo, & ſummis divitiis:
llum me mutare confido fore
Ita di dæque faxint. HEG. ſed num quò foras
tus ad cœnam? PAR. nuſquam equidem, quod
ſciam.
uid tu id quæris. HEG. quia mihi natali'ſt dies.
erea te vocari ad cœnam volo.
Facetè dictum. HEG. ſed ſi pauxillum potes
entus eſſe. PAR. næ per pauxillum modo,
iſtoc me aſſiduo victu delecto domi.
Age ſis roga. PAR. emin'tu? HEG. niſi qui melio-
rem afferet.
Quæ mihi atque amicis placeat conditio magis?
i fundum vendens meis me addicam legibus.
G. Profundum vendis tu quidem, haud fundum
mihi.
venturus tempori. PAR. hem, vel jam otium eſt.

Inde me continuò recipiam rurſum domum.
PAR. Ægrè eſt mihi, hunc facere quæſtum carcerarium,
Propter ſui gnati miſeriam, miſerum ſenem.
Sed ſi ullo pacto ille huc conciliari poteſt,
Vel carnificinam hunc facere, poſſum perpeti.
HEG. Quis hic loquitur? PAR. ego qui tuo mœrore
Maceſco, conſeneſco, & tabeſco miſer. (maceror,
Oſſa atque pellis ſum miſera macritudine.
Neque unquam quicquam me juvat quod edo domi:
Foris aliquantillum etiam quod guſto, id beat.
HEG. Ergaſile ſalve. PAR. di te bene ament, Hegio.
HEG. Ne fle. PAR. egóne illum non fleam? egóne non
defleam
Talem adoleſcentem? HEG. ſemper ſenſi filio
Meo te eſſe amicum, & illum intellexi tibi.
PAR. TUM DENIQUE homines noſtra intelligimus
bona,
Cum quæ in poteſtate habuimus, ea amiſimus.
Ego, poſtquam gnatus tuus potitu'ſt hoſtium,
Expertus quanti fuerit: nunc deſidero.
HAG. Alienus cùm ejus incommodum tam ægrè feras,
Quid me patrem par facere eſt, cui ille eſt unicus?
PAR. Alienus ego? alienus ille? ha, Hegio!
Nunquam iſtuc dixis, neque animum induxis tuum.
Tibi ille unicu'ſt, mihi etiam unico magis unicus.
HEG. Laudo, MALUM cùm amici tuum ducis malum.
Nunc habe animum bonum. PA. eheu! HEG. huic illud
Quis nunc remiſſus eſt edendi exercitus. (dolet,
Nullumne interea nactus, qui poſſet tibi
Remiſſum, quem dixti, imperare exercitum?
PAR Quid credis? fugitant omnes hanc provinciam
Quoi obtigerat; poſtquam captu'ſt Philopolemus tuus.
HEG. Non pol mirandum eſt fugitare hanc provin-
ciam.

Multis & multigeneribus opus eſt tibi
Militibus primum dum opus eſt Piſtorienſibus.
Eorum ſunt genera aliquot Piſtorienſium.
Opus Paniceis, opus Placentinis quoque,
Opus Turdetanis, opus eſt Ficedulenſibus:
Jam maritumi omnes milites opus ſunt tibi.
PAR. Ut ſæpe ſumma ingenia in occulto latent!
Hic qualis imperator, nunc privatus eſt:
HEG. Habe modo bonum animum. nam illum confido (domum
In his diebus me reconciliaſſere.
Nam eccum captivum hic adoleſcentem habeo Alium,
Prognatum genere ſummo, & ſummis divitiis:
Hoc illum me mutare confido fore
PAR. Ita di deæque faxint. HEG. ſed num quò foras
Vocatus ad cœnam? PAR. nuſquam equidem, quod ſciam.
Sed quid tu id quæris. HEG. quia mihi natali'ſt dies.
Propterea te vocari ad cœnam volo.
PAR. Facetè dictum. HEG. ſed ſi pauxillum potes
Contentus eſſe. PAR. næ per pauxillum modo,
Nam iſtoc me aſſiduo victu delecto domi.
HEG. Age ſis roga. PAR. emin'tu? HEG. niſi qui meliorem afferet.
PAR. Quæ mihi atque amicis placeat conditio magis?
Quaſi fundum vendens meis me addicam legibus.
HEG. Profundum vendis tu quidem, haud fundum mihi.
Sed ſi venturus, tempori. PAR. hem, vel jam otium eſt.
HEG. I modò venare leporem: nunc Cirim tenes.
Nam meus ſcruposam victus commeat viam.
PAR. Nunquam iſtoc vinces me Hegio, ne poſtules:
Cum calceatis dentibus veniam tamen.
HEG. Aſper meus victus ſanè eſt. PAR. ſentéſne eſitas?
HEG. Terreſtris cœna eſt. PAR. ſus terreſtris beſtia eſt.

HEG. Multis oleribus PAR. curato ægrotos domi.
Nunquid vis? HEG. venias tempori. PAR. memorem
mones.
HEG. Ibo intrò, atque intus ſubducam ratiunculam,
Quantillum argentum mihi apud trapezitam ſiet.
Ad fratrem, quo ire dixeram, mox ivero.

ACTVS II. SCENA I.

LORARII, PHILOCRATES, TYNDARUS, Captivi.

Si Dii immortales id voluere vos hanc ærumnā exſequi
Decet id pati æquo animo, ſi id facietis, levior labos erit
Domi fuiſtis, credo, liberi,
Nunc ſervitus ſi evenit, ei vos morigerari mos bonu'ſt
Eamque herili imperio ingeniis veſtris ſenem reddere
INDIGNA digna habenda ſunt, herus quæ facit. CAP. oh
oh oh! (audítis
LO. Ejulatione haud opus eſt oculis multam miſeriam
IN RE MALA animo ſi bono utare, adjuvat.
CAP. At nos pudet, quia cum catenis ſumus. LO. at pi-
Herum noſtrum, ſi vos eximat vinculis, (geat poſtea
Aut ſolutos ſinat, quos argento emerit.
CAP. Quid à nobis meruit? ſcimus nos
Noſtrum officium quod eſt, ſi ſolutos ſinat.
LO. At fugam fingitis. ſentio quam rem agitis.
CAP. Nos fugiamus? quo fugiamus? LO. in patriam
CAP. apage: haud nos id deceat (hortor
Fugitivos imitari. LO. imò edepol ſi erit occaſio, non de-
CAP. Unum exorare vos ſinite nos. LO. quidnam id eſt
CAP. ut ſine his arbitris.
Atque vobis, nobis detis locum loquendi.
LO. Fiat. abſcedite hinc: nos concedamus huc. ſed bre-
vem orationem incipiſſe.
PHI. Hem iſtuc mihi certum erat. concede huc. LO. ab-
ite ab iſtis. PHI. obnoxii ambo
Vobis ſumus propter hanc rem; cum, quod volumus nos,

Copia eſt. & facitis ejus nos compotes.
ecede huc nunc jam, ſi videtur procul,
Ne arbitri dicta noſtra arbitrari queant,
Neu: permanet palam hæc noſtra fallacia.
Nam Doli Non doli ſunt, niſi aſtu colas,
ed malum maximum, ſi id palam provenit: (ſimulo,
Nam ſi herus mihi es tu, atq; ego me tuū eſſe ſervum aſ-
Tamen viſo opu'ſt, cauto eſt opus, ut hoc ſobriè, ſine ar-
Accuratè hoc agatur, doctè & diligenter. (bitris,
Tanta incepta res eſt: haud ſomniculosè hoc
agendum eſt. TYN. ero, ut me voles eſſe. PHI. ſpero.
TYN. Nam tu nunc vides pro tuo caro capite
Carum offerre meum caput utilitati. (habebis
PHI. Scio. TYN. at ſcire memento, quādo id, quod voles,
Nam Fere Maxima pars morē hunc homines habent:
quod ſibi volunt,
Dum id impetrant, boni ſunt: ſed ubi jam penes ſeſe ha-
Ex bonis peſſumi & fraudulentiſſimi (bent,
unt. nunc ut te mihi volo eſſe, eſſe autumo.
TYN. Quod tibi ſuadeo, ſuadeam meo patri.
PHI. Pol ego te, ſi audeam, meum patrem nominem.
Nam ſecundum patrem tu es pater proximus.
TYN. Audio. PHI. & propterea ſæpius te, ut memineris,
moneo. (unum,
Non ego herus tibi, ſed ſervus ſum: nunc obſecro te hoc
Quoniam nobis Dì immortales animum oſtenderunt
ſuum, (veliati
Ut qui herum me tibi fuiſſe, atque eſſe nunc conſervum
Quód antehac pro jure imperitabam meo, nunc te oro
per precem, (tris,
Per fortunam incertam, & per mei te erga bonitatē pa-
Perque conſervitium commune, quod hoſtica evenit
manu,
Ne me ſecus honore honeſtes quàm ego te, cum ſervi-
bas mihi.

Atque

Atque ut qui fueris, & qui nunc ſis, meminiſſe ut memi-
neris. (iſtuc ſi potes.
TYN. Scio quidẽ me te eſſe nunc, & te eſſe me. PHI hem
Memoriter meminiſſe, ineſt ſpes nobis in hac aſtutia.

ACTUS II. SCENA II.

HEGIO, PHILOCRATES, TYNDARUS.

Jam ego revertar intus, ſi ex his quæ volo exquiſivero.
Ubi ſunt iſti, quos ante ædis juſſi huc produci foras?
PHI. Edepol tibi ne quæſtioni eſſemus, cautũ intellego.
Ita vinclis cuſtodiiſque circummœniti ſumus.
HEG. Qui cavet, ne decipiatur, vix cavet, cum etiam cavet.
Etiam cùm caviſſe ratus, ſæpe is cautor captus eſt.
An verò non juſta cauſſa eſt, ut vos ſervem ſedulò,
Quos tam grandi ſim mercatus præſenti pecunia?
PHI. Neque pol tibi nos, quia non ſervas, æquo[illegible] vi-
tio vortere.
Neque te nobis, ſi abeamus hinc, ſi fuat occaſio.
HEG. Ut vos hic, itidem illic apud vos meus ſervatur
filius. (fuimus.
PHI. Captus eſt? HEG. ita PHI. non igitur nos ſoli ignavi
HEG. Recede huc nam ſunt ex te quæ ſolo ſcitari volo.
Quarũ rerũ te falſiloquum mihi eſſe nolo. PHI. non ero,
Quod ſciam. ſi quid neſcivi, id neſcium tradam tibi.
TYN. Nunc ſenex eſt in tonſtrina: nunc jam cultros at-
tinet. (quinet.
Ne id quidem involucre injicere voluit, veſtem ut ne in-
Sed utrum ſtrictimne attonſurum dicam eſſe, an per pe-
ctinem,
Neſcio: verùm ſi frugi eſt, uſque admutilabit probè.
HEG. Quid tu? ſervus ne eſſe, an liber mavelis? memora
mihi. (ſimè,
PHI. Proximum quod ſit bono, quodque à malo longiſ-
Id volo. quamquam non multum fuit moleſta ſervitus:

Nec

Nec mi ſecus erat, quàm ſi eſſem familiaris filius.
TYN. Eugepæ! Thalem talento non emam Mileſium.
Nam ad ſapientiam hujus ille nimius nugator fuit.
Vt facetè orationem ad ſervitutem contulit?
HEG. Quo de genere natu'ſt illic Philocrates? PHI. Po-
lypluſio (mum.
Quod genus illic unum eſt pollens atque honoratiſſi-
HEG. Quid ipſus hic? quo honore eſt illic? PHI. ſummo,
atque à ſummis viris.
HEG. Tum igitur ei cum in Aleis tanta gratia eſt, ut
prædicas, (ſenex.
Quid divitiæ, ſunt ne opimæ? PHI. unde excoquat ſevũ
HEG. Quid pater? vivitne? PHI. vivum, cum inde abi-
mus, liquimus.
At nunc vivat nec ne, id Orcum ſcire oportet ſcilicet.
TYN. Salva res eſt. philoſophatur quoq; jam, non men-
dax modò eſt.
HEG. Quod erat ei nomen. PHI. Theſaurochryſonico-
chryſides. (ſi eſt.
HEG. Videlicet propter divitias inditum id nomen qua-
PHI. Imò edepol propter avaritiam ipſius, atque auda-
ciam.
Nam ille quidē Theodoromedes fuit germano nomine.
HEG. Quid tu ais? tenax ne pater ejus eſt? PHI. imò
edepol pertinax.
Quin etiam ut magis noſcas: Genio ſuo ubi quando ſa-
cruficat.
Ad rem divinam quibus eſt opus Samiis vaſis utitur.
Ne ipſe Genius ſurripiat. proinde aliis ne credat vide.
HEG. Sequere hâc me igitur. eadem ego ex hoc, quæ
volo, exquæſivero.
Philocrates hic fecit, hominem frugi ut facere oportuit.
Nam ego ex hoc, quo genere gnatus ſis, ſcio: hic faſſu'ſt
mihi:

Hæc

Hæc tu eadem ſi confiteri vis, tua è re feceris:
Quæ tamen ſcito ſcire me ex hoc. TY. fecit officium hic ſuum.
Cùm tibi eſt confeſſus verum, quanquam volui ſedulò
Meam nobilitatem occultare, & genus, & divitias meas,
Hegio, quando patriam & libertatem perdidi,
Non ego iſtunc me priùs, quàm te metuere, æquum cenſeo.
Vis hoſtilis cum iſtoc fecit meas opes æquabiles.
Memini, cùm dicto haud audebat, facto nunc lædat licet.
Sed viden' FORTUNA humana fingit artatque ut lubet:
Me, qui liber fueram, ſervum fecit: è ſummo infimum,
Qui imperare inſueveram, nunc alterius imperio obſequor.
Et quidem ſi proinde ut ipſe fui imperator familiæ,
Habeam dominum, non verear ne injuſtè aut graviter mihi imperet.
Hegio, hoc te monitum, niſi fortè ipſe non vis, volueram.
HEG. Loquere audacter. TY. tam ego fui antè liber, quàm gnatus tuus.
Tàm mihi, quàm illi libertatem hoſtilis eripuit manus.
Tam ille apud nos ſervit quam ego nunc hic apud te ſervio.
EST PROFECTO Deus, qui, quæ nos gerimus, auditque & videt.
Is uti tu me hìc habueris, proinde illum illic curaverit.
BENE MERENTI benè profuerit, malè merenti par erit.
Quàm tu filium tuum, tàm pater me meus deſiderat.
HEG. Memini ego iſtoc. ſed fraterin' eadem quæ hic faſſu'ſt mihi?
TY. *Ego patri* meo eſſe fateor ſummas divitias domi.

Meque

Meq́; ſummo genere gnatum. ſed te obteſtor, Hegio,
Ne tuum animum avariorem faxint divitiæ meæ:
Ne patri, tametſi unicus ſum, decere videatur magis
Me ſaturum ſervire apud te ſumptu & veſtitu tuo,
Potius quam illi, ubi minimè honeſtum eſt, mendicantem vivere. (ſatis.
HEG. Ego virtute Deûm & majorû noſtrûm dives ſum
Non ego omnino lucrum omne eſſe utile homini exiſtimo. (dit.
Scio ego, multos jam lucrum luculentos homines reddi-
Eſt etiam, ubi profectò damnum præſtet facere, quàm lucrum.
Odi ego aurum: multa multis ſæpè ſuaſit perperam.
Nunc hoc animum advortito, ut ea, quæ ſentio, pariter ſcias.
Filius meus illic apud vos ſervit captus Alide,
Eum ſi reddis mihi, præterea unum nummum ne duis:
Et te & hunc amittam hinc. alio pacto abire hinc non potes (num homo es.
TY. Optumum atq́; æquiſſimū oras, optumusq́; homi-
Sed is privatam ſervitutem ſervit illi, an publicam?
HEG. Privatam medici *Menarchi*. PHI. pol hic quidem hujus eſt cliens.
Tam hoc quidem tibi in proclivi, quàm imber eſt quando pluit.
HEG. Fac is homo ut redimatur. TY. faciam. ſed te id oro, Hegio. (ta dum, ſcies.
HEG. Quid vis, dum ab re ne quid ores, faciã. TY. auſcul-
Ego me amitti, donicum ille huc redierit non poſtulo.
Verùm, quæſo te, ut æſtimatum hunc mihi des, quem mittam ad patrem, (ſero
Ut is homo redimatur illi. HEG. imò alium potiùs mi-
Hinc, ubi erunt induciæ, illuc tuũ qui conveniat patrem:
Qui tua, quæ *tu miſeris mandata*, ita, ut velis perferat.

TY. At nihil eſt, ignotum ad illum mittere: operam
ſeris.
Hunc mitte, hic omne transactũ reddet ſi illuc ven
Nec quenquam fideliorem, neque cui plus credat, p
Mittere ad eum, nec qui magis ſit ſervos ex ſentent
Neq; adeò quoi tuum concredat filium hodiè auda
Ne vereare; meo periculo hujus ego experiar fidem
Fretus ingenio ejus, quod me eſſe ſcit erga ſe benev
HEG. Mittam equidem iſtunc æſtimatum tua fid
vis. TY. volo.
Quàm citiſſimè poteſt, tam hoc cedere ad factum
HEG. Num qua cauſſa eſt, quin ſi ille huc non redea
ginti minas
Mihi des pro illo: TY, optima imò. HEG. ſolvito i
nunc jam,
Atque ut ſit unque. TY. di tibi omnes omnia optata
rant;
Cùm me tãto honore honeſtas, cumq; ex vinclis ex
Hoc quidem haud moleſtum eſt; quod collus co
caret. (eſt b
HEG. Quod bonis benefit beneficium, gratia ea gr
Nunc tu illũ ſi illo es miſſurus, dice, demonſtra. præ
Quæ ad patrem vis nunciari. vin' vocem huc ad
TY. voca.

ACTUS II. SCENA III.

HEGIO, PHILOCRATES, TYNDARUS.

QUÆ res benè vortat mihi, meoque filio,
Vobisque: volt te novus herus operam dare
Tuo veteri domino, quod is velit, fideliter.
Nam ego te æſtimatum huic dedi viginti minis,
Hic autem te ait mittere hinc velle ad patrem,
Meum ut illic redimat filium; mutatio
Inter me atque illum ut noſtris fiat filiis.

PHI. Utroque vorſum rectum ſt ingenium meum.
Ad te atque illum pro rota me uti licet.
Vel ego huc vel illuc vortar, quò imperabitis.
HEG. Tute tibi ea tuopte ingenio prodes plurimum,
Cùm ſervitutem ita fers, ut ferri decet.
Sequere hac hem tibi hominem. TYN. gratiam habeo tibi,
Quom copiam iſtam mihi & poteſtatem facis:
Ut ego ad parentes hunc remittam nuncium,
Qui me quid rerum hic agitem, & quid fieri velim,
Patri meo ordine omnem rem illuc perferat.
Nunc ita convenit inter me atque hunc, Tyndare,
Ut te æſtimatum in Alidem mittam ad patrem.
Si non rebitas huc, & viginti minas
Dem pro te. PHI. rectè conveniſſe ſentio.
Nam pater exſpectat aut me, aut aliquem nuncium,
Qui hinc ad ſe veniat. TYN. ergo animum advortas volo.
Quæ nunciare hinc te volo in patriam ad patrem.
PHI. Philocrates, ut adhuc locorum feci, faciam ſedulò,
Ut potiſſimum quod in rem rectè conducet tuam,
Id petam, id perſequarq; corde & animo atque viribus.
TYN. Facis ita, ut te facere oportet. nunc animum advortas volo:
Omnium primum ſalutem dico matri & patri,
Et cognatis, & ſi quem alium benevolentem videtis.
Me hic valere & ſervitutē ſervire huic homini optumo,
Qui me honore honeſtiorem ſemper fecit & facit.
PHI. Iſtuc ne præcipias: facilè memoria memini tamen.
TYN. Nam quidem, niſi quod cuſtodem habeo, liberum me eſſe arbitror.
Dicito patri, quo pacto mihi cum hoc convenerit
De hujus ſilio. PHI. quæ memini, mora mera eſt, monerier,

TYN

HE. Quem hic ferat ſecum ad legionem, hinc ire huic ut liceat domum.
Tu intrò abi. TY. bene ambulato. PHI. bene vale. HE. edepol rem meam
Conſtabilivi, cum illos emi de prædâ à quæſtioribus.
Expedivi ex ſervitute filium, ſi diis placet.
At etiam dubitavi hos homines emerem, an non emerem diu.
Servate iſtum ſultis intus, ſervi: ne quoquam pedem
Efferat ſine cuſtode. jam ego apparebo domi,
Ad fratrem modò capteivos alios inviſo meos.
Eadem penetrabor. ecquis hunc adoleſcentem noverit.
Sequere tu, te ut amittam ei rei primum prævorti volo.

ACTUS III. SCENA I.

ERGASILUS Paraſitus.

MISER homo eſt, qui ſi ipſe ſibi quod edit quærit, & id ægrè invenit:
Sed ille eſt miſerior, qui & ægrè quærit, & nihil invenit.
Ille miſerrimus eſt, qui cum eſſe cupit; quod edit non habet.
Nam hercle ego huic diei, ſi liceat, oculos effodiã libens
Ita malignitate oneravit omnes mortales mihi.
Neque jejunioſiorem, neque magis effertum fame
Vidi: nec cui minus procedat, quicquid facere occeperit.
Itaque venter gutturque reſident eſuriales ferias.
Ilicet paraſiticæ arti in maximam malam crucem!
Ita juventus jam ridiculos inopeſque ab ſe ſegregat.
Nihil morantur jam Laconas imi ſubſelli viros,
Plagipatidas, quibus ſunt verba ſine penu & pecunia.
Eos requirunt, qui libenter cum ederint, reddant domi.
Ipſi obſonant, quæ Paraſitorum ante erat provincia.
Ipſi de foro tàm aperto capite ad lenones eunt,

Quàm

Id ut ſcias, Jovem ſupremum teſtem laudo, Hegio,
Me infidelem non futurum Philocrati HE. probus es homo. (memet mihi.
PHI. Nec me ſecus unquam ei facturũ quicquàm, quàm
TYN. Iſtæc dicta te experiri & operis & factis volo.
Et quò minus dixi de te, quàm volui, animum advortas volo.
Atque horum verborum cauſſa caveto mihi iratus ſuas.
Sed te quæſo, cogitato, hinc mea fide mitti domum
Te æſtimatum, & meam eſſe vitam hic pro te poſitam pignori. (ſceſſeris.
Ne tu ignores, cùm extemplò meo è conſpectu ab-
Quom me ſervom in ſervitute pro te hic dereliqueris.
Tuque te pro libero eſſe ducas, pignus deſeras:
Neq; des operam, pro me ut hujus reducem facias filiũ.
Scito te hinc minis viginti æſtimatum mittier:
Fac fidelis ſis fideli: cave fidem fluxam geras.
Nam pater, ſcio, faciet, quę illum facere oportet, omnia.
Serva in perpetuum tibi amicum me, atque hunc inventum inveni.
Hæc per dexteram tuam te dextera retinens manu,
Obſecro, infidelior mihi ne ſuas, quàm ego ſum tibi.
Tu hoc age: tu mihi nunc her' es: tu patronus, tu pater:
Tibi commendo ſpes opesque mea. PHI. mandaviſti ſatis.
Satin' habes mandata quæ ſunt, facta ſi refero? TYN. ſatis.
PHI. Et tuâ & tuâ huc ornatus reveniam ex ſententia.
Nunquid aliud? TYN. ut quamprimum poſſis, redeas. PH. res monet.
HE. loquere me, viaticum ut dem hinc à trapezita tibi:
Eadem opera à Prætore ſumam ſyngraphum. TYN. quem ſyngraphum?

HE.

Vix ex gratulando miſer jam eminebam.
Tandem abii ad Prætorem: ibi vix requievi: rogo ſyn
graphum:
Datur mihi: illico dedi Tyndaro, ille abiit domum
Inde illico revortor, domum, poſtquam id actum eſt, eo
Protinus ad fratrem inde abii, mei ubi ſunt alii captivi
Rogo, Philocratem ex Alide ecquis omnium noverit.
Tandem hic exclamat eum ſibi eſſe ſodalem, dico eſſe ei
Apud me, hic extemplò orat obſecratq; eũ ſibi ut liceat
Videre, juſſi illico hunc exſolvi, nunc tu ſequere me,
Ut quod me oraviſti, impetres, hominem ut convenias.

ACTUS III. SCENA III.

TYNDARUS.

Nunc illud eſt, cum me fuiſſe, quàm eſſe, nimio mave-
lim:
Nunc ſpes, opes auxiliaq; à me ſegregant ſpernuntq; ſe.
Hic ille eſt dies, cum nulla vitæ meæ ſalus ſperabilis eſt:
Neque exilium exitio eſt; neque adeo ſpes, quæ mihi
hunc aſpellat metum:
Nec mendaciis ſubdolis mihi usquam mantellum eſt
meis.
Nec ſycophantiis nec fucis ullum mantellum obviã eſt
Neq; deprecatio perfidiis meis, nec malefactis fuga eſt
Nec confidentiæ usquam hoſpitium eſt, nec diverticu-
lum dolis.
Operta quæ fuere, aperta ſunt; patent præſtigiæ.
Omnis res palam eſt; neq; de hac re negotium eſt, quin
malè
Occidam, oppetamq; peſtem heri vicem meamq;.
Perdidit me Ariſtophantes hic, qui intrò venit modo:
Is me movit: is ſodalis Philocrati & cognatus eſt.
Neq; jam ſervare Salus, ſi volt, me poteſt: nec copia eſt
Neſi ſi meo aliquam corde machinor aſtutiam.

Quam

Quàm in tribu aperto capite ſontes condemnant reos.
Neque ridiculos jam terrunci faciunt, ſeſe omnes amant.
Nam ut dudũ hinc abii, acceſſi ad adoleſcentes in foro:
Salvete, inquam: Quò imus una, inquam, ad prandium?
atq; illi tacent.
Quis ait? hoc aut, quis profitetur? inquam, quaſi muti
ſilent: (nuunt,
Neque me rident. Ubi cœnamus? inquam, atque illi ab-
Dico unum ridiculum dictum de dictis melioribus,
Quibus ſolebam menſtruales epulas ante adipiſcier.
Nemo ridet, ſcivi extemplo rem de compacto geri.
Ne canem quidem irritatam voluit quiſquam imitarier.
Saltem, ſi non arriderent, dentes ut reſtringerent.
Abeo ab illis, poſtquam video me ſic ludificarier.
Pergo ad alios, venio ad alios, deinde ad alios: una res,
Omnes compacto rem agunt, quaſi in velabro olearii.
Nunc redeo inde, quoniam me ibi video ludificarier.
Item alii Paraſiti fruſtra obambulabant in foro.
Nunc barbarica lege certum eſt jus meum omne perſe-
qui.
Qui concilium iniêre, quo nos victu & vitâ prohibeant.
His diem dicam, irrogabo multam: ut mihi coenas decẽ.
Meo arbitratũ dent, cum cara annona ſit, ſic egero.
Nunc ibo ad portũ hinc, eſt illic mihi una ſpes cœnatica:
Si ea decollabit, redibo huc ad ſenem, ad cœnam aſperã.

ACTUS III. SCENA II.

HEGIO.

Quid eſt ſuavius, quàm bene rem gerere bono publico?
ſicut ego feci heri,
Cum emi hoſce homines, ubi quisque vident, eunt ob-
viam,
Gratulanturq; eam rem, ita me miſerum reſtitando,
Retinendoque laſſum reddiderunt.

Vix ex gratulando miſer jam eminebam.
Tandem abii ad Prætorem : ibi vix requievi : rogo ſyngraphum :
Datur mihi : illico dedi Tyndaro, ille abiit domum
Inde illico revortor, domum, poſtquam id actum eſt, eo
Protinus ad fratrem inde abii, mei ubi ſunt alii captivi:
Rogo, Philocratem ex Alide ecquis omnium noverit.
Tandem hic exclamat eum ſibi eſſe ſodalem, dico eſſe eũ
Apud me, hic extemplò orat obſecratq; eũ ſibi ut liceat
Videre, juſſi illico hunc exſolvi, nunc tu ſequere me,
Ut quod me oraviſti, impetres, hominem ut convenias.

ACTUS III. SCENA III.

TYNDARUS.

Nunc illud eſt, cum me fuiſſe, quàm eſſe, nimio mavelim :
Nunc ſpes, opes auxiliaq; à me ſegregant ſpernuntq; ſe.
Hic ille eſt dies, cum nulla vitæ meæ ſalus ſperabilis eſt:
Neque exilium exitio eſt ; neque adeo ſpes, quæ mihi hunc aſpellat metum :
Nec mendaciis ſubdolis mihi usquam mantellum eſt meis.
Nec ſycophantiis nec fucis ullum mantellum obviã eſt
Neq; deprecatio perfidiis meis, nec malefactis fuga eſt
Nec confidentiæ usquam hoſpitium eſt, nec diverticulum dolis.
Operta quæ fuere, aperta ſunt : patent præſtigiæ.
Omnis res palam eſt: neq; de hac re negotium eſt, quin malè
Occidam, oppetamq; peſtem heri vicem meamq;.
Perdidit me Ariſtophantes hic, qui intrò venit modo:
Is me movit: is ſodalis Philocrati & cognatus eſt.
Neq; jam ſervare Salus, ſi volt, me poteſt : nec copia eſt.
Niſi ſi meo aliquam corde machinor aſtutiam.

Quam

Quam malum? quid machiner? quid comminiſcar? maximas
Nugas ineptiasq; incipiſſo. hæreo.

ACTUS III. SCENA V.

Hegio, Tyndarus, Aristophon

Quo illum nunc hominem proripuiſſe foras ſe dicam ex ædibus?
TY. Nunc enim verò ego occidi: eunt ad te hoſtes, Tyndare, quid loquar?
Quid fabulor? quid negabo? aut quid fatebor? mihi
Res omnis in incerto ſita eſt, quid rebus confidam meis?
Utinam te Dî prius perderent, quàm periiſti è patria tua,
Ariſtophontes, qui ex parata re imparatam omnem facis.
Occiſa eſt hæc res, niſi reperio atrocem mihi aliquam aſtutiam.
HE. Sequere, hem tibi hominem adi atq; alloquere. TY quis homo eſt me hominum miſerior?
AR. Quid iſtuc eſt, quod meos te oculos dicam fugitare Tyndare?
Proq; ignoto me aſpernari, quaſi me nunquam noveris
Equidem tam ſum ſervus, quam tu: etſi ego domi liber fui,
Tu uſque à puero ſervitutem ſerviviſti in Alide.
HE. Edepol minimè miror, ſi te fugitat, aut oculos tuos,
Aut ſi te odit, qui iſtum appelles Tyndarum pro Philocrate.
TY. Hegio, hic homo rabioſus habitus eſt in Alide.
Ne tu, quod iſtic fabuletur, aures immittas tuas.
Nam iſtic haſtis inſectatus eſt domi matrem & patrem.
Et illic iſti, qui ſputatur, morbus interdum venit.
Proin' tu ab iſtoc procul recedas. HE. ultro iſtum à me. TY. ain' verbero
Me rabioſum? atque inſectatum eſſe haſtis meum memoras patrem?

Et eum morbum mihi eſſe,ut qui me opus ſit inſput
HE. Ne verere : multos iſte morbus homines mac
Quibus inſputari ſaluti fuit. Ty. atq; Aliis profuit
AR. Quid tu autem, etiam huic credis? HE. quid
credam huic? AR inſanum eſſe me.
Ty. Viden' tu hunc, quam inimico voltu intuetur?
cedi optumum eſt
Hegio, fit quod ego tibi dixi : gliſcit rabies, cave tib
HE. Credidi eſſe inſanum extemplo, ubi te appella
Tyndarum.
Ty. Quin ſuum ipſe interdum ignorat nomen, neq
qui ſiet.
HE. At etiam te ſuum ſodalem eſſe ajebat. Ly. haud
magis.
Et quidem Alcmæo atque Oreſtes & Lycurgus poſ
Una opera mihi ſunt ſodales, qua iſte. AR. at etiam,
cifer.
Malè mihi loqui audes? non ego te novi? HE. pol pl
id quidem eſt
Non noviſſe, qui iſtum appelles Tyndarũ pro Philoc
Quem vides, cum ignoras: illum nominas, quẽ nõ vi
AR. Imò iſte eum ſeſe ait, qui non eſt, eſſe: & qui vero
negat. (ver
Ty. Tu enim repertus, Philocratem qui ſuperes v
AR. Pol ego ut rem video, tu inventus, vera vanitud
Qui convincas, ſed quæſo hercle agedum aſpice ad
Ty. hem. AR. dic modo
Te negas Tyndarum eſſe? Ty. nego inquam. AR. tu
Philocratem eſſe ais?
Ty. Ego inquam, AR. tune huic credis: HE. plus q
dem quàm tibi aut mihi.
Nam ille quidem, quem tu hunc memoras eſſe, ho
hinc abiit Alidem

mum me expurgare tibi volo, me inſaniam
nere, neq; mihi eſſe morbum, niſi quod ſervio.
rex deorum atq; hominum faxit patriæ com-
tem,
hilocrates non magis eſt, quàm aut ego aut tu.
HE. eho dic mihi,
ur ille eſt? AR. quem dudum dixi à principio
ibi.
cus reperies, nullam cauſam dico, quin mihi
tum & libertatis apud te deliquio ſiet.
id tu ais? TY. me tuum eſſe ſervum, & te meũ
rum. HE haud iſtuc rogo.
liber? TY. fui. AR. enim vero non fuit, nugas
agit.
tu ſcis? an tu fortaſſe fuiſti meę matri obſtetrix
tam audacter dicere audes? AR. puerum te vidi
puer.
go te video major majorem, hem rurſum tibi.
rem non cures, ſi recte facias, num ego curo
tiam?
Fuitne huic pater Theſaurochryſonicochryſides?
on fuit, neque ego iſtuc nomen unquam audivi
ante hunc diem.
rati Theodoromedes fuit pater, TY. pereo probè.
quieſcis dierectum cor meum! i, ac ſuſpende te.
ultas, ego miſer vix aſto præ formidine.
atin' iſtuc mihi exquiſitum eſt fuiſſe hunc ſervũ
n Alide?
e hunc Philocratem? AR. tam ſatis, quàm nun-
am hoc invenies ſecus.
is nunc eſt? HE. ubi ego minimè atque ipſus ſe
lt maximè.
ur ego deruncinatus, deartuatus ſum miſer.

Atra pix agitet apud carnificem, tuoq; capiti illuceat.
TY. Jam deliramenta loquitur: larvæ ſtimulant virum.
HE. Quid? quid ſi hunc comprehendi juſſerim? TY. ſapias magis.
AR. Crucior lapidem non habere me, ut illi maſtigiæ
Cerebrum excutiam, qui me inſanum verbis concinnat ſuis.
TY. Audin' lapidẽ quæritare? AR. ſolus te ſolum volo,
Hegio. HE. iſtinc loquere, ſi quid vis; procul tamen audiam.
TY. Namque edepol ſi adbites propius, os denaſabit tibi
Mordicus. AR. neq; pol me inſanum, Hegio, eſſe creduis,
Neque fuiſſe unquam, neque eſſe morbum quem iſtic autumat.
Verùm ſi quid metuis à me, jube me vinciri: volo.
Dum hic itidem vinciatur. TY. imò enim verò, Hegio,
Iſtic, qui volt, vinciatur. AR. tace modò: ego te Philocrates
Falſe, faciam, ut verus hodie reperiâre Tyndarus.
Quid mî abnutas? TY. tibi ego abnuto? quid agat, ſi abſis longiùs?
HE. Quid ais; quid ſi adeam hunc inſanum? TY. nugas ludificabitur.
Garriet quod neque pes unquam, neque caput compareat.
Ornamenta abſunt; Ajacem, hunc cum vides, ipſum vides.
NE. Nihili facio, tamen adibo. TY. nunc ego omninò occidi.
Nunc ego INTER ſacrum ſaxumq; ſto; nec, quid faciam, ſcio.
HE. Do tibi operam, Ariſtophontes, ſi quid eſt, quod me velis.
AR. Ex me audibis vera, quæ nunc falſa opinare, Hegio.

Sed

hoc primum me expurgare tibi volo, me inſaniam
que tenere, neq; mihi eſſe morbum, niſi quod ſervio.
ita me rex deorum atq; hominum faxit patriæ compotem,
iſtic Philocrates non magis eſt, quàm aut ego aut tu. HE. eho dic mihi.
id igitur ille eſt? AR. quem dudum dixi à principio tibi.
c ſi ſecus reperies, nullam cauſam dico, quin mihi
parentum & libertatis apud te deliquio fiet.
. Quid tu ais? TY. me tuum eſſe ſervum, & te meũ herum. HE haud iſtuc rogo.
ſtin' liber? TY. fui. AR. enim vero non fuit, nugas agit.
. Qui tu ſcis? an tu fortaſſe fuiſti meę matri obſtetrix
i id tam audacter dicere audes? AR. puerum te vidi puer.
. At ego te video major majorem, hem rurſum tibi.
am rem non cures, ſi recte facias, num ego curo tuam?
E. Fuitne huic pater Theſaurochryſonicochryſides?
. Non fuit, neque ego iſtuc nomen unquam audivi ante hunc diem.
locrati Theodoromedes fuit pater, TY. pereo probè.
in quieſcis dierectum cor meum! i, ac ſuſpende te.
ſuſſultas, ego miſer vix aſto præ formidine.
E. Satin' iſtuc mihi exquiſitum eſt fuiſſe hunc ſervũ in Alide?
; eſſe hunc Philocratem? AR. tam ſatis, quàm nunquam hoc invenies ſecus.
, ubi is nunc eſt? HE. ubi ego minimè atque ipſus ſe volt maximè.
n igitur ego deruncinatus, dearuatus ſum miſer.

Hujus ſceleſti technis; qui me, ut lubitum eſt, ductavit dolis.
Sed vide ſis. AR. quin exploratum dico & proviſum hoc tibi.
HE. Certon? AR. quin nihil, inquam, invenies magis, hoc certo certius.
Philocrates jam inde usq; amicꝰ fuit mihi à puero puer.
HE. Sed qua facie eſt tuus ſodalis Philocrates? AR. dicam tibi,
Macilento ore, naſo acuto, corpore albo, & oculis nigris,
Subrufus aliquantũ, criſpus, cincinnatus. HE. convenit.
TY. Vt quidem hercle in medium ego hodie peſſime proceſſerim.
Væ illis virgis miſeris, quæ hodie in tergo morientur meo.
HE. Verba mihi data eſſe video. TY. quid ceſſatis compedes.
Currere ad me, meaq; amplecti crura, ut vos cuſtodiam?
HE. Satin' me illi hodie ſceleſti captivi cæperunt dolis?
Illic ſervum ſe aſſimulabat, hic ſeſe autem liberum.
Nucleum amiſi, reliquit pigneri putamina.
Ita mihi ſtolido ſurſum vorſum os ſublevere offuciis.
Hic quidem me nunquam irridebit. Colaphe, Cordalio, Corax,
Ite iſtinc, atq; efferte lora. LO. num lignatum mittimur?

ACTVS III. SCENA V.

HEGIO, TYNDARVS, ARISTOPHONTES.

Iniicite huic manicas maſtigiæ.
TY. Quid hoc eſt negoti? quid ego deliqui? HE. rogas?
Sator ſartorque ſcelerum, & meſſor maxume.
TY. Non occatorem dicere audebas prius?
Nam ſemper occant prius, quam ſarriunt ruſtici.
HE. At ut confidenter mihi contra aſtitit!

TY.

TY. Decet innocentem ſervum atque innoxium
Confidentem eſſe, ſuum apud herum potiſſimum.
HE. Aſtringite iſti ſultis vehementer manus.
TY. Tuus ſum, tuas quidem vel præcidi jube,
Sed quid negotii eſt, quamobrem ſuccenſes mihi?
HE. Quia me meamq; rem, quod in te uno fuit,
Tuis ſceleſtis falſidicis fallaciis
Delaceraviſti, deartuaviſtique opes.
Confeciſti omnes res ac rationes meas.
Ita mi exemiſti Philocratem fallaciis.
Illum eſſe ſervom credidi, te liberum.
Ita vosmet ajebatis, itaq; nomina
Inter vos permutaſtis. TY. fateor, omnia
Facta eſſe ita, ut tu dicis, & fallaciis
Abiiſſe eum abs te, meâ operâ atq; aſtutiâ,
An, obſecro hercle te, id nunc ſuccenſes mihi?
HE. At cum cruciatu maximo id factum eſt tuo.
TY. Dum ne ob malefacta peream, parvi æſtimo.
Si ergo hic peribo, aſt illè, ut dixit, non redit:
At erit mihi hoc factum mortuo memorabile;
Meum herum captum ex ſervitute atque hoſtibus
Reducem feciſſe liberum in patriam ad patrem,
Meumq; me potius caput periculo
Præoptaviſſe, quam is periret, ponere.
HE. Facito ergo ut Acherunti clueas gloria.
TY. Qui per virtutem peritat, non interit.
HE. Quando ego te exemplis excruciavero peſſumis,
Atq; ob ſutelas tuas te morti miſero,
Vel te interîſſe, vel perîſſe prædicent,
Dum pereas, nihil interduo, dicant vivere.
TY. Pol ſi iſtuc faxis, haud ſine pœna feceris,
Si ille huc redibit, ſicut confido affore.
AR. Prô dî immortales! nunc ego teneo, nunc ſcio
Quid ſit hoc negotî, meus ſodalis Philocrates

In libertate eſt ad patrem, in patria, benè eſt:
Nec eſt quiſquam mihi, æquè melius cui velim.
Sed hoc mihi ægrè eſt, me huic dediſſe operam malam.
Qui nunc propter me, me que verba vinctus eſt.
HE. Vetuin' te quicquam hodie mihi falſum proloqui?
TY. Vetuiſti. HE. cur es auſus mentiri mihi?
TY. Quia vera obeſſent illi, cui operam dabam:
Nunc falſa proſunt. HE. at tibi oberunt. TY. optimè eſt.
At herum ſervavi, quem ſervatum gaudeo:
Cui me cuſtodem addiderat herus major meus.
Sed male ne id arbitrâre factum? HE. peſſume.
TY. At ego ajo rectè, qui abs te ſeorſum ſentio.
Nam cogitato, ſi quis hoc gnato tuo
Tuus ſervus faxit, qualem haberes gratiam?
Emitteresne; necne, eum ſervum manu?
Eſſetne apud te is ſervus acceptiſſimus?
Reſponde. HE. opinor. TY. cur ergo iratus mihi es?
HE. Quia illi fuiſti, quàm mihi, fidelior.
TY. Quid? tu una nocte poſtulaviſti & die,
Recens captum hominem nuperum & novitium,
Te perdocere, ut melius conſulerem tibi.
Quàm illis qui cum una à puero ætatem exegeram?
HE. Ergo ab eo petito gratiam iſtam ducite,
Ubi ponderoſas, craſſas capiat compedes,
Inde ibis porro in latomias lapidarias.
Ibi quem octonos alii lapides effodint,
Niſi cotidianus ſeſqui opus confeceris,
Sexcentoplago nomen indetur tibi.
AR. Per deos atque homines ego te obteſtor Hegio,
Ne tu iſtunc hominem perduis. HE. curabitur.
Nam noctu nervo vinctus cuſtodibitur,
Interdiu ſub terra lapides eximet.
Diu ego hunc cruciabo, non uno abſolvam die.
AR. Certumne eſt tibi iſtuc? HE. non moriri certiu'ſt.

Ab

Abducite iſtum actutum ad Hippolitum fabrum,
Jubete huic craſſas compedes impingier:
Inde extra portam ad meum libertum Cordalum,
In lapicidinas facite deductus fiet:
Atque hunc ita velle, dicite, curarier,
Ne quî deterius huic ſit, quàm cui peſſumè eſt.
Ty. Cùr ergo te invito me eſſe ſalvum poſtulem?
Periculum vitæ meæ ſtat tuo periculo.
Post Mortem in morte nihil eſt, quod metuam,
mali.
Et si pervivo, uſque ad ſummam ætatem, tamen
Breve ſpacium eſt perferundi, quæ minitas mihi.
Vale atque ſalve: etſi aliter ut dicam, meres.
Tu Ariſtophontes, de me ut meruiſti, ita vale:
Namque mihi propter te hoc obtigit. HE. abducit
Ty. At unum hoc quæſo, ſi huc rebitet Philocrates,
Ut mihi ejus facias conveniundi copiam.
HE. Periiſtis, niſi hunc jam è conſpectu abducitis.
Ty. Vis hæc quidem herclè eſt, & trahi & trudi ſimul.
HE. Illic abductu'ſt rectà in phylacam, ut dignus eſt.
Ego illis captivis aliis documentum dabo,
Ne tale quiſquam facinus incipere audeat.
Quod abſque hoc eſſet, quid mihi hoc fecit palàm,
Uſque offrenatum ſuis me ductarent dolis
Nunc certum eſt nulli poſt hæc quicquam credere.
Satis ſum ſemel deceptus, ſperavi miſer
Ex ſervitute me exemiſſe filium.
Ea ſpes elapſa eſt, perdidi unum filium
Puerum quadrimum, quem mihi ſervus ſurpuit:
Neque enim ſervum unquam repperi, neque filium,
Major potitus hoſtium eſt, quod hoc eſt ſcelus?
Quaſi in orbitatem liberos produxerim.
Sequere hac: reducam te ubi fuiſti. neminis

Miſereri certum eſt, quia mei miſeret neminem.
AR Exauſpicavi ex vinclis, nunc intellego
Redauſpicandum eſſe in catenas denuo.

ACTVS IV. SCENA I.

ERGASILUS Paraſitus.

Juppiter ſupreme, ſervas me, measq; auges opes.
Maximas opimitates opiparasq; offers mihi:
Laudem, lucrum, ludum, jocum, feſtivitatem, ferias,
Pompam, penum,, potationes, ſaturitatem, gaudium.
Nec cuiquam homini ſupplicare nunc certum eſt mihi.
Nam vel prodeſſe amico poſſum, vel inimicum perdere.
Ita hic me amœnitate amœna amœnus oneravit dies.
Sine ſacris hæreditatem ſum aptus effertiſſimam.
Nunc curſum ad ſenem capeſſam hunc Hegionem, cui boni
Tantum affero, quantum ipſe à Diis optat, atque etiam amplius.
Nunc res certa eſt, eodem pacto ut Comici ſervi ſolent,
Coniiciam in collum pallium, primo ex me hanc rem ut audiat.
Speroque me ob hunc nuncium æternum adepturum cibum.

ACTVS IV. SCENA II.

HEGIO, ſenex.
ERGASILUS, Paraſitus.

Quanto in pectore hanc rem meo magis voluto,
Tanto mihi ægritudo auctior eſt in animo.
Ad illum modum ſublitum os eſſe
Hodie mihi? neque id perſpicere quivi?
Quod cum ſcibitur, per urbem irridebor.
Cum extemplo ad forum advenero, omnes loquentur
Hic ille eſt ſenex ductus, quoi verba data ſunt.
Sed Ergaſilus eſtne hic, procul quem video?

Col-

llecto quidem eſt pallio. quidnam acturu'ſt?
..Move abs te moram, atq; Ergaſile age hanc rem.
inor interminorq;, ne quis mi obſtiterit obviam:
i qui ſat diu vixiſſe ſeſe homo arbitrabitur.
m qui obſtiterit, ore ſiſtet. HE. hic homo pugilatum
incipit.
. Facere certum eſt. proinde ut omnes itinera inſi-
ſtant ſua,
quis in hac plateâ negoti conferat quicquam ſui.
meus eſt baliſta pugnus, cubitus catapulta'ſt mihi.
merus aries. tum genu ad quemque jecero, ad ter-
ram dabo.
ntilegos omnes mortales faciam, quem offendero.
. Quæ illæc eminatio eſt? nam nequeo mirari ſatis.
. Faciam ut ejus diei, locique, meiq; ſemper memi-
nerit:
i mihi in curſu obſtiterit, faxo vitæ is extemplò ob-
ſtiterit ſuæ.
.. Quid hic homo tantum incipiſſit facere cum tantis
minis?
.. Prius edico, ne quis propter culpam capiatur ſuam,
ntinere vos domi, prohibere à vobis vim meam.
. Mira edepol ſunt, ni hic in ventrem ſumpſit confi-
dentiam.
miſero illi, cujus cibo iſte factu'ſt imperioſior.
. Tum piſtores ſcrophipaſci, qui alunt furfuri ſues,
arum odore præterire nemo piſtrinum poteſt:
rum ſi quojusquam ſcropham in publico conſpexero,
ipſis dominis meis pugnis exculcabo furfures.
. Baſilicas edictiones, atq; imperioſas habet.
ur homo eſt, habet profectò in ventre confidentiam.
. Tum piſcatores, qui præbent populo piſces fœti-
dos,

Qui advehuntur quadrupedanti crucianti cant
Quorum odos ſibbaſilicanos omnes abigit in fo
Eis ego ora verberabo ſirpiculis piſcariis :
Ut ſciant, alieno naſo quam exhibeant moleſtia
Tum lanii autem, qui concinnant liberis orbas
Qui locant cædundos agnos, & duplā agninam
Qui petroni nomen indunt verveci ſectario ;
Eum ego ſi in viâ petronem publicâ conſpexero
Et petronem & dominum reddam mortales mil
HE. Eugepe! edictiones ædilitias hic habet qui
Mirumque adeò eſt, ni hunc fecére ſibi Ætoli a
mum
ER. Non ego nunc Paraſitus ſum, ſed regũ rex r
Tantus ventri commeatus meo adeſt in portu c
Sed ego ceſſo hunc Hegionem onerare lætitiâ ſe
Quî homine adæque nemo vivit fortunatior.
HE. Quæ illæc eſt lætitia, quam hic lætus largit
ER. Heus, ubi eſtis vos? ecquis hoc aperit oſtiu
hic homo,
Ad cœnam recipit ſe ad me. ER. aperite hasce
fores,
Priusquam pultando vel aſſulatim foribus exitii
HE. Perlubet hunc hominem colloqui. Ergaſile.
gaſilum qui vocat?
HE. Reſpice. ER. Fortuna quod tibi nec faciet, n
Hoc me jubes, ſed qui eſt? HE. reſpice ad me,
ſum. ER. oh mihi!
Quantum eſt hominum optumorum optume,
pore advenis.
HE. Neſcio quem ad portum nactus es, ubi cœ
faſtidis.
ER. Cedo manum. HE. manum? ER. manum, i
cedo tuam actutum. HE. tene.
ER. Gaude. HE. quid ego gaudeam? ER. quia eg
ro. age gaude modo.

HE. Pol mœrores mi antevortunt gaudiis. ER. noli iraſcier, (tibi.
Jam ego ex corpore exigam omnes maculas mœrorum
Gaude audacter. HE. gaudeo, etſi nihil ſcio, quod gaudeam. (tem fieri
ER. Bene facis, jube. HE quid jubeam? ER. ignem ingen-
HE. Ignem ingentem? ER. ita dico, magnus ut ſit. HE quid eo volt urier! (ſcier.
Tuan' cauſa me ædeis incenſurum cenſes? ER. noli ira-
Juben' an non jubes aſtitui aulas? patinas elui?
Laridum atque epulas foveri foculis ferventibus?
Alium piſces præſtinatum abire? HE. hic vigilans ſomniat. (ceos?
ER. Alium porcinam, atque agninam, & pullos gallina-
HE. Scis bene eſſe, ſi ſit unde ER pernam atq; ophthalmia, (caſeum.
Horæum, ſcombrum, & trigonum, & cetum, & mollem
HE. Nominandi tibi iſtorum erit magis quam edundi copia (dicere?
Hic apud me Ergaſile. ER mean' me cauſſa hoc cenſes
ER. Nec nihil hodie, nec multo plus tu hic edes, ne fruſtra ſies,
Proin' tu tui quotidiani victi ventrem ad me afferas.
ER. Quin ita faciam, ut te cupias facere ſumptum, etſi egó vetem.
HE. Egone? ER. tute. HE tum tu mihi igitur herus es. ER. imò benè volens.
Vin' te faciam fortunatum? HE. malim, quàm miſerum quidem.
ER. Cedo manum. HE. hem manum. ER. Di te omnes adjuvant. HE. nihil ſentio.
ER. Non enim es in ſenticeto, eo non ſentis. ſed jube
Vaſa tibi pura apparari ad rem divinam citò.
Atq; agnum afferri proprium, pinguem. HE. cur? ER. ut ſacrufices.

HE.

HE. Cui deorum? ER. mihi hercle. nam ego tibi nunc ſum ſummus Iuppiter
Idem ego ſum ſalus, fortuna, lux, lætitia, gaudium.
Proinde tu deum huncce ſaturitate facias tranquillum tibi. (tibi.
HE. Eſurire mihi videre. ER. mihi quidem eſurio, non
HE. Tuo arbitratu facilè patior. ER. credo, conſuetus puer.
HE. Iuppiter te Diiq; perdant. ER. te hercle mihi equum eſt gratias
Agere ob nuncium: tantum ego nunc porto à portu tibi boni.
Nunc tu mihi places. HE. abi ſtultus, poſt tempus venis.
ER. Igitur olim ſi adveniſſem, magis tu tum iſtuc diceres.
Nunc hanc lætitiam accipe à me quam fero. nam filium
Tuum modo in portu Philopolemum vivum, ſalvum & ſoſpitem
Vidi in publicâ celoce, ibidemq; illum adoleſcentulum
Alium unà, & tuum Stalagmum ſervum, qui aufugit domo,
Qui tibi ſurripuit quadrimum puerum filiolum tuum.
HE. I in malam rem: ludis me; ER. ita me amabit ſancta Saturitas,
Hegio, itaq; ſuo me ſemper condecoret cognomine.
Ut ego vidi. HE. meum gnatum? ER. tuum gnatum, & Genium meum.
HE. Et captivum illum Alidenſem? ER. ναὶ τὸν Ἀπόλλω. HE. & ſervolum
Meum Stalagmum, meum qui gnatum ſurripuit? ER. νὴ τὰν Κόραν.
HE. Jam diu? ER. νὴ τὰν Πραινέστην. HE. venit? ER. νὴ τὰν Σιγνίαν.

HE.

Certon'? ER. νὴ τὰν Φρουσινῶνα. HE. vide ſis. ER.
νὴ τὸν ἀλάτριον.
Quid tu per barbaricas urbes juras? ER. quia enim
item aſperæ.
at, ut tuũ victum autumabas eſſe. HE. væ ætati tuę.
Quippe quando mihi nihil credis, quod ego dico ſe-
dulo.
Stalagm' quojus erat tunc nationis, cùm hinc abiit?
E. Siculus. ER. at nunc Siculus non eſt: Bojus eſt, Bo-
jam terit.
berorum quęrundorũ cauſſa ei, credo, uxor data eſt.
HE. Dic, bonân' fide tu mihi iſtæc verba dixiſti? ER.
bonâ.
HE. Di immortales, iterum gnatus videor, ſi vera au-
tumas.
ER. An tu dubiũ habebis, etiam ſanctè cum jurem tibi?
Poſtremò, Hegio, ſi parva jurijurando eſt fides,
Viſe ad portum. HE. facere certum eſt, tu intus cu-
quod opus eſt.
Sume, poſce, prome quidvis. te facio cellarium.
ER. Nam herclè niſi mantiſcinatus probè ero, fuſti pe-
ctito.
HE. Æternum tibi dapinabo victum, ſi vera autumas.
ER. Unde id? HE. à me meoque gnato. ER. ſponden' t
iſtud? HE. ſpondeo.
ER. At ego tuum tibi advenisse filium, reſpondeo.
HE. Cura quàm optumè potes. ER benè ambula & r
dambula.

ACTUS IV. SCENA III.

ERGASILUS.

ILLIC hinc abiit: mihi rem ſummam credidis cibari
Di immortales, jam ut ego collos prætruncabo te
ribus!

Quanta pernis peſtis veniet! quanta labes larido!
Quanta ſumini abſumedo! quanta callo calamitas!
Quanta laniis laſſitudo! quanta porcinariis!
Nam ſi alia memorem, quæ ad ventris victum conducunt, mora eſt.
Nunc ibo ad præfecturam, & jus dicam larido,
Et quæ pendent indemnatæ pernæ, eis auxilium ut feram.

ACTUS IV. SCENA IV.

PUER HEGIONIS.

DIISPITER te Diq;, Ergaſile, perdant & ventrem tuum,
Paraſitosque omnes, & qui poſthac cœnam Paraſitis dabit.
Clades calamitasq;, intemperies modò in noſtram advenit domum.
Quaſi lupus eſuriens, metui ne in me quoq; faceret impetum.
Nimisq; herclè ego illum malè formidabam: ita frendebat dentibus.
Adveniens deturbavit totum cum carne carnarium.
Arripuit gladiũ, prætruncavit tribus tergoribus glandia.
Aulas, calicesq; omnes confregit, niſi quę modiales erãt
Coccum percontabatur, poſſentne ſeriæ ferveſcere.
Cellas refregit omnes intus, recluſitq; armarium.
Aſſervate iſtunc ſultis ſervi; ego ibo ut conveniam ſenẽ.
Dicam ut ſibi penũ aliud ornet, ſiquidem ſeſe uti volet.
Nam hic quidem ut adornat, aut jam nihil eſt, aut jam nihil erit.

ACTUS V. SCENA I.

HEGIO, PHILOPOLEMUS, PHILOCRATES, STALAGMUS.

Joviisq; ago gratias meritò magnas,
Quom te reducem tuo patri reddiderunt,
Quomque ex miſeriis plurimis me exemerunt,
Quæ adhuc te carens, dum hic fui, ſuſtentabam:

Quom.

Quomque hunc conſpicio in poteſtate noſtrâ,
Quomque hæc reperta eſt fides firma nobis.
Satis jam dolui ex animo, & curâ me ſat
Et lacrumis maceravi. ſatis jam audivi
Tuas ærumnas, ad portum mihi quas memoraſti.
Hoc agamus. Philoc. quid nunc, quoniam tecum ſervavi fidem, (tibi.
Tibique hunc reducem in libertatem feci? HE. feciſti, ut
Philocrates, nunquam referre gratiam poſſim ſatis,
Proinde ut tu promeritus de me & filio meo. PH. imò potes, (dabunt,
Pater, & poteris, & ego potero: & Di eam poteſtatem
Ut beneficium benemerenti noſtro meritò muneres.
Sicut tu huic potes, pater mi, facere merito maxumè.
HE. Quid opu'ſt verbis? lingua nulla eſt, quâ negem quicquid roges.
PH. Poſtulo abs te, ut mihi illum reddas ſervom, quem hìc reliqueram
Pignus pro me, qui mihi melior, quàm ſibi ſemper fuit:
Pro benefactis ejus uti ei pretium poſſim reddere.
HE. Quod benefeciſti, referetur gratia, id quod poſtu-
Et id, aliud, quod me orabis, impetrabis atque te (las,
Nolim ſuccenſere, quod ego iratus ei feci malè.
PH. Quid feciſti? HE. in lapicidinas compeditum condidi,
Ubi reſcivi mihi data eſſe verba PH. væ miſero mihi!
Propter meum caput labores homini eveniſſe optumo.
HE. At ob eam rem mihi libellam pro eo argenti ne duis.
Gratis à me, ut ſit liber, abducito. PH. edepol, Hegio,
Facis benignè. ſed quæſo, hominẽ ut jubeas arceſſi. HE.
Ubi eſtis vos. ite actutum, Tyndarũ huc arceſſite. (licet.
Vos ite intrò interibi ego ex hac ſtatuâ verbereâ volo
Erogitare, meo minore quid ſit factum filio.
Vos levate interibi PH. ſequere hac, Philocrates me intrò. PH. ſequor.

ACT.

ACTVS V. SCENA II.

HEGIO, STALAGMUS

AGE tu illuc procede, bone vir, lepidum mancipium meum.
STA. Quid me oportet facere, ubi tu talis vir falſum autumas?
Fui. Ego bellus, lepidus, bonus vir nunquam, neque frugi bonæ.
Neque ero unquam: ne tu ſpem ponas me bonæ frugi fore.
HE. Propemodum ubi loci fortunæ tuæ ſint, facilè intelligis.
Si eris verax, tuâ ex re facies, ex mala meliusculam.
Recta & vera loquere: ſed neque verè, neq; rectè adhuc
Feciſti unquam. STA. quod ego fateor, credin' pudeat, cum autumes?
HE. At ego faciam ut pudeat: nam in ruborem te totum dabo.
STA. Eja credo ego, imperito plagas minitaris mihi.
Tandem iſta aufer, dicque quid fers, ut feras hinc quod petis.
HE. Satis facundus. ſed fieri dictis compendium volo.
STA. Ut vis fiat. HE. benè morigerus fuit puer: nunc non decet.
Hoc agamus. jam animum advorte, ac mihi quæ dicam, ediſſere.
Si eris verax, tuis rebus feceris meliusculas.
STA. Nugæ iſtæc ſunt non me cenſes ſcire quid dignus ſiem?
HE. At ea ſubterfugere potis es pauca, ſi non omnia.
STA. Pauca effugiam ſcio. nam multa evenient, & merito meo.
Quia & fugi, & tibi ſurripui filium, & eum vendidi.
HE. Cui homini? STA. Theodoromedi in Alide Polypluſio

minis. HE. prò Di immortales! is quidem hujus eſt
pater. (pius.
locratis STA. quin melius novi, quàm te, & vidi ſæ-
. Serva Juppiter ſupreme & me & meum gnatum
mihi.
locrates, per tuum te ingenium obſecro, exi: te volo.

ACTUS V. SCENA III.

PHILOCRATES, HEGIO, STALAG.

gio, aſſum? ſi quid me vis, impera. HE. hic gnatum
meum
o patri ait ſe vendidiſſe ſex minis in Alide.
I. Quàm diu id factum eſt? STA. hic annus incipit
viceſimus.
I. Falſa memoras. STA. aut ego; aut tu. nam tibi
quadrimulum
is pater peculiarem parvulum puero dedit.
I. Quid erat ei nomen, ſi vera dicis, memora dum
mihi?
A. Pægnium vocitatu'ſt: pòſt vos indiſtis Tyndaro.
I. Cur ego te non novi? STA. quia Mos Est oblivi ſci
hominibus,
que noviſſe, cujus nihil ſit faciunda gratia.
I. Dic mihi: isne iſtic fuit. quem vendidiſti meo pa-
tri,
i mihi peculiaris datus eſt, hujus filius?
. Vivitne is homo? STA. argentum accepi, nihil cu-
ravi cæterum.
. Quid tu ais? PHI. quin iſtic ipſu'ſt Tyndarus tuus
filius. (ro puer
quidem hic argumenta loquitur. nam is mecũ à pue-
è pudiceque educatu'ſt usq; ad adoleſcentiam.
. Et miſer ſum, & fortunatus, ſi vos vera dicitis:
miſer ſum, quia male illi feci, ſi gnatus meu'ſt.
u, cur ego plus minusque feci, quam æquom fuit!

Quod

Quod malè feci, crucior modo, ſi inſectum fieri poſſiet.
Sed eccum, incedit huc ornatus haud ex ſuis virtutibus.

ACTUS V. SCENA IV.

TYNDARUS, HEGIO, PHILOCRATES, STALAGMUS.

VIDI ego multa ſæpe picta, quæ Acherunti fierent
Cruciamenta: verùm enimverò nulla adæq; eſt Acheruns,
Atq; ubi ego fui in lapicidinis. illic ibi demũ eſt locus,
Ubi labore laſſitudo omni'ſt exigunda ex corpore.
Nam ubi illò adveni, quaſi patriciis pueris aut monedulæ,
Aut anates, aut coturnices dantur, qui cum luſitent,
Itidem hæc advenienti upupa, qui me delectet, data eſt.
Sed herus eccum ante oſtium, & herus alter eccum ex Alide
Rediit. HE. ſalve exoptate gnate mi. TY. hem quid, gnate mi?
Attat, ſcio cur te patrem aſſimiles eſſe & me filium:
Quia mihi, item ut parentes, lucis das tuendæ copiam.
PH. Salve Tyndare. TY. & tu, quojus cauſſa hanc ærumnam exigo.
PH. At nunc liber in divitias faxo venies. nam tibi
Pater hic eſt; hic ſervus, qui te huic hinc quadrimum ſurpuit,
Vendiditq; patri meo te ſex minis is te mihi
Parvulum peculiarem parvulo puero dedit.
Illic indicium fecit. nam hunc ex Alide huc reduximus.
TY. Quid hujus filium? PH. intus eccum fratrem germanum tuum.
TY. Quid tu ais? adduxtin' illum hujus captivũ filium?
PH. Quin, inquam, intus hic eſt. TY. feciſti edepol & rectè & benè.
PH. Nunc tibi pater hic eſt: hic fur eſt tuus, qui parvum hinc te abſtulit.

TY. At ego hunc grandis grandem natu, ob furtum, ad carnificem dabo.
PH. Meritus eſt. TY. ego edepol huic meritam mercedem dabo.
Sed dic oro: Pater meꝰ tune es? HE. ego ſum, gnate mi.
TY. Nunc ego demum in memoriam redeo, cum mecum cogito,
Nunc edepol demum in memoriã regredior, audiſſe me
Quaſi per nebulam Hegionem patrem meum vocarier.
HE. Ego ſum. PH. compedibus quæſo ut tibi ſit levior filius,
Atque hic gravior ſervus. HE. certum eſt principium id prævortier.
Eamus intro, ut arceſſatur faber: ut iſtas compedes
Tibi adimam, huic dem. ST. cui peculi nihil eſt, rectè feceris.

GREX.

Spectatores, ad pudicos mores facta hæc fabula eſt.
Neque in hâc ſubagitationes ſunt, neque ulla amatio,
Nec pueri ſuppoſitio, nec argenti circumductio:
Neq; ubi amans adoleſcens ſcortum liberet clam patrē ſuum.
Hujuſmodi paucas Poetæ reperiunt Comœdias,
Ubi boni meliores fiant. nunc vos, ſi vobis placet,
Et, ſi placuimus, neq; odio fuimus, ſignum hoc mittite:
Qui pudicitiæ eſſe voltis præmium, plauſum date.

FINIS CAPTEIVORUM.

CURCULIO.

DRAMATIS PERSONÆ.

Palinurus ſervus.
Phædromus adoleſcens.
Lena anus.
Planeſium virgo.
Cappadox leno.
Coquus.
Curculio paraſitus.
Lyco trapezita.
Choragus.
Therapontigonus miles.

ARGU

ARGUMENTUM.

Curculio miſſus Phædromi it Cariam,
Ut petat argentum. ibi ille eludit annulo
Rivalem. ſcribit atq; obſignat literas.
Cognoſcit ſignum Lyco, ubi vidit, militis:
Ut amiçam mittat, pretium lenoni dedit.
Lyconem miles ac lenonem in jus rapit.
Ipſus ſororem, quam peribat reperit:
Oratu cujus Phædromo nuptum locat.

ACTUS I. SCENA I.

PALINURUS ſervus.
PHÆDROMUS adoleſcens.

Quò te hoc noctis dicam proficiſci foras
Cum iſtoc ornatu cumq; hâc pompâ, Phædrome?
PH. Quo Venus Cupidoque imperat, ſuadetq; amor:
Si media nox eſt, ſive eſt prima veſpera:
Si ſtatus condictus cum hoſte intercedit dies,
Tamen eſt eundum, quò imperant, ingratiis.
PA. At tandem tandem. PH. tandem es odioſus mihi.
PA. iſtuc quidem nec bellum eſt, nec memorabile:
Tute tibi puer es lautus, luces cereum.
PH. Egon' apicularum operâ congeſtum non feram,
Ex dulci oriundum, melliculo dulci meo?
PA. Nam quo te dicam ego ire? PH. ſi tu me roges,
Dicam, ut ſcias. PA. ſi rogitem, quid reſpondeas?
PH. Hoc Æſculapi fanum eſt. PA. plus jam anno ſcio.
PH. Huic proximum illud oſtium occluſiſſimum.
Salve: valuiſtin' usque, oſtium occluſiſſimum?
PA Caruitne febris te heri, vel nudiuſtertius?
Et heri cœnaviſtine? PH. derides me?
PA. Quid tu ergo inſane rogitas, valeatne oſtium?
PH. Belliſſimum hercle vidi, & taciturniſſimum,
Nunquam ullum verbum muttit: quum aperitur tacet:

Cum

ımque illa noctu clanculum ad me exit, tacet.
ı. Nunquid tu, quod te aut genere indignum ſit tuo
cis, aut inceptas facere, Phœdrome?
ım tu pudicæ cuipiam inſidias locas?
ıt quam pudicam oportet eſſe? PH. nemini.
:c me ille ſinit Jupiter. PA. ego item volo.
tuum conferto amare ſemper, ſi ſapis,
:id quod ames, populus ſi ſciat, tibi ſit probro,
mper curato ne ſis inteſtabilis.
uod amas, amato teſtibus præſentibus.
ı. Quid iſtuc eſt verbi? PA. cautè ut incedas viâ.
ı. Quin leno hîc habitat. PA. nemo hic prohibet nec
vetat.
ıin quod palàm eſt venale. ſi argentum eſt, emas.
ıMO IRE quenquam publicâ prohibet viâ.
ım ne per fundum ſeptum facias ſemitam.
ım tete abſtineas nuptâ, viduâ, virgine.
ventute, & pueris liberis, ama quid lubet.
ı. Leonis hæ ſunt ædes. PA. malè iſtis eveniat,
ɪ. Qui? PA. quia ſceleſtam ſervitutem ſerviunt.
ı. Obloquere. PA. fiat maximè. PH. etiam tu taces?
. Nempe obloqui me juſſeras. PH. at nunc vero.
ıti occœpi dicere; ei ancillula eſt,
. Nempe huic lenoni, qui hic habitet? PH. rectè
tenes.
. Minus formidabo ne excedat. PH. odioſus es.
m volt meretricem facere: ea me deperit.
o autem cùm illa facere nolo mutuum.
. Quid ita? PH. quia proprium facio: amo pariter
ſimul.
. MALUS clandeſtinus eſt amor, damnum'ſt merum.
ı. Eſt hercle ita ut tu dicis. PA. jamne ea fert jugum?
ı. Tam à me pudica eſt, quaſi ſoror mea ſit: niſi
ſt oſculando quippiam impudicior.

PA. Semper tu ſcito: FLAMMA fumo eſt proxima.
Fumo comburi nihil poteſt, flamma poteſt.
Qui è NVCE nucleum eſſe volt, frangit nucem.
Qui volt cubare, pandit ſaltum ſaviis.
PH. At illa eſt pudica, nequedum cubitat cum viris.
PA. Credam, pudor ſi cuipiam Lenoni ſiet.
PH. Imo, ut illam cenſes? ut quæque illi occaſio eſt
Surripere ſe ad me, ubi ſavium oppegit, fugit.
Id eò fit, quia hic leno ægrotus incubat
In Æſculapii fano. is me excruciat. PA quid eſt?
PH. Aliàs me poſcit pro illa triginta minas,
Aliàs talentum magnum, neque quicquam queo
Æqui bonique ab eo impetrare. PA injurium eſt.
Qui, quod lenoni, nulli'ſt, id ab eo petas.
PH. Nunc hinc Paraſitum in Cariam miſi meum,
Petitum argentum à meo ſodali mutuum:
Quod ſi non affert, quò me vortam neſcio.
PA. Si deos ſalutas, dextrovorſum cenſeo.
PH. Nunc ara Veneris hæc eſt ante horum fores.
Me inferre Veneri vovi jam jentaculum.
PA. Quid antepones Veneri à jentaculo?
PH. Me, te, atque hoſce omnes. PA. tum tu Venerem vomere vis?
PH. Cedò, puere, ſinum PA. quid factum? PH. jam ſcies.
Anus hic ſolet cubitare cuſtos, janitrix,
Nomen ei eſt lenæ, multibiba atque merobiba.
PA. Quaſi tu lagenam dicas, ubi vinum ſolet
Chium eſſe. PH. quid opu'ſt verbis? vinoſiſſima eſt.
Eaque extemplò ubi vino has conſperſi fores,
De odore adeſſe me ſcit, aperit illicò.
PA. Eine hic cum vino ſinus fertur? PH. niſi nevis.
PA. Nolo hercle nam iſtunc qui fert, afflictum velim:
Ego nobis afferri cenſui. PH. quin tu taces?

Si quid ſuper illi fuerit. id nobis ſat eſt.
PA. Quisnam iſtic fluvius eſt, quem non recipiat mare?
PH. Sequere hac, Palinure, me ad fores: ſi mihi obſequens.
PA. Ita faciam. PH. agite, bibite, feſtivæ fores,
Potate, fite mihi volentes propitiæ.
PA. Voltisne olivas, aut pulpamentum aut capparim?
PH. Exſuſcitate voſtram huc cuſtodem mihi.
PA. Profundis vinum quæ te res agitat? PH. ſine.
Viden' ut aperiuntur ædes feſtiviſſimæ?
Num muttit? cardo eſt lepidus. PA. quin das ſavium.
PH. Tace: occultemus lumen & vocem. PA. licet.

ACTVS I. SCENA II.

LENA anus, PHÆDROMVS adoleſcens. PALINVRVS ſervus.

FLOS veteris vini meis naribus objectus eſt:
Ejus amor cupidam me huc prolicit per tenebras
Vbi ubi eſt, propè me eſt. evax habeo. Salve anime mi,
Liberi lepos, ut veteris vetuſti cupida ſum!
Nam omnium unguentûm odor præ tuo nautea eſt.
Tu mihi ſtacte, tu cinnamomum, tu roſa,
Tu crocinum & caſia es, tu bdellium. nam ubi
Tu profuſus, ibi ego me pervelim ſepultam.
Sed quum adhuc naſo odos obſecutus es meo,
Da viciſſim meo gutturi gaudium.
Nihil ago tecum. ubi eſt ipſus? ipſum expeto
Tangere, invergere in me liquores tuos
Sino ductim. ſed hac abiit, hac perſequar.
PH. Sitit hæc anus. PA. quantillum ſitit? PH. modica eſt,
Capit quadrantal. PA. pol, ut tu prædicas,
Vindemia hæc huic anui non ſatis eſt ſoli.

ſe hanc quidem magis par fuit: ſagax
abet. AN. amabo, cuja vox ſonat procul?
ſco hanc appellandam anum. adibo. redi,
ce ad me huc, lena. AN. Imperator quis eſt?
ni pollens, lepidus Liber,
ui ſcreanti, ſiccæ, ſemiſomnæ
potionem, & te ſedatum it.
Quàm longè abeſt à me? PH. lumen hoc vide.
Grandiorem gradum ergo fac ad me, obſecro.
Salve. AN. egon' ſalva ſim, quæ ſiti ſicca ſum?
Ah jam bibes. AN. diu fit. PH. hem tibi anus lepi-
da.
N. Salve oculiſſime homo. PA. age effunde hoc citò
barathrum: propere prolue cloacam. PH. tace.
Nolo huic maledici. PA. faciam igitur malè potiùs.
AN. Venus, de paulo paululum tibi dabo,
Haud lubenter. nam tibi amantes propinantes,
Vinum potantes dant omnes: mihi haud ſæpè
Eveniunt tales hæreditates PA. hoc vide ut
Ingurgitat impura in ſe merum avariter;
Faucibus plenis! PH. perii hercle: huic quid primùm
dicam,
Neſcio. PA. hem iſtuc, quod mihi dixti. PH. quid id eſt?
PA. Periiſſe ut te dicas. PH. malè tibi dî faciant.
PA. Dic iſtic. AN. ah. PA. quid eſt? ecquid lubet? AN.
lubet.
PA. Etiam mihi quoque ſtimulo fodere lubet te.
PH. Tace noli. PA. taceo. ecce autem bibit arcus, pluet
Credo hercle hodie. PH. jamne ego huic dico? PA. quid
dices?
PH. Me periiſſe. PA agè dice PH. anus audi. hoc volo
Scire te, perditus ſum miſer. AN. at pol ego oppido
Servata, ſed quid eſt, quod lubet perditum
Dicere te eſſe? PH. quia id, quod amo, careo.

AN

AN. Phædrome mi, ne plora, amabo. tu me
Curato ne ſitiam, ego tibi, quod amas, jam huc adducam,
PH. Tibi næ ego, ſi fidem ſervas mecum,
Vineam pro aureâ ſtatuâ ſtatuam, quæ tuo
Gutturi ſit monimentum. qui me in terrâ æquè
Fortunatus erit, ſi illa ad me bitet,
Palinure? PA. edepol. Qui Amat, ſi eget, miſerâ afficitur
Ærumnâ. PH. non ita res eſt. nam confido
Paraſitum hodie adventurum cum argento ad me.
PA. Magnū inceptas, ſi id exſpectas, quod nuſquam'ſt.
PH. Quid ſi adeam ad fores, atque occentem? PA. ſi lubet.
Neque veto, neque jubeo: quando ego te video
Immutatis moribus eſſe, here, atque ingenio,
PH. Peſſuli, heus peſſuli, vos ſaluto lubens,
Vos amo, vos volo, vos peto, atque obſecro,
Gerite amanti mihi morem amœniſſimi:
Fite cauſsâ mea Lydi barbari.
Suſſilite obſecro, & mittite iſtanc foras,
Quæ mihi miſero amanti ebibit ſanguinem.
Hoc vide ut dormiunt peſſuli peſſumi,
Nec meâ gratiâ commovent ſe ocyus.
Reſpicio nihil meam vos gratiam facere.
Sed tace, tace, PA. taceo hercle. quid eſt? PH. ſentio ſonitum.
Tandem edepol mihi morigeri peſſuli fiunt.

ACTVS I. SCENA III.
ANVS, PLANESIVM, virgo, PHÆDROMVS, PALINVRVS.

PLACIDE egredere, & ſonitum prohibe forum, & crepitum cardinum:
Ne quod hîc agimus, herus percipiat fieri, mea Planeſium.

Mane, ſuffundam aquulam. PA. viden'ut anus tre... medicinam facit.
Eapſe merum condidicit bibere, foribus dat a... quam bibant.
PLA. Ubi tu es, qui me convadatus Veneriis vadim...
Ubi tu es, qui me libello Venerio citaviſti? ecce me.
Siſto ego tibi me, & mihi contrà itidem te ut ſiſtas... deo.
PHÆ. Aſſum: nã ſi abſim, haud recuſem quin mihi... ſit, mel meum.
PLA. Anime mi, procul quidem amentem abeſſe h... conſentaneum eſt.
PH. Palinure. Palinure. PA. eloquere, quid eſt, q... Palinurum voces?
PH. Eſt lepida. PA. nimis lepida. PH. ſum deus. PA. im... homo haud magni preci.
PA. Quid vidiſti, aut quid videbis magis diis æquiparabile?
PH. Male valere te, quod mihi ægrè eſt. PH. malè mihi morigerus, tace.
PA. IPSUS SE excruciat, qui homo quod amat, videt, nec potitur dum licet.
PH. Rectè objurgat. ſanè haud quicquam'ſt, magis quod cupiam tamdiu.
PL. Tene me. amplectere ergo. PH. hoc etiam eſt, quamobrem cupiam vivere.
Quia te prohibet herus, clam hero potior. PL. prohibet, nec prohibere quit.
Nec prohibebit, niſi mors meum animum abs te abalienaverit.
PA. Enimverò nequeo durare, quin ego herum accuſem (meum:
Nam BONUM eſt, pauxillum amare ſanè, inſane non bonum eſt:
Verùm totum inſanum amare, hoc eſt, quod meus herus facit.

PH.

I Sibi ſua habeant regna reges, ſibi divitias divites:
i honores, ſibi virtutes ſibi pugnas, ſibi prælia:
ım mihi abſtineāt invidere, ſibi quisq; habeant quod
ſuum eſt.
. Quid? tu Veneri privigilare te voviſti, Phædrome?
m hoc quidem edepol haud multo poſt luce lucebit
PH. tace.
. Quid taceam? quin tu is dormitum? PH. dormio
ne occlamites. (ſomnu'ſt mihi
. Tu quidem vigilas. PH. at meo more dormio? hi
. Heus tu mulier: MALE MERERI de immerent
inſcitia eſt.
.. iraſcere, ſi te edentem hic à cibo abigat. PA. ilicet.
riter hos perire amando video. uterque inſaniunt:
len' ut miserè moliuntur! nequeunt complecti ſatis.
am diſpertimini? PL. NULLI EST homini perpetuum bonum.
n huic voluptati hoc adjunctum eſt odium. PA. quid
ais propudium!
n' etiam cum noctuinis oculis odium me vocas?
riolæ, perſolla: nugæ. PH. tun' meam Venerem vituperas?
uod quidē mihi polluctus virgis ſervus ſermonē ſerat
næ tu hercle cum cruciatu magno dixiſti id tuo.
m tibi maledictis pro iſtis: dictis moderari ut queas.
ı. Tuam fidem, Venus noctuvigila. PH pergin' etiam
verbero?
. Noli amabo verberare lapidem, ne perdas manum.
. Magnum flagitium probrumque, Phædrome, expergefacis: (ras.
ıe monſtrantem pugnis cædis, hanc amas: nugas me-
ccine fieri, ut immodeſtis te hic moderēre moribus?
I. AURO CONTRA cedò modeſtum amatorem, à
me aurum accipe.

PA. Cedò mihi contra aurichalco, cui ego ſano ſerv
PL. Bene vale, ocule mi: nam ſonitum & crepitum c
ſtrorum audio,
Æditnum aperire fanum. quouſque, quæſo, ad l
modum
Inter nos utimur amore ſemper ſurrepticio?
PH. Minimè. nam Paraſitum miſi nudiusquartus
riam
Petere argentum: is hodie hic aderit. PL. nimium
ſultas diu.
PH. Ita me Venus amet, ut ego te hoc triduum n
quam ſinam
In domo eſſe iſtâc, quin ego te liberalem liberem.
PL. Facito ut memineris. tene etiam, priuſquam
abeo, ſavium:
PH. Siquidem hercle mihi regnum detur, nunqua
potius perſequar.
Quando ego te videbo? PL. ehem, iſtoc verbo vindic
para.
Si amas, eme, ne rogites; facito ut pretio pervincas
Bene vale. PH. jamne ego relinquor? pulchrè Pali
occidi.
PA. Ego quidem, qui & vapulando & ſomno pereo.
ſequere me.

ACTVS II. SCENA I.

CAPPADOX leno, PALINVRVS ſervus.

MIGRARE certu'ſt jam nunc è fano foras,
Quando Æſculapi ita ſentio ſententiam.
Vt qui me nihil faciat, nec ſalvom velit.
Valetudo decreſcit, accreſcit labor.
Nam jam, quaſi zona liene cinctus ambulo.
Geminos in ventre habere videor filios.
Nihil metuo, niſi ne medius disrumpar miſer.
PA. Si rectè facias, Phædrome, auſcultes mihi,

At

Atque iſtam exturbes ex animo ægritudinem.
Paves, Paraſitus quia non rediit Cariâ.
Afferre argentum credo nam ſi non ferat,
Tormento non retineri potuit ferreo,
Quin reciperet ſe huc eſum ad præſepim ſuam.
CA. Quis hic eſt, qui loquitur? PA. quo jam vocem au-
dio? (mo
CA. Eſtne hic Palinurus Phædromi? PA. qui hic eſt ho-
Cum collativo ventre, atque oculis herbeis?
De formâ novi, de colore non queo
Noviſſe, jamjam novi. leno eſt Cappadox.
Congrediar. CA. ſalve Palinure. PA. ô ſcelerum caput,
Salveto. quid agis? CA. vivo. PA. nempe ut dignus es.
Sed quid tibi eſt? CA. lien necat, renes dolent,
Pulmones diſtrahuntur, cruciatur jecur,
Radices cordis pereunt, hiræ omnes dolent.
PA. Tum te igitur morbus agitat hepatarius.
CA. FACILE eſt miſerum irridere. PA. quin tu aliquot
dies
Perdura, dum inteſtina exputeſcunt tibi.
Nunc dum ſalſura ſat bona'ſt, ſi id feceris,
Vænire poteris inteſtinis vilius
CL. Lien directu'ſt PA. ambula, id lieni optumum'ſt.
CA. Aufer iſtæc quæſo, atque hoc reſponde quod rogo.
Potin' conjecturam facere, ſi narrem tibi,
Hâc nocte quod ſomniavi dormiens?
PA. Vah ſolus hic homo'ſt, qui ſciat divinitus.
Quin Conjectores à me conſilium petunt:
Quod eis reſpondi, eâ omnes ſtânt ſententia.

ACTUS II. SCENA II.

COQUUS, CAPPADOX, PALINURUS,
PHÆDROMUS.

PALINURE, quid ſtas? quin depromuntur mihi,
Quæ opus ſunt; Paraſito ut paratum prandium,

Quom veniat. PA. maneſis, dum huic conjicio ſo
CO. Tute ipſi, ſi quid ſomniaſti, ad me refers.
PA. Fateor, CO: abi, deprome. PA. age, tu interea
ſomnium
Narra: meliorem, quàm ego ſum, ſuppono tibi.
Nam quod ſcio, omne ex hoc ſcio. CA. operam ut
PA. dabit.
CA. Facit hic quod pauci, ut ſit magiſtro ſuo obſeq
Da mihi igitur operam. CO. tametſi non novi, da
CA. Hâc nocte in ſomnis viſus ſum viderier,
Procul ſedere longè à me Æſculapium,
Neque eum ad me adire, neque me magnipendere
Viſu'ſt. CO. item alios deos facturos ſcilicet.
Sanè illi inter ſe congruunt concorditer.
Nihil eſt mirandum, melius ſi nihil ſit tibi:
Namque incubare ſatius te fuerat Jovi,
Tibi qui auxilium in jurejurando tulit.
CA. Siquidem incubare velint, qui perjuraverint,
Locus non præberi potis eſt in Capitolio.
CO. Hoc animum advorte: pacem ab Æſculapi
Petas, ne fortè tibi eveniat magnum malum,
Quod in quiete tibi portentum'ſt. CA. benè facis
Ibo atque orabo. CO. quæ res malè vortat tibi
PA. Prô di immortales, quem conſpicio! qui illic
Eſt ne hic Paraſitus, qui miſſu'ſt in Cariam?
Heus exi Phædrome, exi, exi: exi inquam ocyus.
PH. Qui iſtic clamorem tollis? PA. Paraſitum tuu
Video occurrentem, ellum usque in platea ultima
Hinc auſcultemus quid agat. PH. ſanè cenſeo.

ACTUS II. SCENA III.

CURCULIO, PHÆDROMUS, PALINURUS ſervus.

DATE viam mihi noti atque ignoti, dum ego hi
cium meum

: omnes, abite, & de via ſecedite:
curſu capite; aut cubito, aut pectore offen-
aut genu.
itò, properè, & celerè objectum'ſt mihi ne-
um.
m ſit tā opulentus, qui mihi obſiſtat in viā
s, nec tyrannus quiſquam, nec agoranom',
hus, nec comarchus, nec cū tantā gloriā,
quin capite ſiſtat in viā de ſemitā.
eci palliati, capite operto qui ambulant.
t ſuffarcinati cum libris, cum ſportulis,
nferunt ſermones inter ſeſe drapetæ:
ſtunt, incedunt cum ſuis ſententiis.
t videas bibentes eſſe in Thermopolio:
ipuere, operto capitulo calidum bibunt,
ebrioli incedunt: eos ego ſi offendero,
ue eorum exciam crepitum polentarium,
ludunt datatim ſervi ſcurrarum in via,
c factores omnes ſubdam ſub ſolum.
omi contineant, vitent infortunio.
ic monſtrat, ſi imperare poſſit. nam ita nunc
viget,
itum'ſt: profectò modus haberi nō poteſt.
ſt, qui mihi commonſtret Phædromum ge-
meum? (eſt opus.
a eſt: celeriter mihi hoc homine convento
ærit. PH. quid ſi adeamus? heus Curculio
o.
ocat? quis nominat me? PH. qui te conven-
ipit. (opportunitas,
agis cupis, quàm ego te cupio? PH. ô mea
optate, ſalve. CU. ſalve. PH. ſalvum gau-
(meæ?
. cedo tuam mihi dextram, ubi ſunt ſpes

Eloquere obſecro hercle. CV. eloquere, te obſecro, u
ſunt meæ?
PH. Quid tibi eſt? CV. tenebræ oboriuntur, genua i
ediâ ſuccidunt. (c
PH. Laſſitudine hercle credo. CV. retine retine me, ob
PH. Viden' ut expalluit! datin' iſti ſellam, ubi aſſid
citò, (malè
Et aqualem cum aquâ? properatin' ocyus? CV. ani
PH. Vin' aquam? CV. ſi fruſtulenta eſt, da obſecro her
obſorbeam.
PH. Væ capiti tuo. CV. obſecro hercle, facite ventun
gaudeam.
PH. Maximè. CV. quid facitis quæſo? PA. ventum. C
nolo equidem mihi
Fieri ventulum. PH. quid igitur vis? CV. eſſe, ut vent
gaudem.
PH. Juppiter te dique perdant. CV. perii, proſpicio p
Os amarū habeo, dentes blennos, lippiunt fauces fa
Ita cibi vacivitate venio laxis lactibus.
PH. Jam edes aliquid. CV. nolo hercle aliquid: certu
quàm aliquid mavolo.
PH. Imò ſi ſcias reliquiæ quæ ſint. CV. ſcire nimis
bet
Ubi ſient. nā illis conventis ſanè opus eſt meis denti
PH. Pernam, abdomen, ſumen, ſuis glandium. CV. ain
omnia hæc?
In carnario fortaſſe dicis. PH. imò in lancibus:
Quæ tibi ſunt parata, poſtquam ſcimus venturum. C
vide,
Ne me ludas. PH. ita mè amabit, quam ego amo, ut e
haud mentior,
Sed quò te miſi, nihilo ſum certior. CV. nihil attuli.
PH. Perdidiſti me. CV. invenire poſſim, ſi mihi opera
detis.

ſtquam tuo juſſu profectus ſum, perveni in Cari:
leo tuum ſodalem: argenti rogo ut faciat copiam.
.res, velle gratiam tuam; noluit fruſtrarier:
At decet velle hominem amicum amico, atque opitu
larier:
Reſpondit mihi paucis verbis, atque adeò fideliter,
Quod tibi eſt, item ſibi eſſe magnam argenti inopian
PH. Perdis me tuis dictis. CU. imo ſervo, & ſervatu
volo. (fort
Poſtquam mihi reſponſum eſt, abeo ab illo mœſtus
Me illo fruſtra adveniſſe. forte aſpicio militem.
Aggredior hominem: ſaluto adveniens. Salve, inq
mihi.
Prehendit dextram, ſeducit, rogat quid veniam Caria
Dico me illo adveniſſe, animi cauſa. ibi me interrogat
Ecquem in Epidauro Lyconem trapezitam noverim
Dico me noviſſe, quid Leonem Cappadocem? annuo
Viſitaſſe. ſed quid eum vis? quia de illo emi virginem
Triginta minis, veſtem, aurum: & pro iis decem coacce
dunt minæ.
Dediſti tu argentum? inquam. imò apud trapezitam ſi
tum eſt. (me
Illum quem dixi Lyconē: atque ei mandavi, qui annulo
Tabulas obſignatas attuliſſet, ut daret operam,
Ut mulierem à lenone cum auro & veſte abduceret.
Poſtquam hoc mihi narravit, abeo ab illo. revocat me
illicò,
Vocat ad cœnam: religio fuit, denegare nolui.
Quid ſi adeamus, ac decumbamus? inquit. conſilium
placet.
Neque diem decet me morari, neque nocti nocerier.
Omnis res parat' ſt: & nos, quibus paratum eſt, aſſumus
Poſtquam cœnati atque appoti, talos poſcit ſibi in
manum.

Provocat me in aleam, ut ego ludam: pono palli
Ille ſuum anulum oppoſuit. invocat Planeſium.
PH. Meosne amores? CV. tace parumper. jacit vo
quatuor.
Talos arripio, invoco almam meam nutricem H
Jacto baſilicum, propino magnum poculum: ill
Caput deponit: condormiſcit. ego ei ſubduco a
Deduco pedes de lecto clam, ne miles ſentiat.
Rogant me ſervi, quò eam? me dico ire quò ſatur
Oſtium ubi conſpexi, exinde me illicò protinu
PH. Laudo. CV. laudato, quando illud quod cup
cero.
Eamus nunc intrò, ut tabellas conſignemus. Pl
CV. Atque aliquid prius obtrudamus, pernam,
glandium:
Hæc ſunt ventri ſtabilimenta, panem & aſſa bu
Poculum grande, aula magna: ut ſatis conſilio ſu
Tute tabellas conſignato: hic mihi miniſtrabit: c
Dicam quemadmodum conſcribas. ſequere me h
PH. ſequor.

ACTUS III.

LYCO, CURCULIO, LENO.

BEATUS videor: ſubduxi ratiunculam,
Quantum æris mihi ſit, quantumque alieni ſiet.
Dives ſum, ſi non reddo eis, quibus debeo.
Si reddo illis quibus debeo, plus alieni eſt.
Verum herclè vero cum bellè recogito,
Si magis me inſtabunt, ad Prætorem ſufferam.
Habent hunc morem plerique argentarii,
Ut alius alium poſcant, reddant nemini:
Pugnis rem ſolvant, ſi quis poſcat clarius.
Qui HOMO maturè quæſivit pecuniam,
Niſi eam maturè parſit, maturè eſurit.

aliquem emere puerum, qui uſurarius
mihi quæratur. uſus eſt pecunia.
[N]il tu me ſaturum monueris: memini & ſcio.
[H]oc effectum lepidè tibi tradam: tace.
[Ede]pol næ ego hic me intus explevi probè,
[Et q]uidem reliqui in ventre cellæ uni locum,
[Ubi] reliquiarum reliquias reconderem.
[Qu]is hic eſt, qui operto capite Æſculapium
[Sal]utat? attat quem quærebam, ſequere me,
[Si]mulabo quaſi non noverim. heus tu, te volo.
[LY]. Vnocule ſalve. CV. quæſo, derideſne me?
[LY]. De Coclitum proſapia te eſſe arbitror:
[N]am ii ſunt unoculi. CV. catapulta hoc ictum eſt mihi
[A]pud Sicyonem. LY. nam quid id refert mea.
[A]n aula quaſſa cum cinere effoſus ſiet?
CV. Superſtitioſus hic quidem eſt: vera prædicat?
Nam illæcce catapultæ ad me crebro commeant.
Adoleſcens, ob Rempublicam hoc intus mihi
Quod inſigne habeo, quæſo, ne me incomities.
LY. Licetne inforare, ſi incomitiare non licet?
CV. Non inforabis me quidem nec mihi placet:
Tuum profectò neque forum, nec comitium.
Sed hunc, quem quæro, commonſtrare ſi potes,
Inibis à me ſolidam & grandem gratiam.
Lyconem quæro trapezitam. LY dic mihi
Quid eum nunc quæris? aut cujatis? CV. eloquar.
Ab Therapontigono Platagidoro milite.
LY. Novi edepol nomen: nam mihi iſtoc nomine,
Dum ſcribo, explevi totas ceras quatuor.
Sed quid Lyconem quæris? CV. mandatum'ſt mihi
Ut has tabellas ad eum ferrem. LY quis tu homo es?
CV. Libertus illius, quem omnes Summanum vocant,
LY Summane, ſalve. quî Summanus? fac ſciam.
CV. Qua veſtimenta, ubi obdormivi ebrius,

Su

Summano. ob eam rem me omnes Summanum voc
LY. Alibi te meli'ſt quærere hoſpitium tibi.
Apud me profectò nihil eſt Summano loci.
Sed iſtum quem quæris ego ſum. CU quæſo tune is e
Lyco trapezita? LY. ego ſum. CU. multam me tibi
Salutem juſſit Therapontigonus dicere,
Et has tabellas dare me juſſit. LY. mihin'? CU. ita
Cape, ſignum noſce. noſtin'? LY. quid ni noverim?
Clypeatus elephantum ubi machærâ diſſicit.
CU. Quod iſtic ſcriptum eſt, id te orare juſſerat,
Profectò ut faceres, ſuam ſi velles gratiam.
LY. Concedo, inſpiciam quid ſit ſcriptum. CV. maxi
Tuo arbitratu, dum auferam abs te id quod peto.
LY. Miles Lyconi in Epidauro hoſpiti ſuo
Therapontigonns Platagidorus plurimam
Salutem dicit. CV. meus hic eſt: hamum vorat.
LY. Tecum oro, & quæſo, qui has tabellas afferet
Tibi, ut ei detur, quam iſtic emi virginem,
Quod te præſente iſtic egi, teque interprete,
Et aurum, & veſtem: jam ſcis, ut convenerit.
Argentum des lenoni, huic des virginem.
LY. Vbi ipſus? cur non venit? CV. ego dicam tibi:
Quia nudiusquartus venimus in Cariam
Ex India: tibi nunc ſtatuam volt dare auream
Solidam faciundam ex auro Philippeo, quæ fiet
Septempedalis: FACTIS MONUMENTUM SUIS.
LY. Quamobrem iſtuc? CV. dicam: quia enim Perſ
Paphlagonas,
Synopeas, Arabas, Caras, Cretanos, Syros,
Rhodiam atque Lyciam, Perediam, & Perbibeſiam,
Centauromachiam, & Claſſiam Linomammiam,
Libyamque & oram omnem Conterebromiam.
Dimidiam partem nationum uſque omnium
Subegit ſolus intra viginti dies.

CU. quid mirare? LY. quia enim in cavea ſi fo-
t
iſi, itidem uti pulli gallinacei,
potuêre uno anno circumirier.
hercle te eſſe ab illo: nam ita nugas blatis.
no etiam porrò, ſi vis, dicam LY. nihil moror.
re hâc: te abſolvam, quâ adveniſti gratiâ.
: eccum video Leno ſalve. LE. Di te ament.
Quid hoc, quod ad te venio? LE. dicas quid velis.
argentum accipias, cum illo mittas virginem.
Quid quod juratus ſum? LY. quid id refert tuâ,
n argentum accipias? LE. Qui MONET, quaſi adju-
vat.
uimini: CU. Leno, cave in te ſit mihi mora.

ACTUS IV. SCENA I.

CHORAGUS.

EPOL nugatorem lepidum lepidè hunc nactu'ſt Phæ-
dromus. (ſcio.
alophantam ac ſycophantam hunc magis eſſe dicã ne-
Ornamenta, quæ locavi, metuo ut poſſim recipere.
Quanquam cum iſtoc mihi negoti nihil eſt: ipſi Phæ-
dromo
credidit, tamen aſſervabo, ſed dum hic egreditur foràs.
Commonſtrabo, quo in quemque hominem facilè in-
veniatis loco,
Ne nimio opere ſumat operam, ſi quem conventũ velit,
Vel vitioſum, vel ſine vitio: vel probum, vel improbum.
Qui perjurium convenire vult hominem, mitto in Co-
mitium
Qui mendacem &glorioſum, apud Cloacinæ ſacrum,
Ditis damnoſos maritos ſub Baſilica quærito.
Ibidem erunt ſcorta exoleta, quique ſtipulari ſolent.
Symbolarum collatores apud forum piſcarium.
In foro infimo boni homines, atque dites ambulant

Baſilicani i.e. Sub roſtrani

In medio propter Canalem, ibi oſtentatores meri.
Confidentes, garrulique & malevoli ſupra Lacum
Qui alteri de nihilo audacter dicunt contumeliam
Et qui ipſi ſat habent, quod in ſe poſſit verè dicier.
Sub Veteribus, ibi ſunt qui dant, quiq; accipiunt fœno
Penè æde Caſtoris, ibi ſunt, ſubito quibus credas m
In Tuſco vico, ibi ſunt homines, qui ipſi ſeſe vendita
In Velabro vel piſtorem, vel lanium, vel aruſpicem.
Vel qui ipſi vortant, vel qui aliis ut verſentur præbea
Ditis damnoſos maritos apud Leucadiam Oppiam.
Sed interim fores crepuere. linguæ moderandū eſt mi

ACTUS IV. SCENA II.

CURCULIO, CAPPADOX, LYCO.

I tu præ, virgo: non queo, quod ponè me eſt, ſervare.
Et aurum, & veſtem omnem ſuam ajebat, quicquid
habéret.
CA. Nemo it inficias. CUR. attamen meliuſculum
monere.
LY. Memento promiſiſſe te, ſi quiſquam hanc liber
Cauſa manu aſſerere, mihi omnē argentū redditum
Minas triginta. CA. meminero. de iſtoc quietus eſt
Et nunc idem dico. CUR. & commeminiſſe hæc eg
lam te.
CA. Memini, & mancipio tibi dabo. CUR. egon'
lenone quicquam
Mancipio accipiam? quibus ſui nihil eſt, niſi una li
Quî abjurant, ſi quid creditum eſt. alienos mancup
Alienos manumittitis, alieniſque imperatis.
Nec vobis auctor ullus eſt, nec voſmet eſtis ulli.
Item genus eſt lenonium inter homines, meo qui
animo
Uti muſcæque, culiceſque, pedeſque, puliceſque,
Odio & malo & moleſtiæ: bono uſu eſtis nulli.

n quiſquam in foro frugi conſiſtere audet,
culpant eum,conſpuitur,vituperatur:
mque perdere, tametſi nihil fecit, ajunt,
:nones, meo animo, noviſti, luſce, lepide,
:rclè vos pono & paro pariſſimi eſtis iibus.
cultis lotis proſtant,vos in foro ipſo:
i malè ſuadendo, & luſtris lacerant homi-

plurimas propter vos pupulus ſcivit,
atas rumpitis: aliquam reperitis rimam.
ferventē,frigidā eſſe,ita vos putatis leges.
navellem. CAP.au,malè meditate malè di-

ts ſi malè dicitur, maledictum id eſſe dico:
is dicitur benedictum'ſt,meo quidem ani-

:m te nihil moror, nec lenonem alium
am.
l vis? LY. benè vale. CUR. vale. CAP. heus
:go dico.
:re,quid vis?CAP quæſo ut hanc cures,be-
iſti
am eduxi meæ domi & puditè. CUR. ſi hu-
:ret.
ui bene ſit? CAP. malum. CUR. tibi opus eſt
te procures. (ego te.
ulta ploras?ne time,benè herclè vendidi
rugi fies.ſequere iſtum bella bellè.
ie, nunquid nunc jam me vis?CUR. vale at-
vè,
am & pecuniam benignè præbuiſti.
multam dicito patrono. CUR. nunciabo.
d vis, Leno? CA iſtas minas decem,qui me
em,

Dum

Dum melius ſit mihi, des. LY. dabuntur. cras peti jubeto.
CA. Quando benè geſſi rem, volo hîc in fano ſupplicare.
Nam illam minis olim decem puellam parvolam emi:
Sed eum qui mihi vendidit illam, nunquam poſt illa vidi:
Periiſſe credo. quid id mea refert? ego argentum habeo.
QUOI HOMINI Dei ſunt propitii, lucrum ei profecto objiciunt.
Nunc rei divinæ operam dabo: certum eſt benè me curare.

ACTUS IV. SCENA III.

THERAPONTIGONUS miles, LYCO trapezita.

NON ego nunc mediocri incedo iratus iracundia,
Sed eapſe illâ, quâ excidionem facere condidici oppidis.
Nunc niſi tu mihi properè properas dare jam triginta minas,
Quas ego apud te depoſivi, viam propera ponere.
Non edepol nunc ego te mediocri macto infortunio,
Sed eopſe illo, quo mactare ſoleo, quoi nihil debeo.
Nec te mihi facias, ferocem, aut ſupplicare cenſeas:
Nec tu me quidem unquam ſubiges, redditum ut reddam tibi,
Nec daturus ſum. TH. idem ego iſtuc quum credebam credidi
Te nihil eſſe redditurum. LY. cur nunc à me igitur petis?
TH. Scire volo quoi reddidiſti. LY. luſco liberto tuo,
Is Summanum ſe vocari dixit, ei reddidi,
Qui has tabellas obſignatas attulit. TH. quas tu tabulas?
Quos tu mihi luſcos libertos, quos Summanos ſomnias?
Nec mihi quidem libertu'ſt ullus. LY. facis ſapientius
Quàm pars latronum, libertos qui habent, & eos deſerunt.

TH

H. Quid feciſti? LY. quod mandaſti, feci tui honoris gratia;
Tuum qui ſignū ad me attuliſſet, nunciū ne ſpernerem.
TH. Stultior ſtulto fuiſti, qui iis tabellis crederes.
Ly. Quis reſpublica & privata geritur, nonne iis crederem?
Ego abeo. tibi res ſoluta'ſt rectè. bellator vale.
TH. Quid valeam? LY. at tu ægrota, ſi lubet per me, ætatem quidem.
TH. Quid ego nunc faciam? quid refert me feciſſe regibus.
Ut mihi obedirent, ſi hic me hodie umbraticus deriſerit?

ACTUS IV. SCENA IV.

Cappadox leno, Miles.

Quoi homini dii ſunt propitii, ei non eſſe iratos puto.
Poſtquam rem divinā feci, venit in mentem mihi,
Ne trapezita exulatum abierit, argentum ut petam:
Ut ego potius comedim, quam ille. MI. juſſerā ſalvere te
CA. Therapontigonoplatagidore, ſalve: ſalvus quum advenis
In Epidaurum, hìc hodie apud me nunquam delinges ſalem.
MI. Benè vocas, verum vocata res eſt, ut ſit malè tibi.
Sed quid agit meum mercimonium apud te? CA. nihil apud me quidem.
Ne facias teſtes: neque equidem debeo quidquam. MI. quid eſt?
CA. Quod fui iratus, feci. MI. reddin', an non, virginem,
Priuſquam te huic meæ machæræ objicio, maſtigia?
CA. Vapulare ego te vehementer jubeo. ne me territes.
Illa abducta eſt: tu auferère hinc à me, ſi perges mihi
Malè loqui profectò: cui ego, niſi malum, nihil debeo.

MI.

MI. Mihin' malum minitare? CA. atque edepol i
nitabor, ſed dabo,
Mihi ſi pergis moleſtus eſſe. MI. Leno minitatu
Meæque pugnæ præliares plurimæ obtritæ jacen
At ita me machæra & clypeus.
Benè juvent pugnantẽ in acie. niſi mihi virgo re
Jam ego te faciã ut hîc formicæ fruſtillatim di
CA. At ita me volſellæ, pecten, ſpeculum, calan
meum
Benè me amaſſint, meaque axicia linteumq; ex
Ut ego tua magnifica verba, neque iſtas tuas i
minas
Non pluris facio. quàm ancillã meã quæ latrinar
Ego illam reddidi, qui argentum à te attulit. MI
eſt homo?
CAP. Tuum libertum ſeſe ajebat eſſe Summanu
meum?
Attat, Curculio herclè verba mihi dedit; quum
Is mihi anulum ſurripuit. CA. perdidiſtin' tu a
Miles pulchrè centuariatus eſt expuncto in ma
MI. Vbi nunc Curculionem inveniam? CA. in tr
cillimè
Vel quingentos curculiones pro uno faxo reper
Ego abeo. vale atque ſalve. MI. malè vale; malè ſit
Quid ego faciam? maneam an abeam? ſiccine n
os oblitum?
Cupio dare mercedem, qui illunc, ubi ſit comn

ACTVS V. SCENA I.

CURCULIO, Paraſitus.

ANTIQUOM Poetam audivi ſcripſiſſe in Tragœ
MULIERES duas pejòres eſſe, quam unam. res ita
Verum mulierem pejorem, quàm hæc amica e
dromi,
Non vidi, neque audivi, neque pol dici, nec fin

ior, quàm hæc eſt: quæ ubi me hunc habere conſpicata eſt anulum,

gat unde habeam. quid id tu quæris? quia mihi quæſito'ſt opus.

ego me dicere: ut eum eriperet, manum arripuit mordicus.

x foras me abripui, atq; effugi, apage iſtanc caniculam

ACTUS V. SCENA II.

ANESIUM virgo, PHÆDROMUS adoleſcens. CURCULIO, MILES.

HÆDROME, propera. PH. quid properem? PLA. Paraſitum ne amiſeris.

agna res eſt. PH. nulla eſt mihi: nam quam habui, abſumpſi celeriter.

A. Tene. PH. quid negotii eſt? PLA. rogita, unde iſtunc habeat anulum:

iter iſtum meus geſtitavit. CV. at pol mea matertera.

LA Mater ei utendum dederat. CV. pater tuus ruiſum tibi.

LA. Nugas garris CV. ſoleo. nam propter eas vivo facilius

uid nunc? PLA, obſecro, parentesne meos mihi prohibeas?

V. Quid? ego ſub gemman' abſtruſos habeo tuam matrem & patrem?

LA. Libera ego ſum nata. CV. & alii multi qui nunc ſerviunt.

LA. Enimverò iraſcor. CV. dixi equidem tibi, unde ad me hic pervenerit.

uoties dicendum eſt? eluſi, militem, inquam, in alea.

II. Salvos ſum: eccom, quem quærebam, quid agis, bone vir? CV. audio.

i vis tribus bolis, vel in chlamydem. MI. quin tu is in malam crucem

um boletis, cum bulbis: redde etiam argentum, aut virginem.

PH.

PH. Quod argentum, quas tu mihi tricas narras? quam tu virginem
Me repoſcis? MI. quam ab Lenone abduxti hodie, ſcelus viri.
PH. Nullam abduxi. MI. certè eccistam, video PH. virgo hæc libera eſt
MI. Mean' ancilla libera ut ſit? quam ego nunquam emiſi manu.
PH Quis tibi hanc dedit mancipio? aut unde emiſti, fac ſciam.
MI. Ego quidem pro iſtac rem ſolvi ab trapezita meo.
Quam ego pecuniam quadruplicem abs te & Lenone auferam.
PH. Qui ſcias mercari furtivas atque ingenuas virgines,
Ambula in jus. MI. non eo. PH. licet te anteſtari? MI non licet.
PH. Jupiter tete malè perdat: inteſtatus vivito.
CU. At ego, quem licet, te. PH accede huc. MI. ſervum anteſtari! vide.
CU. Hem! ut ſcias me liberum eſſe. MI. ergo ambula in jus. hem tibi.
CU. O cives, cives. MI. quid clamas? PH. quid iſtum tibi tactio eſt?
MI. Quia mihi libitum eſt. PH. accede huc tu: ego illum tibi dedam, tace.
CU. Phædrome, obſecro ſerva me. PH. tanquam me & Genium meum,
Miles, quæſo ut mihi dicas, unde illunc habeas anulum,
Quem Paraſitus hic te eluſit. PLA. per tua genua te obſecro,
Ut nos facias certiores. MI. quid iſtuc ad vos attinet?
Quæratis chlamydem & machæram hanc, unde ad me pervenerit.
CU. Ut faſtidit glorioſus! MI. mitte iſtum: ego dicam omnia.
CU. Nihil eſt, quicquid ille dicit PLA. fac me certiorem obſecro.

Ego dicam : ſurge. hanc rem agite, atque animum advortite.
r meus habuit Periphanes. PLA. Periphanes?
Is, priusquam moritur, mihi dedit tanquam ſuo,
quum fuerat, filio. PLA. pro Iuppiter!
Et iſte me hæredem fecit. PLA. pietas mea,
a me, quando ego tè ſervavi ſedulò.
er mi, ſalve. MI. quî credam iſtuc ego? cedò.
ra memoras : quæ fuit mater tua?
.. Cleobula MI nutrix quæ fuit? PLA. Archeſtrata
ıe ſpectatum tulerat per Dionyſia.
quam illò ventum eſt. jam ut me collocaverat,
titur ventus turbo: ſpectacula ibi ruunt:
ertimeſco : tum ibi me neſcio quis arripit
ıidam atq; pavidam, nec vivam, nec mortuam.
,quo me pacto abſtulerit, poſſum dicere.
Meminiſti hanc turbam fieri! ſed tu dic mihi,
ıs eſt homo, qui te ſurripuit? PLA. neſcio.
ım hunc ſervavi ſemper mecum una anulum.
ı hoc olim perii. MI. cedo ut inſpiciam. CV. Sanan es,
e iſti committas? PLA. ſine modò. MI. prò Iuppiter!
eſt quem ego tibi miſi natali die.
n facilè novi, quàm me ſalve, mea ſoror.
A. Frater mi, ſalve. PH. deos volo bene vortere
m rem vobis. CV. & ego nobis omnibus.
: ut hodie adveniens cænam des ſororiam :
nuptialem cras dabit. PH. promittimus.
Tace tu, CV. non taceo, quando res vortit bene.
iſtanc deſponde huic, Miles : ego dotem dabo.
. Quid dotis? CV. egone? ut ſemper, dum vivat me d alat.
. Verum hercle dico, me lubente feceris.
eno hic debet nobis triginta minas.

PH. Quamobrē iſtuc? MI quia ille ita repromiſit mihi,
Si quisquam hanc liberali aſſeruiſſet manu,
Sine controverſia omne argentum reddere.
PH. Nunc eamus ad Lenonē MI. laudo. PH. hoc prius volo,
Meam rem agere. MI. quid id eſt? PH. ut mihi hanc deſpondeas,
CU Quid ceſſas, Miles, hanc huic uxorem dare?
MI. Si hęc vult. PLA. mi frater, cupio. MI. fiat. CU bene facis.
PH. Spondeſne, Miles, mihi hanc uxorem? MI ſpondeo
CU. Et ego hoc idem unum ſpondeo. MI. lepidè facis.
Sed eccum lenonem, incedit theſaurum meum.

ACTVS V. SCENA III.

LENO Cappadox, MILES, PHÆDROMUS, PLANESIUM.

ARGENTARIIS malè credi qui ajunt, nugas prædicant.
Nam & benè & malè credi dico: id adeò hodie ego expertus ſum.
Non malè creditur, qui nunquam reddunt, ſed prorſus perit.
Velut decem minas dum hic ſolvit, omnis menſas tranſiit
Poſtquam nihil fit, clamore hominem poſco. ille in jus me vocat.
Peſſumè metui, ne mihi hodie apud Prætorem ſolveret.
Verùm amici compulerunt, reddit argentum domo. volo,
PH Et ego te volo. CA at ego vos nolo ambos. MI. ſta-ſis illico,
Atq; argentum properè propera vomere. CA. quid mecum eſt tibi?
Aut tecum? aut? MI. quia ego ex te hodie faciam pilum catapultarium:

Atque

Atq; ita te nervo torquebo, itidem uti catapultæ ſoleat.
PH. Delicatum te hodie faciam cum catello ut accubes,
Ferreo ego dico. CA. at ego vos ambo in robuſto carcere
Ut pereatis. MI. collum obſtringe, abduce iſtum in malam crucem.
PH. Quid? quid eſt? ipſe ibit potius. CA. prô deûm atq; hominum fidem.
Hoccine pacto indemnatum atq; inteſtatum me arripis?
Obſecro, Plaſeſium, & te, Phædrome, auxilium ut feras.
PL. Frater, obſecro te, noli hunc indemnatum perdere.
Benè & pudicè me domi habuit. MI. haud voluntate id ſuâ:
Æſculapio huic habeto, quom pudica es, gratiam.
Nam ſi valuiſſet, jampridem, quoquo poſſet, mitteret.
PH. Animum advortite, ſi poſſum hoc inter vos componere.
Mitte iſtunc. accede huc Leno. dicam meam ſententiã:
Siquidem vultis, quod decrêro, facere. CA. tibi permittimus:
Dum quidem hercle ita judices, ne quíſquã à me argentum auferat.
MI. Quodne promiſiſti? CA. quî promiſi? PA. lingua. CA. eadem nunc nego.
Dicendi, non rem perdendi gratiâ hæc nata eſt mihi.
MI Nihil agit: collum obſtringe homini CA. jamiam faciam ut juſſeris.
MI. Quando vir bonus es, reſponde, quod rogo. CA. roga quod lubet.
MI. Promiſtin', ſi liberali quiſquã hanc aſſereret manu,
Te omne argentum redditurum? CA. non commemini dicere.
MI. Quid? negas? CA. nego hercle verò. quo præſente? quo in loco?
MI. Meipſo præſente, & Lycone trapezita. CA. nõ taces?
MI. Non taceo. CA, non ego te flocci facio. ne me territe

MI. Meipſo præſente, & Lycone factum eſt. PH. ſatis credo tibi.
Nunc adeò, ut tu ſcire poſſis, Leno, meam ſententiam,
Libera hæc eſt, hic hujus frater eſt, hæc autem illius ſoror.
Hæc mihi nubet: tu huic argentum redde. hoc judicium meum eſt.
MI. Tu autem in nervo jam jacebis, niſi mihi argentum redditur.
CA. Hercle iſtam rem judicaſti perfidiosè, Phædrome.
Et tibi oberit: & te, Miles, dì deæq; perduint,
Tu me ſequere. MI. quo ſequar ego te? CA. ad trapezitam meum,
Ad Prętorē.nam inde rem ſolvo omnibus.quibus debeo
MI. Ego te in nervom, haud ad prætorem hinc rapiam, ni argentum refers.
CA. Ego te vehementer perire cupio, ne tu me neſcias.
MI. Itane verò? CA. ita hercle verò. MI. novi ego hos pugnos meos.
CA. Quid tum? MI. quid tum? rogitas? hiſce ego, ſi tu me irritaveris,
Placidum te hodiè reddam. CA. age ergo recipe actutum. MI. licet.
PH. Tu miles apud me cœnabis. hodie fient nuptiæ.
MI. Quæ res benè vortat mihi & vobis, ſpectatores, plaudite, plaudite.

FINIS CURCULIONIS.

CASI-

CASINA.

DRAMMATIS PERSONÆ.

OLOGUS.	MYRRHINA mulier.
ALINUS ſervus.	STALINO ſenex.
YMPIO villicus.	ALCESIMUS ſenex.
EOSTRATA uxor.	COQUUS.
DALISCA ancilla.	ANCILLA.

GREX.

ARGUMENTUM.

ONSERVAM uxorem conſervi duo expetunt.
Alium ſenex allegat, alium filius.
adiuvat ſenem: verum decipitur dolis.
i ſubiicitur pro puella ſervulus
uam, qui dominum mulcat atq; villicum.
leſcens ducit civem Caſinam cognitam.

PROLOGUS.

VERE jubeo ſpectatores optumos,
m qui maxumi facitis; & vos Fides.
erum dixi, ſignum clarum date mihi,
os mihi eſſe æquos jam inde à principio ſciam.
UTUNTUR vino vetere, ſapientes puto,
ui libenter veteres ſpectant Fabulas.
iqua opera & verba quum vobis placent,
uum placere eſt antè veteres Fabulas
n, NUNC NOVÆ quæ prodeunt, Comœdiæ,
tò ſunt nequiores, quàm nummi novi.
poſtquam populi rumorem intelleximus,
lioſè expetere vos PLAUTINAS FABULAS,
quam illius edimus Comœdiam,

Quam vos probaſtis, qui eſtis in ſenioribus:
Nam juniorum qui ſunt, non norunt, ſcio.
Verùm ut cognoſcant, dabimus operam ſeduló.
Hæc quum primùm acta eſt, vicit omnes Fabulas.
Eâ tempeſtate flos Poetarum fuit,
Qui nunc abierunt hinc in communem locum.
Sed abſentes tamen proſunt præſentibus.
Vos omnes opere magno eſſe oratos volo,
Benignè ut operam detis ad noſtrum gregem.
Eiicite ex animo curam atq; alienum æs:
Ne quis formidet flagitatorem ſuum.
Ludi ſunt. ludus datus eſt argentariis.
Tranquillum eſt: Alcedonia ſunt circum forum.
Ratione utuntur, ludis poſcunt neminem,
Secundum ludos reddunt autem nemini.
Aures vacivæ ſi ſunt, animum advortite:
Comœdiæ jam nomen dare vobis volo.
CLERUMENOE vocatur hæc Comœdia
Græcè, Latinè SORTIENTES. Diphilus
Hanc Græcè ſcripſit, poſt id rurſum denuò
Latinè PLAUTUS cum latranti nomine.
Senex hîc maritus habitat: eii eſt filius,
Is unà cum Patre in illiſce habitat ædibus.
Eſt eii quidam ſervus, qui in morbo cubat.
Imo hercle verò in lecto, ne quid mentiar.
Is ſervos, ſed abhinc annos factum eſt ſedecim,
Quum conſpicatus eſt primo crepuſculo
Puellam exponi, adit extemplò ad mulierem,
Quæ illam exponebat, orat, ut eam det ſibi:
Exorat, aufert, detulit rectâ domum:
Dat heræ ſuæ, orat, ut eam curet, educet.
Hera facit, educavit magna induſtria,
Quaſi ſi eſſet ex ſe nata, non multò ſecus.
Poſteaquam adolevit ad eam ætatem, uti viris

Placere poſſet, amare puellam eam hic ſenex
Efflictim occipit; ut item hujus contra filius.
Sibi nunc uterque contra legiones parat,
Paterq;, filiusq;, clam alter alterum.
Pater allegavit villicum, qui poſceret
Sibi iſtam uxorem: is ſperat, ſi ei ſit data,
Sibi fore paratas, clam uxorem, excubias foris.
Filius autem armigerum allegavit ſuum,
Qui ſibi eam uxorem poſcat. ſcit, ſi id impetret,
Futurum, quod amat, intra præſepes ſuas.
Uxor ſenis ſenſit virum amori operam dare.
Propterea ea unà conſentit cum filio.
Ille autem poſtquam ſenſit filium ſuum
Eandem illam amare, & eſſe impedimento ſibi;
Hinc adoleſcentem peregrè ablegavit pater:
Sciens ejus mater ei dat operam, abſenti tamen.
Is, ne expectetis, hodie in hac Comœdia
In urbem non redibit: PLAUTUS noluit:
Interrupit pontem, qui erat ei in itinere.
Sunt hìc, quos credo nunc inter ſe dicere:
Quæſo hercle quid iſtic eſt: ſerviles nuptiæ?
Servine uxorem ducent, aut poſcent ſibi?
Novum attulerunt, quod fit nuſquam gentium.
At ego ajo hoc fieri in Græcia & Carthagini.
Et hic in noſtra terra in Apulia.
Majoreq; opera ibi ſerviles nuptiæ,
Quàm liberales etiam curari ſolent.
Id ni fit, mecum pignus, ſi quis volt, dato
In urnam mulſi, Pœnus dum judex ſiet.
Vel Græcus adeò, vel mea cauſa Apulus.
Quid nunc? nihil agitis, ſentio: nemo ſitit.
Revortor ad illam puellam expoſititiam,
Quam ſervi ſummâ vi ſibi uxorem expetunt.
Ea invenietur & pudica & liberà,

Ingenua Athenienſis: neque quicquam ſtupr
Faciet profectò in hac quidem Comœdia.
Mox hercle verò poſt, tranſactâ fabulâ,
Argentum ſi quis dederit, ut ego ſuſpicor,
Vltrò ibi nuptum it, non manebit auſpices.
Tantum eſt. valete, bene rem gerite, & vincit
Virtute vera, quod feciſtis antidhac.

ACTVS I.

OLYMPIO, CHALINUS.

NON mihi licere meam rem me ſolum, ut vol
Loqui atq; cogitare, ſine te arbitro?
Quid tu (malum) me ſequere? CH. quia cert
Quaſi umbra, quoque ibis tu, te perſequi.
Quin edepol etiam, ſi in crucem vis pergere,
Sequi decretum eſt. de hinc coniicito cæterum,
Poſſiſne, necne, clam me ſutelis tuis
Præripere Caſinam uxorem proinde ut poſtul
OL. Quid tibi negoti mecum eſt? CH. quia i
Quid in urbe reptas villice hic magni pretii?
OL. Liber. CH. quin ruri es in præfectura tua?
Quin potius, quod legatum eſt tibi negotium,
Id curas, atq; urbanis rebus te abſtines?
Quid huc veniſti ſponſam præreptum meam?
Abi rus, abi directus tuam in provinciam.
OL. Chaline, non ſum ego oblitus officium m
Perfeci, rure rectè qui curet tamen.
Ego, huc quod veni in urbem, qui impetraver
Vxorem ut iſtanc ducam, quam tu deperis,
Bellam & tenellam Caſinam, conſervam tuam
Quando ego eam mecum rus uxorem abduxer
Rure incubabo uſq; in præfectura mea.
CH. Tun' illam ducas? hercle me ſuſpendio,

m tu ejus potior ſies, ſatius eſt mortuum.
Mea præda eſt illa: proin' tu te in laqueum induas.
Ex ſterquilinio effoſſe, tua illæc præda ſit?
Scies hoc ita eſſe. væ tibi! quot te modis,
ro, habebo in nuptiis miſerum meis!
Quid tu mihi facies? OL. egone quid faciam tibi?
num omnium huic lucebis novæ nuptæ facem.
lla, ut ſemper improbus nihilq; ſis.
id locorum, quando ad villam veneris,
tur tibi amphora una, & una ſemita,
unus, unum ahenum, & octo dolia:
nisi erunt ſemper plena. ego te implebo flagris.
aggerunda curvum aqua faciam probè,
ſtilena poſſit ex te fieri.
utem, ruri niſi tu acervum ederis:
uaſi lumbricus, terram: quod te poſtules
are quicquam: nunquam edepol Jejunium
ium eſt æquè, atq; ego ruri reddibo te.
id, quum laſſus fueris & famelicus,
u ut condignè te cubes, curabitur.
Quid facies? OL. concludère in feneſtram firmiter:
: auſcultare poſſis, quum ego illanc oſculer:
m mihi illa dicet. Mi animule, mi Olympio,
vita, mea medulla, mea feſtivitas,
uos ocellos deoſculer, voluptas mea.
mabo te damari, meus feſtus dies,
s pullus paſſer, mea columba, mi lepus.
m mihi hæc dicentur dicta, tum tu furcifer,
i mus, in medio parietis verſabere.
ne tu te mihi reſpondere poſtules,
intrò: tædet ſermonis tui. CH. te ſequor.
uidem pol certò nihil ages ſine me arbitro.

ACTVS II. SCENA I.

CLEOSTRATA, PARDALISCA ancilla.

OBSIGNATE cellas, referte anulum ad me:
Ego huc tranſeo in proximum ad meam vicinam.
Vir ſi quid volet me, facite hinc me arceſſatis.
PAR. Prandium juſſerat ſenex ſibi parari.
CL. St, tace, atque abi. neque paro, neque hodie
Coquetur: quando is mihi & filio advorſatur
Suo, animiq; amorisq; cauſa ſui.
Flagitium illud hominis! ego illum fame, ego illu
Siti, maledictis, malefactis, amatorem
Vlciſcar: ego pol illum probè incommodis
Dictis angam: faciam uti, proinde ut eſt dignus,
Vitam colat; Acheruntis pabulum, flagitii
Perſequentem, ſtabulum nequitiæ, nunc hinc
Meas fortunas eo queſtum ad vicinas.
Sed foris concrepuit. atq; ea ipſa eccam egreditur
Foras. non pol per tempus iter mihi incepi.

ACTVS II. SCENA II.

MURRINA, CLEOSTATA.

SEQVIMINI comites in proximum me huc.
Heus vos. ecquis hæc quæ loquar audit? ego hic
Vir ſi, aut quiſpiam quæret. nam ubi domi ſola ſu
Sopor manus calvitur. juſſin' colum
Ferri mihi? CL. Murrina ſalve MU. ſalve.
Mecaſtor; ſed quid tu es triſtis amabo?
CL. Ita ſolent omnes, quæ ſunt malè nuptæ,
Domi & foris ægrè quod ſit, ſatis ſemper eſt.
Nam ego ibam ad te. MU. & pol ego iſtuc ad te. ſe
eſt,
Quod tuo nunc animo ægrè eſt? nam quod tibi eſ
Ægrè, idem mihi eſt dividiæ. CL. credo ecaſtor:
Nam vicinam neminem amo merito magis, quàn
Nec qua cum plura ſunt mihi, quæ ego velim.

I. Amo te, atque iſtuc expeto ſcire quid ſit
.Vir me habet peſſumis deſpicatam modis,
c mihi jus meum obtinendi optio eſt.
I. Hem, quid eſt? dic idem hoc: nā pol haud ſatis m
rde accepi querelas tuas, obſecro.
.. Vir me habet peſſumis deſpicatam modis.
U. Mira ſunt. vera ſi prædicas. nam viri
ſuum ad mulieres obtinere haud queunt.
. Quin mihi ancillulam ingratis poſtulat, quæ
eſt,
æ meo educata ſumptu eſt, villico ſuo ſe dare.
ipſus eam amat. MU. obſecro tace. CL. nam
nunc
et dicere. nos ſumus. MU. ita eſt, unde ea tibi eſt?
m PECULI probam nil habere addecet
m virum: & quæ habet partum, ei haud commo
eſt,
in viro aut ſubtrahat, aut ſtupro invenerit.
c viri cenſeo eſſe omne, quicquid tuum eſt.
. Tu quidem adverſum tuam amicam omnia loqu
ris.
I. Tace ſis ſtulta, & mihi auſculta: noli ſis tu illi
vorſari. ſine amet, ſine quod libet, id faciat:
ando tibi nil domi deliquum eſt.
. Satin' ſana es? nam tu quidem advorſus tuam iſt
rem
quere. MU. inſipiens! ſemper tu huic verbo vitato
s tuo viro. CL. cui verbo? MU. I foras mulier. CL. 'ſt
ce. MU. quid eſt? CL. hem. MU. quis eſt, quem vide
CL. vir eccum it.
I. Intrò abi, appropera age amabo, CL. impetras,
o. MU. mox magis cùm otium mihi & tibi erit,
ur tecum loquar, nunc vale, CL. valeas.

ACTVS II. SCENA III.

STALINO ſenex, CLEOSTRATA uxor.

OMNIBUS rebus ego amorem credo, & nitoribus nitidis antevenire.
Nec potes quicquam commemorari, quod plus ſalis, plusq; leporis hodie
Habeat, cocos equidem nimis demiror, qui tot utuntur condimentis,
Eos eo condimento uno non utier, omnibus quod præſtat.
Namq; ubi amor condimentum inerit, cuivis placiturum credo.
NEQUE SALSUM neque ſuave eſſe poteſt quicquam, ubi amor non admiſcetur.
Fel quod amarum eſt, id mel faciet: hominem ex triſti lepidum & lenem.
Hanc ago de me conjecturam domi facio, magis quam exauditis.
Qui poſtquam amo Caſinam, magis initio munditiis munditiam antideo.
Myropolas omnes ſolicito, ubicumq; eſt lepidum unguentum, ungor,
Ut illi placeã. & placeo, ut videor, ſed uxor me excruciat quia vivit.
Triſtem aſtare aſpicio. blandè hæc mihi mala res eſt appellanda.
Vxor mea, meaq; amœnitas, quid tu agis? CL. abi, atq; abſtine manum.
ST. Eja mea Iuno, non decet te eſſe tam triſtem tuo Iovi.
Quò nunc abis? CL. mitte me. ST. mane. CL. non maneo. ST. at pol ego te ſequar.
CL. Obſecro, ſanusne es? ST. ſanus, quando te *d* amo. CL. nolo ames. ST. non

es impetrare. CL. enecas. ST. vera dicas velim. CL. credo ego
ic tibi. ST. reſpice, oh, mi lepos. CL. nempe ita uti tu mihi es,
nde hîc amabo unguenta adolent? ST. oh, perii! manifeſto miſer
eneor. ceſſo caput pallio detergere? uti te bonus
ercurius perdat myropola, qui hæc mihi dediſti. CL. eho tu
hili cana culex: vix teneor, quin, quæ decent te dicã,
ectâ ætate unguentatus per vias incedis, ignave.
. Pol ego amico dedi cuidam operam, dum emit
nguenta CL. ut citò commentatus eſt!
quid te pudet? ST. omnia quæ tu vis. CL. ubi in luſtra jacuiſti?
. Egone in luſtra? CL. ſcio plus, quàm tu me arbitrâre. ST. quid id eſt?
uid tu ſcis? CL. te ſene omnium ſenem neminem eſſe ignaviorem.
nde is nihili ubi fuiſti? ubi luſtratus? ubi bibiſti?
eſt mecaſtor: vide, palliolum ut rugat? ST. Dì me & te infelicitent,
ego in os meum hodie vini guttam indidi. CL. imò age ut lubet,
be, es, diſperde rem, ST. ohe, jam ſatis uxor eſt: comprime te: nimium tinnis.
linque aliquantum orationis, cras quod mecum litiges.
d quid ais? jam domuiſti animum potius, ut quod vir velit
ri, id facies, quàm adverſere contrà: CL. quâ de re? ST. rogas?
per ancillâ Caſinâ, ut detur nuptum noſtro villico,
vò frugi: atque ubi illi benè ſit; ligno, aquâ calidâ, cibo,

Iam metuo, ne Olympionem mea uxor exoraverit,
Ne Caſinam ducat. ſi id factum eſt, ecce me nullum ſenem:
Si non impetravit, etiam ſpecula in ſortitu'ſt mihi.
Si ſors autem decollaſſit, gladium faciam culcitram,
Eumq; incumbam. ſed progreditur optimè, eccum, Olympio.

ACTUS II. SCENA V.

OLYMPIO, villicus. STALINO. Senex.

UNA edepol operâ in furnum calidum condito,
Atque ibi torreto me pro pane rubido, hera,
Quam iſtanc operam à me impetres, quod poſtulas.
ST. Salvus ſum, ſalva ſpes eſt, ut verba audio.
OL. Qui tu me verò libertate territas?
Quid ſi tu nolis, filiusq; etiam tuus,
Vobis invitis atq; amborum ingratiis,
Unâ libellâ liber poſſum fieri.
ST. Quid iſtuc eſt? quîcum litigas, Olympio?
OL. Cum eadem quâ tu ſemper. ST. cum uxore meâ?
OL. Quam tu mihi uxorem? quaſi venator tu quidē es,
Dies atque noctes cum cane ætatem exigis.
ST. Quid ait? quid loquitur tecum? OL. orat, obſecrat,
Ne Caſinam uxorem ducam. ST. quid tu poſtea?
OL. Negavi enim ipſi me conceſſurum Iovi,
Si is mecum oraret. ST. Di te ſervaſſint mihi.
OL. Nunc in fermento tota eſt; ita turget mihi.
ST. Edepol ego illam mediam diruptam velim.
OL. Credo edepol eſſe, ſiquidem tu frugi bonæ es.
Verùm edepol tua mihi odioſa eſt amatio:
Inimica eſt tua uxor mihi, inimicus filius,
Inimici familiares. ST. quid id refert tuâ?
Unus tibi hic dum propitius ſit Iuppiter,

tas plus poteſt.

Ɔ! bonæ frugi hominem tu jam pridem eſſe arbi-
tror. CH. intellego.

ſi ita arbitrare, emittis me manu? ST quin id volo:
hil eſt, cupere me factum, niſi tu factis adjuvas.

Quod velis modò id velim me ſcire. ST. auſculta
ergo: loquar:

jam ego uxorem promiſi villico noſtro dare.

. At tua uxor, filiusq; promiſerunt mihi ST. ſcio.

. utrum nunc tu, cœlibem eſſe te mavis liberum,
maritum ſervum ætatem degere & gnatos tuos?

tio hæc tua eſt: utram harum vis conditionē accipe:

I Liber ſi ſim, meo periculo vivam, nunc vivo tuo.

Caſinâ certum eſt concedere homini nato nemini.

. Intro abi, atque actutum uxorem huc evoca ante
ædes cito. (placet,

ſitellā huc tecum efferto cum aquâ & ſortes. CH. ſatis

. Ego pol iſtam jam aliquo vorſum tragulā decidero.

... nihil impetrare potero, ſaltem ſortiar.

... ſcar. CH. attamen

Iam metuo, ne Olympionem mea uxor exoraverit,
Ne Caſinam ducat. ſi id factum eſt, ecce me nullum ſe-
nem:
Si non impetravit, etiam ſpecula in ſortitu'ſt mihi.
Si ſors autem decollaſſit, gladium faciam culcitam,
Eumq; incumbam. ſed progreditur optimè, eccum O-
lympio.

ACTVS II. SCENA V.

OLYMPIO, villicus. STALINO. Senex.

UNA edepol operâ in furnum calidum condito,
Atque ibi torreto me pro pane rubido, hera,
Quam iſtanc operam à me impetres, quod poſtulas.
ST. Salvus ſum, ſalva ſpes eſt, ut verba audio.
OL. Qui tu me verò libertate territas?
Quid ſi tu nolis, filiusq; etiam tuus,
Vobis invitis atq; amborum ingratiis,
Unâ libellâ liber poſſum fieri.
ST. Quid iſtuc eſt? quî cum litigas, Olympio?
OL. Cum eadem quâ tu ſemper. ST. cum uxorene m
OL. Quam tu mihi uxorem? quaſi venator tu quidē
Dies atque noctes cum cane ætatem exigis.
ST. Quid ait? quid loquitur tecum? OL. orat, o
crat,
Ne Caſinam uxorem ducam. ST. quid tu poſtea?
OL. Negavi enim ipſi me conceſſurum Iovi,
Si is mecum oraret. ST. Di te ſervaſſint mihi.
OL. Nunc in fermento tota eſt; ita turget mihi.
ST. Edepol ego illam mediam diruptam velim.
OL. Credo edepol eſſe, ſiquidem tu frugi bonæ es.
Verùm edepol tua mihi odioſa eſt amatio:
Inimica eſt tua uxor mihi, inimicus filius,
Inimici familiares. ST. quid id refert tuâ?
Unus tibi hic dum propitius ſit Iuppiter,

Tu iſtos minutos cave deos flocci feceris.
OL. Nugæ ſunt iſtæ magnæ. quaſi tu neſcias
Repente ut emoriantur humani Ioves.
Sed tandem ſi tu Iuppiter ſis emortuus,
Quum ad Deos minores redierit regnum tuum,
Quis mihi ſubveniet tergo, aut capiti, aut cruribus?
ST. Opinione melius res tibi habet tua,
Si hoc impetramus, ut ego cum Caſina cubem.
OL. Non herclè opinor poſſe, ita uxor acriter
Tua inſtat, ne mihi detur. ST. at ego ſic agam:
Coniiciam ſortis in ſitellam, & ſortiar
Tibi & Chalino. ita rem natam eſſe intellego.
Neceſſum eſt vorſis gladiis depugnarier.
OL. Quid ſi ſors aliter, quàm voles, evenerit?
ST. Benedice. Dîs ſum fretus; Deos ſperabimus.
OL. Non ego iſtuc verbum emiſſim titivillitio.
Nam omnes mortales Deis ſunt freti; ſed tamen
Vidi ego Dis fretos ſæpè multos decipi.
ST. Tace parumper. OL. quid vis? ST. eccum exit foras
Chalinus intus cum ſitellâ & ſortibus.
Nunc nos collatis ſignis depugnabimus.

ACTUS II. SCENA VI.

CLEOSTRATA uxor, CHALINUS, STALINO, OLYMPIO.

CLE. Face Chaline me certiorem, quid meus vir me velit.
CH. Ille edepol videre ardentem te extra portam Metiam.
CL. Credo ecaſtor vellet. CH. at pol ego haud credo, ſed certò ſcio.
ST. Plus artificum eſt mî quàm rebar, ariolum hunc habeo domi.
Quid ſi propius attollamus ſigna, eamusq; obviam?
Sequere. quid vos agitis? CH. aſſunt quæ imperaviſti *omnia,*

Præcide os tu illi hodie. age, ecquid fit? CL. ne manum.
OL. Compreſſan' palma an porrectâ ferio? ST. vis. OL. hem tibi.
CL. Quid tibi iſtunc tactio eſt? OL. quia Iuppit meus.
CL. Feri malam tu illi rurſum. OL. perii, pugnis Iuppiter.
ST. Quid tibi tactio hunc fuit? CH. quia juſſit no mea.
ST. Patiundum eſt, ſiquidem me vivo mea uxo rium exhibet.
CL. Tàm huic loqui licere oportet, quàm iſti. omen mihi
Vituperat? ST. malo Chaline tibi cavendum cen
CH. Temperi, poſtquam oppugnatum os. S uxor mea, nunc jam
Sorti. vos advortite animum: præbe tu. OL. neſcio.
Perii: cor lienoſium opinor habeo, jamdudum
De labore pectus tundit. CL. teneo ſortem. S foras.
CH. Iamne mortuus? OL. Oſtende, mea eſt. C crux ea eſt quidem.
CL. Victus es, Chaline. ST. tùm nos diu vivere,
Gaudeo. OL. pietate factum eſt meâ, atque m meûm.
Intrò abi uxor, atq; adorna nuptias. CL. faciã ut
ST. Scin' tu ruri eſſe ad villã longè, quò ducat? C ST. intrò abi:
Et quanquam hoc tibi eſt ægrè, tamen fac accur
ST. Eamus nos quoque intrò, hortemur ut pro CL. num quid moror?
ST. Nam præſente hoc plura verba non deſidero

ACTVS II. SCENA VII.

CHALINUS ſervus.

nunc me ſuſpendam, meam operam luſerim.
præter operam reſtim ſumptifecerim,
meis inimicis voluptatem creaverim.
uid opus eſt, qui ſic mortuus? equidem tamen
rti ſum victus Caſina nubet villico.
q; id non tàm ægre'ſt jam viciſſe villicum,
uam, id expetiviſſe opere tàm magno ſenem,
: ea mihi daretur, atq; ut illi nuberet.
ille trepidabat! ut feſtinabat miſer!
: ſuſſultabat, poſtquam vicit villicus!
at concedam huc: audio aperiri fores
ihì benevolentis. atq; à me prodeunt.
ic ex inſidiis hiſce ego inſidias dabo.

ACTVS II. SCENA VIII.

OLYMPIO villicus, STALINO ſenex, CHALINUS.

NE modò rus veniat, ego remittam ad te virum
ım furcâ in urbem, tanquam carbonarium.
T. Ita fieri oportet. OL. factum & curatum dabo.
T. Volui Chalinum, ſi domi eſſet, mittere
ecum obſonatum, ut etiam in mœrore inſuper
imico noſtro miſeriam hanc adjungerem.
H. Receſſim cedam ad parietem, imitabor nepam.
ptandus eſt horum clanculùm ſermo mihi.
am illorum me alter cruciat, alter macerat.
: candidatus cedit hic maſtigia:
imulorum loculi protollo mortem mihi.
ertum eſt, hunc Acheruntem præmittam priùs.
L. Vt tibi ego inventus ſum obſequens! quod maxi-
me.

Cu-

Cupiebas, ejus copiam feci tibi.
Erit hodie tecum, quod amas, clàm uxorem. S
Ita me Dì bene ament, ut ego vix reprimo lab
Ob iſtam rem quin te deoſculer, voluptas mea
CH. Quid, deoſculer? quæ res eſt? quæ volup
OL. Ecquid amas nunc me? ST. imo edepol n
te minus.
Licetne amplecti te? OL. quid, amplecti licet
ST. Vt quia te tango, mel mi videor lingere!
CH. Effodere hercle hic volt, credo, veſicam v
OL. Vltrò te amator, apage te à me. CH. hoc ſi
OL. Apage te tandem amator à dorſo meo.
CH. Hodie hercle, opinor, hi conturbabunt
Solet hic barbatos ſane ſectari ſenex.
Profectò hinc illud eſt, hinc illud eſt, quod hi
Olympionem fecit iſtum villicum.
Idem me pridem, cum ei advorſum veneram,
Facere atrienſem voluerat ſub janua.
OL. Vt tibi morigerus hodie, ut voluptati fui!
ST. Vt tibi, dum vivam, benè velim plus quan
Vt ego hodie Caſinam deoſculabor! ut mihi
Bona multa faciam, clàm meam uxorem! CH
Nunc pol ego demum in rectam redii ſemitam
Hic ipſus Caſinam deperit. habeo viros. ST. ja
Hercle amplexari, jam oſculari geſtio.
OL. Sine prius deduci. quid (malum) properas
OL. At non opinor fieri hoc poſſe hodie. ST. po
Siquidem cras cenſes te poſſe mitti manu.
CH. Enimverò huc aures magis ſunt adhibend
Jam ego uno in ſaltu lepidè apros capiam duos
ST. Apud hunc ſodalem meum atque vicinum
Locus eſt paratus ei ego amorem omnem meu
Concredui: is mihi ſe locum dixit dare.
OL. Quid ejus uxor? ubi erit? ST. lepidè repp

vocabit huc eam ad ſe in nuptias.
ecum, ſe adjuvet, ſecum cubet.
, & dixit ſe facturam uxor mea.
babit: vir aberit faxo domo,
orem duces. id rus hoc erit,
dum ego cum Caſinâ faciam nuptias.
atè lucem rus cras duces poſtea.
itè? OL. doctè. CH age modò, fabricamini.
le voſtro tam vorſuti vivitis.
uid nunc facias? OL. loquere. ST. tene marium.
obſonia propera: ſed lepidè volo
s eſcas, ut ipſa mollicula eſt. OL. licet.
o ſepiolas, lepadas, lolligiunculas
. CH. imò triticeias, ſi ſapis.
. CH qui quæſo potius, quam ſculponeas,
atuatur tibi os, ſenex nequiſſime?
ngulacas? ST. quid opus eſt, quando uxor
ni eſt?
ca eſt nobis: nam nunquam tacet.
præſenti, ex copiâ piſcariâ
, quid emam, æquũ eſt. ST. æquum oras, abi.
arci nolo: obſonato ampliter.
i vicino hoc etiam convento eſt opus,
nandavi, curet. OL. jamne abeo? ST. volo,
us non conduci poſſim libertatibus,
illis hodie comparem magnum malum;
anc omnem rem meæ heræ jam faciam palàm,
teneo in noxâ inimicos meos.
c facere volt hera officium ſuum,
nnis lis eſt: pulchrè prævortar viros:
nine it dies: jam victi vicimus.
ut id, quod alius condivit cocus.
viciſſim ut alio pacto condiam,

Quic-

Quicquid paratum eſt, ut paratum ne ſiet:
Sietq; paratum, quod paratum non erat.

ACTUS III. SCENA I.

STALINO, ALCESIMUS ſenex.

Nunc amici anne inimici ſis imago, Alceſime,
Mihi ſciam: nunc ſpecimen ſpecitur, nunc ce cernitur.
Cur amem? exime caſtigare: id ponito ad comp
Cano capite? ætate alienâ? coaddito ad comper
Cui ſit uxor, id quoq; illuc ponito ad compendi
AL. Miſeriorem ego ex amore, quàm te, vidi ne
ST. Fac. vacent ædes. AL. quin edepol ſervos, domo
Certum eſt omnis mittere ad te. ST. eho, nimi ſcitus es.
Sed facito dum memineris verſus quos cantat C Cibo
Cum ſuo quiqui facito uti veniant: quaſi eant S
AL. Meminero. ST. hem, nunc enim te demum ſcitum ſcitiu'ſt.
Cura, ego ad forum modò ibo, jam hîc ero. A ambula.
ST. Fac habeant linguam tuæ ædes, AL. quid it quum veniam, vocent.
AL. Attate, cædundus tu homo es: nimias delici
ST. Quid me amare refert, niſi ſim doctus & di mis?
Sed tu cave inquiſitioni mihi ſis. AL. uſque domi.

ACTUS III. SCENA II.

CLEOSTRATA, ALCESIMUS.

Ut properarem arceſſere hanc ad me vicinam hoc erat

Ecaſtor id, quod me tanto vir opere orabat meus;
Liberæ ædes ut ſibi eſſent, Caſinam quò deducceret.
Nunc adeo nequaquam arceſſam, ne qua ignaviſſumis
Liberi loci poteſtas ſit vetulis vervecibus.
Sed eccum egreditur ſenati columen, præſidium popli,
Meus vicinus, meo viro qui liberum præbet locum,
Non ecaſtor vilis emptu'ſt modius, qui venit, ſalis.
AL. Miror hinc jam non arceſſi in proximum uxorem meam,
Quæ jamdudum, ſi arceſſatur, ornata expectat domi.
Sed eccam, opinor, arceſſit. ſalve, Cleoſtrata. CL. & tu Alceſime.
Vbi tua uxor? AL. intus illa te, ſi ſe arceſſas, manet:
Nam tuus vir me oravit, ut eam iſtuc ad te adjutum mitterem.
Vin' vocem? CL. ſine: nolo, ſi illa occupata eſt. AL. otiũ eſt.
CL. nihil moror, moleſta ei eſſe nolo: poſt convenero.
AL. Non ornatis iſtic apud vos nuptias? CL. orno & paro.
AL. Non ergo opu'ſt adiutrice? CL. ſatis domi eſt ubi (nuptiæ
Fuerint, tum iſtam convenibo, nunc vale, atq; iſtam jube.
AL. Quid ego nunc faciam? flagitium maximum feci (miſer
Propter operam illius hirqui improbi, edentuli,
Qui hoc mihi contraxit. operam uxoris polliceor foras,
Quaſi catillæ. tum flagitium hominis, qui dixit mihi
Suam uxorem hanc arceſſituram eſſe: ea ſe eam negat morarier.
Atq; edepol mirum, ni ſubolet jam hoc huic vicinę meę.
Verum autem altrovorſum cùm eam mecum rationem puto,
Si quid ejus eſſet, mecum poſtulatio.

Ibo intrò, ut ſubducam navim rurſum in pulvinariu
CL. Iam hic eſt lepidè ludificatus. miſeri ut feſtinan
nes!
Nunc ego illum nihili, decrepitum, meum virum ve
velim,
Ut eum ludificem viciſſim, poſtquam hunc deluſi
rum.
Nam ego aliquid cõtrahere cupio litigii inter eos d
Sed eccum incedit. at, quum aſpicias triſtem, frugi
ſeas.

ACTUS III. SCENA III.

STALINO ſenex, CLEOSTRATA.

STULTITIA magna eſt, mea quidem ſententia,
Hominem amatorem ullum ad forum procedere
In eum diem, cui quod amet in mundo fiet.
Sicut ego feci ſtultus contrivi diem,
Dum aſto advocatus cuidam cognato meo:
Quem hercle ego litem adeò perdidiſſe gaudeo;
Ne me nequicquam ſibi hodie advocaverit.
Rogitare oportet priùs & percontarier.
Aſſitne animus ei, nec ne aſſit, quem advocet.
Si neget adeſſe, exanimatum amittat domum.
Sed uxorem ante ædis eccam. hei miſero mihi!
Metuo, ne non ſit ſurda, atque hæc audiverit.
CL. Audivi ecaſtor cum malo magno tuo.
ST Accedam propiùs. quid agis, mea feſtivitas?
CL. Te ecaſtor præſtolabar ST. jamne ornata res eſt
Iámne hanc traduxti huc ad nos vicinam tuam,
Quæ te adjutaret? CL. arceſſivi ut juſſeras.
Verùm hic ſodalis tuus, amicus optimus,
Neſcio quid ſe ſufflavit uxori ſuæ.
Negavit poſſe, quando arceſſo, mittere.
ST. Vitium tibi iſtuc maximum eſt: blanda es parum

Non MATRONARUM eſt officium, ſed meretrici
is alienis, mi vir, ſubblanditier.
,atq; arceſſe illam : ego intus. quod facto eſt opus,
lo accurare, mi vir. ST. propera ergo. CL. licet.
n pol ego huic aliquem in pectus injiciam metum:
ſerrimum ego hodie hunc habebo amaſium.

ACTUS III. SCENA IV.

ALCESIMUS ſenex, STALINO.

o huc, amator ſi à foro rediit domum.
ii me atq; uxorem larva ludificatus eſt.
Teccum ante ædes, ad te hercle ibam commodùm.
. Atque ego hercle ad te, quid ais vir minimi preci?
iid tibi mandavi? quid tecum oravi? AL. quid eſt?
. Ut bene vacivas ædes feciſti mihi!
traduxiſti huc ad nos uxorem tuam!
in propter te pereo ego atq; occaſio!
. Quin tu ſuſpendis te? nempe tute dixeras,
uam arceſſituram eſſe hinc uxorem meam.
. Ergo arceſſiviſſe ait ſeſe: & dixiſſe te,
m non miſſurum. AL. quin ea ipſa ultrò mihi
egavit ejus operam ſe morarier.
T. Quin ea ipſa me allegavit, qui iſtam arceſſerem:
. Quin nihili facio. ST. qui me perdis. AL. quin bene
eſt.
uin etiam diu morabor, quin cupio tibi,
uin aliquid ægrè facere, quin faciam libens.
unquam tibi hodie. Quin erit plus quàm mihi.
uin hercle dî te perdant poſtremò quidem.
T. Quid nunc? miſſurusne es ad me uxorem tuam?
L. Ducas, easq; in maximam malam crucem,
umq; hac, cumq; iſtac, cumq; amica etiam tua.
bi, & aliud cura ego jam per hortum juſſero
eam iſtuc tranſire uxorem ad uxorem tuam

Nunc tute amicus mihi es in germanum modum.
Qua ego hunc amorem mihi eſſe avi dicam datum?
Aut quod ego unquam erga Venerem iniquè fecerim,
Cur ſic tot amanti mihi obviam eveniant moræ?
Attat, quid illuc clamoris obſecro in noſtra domo eſt?

ACTUS III. SCENA V.

PARDALISCA ancilla, STALINO ſenex.

NULLA ſum, nulla ſum: tota tota occidi: cor metu mortuum eſt:
Membra miſeræ tremunt: neſcio unde auxilii, præſidii,
Perfugii mihi, aut opum copiam comparem aut expetã
Tanta factis modò mira veris modis intus vidi,
Novam atque integram audaciam cave tibi Cleoſtrata, abſcede
Ab iſta obſecro, ne quid in te malè faxit irâ percita.
Eripite iſti gladium, quæ ſui eſt impos animi.
ST. Nam quid eſt, quod hæc huc timida atq; exanimata exiluit foras?
Pardaliſca. PA. perii. unde meæ uſurpant aures ſonitum?
ST. Reſpice modò ad me. PA. here mi ST. quid tibi,
Quid timida es? PA. perii.
ST. Quid, periiſti? PA. perii, & tu periſti. ST. aperi, quid tibi? PA. væ tibi.
ST. Imò iſtuc tibi ſit. PA. ne cadam, amabo, tene me. ST. quicquid eſt,
Eloquere mihi citò. PA. contine pectus, face ventulum amabo
Pallio. ST. timeo hoc negotium, quid eſt: niſi hæc meraco
Se uſpiam percuſſit flore Libyco. PA. obtine aures, amabo

ST.

.I in malam crucem: pectus, aures, caput, teque
perduint.
m niſi ex te ſcio, quicquid hoc ſit, citò; jam tibi iſt
rebrum diſpercutiam; excetra tu: ludibrio peſſi
adhuc
nę me præbuiſti. PA. here mi. ST. quid vis, mea ancil
la? PA. nimium ſævis.
. Numero dicis. ſed hoc quicquid eſt loquere: in pa
ca refer.
id intus tumulti ſuit? PA. ſcibis. audi malum pe
mum. (exord
od hic modo intus apud nos tua ancilla hoc pa
ipit, quod haud Atticam condecet diſciplinam. S
quid eſt id?
. Timor præpedit dicta linguæ. ST. quid eſt? poſſu
ſcire ego iſtuc
te, quid negotii eſt? PA. dicam: tua ancilla, qua
tuo
ico vis dare uxorē, ea intus. ST. quid intus? quid
.Imitatur malarum malam diſciplinam, viro ſuo q
inter-
iatur vitam. ST. quid ergo? PA. ah! ST. quid eſt? P
interimere ait velle
am. gladium. ST. hem! PA. gladium. ST. quid eu
gladium? PA. habet. ST. hei miſero mihi!
r eum habet? PA. inſectatur omnes domi per æde
nec quenquam
pè ad ſe ſinit adire: ita omnis ſub arcis, ſub lectis
entes metu muſſitant. ST. occidi atque interii! qu
illi (ſimu
ectum eſt mali tam repentè? PA. inſanit. ST. ſceleſti
eſſe credo. PA. imò ſi ſcias dicta, quæ dixit hodie S
iſtuc (de
eto ſcire quid dixit? PA. audi: per omnes Deos

Dejuravit, occiſurum eum hâc nocte, quicu
ST. Me occidet? PA an quicquam ad te attine
PA. quid cum ea negotii
Tibi eſt? ST. peccavi: illuc dicere villicum
PA. ſciens
De via in ſemitā degredere. ST. nunquid mih
PA. Tibi infeſta ſoli eſt plus, quàm cuiquam.
obrem? PA. quia ſe des
Uxorem Olympioni: neque ſe tuam, nec ſe ſ
Neq; viri vitam ſinere in craſtinum protolli. i
ſum
Tibi ut dicerem, ab ea ut caveas tibi. ST. p
Neque eſt, neque fuit me ſenex quiſquam an
què miſer.
PA. Ludo ego hunc facetè. nam quæ facta di
Falſa dixi. hera, atque hæc dolum ex proximo
tulerunt.
Ego huc miſſa ſum ludere. ST. heus Pardaliſc
eſt, quid?
ST. Eſt, quod volo exquirere à te. PA. moram
hi. ST. at tu mihi
Offers mœrorem. ſed etiamne habet nunc Ca
Gladium? PA. habet, ſed duos. ST. quid, duo
rote occiſurum ait.
Altero villicum hodie. ST. occiſſimus ſum or
vivunt.
Loricam induam mihi, optumum eſt opinor.
Mea? non adiit atq; ademit? PA. nemo aude
cedere.
ST. Exoret. PA. orat. negat ponere alio mod
fectò,
Ni ſe ſciat villico non datum iri. ST. atq; ing
Non vult, nubet hodie, nam cur non ego id
quod cœpi,

t cubat mihi? illud quidem volebam, non, ſed noſt
villico.
A. Sæpiculè peccas. ST. timor præpedit verba. verùn
obſecro, dic me uxorem orare, ut exoret illam gladiu
ut ponat, & redire me intrò ut liceat. PA. nunciabo.
T. Et tu orato. PA. & ego orabo. ST. at blandè orate
ut ſoles. ſed audin?
effexis hoc, ſoleas tibi dabo & annulum in digito
ureum, & bona plurima. PA. operam dabo. ST. fac
ut impetres. (cura
A. eo nunc jam, niſi quippiam remoráre me. ST. abi. &
A. Redit eccum tandem obſonatu ejus adjutor. pomp
ducit.

ACTUS III. SCENA VII.

Olympio, Cocus, Stalino.

OL fur, ut ſenteis ſub ſignis duces. CO. qui verò ſun
ſentes?
L. Quia quod tetigêre, illico rapiunt. ſi eas ereptum
illico ſcindunt.
a quoquò adveniunt, ubi ubi ſunt, duplici damno do
minos multant.
O. Eja. OL. atat ceſſo magnificè patrieeq; amiciri, at
que ita hero
o ire advorſum. ST. bone vir, ſalve. OL. fateor. ST
quid fit? OL tu amas.
o eſurio & ſitio. ST. lepidè excuratus inceſſiſti.
. Aha hodie. ST. mane verò, quanquam faſtidis. OL
ei, ei: fœtet
us mihi ſermo. ST. quæ res? OL. hæc res. ST. etiámne
aſtas? OL. enim verè
ἐγμιατά μοι παρέχεις. ST. dabo μέγα κακὸν (ut ego
opinor)
i reſiſtit. OL. ὦ ζεῦ! potin' à me abeas, niſi me vis vo-
mere.

Hodie? ST. mane. OL. quid eſt? quis hic homo eſt
herus ſum. OL. qui herus?
ST. Cujus tu ſervus es? OL. ſervus ego? ST. atq; i
OL. non ſum ego liber?
Memento, memento. ST. mane, atque aſta. OL. o
ST. ſervus ſum tuus.
OL. Optimè eſt, ST. obſecro Olympiſce mi, mi
mi patrone.
OL. Hem ſapis ſanè. ST. tuus ſum equidem. OL
mihi ſervo opus eſt tam nequam?
ST. Quid nunc? quam mox recreas me? OL. cœn
dò ſi ſit cocta.
ST. *Intrò* ergo abeant. OL. properè, citò introite,
deproperate.
ST. *Ego* jam intus ero. facite cœnam mihi, ut
ſit.
Cœnare lepidè nitideque volo nihil moror barbari
Sane eſſe jam. i, ſis: ego hic habito nunc quidem
dium
Ancilla Caſinam intus habere ait, qui me atq; te vi
OL. Scio. ſic ſine habere. nugas agunt. novi eg
malas merces.
Quin tu i modò mecum domum. ST. at pol malu
tuo. i tu modò,
Perſpicito prius, quid intus agatur. OL. tam mihi
vita, quàm tua (te
Tibi cara eſt. ST. verum modò. OL. ſi tu jubes, in

ACTUS IV. SCENA I.

ANCILLA.

Nec pol ego Nemeæ credo, neque ego Olympiæ.
Neque usquam ludos tam feſtivos fieri,
Quàm hic intus fiunt ludi ludificabiles
Seni noſtro, & noſtro Olympioni villico.
Omnes feſtinant intus totis ædibus:

Senex in culinâ, clamat, hortatur cocos:
Quid agitis hodie? quin datis, ſi quid datis?
Properate: cœnam jam eſſe coctam oportuit.
Villicus hic autem cum corona, candidè
Veſtitus, lautè exornatuſque obambulat.
Illæ autem in cubiculo armigerum ornant mulieres.
Quem dent pro Caſinâ nuptum noſtro villico.
Sed nimium lepidè diſſimulat.
Fore hujus quod futurum eſt, dignè autem coqui
Nimis lepide ei rei dant operam, ne cœnet ſenex.
Aulas pervortunt, ignem reſtinguunt aqua.
Illarum oratu faciunt. illæ autem ſenem
Cupiunt extrudere incœnem ex ædibus,
Vt ipſæ ſolæ ventres diſtendant ſuos.
Novi ego illas ambas eſtrices: corvitant, ubi
Comeſſe poſſunt. ſed aperitur oſtium.

ACTVS IV SCENA II.

STALINO, ANCILLA.

Si ſapitis, uxor, vos tamen cœnabitis.
Cœna ubi erit cocta ego ruri cœnavero.
Nam novum maritum: ego & novam nuptam volo
Rus proſequi novi hominum mores maleficos,
Ne quis eam abripiat. facite voſtro animo volupe.
Sed properate iſtum atq; iſtam actutum emittere.
Tandem ut veniamus luci: ego cras hic ero.
Cras habuero, uxor, ego tamen convivium.
AN Fit quod futurum dixi: incœnatum ſenem
Foras extrudunt mulieres. ST. quid tu hic agis?
AN Ego eo, quò me ipſa miſit ST. vero? AN. ſerio.
ST. Quid hic ſpeculare? AN. nihil equidem ſpeculo
Tu hic cunctas: intus alii feſtinant. AN. eo. ST. ab
ST. Abi hinc ſis ergo peſſimarum peſſuma.
Iamne abiit illæc? dicere hic quidvis licet.

Qui AMAT, tamen hercle ſi eſurit, nullum eſurit.
Sed eccum progreditur cum coronâ & lampade
Meus ſocerus, compar, commaritus villicus.

ACTUS IV. SCENA III.

OLYMPIO, STALINO.

AGE tibicen, dum illam educunt huc novam nuptam foras.
Suavi cantu concelebra omnem hanc plateam hymenæo.
Io hymen hymenæe, io hymen. ST. quid agis, mea ſalus?
OL. Eſurio hercle, atq; adeo haud ſitio. ST. at ego amo. OL. at ego hercle
Nihil facio tibi, amor, pericli: mihi inanitate
Jamdudum inteſtina murmurant. ST. nam quid illæc nunc
Tam diu intus remoratur, quaſi ob induſtriã? quãto ego
Plus propero, tanto illa minus. OL. quid ſi etiam occentem hymenæum?
ST. Cenſeo. & ego te adjutabo in nuptiis communibus.
OL. Hymen hymenæe, io hymen. ST. perii hercle ego miſer, dirupi.
Cantando Hymenæum: licet illo morbo, quo dirumpi cupio,
Non eſt copia. OL. edepol næ tu, ſi eſſes æquus, eſſes indomabilis.
ST. Quo argumento? OL. nimis tenax es.
ST. Num me expertus uſpiam? OL. dii melius faciant.
Sed crepuit oſtium, exitur foras.
ST. Dî hercle me cupiunt ſervatum. jam oboluit Caſina procul.

ACTUS IV. SCENA IV.

ANCILLÆ duæ, OLYMPIO, STALINO.

SENSIM ſuperattolle limen pedes, nova nupta: ſoſpes
Iter incipe hoc, ut viro tuo ſemper ſis ſuperſtes, atque

Ut potior pollentia ſis, vincasq; virum, victrixq; ſies.
Superetq; tuum imperium: vir te veſtiat, tu virum de-
ſpolies.
Noctuq; & diu ut viro ſubdola ſies; obſecro memento.
OL. Malo maximo ſuo hercle illicò, ut tantillum pec-
caſſit.
ST. Tace. OL. non taceo. ST. quæ res? OL. mala malæ
malè monſtrant.
ST. Perii. iſtæc facient hanc rem mihi ex paratâ impa-
ratam.
Id quærunt: volunt, hæc ut infecta faciant. AN. age
(Olympio,
Quando vis, uxorem accipe hanc à nobis. OL. date er-
go, daturæ
Unquam ſi eſtis hodie uxorem. ST. abite intrò. AN.
amabo, integræ atque
Imperitæ huic impercito. OL. futurū eſt. valete. ST. ite.
AN. jam valete. ST. jámne abceſſit? OL. uxor domi eſt,
ne time. ST. evax!
Nunc pol ego demum ſum liber. meam corculum, mel-
liculum,
Verculum. OL. heus tu, malo, ſi ſapis, cavebis: mea eſt
hæc. ST. ſcio.
Sed meus fructus eſt prior. OL. tene hanc lampadam.
imò ego illam tenebo
Venus multipotens, bonam vitam mihi
Dediſti, hujus cum copiam mihi feciſti.
Corpuſculum melliculum! OL. mea uxorcula.
ST. Quid eſt? OL. inſtitit plantam. ST. quaſi jocabo,
Nebula haud eſt mollis, atq; cutis hujus eſt.
OL. Edepol papillam bellulam! hei miſero mihi!
ST. Quid eſt? OL. pectus mihi agit nunc hæc cubito.
ST. Quid tu ergo hanc quæſo tractas jam!
At mihi qui bellè hanc tracto, non agit. OL. vaha.
ST. Quid negotii eſt? OL. obſecro, ut valentula eſt?

Pæne expoſivit cubito. ST. cubitum ergo ire vult.
OL. Quin imus ergo? ST. bella bellatula.

ACTUS V. SCENA I.

PARDALISCA ancilla, MURRINA

ACCEPTÆ bene & commodè eximus intus.
Ludos viſere huc in via nuptialeis.
MUR. Nunquam ecaſtor ullo die riſi adæquè,
Neque hoc quod reliquum eſt plus riſuram opinor.
Lubet Chalinum quid agit ſcire novum
Nuptum cum novo marito, nec fallaciam
Aſtutiorem ullus fecit Poeta, atq;
Ut hæc eſt fabrèfacta à nobis. obtunſo
Ore nunc pervelim progrediri ſenem:
Quo ſenex nequior nullus vivit. ne illum
Quidem nequiorem arbitror eſſe, qui locum
Præbet illi * nunc præſidem * * hîc, Pardaliſca,
Eſto: qui hinc exeat, eum ut ludibrio habeas.
PA. lubens fecero, & ſolens. MUR. ſpectato hinc o
Intus, quid intus agant. PA. ** ponè me, amabo.
MUR. Et illi audacius licet quæ vis libere.
Proloqui. PA. tace: voſtra foris crepuit.

ACTUS V. SCENA II.

OLYMPIO, CLEOSTRATA, MURRINA.

NEQUE quò fugiam, neque ubi lateam, neq; hoc
cus quomodo celem,
Scio. tantum herus atque ego flagitio ſuperavimu
ptiis noſtris.
Ita nunc pudeo, atq; ita nunc paveo, atq; ita irrid
ſumus ambo.
Sed ego inſipiens nova nunc facio: pudet, quod
non puditum unquam eſt.

am date, dum mea facta itero: eſt operæ auribu
percipere. (vi
dicula auditū, iteratu ea ſunt, quæ ego intus turba
intus hanc novam nuptam deduxi viā rectā.* clav
luxi: ſed tamen tenebræ ibi erant tanquam nox * *
lloco; fulcio, mollio, ut prior quam ſenex apte de
cumbam.
ardus eſſe illicò cœpi, quoniam * * *
ſpecto itentidem, ſenex * * * *
uæro deinde illecebram ſtupri, principio eam ſua
vium poſco.
epulit mihi manum, nec quietum dare ſibi ſuaviu
me ſinit.
Enim jam magis appropero, magis jam ludet in Caſ
nam irruere.
Cupio illam operam ſeni ſurripere: forem obdo, ne ſen
me opprimat.
MU. Agedum tu adi hunc CL. ubi tua nova nupta e
OL. Perii herclè manifeſta res eſt CL. omnem ord
rem
Fateri ergo æquum eſt quid intus agitur? quid agit
Caſina? ſatin' morigera eſt: OL. pudet dicere me *
o CL Memora ordine, ut occœperas. OL. pudet he
CL. age audacter.
Poſtquam decubuiſti, hinc te volo memorare, qu
factum.
OL. At flagitium eſt. CL. Cavebunt qui aud
faciam.
OL. * Hoc majus eſt. CL perdis? quin tu pergis!
OL. Ubi locus ſumptus porrò eſt, continuò ſtric
dio: atat, babæ, papæ. CL. quid? OL. papæ.
CL. *Flagitium eſt.* OL oh, erat maxumum, gla
haberet metui. id quærere occœpi.

Dum gladium ne habeat, quæro, arripio, capulum.
Sed, quum cogito, non habuit gladium: nam id eſſet
gidius. (non
CL. Eloquere. OL. at pudet. CL. num radix fuit?
CL. Num cucumis? OL. profectò hercle non fuit
quam olerum:
Niſi, quicquid erat, calamitas profectò attigerat
Ita quicquid erat, grande erat.
MU Quid fit denique, ediſſerta. OL. ubi appello C
nam: Caſina, inquam,
Amabo mea uxorcula, cur virum tuum ſic me ſpernit
Nimis tu quidem hercle (audaxes) immerito meo
hæc facis.
Quia te mihi expetivi. illa haud verbum facit, & ſ
veſte id, qui eſtis.
Ubi illum ſaltum video obſeptũ, rogo ut altero ſinat
Volo, ut obvertam cubitiſſim: verbum nullum mutit.
Surgo, ut ineam, atque illi impingo ſuavium.
MU. Perlepidè narras.
OL. Ita quaſi ſentis labra mihi compungit barba.
Continuò in genua aſtãti pectus mihi pedibus percutit.
Decido de lecto præceps, ſubſilit, obtundit os mihi.
Inde foras tacit°(præfiſcini) ex eo hoc ornatu, quo vides,
Ut ſenex hoc eodem poculo, quo ego bibi biberet. CL.
optumè eſt.
Sed ubi eſt palliolum tuum? OL. hîc intus reliqui.
CL. Quid nunc? ſatin' lepidè adita eſt vobis manus? OL.
merito.
CL. St, concrepuerunt fores. OL. num illa me nam ſe-
quitur?

ACTVS V. SCENA III.

STALINO OLYMPIO.

MAXIMO ego ardeo flagitio, nec quid agam meis rebus
ſcio. Nec

e meam ut uxorem aſpiciā contra oculis: ita diſperii,
ınia palam ſunt probra, omnibus modis occidi miſer.
manifeſto faucibus teneor:
e quibus modis purgem ſcio me meæ uxori,
ii expalliat⁹ ſum miſer: palā ſunt clandeſtinæ nuptiæ.
eundam Murrhinam cenſeo mihi, optumum eſt.
dux: ea uxorem meam: ea hanc invenit rimam.
ecquis eſt qui homo munus velit fungier pro me?
uid nunc agam neſcio, niſi ut improbos famulos imiter, ac domo fugiam?
m ſalus nulla eſt ſcapulis, ſi domum redeo.
gas iſtuc dicere licet. vapulo ego hercle invit⁹ tamē
malum merui: hàc dabo protinam, & fugiam. OL. heus, Stalino,
ator. ST. occidi. revocor: quaſi non audiam, abibo.

ACTVS V. SCENA IV.

Chalinus, Stalino, Cleostrata, Murrina, Olympio.

t tu es, qui colere mores Maſſilienſes poſtulas?
nc tu, ſi vis ſubigitare me, proba eſt occaſio.
iiſti hercle. age, accede huc * *

Hic deſunt aliquot verſus, tam in MSS. quàm Editis.

Hàc ibò. caninam ſcævam ſpero meliorem fore.
.. Quid agis tu marite mi vir? unde ornatu hoc advenis?
id feciſti ſcipione, aut quod habuiſti pallium?
l. In adulterio dum mœchiſſat Caſinam, credo perdidit.
. Occidi. CH. etiamne imus cubitum? Caſina ſum. ST. in malam crucem.
.. Non amas me? CL. quin reſponde tuo quid factum eſt pallio?
. Bacchæ ergo hercle uxor, Bacchæ, Bacchæ, hercle uxor.

AN.

AN. Nugatur ſciens. nam ecaſtor nunc Bacchæ nul
dunt.
ST. Oblitus fui. ſed tamen Bacchæ. CL. quid Bac
id fieri non poteſt.
OL. Times ecaſtor. ST. egone? OL. haud mentiu
clè. nam palàm eſt.

Hic in MSS. lacuna eſt.

ST. Non taces? OL. non herclè verò taceo. nam i
xumo
Me obſecraviſti opere, Caſinam ut poſcerem u
ST. Tui amoris cauſſâ ego iſtuc feci. CL. imo he
lius. (d
Te quidem oppreſſi ST. feci ego iſtæc dicta-qu
CL. Rogitas etiam? ST. ſiquidem hercle feci, feci i
ter. (n
CL. Redi modo huc intrò: monebo, ſiquidem mer
ST. Hercle opinor potius vobis credā, quod vos c
Sed, uxor, da viro hanc veniam. Murrhina, ora, Cl
tam:
Si unquam poſthac aut amaſſo Caſinam, aut oc
modo,
Nedum ut eam amaſſo: ſi ego unquàm adeò poſth
admiſero:
Nulla cauſſa eſt, quin pēdentē me, uxor, virgis ve
MU. Cenſeo, ecaſtor, veniam huic hanc dandam. C
ciam ut jubes.
Propter eam rem hanc tibi nunc veniam minùs g
proſpero;
Hanc ex longâ longiorem ne faciamus Fabulam.
ST. Non irata es? CL. non ſum irata. ST. tuæ fid
do? CL. meæ.
ST. Lepidiorem uxorem nemo quiſquam, quàm eg
beo, hâc habet.

:L. Age tu, redde huic ſcipionem & pallium, CH. tene, St. libet.

:H. Mihi quidem edepol inſignitè facta eſt magna injuria.

)uobus nupſi, neuter fecit, quod novæ nuptæ ſolet.

GREX.

PECTATORES, quod futurum eſt intus, hic memorabimus.

Iæc Caſina hujus reperietur filia eſſe è proximo:

aque nubet Euthynico noſtro herili filio.

Iunc vos æquum eſt, manibus meritis meritam mercedem dare.

Qui faciet, clam uxorem ducat ſcortum ſemper, quod volet.

'erùm qui non manib' clarè, quantum poterit, plauſerit,

i pro ſcorto ſupponetur hircus unctus nautea.

FINIS CASINÆ.

CISTELLARIA.

DRAMATIS PERSONÆ.

:NIUM meretrix. ALCESIMARCHUS adoleſcens.

MNASIUM meretrix. LAMPADIO ſervus.

IA. PHANOSTRATA uxor.

ILIUM prologus. HALISCA ancilla.

LÆNIS lena. DEMIPHO ſenex.

CATERVA.

ARGUMENTUM.

COMPRIMIT adoleſcens Lemnius Sicyoniam;

Is redit in patriam, & gnatam generat nuptiis.

Si

Sicyonia parit æquà puellam. hanc ſervolus
Tollit, atque exponit, & ex inſidiis aucupat
Eam ſublatam meretrix alii detulit.
Lemno pòſt rediiens ducit, quam compreſſ
Lemniq́ue natam deſpondit adoleſcentulo
Amore capto illius projectitiæ.
Requirens ſervus reperit, quam projecera
Itaque lege hanc, & ritè civem cognitam
Alceſimarchus, ut erat nactus poſſidet.

ACTUS I. SCENA I.

SILENIUM, GYMNASIUM, meretrices, l

CUM ego antidhac te amavi, & mihi amica
Mea Gymnaſium, & matrem tuam: tum i
Aperuiſtis, tu atque hæc. ſoror ſi mea eſſes,
Quî magis potueris mihi honorem ire habi
Neſcio, niſi, ut meus eſt animus, fieri
Non poſſe arbitror: ita omnibus relictis rebu
Mihi frequentem operam dediſtis. eò ego v
Amo, & eò à me magnam iniſtis gratiam.
GY. Pol iſtoc quidem non pretio eſt facilè
Frequentare tibi; utilesq́ue habere:
Ita in prandio nos lepidè atque nitidè
Accepiſti apud te, ut ſemper meminerimus.
SI. Lubentíque edepol animo factum, & fiet
Quæ vos arbitrabor velle, ea ut expetam.
LE. Quod ille dixit, qui ſecundo vento vectu
Tranquillo mari, ventum gaudeo ecaſtor ad
Ita hodie hîc acceptæ ſumus ſuavibus modis
Nec, niſi diſciplina, apud te fuit quicquam
Ibi, quin mihi placeret. SI. quid ita, amabo
LE. Raro nimium dabat quod biberem: atqu
Infuſcabat. GY. amabo, hiccine iſtud decet?
LE. Juſq́ue faſq́ue eſt: nemo alienus hîc eſt

.. io vos, quia me colitis & magnificitis.
..et pol, mea Silenium, hunc eſſe ordinem
..entes inter ſe, beneque amicitiâ utier:
videas ſummo genere natas,
..s matronas, ut amicitiam colunt,
eam junctam benè habent inter ſe.
ſtud nos faciamus, ſi idem imitemur,
.. vix vivimus cum invidiâ ſummâ.
..pum nos volunt eſſe indigentes.
..piâ nihilo volunt nos poteſſe,
mnium rerum nos indigere,
nus ſupplices. eas ſi adeas,
quàm aditum mâlis: ita noſtro ordini
andiuntur: clam, ſi occaſio uſquam eſt,
rigidam ſubdolè ſuffundunt.
.. ſuis prædicant nos ſolere:
lices eſſe ajunt: eunt depreſſum:
.. libertinæ ſumus. & ego & tua mater ambæ
es fuimus: illa te, & ego hanc mihi educavi
us conventitiis. neque ego hanc ſuperbiæ cau-

.. meretricium quæſtum, niſi ut ego eſurirem.
ius fuerat eam viro dare nuptum potius. LE.
..eja!
..lem ecaſtor cotidiè viro nubit, nupſitq; hodie,
ox noctu. nunquam ego hanc viduam cubare
i.
ec non nubat, lugubre fame familia pareat.
..eſſe eſt, quo tu me modo voles eſſe, ita eſſe, ma-
..
tor haud me pœnitet, ſi, ut dicis, ita futura es.
..idem ita eris, ut volo, nunquam Hecata fies.
.. iſtam, quam nunc habes, ætatulam obtinebis,
dãno, & mihi lucro ſine meo ſæpè eris ſumptu.
GY.

GY. Dii faxint. LE. ſine operâ tuâ nihil Di horunc fac
poſſunt.
GY. Equidem hercle addam operam ſedulò. ſed quid t
inter iſtæc verba,
Meus oculus, mea Silenium (nunquam ego te triſtiorem
Vidi eſſe) quid, cedo, te obſecro tam abhorret hilaritud
Neque munda adæque es, ut ſoles hoc ſis vide, ut peti
Suſpirium altè! & pallida es, eloquere uobis utrunqu
Et quid tibi eſt, & quid velis noſtram operam, ut no
ſciamus.
Noli obſecro lacrimis tuis mihi exercitum imperare.
Mea. SI. excrucior, mea Gymnaſium, malè maceror.
Doleo ab animo, doleo ab oculis, doleo ab ægritudi-
ne.
Quid dicam? niſi ſtultitiâ mea in me mœrorem rapi.
GY. Indidem, unde oritur, facito ut facias ſtultitiam ſe-
pelibilem,
SI. Quid faciam? GY. in latebras abſcondes pectore pe-
nitiſſimo?
Tuam ſtultitiam ſola facito ut ſcias ſine aliis arbitris. SI.
at mihi.
Cordoliũ eſt GY. quid id? unde eſt tibi cordolium, com-
memora obſecro?
Quod neque ego habeo, neque quiſquam alia mulier, ut
perhibent viri.
SI. Si quod eſt, quod doleat, dolet: ſi autem non eſt, ta-
men hoc hîc dolet.
GY. Amat hæc mulier. SI. eho! an amare occipere, ama-
rum eſt, obſecro?
GY. Namque ecaſtor Amor & melle & felle eſt fœcun-
diſſimus:
Guſtu dat dulce, amarum ad ſatietatem uſque oggerit
SI. Ad iſtam faciem eſt morbus, qui me, mea Gymna-
ſium, macerat.

GY

us eſt amor. SI. ergo in me peculatũ facit.
no es, erit iſti morbo melius. SI. confidam

niat, qui huic morbo facere medicinam

i. Spissum iſtud amanti eſt verbum, Venit.
ulpâ & ſtultitiâ pejus miſera maceror:
m unum mihi exoptavi, quî cum ætatem

magis conducibile eſt iſtuc, mea Sileniũ
& cum eo ætatem exigere cui nupta eſt

ıeretrix fortunati eſt oppidi ſimillima,
ım rem obtinere ſola ſine multis viris.
gatis: quâ arceſſitæ cauſâ ad me eſtis, elo-

ter, quia ego nolo me meretricem dicier,
le eâ re geſſit morem morigeræ mihi,
go amarẽ graviter, ſineret cum eo vivere.
tor fecit: ſed tu en unquam cum quiquam

SI. niſi quidem cum Alceſimarcho, ne-

tiam meam mihi alius quisquam immi-
obſecro
inſinuavit pacto ſe ad te? SI. per Diony-

m me ſpectatum duxit. dum redeo domũ,
ſecutus eſt clanculum me uſque ad fores.
iam inſinuavit cum matre, & mecum ſi-

neribus, donis. GY. mihi iſtum hominem
ri,

Ut

Vt ego illum vorſarem! SI. quid opus eſt verbis
tudine
Cœpi amare contrà ego illum, & ille me. LE.
lenium. SI. quid eſt?
LE. ASSIMULARE amare oportet. nam ſi ames
plo,
Melius illi multò, quem ames, conſulas, quàn
SI. At ille conceptis juravit verbis apud matren
Me uxorem ducturum eſſe: ei nunc alia ducenc
mum.
Sua cognata Lemnienſis, quæ habitat hîc in pro
Nam eum pater ejus ſubegit, nunc mea mate
mihi, (I
Quia non redierim domũ ad ſe, poſtquam ean
Eum uxorem ducturum eſſe aliam. LE. nihil a
jurium eſt.
SI. Nunc te amabo, ut hanc hoc triduum ſolun
Eſſe hîc, & ſervare apud me. nam ad matrẽ arcel
LE. Quanquam mihi iſtud erit moleſtum trid
damnum dabis.
Faciam. SI. facis benignè & amicè. ſed tu Gy
mea,
Si me abſente Alceſimarchus veniet, nolito acr
Eum inclamare. utut erga me eſt meritus, mihi
tamen.
Sed, amabo tranquillè: ne quid, qui illi doleat d
Accipias claves, ſi quid tibi opus erit promptu,
Ego volo ire. GY. ut mihi excivisti lacrumas?
mnaſium mea.
Bene vale. GY. cura te amabo; ſiccine immunda

ΣY. Quando ita tibi lubet, vale atq; ſalve. SI. ſi poſſim, velim. (mihi

GY. Nunquid me vis, mater, intrò quin eam? ecaſtor
[V]iſa amare. LE. iſtoc ergo aures graviter obtundo tuas
[N]e quem ames. abi intrò, GY. nunquid me vis? LE. ut valeas. GY. vale.

ACTVS I. SCENA II.

Lena.

[I]DEM mihi, magnæ quod parti eſt vitium mulierum,
[Q]uæ hunc quæſtum facimus: quæ ubi ſaburratę ſumus.
[L]argiloquæ extēplo ſumus: plus loquimur, quàm ſat eſt.
[N]am illanc ego olim, quæ hinc flens abiit, parvolam
[P]uellam projectam ex angiportu ſuſtuli.
[A]doleſcens quidam hic eſt apprimè nobilis,
Quin ego nunc quia ſum onuſta meâ ex ſententiâ,
Quiaque adeò me complevi flore Liberi,
[M]agis libera uti lingua conlibitum eſt mihi:
[T]acere nequeo miſera quod tacito uſus eſt)
[S]icyone ſummo genere ei vivit pater:
[I]s amore miſerę hanc deperit mulierculam,
[Q]uæ hinc modo flens abiit, contrà amore hæc perdita'ſt,
[E]am meæ ego amicæ dono huic meretrici dedi,
Quòd ſæpè mecum mentionem fecerit,
[P]uerum aut puellam alicunde ut reperirem ſibi
[R]ecens natum, eapſe quod ſibi ſupponeret.
[U]bi mihi poteſtas primùm evenit, illicò
[F]ecit ejus eii; quod me oravit, copiam.
[P]oſtquam puellam eam à me accepit illicò
[E]andem puellam peperit, quam à me acceperat,
[S]ine obſtetricis opera, & ſine doloribus,
[I]tem ut aliæ pariunt, quæ malum quærunt ſibi.
[N]am amatorem ajebat eſſe peregrinum ſibi,
[S]uppoſitionem ejus rei facere gratia,

Id

Id duæ nos ſolæ ſcimus : ego quæ illi dedi.
Et illa, quæ me accepit; præter vos quidem.
Hæc ſic res geſta eſt, ſi quis uſus venerit,
Meminiſſe ego hanc rem vos volo. ego abeo domum.

ACTUS I. SCENA III.

AUXILIUM *Prologus.*

Utrunque hæc, & multiloqua & multibiba eſt anus.
Satine vix reliquit Deo, quod loqueretur loci?
Ita properavit de puellæ proloqui
Suppoſitione. quod ſi tacuiſſet, tamen
Ego eram dicturus Deus, qui poteram planius.
Nam mihi eſt Auxilio nomen. nunc operam date,
Ut ego argumentum hoc vobis planè perputem.
Fuêre Sicyoni jamdiu Dionyſia.
Mercator venit huc ad ludos Lemnius,
Iſque hîc compreſſit virginem adoleſcentulus,
Vinolentus, violentus, multâ nocte, in viâ.
Is ubi malam rem ſcit ſe meruiſſe, illicò
Pedibus perfugium peperit, in Lemnum aufugit:
Ubi habitabat tum. at illa quam compreſſerat,
Decumo pôſt menſe exacto hîc peperit filiam.
Quoniam reum ejus facti neſcit qui ſiet,
Paternum ſervum ſui participat conſilii,
Dat eam puellam ei ſervo exponendam ad necem.
Is eam projecit. hæc puellam ſuſtulit.
Ille clam obſervavit ſervus,
Quò aut quas in ædes hæc puellam deferat.
Ut eampſe vos audiſtis confiterier,
Dat eam puellam meretrici Melænidi,
Eaque educavit eam ſibi pro filiâ
Benè ac pudicè. tum illic autem Lemnius
Propinquam uxorem duxit, cognatam ſuam.
Ea diem ſuum obiit, facta morigera eſt viro.

a ille uxori juſta fecit, illicò
migravit: duxit uxorem hìc ſibi
, quam olim virginem hìc compreſſerat,
cognoſcit eſſe, quam compreſſerat:
dicit, ejus ſe ex injuriâ
e gnatam, atque eam ſe ſervo illicò
exponendam. ille extemplò ſervolum
am eundem perſequi, ſi quâ queat
e, qui ſuſtulerit, ei rei nunc ſuam
usque aſſiduò ſervus dat, ſi poſſiet
cem illam invenire, quam olim tollere,
ſe exponebat, ex inſidiis viderit.
quod reliquum reſtat, volo perſolvere:
ngatur nomen, ne quid debeam.
ens hic eſt Sicyoni: ei vivit pater.
e projecticiam illam deperit,
idum flens hinc abiit ad matrem ſuam:
nunc contra, qui eſt amor ſuaviſſimus.
r Humana, nihil eſt perpetuum datum,
dolescenti dare vult uxorem. hoc ubi
eſcivit, juſſit arceſſi eam domum.
ſic geſta eſt. bene valete, & vincite
verâ, quod feciſtis antidhac.
veſtros ſocios, veteres & novos:
auxilia veſtris juſtis legibus,
perduelles, parite laudem & lauream:
s victi Pœni pœnas ſufferant.

ACTVS II. SCENA I.

Alcesimarchus adoleſcens,
ilænis lena.

ego amorem primùm apud homines carnifici-
am commentum. (nam.
go de me conjecturam domi facio, ne foris quæ-

Qui omnes homines ſupero atq; antideo crucia
bus animi :
Jactor, crucior, agitor, ſtimulor, verſor in amo
miſer. (i
Exanimor, feror, differor, diſtrahor, deripior : it
Animi habeo: ubi ſum, ibi non ſum : ubi non ſum
animus. (id co
Ita mihi omnia ingenia ſunt: quod lubet, non lu
Ita me amor laſſum animi ludificat, fugat, agit, a
Raptat, retinet, lactat, largitur; quod dat, non da
dit :
Modò quod ſuaſit, diſſuadet: quod diſſuaſit, id o
Maritimis moribus mecum experitur: ita meum
amantem
Animum: neque, niſi quia miſer non eo peſſum, 1
la abeſt (
Perdito pernicies. ita pater apud villam detinuit
Ruri continuos : neq; licitum interea eſt meam
Eſtne hoc miſerum memoratu ?
ME. Eò facetu's quia tibi alia eſt ſponſa locup
mnia ?
Habeas. neq; nos factione tantâ, quantâ tu, ſu
Neque opes noſtræ tam ſunt validæ quàm tuæ :
tamen:
Haud metuo, ne jusjurandum noſtrum quicqu
Tu jam, ſi quid tibi dolebit, ſcies quâ doleat gra
AL. Dî me perdant. ME. quodcunque optes, ve
contingere. (ſpondi
AL. Si illam uxorem duxero mihi unquam, qu
ME. Et me, ſi unquam tibi uxorem filiam dedero
At Perjurare me patiere? ME. atque aliquantò f
Quam me meamq; rem perire & ludificari filiar
Abi quærere, ubi jurando tuo ſatis ſit ſubſidii :
Hic apud nos jam, Alceſimarche, confregiſti teſſ

e ſemel periculum. ME. ſæpe feci, quod factum
queror. (pabo vetus:
cedde mihi illam. ME. Inter novam rem verbũ uſur-
od dedi, datum non vellem: quod reliquum eſt, non
dabo. (tibi.
Non remiſſura es mihi illam? ME. pro me reſponſa
Non remittes? ME. ſcis jamdudum omnem meam
ſententiam.
Satin' tibi iſtic in corde certum eſt? ME. quin ego
commentor quidem:
n edepol iſtæc tua dicta nunc in aures recipio.
Non: hem, quid agis? ME. Igitur animum advorte,
ut quid agas, ſcias.
At ita me dî deæque, ſuperi atque inferi, & medio-
rumi,
q; me Iuno regina, & Iovis ſupremi filia,
q; me Saturnus patruus ejus. ME. ecaſtor pater.
Itaq; me Ops opulenta illius avia. ME. imo mater
quidem.
Iuno filia & Saturnus patruus, & ſummus Iuppi-
ter:
me delenis: propter te hæc pecco. ME. perge dicere.
Anne ut etiam quid conſultura ſis ſciam? ME. perge
eloqui (Iuppiter,
n remittam: definitum eſt. AL. enimverò, ita me
q; me Iuno & Saturnus; ita, quid dicam, neſcio.
ſcio: Imò, mulier, audi, meam ut ſcias ſententiam:
ne omnes magni minutiq; & patellarii
int, ne ego dem vivus hodie ſavium Silenio,
i ego teq; tuamq; filiam, meq; hodie obtruncavero,
ea autem cum primo luci cras niſi ambo occidero:
quidem hercle niſi pedatu tertio omnis efflixero,
i tu illam remittis ad me, dixi quæ volui. vale.
. Abiit intro iratus, quid ego nunc agam? ſi redierit.

Illa ad hunc, ibidem loci res erit, ubi odium occœperit
Illam extrudet, quum hanc uxorem Lemniam ducet do-
mum. (opu'ſt
Sed tamen ibo & perſequar. amens ne quid faciat, cau
Poſtremo, quando æqua lege pauperi cum divite
Non licet, perdam operam potiùs, quàm carebo filiâ
Sed quis hic eſt, qui rectâ plateâ curſum hîc contendit
ſuum?
Et illud paveo, & hoc formido: ita tota ſum miſera
metu.

ACTUS II. SCENA II.

LAMPADISCUS.

ANUM ſectatus ſum clamore per vias:
Miſerrimam habui. ut illæc hodie quot modis
Sibi moderatrix fuit, atq; immemorabilis!
Quot illi blanditias! quid illi promiſi boni!
Quod admœnivi illic fabricas! quot fallacias!
In quæſtione vix exſculpſi ut diceret,
Quia ei promiſi dolium vini dare.

ACTUS II. SCENA III.

PHANOSTRATA, LAMPADISCUS, MELÆNIS.

AUDIRE vocem viſa ſum ante ædis modò
Mei Lampadiſci ſervi. LA. non ſurda es, hera:
Rectè audiviſti. PH. quid agis hic? LA. quod gaudeas.
PH Quid id eſt? LA. hinc ex hiſce ædibus paulò prius
Vidi exeuntem mulierem. PH. illam, quæ meam
Gnatam ſuſtulerat? LA. rem tenes. PH. quid poſtea?
LA. Dico ei, quo pacto eam ab hippodromo viderim
Herilem filiam noſtram ſuſtollere.
PH. Extimuit tum illa? ME. horret corpus, cor ſalit.
Nam mihi ab hippodromo memini afferre parvulam
Puellam, eamque me mihi ſupponere.

PH

ge perge quæſo, animus audire expetit,
gesta ſit. ME. utinam audire non queas!
ergo illam his alloqui dictis: illæc anus
itò matrem, ne ſe deſerat, vocat:
illæc tibi nutrix eſt, ne matrem cenſeas.
reduco & voco ad divitias, ubi
cere in luculentam familiam:
tibi talenta magna viginti pater
oris. non enim hic, ubi ex Tuſco modo
tibi indignè dotem quæras corpore.
n amabo meretrix illa eſt, quæ illam ſuſtulit?
nò meretrix fuit, ſed ut ſit, de ea re eloquar.
erdita eam illam ad me ſodalis mea:
ei amplexa eſt genua, plorans, obſecrans.
ſerat ſe: eam ſuam eſſe filiam,
am peperiſſe, ſanctè adjurabat mihi.
quam quæris, inquit, ego amicæ meæ
quæ educaret eam pro filiola ſua.
it, inquit, ubi ea eſt? inquam extempulo.
ervare me dei obſecro. ME. at me perditis.
uoi illam dediſſet exquiſiſſe oportuit.
uæſivi: & dixit, meretrici Mælenidi.
eum elocutus eſt nomen. interii, peri.
i elocuta eſt, ego continuò anum interrogo:
bitat, inquam, duc ac demonſtra mihi.
a eſt, inquit, peregre hinc habitatum. ME. obſi-
pat
am. LA. quò avecta eſt, eò ſequemur. ſiccine
ugas? periiſti, ni hercle hoc ediſſeris.
e usq; adeò. donec ſe adjurat anus
ibi monſtrare. PH. at non miſſam oportuit.
rvatur: Sed illæc ſe quandam ajebat mulierem
ene volentem convenire etiam prius,
une qua cum id eſſet ſibi negotium.

Et ſcio venturam. ME. me indicabit, & ſuas
Ad meas miſerias addet. PH. fac me conſcium.
Quid nunc vis facere me? LA. intro abi, atque
Vir tuus ſi veniet, jube domi opperirier,
Ne in quæſtione mihi ſit, ſi quid eum velim.
Ego ad anum recurro rurſum. PH. Lampadio, ad
Cura. LA. perfectum ego hoc dabo negotium.
PH. Deos teque ſpero. LA. eoſdem ego, qui
ME. Adoleſcens aſta, atque audi. LA. mea' mulier,
cas? (appl
ME. Te. LA. quid negotii eſt? nam occupatus ſum.
ME. Quis iſtic habitat? LA. Demipho dominus me
ME. Nempe iſtic eſt, qui Alceſimarcho filiam
Suam deſpondit in divitias maxumas?
LA. Is ipſus eſt. ME. eho tu quàm vos igitur filiam
Nunc quæritatis alteram? LA. ego dicam tibi,
Non ex uxore gnatam uxoris filiam.
ME. Quid iſtuc eſt verbi? LA. ex priore muliere
Nata, inquam, meo hero filia eſt. ME. certò modò
Hujus, quæ locuta eſt, quærere ajebas filiam.
LA. Hujus ego quæro. ME. quo modo igitur, obſec
Hæc eſt prior, quæ nupta nunc eſt? LA. conteris
Tu tuâ me oratione, mulier, quisquis es.
Medioxumam quam duxit uxorem, ex eâ
Nata eſt hæc virgo, Alceſimarcho quæ datur.
Ea uxor diem obiit. jam ſcis. ME. teneo iſtuc ſatis.
Sed ego illud quæro confragoſum, quo modo
Prior poſterior ſit, poſterior ſit, prior?
LA. Prius hanc compreſſit, quàm uxorē duxit dom
Prius gravida facta eſt, priusque peperit filiam.
Eam poſtquam peperit, juſſit parvam projici.
Ego projeci eam, alia mulier ſuſtulit:
Ego inſpectavi. herus hanc duxit pòſt ibi.
Eam nunc puellam filiam ejus quærimus.

unc ſupina ſurſum in cœlum conſpicis?
unc jam iſtuc quò properabas, nihil moror.
ntellexi. LA. diis hercle habeo gratiam:
ai intellexes, nunquam credo amitteres.
. Nunc mihi bonæ neceſſum'ſt eſſe ingratiis,
anquam eſſe nolo. rem palàm eſſe intellego.
nc egomet potius hanc inibo gratiam
illis, quàm illæc indicet me. ibo domum,
q; ad parentes ſuos reduco Silenium.

ACTVS III.

Melænis, Alcesimarchus, Silenium.

M elocuta ſum tibi omnem: ſequere me, mea Silenium.
eorum, cujam eſſe oportet te, ſis potius quàm mea.
ianquam invita te carebo, meum animum ego inducam tamen,
illud quod tuam in rem bene conducat, conſulam.
m hîc crepundia inſunt, quibus cum te illa olim ad me detulit,
ıç mihi dedit: parentes te ut cognoſcant faciliùs.
ipe hanc ciſtellam, Haliſca, atq; agedum pulta illas fores.
: me orare, ut aliquis intus prodeat properè ociùs.
. Accipe me ad te, Mors, amicum & benevolum. SI. mater mea,
imus miſeræ. AL. utrum hàc me feriam, an ab lævâ latus? ME. quid tibi
? SI. Alceſimarchum non vides tenentem ferrum manu? (accurrite.
. Ecquid agis? remorare? lumen linque. SI. amabo
ſe interimat. AL. ò Salute mea ſalus ſalubrior,
nunc, ſive ego volo ſeu nolo, ſola me ut vivam facis.
.. Hau? voluiſti iſtuc ſeverum facere? AL. nihil mecum tibi:

ciat
Eadem, ſi poſſum tranquillum facere ex irato m

ACTVS IV. SCENA I.

LAMPADISCUS ſervus.
PHANOSTRATA mulier.

NULLAM ego me vidiſſe credo magis anum ex
lem
Quàm illæc eſt. quæ dudum faſſa eſt mihi, q
ciat.
Sed eccam heram video. ſed quid hoc eſt, her
ſtella hîc jacet
Cum crepundiis? nec quenquam conſpicor
via?
Faciundum eſt puerile officium: conquiniſcam
PH. Quid agis, Lampadio? LA. hæc ciſtella
hinc ab nobis domo eſt?
Nam hinc ab oſtio jacentem ſuſtuli. PH. quid
Super anu? LA. ſceleſtiorem in terra nullam

A. Sanane es? PH. hæc ſunt profectò. LA. pergin? PH. hęc ſunt. LA ſi mihi
lia mulier iſtoc pacto dicat, dicam eſſe ebriam.
PH. Non ecaſtor caſſa memoro. nam, obſecro, unde hæc gentium?
ut quis deus objecit hanc ante oſtium noſtrum? quaſi
)editâ operâ in tempore ipſo. Spes mihi ſancta ſubvenit.

ACTVS IV. SCENA II.

HALISCA ancilla, LAMPADICVS ſervus. PHANOSTRATA mulier.

ISI. quid mihi opis.
)i dant, diſperii: neq; unde auxilium expetam habeo.
taq; petulantia mea me animi miſeram habet:
)uæ in tergum meum ne veniat, malè formido:
i hera mea ſciat, tam ſocordem eſſe, quam ſum.
)uam ne in manibus tenui atq; accepi hic ante ædes.
Ciſtellam? ubi ea ſit, neſcio: niſi, ut opinor,
oca hæc circiter excidit mihi mi homines.
Mi ſpectatores, facite indicium, ſi quis
'idit, ſi quis eam abſtulerit, quiſq;
uſtulerit & utrum hac an illac iter inſtiterit.
Ion ſum ſcitior, quæ hos rogem, aut quæ fatigem,
)ui ſemper malo muliebri ſunt lubentes.
Iunc veſtigia, ſi qua ſunt, noſcitabo.
Tam ſi nemo hac præteriit, poſtquam intrò abii,
Ciſtella hic jaceret. quid, hic? periit opinor.
ctum eſt: ilicet me infelicem & ſceleſtam.
Iulla eſt, neq; ego ſum uſquam. perdita perdidit me.
ed pergam, ut cœpi, tamen: quæritabo,
Iam & intus paveo, & foris formido: ita nunc
trobiq; me metus agitat: illo ſunt homines miſerè
liſeri: ille nunc lætus eſt, quiſquis eſt, qui illam habet.

Quæ neq; illa illi quicquam uſu'ſt: mihi eſſe po
Sed memet moror, quum hoc ago ſecius.
Haliſca, hoc age, ad terram aſpice, & deſpice:
Oculis inveſtigans aſtutè augura. LA. hera.
PH. Hem, qui eſt? LA. hæc eſt, PH. quis? LA. c
excidit ciſtella:
Certè eccum locum ſignat, ubi ea excidit. PH.
HA. Sed is hàc iit: hac ſocci video veſtigium
In pulvere: perſequar hàc in hoc jam loco cu
Conſtitit hîc meis turbo oculis modò ſe objecit
Neque prorſum iit hâc hic ſterit: hinc illuc exii
Concilium fuit. ad duos attinet hi qui ſunt!
Attat, ſingulum video veſtigium, ſed is hâc abi
Contemplabor. hinc huc iit: hinc nusquam ab
Actam rem ago. quod periit, periit: meum qu
tium
Cum ciſtella: redeo intrò. PH. mulier, mane:
Qui volunt te conventam. HA. quis me revoc
LA. Bona fœmina, & malus maſculus volunt t
HA. Malum aufer, bonum mihi opus eſt, poſt
Plus, qui vocat, ſcit quod velit, quàm ego quæ
vertor.
Ecquem vidiſti quærere hic, amabo, in hâc reg
Ciſtellam cum crepundiis, quem ego hic amiſi
Nam dudum ut accurrimus ad Alceſimarchun
vitam
Interimeret, tum mihi puto præ timore hîc e
Ciſtellam. LA. hæc mulier noſtra eſt, quin op
mus, hera, parumper.
HA. Diſperii miſera. quid ego heræ meæ dicar
opere tanto
Servare juſſit, qui ſuos Silenium parentes.
Facilius poſſet noſcere, quæ heræ meæ ſupposi
va:

Quam quædam meretrix ei dedit. LA. nimirum hæc rem fabulatur.
Hanc ſcire oportet filia tua ubi ſit, ſignis ut dicit.
HA. Nunc eam vult ſuæ matri & patri, quibus nata eſt, reddere ultrò.
Mi homo, obſecro alias res geris. egò tibi meas res mando.
LA. Iſtuc ago: atque iſtuc mihi cibus eſt, quod fabulare:
Sed inter rem iſtam agendam heræ huic reſpondi, quod rogabat.
Nunc ad te redeo, ſi quid eſt, opus, dic, impera & tu.
Quid quæritabas? HA. mi homo, & mea mulier, vos ſaluto.
PH. Et nos te. ſed quid quæritas? HA. veſtigium hic requiro.
Quà aufugit quædam neſcio quò mihi. PH. quid id? quid id nam eſt?
HA. Alienum quod damnum afferat, & mœrorem familiarem.
LA. Mala merx, hera, hæc & callida eſt. PH. ecaſtor ita videtur.
LA. Imitatur nequam beſtiam & damnificam. PH. quam nam amabo?
LA. Involvolum, quæ in pampini folio intorta implicat ſe:
Itidem hæc exorditur ſibi intortam hic orationem.
Quid quæritas? HA. ciſtella mihi hic, mi adoleſcens, evolavit.
LA. In caveam latam oportuit. HA. non edepol præda magna.
LA. Mirum, quin grex venalium in ciſtellâ infuerit unà.
PH. Sine dicat. LA. ſi dicat quidem. PH. age loquere tu quid ibi infuerit.

HA. Crepundia una. LA. eſt quidam homo, qui
ait ſ. ſcire ubi ſit.
HA. At pol ille à quâdam muliere, ſi eam monſtret,
tiam meat.
HA. At pol ille quidam volt dari mercedem. HA.
illa quædam.
Quæ illam ciſtellam perdidit, cuidam negat eſſe,
det
LA. At enim ille quidam argentum expetit. HA.
quicquam argentum expetit.
LA. At pol ille quidem, mulier, in nulla opera g
ta eſt.
PH. Commoda loquelam tuam: tibi nunc prædim
confitemur
Ciſtellam habere. HA at vos Salus ſervaſſit, ubi ea
eſt?
PH. Salvam eccam. ſed ego rem meam magnam c
bulari
Tecum volo, ſociam te mihi adopto ad meam ſalu
HA. Quid iſtuc negotii eſt? aut quis es? PH. ego ſi
lius mater.
Quæ hæc geſtitavit. HA. hìccine tu ergo habitas?
ariolare.
Sed quæſo ambages, mulier, mitte, atq; hoc age;
Eloquere, unde hæc ſunt tibi, citò, crepundia.
HA. Mea hæc herilis geſtitavit filia.
LA. Mentiris, nam mea geſtitavit, non tua.
PH. Ne obloquere. LA. taceo. PH. mulier, perge d
Ubi ea eſt, quæ geſtitavit? HA. hìc in proximo.
PH. Iſtic quidem edepol mei habitat viri gener.
LA. Næ. PH. obloquere rurſum, perge porrò dicer
Quot annos nata dicitur? HA. ſeptem & decem.
PH. Mea eſt. LA. ea eſt, ut numerus annorum attu

I. Quod quærebas, reppeiiſti: jam quæro meam.
. Pol hæ ſuas ſunt nactæ, quæro tertiam.
I. Quod quæritabam, filiam inveni meam.
A. ÆQUUM eſt tenere, per fidem quod creditum eſt.
: bene merenti ſit malo benignitas.
ſtra hæc alumna eſt tua profecto filia:
redditura hera eſt tibi tuam: & eâ gratiâ
mo profecta eſt, cæterum ex ipſa obſecro
quiritore: ego ſerva ſum. PH æquum poſtulas.
HA. Illius ego iſtanc eſſe malo gratiam.
I iſtanc ciſtellam obſecro ut reddas mihi.
I. Quid ſit Lampadio? LA. quod tuum eſt, teneas tuum.
I. At me hujus miſeret. LA. ſic faciundum cenſeo.
ciſtellam tu, & intrò abi cum iſtâc ſimul.
H. Tibi auſcultabo. tene tu ciſtellam tibi.
eamus intrò. ſed quod nomen eſt tuæ
minæ? HA. Melænis. PH. i præ, jam ego te ſequar.

ACTUS V.

DEMIPHO ſenex, LAMPADIO, ſervus.

ID hoc negotii eſt, quòd omnes homines fabulantur per vias,
hi eſſe filiam inventam? & Lampadionem me in foro
æſiviſſe ajunt. LA. here, unde is? DE. ex ſenatu. LA. gaudeo?
bi meâ operâ liberorum eſſe amplius. DE. & enim non placet.
hil moror alienâ operâ mihi fieri plures liberos.
I quid iſtuc eſt? LA. propera ire intrò huc ad affinem tuum:
iam tuam jam cognoſces. intus ibidem uxor tua eſt.
i citò. DE. prævorti hoc certum'ſt rebus aliis omnibus.

CATERVA.

Ne exſpectetis, ſpectatores, dum illi huc ad vos exeant.
Nemo exibit: omnes intus conficient negotium.
Ubi id erit factum, ornamenta ponent poſtideà loci,
Qui deliquit, vapulabit? qui non deliquit, bibet.
Nunc quod ad vos, ſpectatores, relliquum relinquitur,
More majorum date plauſum poſtremâ in Comœdiâ.

FINIS CISTELLARIÆ.

EPIDICVS.

DRAMATIS PERSONÆ.

EPIDICUS ſervus.
THESPRIO ſervus.
STRATIPPOCLES adoleſcens.
CHÆRIBULUS adoleſcens.
APOECIDES ſenex.
PERIPHANES ſenex.
MILES.
MULIER.
VIRGO.
FIDICINA.
DANISTA.

GREX.

ARGVMENTVM.

EMIT fidicinam, filiam credens, ſenex,
Perſuaſu ſervi, aliam qui conductitiam
Iterum pro amicâ ei ſubjecit, filio
Dat herili argentum. eo ſororem deſtinat
Imprudens iuvenis mox compreſſæ ac militis
Cognoſcit operâ ſibi ſenex os ſublitum,
Vt ille amicam, hæc quæritabat filiam.
Sed gnatâ inventâ ſervolum emittit manu.

ACTVS

ACTUS I. SCENA I.

EPIDICUS, THESPRIO, conſervi.

HEUS adoleſcens. TH. quis properantem me prehendit pallio?

EP. Familiaris. TH. fateor. nam odio es nimium familiariter.

EP. Reſpice verò, Theſprio. TH. oh! Epidicumne ego conſpicor?

EP Certè oculis uteris. TH. ſalve. EP. Dii dēt, quæ velis.

Venire ſalvom gaudeo. TH. quid cæterum? EP. quod eo aſſolet,

Cœna tibi dabitur. TH. ſpondeo. EP. quid? TH. accepturum, ſi dabis.

EP. Quid tu? agis ut velis? TH. exemplum adeſt. EP. intellego. eugepæ!

Corpulentior vidère atq; habitior. TH huic gratia.

EP. Quam quidem te jamdiu deperdidiſſe oportuit.

TH. Minus jam furtificus ſum, quàm antehac. EP. quid ita? TH. rapio propalàm.

EP. Dî immortales infelicent, ut tu es gradibus grandibus!

Nam ut apud portũ te conſpexi, curriculo occœpi ſequi:

Vix adipiſcendi poteſtas modò fuit. TH. ſcurra es. EP. ſcio

Te eſſe quidem hominem militarem. TH. audacter quamvis dicito.

EP. Quid ais? perpetuon' valuiſti? TH. variè. EP. qui variè valent?

Caprigenum hominum non placet mihi, neq; pantherinum genus.

TH. Quid tibi vis dicam, niſi quod eſt? EP. ut illa reſpondeas probè.

Quid herilis noſter filius? valet? TH. pugilicè atque athleticè.

Eſt

Eſt is? TH. adveni ſimul. EP. ubi is ergo eſt? ni
dulo.
Aut ſi in melina attuliſti. TH. Dii te perdant. E
Percontari: operam mihi da, opera redditur tib
TH. Ius dicis. EP. me decet. TH. jam tu aut
præturam geris?
EP. Quem me dicis digniorem eſſe hominem h
thenis alterum?
TH. At enim unum à præturâ tua, Epidice, a
quid nam? TH. ſcies.
Lictores duo, duo viminei faſces virgarum. EP
Sed quid ais? TH quid rogas? EP. ubi arma ſunt
pocli?
TH. Pol illa ad hoſtes transfugerunt. EP. arma
atq; quidem cito.
EP. Serione dicis hæc tu? TH. ſeriò, inquam: h
bent.
EP. Edepol facinus improbum. TH. at jam an
cerunt idem.
Erit illi illa res honori. EP. qui? TH. quia antea
EP. Mulciber credo arma fecit, quæ habuit St
cles.
Travolaverunt ad hoſtes. tum ille prognatus
Sine perdat: alia apportabunt ei Nerei filiæ.
Id modo videndum eſt, ut materies ſuppetat ſc

Quia formâ lepidâ & liberali captivam adoleſcentulam
De prædâ mercatu'ſt. EP. quid ego ex te audio? TH. hoc quod fabulor.
EP. Cur eam emit? TH. animi cauſâ. EP. quot illic homo animos habet?
Nam certò, priuſquam hinc ad legionem abiit domo,
Ipſe mandavit mihi, ab lenone quæ dam ut fidicina,
Quam amabat, emeretur ſibi. id ei impetratum reddidi.
TH. Utcunque in alto ventus eſt, Epidice, exin velum vortitur.
EP. Væ miſero mihi, malè perdidit me. TH. quid nam iſtuc? quid eſt?
EP. Quid? iſtanc quam emit, quanti eam emit? TH. vili. EP. haud iſtuc te rogo.
TH. Quid igitur? EP. quot minis? TH. tot. EP. quadraginta minis?
TH. Id adeò argentum ab Daniſtâ apud Thebas ſumpſit fœnore,
In dies minasque argenti ſingulas, nummis. EP. papæ.
TH. Et is Daniſta advenit una cum eo, qui argentum petit.
EP. Dî immortâles, ut ego interii baſilicè! TH. quid jam? aut quid eſt,
Epidice? EP. perdidit me. TH. quis? EP. ille qui perdidit arma. TH. nam.
Quid ita? EP. quia cotidie ipſe ad me ab legione epiſtolas
Mittebat. ſed taceam optimum eſt. Plus ſcire ſatius eſt, quàm loqui
Servum hominem. ea ſapientia eſt. TH. neſcio edepol, quid tu timidus es.
Trepidas, Epidice: ita voltum tuum video. videre commeruiſſe
Hìc, me abſente, in te aliquid mali. EP. potin' uti moleſtus ne ſies?

TH

TH. Abeo. EP. aſta, abire hinc non ſinam. TH.
nunc me retines?
EP. Amátne iſtam, quum emit de præda? TH. n
deperit.
EP. Detegetur corium de tergo meo. TH. plu
amat, quàm te unquam amavit.
EP. Iuppiter te perduit. TH. mitte nunc jam mê
ille ad nos ire vetuit domum.
Venire ad Chæribulum juſſit huc in proximum. ib
nere juſſit:
Eò venturus eſt ipſe. EP. quid ita? TH. dicā. quia
Prius ſe convenire non vult, neq; conſpicari, quàm
gentum,
Quod debetur pro illâ dinumeraverit. EP. heu e
res turbulentas!
TH. Mitte me, ut eam nunc jam. EP. hæccine ubi
ſenex? puppis
Pereunda eſt probè. TH. quid iſtuc ad me attinet
tu intereas modo.
EP. Quia perire ſolus nolo, te cupio perire mecu
Benevolens cum benevolente. TH. abi in malan
maximam à me.
Cum iſtac conditione. EP. i ſanè, ſi quid feſtinas m
TH. Nunquam hominem quenquam conveni, un
ierim lubentius.
EP. Illic hinc abiit, ſolus nunc es: quo in loco hæc
Epidice: niſi quid tibi in tete auxilii eſt, abſumptu
Tantæ in te impendent ruinæ: niſi ſuffulcis firmi
Non potes ſubſiſtere, itaq; in te irruunt montes m
Neque ego nunc quomodo me expeditum ex im
faciam,
Conſilium placet: ego miſer perpuli meis dolis ſen
Ut cenſeret ſuam ſeſe emere filiam is ſuo filio
Fidicinam emit, quam ipſe amat, quam abiens m
vit mihi.

Is ſibi nunc alteram ab legione adduxit animi
Cauſsâ, corium perdidi; nam ubi ſenex ſenſerit
Sibi data eſſe verba, virgis dorſum depoliet meum.
At enim tu præcave. nihil eſt iſtuc. planè hoc corruptum ſit caput.
Nequam homo es, Epidice. qui tibi libido'ſt malè loqui?
Quia tute tete deſeris. quid faciam? men' tu rogas?
Tu quidem antehac aliis ſolebas dare conſilia mutua.
Quid? quid? aliquid reperiundum eſt, ſed ego ceſſo ire obviam
Adoleſcenti, ut, quid negotii ſit, ſciam? atque ipſe illic eſt.
Triſtis eſt. cum Charibulo incedit, æquali ſuo.
Huc concedam, orationem unde horum placidè perſequar.

ACTUS I. SCENA II.

STRATIPPOCLES, CHARIBULUS, adoleſcentes. EPIDICUS ſervus.

REM tibi ſum elocutus omnem, Charibule, atque admodum
Meorum mœrorum atque amorum ſummam edictavi tibi.
CH. Preter ætatem & virtutem ſtultus es, Stratippocles.
Idne pudet te, quia captivam, genere prognatam bono,
In prædâ es mercatus? quis erit, vitio qui id vortat tibi?
ST. Qui invident, omnes inimicos mihi iſtoc facto repperi:
At pudicitiæ ejus nunquam nec vim, nec vitium attuli.
CH. Jam iſtoc probior es, meo quidem animo, cùm in amore temperes.
ST. NIHIL AGIT, qui diffidentem verbis ſolatur ſuis.
IS EST AMICUS, qui in re dubia re juvat, ubi re eſt opus.
CH. Quid tibi me vis facere? ST. argenti dare quadraginta minas,

Quod

Quod Daniſtæ detur, unde ego illud ſumpſi
CH. Si hercle haberem. non negarem. ST. nai
igitur retulit
BENEFICUM eſſe oratione, ſi ad rem auxili
tuum eſt?
CH. Quin edepol egomet clamore defatigor
ST. Malim iſtiuſmodi mihi amicos furno me
foro.
Sed operam Epidici nunc me emere pretio p
Quem quidem ego hominem irrigatum pl
dabo,
Niſi hodie prius comparaſſit mihi quadragin
Quàm argenti fuero elocutus ei poſtremam
EP. Salva res eſt: benè promittit: ſpero ſerva
Sine meo ſumptu paratæ jam ſunt ſcapulis ſy
Aggrediar hominem. advenientem peregrè
Stratippoclem
Salvâ impertit ſalute ſervus Epidicus. ST. Vbi
adeſt.
Salvum te gaudeo huc advoniſſe. ST. tàm tib
do, quàm mihi.
EP. Benene uſque valuiſtis? ST. à morbo va
mo æger fui.
EP. Quod ad me attinuit, ego curavi: quo
mihi,
Impetratū eſt: empta ancilla'ſt, quod tute ac
Miſſiculabas. ST. perdidiſti omnem operam
quî perdidi?
ST. Quia meo neque cara eſt cordi, neque p
quid retulit
Mihi tantopere te mandare, & mittere ad me
ST. illam amabam olim, nunc jam alia cura
pectori.
EP. Hercle MISERUM EST, ingratum eſſe hor
quod facias benè.

d benefeci, malefeci: quia amor mutavit locũ.
piebam mentis, cum illas ſcriptas mittebã tibi.
' piacularem oportet fieri obſtultitiam tuam?
am tergum ſtultitiæ tuæ ſubdas ſuccidaneum?
Quid iſtic verba facimus? huic homini opus eſt quadraginta minis
eriter calidis, Daniſtæ quas reſolvas, & citò.
. Dic modò, unde auferre me vis? à quo trapezitâ peto?
I. unde libet. nam ni ante Solem occaſum *hoc argentum eloces,*
am domum ne imbitas: tu te in priſtinum *rectà inferas,*
. Facilè tu iſtuc ſine periculo & cura, corde libero
Julâre. novi ego noſtros: mihi mihi dolet, quum ego vapulo.
. Quid tu nunc? patierin' ut ego interimam? EP. ne feceris.
o iſtuc accedam periculum potius atq; audaciam.
. Nunc places: nunc ego te laudo EP. patiar ego iſtuc quod lubet.
. Quid de illâ fiet fidicinâ igitur? EP. aliquâ reperibitur: (filii es.
quâ ope exolvam, extricabor aliqua. ST. plenus con-
ovi ego te. EP. eſt Euboicus miles locuples, multo auro potens,
ui ubi tibi iſtam emptam eſſe ſcibit, atque hanc adductam alteram,
ntinuò te orabit ultrò, ut illam transmittas ſibi.
d ubi illa eſt, quam tu adduxiſti, tecum? ST. jam faxo hîc erit.
H. Quid hic nunc agimus? ST. eamus intrò huc ad te, ut hunc hodie diem
...lentè habeamus. EP. ite intrò. ego de re argentaria
Jam

Jam ſenatum convocabo in corde conſiliarium,
Cui potiſſimum indicatur bellum, unde Argentu
feram.
Epidice, vide quid agas, ita tes ſubitò hęc objecta e
Non enim nunc tibi dormitandum, neque cunć
copia eſt.
At eundem ſenem oppugnare certum eſt conſiliũ
Abi intrò, atq; adoleſcenti dic jam noſtro herili fil
Ne hîc foràs ambulet, neve usquã veniat obviam

ACTVS II. SCENA I.

APOECIDES, PERIPHANES, ſenes duo.

PLERIQUE HOMINES, quos cum nihil refert, p
ubi pudendum eſt,
Ibi eos deſerit pudor, cum uſus eſt ut pudeat. is ad
es quid
Eſt, quod pudendum fiet, genere natam bono, p
rem domum
Ducere uxorem? præſertim eam, quâ ex tibi con
mores (
Hanc, quæ domi eſt, filiam prognatam. PE. revere
AP. Et pol ego te credidi uxorem, quam tu extuliſt
dore exſequi: (
Cuj9 quoties ſepulchrũ vides, ſacruficas illicò Orc
Neque adeò injuriâ, quia licitum eſt eam tibi vi
do vincere.
PE. Oh, Hercules ego fui, dum illa mecum fuit. n
ſexta ærumna
Acerbior Herculi, quàm illa mihi eſt objecta. AP.
CHRA (t
Edepol dos pecunia eſt. PE. quæ quidem pol nõ ma

ACTVS II. SCENA II.

EPIDICUS ſervus, APOECIDES, PERIPHANES
ſenes duo.

S

ɛere. habete animum bonum. liquido ex eo fo-
s
,,avi ſiniſtrâ : acutum cultrum habeo, ſenis qui
.xenterem
.pium. ſed eccum ipſum ante ædes conſpicor &
Apœciden,
ales volo, vetulos duos. jam ego me convortam in
hirudinem,
Atque eorum exſugebo ſanguinem, ſenati qui columen
cluent.
AP. Continuò ut maritus fiat PE. laudo conſilium tuũ.
AP. Nam ego illum audivi in amorem hærere, apud ne-
ſcio quam fidicinam.
PE Id ego excrucior. AP. Di hercle me omnes adjuvant,
augent, amant.
Ipſi hi quidem mihi dant viam, quo pacto ad ſe argentũ
auferam. (coniice,
Age nunc jam orna te, Epidice, & palliolum in collum
Itaque aſſimulato, quaſi per urbem totam hominem
quæſiveris. (domi
Age; ſi quid agis Dii immortales, utinam conveniam
Periphanem! per omnem urbem quem ſum defeſſus
quærere:
Per medicinas, per tonſtrinas, in gymnaſio, atq; in foro,
Per myropolia, & lanienas, circumq; argentarias.
Rogitando ſum raucus factus, pæne in curſu concidi.
PE. Epidice. EP. Epidicum quis eſt qui revocat? PE. ego
ſum Periphanes,
AP. Et ego Apœcides ſum. EP. & ego quidem ſum Epi-
dicus. ſed, here, optumâ
Vos video ambo advenire opportunitate. EP. quid rei
eſt?
EP. Mane, ſine reſpirem quæſo. PE. imò acquieſce. EP.
animo male eſt.

Reci-

Quod Daniſtæ detur, unde ego illu
CH. Si hercle haberem, non negarem
igitur retulit
BENEFICUM eſſe oratione, ſi ad re
tuum eſt?
CH. Quin edepol egomet clamore d
ST. Malim iſtiusmodi mihi amicos f
foro.
Sed operam Epidici nunc me emere
Quem quidem ego hominem irrig
dabo,
Niſi hodie prius comparaſſit mihi q
Quàm argenti fuero elocutus ei p
EP. Salva res eſt: benè promittit: ſ
Sine meo ſumptu paratæ jam ſunt ſc
Aggrediar hominem. advenientem
Stratippoclem
Salvâ impertit ſalute ſervus Epidicu
adeſt.
Salvum te gaudeo huc adveniſſe. ST
do, quàm mihi.
EP. Benene usque valuiſtin'? ST. à n
mo æger fui.
EP. Quod ad me attinuit, ego cur
mihi,
Impetratū eſt: empta ancilla'ſt, qu
Miſſiculabas. ST. perdidiſti omnem
quî perdidi?
ST. Quia meo neque cara eſt cordi
quid retulit
Mihi tantopere te mandare, & mitt
ST. illam amabam olim, nunc jam
pectori.
EP. Hercle MISERUM EST, ingratum
quod facias benè.

[...]nam animi gratiâ,
[...]u illam, Pe. quam ad rem
[...]?
[...]inusquam veniat filius,
[...]n dicas emere. Pe. intelle-
(tua.
[...]ex urbe amoveas: niſi quid
[...]oſtê. Ep. quid tu autem,
(intellego.
[...]nmentum nimis aſtute
[...]erit omnis conſultatio
[...]d velis. Ap. vive, ſapis! &
[...]uicquid acturus, age.
[...]. & repperi, hæc te qui ab-
[...]: audi. Ap. ſapit hic pleno
(dictnâ.
[...]lis argentum deferat pro fi-
[...]facto'ſt. Pe. quid jam? Ep.
[...]EP. quò illum ab illa prohi-
[...]n difficultas eveniat.
[...]iemus ad eam rem utilem?

Recipiam anhelitum. AP. clementer acquieſ
mum advortite.
A legione omnes remiſſi ſunt domum Thebi
hoc
Scit factum? EP. ego ita eſſe factum dico: I
iſtuc? EP. ſcio.
PE. Qui tu ſcis? EP. quia ego ✠ vidi milites
Arma referunt, & jumenta ducunt. PE. nir
bene.
EP. Tùm captivorum quid ducunt ſecum, pu
Binos, ternos: alius quinq;: fit concurſus per
Filios ſuos quisq; viſunt. PE. hercle rem geſ
EP. Tum meretricum numerus tantus, quan
be omni fuit,
Obviam ornatæ occurrebant ſuis quæq; am
Eos captabant. id adeò, qui maximè animu
rim,
Pleræq; hæ ſub veſtimentis ſecum habebant
Quum ad portum venio, atque ego illam illic
ſtolarier
Et cum ea tibicinæ ibant quatuor PE. quicu
EP. Cum illa, unam tuus gnatus annos mult
deperit.
Vbi fidemq;, remq;, ſeq;, teq; properat perd
Ea prçſtolabatur illum apud portam. PE. vic
cam!
EP. Sed veſtita, aurata, ornata ut lepidè! ut
ut novè!
PE. Quid erat induta? an regillam inducula
diculam,
An impluviatam? ut iſtæ faciunt veſtimenti
EP. Vtin' impluvium induta eat? PE. quid a
mirabile'ſt?
Quaſi non fundis exornatæ multæ incedant.

: tributus cum imperatus eſt, poteſſe pendi negant:
is, quibus tributus major penditur, pendi poteſt.
uid iſtæ, quæ veſti quotannis nomina inveniunt nova
unicam rallam, tunicam ſpiſſam, linteolum cæſicium.
duſiatam, patagiatam, caltulam aut crocotulam.
ipparum, aut ſubminiam, ricam, baſilicum, aut exoticum. (maximæ.
umatile aut plumatile, cerinum aut melinum. gerræ
ani quoq; etiam ademtum 'ſt nomen. Ep. qui? PE. vocant Laconicum.
æc vocabula auctiones ſubigunt ut faciant viri.
uin tu, ut occepiſti, loquere. EP. occepere aliæ mulieres
uç poſt me ſic fabulari inter ſeſe: ego abſceſſi ſolens
aulùm ab illis: diſſimulabam me harum ſermoni operam dare.
ec ſatis exaudiebam, nec ſermonis fallebar tamen,
uæ loquerentur. PE. id lubido eſt ſcire. EP. ibi illarum altera
ixit illi, qui cum ipſa ibat. PE. quid? EP. tace ergo, ut audias. (perit,
oſtquam illam ſunt conſpicatæ, quam tuus gnatus, de-
uã facilè & quã fortunatè evenit illi, obſecro mulieri,
iberare quam vult amator! quisnam eſt? inquit altera (perii
lli. ibi nominat Stratippoclem Periphanæ filium. PE.
ercle quid ego ex te audio? EP. hoc quod actum. egomet poſt, ubi illas audivi loqui.
œpi rurſum vorſum ad illas pauxillatim accedere,
uaſi retruderet hominum me vis invitum. PE. intellego.
P. Ibi illa interrogavit illã: Qui ſcis? quis id dixit tibi?
uin hodie allatæ ſunt tabellæ ad eam à Stratippocle: cum

Argentum ſumpſiſſe apud Thebas ab Da
Id paratum,& ſeſe ob eam id ferre. PE.ced
EP. Hæc ſic ajebat, ſe audiviſſe ab eâ,atq,
PE. Quid ego faciam nunc? conſilium à
Apœcides.
AP. Reperiamus aliquid calidi conducibi
Nam ille quidem aut jam hic aderit cred
jam adeſt EP. ſi æquum ſiet
Me plus ſapere quàm vos dederim vobis c
Quod laudetis, ut ego opinor uterque. P
Epidice?
EP. Atque ad eam rem conducibile. AP.qu
tas diceres?
EP. Vos priores eſſe oportet, nos poſteriu
Qui plus ſapitis. AP. eja verò, age dic. EP
tis.
AP. Non edepol faciemus. EP. Imò, ſi plac
Conſilium: ſi non placebit, reperitote rec
Mihi Iſtic nec ſeritur, nec metitur: niſi e
volo.
PE. Gratiam habeo: fac participes nos tuæ
EP. Continuo arbitretur uxor tuo gnato,
cinam
Illam, quam is vult liberare, quę illum cor
Ulciſcare: atque ita curetur, usque ad m
viat.
AP. Fieri oportet. PE. facere cupio quidvis
modò. EP. hem.
Nunc occaſio'ſt faciundi, priusquam in ur
Sicut cras hîc aderit hodie non venit. PE.
ſcio.
Quia mihi alius dixit, qui illinc venit. ma
PE. Quin tu eloquere: quid faciemus? EP. ſ
cenſeo.

Quaſi tu cupias liberare fidicinam animi gratiâ,
Quaſique ames vehementer tu illam. Pe. quam ad rem
iſtuc refert? Ep. rogas?
Ut enim præſtines argento, priusquam veniat filius,
Atque ut eam te in libertatem dicas emere. Pe. intelle-
go. (tua.
EP. Vbi erit empta, ut aliquò ex urbe amoveas: niſi quid
Secus ſententia eſt. Pe imò doctè. Ep. quid tu autem,
Apœcides? (intellego.
AP. Quid ego jam? niſi te commentum nimis aſtutè
EP. Iam tunc igitur amota ei erit omnis conſultatio
Nuptiarum, ne gravetur, quod velis. Ap. vive, ſapis! &
placet.
EP. Tum tute igitur calidè, quicquid acturus, age.
Pe. Rem hercle loquere. Ep. & repperi, hæc te qui ab-
ſcedat ſuſpicio.
Pe. Sine me ſcire? Ep. ſcibis: audi. Ap. ſapit hic pleno
pectore. (dicinâ.
Ep. Opus eſt homine, qui illò argentum deferat pro fi-
Nam te illò non æquè opus factô'ſt. Pe quid jam? Ep.
ne te cenſeat
Filii cauſſa facere. Pe. doctè EP. quò illum ab illa prohi-
beas,
Ne qua ob eam ſuſpicionem difficultas eveniat.
Pe Quem hominem inveniemus ad eam rem utilem?
Ep. hic erit optimus.
Hic Poterit cavere rectè, Jura qui & Leges tenet.
Ap. Epidice, habeas gratiam. Ep. ſed ego iſtuc faciam
ſedulò.
Ego illum conveniam, atque adducam huc ad te, quo-
ia'ſt fidicina,
Atq; argentum ego cum hoc feram. Pe. quanti emi pot-
eſt minimo? Ep illane?
Ad quadraginta fortaſſe eam poſſe emi minimo minus.

pe noc ns.

ST. Quantum hîc ineſt? EP. quantum ſat eſt,
ſatis : ſuperſit.
Decem minis plus attuli, quàm tu Daniſtæ deb
Dum tibi ego placeam, atque obſequar, meum
floccifacio.
ST. Nam quid ita? EP. quia ego tuum patrem
parenticidam.
ST. Quid iſtuc eſt verbi? EP. nihil moror veter
gata verba,
Peratim ductare : at ego ſollitim ductitabo.
Nam leno omne argentum abſtulit pro fidicinâ :
ſolvi :
Manibus his dinumeravi ; pater ſuam natam qu
Nunc iterum ut fallatur pater, tibique auxiliu
retur,
Inveni viam. ita ego ſuaſi ſeni, atque hanc habui
Uti, tu quum rediſſes, ne tibi ejus copia eſſet.
ST. Euge, euge. EP. ea jam domi eſt pro illâ. ST
EP. nunc auctorem

Mihi ademſit Orcus. EP. nunc ego hanc aſtutiam etia..
inſtitui. (cebo.
Deveniam ad leonẽ domum egomet ſolus. cum ego do-
Si qui ad eum adveniant, ut ſibi datum eſſe argentu
dicat
Pro fidicinâ. argenti minas ſe habere quinquaginta.
Quippe ego qui nudiustertius meis manibus dinume
ravi
Pro illâ tuâ amicâ, quam pater ſuam filiam eſſe retur.
Ibi leno ſceleratum caput ſuum imprudens alligabit.
Quaſi pro illâ argentum acceperit, quæ tecum adducta
nunc eſt.
CH. VORSUTIOR es, quàm rota figularis. EP. jam ego
parabo
Aliquam doloſam fidicinam, nummo conducta quæ
ſit:
Quæ ſe emptã ſimulet, quæ ſenes duo docta ludificetur
Eam ducet ſimul Apœcides ad tuum patrem. ST. ut pa-
ratè!
EP. Eam permeditatam meis dolis, aſtutiisque onuſtam
Mittam. ſed nimis longum loquor: diu me eſtis demo-
rati.
Hæc ſcitis jam, ut futura ſint. abeo. ST. bene ambulato.
CH. Nimis doctus ille eſt ad malefaciendũ. ST. me qui-
dem certò
Servavit conſiliis ſuis. CH. abeamus intrò hinc ad me.
ST. Atq; aliquantò lubentius quàm abs te ſum egreſſus
intus. (deo.
Virtute atq; auſpicio Epidici cum prȩda iſta in caſtra re-

ACTUS III. SCENA IIII.

PERIPHANES, APOECIDES ſenes duo
SERVUS.

NON ORIS CAUSSA modò homines æquum fuit
Sibi habere Speculum, ubi os contemplarent ſuum:

Sed qui perſpicere poſſent cor Sapientiæ,
Igitur perſpicere ut poſſint cordis copiam.
Ubi id inſpexiſſent, cogitarent poſtea,
Vitam ut vixiſſent, olim in adoleſcentiâ.
Vel quaſi egomet, qui dum filii cauſsâ cœperam
Ego me excruciare animi, quaſi quid filius
Meus deliquiſſet me erga: aut quaſi non plurimum
Malefacta mea eſſent ſolida in adoleſcentiâ.
Profectò DELIRAMUS interdum ſenes.
Fuit conducibile hoc, meâ quidem ſententiâ.
Sed meus ſodalis it cum prædâ Apœcides.
Venire ſalvum mercatorem gaudeo.
Quid fit? AP. dii deæque te adjuvant. PE. omen placet.
AP. Quoi homini omnes ſuppetunt res proſperæ.
Sed tu hanc jubeas intrò abducier. PE. heus foras
Exite huc aliquis. duce iſtam intrò mulierem.
Atq; audin'? SER. quid vis? PE. cave ſitis cum filiâ
Meâ copulari hanc; neque conſpicere: jam tenes?
In ædiculam iſtanc ſeorſum concludi volo.
DIVORTUNT mores virgini longè ac lupæ.
AP. Doctè & ſapienter dicis. NON NIMIS poteſt
Pudicitiam quiſquam ſuæ ſervare filiæ.
Edepol næ iſtam tempore gnato tuo ſumus
Præmercati. PE. quid jam? AP. quia dixit mihi
Jamdudum ſe alius tuum vidiſſe hic filium.
PE. hanc edepol rem apparabat. AP. planè hercle hoc quidem eſt.
Næ tu habes ſervom graphicum & quantivis precii!
Non carû'ſt auro contrà. ut ille fidicinam
Fecit neſcire prorſus ſe eſſe emptam tibi!
Illam ridibundam atq; hilaram huc adduxit ſimul.
PE. Mirum, hoc, qui potuit fieri! AP. te pro filio
Facturum dixit rem eſſe divinam domi,

Quia

Quia Thebis ſalvus redierit. PE. rectè inſtitit.
AP. Imò ipſus illi dixit, conductam eſſe eam,
Quæ hic adminiſtraret ad rem divinam tibi.
Facturum hoc dixit, rem eſſe divinam tibi domi.
Ego illic me autem ſic aſſimulabam quaſi
Stolidum, cum bardum me faciebam. PE. imò ita decet.
AP. res magna amici apud forum agitur, ei volo
Ire advocatus. PE. at quæſo, ubi erit otium,
Revortere ad me extemplò. AP. continuò hic ero.
PE. NIHIL HOMINI amico eſt opportuno amicius:
Sine tuo labore, quod velis, actum eſt tamen.
Ego ſi allegaſſem aliquem ad hoc negotium
Minus hominem doctum, minusque ad hanc rem callidum,
Os ſublitum eſſet. itaque me albis dentibus
Meus derideret filius meritiſſimò.
Atque hæc STULTITIA'ſt me illi vitio vertere,
Egomet quod factitavi in adoleſcentiâ:
Quum militabam, pugnis memorandis meis
Eradicabam hominum aureis, quando occœperam.
Sed hic quis eſt, quem huc advenientem conſpicor,
Suam qui undantem chlamydem quaſſando facit?

ACTUS III. SCENA IV.

MILES, PERIPHANES, FIDICINA.

CAVE præterbitas ullas ædes, quin roges,
Senex ubi habitat Periphanes Platenius.
Incertus tuum cave ad me retuleris pedem.
PE. Adoleſcens, ſi iſtunc hominem, quem tu quæritas,
Tibi commonſtraſſo, ecquam abs te inibo gratiam?
MI. Virtute belli armatus promerui, ut mihi
Omnes mortales deceat agere gratias.
PE. Non repperiſti, adoleſcens tranquillum locum,

Ubi tuas virtutes explices, ut poſtulas.
Nam STRENUIORI deterior ſi prædicat
Suas pugnas, de illius ore fiunt ſordidæ.
Sed iſtum quem quæris Periphanem Platenium,
Ego ſum, ſi quid vis. MI. nempe quem in adoleſcent
Memorant apud reges armis, arte duellicâ
Divitias magnas indeptum? PE. imò ſi audias
Meas pugnas, fugias manibus demiſſis domum.
MI. Pol ego magis unum quæro, meas cui prędicem,
Quàm illum, qui memoret ſuas mihi. PE. hic non
locus.
Proin tu alium quęras cui centones farcias.
MI. Animum advorte, ut, quod ad te venio, intellegas
Meam amicam audivi eſſe mercatum. PE. attate
Nunc demum ſcio ego hunc, qui ſit; quem dum E
Mihi prædicavit militem. adoleſcens, ita'ſt (dic
Ut dicis. emi. MI. volo te verbis pauculis,
Si tibi moleſtum non eſt. PE. non edepol ſcio.
Moleſtum non eſt, niſi dicis quid velis.
MI. Mihi illanc ut tramittas: argentum accipias.
PE. Habeas. MI. nam quid ego apud te parcam proloq
Ego illam hodie volo facere libertam meam,
Mihi concubina quæ ſit. PE. te abſolvam brevi:
Argenti quinquaginta mihi illa empta eſt minis.
Sexaginta mihi ſi denumerantur minæ.
Tuas poſſidebit mulier faxo ferias:
Atq; ita profectò, ut eam ex hoc exoneres agro.
MI. Eſtne empta mihi hæc? PE. iſtis legibus habeas lic
MI. Conciliaviſti pulchrè. PE. heus, foras educite,
Quam introduxiſtis fidicinam. atq; etiam fidic s.
Ei quæ acceſſere, tibi addam, dono gratiis.
Age accipe hanc ſis. MI. quæ intemperiæ te tenent?
Quas tu mihi tenebras cudis? quin tu fidicinam

oduci intus jubes. PE. hæc ergo eſt fidicina.
c alia nulla'ſt. MI. non mihi nugari potes.
uin tu hic producis fidicinam Acropoliſtidem?
. Hæc, inquam, eſt. MI. non hæc, inquam, eſt: non noviſſe me
eam rere amicam poſſe? PE. hanc inquam, filius
eus deperibat fidicinam. MI. hæc non eſt ea.
. Quid non eſt? MI. non eſt. PE. unde hæc igitur gentium eſt?
uidem hercle argentum pro hâc dedi. MI. ſtultè datum
or, atque peccatum largiter. PE. imò hæc ea'ſt.
am ſervum miſi, qui ſectarier ſolet
um gnatum, ipſe hanc emit fidicinam. MI. hem iſtic
iculatim concidit, ſenex, tuus homo
vus. PE. quid? concidit. MI. nihil: ſic ſuſpicio'ſt.
m pro fidicina iſtac hæc ſuppoſita eſt tibi.
ex, tibi os eſt ſublitum planè & probè.
. Ego illam requiram jam, ubi ubi eſt. bellator, vale.
ge: frugi Epidice, frugi es: pugnaſti, homo es,
i me emunxiſti mucidum, minimi pretî.
rcatus te hodie eſt de lenone Apœcides?
odum. FI. ego iſtunc hominem nunquam audivi ante hunc diem,
que me quidem emere quiſquam ulla pecunia
uit, quæ plus jam ſum libera quinquennium.
Quid tibi negotii eſt meæ domi igitur? FI. audies.
ducta veni, ut fidibus cantarem ſeni,
m rem divinam faceret. PE. fateor me omnium
ninum eſſe Athenis Atticis minimi pretî.
tu noviſtin' fidicinam Acropoliſtidem?
Tam facilè, quàm me. PE. ubi habitat? FI. poſtquam liberavit,
libera'ſt, ubi (liberavit,
piter dum, incertò ſcio. PE. eho! ain'? quis eam

Volo ſcire, ſi ſcis. PI. id quod audivi audies.
Stratippoclem audivi Periphani filium
Abſentem curaviſſe ut fieret libera.
PE. Perii hercle, ſi iſthæc vera ſunt planiſſimè,
Meum exenteravit Epidicus marſupium.
FI. Hæc ſi audivi: nunquid me vis cæterum?
PE. Malo cruciatu ut pereas, atque abeas citò.
FI. Fides non reddis? PE. neque fides, neque tibias.
Propera igitur fugere hinc, ſi te dii amant. FI. abiero.
Flagitio cum majore pòſt reddes tamen.
PE. Quid nunc? qui in tantis poſitus ſum ſententiis,
Eumne ego ſinam impunè? imò etiamſi alterum
Tantum perdundum eſt, perdam potius, quàm ſinam
Me impunè irriſum eſſe habitum, depeculatum eis.
Sic mihi data eſſe verba præſenti palam!
Atq; me minoris facio præ illo, qui omnium
Legum atq; jurium fictor, conditor cluet.
Is etiam ſeſe ſapere memorat; MALLEUM,
Sapientiorem †† manubrio.

ACTUS IV. SCENA I.

PHILIPPA mulier, PERIPHANES, ſenex.

Si quid eſt homini miſeriarum, quod miſereſcat; miſer ex animo eſt.
Id ego experior, cui multa in unum locum confluunt, quæ meum
Pectus pulſant ſimul: multiplex ærumna me exercitam habet: paupertas:
Pavor territat mentem animi, neq; ubi meas collocem ſpes,
Habeo uſquam munitum locum. ita gnata mea hoſtium eſt potita:
Neque ea nunc ubi ſit neſcio. PE. quis illæc eſt mulier, timido

Pecto.

Peƈtore peregrè adveniens, quæ ipſa ſe miſereatur? Mv. in his diƈtus eſt.
Locis habere mihi Periphanes. Pe. me nominat hæc credo ego
Illi hoſpitio uſus invenit. Mv. pervelim mercedem dare
Qui monſtret eum mihi hominem, aut ubi ille habitet. Pe. noſcito ego hanc.
Nam videor, neſcio ubi, me vidiſſe prius eſtne ea an non
Eſt, quam animus retur meus? Mv. Dî boni! viſitavi antidhac.
Pe. Certè ea eſt, quam in Epidauro pauperculam memini comprimere.
Mv. Planè hic ille eſt, qui mihi in Epidauro primus pudicitiam
Pepulit PE. quæ meo compreſſu peperit filiam, quam domi
Nunc habeo. Mv. quid ſi adeam? PE. haud ſcio an congrediar, ſi hæc ea eſt.
Mv. Sin eſt is homo, ſicut anni multi me dubiam dant. PE. longa
Dies meum incertat animum. ſin ea eſt, quam incertè autumo, hanc
Congrediar aſtu. Mv. muliebris adhibenda mihi malitia nunc eſt.
PE Compellabo. Mv. orationis aciem contrà conferam.
PE. Salva ſis. Mv. ſalutem accipio mihi & meis. PE. quid cæterum?
Mv. Salvus ſis: quod credidiſti, reddo. PE. haud accuſo fidem.
Novin' ego te? Mv. ſi ego te novi, animum inducam uti noveris.
PE. Ubi te viſitavi? Mv. iniquè injurius. PE. quid jam? Mv. quia
Tuæ memoriæ interpretari me æquū cenſes. PE. commodè
Fabulata ea. Mv. mira memoras. PE. hem iſtuc reƈtiùs.

Mv. Perii miſera. PE. ne fle, mulier: intrò abi, habe[t] mum bonum.
Ego illam reperiam, Mv. heic Athenis civis ea[m] Atticus:
Adoleſcentem equidem dicebant emiſſe. PE. inve[...] tace:
Abi modò intrò, atque hanc aſſerva Circam, Solis [...]
Ego relictis rebus Epidicum operam quærendo d[...]
Si invenio, exitiabilem ego illic faciam huc, ut fiat [...]

ACTVS V. SCENA I.

STRATIPPOCLES adoleſcens, EPIDICUS ſervus, DANISTA, VIRGO.

MALE morigerus mihi eſt Daniſta, qui de me arg[...] non petit,
Neque illam adducit quæ empta ex prædâ eſt. ſed [...] incedit Epidicus.
Quid illuc eſt, quò illi caperat frons ſeveritudine, [...]
EP. Si undecim Deos præter ſeſe ſecum adducat [...] ter,
Ita non omnes ex cruciatu potuerunt eximere Ep[...]
Periphanem emere lora vidi: aderat ibi unà Apœ[...]
Nunc homines me quæritare credo. ſenſerunt [...] ſibi
Data eſſe verba. ST. quid agis, mea commoditas [...] quod miſer.
ST. Quid eſt tibi? EP. quin tu mihi adornas ad f[...] viaticum,
Priuſquam pereo. nam per urbem duo defloccati [...]
Quæritant me, in manibus geſtant copulas ſecum [...]
ST. Habe bonum animum. EP. quippe ego, cui lib[...] in mundo ſita'ſt
ST. Ego te ſervabo. EP. edepol me illi melius, ſi [...] ſuant.

mulierculа, & illic gravaſtell⁹ qui venit?
ta: hæc illa eſt autem, quam emi ex præ-
ccin'ſt?
it tibi dixi? aſpecta. EP. hæc? ST. con-
idice.
ulo ad capillum ſummum eſt feſtiviſ-

: vide: ſignum pictum pulchrè videris.
bis meum futurum corium pulchrum

tque Zeuſis duo pingent pigmentis ul-
(neis
les, otioſè iſſe admiror. pedib⁹ pulmo-
prius veniſſet, quam tu adveniſti mihi.
remorata med eſt. ST. ſiquidem iſtius

uod iſta voluit, nimium adveniſti citò.
ſolve me, atque argentum numera, ne
orer.
um eſt. DA. tene cruminam: huc inde
iter venis.
fero ad te argentum. DA. matura. ST.

ulis utilitatem obtineo ſincerè, an parũ
natam, ac Thebis Epidauri ſatam,
eſtidem te, Periphani filiam?
no es, qui meûm parentum nomen me-
neum?
iſti? Vir. quod quidem nunc veniat in
nihi.
ſti me in aurem ad te afferre natali die?
ini, mi homo.
ae anellum aureolum in digitum?
EP. ego ſum, & iſtic frater tuus eſt, alia
patre. Vir.

VIR. Quid, pater meus? vivu'ſt? EP. animo liquido &
tranquillo es, tace.
VIR. Dii me ex perditâ ſervatã cupiunt, ſi vera autumas.
EP. Non habeo ullam occaſionem, ut apud te falſa fabu-
ler. (mina.
ST. Accipe argentum hoc, Daniſta. hîc ſunt quadraginta
Si quid erit dubium, immutabo. DA. benefeciſti. bene
vale. (æquè ſcias.
ST. Nunc enim tu mea es. VR. ſoror quidẽ edepol. ut tu
Salve frater. ST. ſanan' hæc eſt? EP. ſana, ſi appellat ſuum.
ST. Quid? ego modò huic frater factus ſum, dum intrò
eo atque exeo?
EP. QUOD BONI EST, id tacitus taceas túte tecum, &
gaudeas,
ST. Perdidiſti, & reperiſti me, ſoror. EP. ſtultus tace.
Tibi quidem, quod ames, domi præſto'ſt fidicina operâ
meâ:
Et ſororem in libertatem idem operâ concilio meâ.
ST. Epidice, fateor. EP. abi intro, ac jube huic aquam ca-
lefieri.
Cætera hæc poſteriùs faxo ſcibis, ubi erit otium.
ST. Sequere hàc me, mea ſoror. EP. ego ad vos Theſprio-
nem juſſero
Hunc tranſire. ſed memento, ſi quid ſæviunt ſenes,
Suppetias mihi cum ſorore ferre. ST. facilè iſtuc erit.
EP. Theſprio, exi iſtâc, per hortum, affer domũ auxiliũ
mihi
Magna res eſt: minoris multò facio, quàm dudum, ſenes.
Remeabo intrò, ut accurentur advenientes hoſpites.
Eâdem hæc intus edocebo, quæ ego ſcio, Stratippoclem.
Non fugio. domi adeſſe certum'ſt, neque ille haud obji-
ciet mihi
Pedibus ſeſe provocatum. abeo intrò, nimis longum lo-
quor.

ACTUS

ACTVS V. SCENA II.

Periphanes, Apoecides, ſenes duo. Epicidus.

SATIN' ille homo ludibrio nos vetulos decrepitos duos
Habet? AP. imò edepol tu quidem miſerum me habes miſeris modis.
PE. Tace ſis modo, ſine me hominem apiſci. AP. dico ego tibi jam, ut ſcias.
Alium tibi te comitē melius quęrere: ita, dum te ſequor,
Laſſitudine invaſerunt miſero in genua flemina.
PE. Quot illic hodie me exemplis ludificatu'ſt, atque te?
Ut illic autem exenteravit mihi opes argentarias:
AP. Apage illum à me, nam ille quidem Vulcani irati eſt filius:
Quaquà tangit, omne amburit: ſi propè aſtes, æſtu calefacit.
EP. Duodecim Deis plus quàm in cœlo eſt Deorum immortalium!
Mihi nunc auxilio adjutores ſunt, & mecum militant.
Quicquid ego malefeci, auxilia mihi & ſuppetiæ ſunt domi. (tium?
Apolactizo inimicos omnes. PE. ubi illum quæram gen-
AP. Dum ſine me quæras, quæras meâ cauſâ vel medio in mari.
EP. Quid me quæris? quid laboras? quid hunc ſollicitas? ecce me. (tuis?
Num te fugi? num ab domo abſum? num oculis conceſſi
Nec tibi ſupplicio. vincire vis? hem oſtendo manûs.
Tu habes lora: ego te emere vidi. quid nunc ceſſas? colliga. (ligas?
PE. Ilicet, vadimonium ultrò mihi hic facit. EP. quin col-
PE. Edepol mancipium ſceleſtum. EP. te profectò, Apœcides,

Nihil

Nihil moror mihi precatorem. Ap. facilè exoras. Ep

Ep. Eho quid agis? Pe. tuon' arbitratu? Ep. meo h
verò, atque haud tuo,

Colligandæ hæ ſunt tibi hodie. PE. at non lubet. Ep
colliga.

PE. At mihi magis lubet ſolutum te rogitare. EP.
hil ſcies.

AP. Tragulam in te injicere adornat. neſcio, qua
bricam facit.

EP. Tibi morem facis, cùm ego ſolutus aſto, allig
quam, colliga. (

PE. At mihi magis lubet ſolutum te rogitare. Ep. at

PE. Quid ago? AP. Quid agas? mos geratur. EP. fr
tu homo, Apœcides (co

PE. Cedò manûs igitur EP. morantur nihil atque

Nihil verò obnoxiosè. PE. facto opere arbitramin

EP. Bene hoc habet: age nunc jam ex me exquire: r
quod lubet.

PE. Quâ fiduciâ auſus primùm, quæ empta eſt n
tertius,

Filiam meam dicere eſſe? EP. lubuit: eâ fiduciâ.

PE. Ain' tu? libuit? EP. ajo: vel da pignus, nî ea ſit fil

Pe. Quã negat noviſſe mater? EP. ni ergo matris fili

In meum nummum, in tuum talentum pignus da.
enim iſtæc captio'ſt.

Sed quis ea eſt mulier? EP. tui gnati amica. ut om
rem ſcias,

Pe. Dedin' tibi minas triginta ob filiam? EP. fateor d

Et ego argento illam me emiſſe amicam filii fidici

Pro tuâ filiâ. iſtis adeò te tetigi triginta minis.

PE. Quomodo me ludificiſti de illâ conductitiâ

Fidicinâ? EP. factum hercle verò, & rectè factum ju

PE. Quid poſtremè argento factum eſt, quod dedi
dicam tibi.

Neq; malo homini, neq; indigno, tuo dedi Stratippocli.
PE. Cur dare auſus? EP. quia mihi libitum eſt. PE. quæ
hæc, malum, ferocia eſt?
EP. Etiam inclamitor quaſi ſervus? PE. cùm tu es liber,
gaudeo.
EP. Merui, ut fierem. PE. tu meruiſti? EP. viſe intrò. ego
faxo ſcies
(tibi
Hoc ita eſſe. PE. quid eſt negotii? EP. jam ipſa res dicet
Abi modò intrò. PE. hei, non illuc temere'ſt! aſſerva
iſtunc, Apœcides.
(injuriâ
AP. Quid illuc, Epidice, eſt negotii? EP. maxima hercle
Vinctus aſto, cujus hæc hodiè operâ inventa eſt filia.
AP. Ain tu te illius inveniſſe filiam? EP. inveni, & domi
eſt,
(ſem metas!
Sed UT ACERBUM EST, pro benefactis cùm mali meſ-
AP. Quemne hodie per urbem uterque ſumus defeſſi
quærere?
EP. Ego ſum defeſſus reperire, vos defeſſi quærere.
PE. Quid iſtic oratis opere tanto? meruiſſe intellego,
Ut liceat merito hujus facere. cedò tu, ut exſolvam, ma-
nus.
(facis.
EP. Ne attigas. PE. oſtende verò. EP. nolo. PE. nõ æquũ
EP. Nunquam hercle hodie niſi ſupplicium mihi das, me
ſolvi ſinam.
(pallium
PE. Optimum atque æquiſſimum oras. ſoccos, tunicam,
Tibi dabo. EP. quid deinde porrò? PE. libertatem. EP.
at poſtea?
(cibum.
Novo liberto opus eſt quod pappet. PE. dabitur, præbebo
EP. Nunquam hercle hodie niſi me oraſſis ſolves. PE. oro
te, Epidice,
Mihi ignoſcas, ſi quid imprudens culpâ peccavi meâ.
At ob eam rem liber eſto. EP. invitus do hanc veniam
tibi,
Niſi neceſſitate cogar. ſolve ſanè, ſi lubet.

GREX

GREX.

HIC is homo eſt, qui libertatem malitiâ inve
Plaudite, valete: lumbos ſurgite atque extolli

FINIS EPIDICI.

BACCHIDES.

DRAMATIS PERSONÆ.

PISTOCLERUS adoleſcens,
LYDUS pædagogus.
BACCHIDES meretrices,
CHRYSALUS ſervus.
NICOBOLUS ſenex.
MNESILOCHUS a
PARASITUS.
MILITIS PUER.
PHILOXENUS ſe
CLEOMACHUS m

GREX.

ACTUS I. SCENA I.

BACCHIDES, PISTOCLERUS.

QUID ſi hoc potis eſt, ut taceas, ego loquar? E
licet.
BA. Ubi me fugiet memoria, ibi tu facito, ut
ſoror.
BA. Pol magis metuo, mihi in monendo ne
oratio.
BA. Pol ego quoq; metuo, luſciniolæ ne defue
Sequere hàc. PI. quid agunt duæ germanæ n
cognomines? (retr
Quid concilio conſuluiſtis? BA. benè. PI. pol
BA. MISERIUS nihil eſt quàm mulier. PI. quid
dignius? (nem
BA. Hæc ita me orat, ſibi qui caveat, aliquem
Ab iſto milite: ut, ubi emeritum ſibi ſit, ſe ut re
mum:
Id amabo te, huic caveas. PI. quid iſtuc caveai
revehatur domum.

i ei dederit operas: ne hanc ille habeat pro ancillâ ſibi.
ım hęc ſi habeat aurum, quod illi remuneret, faciat lubens.
. Ubi nunc is homo eſt? BA. jam hìc credo aderit. ſed hoc idem apud nos rectius
ıteris agere: atq; is dum veniat, ſedens ibi opperibere.
.dem biberis: eâdem dedero tibi, ubi biberis, ſavium.
. Viſus merus veſtra eſt blanditia. BA. quid jam? PI. quia enim intellego,
ıæ enim experitis palumbem, perii, arundo alas verberat. (bitror.
on ego iſtuc facinus mihi, mulier, conducibile eſſe ar-
A. Quî amabo? PI. quia, Bacchis, Bacchas metuo & Bacchanal tuum. (me ſuadeat?
A. Quid eſt, quod metuis? ne tibi lectus malitiam apud
Magis illectum tuum quàm lectum metuo, mala tu es beſtia. (locus.
am HUIC ÆTATI NON conducit, mulier, latebroſus
A. Egomet, apud me ſi quid ſtultè facere cupias, prohibeam (volo:
d ego apud me te eſſe ob eam rem. Miles cùm veniat
uia, cùm tu aderis, huic mihique haud faciet quiſquã injuriam.
u prohibebis, & eâdem operâ tuo ſodali operam dabis,
: ille adveniens tuam me eſſe amicam ſuſpicabitur.
uid amabo obticuiſti? PI. quia iſtæc lepida ſunt memoratui:
ıdem in uſu, atque ubi periculum facias aculeata ſunt.
nimũ fodicant, bona deſtimulãt, facta & famã ſauciãt.
page à me, apage BA. ah, nimium ferus es. PI. mihi ſum; BA. malaciſſandus es.
quid ab hâc metuis? PI. quid ego metuam rogitas? homo adoleſcentulus
netrare hujusmodi in palæſtram, ubi damnis deſudaſcitur,

Ubi

Ubi pro diſco damnum capiam, pro curſurâ dedec
BA. Lepidè memoras. PL. ubi ego capiam pro mach turturem.
Ubique imponat in manum aliis mihi pro ceſtu can rum:
Pro galea ſcaphium, pro inſigni ſit corolla plectilis,
Pro haſtâ talus: pro lorica malacum capiam pallium:
Vbi mihi pro equo lectus detur, ſcortum pro ſcuto cubet.
Apage à me, apage. BA. at nimium ferus es. PL. m ſum. BA. malaciſſandus es.
Equidem tibi do hanc operam. PI. ah nimium preti es operaria.
BA. Simulato me amare. PI. utrum ego joco aſſimul iſtud, an ſeriò;
BA. Heja! hoc agere meliu'ſt: Miles quum huc adven te volo
Me amplexari. PI. quid eo mihi opus eſt? BA. ut ille videat, volo
Scio, quid ago. PL & pol ego ſcio, quid metuo, ſed qu ais? BA. quid eſt: (ti
PI. Quid? ſi apud te veniat de ſubitò prandium, aut pota
Fortè, aut cœna, ut ſolet in iſtis fieri conciliabulis,
Vbi ego tum accubem? BA. apud me, mi anime: ut lepidus cum lepidâ accubet.
Locus hîc apud nos, quamvis ſubitò venias, ſemper liber eſt.
Vbi tu lepidè voles eſſe tibi, Mea roſa mihi dicito:
Dato, quî bene ſit: ego, ubi benè ſit, tibi locum lepidum dabo.
PI. Rapidus fluvius eſt hîc, nõ hanc temerè trãſiri poteſt
BA. Atque ecaſtor apud hunc fluvium aliquid perdundum eſt tibi.
Manum da, & ſequere. PI. aha, minimè. BA. quid ita?

Quia ISTOC ILLECEBROSIUS (ſcentulo.
ri nihil poteſt, Nox, Mulier Vinum homini adole-
. Age igitur. equidem pol nihili facio, niſi cauſſâ tuâ.
: quidē hanc abducet, tu nullus affueris, ſi non lubet.
Sumne autem nihili, qui nequeam ingenio modera-
ri meo!
A. Quid eſt quod metuas? PI. nihil eſt, nunc ego, mu-
lier, tibi me mancupo:
ius ſum, tibi dedo operam. BA. lepidus. nunc ego te
facere hoc volo.
o ſorori meæ cœnam hodie dare volo viaticam:
o tibi argentum jubeo jam intus efferri foras:
facito obſonatum nobis ſi opulentum obſonium.
Ego obſonabo. nam id flagitium ſit meum, meâ te
gratiâ, (ptum de ſuo.
operam dare mihi, & ad eam operam facere ſum-
. At ego nolo dare te quicquam. PI. ſine. BA. ſino e-
quidem, ſi lubet.
opera amabo. PI. prius hîc adero, quàm te amare de-
ſinam.
. Bene me accipis advenientem, mea ſoror. BA. quid
ita obſecro?
A. Quia piſcatus, meo quidem animo hic tibi hodie
evenit bonus.
A. Meus ille quidem eſt. tibi nunc operam dabo de
Mneſilocho, ſoror. (lite.
: hîc accipias potius aurum, quàm hinc eas cūm Mi-
. Cupio. BA. dabitur opera, aqua calet. eamus hinc
intrò, ut laves.
im ut in navi vecta es, credo timida es. BA. aliquantū,
ſoror. (ſoror,
mul hinc neſcio qui turbat, qui huc it. decedamus
A. Sequere hac igitur me intrò in lectum, ut ſedes laſſi-
tudinem.

N ACT.

ACTUS I. SCENA I.

LYDUS ſervus, PISTOCLERUS adoleſcens.

JAMDUDUM Piſtoclere, tacitus te ſequor,
Spectans, quas tu res hoc ornatu geras.
Nam, itâ me dii ament, ut Lycurgus mihi quidem
Videtur poſſe hîc ad nequitiam adducier.
Quò nunc capeſſis tu te hinc advorsâ viâ
Cum tantâ pompâ? PI. huc. LY. quid huc? quis iſtic habet?
PI. Amor, Voluptas, Venus, Venuſtas, Gaudium;
Jocus, Ludus, Sermo, Suavis ſuaviatio,
LY. Quid tibi commercii eſt cum diis damnoſiſſimis?
PI. MALI SUNT homines, qui bonis dicunt male.
Tu dîs nec rectè dicis: non æquum facis.
LY. An deus eſt ullus Suavis ſuaviatio?
PI. An non putaſti eſſe? nimium quàm, ô Lyde, es barbarus.
Quem ego ſapere nimio cenſui plus quàm Thalem,
Is ſtultior es barbaro Potitio,
Qui tantus natu deorum neſcis nomina.
LY. Non hic placet mihi ornatus. PI. nemo ergo tibi
Hoc apparavit? mihi paratum eſt, cui placet.
LY. Etiam me adverſus exordire argutias?
Qui ſi decem habeas linguas, mutum eſſe addecet.
PI. NON OMNIS ætas, Lyde, ludo convenit.
Magis unum in mente eſt mihi nunc, ſatis ut commodè
Pro dignitate obſonii hæc concuret cocus.
LY. Jam perdidiſti te, atque me, atque operam meam,
Qui tibi nequicquam ſæpe monſtravi bene,
PI. Ibidem ego meam operam perdidi, ubi tu tuam.
Tua diſciplina nec mihi prodeſt, nec tibi.
LY. O præligatum pectus! PI. odioſus mihi es.
Tace, atque ſequere, Lyde, me. LY. illuc ſis vide,
Non pædagogum jam me ſed Lydum vocat.
PI. Non par videtur, neq; ſit conſentaneum,

Cum herus hìc intus ſit, & cum amicâ ſuâ accubet,
Cumque oſculetur & convivæ alii accubent,
Præſentibus illis pædagogus unà ut ſiet:
LY. An hoc ad eas res obſonatum eſt obſecro?
PI. Sperat quidem animus: quò eveniat, diis in manu e
LY. Tu amicam habebis? PI. cùm videbis, tum ſcies.
LY. Imò neq; habebis, nec ſinam: iturus ſum domum
PI. Omitte, Lyde, ac cave malo. LY. quid? cave malo
PI. Jam exceſſit mihi ætas ex magiſterio tuo.
LY. O barathrum, ubi nunc es? at ego te uſurpē lubē
Video nimio jam multo plus quàm volueram.
Vixiſſe nimio ſatiu'ſt jam, quam vivere.
Magiſtron' quenquam diſcipulum minitarier?
Nihil moror diſcipulos mihi eſſe jam plenos ſanguini
Valens afflictet me vacivom virium.
PI. Fiam, ut ego opinor, Hercules, tu autem Linus.
LY. Pol metuo magis, ne Phœnix tuis factis fuam,
Teq; ad patrem eſſe mortuum renunciem.
PI. Satis hiſtoriarum eſt. LY. hìc vereri perdidit.
Compendium edepol haud ætati optabile
Feciſti, cum iſtanc nactus impudentiam.
Occiſus hic homo eſt. ecquid in mentem eſt tibi,
Patrem tibi eſſe? PI. tibi ego, aut tu mihi ſervus es?
LY. Pejor magiſter te iſtæc docuit, non ego.
Nimio es tu ad iſtas res diſcipulus docilior,
Quàm ad illa, quæ te docui, ubi operam perdidi.
PI. Iſtactenus tibi, Lyde, libertas data eſt.
Orationis ſatis eſt. ſequere me, ac tace.
LY. Edepol feciſti furtum in ætatem malum,
Quum iſtæc flagitia me celaviſti, & patrem.

ACTUS II. SCENA I.

CHRYSALUS ſervus.

HERILIS patria ſalve: quam ego biennio,
Poſtquam hinc in Epheſum abii, conſpicio lubens.

Saluto te vicine Apollo, qui ædibus
Propinquus noſtris accolis, veneroque te,
Ne Nicobulum me ſinas, noſtrum ſenem
Prius convenire, quàm ſodalem viderim
Mneſilochi Piſtoclerum, quem ad epiſtolam
Mneſilochus miſit ſuper amicâ Bacchide.

ACTUS II. SCENA II.

PISTOCLERUS adoleſcens, CHRYSALUS ſervus.

MIRUM eſt, me, ut redeam, te opere tanto quæſere,
Qui abire hinc nullo pacto poſſim, ſi velim:
Ita me vadatum amore vinctumq; attinet.
CH. Prô dii immortales. Piſtoclerum conſpicor.
O Piſtoclere, ſalve. PI. ſalve, Chryſale.
CH. Compendii verba multa jam faciam tibi.
Venire tu me gaudes, ego credo tibi.
Hoſpitium & cœnam pollicere, ut convenit
Peregrè advenienti: ego autem venturum annuo.
Salutem tibi ab ſodali ſolidam nuncio.
Rogabis me ubi ſit? PI. vivit. nempe rectè valet.
CH. Iſtuc volebam ego ex te percunctarier.
PI. Quî ſcire poſſum? CH. nullus plus. PI. quemnam modum?
CH. Quia ſi illa inventa eſt, quam ille amat, vivit re & valet:
Si non inventa eſt, minùs valet, moribundus eſt.
ANIMA eſt amica amanti: ſi abeſt, nullus eſt:
Si adeſt, res nulla'ſt: ipſus eſt nequam & miſer.
Sed tu quid factitaſti mandatis ſuper?
PI. Egon' ut, quod ab illo attigiſſet nuncius,
Non impetratum id advenienti redderem?
Regiones colere mavellem Acherunticas.
CH. Eho, an inveniſti Bacchidem? PI. Samiam quider

CH. Vide quæſo, ne quis tractet illam indiligens.
Scis tu, ut confringi vas citò Samium ſolet.
PI. Jamne, ut ſoles? CH. dic ubi ea nunc eſt, obſecro?
PI. Hìc exeuntem me unde aſpexiſti modò.
CH. Ut iſtuc eſt lepidum: proximæ viciniæ
Habitat. & quidnam meminit Mneſilochi? PI. rogas
Imò unicè unum plurimi pendit. CH. papæ!
PI. Imò ut eum credit? miſera amans deſiderat.
CH. Scitum iſtuc. PI. imò Chryſale, hem non tan
lum
Unquam intermittit tempus, quin eum nominet.
CH. Tanto hercle melior Bacchis. PI. imò. CH. imò
hercle abiero
Potiùs. PI. num invitus rem bene geſtam audis heri?
CH Non herus, ſed actor mihi cor odio ſauciat.
Etiam EPIDICVM, quam ego fabulam æquè ac me
ipſum amo,
Nullam æquè invitus ſpecto, ſi agit Pellio.
Sed Bacchis etiam fortis tibi viſa? PI. rogas?
Nî nactus Venerem eſſem, hanc Junonem dicerem.
CH. Edepol, Mneſiloche, ut rem hanc natam eſſe in
tellego,
Quod ames, paratum eſt: quod des, invento eſt opus.
Nam iſtoc fortaſſe aurum eſt opus. PI. Philippeo qui-
dem.
CH. Atque eo fortaſſe jam opus eſt. PI. imò etiam
priùs.
Nam jam huc advenit Miles. CH. & miles quidem!
PI. Qui de amittendâ Bacchide aurum hìc exigit.
CH. Veniat quando vult, atque ita ne mihi ſit mora,
Domi eſt: non metuo, nec cuiquam ſupplico,
Dum quidem hoc valebit pectus perfidiâ meum.
Abi intrò, ego hìc, curabo. tu intus dicito
Mneſilochum adeſſe Bacchidi. PI. faciam ut jubes.

CH. Negotium hoc ad me attinet aurarium.
Mille & ducentos Philippos attulimus aureos
Epheſo, quos hoſpes debuit noſtro ſeni.
Inde ego hodie aliquam machinabor machinam,
Vnde aurum efficiam amanti herili filio.
Sed foris concrepuit noſtra: quinam exit foràs?

ACTVS II. SCENA III.

NICOBVLVS ſenex. CHRYSALVS ſervus.

IBO in Piræum viſam, ecquæ advenerit
In portum ex Epheſo navis mercatoria.
Nam meus formidat animus, noſtrum tam diu
Ibi deſidere, neque redire filium.
CH. Exteram ego illum pulchrè jam, ſi dii volunt.
Haud dormitandum eſt eſt opus chryſo Chryſalo.
Adibo hunc, quem quidem ego hodie faciam hic arietem
Phryxi, itaque tondebo auro usque ad vivam cutem.
Servus ſalutat Nicobulum Chryſalus.
NI. Prô di immortales! Chryſale, ubi mihi eſt filius?
CH. Quin tu primùm ſalutem reddis quam dedi!
NI. Salve. ſed ubinam eſt Mneſilochus? CH. vivit, valet.
NI. Venitne? CH. venit. NI. evax, aſperſiſti aquam.
Benène usq; valuit? CH. pancraticè atq; athleticè.
NI. Quid hoc? quâ cauſsâ eum hinc in Epheſum miſerã.
Accepitne aurum ab hoſpite Archidemide?
CH. Heu cor meum & cerebrum, Nicobule, finditur.
Iſtius hominis ubi ſit quaque mentio.
Tun' hoſpitem illum nominas hoſtem tuum?
NI. Quid ita hercle obſecro? CH. quia edepol certè ſcio,
Vulcanus, Sol, Luna, Dies, dei quatuor,
Scelestiorem nullum illuxêre alterum.

NI.

NI. Quamne Archidemidem? CH. quàm, inquam,
chidemidem.
NI. Quid fecit? CH quid non fecit? quin tu id me roga
Primumdum inficias ire cœpit filio,
Negare ſe debere tibi triobulum.
Continuo antiquum hoſpitem noſtrum ſibi
Mneſilochus advocavit, Pelagonem ſenem:
Eo præſente homini exemplò oſtendit ſymbolum,
Quem tute dederas ad eum, ut ferret, filio.
NI. Quid, ubi ei oſtendit ſymbolum? CH. inſit dic
Adulterinum, & non eum eſſe ſymbolum:
Quotque innocenti ei dixit contumelias!
Adulterare eum ajebat rebus cæteris.
NI. Habetin' aurum? id mihi primùm dici volo.
CH. Poſtquam quidem Prætor recuperatores dedit,
Damnatus demum, vi coactus reddidit
Ducentos & mille Philippum. NI. tantum debuit.
CH. Porrò etiam auſculta pugnam, quàm voluit d
re.
NI. Etiamne eſt quid porrò? CH. hem accipe: trina ha
nunc erit.
NI. Deceptus ſum. Autolyco hoſpiti aurum credidi.
CH. Quin tu audi. NI. imò ingenium avidi haud pe
noram hoſpitis.
CH. Poſtquam aurum abſtulimus, in navem conſcend
mus,
Domum cupientes. fortè ut aſſedi in ſtegâ,
Dum circumſpecto, atque ego lembum conſpicor:
Longum eſt rigorem maleficum exornarier.
NI. Perii hercle. lembus ille mihi lædit latus.
CH. Is erat communis cum hoſpite & prædonibus.
NI. Adeon' me fuiſſe fungum, ut qui illi crederem!

Cùm mihi ipſum nomen ejus Archidemidis.
Clamaret, dempturum eſſe, ſi quid crederem.
CH. Is noſtræ navi lembus inſidias dabat.
Occœpi ego obſervare eos, quam rem gerant.
Interea è portu noſtra navis ſolvitur.
Ubi portu exiimus, homines remigio ſequi,
Neq; aves, neq; venti citius. quoniam ſentio
Quæ res gereretur, navem extemplò ſtatuimus.
Quum vident nos ſtare, occeperunt ratem
Turbare in portu. NI. edepol mortales malos!
Quid deniq; agitis? CH. rurſum in portū recipimus.
NI. Sapienter factum à vobis. quid illi poſtea?
CH. Revorſionem ad terram faciunt veſperi.
NI. Aurum hercle auferre voluêre. ei rei operam dabant.
CH. Non me fefellit, ſenſi: eò exanimatus fui.
Poſtquam nos vidimus auro inſidias fieri,
Capimus conſilium continuò, poſtridie
Auferimus inde aurum omne illis præſentibus,
Palam atque apertè, ut illi id factum ſciſcerent;
NI. Scite hercle. cedò, quid illi? CH. triſtes illicò,
Quom extemplò à portu ire nos cum auro vident.
Subducunt lembum capitibus quaſſantibus.
Nos apud Theotimum omne aurum depoſuimus,
Qui illic ſacerdos eſt Dianæ Epheſiæ.
NI. Qui iſtic Theotimus eſt? CH. Megalobuli filius.
Qui nunc in Epheſo eſt Epheſiis cariſſimus.
NI. Næ ille herclè mihi multo tanto carior.
Si me illoc auro tanto circumduxerit.
CH. Quin in ipſâ æde Dianæ conditum eſt.
Ibidem publicitus ſervant. NI. occidiſtis me.
Nimio hîc privatim ſervaretur rectius.
Sed vos nihilne attuliſtis inde auri domum?
CH. Imò etiam, verum, quantum attulerit, neſcio.

NI.

Quid, neſcis? CH. quia Mneſilochus noctu clanc
 lùm.
venit ad Theotimum: nec mihi credere,
c cuiquam in navi voluit, eò ego neſcio
antulum attulerit; verùm haud permultum attu-
 lit.
Etiam dimidium cenſes? CH. non edepol ſcio.
ùm haud opinor. NI. fertne partem tertiam?
I. Non hercle opinor. verùm neſcio.
ɔfectò de auro nihil ſcio, niſi neſcio,
nc tibimet illuc navi capiundum eſt iter,
illud reportes aurum ab Theotimo domum.
que heus tu. NI. quid vis? CH. annulum gnati tui
ito ut memineris ferre. NI. quid opu'ſt annulo?
I. Quia id ſignum eſt cum Theotimo, qui eum illi
 afferet,
urum ut reddat. NI. meminero, & rectè mones.
divesne eſt iſtic Theotimus? CH. etiam rogas?
i ſoccis habeat auro ſubpactum ſolum.
Cur ita faſtidit? CH. tantas divitias habet:
ſeſcit quid faciat auro. NI. mihi dederit velim.
qui præſente id aurum Theotimo datum eſt?
I. Populo præſente: nullu'ſt Epheſi, quin ſciat.
. iſtuc ſapienter ſaltem fecit filius,
m diviti homini ad aurum ſervandum dedit:
ɔ eo licebit quamvis ſubitò ſumere.
I. Imò hem tantiſper nunquam te morabitur,
in habeas illud quo die illuc veneris.
Cenſebam me effugiſſe à vitâ maritimâ,
navigarem tandem hoc ætatis ſenex,
mihi haud utrum velim licere intellego;
bellus hoſpes fecit Archidemides.
i nunc eſt ergo meus Mneſilochus filius?
. Deos atque amicos iit ſalutatum ad forum.

Cùm mihi ipſum nomen ejus Archidemidis.
Clamaret, dempturum eſſe, ſi quid crederem.
CH. Is noſtræ navi lembus inſidias dabat.
Occœpi ego obſervare eos, quam rem gerant.
Interea è portu noſtra navis ſolvitur.
Ubi portu eximus, homines remigio ſequi,
Neq; aves, neq; venti citius. quoniam ſentio
Quæ res gereretur, navem extemplò ſtatuimus.
Quum vident nos ſtare, occeperunt ratem
Turbare in portu. NI. edepol mortales malos!
Quid deniq; agitis? CH. rurſum in portũ recipimus.
NI. Sapienter factum à vobis. quid illi poſtea?
CH. Revorſionem ad terram faciunt veſperi.
NI. Aurum hercle auferre voluére. ei rei operam dabant.
CH. Non me fefellit, ſenſi: eò exanimatus fui.
Poſtquam nos vidimus auro inſidias fieri,
Capimus conſilium continuò, poſtridie
Auferimus inde aurum omne illis præſentibus,
Palam atque apertè, ut illi id factum ſciſcerent,
NI. Scite hercle. cedò, quid illi? CH. triſtes illicò,
Quom extemplò à portu ire nos cum auro vident,
Subducunt lembum capitibus quaſſantibus.
Nos apud Theotimum omne aurum depoſuimus,
Qui illic ſacerdos eſt Dianæ Epheſiæ.
NI. Qui iſtic Theotimus eſt? CH. Megalobuli filius.
Qui nunc in Epheſo eſt Epheſiis cariſſimus.
NI. Næ ille herclè mihi multo tanto carior,
Si me illoc auro tanto circumduxerit.
CH. Quin in ipſâ æde Dianæ conditum eſt.
Ibidem publicitus ſervant. NI. occidiſtis me.
Nimiò hìc privatim ſervaretur rectius.
Sed vos nihilne attuliſtis inde auri domum?
CH. Imò etiam, verum, quantum attulerit, neſcio.

N.

Quid, neſcis? CH. quia Mneſilochus noctu clanculùm.
:nit ad Theotimum: nec mihi credere,
:uiquam in navi voluit, eò ego neſcio
nrulum attulerit; verùm haud permultum attulit.
tiam dimidium cenſes? CH. non edepol ſcio.
m haud opinor. NI. fertne partem tertiam?
Non hercle opinor, verùm neſcio.
ectò de auro nihil ſcio, niſi neſcio,
: tibimet illuc navi capiundum eſt iter,
ud reportes aurum ab Theotimo domum.
e heus tu. NI. quid vis? CH. annulum gnati tui
o ut memineris ferre. NI. quid opu'ſt annulo?
Quia id ſignum eſt cum Theotimo, qui eum illi afferet,
rum ut reddat. NI. meminero, & rectè mones.
ivesne eſt iſtic Theotimus? CH. etiam rogas?
ſoccis habeat auro ſubpactum ſolum.
ur ita faſtidit? CH. tantas divitias habet:
ſcit quid faciat auro. NI. mihi dederit velim.
ui præſente id aurum Theotimo datum eſt?
Populo præſente: nullu'ſt Epheſi, quin ſciat.
tuc ſapienter ſaltem fecit filius,
diviti homini ad aurum ſervandum dedit:
o licebit quamvis ſubitò ſumere.
mò hem tantiſper nunquam te morabitur,
ı habeas illud quo die illuc veneris.
Cenſebam me effugiſſe à vitâ maritimâ,
ıvigarem tandem hoc ætatis ſenex,
ihi haud utrum velim licere intellego;
:llus hoſpes fecit Archidemides.
unc eſt ergo meus Mneſilochus filius?
Deos atque amicos iit ſalutatum ad forum.

NI. At ego hinc ad illum, ut conveniam, quantum teſt.

CH. Ille eſt oneratus rectè, & plus juſto vehit.
Exorſa hæc tela non malè eſt omninò mihi,
Vt amantem herilem copem facerem filium:
Ita feci, ut aurum quantum vellet ſumeret.
Quantum autem libeat reddere, ut reddat patri.
Senex in Epheſum hinc ibit aurum arceſſerè:
Hic noſtra agetur ætas in malacum modum,
Si quidem hic relinquet, nec ſecum abducet ſenex.
Med & Mneſilochum. quas ego hic turbas dabo!
Sed quid futurum eſt, cum hoc ſenex reſciverit?
Cùm ſe excucurriſſe illuc fruſtra ſciverit,
Noſque aurum abuſos? quid mihi fiet poſtea?
Credo hercle adveniens nomen mutabit mihi,
Facietq; exemplò Cruciſalum me ex Chryſalo.
Aufugero hercle, ſi magis uſus venerit.
Si ero reprehenſus, macto ego illum infortunio:
Si illi ſunt virgæ ruri, at mihi tergum domi eſt.
Nunc ibo, herili filio hanc fabricam dabo,
Super auro, amicaq; ejus inventâ Bacchide.

ACTVS III. SCENA I.

LYDVS pædagogus.

PANDITE atque aperite properè januam hanc O obſecro:
Nam equidem haud aliter eſſe duco. quippe quò n advenit,
Niſi quem ſpes reliquêre omnes, eſſe ut frugi poſſi
Bacchides, non Bacchides, ſed Bacchæ ſunt acerri
Apage iſtas à me ſorores, quæ hominum ſorbent ſan nem.
Omnis ad perniciem inſtructa domus optimè atq; pare.
Quæ ut aſpexi, me contuli protinam in pedes.

Egóne ut hæc concluſa geſtem clanculum? ut celem trem,
Piſtoclere, tua flagitia, aut damna, aut deſidiabula?
Quibus patrem & me teque amicosque omnes affecta tuos
Ad probrum, damnum, flagitium appellere unà & p dere.
Neque mei, neque tui intus puditũ eſt factis, quæ f
Quibus tuum patrem, meq; unà, amicos, affines tu
Tua infamia feciſti geruli figulos flagitii.
Nunc priusquam malum iſtoc addis, certum eſt jam cam patri.
De me culpam hanc demolibor jam, & ſeni faciam palàm,
Vt eum ex lutulento cœno properè hinc eliciat foràs.

ACTVS III. SCENA II.

MNESILOCHVS, adoleſcens.

MVLTIS MODIS meditatus egomet mecum ſum, & ita eſſe arbitror:
HOMINI AMICO, qui eſt amicus, ita uti nomen poſſidet,
Niſi deos, ei nihil præſtare, id opera expertus ſum eſſe ita.
Nam ut in Epheſum hinc abii. (hoc factum eſt fermè a hinc biennium)
Ex Epheſo huc ad Piſtoclerum meum ſodalem literas
Miſi, amicam ut mihi inveniret Bacchidem. illum intellego
Inveniſſe, ut ſervus meus mihi nunciavit Chryſalus.
Condignè is quàm technam de auro adverſum meum fecit patrem.
Vt mihi amanti copia eſſet! ſed æquum id ei reddere.
Nam pol quidem; meo animo, INGRATO HOMINE nihil impenſiu'ſt.

Malefactorem amitti ſatius, quàm relinqui beneficum.
NIMIO PRÆSTAT impendioſum te, quàm ingratum dicier.
Illum laudabunt boni; hoc etiam ipſi culpabunt mali.
Quâ me cauſsâ magis cum curâ eſſe eâ quàm obvigilatè eſt opus.
Nunc, Mneſiloche, ſpecimen ſpecitur, nunc certamen cernitur:
Sisne nec ne, ut eſſe oportet; malus bonus, cujusmodi;
Juſtus, injuſtus; malignus, largus; commodus, incommodus.
Cave ſis te ſuperare ſervum ſiris faciundo bene.
Utut eris, moneo, haud celabis. ſed eccos video incedere.
Patrem ſodalis, & magiſtrum. hinc auſcultabo quam rem agant.

ACTUS III. SCENA III.

LYDUS pædagogus PHILOXENUS ſenex, MNESILOCHUS adoleſcens.

NUNC experiar, ſitne acetum tibi peracre in pectore.
Sequere. PH. quò ſequar? quò ducis nunc me? LY. ad illam, quæ tuum
Perdidit, peſſundabit tibi filium uni unicum.
PH. Eia, Lyde: LENITER qui ſæviunt, ſapiunt magis.
Minus mirandum eſt, illæc ætas ſi quid illorum facit,
Quàm ſi non faciat. feci ego iſtæc itidē in adoleſcentiâ.
LY. Hei mihi, hei mihi! iſtæc illum perdidit aſſentatio.
Nam absque te eſſet, ego illum haberem rectum ad ingenium bonum:
Nunc propter te tuamque pravus factus eſt fiduciam.
Piſtoclerus MN. dii immortales, meum ſodalem hic nominat.
Quid hoc negotii eſt, Piſtoclerum Lydus quod herum tam ciet?

PH.

PH. Pauliſper, Lyde, eſt libido homini ſuo animo obſequi:
Jam aderit tempus, cum ſeſe etiam ipſe oderit: morem geras:
Dum caveatur, præter æquum nequid delinquat: ſine.
LY. Non ſino, neque equidem illum me vivo corrumpi ſinam.
Sed tu, qui tam pro corrupto dicis cauſam filio,
Eademne erat hæc diſciplina olim, cum tu adoleſcens eras?
Nego tibi hoc annis viginti fuiſſe primis copiæ,
Digitum longè à pædagogo pedem ut efferres ædibus,
Idque ubi obtigerat, hoc etiam ad malum arceſſebatur malum,
Et diſcipulus & magiſter perhibebantur improbi.
Ante Solem exorientem niſi in palæſtram veneras,
Gymnaſii præfecto haud mediocris pœnas penderes.
Ibi curſu luctando, haſtâ, diſco, pugillatu, pilâ,
Saliendo ſeſe exercebant magis, quàm ſcorto, aut ſaviis:
Ibi ſuam ætatem extendebant, non in latebroſis locis,
Inde de hippodromo & palæſtra ubi reveniſſes domum,
Cincticulo præcinctus in ſella apud magiſtrum aſſideres
Cum librum legeres. ſi unam peccaviſſes ſyllabam,
Fieret corium tam maculoſum, quàm eſt nutricis palliũ.
MN. Propter me hæc nunc meo ſodali dici diſcrutior miſer.
Ille innocens ſuſpicionem hanc ſuſtinet cauſa mea.
PH. Alii, Lyde, nunc ſunt mores. LY. id equidem ego certò ſcio.
Nam olim populi prius honorem capiebat ſuffragio,
Quàm magiſtro deſinebat eſſe dicto obediens.
At nunc priuſquam ſeptuennis eſt, ſi attigas eum manu.
Extemplò puer pædagogo tabulâ dirumpit caput.

Cœna detur. MN. NON PLACET MIHI cœna, qu
movet.
PI. Num quæ advenienti ægritudo objecta eſt? M
acerrima.
PI. Unde? MN. ab homine, quem mihi amicum e
ratus ſum antidhac.
PI. MULTI more iſto atque exemplo vivunt, qu
cenſeas
Eſſe amicos, reperiuntur falſi falſimoniis
Linguâ factioſi, inertes opera, ſublesta fide.
Nullus eſt, quoi non invideant rem ſecundam ob
Sibi ne invideatur, ipſi ignavi rectè cavent.
MN. Edepol næ tu illorum mores perquàm m
tenes.
Sed etiam unum hoc ex ingenio malo malum in
Nulli amici ſunt, inimicos ipſi in ſeſe omnes hal
Atque ii ſe cùm fruſtrantur, fruſtrari alios ſtoli
mant.
Sicut eſt hic, quem eſſe amicum ratus ſum, atc
ſum mihi.
Ille, quod in ſe fuit, accuratum habuit, quod po
Facere, & in me inconciliare copias omnes mea
PI. Improbũ iſtunc eſſe oportet hominem. MN
eſſe arbitror. (v
PI. Obſecro hercle loquere; quis is eſt? MN. ber
Nam ni ita eſſet, tecum orarem, ut ei, quod po
Facere, faceres. PI. dic modo hominem, qui ſit, ſ
cero
Ei malè aliquo pacto me eſſe dicito ignaviſſimu
MN. Nequam homo eſt, verum hercle amicu
PI. tanto magis
Dic, quis eſt, NEQUAM hominis ego parvipend
MN. Video non poteſſe quin tibi ejus nomen e
Piſtoclere, perdidiſti me ſodalem funditùs.

Quin ego cùm peribat vidi, non ex audito arguo.
MN. Quid factum eſt? LY. meretricem indignè deperit. MN. non tu taces?
LY. Atque acerrimè atque æſtuosè abſorbet, ubi quemq; attigit.
MN. Ubi ea mulier habitat? LY. hic. MN. unde eam eſſe ajunt? LY. ex Samo.
MN. Quæ vocatur? LY. Bacchis. MN. erras, Lyde: ego omnem rem ſcio
Quemadmodum eſt. tu Piſtoclerum falsò atq; inſontem arguis.
Nam ille amico & benevolenti ſuo ſodali ſedulò,
Rem mandatam exſequitur. ipſus nec amat: nec tu creduas.
LY. Itane oportet rem mandatam gerere amici ſedulò,
Ut ipſus in gremio oſculantem mulierem teneat ſedens?
Nullon' pacto res mandata poteſt agi, niſi identidem
Manus ferat ad papillas, labra à labris nuſquam auferat?
Namque alia memorare, quæ illum facere vidi, diſpudet.
Cum manum ſub veſtimenta ad corpus detulit Bacchidi,
Me præſente, neque pudere quicquam. quid verbis opus eſt?
Mihi diſcipulus, tibi ſodalis periit, huic filius,
Nam EGO ILLUM periiſſe duco, cui quidem periit pudor.
Quid opu'ſt verbis? ſi opperiri vellem pauliſper modo
Ut opinor, illius inſpectandi mihi eſſet major copia:
Plus vidiſſem quàm deceret, quàm me atque illo æquum foret.
MN. Perdidiſti me ſodalis. egone illam mulierem
Capitis non perdam? perire me malis malim modis.
SATIN UT QUEM tu habeas fidelem tibi, aut cui credas, neſcias.

LY. Viden', ut ægrè patitur hic gnatum eſſe corruptum tuum,
Suum ſodalem! ut ipſus ſeſe cruciat ægritudine!
PH. Mneſiloche, hoc tecum oro, ut illius animum atque ingenium regas.
Serva tibi ſodalem, & mihi filium. MN. factum volo.
PH. In te ergo hoc onus omne impono. Lyde, ſequere hàc me. LY. ſequor,
Melius eſſet, me quoque unà ſi cum illo relinqueres.
PH. Affatim eſt. Mneſiloche: cura, & concaſtiga hominem probè,
Qui dedecorat te, me, amicos atque alios flagitiis ſuis.

ACTVS III. SCENA IV.

MNESILOCHUS adoleſcens.

AMICIOREM nunc utrum credam magis
Sodalemne eſſe, an Bacchidem, incertum admodum eſt.
Illum exoptavit potius? habeat optimè eſt
Næ illa illud hercle cum malo fecit ſuo, meo.
Nam mihi divini nunquam quiſquam creduat,
Ni ego illam exemplis plurimis planeque amo.
Ego faxo haud dicet nactam, quem derideat.
Nam jam domum ibo; atque aliquid ſurripiam patri.
Id iſti dabo, ego iſtanc multis ulciſcar modis:
Adeò ego illam cogam uſque, ut mendicet meus pater.
Sed ſatin' ego animum mente ſincerâ gero?
Qui ad hunc modum hæc hic, quæ futura, fabulor?
Amo hercle, opinor, utpote quod pro certo ſciam.
Verùm quàm illa unquam de mea pecunia
Ramenta fi[illegible] plum[illegible] propenſior,
Mend[illegible] malie[illegible] endicando vincere.
Nun[illegible] edep[illegible] irridebit. nam mihi
[illegible]cum eſt re[illegible] jam omne aurum patri.
Igitur mihi i[illegible] inopi ſubblandibitur:

Tum

'um, cum mea illud nihilo pluris referet,
uàm ſi ad ſepulcrum mortuo dicat jocum.
d antequam illa unquam meis opulentiis
amentâ fiat gravior, aut propenſior,
lori me mavelim excruciatum inopiâ.
rofectò ſtabile eſt me patri aurum reddere.
adem exorabo Chryſalo cauſa mea
iter ne noceat: neu quid ei ſuccenſeat
lea cauſa de auro, quod eum ludificatus eſt.
am illi æquum eſt me conſulere, qui cauſa mea
lendacium dixit. nunc vos me ſequimini.

ACTUS III. SCENA V.

PISTOCLERUS.

EBUS aliis antevortat, Bacchis, quæ mandas mihi:
lneſilochum ut requiram, atque ut eum mecum ad te adducam ſimul.
lam illud anim[9] meus miratur, ſi à me tetigit nuncius,
uid remoratur ibo, & viſam huc ad eum, ſi fortè eſt domi.

ACTUS III. SCENA VI.

MNESILOCHUS, PISTOCLERUS.

EDDIDI patri omne aurum. nunc nunc ego illam me velim
onvenire, poſtquam inanis ſum, contemptricem meã.
ed veniam mihi quàm gravatè pater dedit de Chryſalo!
erùm poſtremò impetravi, ut ne quid ei ſuccenſeat.
I. Eſtne hic meus ſodalis? MN. eſt ne hic hoſtis, quem aſpicio meus?
I. Certè is eſt MN. is eſt. PI. adibo contrà. MN. contollam gradum.
. Salvus ſis, Mneſiloche. MN ſalve. PI. ſalvus cum peregrè advenis.

Cœ-

Cœna detur. MN. Non Placet Mihi cœna, quæ bilem movet.
PI. Num quæ advenienti ægritudo objecta eſt? MN. atq; acerrima.
PI. Unde? MN. ab homine, quem mihi amicum eſſe arbitratus ſum antidhac.
PI. Multi more iſto atque exemplo vivunt, quos cum cenſeas
Eſſe amicos, reperiuntur falſi falſimoniis
Linguâ factioſi, inertes opera, ſublesta fide.
Nullus eſt, quoi non invideant rem ſecundam obtingere.
Sibi ne invideatur, ipſi ignavi rectè cavent.
MN. Edepol næ tu illorum mores perquàm meditatè tenes.
Sed etiam unum hoc ex ingenio malo malum inveniunt ſuo.
Nulli amici ſunt, inimicos ipſi in ſeſe omnes habent.
Atque ii ſe cùm fruſtrantur, fruſtrari alios ſtolidi exiſtimant.
Sicut eſt hic, quem eſſe amicum ratus ſum, atque ipſus ſum mihi.
Ille, quod in ſe fuit, accuratum habuit, quod poſſet mali
Facere, & in me inconciliare copias omnes meas.
PI. Improbũ iſtunc eſſe oportet hominem. MN. ego ita eſſe arbitror.
PI. Obſecro hercle loquere; quis is eſt? MN. benevolens vivit tibi.
Nam ni ita eſſet, tecum orarem, ut ei, quod poſſes mali
Facere, faceres. PI. dic modo hominem, qui ſit, ſi non fecero
Ei malè aliquo pacto me eſſe dicito ignaviſſimum.
MN. Nequam homo eſt, verum hercle amicus eſt tibi. PI. tanto magis
Dic, quis eſt, Nequam hominis ego parvipendo gratiam.
MN. Video non poteſſe quin tibi ejus nomen eloquar.
Piſtoclere, perdidiſti me ſodalem funditùs.

P

eſt ? MN. quid eſt ? miſine ego ad te ex
:piſtolam
ıt mihi invenires? PI. fateor factum & rep-

i nō erat meretricū aliarum Athenis copia,
aberes rem, niſi cum illa, quam ego man-
ibi ?
e amare & me ires conſultum malè?
Mn. rem, repperi omnem ex tuo magiſtro.

PI. etiamne ultrò tuis me prolectas pro-

ıas Bacchidem? PI. duas ergò hic intus ec-
hides
ıæ? PI. atque ambas ſorores. Mn. loqueris
gas ſciens.
ſi pergis parum mihi fidem arbitrarier,
e d in collum, atque intrò hinc auferam,
ıò ibo: mane.
:o. neque tu me habebis falsò ſuſpectum.
quor.

ACTVS IV. SCENA I.

Parasitus. Puer.

ego ſum nequam hominis atque improbi
micam ſecùm avexit ex Samo,
juſſit ad eam, & percunctarier,
n reddat, anne eat ſecum ſimul.
um, puer, cum illa uſque iſti ſimul,
ſunt ædes, pulta: adi actutum ad fores.
directe, ut pulſat propudium!
em tris pedes latum potes,
: neſcis! ecquis his in ædibus eſt?
hîc eſt? ecquis hoc aperit oſtium?

ACTVS

ACTVS IV. SCENA II.

PISTOCLERUS, PARASITUS.

QVId iſtuc eſt? quæ nam iſtæc eſt pultatio?
Quæ te mala crux agitat? ad iſtunc qui modum
Alieno vires tuas extentes oſtio?
Fores penè eff. egiſti: quid nunc vis tibi?
PA. Adoleſcens, ſalve. PI. ſalve. ſed quem quæritas?
PA. Bacchidem. PI. utram ergo? PA. nihil ſcio, niſi Ba
dem.
Paucis me miſit miles ad eam Cleomachus,
Vel ut ducentos Philippos reddat aureos,
Vel ut hinc in Elatiam hodie eat ſecum ſimul.
PI. Non it, negato eſſe ituram. abi, & renuncia.
Alium illa amat, non illum. duc te ab ædibus.
PA. Nimis iracundè. PI. at ſcin' quàm iracundus
Næ tibi hercle haud longè eſt os ab infortunio,
Ita dentifragibula hæc meis manibus geſtiunt.
PA. Cum ego hujus verba interpretor, mihi cau
Ne nucifrangibula excuſſit ex malis meis.
Tu ego iſtæc igitur dicam illi periculo.
PI. Quid ais tu? PA. ego iſtuc illi dicam. PI. dic mil
Quis tu es? PA. illius ſum integumentum corp
PI. Nequam eſſe oportet, cui tu integumentum i
bus es.
PA. Sufflatus ille huc veniet. PI. diruptum velim.
PA. Num quid vis? PI. abeas celeriter. facto eſt o
PA. Vale dentifragibule. PI. & tu, integumentun
In eum nunc hæc revenit res locum, ut quid conſi
Dem meo ſodali ſuper amica, neſciam,
Qui iratus renumeravit omne aurum patri,
Neque nummus ullu'ſt, qui reddatur militi.
Sed huc concedam nam concrepuerunt fores
Mneſilochus eccum mæſtus progreditur foras.

ACTVS IV. SCENA III.

MNESILOCHUS, PISTOCLERUS.

'ULANS, protervo, iracundo animo, indomito, incogitato,
modo & modeſtia ſum, ſine bono jure atq; honore.
:dibilis, impoſque animi, inamabilis, illepidus vivo.
:volente ingenio natus, poſtremò id mihi eſt quod volo
ſe aliis credibile hoc eſt? nequior nemo eſt, neque indignior,
i Dii benefaciant, neque quem quiſquam homo aut amet, aut adeat.
icos quàm amicos æquius eſt me habere: malos quàm bonos
ıagis me juvare omnibus probris, quæ improbis viris
a ſunt, dignior nullus eſt homo: qui patri reddidi
ıe aurum amans, quod fuit præ manu. ſumne ego homo miſer?
ıe ego nullius pretii? perdidi me, atque operam Chryſali.
Conſolandus hic mihi eſt. ibo ad eum. Mneſiloche quid fit? MN. perii.
)ii melius faciant. MN. perii. PI. non taces inſipiens? MN. taceam?
anus ſatis non es. MN. perii, multa mala mihi in pectore
c acria atq; acerba eveniunt. criminin' me habuiſſe fidem?
eritò tibi iratus fui. PI. eia bonum habe animum.
Unde habeam? mortuus pluris pretii'ſt, quam ego ſum. PI. militis
ſitus modo venerat aurum petere: hinc cum ego meis

Di-

Dictis malis, his foribus atque hâc repuli, rejeci homi
MN. Quid mihi id prodeſt? quid faciam? nihil hab miſer ille quidem
Hanc abducet, ſcio. PI. ſi mihi ſit, non polliceat. MN. ſ dares.
Novi, ſed niſi ames, non habeam tibi fidem tantam.
Nunc agitas, ſat tute tuarũ rerum? egone ut opem n
Ferre putem poſſe inopem te? PI. tace modo: Deus re ciet nos aliquis.
MN. Nugæ. PI. mane. MN. quid eſt? PI. tuam cop occam Chryſalum video.

ACTUS IV. SCENA IV.

CHRYSALUS ſervus, MNESILOCHUS, PISTOCLERUS adoleſcens.

HUNC hominem decet auro expendi: huic decet ſtat ſtatui ex auro.
Nam duplex hodie facinus feci, duplicibus ſpoliis affectus.
Herum majorem meum ut ego hodie luſi lepidè? u dificatus eſt!
Callidum ſenem callidis dolis compuli, & perpuli, omnia ut crederet.
Nunc amanti hero filio ſenis, quîcum ego bibo, qu edo, & amo,
Regias copias aureasque obtuli, ut domo ſumeret foris quæreret.
Non mihi iſti placent Parmenones, Syri, qui du tres minas
Auferunt heris nequius nihil eſt, quàm egens co ſervus, niſi habet
Multipotens pectus, ubicunque uſus ſiet, pector promat ſuo.

Nullus frugi eſſe poteſt homo niſi qui & benè & malè
facere tenet.
Improbis cum improbus ſit, harpaget: furibus furetur
quod queat.
Verſipillem frugi convenit eſſe hominē pectus cui ſapit
Bonus ſit bonis, malus ſit malis. utcunque res ſit, ita ani-
mum habeat.
Sed lubet ſcire, quantum aurum herus ſibi dempſit: &
quid ſuo reddidit patri.
Si frugi eſt, Herculem fecit ex patre: decumam partē ei
Dedit, ſibi novem abſtulit. ſed, quem quæro, optimè ecce
obviam (terram
Mihi eſt. num qui nummi exciderunt, here, tibi, quòd ſic
Obtuêre? quid vos mœſtos tam triſtesq; eſſe conſpicor?
Non placet, nec eſt temerè etiam quin mihi reſponderis?
MN. Chryſale, occidi. CH. fortaſſis tu auri dempſiſti pa-
rum.
MN. Quî malum, parum? imò verò nimis minus multo
parum.
CH. Quid igitur, ſtultè? quoniam occaſio ad eam rem
fuit
Mea virtute parta, ut quantum velles, tantum ſumeres,
Si hoc digitulis duobus ſumebas primoribus?
An neſciebas, quàm ejuſmodi homini raro tempus ſe da-
ret?
MN. Erras. CH. at quidem tute erraſti cum parum im-
merſti ampliter.
MN. Pol tu quàm nunc me accuſes magis, ſi magis rem
noveris.
Occidi. CH. jam animus iſtoc dicto plus præſagitur mali
MN. Perii. CH quid ita? MN. quia patri omne cum ra-
mento reddidi.
CH. Reddidiſti? MN. reddidi. CH. omnene? MN. oppido.
CH. occiſi ſumus.

Quî

Quî in mentem venit tibi iſtuc facinus facere tàm
lum?
MN. Bacchidem atque hunc ſuſpicabar propter crim
Chryſale,
Me malè conſuluiſſe: ob eam rem omne aurum ir
reddidi
Meo patri. CH. quid, ubi reddebas aurum, dixiſti pa
MN. Id aurum accepiſſe extemplò ab hoſpite Archi
mide. CH. hem,
Iſtoc dicto dediſti hodie in cruciatum Chryſalum.
Nam ubi me aſpiciet, ad carnificem rapiet continuò
nex.
MN. Ego patrem exoravi CH. nempe ergo hoc ut fa
ret, quod loquor?
MN. Imò tibi ne noceat, neu quid ob eam rem ſucc
ſeat
Atque ægrè impetravi nunc hoc tibi curandum
Chryſale.
CH. Quid vis curem? MN. ut ad ſenem etiam alte
facis viam.
Compara, fabricare, finge quod lubet, conglutina,
Ut ſenem hodie doctum docte fallas, aurumq; aufe
CH. Vix videtur fieri poſſe. MN. pergè, ac facilè hæc
ceris.
CH. Quàm malum facilè? quem mendacii prehe
manifeſto modo:
Quem ſi orem, ut mihi nihil credat, id non auſit cred
MN. Imò ſi audias, quæ dicta dixit me adverſum tibi
CH. Quid dixit? MN. ſi tu illum Solem ſibi Solem
dixeris,
Se illũ Lunam credere eſſe, & noctem qui nunc eſt d
CH. Emungam hercle hominem probè hodie: ne id
quicquam dixerit.

M

MN. Nunc quid nos vis facere. CH. enim nihil, niſi ut ametis, impero.
Cęterum quantum libet me poſcitote aurum, ego dabo.
Quid mihi refert Chryſalo eſſe nomē, niſi factis probo?
Sed nunc quantulū uſu'ſt auri tibi Mneſiloche? dic mihi.
MN. Militi nummis ducentis jam uſus eſt pro Bacchide.
CH. Ego dabo. MN. tum nobis opus eſt ſumptu. CH. ah placidè volo
Unumquidq; agamus: hoc ubi egero, tum iſtuc agam.
De ducentis nummis primum intendam baliſtam in ſenem.
Ea baliſta ſi pervortam turrim & propugnacula,
Recta porta invadam extemplò in oppidum antiquum & vetus:
Si id capſo, geritote amicis voſtris aurum corbibus,
Si cui animus ſperat. PI. apud te eſt animus noſter, Chryſale,
CH. Nunc tu abi intrò, Piſtoclere, ad Bacchidem, atque effer citò.
PI. Quid? CH. ſtilum, ceram, & tabellas, & linum. PI. jam faxo hic erunt.
MN. Quid nunc es facturus? id mihi dice, coctum eſt prandium,
CH. Vos duo eritis, atq; amica tua erit tecum tertia.
MN. Sicut dicis. CH. Piſtoclero nulla amica eſt. MN imò adeſt.
Alteram ille amat ſororem, ego alterā, ambas Bacchides.
CH. Quid tu loqueris? MN. hoc ut futuri ſumus. CH. ubi eſt biclinium.
Vobis ſtratum? MN. quid id exquiris? CH. res iſta eſt: dici volo.
Neſcis quid ego acturus ſim, neque facinus quantum exordiar.
MN. Cedo manum, ac ſubſequere propiùs me ad fores. intrò inſpice.

CH. Evax nimis bellus, atque ut eſſe maximè opt
locus.
PI. Quæ imperaſti, imperatũ bene bonis factũ illi
CH. Quid paraviſti? PI. quæ tu parare juſſiſti om
CH. Cape ſtilum propere & tabellas tu has tibi.
quid poſtea?
CH Quod jubebo, ſcribito iſtic. nam propterea te
Scribere, ut pater cognoſcat literas, quando legar
Scribe. MN. quid ſcribam? CH. ſalutem tuo patri
tuis. (r
PI. Quid ſi potius morbum & mortem ſcribat?
MN. Ne interturba. jam imperatum in cera ineſt.
quemadmodum? (hc
MN. Mneſilochus ſalutem dicit ſuo patri. CH. ac
Chryſalus mihi uſquequaq; loquitur nec rectè, p
Quia tibi aurum reddidi, & quia non te defrauda
PI. Manè, dum ſcribit. CH. CELEREM oportet eſſ
toris manum.
PI. Atque idem hercle eſt ad perdundum magis,
ad ſcribendum citus.
MN. Loquere: hoc ſcriptum eſt. CH. nunc, pater m
in tu' ab eo ut caveas tibi,
Sycophantias componit aurum ut abs te auferat:
Et profectò ſe ablaturum dixit. planè deſcribito.
MN. Dic modò. CH. atq; id pollicetur ſe daturu
mihi, (græcem,
Quod dem ſcortis, quodq; in luſtris commedim,
Sed pater vide, ne tibi hodie verba det. quæſo cav
MN. Loquere porrò. CH. adſcribe dum. MN. eti
quere, dum id ſcribam, modò.
CH. Sed pater, quod promiſiſti mihi, te quæſo ut
neris,
Ne illum verberes, verũ apud te vinctũ aſſervato
Cedò tu ceram ac linum actutum, age obliga, o
citò..

MN. Obſecro, quid iſtis ad iſtunc uſu'ſt conſcriptis modum?
Ubi tibi ne quid credat, atque ut vinctum te aſſervet domi?
CH. Quia mihi ita lubet potin' ut cures te, atque ne (parcas mihi?
Mea fiducia opus conduxi, & meo periculo rem gero.
MN. Æquum dicis. CH. cedò tabellas. MN. accipe. CH. animum advortite.
Mneſiloche & tu Piſtoclere, jam facite in biclinio
Cum amica ſua uterq; accubitum eatis. ita negotiũ eſt.
Atque ibidem, ubi nunc ſunt lecti ſtrati, poteris citò.
PI. Nunquid aliud? CH. hoc, atq; etiam ubi erit accubitum ſemel,
Ne quoquam exſurgatis donec à me erit ſignum datũ.
PI. O Imperatorem probũ. CH. jam bis bibiſſe oportuit.
MN. Fugiamus. CH. vos voſtrum curare officium, ego efficiam meum.

ACTUS IV. SCENA V.

CHRYSALUS.

INSANUM magnum molior negotium,
Metuoq; ut hodie poſſiem emolirier.
Sed nunc truculento mihi atque ſævo uſus ſene eſt.
Nam non conducit nunc huic ſycophantiæ
Senem eſſe tranquillum: qui ubi me aſpexerit:
Verſabo ego illunc hodie, ſi vivo, probè.
Tam frictum ego illum reddam, quàm frictum eſt cicer:
Adambulabo ad oſtium, ut quando exeat,
Extemplò advenienti tabellas dem in manum.

ACTUS IV. SCENA VI.

NICOBULUS. CHRYSALUS.

NINIO illæc res eſt magnæ dividiæ mihi,
Subterfugiſſe ſic mihi hodie Chryſalum.
CH. Salvus ſum, iratus eſt ſenex, nunc eſt mihi
Adeundi ad hominem tempus. NI. quis loquitur propè.

Atq; hic quidem opinor Chryſalu'ſt. CH. acceſſero
NI. Bone ſerve ſalve. quid fit? quàm mox navigo
In Epheſum, ut aurum repetam ab Theotimo dom
Taces? per omnes deos adjuro, ut ni meum
Gnatum tam amem, atque ei facta cupiam quæ is v
Ut tua jam virgis latera lacerentur probè,
Ferratusque in piſtrino ætatem conteras.
Omnia reſcivi ſcelera ex Mneſilocho tua.
CH. Men' criminatus eſt? optimè eſt: ego ſum ma
Ego ſum ſacer, ſceleſtus: ſpecta rem modò.
Ego nec verbum faciam. NI. etiamne carnifex
Minitare? CH. noſces tu illum actutum qualis ſit.
Nunc haſce tabellas ferre me juſſit tibi.
Orabat, ut, quod iſtic eſſet ſcriptum, id fieret.
NI. Cedò. CH. noſce ſignum. NI. novi. ubi ipſe eſt?
neſcio.
Nihil jam me oportet ſcire: oblitus ſum omnia.
Scio me eſſe ſervum. neſcio etiam id quod ſcio.
Nunc ab tranſenna hic turdus lumbricum petit:
Pendebit hodie pulchrè, ita intendi tenus.
NI. Mane dum parumper: jam ad te exeo, Chryſale
CH. Ut verba mihi dat! ut neſcio quam rem gerat!
Servos arceſſit intus, qui me vinciant.
Bene navis agitatur, pulchrè hæc confertur ratis:
Sed conticiſcam: nam audio aperiri fores.

ACTUS IV, SCENA VII.

NICOBULUS, CHRYSALUS.

CONSTRINGE tute illi, Artamo, actutum manu
CH. Quid feci? NI. impinge pugnum, ſi mutiveri
Quid hæ loquuntur literæ? CH. quid me rogas?
Ut ab illo accepi, ad te obſignatas attuli.
NI. Eho tu, loquitatusne es gnato meo malè
Per ſermonem, quia mihi id aurum reddidit?
Et te dixiſti id aurum ablaturum tamen

Per ſycophantias? CH. egone iſtuc dixi? NI. i
CH. Quis homo eſt, qui dicat me dixiſſe iſtuc
Nullus homo dicit hæ tabellæ te arguunt,
Quas tu attuliſti. hem hæ te vinciri jubent. CH. aha
Bellerophontem jam tuus me fecit filius.
Egomet tabellas detuli, ut vincirer? ſine!
NI. Propterea hoc facio, ut ſuadeas gnato meo
Ut pergræcetur tecum, tervenifice.
CH. O ſtulte, ſtulte neſcis nunc vænire te:
Atque in eo ipſo aſtas lapide, ubi præco prædicat.
NI. Reſponde: quis me vendit? CH. QUEM DI diligũt.
Adoleſcens moritur, dum valet, ſentit, ſapit.
Hunc ſi ullus deus amaret, plus annis decem,
Plus jam viginti mortuum eſſe oportuit.
Qui terræ odium inambulat, & jam nihil ſapit,
Nec ſentit. tanti eſt, quanti eſt fungus putidus.
NI. Tun' terræ me odium eſſe autumas? abducite hunc
Intrò, atque aſtringite ad columnam fortiter.
Nunquam auferes hinc aurum. CH. atqui ultrò jam dabis.
MI Dabo? CH. atque orabis me quidem ultrò, ut auferam;
Cum illum reſciſces criminatorem meum
Quanto in periculo, & quanta in pernicie ſiet.
Tum libertatem Chryſalo largibere:
Ego adeò nunquam accipiam. NI. dic, ſcelerum caput.
Dic, quo in periculo eſt meus Mneſilochus filius?
CH. Sequere hac me, faxo jam ſcies. NI. quò gentium?
CH. Tres unos paſſûs. NI. vel decem. CH. agedum, tu Artamo,
Forem hanc pauxillum aperi, placidè, ne crepa:
Sat eſt accede huc tu. viden' convivium?
NI. Video exadvorſum Piſtoclerum & Bacchidem.

CH. Qui ſunt in lecto illo altero? NI. interii miſer.
CH. Noviſtine hominem? NI. novi. CH. dic ſodes mihi,
Bellan' videtur ſpecie mulier? NI. admodum.
CH. Quid illam, meretricemne eſſe cenſes? NI. quippini!
CH. Fruſtra es. NI. quis igitur obſecro eſt? CH. inveneris.
Ex me quidem hodie nunquam fies certior.

ACTUS IV. SCENA VIII.

CLEOMACHUS, NICOBULUS, CHRYSALUS.

MEAMNE hic Mneſilochus, Nicobuli filius,
Per vim ut retineat mulierem? quæ hæc facto eſt?
NI. Quis ille eſt? CH. per tempus hic venit miles mihi,
CL. Non me arbitratur militem, ſed mulierem,
Qui me meosq; non queam defendere.
Nam neq; Bellona mihi unquam, neq; Mars creduat
Ne illum exanimalem faxo, ſi convenero,
Nive exhæredem fecero vitæ ſuæ.
NI. Chryſale, quis ille eſt qui minitatur filio?
CH. Vir hic eſt illius mulieris, qua cum accubat.
NI. Quid, vir? CH. vir, inquam. NI. nupta eſt illan' obſecro?
CH. Scies haud multò poſt. NI. oppidò interii miſer.
CH. Quid? nunc ſceleſtus tibi videtur Chryſalus?
Age nunc, vincito me, auſcultato filio.
Dixin? tibi ego illum inventurum te qualis ſit?
NI. Quid nunc ego faciam? CH. jube ſis me exſolvi citò.
Nam niſi ego exſolvor, jam manifeſtò hominem opprimet.
CL. Nihil eſt lucri, quod me hodie facere mavelim.
Quàm illum cubantem cum illa opprimere, ambo ut necem
CH. Audin' quæ loquitur? quin tu me exſolvi jubes.

NI.

NI. exſolvite iſtum. perii, pertimui miſer.
CL. Tum illam, quæ corpus publicat vulgo ſuum,
Faxo, ſe haud dicat nactam, quem derideat.
CH. Paciſci cum illo paullula pecunia
Potes. NI. Paciſcere ergo obſecro, quid tibi lubet.
Dum ne manifeſto hominem opprimat, neve enicet.
CL. Nunc niſi ducenti Philippi redduntur mihi,
Jam illorum ego animam amborum exſorbebo oppi
NI. Hem illoc paciſcere, ſi potes, perge obſecro.
Paciſcere quidvis. CH. ibo & faciam ſedulò.
Quid clamas? CL. ubi herus tuus eſt? CH. nusquam
neſcio.
Vis tibi ducentos nummos jam promittier,
Ut ne clamorem hic facias, neu convicium?
CL. Nihil eſt. quod malim. CH. atque ut tibi mala mi
ingeram?
CL. Tuo arbitratu. CH. ut ſubblanditur carnifex.
CH. Pater hic Mneſilochi eſt: ſequere. is promitte: tib
Tu aurum rogato: cæterum verbum ſat eſt.
NI. Quid fit? CH. ducentis Philippis rem pepigi. N
vah, ſalus
Mea, ſervaſti me, quàm mox dico? Dabo.
CH. Roga hunc tu, tu promitte huic. NI. promitto: rog
CL. Ducentos nummos aureos Philippos probos
Dabin? Dabuntur, inque: reſponde. NI. dabo.
CH. Quid nunc, impure, nunquid debetur tibi:
Quid illi moleſtus? quid illum morte territas?
Et ego te & illum mactemus infortunio.
Si tibi eſt machæra, & nobis veruina eſt domi.
Qua quidem te faciam, ſi tu me irritaveris,
Confoſſiorem ſoricina nenia.
Jamdudum hercle equidem ſentio, ſuſpicio
Quæ te ſolicitet, eum eſſe cum illa muliere.
CL. Imò quoque. CH. ita me Juppiter, Juno, Ceres,

Minerva, Latona, Spes, Opes, Virtus, Venus.
Caſtor, Polluces, Mars, Mercurius, Hercules,
Submanus, Sol, Saturnus, diique omnes amant:
Ut ille cum illa neque cubat, neque ambulat,
Neque oſculatur, neque illud quod dici ſolet.
NI. Ut jurat! ſervat me ille ſuis perjuriis.
CL. Ubi nunc Mneſilochus ergo eſt? CH. rus miſit pate
Illa autem in arcem abivit ædem viſere
Minervæ. nunc aperta eſt. i viſe, eſtne ibi.
CL. Abeo ad forum igitur. CH. vel hercle in malam cru
cem.
CL. Hodie exigam aurum hoc? CH. exige, ac ſuſpend
te:
Ne ſupplicare cenſeas, homo nihili,
Ille eſt amotus, ſine me, per, te, here, obſecro
Deos immortales, ire huc, intrò ad filium.
NI. Quid eò introibis? CH. ut eum dictis plurimis
Caſtigem, cum hæc ſic facta ad hunc faciat modum,
NI. Imò oro ut facias. Chryſale, & te d obſecro,
Cave parſis in eum dicere. CH. etiam me mones?
Satin' eſt, ſi plura ex me audiet hodie mala,
Quàm audivit unquam Clinia ex Demetrio?
NI. Lippi illic oculi ſervus eſt ſimillimus:
Si non eſt, nolis eſſe, neque deſideres:
Si eſt; abſtinere, quin attingas, non queas.
Nam nî illic hodie forte fortuna hîc foret,
Miles Mneſilochum cum uxore opprimeret ſuâ,
Atque obtruncaret mæchum manifeſtarium.
Nunc quaſi ducentis Philippis emi filium,
Quos dare promiſi militi: quos non dabo
Temerè etiam, priusquam filium convenero.
Nunquam edepol quicquam temerè credam Chryſa
Verum libet etiam mihi has perlegere denuò:
ÆQUUM eſt tabellis conſignatis credere.

AC

ACTVS IV. SCENA IX.

CHRYSALUS, NICOBULUS.

'RIDÆ duo fratres cluent feciſſe facinus maximum:
m Priami patriam Pergamum, divina mœnitum manu,
nis, equis exercitu atque eximiis bellatoribus,
llenum numero navium, decumo anno poſt ſubegerunt
n Pelides termento fuit. præut ego herum expugnabo meum,
e claſſe, ſineq; exercitu, & tanto numero militum.
pi, expugnavi amanti herili filio aurum ab ſuo patre.
nc priusquam huc ſenex venit, libet lamentari, dum exeat:
Troia! ô patria! ô Pergamum! ô Priame! periiſti ſenex,
i miſerè male mulcabere quadringentis Philippis aureis.
ego has tabellas obſignatas, conſignatas, quas fero.
n ſunt tabellæ, ſed equus, quem miſere Achivi ligneũ.
us eſt Piſtoclerus: ab eo hæc ſumpta Mneſilochus Sinon eſt,
ictus ille non in buſto Achili, ſed in lecto accubat:
chidem habet ſecum, ille olim habuit ignem, qui ſignum daret:
c ipſum exurit, ego ſum Ulyſſes, cujus conſilio hæc geruntur.
m quæ hîc ſcriptæ literæ, hoc in æquo inſunt milites
nati atq; animati probè ita res ſucceſſit, meliusque adhuc. (petum.
ue hic equus non in arcem, verum in arcã faciet im-
cidium, exitium, exlecebra fiet hic equus hodiè auro ſenis.

Noſtro ſeni huic ſtolido, ei profectò nomē facio ego Ilio
Miles Menelau'ſt: ego Agamemnon, idem Ulyſſes Laer-
tius
Mneſilochus eſt Alexander, qui erit exitium rei patriæ
ſuæ?
Is Helenam abduxit, cuia cauſa nunc facio obſidiū Ilio.
Nam illic eidem audivi Ulyſſem, ut ego ſum, fuiſſe &
audacem & malum.
Dolis ego deprenſus ſum: ille mendicans penè inventus
interiit,
(obrigit.
Dum ſibi exquirit fata Iliorum, aſſimiliter mihi hodiè
Vinctus ſum, ſed dolis exemi. item ſe illic ſervavit dolis.
Ilio tria fuiſſe audivi fata, quæ illi forent exitio:
Signum ex arce ſi periſſet: alterum etiam eſt Troili mors
Tertium cum portæ Scææ limen ſuperum ſcinderetur:
Paria item tria eis tribus ſunt fata noſtro huic Ilio:
Nam dudum Priamo ut dixeram noſtro ſeni mendaciū
Et de hoſpite & de auro, & de lembo; ibi ſignum ex ar-
ce jam abſtuli.
Jam duo teſtabant fata tū; nec magis id ceperam oppidū.
Poſt ubi tabellas ad ſenem detuli, ibi occidi Troilum.
Cùm cenſuit Mneſilochum cum uxore eſſe dudū militis,
Ibi vix me exſolvi. atq; id periculum aſſimilo, Ulyſſem
ut prædicant
Cognitum ab Helena eſſe, proditumque Hecubę. ſed ut
olim ille ſe
Blanditiis exemit & perſuaſit, ſe ut amitteret:
Item ego dolis me illo expuli periculo, & decepi ſenem.
Poſtea cum magnifico milite, urbes verbis qui inermus
capit,
(ſeni:
Conflixi, atq; hominem repuli: dein' pugnam conſerui
Ego eū adeo uno mendacio devici uno ictu extempulo.
Cepi ſpolia, is nunc ducentos nummos Philippos militi,
Quos dare ſe promiſit, dabit

Nunc

nc alteris etiam ducentis uſus eſt, qui diſpenſentur
capto: ut ſit mulſum, qui triumphent milites.
d Priamus hic multo illi præſtat. non quinquaginta
modò, (ſine probro:
adringentos filios habet; atq; equidem omnes lectos
; ego hodie omnes cuntruncabo duobus ſolis ictibus
nc Priamo noſtro ſi eſt quis emptor, coemptionalem
ſenem (dum expugnavero.
idam ego, venalem quem habeo, extemplo ubi oppi-
Priamum aſtantem eccum ante portam video. ad-
ibo atq; alloquar.
Cuianam vox propè me ſonat? CH. ô Nicobule,
NI quid fit? quid,
od te miſi, ecquid egiſti? CH. rogas? congredere. NI.
congredior.
I. Optimus ſum orator. ad lacrumas coegi hominem
caſtigando,
leq; dictis. quæ quidem quivi comminiſci. NI. quid
ait? CH. verbum (quebar:
llum fecit: lacrumās tacitus auſcultabat, quę ego lo-
tcitus conſcripſit tabellas: obſignatas mihi has dedit,
i me juſſit dare. ſed metuo, ne idem cantent quod
priores.
ſce ſignum. eſtne ejus? NI. novi, libet pellegere has.
CH. pellege.
nc ſuperum limen ſcinditur, nūc adeſt exitium Ilio.
rbat equus lepidè ligneus. NI. Chryſale ades, dum
ego has pellego.
I. Quid tibi me adeſſe opus eſt? NI. volo, ut quod
jubebo facias, (volo.
ſcias quæ hic ſcripta ſient. CH. nihil moror, neq; ſcire
Tamen ades. CH. quid opus eſt? NI. taceas: quod
jubeo, id facias. CH. adero.
Euge literas minutas. CH. qui quidem videat parū:

Verùm, qui ſatis videat, grandes ſatis ſunt. NI. animum advortito igitur.
CH. Nolo, inquam NI. at volo, inquã. CH quid opus eſt
NI. at enim id, quod te jubeo facias.
CH. Iuſtum eſt, TUUS TIBI ſervus tuo arbitratu ſerviat.
NI. Hoc ageſis jam nunc. CH. ubi luber, recita: aurium operam tibi dico.
NI. Ceræ quidem haud parſit, neque ſtilo, ſed quicquid eſt, pellegere certum eſt.
Pater ducentos Philippos quæſo Chryſalo
Da, ſi eſſe ſalvum vis me, aut vitalem tibi.
CH. Malũ quidem hercle magnũ, tibi dico. NI. quid eſt?
CH. Non prius ſalutem ſcripſit? NI. nusquam ſentio.
CH. Non dabis, ſi ſapies, verum ſi das maxumè,
Næ illæ alium gerulum quærat, ſi ſapit, ſibi.
Nam ego non laturus ſum, ſi jubeas maxumè:
Sat ſic ſuſpectus ſum, cum careo noxia.
NI. Auſculta porro, dum hoc, quod ſcriptum eſt, pellego.
CH. Inde à principio jam impudens epiſtola eſt.
NI. Pudet prodire me ad te in conſpectum, pater.
Tantum flagitium te ſcire audivi meum,
Quod cum peregrini cubui uxore militis.
NI. Pol haud derides nam ducentis aureis
Philippis redemi vitam ex flagitio tuam.
CH. Nihil eſt illorum, quin ego illi dixerim,
NI. Stultè feciſſe fateor, ſed quæſo, pater,
Ne me in ſtultitia ſi deliqui, deſeras.
Ego animo cupido, atque oculis indomitis fui:
Perſuaſum eſt facere, cujus nunc me facti pudet.
NI. PRIUS TE CAVISSE ergo quàm pudere, æquum fuit.
CH. Eadem iſtæc verba dudum illi dixi omnia.
NI. Quæſo, ut ſat habeas id, pater, quod Chryſalus
Objurgavit me plurimis verbis malis.

Et

Et me meliorem fecit præceptis ſuis,
Ut te ei habere gratiam æquum ſit bonam.
CH. Eſtne iſtuc iſtic ſcriptũ? NI. hem ſpecta dum ſcies
CH. Ut qui deliquit, ſupplex eſt ultrò omnibus!
NI. Nunc ſi me fas eſt obſecrare abs te pater,
Da mihi ducentos nummos Philippos, te obſecro.
CH. Ne unum quidem hercle, ſi ſapis. NI. ſine pellegam
Ego jusjurandum verbis conceptis dedi,
Daturum id me hodie mulieri ante veſperum,
Priusquam à me abierit. nunc, pater, ne pejerem,
Cura: atque abduce me hinc ab hâc quantum poteſt,
Quam propter tantum damni feci & flagitii.
Cave tibi ducenti nummi dividiæ fuant.
Sexcenta tanta reddam, ſi vivo, tibi.
Vale, atque hæc cura. Quid nunc cenſes, Chryſale?
CH. Nihil ego tibi hodie conſilii quicquam dabo:
Neque ego haud committam, ut, ſi quid peccatum ſiet
Feciſſe dicas de meâ ſententiâ.
Verùm ut ego opinor, ſi ego in iſtoc ſiem loco,
Dem potius aurum, quam illum corrumpi ſinam.
Duæ conditiones ſunt: utram tu accipias, vide.
Vel ut aurùm perdas. vel ut amator pejeret.
Ego neque te jubeo, neque veto, neque ſuadeo.
NI. Miſeret illius. CH. tuus eſt, non mirum facis.
Si plus perdundum ſit, periſſe ſuavius eſt,
Quàm illud flagitium volgo diſpaleſcere.
NI. Næ ille edepol Epheſi multo mavellem foret.
Dum ſalvus eſſet, quàm reveniſſet domum.
Quin ergo iſtic, quod perdundum eſt, propero perdere?
Binos ducentos Philippos jam intùs efferam:
Et militi quos dudum promiſi miſer,
Et iſtos. mane iſtîc: jam exeo ad te, Chryſale.
CH. Fit vaſta Troja, ſcindunt proceres Pergamum.
Scivi ego jamdudum fore me exitium Pergamo,

Edepol qui me eſſe dicat cruciatu malo
Dignum, næ ego cum illo pignus haud auſim dare,
Tantas turbellas facio, ſed crepuit foris:
Effertur præda ex Troja. taceam nunc jam.
NI. Cape hoc tibi aurum, Chryſale i, fer filio.
Ego ad forum autem hinc ibo, ut ſolvam militem.
CH. Non equidem accipiam, proin tu quæras qui ferat.
Nolo ego mihi credi. NI. cape verò: odioſè facis.
CH. Non equidem capiam. NI at quæſo. CH. dico, ut res ſe habet.
NI. Morare. CH. nolo inquam aurum concredi mihi.
Vel da aliquem, qui me ſervet. NI ohe, odioſè facis.
CH. Cedo, ſi neceſſe eſt. NI. cura hoc. jam ego huc revenero.
CH. Curatum eſt, eſſe te ſenem miſerrimum.
Hoc eſt incepta efficere pulchrè, veluti nunc mihi
Evenit, ut ovans prædâ onuſtus incederem.
Salute noſtrâ atque urbe captâ per dolum,
Domum reduco integrum omnem hinc exercitum.
Sed, ſpectatores, vos nunc ne miremini,
Quod non triumpho. pervulgatum eſt, nihil moror.
Veruntamen accipientur mulſo milites,
Nunc hanc prædam omnē jam ad quæſtorem deferam.

ACTUS IV. SCENA X.

PHILOXENUS.

QUAM magis in pectore meo foveo, quas meus filius turbas turbet,
Quam ſe ad vitam, & quos ad amores præcipitem inſcitus capeſſat,
Magis curæ eſt, magiſque afformido, ne is pereat, neu corrumpatur.
Scio, ego fui illâ ætate, & feci illa omnia, ſed more modeſto.
Neque placeant mores, quibus video volgo gnatis eſſe parentes.

Du-

Duxi,habui ſcortum : potavi, edi, donavi & enim id
raró
Ego dare me lupum meo gnato inſtitui. ut animo obſe-
quium
Sumere poſſit, æquum eſſe puto ſed nimis nolo deſidiæ
Ei dare ludum. nunc Mneſilochum,quod mandavi,viſo:
Ecquid eum ad virtutem aut ad frugem operâ ſuâ com-
pulerit:
Sicut eum, ſi convenit,ſcio feciſſe : eo eſt ingenio natus.

ACTUS V. SCENA I.

NICOBULUS, PHILOXENUS.

Quicunque ubique ſunt, qui fuêre, quique futuri ſunt
poſthac
Stulti,ſtolidi, fatui,fungi,bardi, blenni,buccones,
Solus ego omnes longè anteo ſtultitiâ, & moribus in-
doctis.
Perii.pudet hoccine me ætatis ludum bis factum eſſe in-
dignè?
Magis quàm id reputó, tam magis uxor, quæ meus
filius turbavit.
Perditus ſum, atque etiam eradicatus ſum : omnibus
exemplis crucior.
Omnia me mala conſectantur, omnibus exitiis interii.
Chryſalus me hodie laceravit, Chryſalus me miſerum
ſpoliavit:
Is me ſcelus uſque attondit dolis doctis indoctum, ut li-
bitum eſt.
Ita miles memorat meretricem eſſe, quam ille uxorem
eſſe ajebat.
Omniaque, ut quicquid actum eſt, memoravit,eam ſibi
hunc annum conductam.
Reliquum id auri factum, quod ego ei ſtultiſſimus ho-
mo promiſiſſem.

Hoc

Hoc, hoc eſt, quod peraceſcit, hoc eſt demum quod percrucior,
Me hoc ætatis ludificari, imò edepol ſic ludos factum
Cano capite, atque albâ barbâ! ſic miſerum me auro eſſe emunctum!
Perii hoc ſervum meum non nauci facere eſſe auſum! atque ego, ſi alibi
Plus perdiderim, minus ægrè habeam, minusq; id mihi damno ducam.
PH. Certo hic prope me mihi neſcio quis loqui viſus eſt: ſed quem video,
Hic quidem pater Mneſilochi eſt. NI. euge, ſocium ærumnæ & mei mali video.
Philoxene ſalve. PH. & tu. unde agis? NI. unde homo miſer & infortunatus.
PH. At pol ego ibi ſum, eſſe ubi miſerum hominem decet atque infortunatum.
NI. Igitur pari fortunâ, ætate ut ſumus, utimur. PH. ſic eſt, ſed, tu,
Quin tibi eſt? NI. pol mihi par idem eſt quod tibi. PH. nunquid nam ad filium
Hæc ægritudo attinet? NI. admodum. PH. idem mihi morbus in pectore eſt.
NI. At mihi Chryſalus optimus homo
Perdidit filium, me atque rem omnem
Meam. PH. quid tibi ex filiô nam, obſecro, ægrè eſt? NI. ſcies id: periit
Cum tuo: atque ambo æquè amicas habent. PH. qui ſcis? NI. vidi. PH. hei mihi, diſperii.
NI. Quid dubitamus pultare, atque huc evocare ambos foràs?
PH. Haud moror. NI. heus Bacchis, jube ſis actutum aperiri fores,
Niſi mavoltis fores & poſtes comminui ſecuribus.

ACTVS.

hæ quidem ambæ usque ſunt. PH. ut vide-
ur
os! NI. ſine, ſuo usque arbitratu.
er in anno tu has tonſitari? SO. pol hodie
ois detonſa certò eſt. BA. vetulæ
anæ. SO. at bonas fuiſſe credo.
limulis, obſecro, ut intuentur!
ſine omni arbitror malitia eſſe.
hoc nobis fit? qui quidem huc venerimus.
ur quidem intro. SO. haud ſcio quid eo opus

ctem, nec lanam ullam habent. ſic ſine
nt.
quanti fuère, omnis fructus
cidit. non vides, ut palantes
graſſentur? quin ætate credo eſſe mutas:
quidem, cum à pecu cætero abſunt. SO. ſtul-

BA. Si quam debes, te condono, tibi habe, nunqu
te petam.
Sed quid eſt, quapropter nobis vos malum minit
PH. Quia noſtros agnos concluſos iſtic eſſe ajunt
NI. Et, præter eos agnos, meus eſt iſtic clam m
canis:
Qui niſi nobis producuntur jam, atq; emittuntu
Arietes truces nos erimus, jam in vos incurſabim
BA. Soror eſt, quod te volo ſecretò. SO. eho amab
quo illæ abeunt? BA. ſenem illum
Tibi dedo ulteriorem, lepidè ut lenitum reddas:
hunc
Iratum aggrediar. poſſumus nos hos intrò illice
SO. meum
Penſum ego lepidè accurabo quanquam odio
mortem amplexari.
BA. Facito ut facias. SO. taceas tu tuum facit
quod dixi haud mutabo.
NI. Quid illæc illic in conſilio duæ ſecreto conſul
PH. Quid ais tu homo. NI. quid me vis? PH. pu
cere me tibi quiddam.
NI. Quid eſt, quod pudeat? PH. ſt! amico homi
quid volo credere certum eſt,
Nihili ſum. NI. iſtuc jampridem ſcio. ſed, quid ni
memora.
PH. Tactus ſum vehementer viſco: cor ſtimulo f
NI. pol tibi
Multo æquius eſt coxendicem.
Sed quid iſtuc eſt? etſi jam ego ipſe, quid ſit, prop
puto me,
Verùm audire etiam ex te ſtudeo. PH. viden' han
video. PH. haud mala eſt mulier.
NI. Pol verò iſta mala. & tu nihili. PH. quid mult
amo. NI an amas? PH. necas.

NI. Tu homo putidus, amator iſtac fieri ætate audes? PH. quî non?
NI. Quia flagitium eſt. PH. quid opus verbis eſt? meo filio non ſum iratus.
Neque te tuo eſt æquum eſſe iratum: ſi amant, ſapienter faciunt.
BA. Sequere hac. NI eunt. eccas tandem probri perlecebræ & perſuaſtrices.
Quid nunc etiam redditis nobis filios & ſervum? an ego Experior tecum vim majorem? PH. abin hinc?
Non homo tu quidem es, qui iſtoc pacto tam lepidam illepidè appelles.
BA. Senex optime, quantum eſt in terrâ, ſine hoc exorare abs te,
Ut iſtuc delictum deſiſtas tantopere ire oppugnatum.
NI. Niſi abeas, quanquam tu bella es, malum tibi magnum dabo jam. BA. patiar.
Non metuo, ne quid mihi doleat, quod ferias. NI. ut blandiloqua eſt!
Hei mihi, metuo. SO. hic magis tranquillu'ſt.
I, i hac mecum intrò, atque ibi, ſi quid vis, filium concaſtigato.
NI. Abin' à me ſcelus? BA. ſine, mea pietas, exorem. NI. exores tu me?
BA. Ego quidem ab hoc certè exorabo. PH. imò ego te oro, ut me intrò abducas.
SO. Lepidum te! PH. at ſcin', quo pacto me ad te intrò abducas? SO. mecum ut ſis.
PH. Omnia quæ cupio, commemoras. NI. vidi ego nequam
Homines, verùm te neminem deteriorem. PH. ita ſum.
BA. I, i hâc mecum intrò, ubi tibi ſit lepidè victibus vino atque unguentis.
NI. *Satis, ſatis jam veſtri eſt convivii: me nihil pœnitet ut ſim acceptus.* Quæ

Quadringentis Philippis filius me & Chryſalus circumduxerunt,
Quem quidem ego ut non excruciem,
Alterum tantum auri non meream.
BA. Quid tandem, ſi dimidium auri redditur? is nec eo hac mecum
Intrò, atque ut eis delicta ignoſcas? PH. faciet.
NI. Minimè nolo. nihil moror. ſine ſic malo illos ulciſci ambo.
PH. Etiam tu homo nihili, quod Dii dant boni, cave culpa tua a miſſis.
Dimidium auri datur, accipias, poteſque, & ſcortum accumbas.
NI. Egon' ubi filius corrumpatur meus, ibi potem? PH. potandum eſt.
NI. Age jam id, utut eſt, etſi eſt dedecorum, patiar: facere inducam
Animum. egon', cum hæc cùm illo accumbet, inſpectē? BA. imò equidem pol tecum
Accumbam: te amabo, & te amplexabor. NI. caput prurit: perii.
Vix negito. BA. non tibi venit in mentem. amabo, ſi DUM VIVAS.
Tibi benè facias. jam pol id quidem eſſe haud perlonginquum:
Neque ſi hoc hodie amiſeris, poſt in morte id eventurũ eſſe unquam?
NI. Quid ago? PH. quid agas, rogitas etiam? NI. libet, & metuo, BA. quid metuis?
NI. Ne obnoxius filio ſim, & ſervo. BA. mel meum, amabo, iſtæc fiunt.
Tuus eſt unde illum cenſes ſumere, niſi quod tute illi dederis?
Hanc veniam illis ſine te exorem. NI. ut terebrat! ſatin' offirmatum

Quod

Quod mihi erat, id me exorat? tuâ ſum operâ & propter te improbior.
BA. Nuſquam tu me à te avelles, ſatin' ego iſtuc habeo offirmatum?
NI. Quod ſemel dixi, haud mutabo. BA. it dies, ite intrò accubitum.
Filii vos exſpectant intus. NI. quam quidem actutum emorimur.
BA. Veſper hic eſt, ſequimini. PH. ducite nos quò lubet, tanquam quidem addictos.
BA. Lepidè ipſi hi ſunt capti, ſuis qui filiis fecêre inſidias, ite.

GREX.

HI ſenes, niſi fuiſſent nihil jam inde ab adoleſcentia.
Non hodie hoc tantum flagitium facerent canis capitibus:
Neque adeò hæc faceremus, ni antehac vidiſſemus fieri,
Ut apud lenones rivales filiis fierent patres,
Spectatores vos valere volumus, & clarè applaudere.

FINIS BACCHIDUM.

MOSTELLARIA.

DRAMATIS PERSONÆ.

TRANIO ſervus.
GRUMIO ſervus.
PHILOLACHES adoleſcens.
PHILEMATIUM meretrix.
SCAPHA ancilla.
CALLIDAMATES adoleſcens.
DELPHIUM meretrix.
THEUROPIDES ſenex.
SIMO ſenex.
DANISTA.
PHANISCUS advorſitor.
SERVUS alius.
PUER.

ARGV-

ARGUMENTUM.

MANUMISIT emptos ſuos amores Philolaches,
Omnemque abſente rem ſuo abſumit patre.
Senem, ut revenit, ludificatur Tranio:
Terrifica monſtra ait videri in ædibus,
Et inde primùm emigratum eſſe. intervenit
Lucripeta fœnus fœnerator poſtulans.
Ludusque rurſum fit ſenex. nam mutuum
Accepturum dicit pignus emptis ædibus:
Requirit quæ ſint: ait vicini proxumi.
Inſpectat illas. poſt ſe deriſum dolet:
Ab ſui ſodale gnati exoratur tamen.

ACTUS I. SCENA I.

GRUMIO, TRANIO, ſervi duo.

EXI è culina, ſis, foràs maſtigia,
Qui mihi inter patinas exhibes argutias,
Egredere, herilis pernicies, ex ædibus.
Ego pol te ruri, ſi vivam, ulciſcar probè.
Exi, inquam, nidor è culinâ. quid lates?
TR. Quid tibi, malum, hîc ante ædes clamitatio eſt?
An ruri cenſes te eſſe? abſcede ab ædibus.
Abi rus, abi die recte, abſcede ab janua.
Hem, hoccine volebas? GR. perii, cur me verberas?
TR. Quia tu vis. GR. patiar. ſine modo adveniat ſen
Sine modò venire ſalvom, quem abſentem comes.
TR. Nec veriſimile loquere, nec verum, frutex,
Comeſſe quemquam ut quiſquam abſentem poſſiet.
GR. Tu urbanus verò ſcurra, deliciæ popli,
Rus mihi tu objectas? ſanè credo, Tranio,
Quòd in piſtrinum ſcis acturum tradier,
Cis hercle paucas tempeſtates, Tranio,

Augebis ruri numerum, genus ferratile
Nunc, dum tibi lubet licetque, pota, perde rem.
Corrumpe herilem filium, adoleſcentem optimum:
Dies noctesque bibite, pergræcamini,
Amicas emite, liberate, paſcite
Paraſitos, obſonate pollucibiliter.
Hæccine mandavit tibi, cùm peregrè hinc iit, ſenex?
Hoccine modo hic rem curatam offendet ſuam?
Hoccine boni eſſe officium ſervi exiſtimas,
Ubi heri ſui corrumpat & rem & filium?
Nam ego illum corruptum duco, quom his factis ſtudet,
Quo nemo adæquè juventute ex omni Atticâ
Antehac eſt habitus parcus, ne magis continens,
Is nunc in aliam partem pálmam poſſidet.
Virtute id factum tuâ & magiſterio tuo
TR. Quid tibi, malum, me, aut quid ego agam, curatio'ſt?
An ruri quæſo non ſunt, quos cures, boves?
Lubet potare, amare, ſcorta ducere.
Mei tergi facio hæc non tui fiduciâ.
GR. Quam confidenter loquitur! fue. TR. at te Juppiter
Diique omnes perdant, oboluiſti allium.
Germana illuvies, ruſticus, hircus, hara ſuis.
Canes capro commiſta. GR. quid tu vis fieri?
NON OMNES poſſunt olere unguenta exotica,
Si tu oles: neque ſuperior accumbere.
Neque tam facetis, quàm tu vivis, victibus:
Tu tibi iſtos habeas turtures, piſces, aves:
Sine me alliato fungi fortunas meas.
Tu fortunatus, ego miſer: patiunda ſunt.
Meum bonum me, te tuum maneat malum.

TR.

TR. Quaſi invidere mihi hoc vidêre, Grumio.
Quia mihi benè eſt, & tibi malè eſt; digniſſimum e
Decet me amare, & te bubulcitarier:
Me victitare pulchrè, te miſeris modis.
GR. O carnificum cribrum, quod credo fore:
Ita te forabunt patibulatum per vias
Stimulis, ſi huc reveniat ſenex.
TR. Qui ſcis an tibi iſtuc prius eveniat, quàm mihi:
GR. Quia nunquam merui: tu meruiſti, & nunc m
TR. Orationis operam compendi face,
Niſi te malâ re magnâ mactari cupis.
GR. Ervom daturin' eſtis, bubus quod feram?
Date æs, ſi non eſtis. agitè porrò, pergite
Quomodo occœpiſtis; bibite, pergræcamini,
Eſte, effercite vos, ſaginam cædite.
TR. Tace, atque rus abi: ego ire in Piræum volo
In veſperum parari piſcatum mihi.
Ervom tibi aliquis cras faxo ad villam afferat.
Quid eſt? quid tu mè nunc obtuere, furcifer?
GR. Pol tibi iſtuc credo nomen actutum fore.
TR. Dum interea ſic ſit, iſtuc actutum ſino.
GR. Ita'ſt ſed unum Hoc Scito, Nimio celerius
Venire quod moleſtum eſt, quàm id quod cupidè
TR. Moleſtus ne ſis: nunc jam i rus, teq; amove.
Ne tu erres, præter hac mihi non facies moram.
GR. Satin abiit, neque quod dixi flocci exiſtimat!
Prò Dî immortales! obſecro voſtram fidem.
Facite huc ut redeat noſter quam primum ſenex,
Triennium qui jam hinc abeſt: priuſquam omnia
Periêre, & ædis, & æger: qui niſi huc redit,
Paucorum menſium ſunt relictæ reliquiæ.
Nunc rus abibo. nam eccum herilem filium
Video corruptum hîc ex adoleſcente optumo.

AC

ACTUS I. SCENA. II.

PHILOLACHES adoleſcens.

RECORDATUS multum & diu cogitavi,
Argumentaque in pectus multa inſtitui
Ego: atque in meo corde, ſi eſt quod mihi cor,
Eam rem volutavi & diu diſputavi.
Hominem quojus rei, quando natus eſt,
Similem eſſe arbitrarer ſimulacrumque habere.
Id repperi jam exemplum.
Novarum ædium eſſe arbitror ſimilem ego hominem,
Quando hîc natus eſt, ei rei argumenta dicam.
Atque hoc haud videtur veriſimile vobis:
At ego id faciam eſſe ita ut credatis.
Profectò ita eſſe ut prædico, vero vincam.
Atque hoc voſmetipſi ſcio,
Perinde uti nunc ego eſſe antumo, quando
Dicta audietis mea, haud aliter dicetis.
Auſcultate argumenta dum dico ad hanc rem.
Simul gnarures vos volo eſſe hanc rem mecum.
Ædes quom extemplo ſunt paratæ, expolitæ.
Factæ probè, examuſſim,
Laudant fabrum, atque ædes probant. ſibi quiſque
Inde exemplum expetunt: ſibi quiſque ſimile,
Suo uſque ſumptu: operæ ne parcunt ſuæ.
Atque ubi illo immigrat nequam homo indiligensque
Cum pigrâ familiâ, immundus, inſtrenuus,
Hîc jam ædibus vitium additur,
Bonæ cùm curantur malè.
Atque illud ſæpè fit, tempeſtas venit,
Confringit tegulas, imbriceſque: ibi
Dominus indiligens reddere alias nevolt.
Venit imber, lavit parietes, perpluit
Tigna, putefacit aer operam fabri.
Nequior jam factus eſt uſus ædium:

Atque haud eſt fabri culpa, ſed MAGNA PARS hominum
Moram hanc induxerunt, ſi quid nummo ſarciri poteſt
Uſque mantant, neque id faciunt, donicum
Parietes ruunt. ædificantur ædes totæ denuo.
Hæc argumenta ego ædificiis dixi. nunc etiam volo
Dicere, ut homines ædium eſſe ſimiles arbitremini.
Primùm dum parentes fabri liberûm ſunt,
Et fundamentum ſubſtruunt liberorum,
Extollunt, parant ſedulò in firmitatem,
Ut & in uſum boni, & in ſpeciem populo
Sint: ſibique aut materiæ ne parcunt.
Nec ſumptus ſibi ſumtui eſſe ducunt:
Expoliunt, docent literas, jura & leges,
Sumptu ſuo & labore nituntur, ut
Alii ſibi eſſe illorum ſimiles expetant.
Ad legionem quom itant, adminiculum eis danunt
Tum aliquem cognatum ſuum.
Eatenus abeunt à fabris.
Unum ubi emeritum eſt ſtipendium, igitur tum
Specimen cernitur, quò eveniat ædificatio.
Nam ego ad illud frugi uſque & probus fui, in fabrorum poteſtate dum fui
Poſtea quum immigravi in ingenium meum,
Perdidi operam fabrorum illicò oppidò.
Venit ignavia, ea mihi tempeſtas fuit,
Ea mihi adventu ſuo grandinem imbremque attulit:
Hæc verecundiam mihi & virtutis modum
Deturbavit, detexitque me illicò.
Poſt illa me *d* obtegere neglegens fui:
Continuò pro imbre amor advenit in cor meum.
Is uſque in pectus permanavit, permadefecit
Cor meum. nunc ſimul res, fides, fama, virtus,
Decuſque deſeruerunt: ego ſum in uſu

Factus nimiò nequior. atque edepol ita
Hæc tigna humidè putrent. non videor mihi
Sarcire poſſe ædeis meas, quin totæ
Perpetuæ ruant, quin cum fundamento
Perierint, nec quiſquam eſſe auxilio queat.
Cor dolet, cùm ſcio nunc ut ſum, atque ut fui:
Quo neque induſtrior de juventute erat
Arte gymnaſticâ, diſco, haſtis, pilâ,
Curſu, armis, equo. victitabam volupe:
Parſimonia & duritiâ diſciplinæ aliis eram:
Optumi quique expetebant eam doctrinam ſibi.
Nunc poſtquam nihili ſum, id verò meopte ingenio repperi.

ACTVS I. SCENA III.

PHILEMATIUM mulier. SCAPHA ancilla,
PHILOLACHES, adoleſcens.

JAMPRIDEM ecaſtor frigidâ non lavi magis lubenter.
Nec unde me melius, mea Scapha, rear eſſe defæcatam.
SCA. Eventus rebus omnibus, velut horno meſſis magna
Fuit. PHIL. quid ea meſſis attinet ad meam lavationem?
SCA. Nihilo plus, quam lavatio tua ad meſſim? PHIL. oh, Venus venuſta!
Hæc illa eſt tempeſtas mea, mihi quæ modeſtiam omnẽ
Detexit, tectus quâ fui: quam mihi amor & Cupido
In pectus perpluit meum: neque jam unquam obtegere poſſum.
Madent jam in corde parietes. periére hæ oppidò ædes.
PHIL. Contempla amabo, mea Scapha, ſatin' hæc me veſtis deceat,
Volo meo placere Philolachi, meo ocello, meo patrono.
SCA. Quin tu te exornas moribus lepidis, quin lepida tota es?
Non veſtem amatores mulieris amãt, ſed veſtis fartum.

PHIL. Ita me dî ament, lepida eſt Scapha! ſapit ſceleſta multum!
Ut lepidè res omnes tenet, ſententiasque amantum!
PHIL. Quid nunc? SCA. quid eſt? PHIL. quin me aſpice & contempla, ut hæc me deceat.
SCA. Virtute formæ id evenit, te ut deceat, quicquid habeas
PHIL. Ergo hoc ob verbum te, Scapha, donabo ego profectò hodie aliqui:
Neque patiar gratis hanc laudaſſe, quæ placet mihi.
PHIL. Nolo ego te aſſentari mihi. SCA. nimis tu quidem ſtulta es mulier.
Eho mavis vituperari falſo, quàm vero extolli?
Equidem pol vel falſo tamen laudari multo malo,
Quam vero culpari, aut alios meam ſpeciem irridere.
PHIL. Ego verum amo, verum volo mihi dici. mendacem odi.
SCA. Ita tu me ames, ita Philolaches tuus te amet, ut venuſta es.
PHIL. Quid ais ſceleſta? quomodo adjuraſti? ita ego iſtam amarem?
Quid? iſtæc me; id cur non additum eſt? infecta dona facio.
Periiſti: quod jam promiſeram tibi donum, perdidiſti.
SCA. Equidem pol miror tam catam, tam doctam te, & bene eductam;
Non ſtultam ſtultè facere. PHIL. quin mone quæſo, ſi quid erro.
SCA. Tu ecaſtor erras, quæ quidem illum exſpectes unum, atque illi
Morem præcipuè ſic geras, atque alios aſperneris.
MATRONÆ, non meretricium eſt, unum inſervire amantem
PHIL. Prò Juppiter! nam quod malum verſatur meæ domi illud?

Dii deæque omnes me peſſumis exemplis interfician
Niſi ego illam anum interfecero ſiti fameq; atque alg
PHIL. Nolo ego mihi male te, Scapha, præcipere. SC.
ſtulta es planè, quæ
Illum tibi æternum putes fore amicum & benevole
Moneo ego te: te deſeret ille ætate & ſatietate.
PHIL. Non ſpero. SCA. INSPERATA accidunt m
ſæpè quàm quæ ſperes.
Poſtremò, ſi dictis nequis perduci, ut vera hæc cre
Mea dicta ex factis noſce: rem vides quæ ſim, & quæ
antè.
Nihilo ego, quàm nunc tu, amata ſum, atque uni mod
geſſi morem,
Qui pol me, ubi ætate hoc caput colorem commutavi
Reliquit, deſeruitque me. tibi idem futurum crede.
PHIL. Vix comprimor, quin involem illi in oculos
mulatrici. (ti
PHIL. Solam illi meo ſoli cenſeo eſſe oportere obſequ
Solam ille me ſoli ſibi ſuo liberavit.
PHIL. Prô di immortales, mulierem lepidam, & pudi
ingenio!
Benè hercle factum, & gaudeo mihi nihil eſſe huj
cauſâ.
SCHA. Inſcita ecaſtor tu quidem es. PHIL. quapropte
SCA. quæ iſtuc cures.
Ut te ille amet. PHIL. cur obſecro non curem? SCA.
berà es jam,
Tu jam quod quærebas habes: ille, te niſi amabit ulter
Id pro capite tuo quod dedit, perdiderit tantum arge
ti:
PHIL. Perii hercle, ni ego illam peſſumis exemplis en
caſſo.
Illa hanc corrumpit mulierem malè ſuada vitelena.

PHIL. Nunquam ego illi poſſum gratiam referre, ut meritu'ſt de me.
Scapha, id tu mihi ne ſuadeas, ut illum minoris pendam.
SCA. At hoc unum facito cogites, ſi illum inſervibis ſolũ,
Dum tibi nunc hæc ætatula eſt, in ſenectâ malè querère.
PHIL. In anginam ego nunc velim verti, ut veneficæ illi
Fauces prehendam, atque enicem ſceleſtam ſtimulatricem.
PHIL. EUNDEM ANIMUM oportet nunc mihi eſſe gratum, ut impetravi.
Atque olim, priusquam id extudi, quom illi ſubblandiebar.
PHIL. Dii me faciant quod volunt, ni ob iſtam orationẽ
Te liberaſſo denuò, & niſi Scapham enicaſſo.
SCA. Si tibi ſat acceptum eſt, fore victum tibi ſempiternum,
Atque illum amatorem tibi proprium futurum in vita,
Soli gerendum cenſeo morem, & capiundos crines.
PHIL. UT FAMA EST homini, exinde ſolet pecuniam invenire,
EGO SI BONAM famam mihi ſervaſſo, ſat ero dives.
PHIL. Siquidem hercle vendendum eſt, pater vænibit multo potius,
Quàm te, me vivo, unquam ſinam aut egere, aut mendicare.
SCA. Quid illis futurum eſt cæteris, qui amãt te? PHIL. magis amabunt,
Quom videbunt gratiam referri.
PHIL. Utinam meus nunc mortuus pater ad me nuncietur!
Ut ego exhæredem meis bonis me faciam, atque hæc ſit hæres.
SCA. Jam iſta quidem abſumpta res erit: dieſque noctesque eſtur.

Bibi-

Bibitur, neque quiſquam parſimoniam adhibet, ſagina planè eſt.
PHIL. In re hercle certum'ſt principium, ut ſim parcus, experiri.
Nam neque edes quicquam, neque bibes apud me hiſce diebus.
PHIL. Si quid tu in illũ bene voles loqui, id loqui licebit:
Nec rectè ſi illi dixeris, jam ecaſtor vapulabis.
PHIL. Edepol ſi ſummo ego Jovi illoc argento ſacrufi caſſem,
Pro illius capite quod dedi, nũquam æquè id bene collocaſſem.
Ut videas eam medullitùs me amare! oh! probus homo ſum:
Qui pro me cauſam diceret, patronum liberavi.
SCA. Video te nihili pendere præ Philolachete omnes homines.
Nunc, ne ejus cauſâ vapulem, tibi potius aſſentabor.
Si acceptum ſat habes, tibi fore illum amicum ſempiternum.
PHIL. Cedò mihi ſpeculum, & cum ornamentis arculam actutum, Scapha:
Ornata ut ſim, quom huc veniat Philolaches, voluptas mea.
SCA. Mulier quæ ſe ſuamque ætatem ſpernit, ſpeculo ei uſus eſt.
Quid opu'ſt ſpeculo tibi, quæ tute ſpeculo ſpeculum es maximum?
PHIL. Ob iſtuc verbum, ne nequicquam, Scapha, tam lepidè dixeris,
Dabo aliquid hodie tibi peculi. Philematium mea.
PHIL. Suo quique loco viden' capillus ſatis compoſitu'ſt commodè?
SCA. Ubi tu commoda es, capillum commodum eſſe credito.

plaudo Scaphæ.
PHIL. Tum tu igitur cedò purpuriſſum. SCA. no
ſcita es tu quidem:
Novâ picturâ interpolare vis opus lepidiſſimum.
NON ISTANC ætatem oportet pigmentum ullum a
gere.
Neque ceruſſam, neq; melinum, neq; ullam aliam
Cape igitur ſpeculum. PHIL. hei mihi miſero, ſua
ſpeculo dedit.
Nimis velim lapidē, quî ego illi ſpeculo diminuā c
SCA. Linteum cape, atque exterge tibi manus. P
quid ita obſecro?
SCA. Ut ſpeculum tenuiſti, metuo ne olant argen
Ne uſquā argentum te accepiſſe ſuſpicetur Philol
PHIL. Non videor vidiſſe lenam callidiorem ulla
teram.
Ut lepidè atq; aſtutè in mentem venit de ſpeculo
PHIL. Etiamne ungentis unguendam cenſes? S
minimè feceris.
PHIL. Quapropter? SCA. quia ecaſtor MULIER R

PHIL. Ut perdoctè cuncta callet! nihil hac doctâ doctius.
Verùm illud eſt, maximaque pars veſtrorum intelligit,
Quib' anûs domi uxores ſunt, quæ vos dote meruerunt
PHIL. Agedum contempla aurum & pallam, ſatin' hæc me deceat, Scapha?
SCA. Non me curare iſtuc oportet. PHIL quem obſecro igitur? SCA. eloquar:
Philolachem, is ne quid emat, niſi quod tibi placere cenſeat.
Nam AMATOR MERETRICIS mores ſibi emit auro & purpurâ,
Quid opus eſt, quod ſuum eſſe nolit, ei ultrò oſtentarier?
Purpurâ ætas occultanda eſt: aurum turpe mulieri.
Pulchra mulier nuda erit, quàm purpurata, pulchrior:
Poſtea. NEQUICQUAM exornata eſt benè, ſi morata eſt male.
PULCRUM ornatum turpes mores pejus cœno collinunt.
Nam Si PULCHRA eſt, nimis ornata eſt. PHIL. nimis diu abſtineo manum.
Quid hic vos duæ agitis? PHIL. tibi me exorno ut placeam. PHIL. ornata eſt ſatis.
Abi hinc tu intrò, atque ornamenta hæc aufer. ſed voluptas mea,
Meá Philematium, potare tecum collibitum eſt mihi.
PHIL. Libet & edepol mihi tecum. nam quod tibi libet, idem mihi libet,
Mea voluptas. PHIL. hem, iſtoc verbum vile eſt viginti (minis.
PHIL. Cedo, amabo, decem: benè emptum tibi dare hoc verbum volo.
PHIL Etiam nunc decem minæ apud te ſunt: vel rationem puta.
Triginta minas pro capite tuo dedi. PHIL. cur expro(bras?
PHIL. Egone id exprobrem, quin mihimet cupio id opprobrarier?

Nec quicquam argenti locavi jam diu uſquam æq; bene.
PHIL. Certè ego, quod te amo, operam nuſquam meli' potui ponere.
PHIL. Benè igitur ratio accepti atque expenſi inter nos convenit.
Tu me amas, ego te amo: meritò id fieri uterq; exiſtimat.
Hæc qui gaudent, gaudeant perpetuo ſuo ſemper bono.
Qui invident, ne unquam eorum quiſquam invideat prorſus commodis.
PHIL. Age accumbe igitur. cedò aquam manibus, puer, appone hic menſulam.
Vide tali ubi ſint. vin' unguenta? PHIL. quid opus eſt? cum ſtactâ accubo.
Sed eſtne hic meus ſodalis, qui huc incedit cum amicâ ſuâ?
Is eſt, Callidamates cum amicâ eccum incedit. euge, ocu-lus meus:
Conveniunt compares, ecceos: prædam participes petunt.

ACTVS I. SCENA IV.

CALLIDAMATES, DELPHIUM, PHILOLACHES. PHILEMATIUM.

ADVORSUM venire mihi ad Philolachem.
Volo tempore. audi: hem, tibi imperatum eſt.
Nam illîc ubi fui, inde effugi foras.
Ita me ibi malè convivii ſermoniſque
Pertæſum eſt. nunc comiſſatum ibo ad Philolachem,
Ubi nos hilari ingenio & lepidè accipiet.
Ecquid tibi videor, mamma, madere? DE. ſemper
Iſtoc modo moratus vivere debebas.
CA. Visne ego te, ac tute me amplectâre?
DE. Si tibi cordi eſt facere, licet. CA. lepida es.
Duce me amabo DE. cave ne cadas. aſta.
CA. Oh, ocellus es meus, tuus ſum alumnus, mel meum.
DE. Cave modo, ne prius in viâ accumbas,
Quàm illîc, ubi lectus eſt ſtratus, coimus. CA.

CA. Sine cadere me, DE. ſino: ſed & hoc quod mihi in manu eſt:
Si cades, non cades quin cadam tecum.
Jacentes tollet poſtea nos ambos aliquis.
Madet homo. CA. tun' meam vis mammam adire?
DE. Cedo manum, nolo equidem te affligi.
CA. Hem tene, age i ſimul quo *d* ego eam: an ſcis?
DE. Scio: in mentem venit modò. CA. nempe domum eo
Comiſſatum. DE. imò iſtuc quidem jam memini.
PHIL. Num non vis obviam me hiſce ire, anime mi?
Illi ego ex omnibus optimè volo: jam
Revortar. PHIL. diu eſt jam id mihi. CA. ecquis hic eſt?
PHIL. Adeſt CA. eu, Philolachès, ſalve amiciſſime
Mihi hominum omnium. PHIL. dii te ament. accuba,
Callidamates. unde agis te? CA. unde homo ebrius.
PHIL. Probè quin amabo occubas, Delphium mea.
CA. Date illi quod bibat: dormiam ego jam.
PHIL. Num mirum his aut novum quippiam facit? quid (tu,
ego
Hoc faciam poſtea, mea? DE. ſic ſine eumpſe. PHIL. age
Interim da ab Delphio cito cantharum circum.

ACTVS II. SCENA. I.

TRANIO, PHILOLACHES, CALLIDAMATES, DELPHIUM, PHILEMATIUM, PUER.

JUPPITER ſupremus ſummis opibus atque induſtriis
Me periſſe, & Philolachetem cupit herilem filium.
Occidit ſpes noſtra, nunquam ſtabulum eſt confidentiæ
Nec ſalus nobis ſaluti jam eſſe, ſi cupiat, poteſt.
Ita mali mœroris montem maximum ad portum modò
Conſpicatus ſum! herus advenit peregrè. periit Tranio.
Ecquis homo eſt, qui facere argenti cupiat aliquantum lucri,
Quid hodie ſeſe excruciari meam vicem poſſit pati?

mum?
PHIL. Adeſt obſonium. eccum Tranionem,
TR. Philolaches. PHIL. quid eſt? TR. & ego
PHIL. quid & ego & tu? TR. periimus,
PHIL. Quid ita? TR. pater adeſt. PHIL. quid e
audio? TR. abſumpti ſumus.
Pater, inquam, tuus venit. PHIL. ubi eſt is, ob
TR. adeſt.
PHIL. Quis id ait? quis vidit? TR. egomet, i
vidi. PHIL. væ mihi.
Quid ego ago? TR. nam quid tu. malum, me
quid agas? acubas.
PHIL. Tun' vidiſti? TR. egomet, inquam. PHI
TR. certè inquam. PHIL. occidi.
Si tu vera, memoras. TR. quid mihi ſit boni, ſi n
PHIL. Quid ego nunc faciam? TR. jube hæc hin
amolirier.
Quis iſtic dormit? PHIL. Callidamates. TR. ſ
ſtum, Delphium.
DE. Callidamates, Callidamates, vigila CA. vig

Jube abire rurſum. quid illi reditio huc etiam fuit?
PHIL. Quid ego agam? pater jam hic me offendet miſerum adveniens ebrium,
Ædes plenas convivarum, & mulierum. Miserum Es opus,
Igitur demum fodere puteum, ubi ſitis fauces tenet.
Sicut ego adventu patris nunc quæro, quid faciam miſer.
TR. Ecce autem hic depoſuit caput, & dormit: ſuſcita
PHIL. Etiam vigilas? pater inquam aderit jam hic meu CA. ain tu pater?
Cedò ſoleas mihi, ut arma capiam. jam pol ego occidam patrem.
PHIL. Perdis rem, tace. amabo, abripite hunc intrò actutum inter manus.
CA. Jam hercle ego vos pro matula habebo, niſi mihi matulam datis.
PHIL. Perii. TR. habe bonum animum: ego iſtum lepidè medicabor metum.
PHIL. Nullus ſum. TR. taceas: ego, quî iſtæc ſedem, meditabor tibi.
Satin' habes, ſi advenientem ego ita patrem faciam tuũ
Non modò ne introeat, verùm etiam ut fugiat longè a ædibus:
Vos modò hinc abite intrò, atq; hæc hinc properè amolimini
PHIL. Ubi ego ero? TR. ubi maximè eſſe vis, cum hac, cum iſtac eris.
DE. Quid eſt igitur? abeamus hinc nos. TR. non ho longè, Delphium.
Namque intus potate haud tantillo hac quidem cauſa minus.
PHIL. Hei mihi, quàm iſtæc blanda dicta quò eveniant, madeo metu!

TR. Potin' animo ut ſies quieto, & facias quod jubeo?
PHIL. pote'ſt.
TR. Omnium primum, Philematium, intrò abi, & tu Delphium
DE. Morigeræ tibi erimus ambæ. TR. ita ille faxit Juppiter.
Animum advorte nunc tu jam, quæ volo accuratier.
Omnium primum dum ædes jam fac occluſæ ſient:
Intus cave muttire quenquam ſiveris. PHIL. curabitur.
TR. Tanquam ſi intus natus nemo in ædibus habitet.
PHIL. licet.
TR. Neu quiſquam reſponſet, quando haſce ædes pultabit ſenex.
PHIL. Nunquid aliud? TR. clavem mihi harunce ædium Laconicam
Jam jube efferri intus: haſce ego ædes occludā hinc foris.
PHIL. In tuam cuſtodiam meque & meas ſpes trado, Tranio.
TR. PLUMA HAUD intereſt, patronus, an cliens probior ſiet
Homini, cui nulla in pectore eſt audacia.
Nam cuivis homini, vel optumo vel peſſumo,
Quamvis deſubitò facilè eſt facere nequiter:
(Clavem cedò, atque abi intrò, atque occlude oſtium)
Verum id videndum'ſt, id viri docti eſt opus,
Quæ deſignata ſint & facta nequitia,
Ne quid patiatur, quamobrem pigeat vivere:
Tranquillè cuncta, & ut proveniant ſine malo,
Sicut ego efficiam, quæ facta hic turbabimus.
Profectò ut liqueant omnia & tranquilla ſint,
Neque quicquam nobis pariant ex ſe incommodi,
Sed quid tu te egrederis? perii! jam jam optumè
Præceptis paruiſti! PU. herus juſſit maxumo
Opere orare ut patrem aliquo abſterreres modo,
Ne introiret, adeſt. TR. quin etiam illi hoc dicito,

Factu-

Factum me, ut ne etiam aſpicere ædes audeat,
Capite obvoluto ut fugiat cum ſummo metu:
Clavim cedo, atque abi hinc intrò, atque occlude oſtium
Et ego hinc occludam jube venire nunc jam.
Ludos ego hodie vivo præſenti hic ſeni
Faciam, quod credo mortuo nunquam fore.
Concedam à foribus huc, hinc ſpeculabor procul,
Unde advenienti ſarcinam imponam ſeni.

ACTUS II. SCENA II.

THEUROPIDES ſenex, TRANIO, ſervus.

HABEO, Neptune, magnam gratiam tibi,
Quom me amiſiſti vix à te vivum modo.
Verum ſi poſthac me pedem latum modò
Scies impoſuiſſe in undam, haud cauſa'ſt, illicò,
Quod nunc voluiſti facere, quin facias mihi.
Apage, apage te à me. nunc iam poſt hunc diem,
Quod crediturus tibi fui, omne credidi.
TR. Edepol, Neptune, peccaviſti lagiter,
Qui occaſionem hanc amiſiſti tam bonam.
TH. Triennio poſt Ægypto advenio domum,
Credo, expectatus veniam familiaribus.
TR. Nimio edepol ille potuit exſpectatior
Venire, qui te nunciaret mortuum.
TH. Sed quid hoc? occluſa janua eſt interdius?
Pultabo, heus, ecquis iſtas aperit mî fores?
TR. Quis homo eſt, qui noſtras ædes acceſſit prope?
TH. Meus ſervos hic quidem eſt Tranio. TR. ô Theuropides
Here, ſalve: ſalvum te advenisse gaudeo.
Uſquene valuiſti? TH. uſque, ut vides. TR. factum optime
TH. Quid vos? inſanine eſtis? TR. quidum? TH. ſic, quia

Foris ambulatis, natus nemo in ædibus
Servat neque qui recludat neque qui reſpondeat.
Pultando pedibus penè confregi haſce ambas. TR. echo,
An tu tetigiſti has ædes? TH. cur non tangerem?
Quin pultando, inquam, penè confregi fores.
TR. Tetigiſtin'? TH. tetigi inquam, pultavi. TR. vah!
TH. quid eſt?
TR. Malè hercle factum. TH. quid eſt negotii? TR. non poteſt
Dici, quam indignum facinus feciſti, & malum.
TH. Quid jam? TR. fuge obſecro atque abſcede ab ædibus.
Fuge huc, fuge ad me propius tetigiſtin' foreis?
TH. Quomodo pultare potui, ſi non tangerem?
TR. Occidiſti hercle. TH. quem mortalem? TR. omnes tuos.
TH. Di te Deæque omnes faxint cum iſto omine?
TR. Metuo, te atque iſtos expiare ut poſſies.
TH. Quamobrem? aut quam ſubito rem mihi apportas novam?
TR. Eheu, jube illos illinc amabo abſcedere.
TH. Abſcedite. TR. ædesne attingite. tangite.
Vos quoque terram. TH. obſecro hercle quin eloquere jam.
TR. Quia ſeptem menſes ſunt, cum in haſce ædes pedem
Nemo intro retulit, ſemel ut emigravimus.
TH. Eloquere, quid ita? TR. circumſpice dum, nunquis eſt
Sermonem noſtrum qui aucupet. TH. tutum probè eſt,
TR. Circumſpice etiam. TH. nemo eſt, loquere nunc jam.
TR. Capitalis cædis facta eſt. TH. quid eſt? non intellego.
TR. Scelus, inquam, factum'ſt jamdiu antiquum & vetus.
Antiquom. id adeò nos nunc factum invenimus.

TH.

TH. Quid iſtuc eſt, ſceleſte? aut quis id fecit? cedo.
TR. Hoſpes necavit hoſpitem captum manu?
Iſte, ut ego opinor, qui has tibi ædeis vendidit.
TH. Necavit. TR. aurumque ipſi ademit hoſpiti,
Eumque hic defodit hoſpitem ibidem in ædibus.
TH. Quapropter id vos factum ſuſpicamini?
TR. Ego dicam, auſculta. Ut foris cœnaverat
Tuus gnatus, poſtquam rediit à cœna domum,
Abimus omnes cubitum, condormivimus:
Lucernam fortè oblitus fueram extinguere.
Atque ille exclamat derepente maximum.
TH. Quis homo? an gnatus meus? TR. 'ſt, tace: auſculta modò.
Ait veniſſe illum in ſomnis ad ſe mortuum.
TH. Nempe ergo in ſomnis. TR. ita, ſed auſculta modò.
Ait illum hoc pacto ſibi dixiſſe mortuum.
TH. In ſomnis? TR. mirum quin vigilanti diceret.
Qui abhinc ſexaginta annis occiſus foret,
Interdum inepte ſtultus es.
TH. Taceo. TR. ſed ecce quæ ille inquit:
Ego tranſmarinus hoſpes ſum Diapontius.
Hic habito. hæc mihi dedita eſt habitatio.
Nam me Acheruntem recipere Orcus noluit.
Quia permaturè vita careo. per fidem
Deceptus ſum, hoſpes hic me necavit, iſque me
Defodit inſepultum clam ibidem in ædibus,
Sceleſtus auri cauſa. nunc tu hinc emigra:
Sceleſtæ hæ ſunt ædes, impia eſt habitatio.
Quæ hic monſtra fiunt, anno vix poſſum eloqui.
St, ſt! TH. quid obſecro hercle factum eſt? TR. concrepuit foris.
Hiccine percuſſit. TH. guttam haud habeo ſanguinis,
Vivom me arceſſunt ad Acheruntem mortui.
TR. Perii, illiſce hodie hanc conturbabunt fabulam.
Nimis quam formido, ne manifeſto hic me opprimat.

TH.

TH. Quid tute tecum loquere? TR. abſcede ab janua.
Fuge, obſecro hercle! TH. quò fugiam? etiam tu fugis!
TR. Nihil ego formido: pax mihi eſt cum mortuis.
TH. Heus Tranio. TR. non me appellabis, ſi ſapis.
Nihil ego commerui, neque iſtas percuſſi foreis.
TH. Quæſo quid ægrè eſt? quæ res te agitat Tranio?
Quî cum iſtæc loquere? TH. an quæſo tu appellaveras?
Ita me Dî amabunt, mortuum illum credidi
Expoſtulare quia percuſſiſſes foreis.
Sed tu etiamne aſtas; nec quæ dico obtemperas?
TH. Quid faciam? TR. cave reſpexis: fuge, atque operi caput.
TH. Cur non fugis tu? TR. pax mihi eſt cum mortuis.
TH. Scio quid modò igitur? cur tantopere extimueras?
TR. Nihil me curaſſis, inquam: ego mihi providero:
Tu, ut occepiſti, tantum quantum quis, fugies,
Atque Herculem invocabis. TH. Hercules, te invoco.
TR. Et ego, tibi hodie ut det, ſenex, magnum malum.
Prò Dii immortales, obſecro voſtram fidem,
Quid ego hodie negotii confeci malum!

ACTUS III. SCENA I.

DANISTA, THEUROPIDES ſenex,
TRANIO, ſervus.

SCELESTIOREM ego annum argento fœnori
Nunquam ullum vidi, quàm hic mihi annus obtigit.
A mane ad noctem uſque in foro dego diem,
Locare argenti nemini nummum queo.
TR. Nunc pol ego perii planè in perpetuum modum.
Daniſta adeſt, qui dedit argentum fœnori,
Quî amica eſt empta, quoque opus in ſumptus fuit.
Manifeſta res eſt, niſi quod occurro prius,
Ne hoc ſenex reſciſcat. ibo huic obviam.
Sed quidam hîc ſeſe tam citò recipit domum?

Metuo

uo ne de hac re quippiam hic inaudiverit.
edam atque appellabo. hei quàm timeo miſer!
iii. Est Miser. us, quàm animus hominis conſcius.
t me habet. verum utut res ſeſe habet,
am turbare porrò ita hæc res poſtulat.
le is? TH. conveni illum, unde haſce ædes emeram.
. Nunquid dixiſti de illo. quod dixi tibi?
. Dixi hercle verò, atque omnia. TR. væ miſero mihi!
m fatetur de hoſpite? TH. imò pernegat.
. Cape hercle te obſecro, cum eo unà judicem.
eum videto ut capias qui credat mihi.
n facilè vinces, quàm pyrum volpes comeſt.
tuo ne technæ meæ perpetuò perierint.
I. Quid tute tecum? TR. nihil enim. ſed dic mihi,
tin' quæſo? TH. dixi, inquam, atque ordine omnia.
. Etiam fatetur de hoſpite? TH. imò pernegat.
. Negat? TH. negat, inquam. TR. perii oppidò, cum cogito.
o confitetur? TH. dicam, ſi confeſſus ſit.
id nunc faciundum cenſes? TR. egon'. quid cenſeam;
e, obſecro herclè te, cum eo unà judicem?
eum videto ut capias, qui credat mihi:
m facilè vinces, quàm pirum volpes comeſt.
. Sed Philolachetis eccum ſervum Tranium,
i mihi neque fœnus, neque ſortem argenti danunt.
I. Quò tu te agis? TR. nec quoquam abeo. næ ego ſum miſer,
ſeſtus natus Diis inimicis omnibus!
illo præſente abibit. næ ego homo ſum miſer!
& hinc & illinc mihi exhibent negotium.

Sed

TH. Non ego iſtuc curo, quis iſte ſit, unde ſit:
Illud volo mihi dici, id me ſcire expeto.
Adeo etiam argenti fœnus créditum audio.
TR. Quatuor quadraginta illi debentur minæ.
Dic te daturum, ut abeat, TH. egon' dicam dare?
TR. Dic, TH. egone? TR. tu ipſius dic modo, aſci
mihi.
Promitte: age inquam: ego jubeo. TH. reſponde m
Quid eo eſt argento factum? TR ſalvum eſt. TH. ſol
Voſmet igitur, ſi ſalvum eſt. TR. ædeis filius
Tuus emit TH. ædeis. TR. ædeis. TH. euge Philolac
Patriſſat, jam homo in mercatura vortitur
Ain tu, ædeis? TR. ædeis, inquam, ſed ſcin' cujuſm
TH. Qui ſcire poſſim? TR. vah! TH. quid eſt? TR.
me roga.
TH. Nam quid ita? TR. ſpeculo claras, clarorem mer
TH. Bene hercle factum. quid? eas quanti deſtinat?
TR. Talent s magnis totidem, quot ego & tu ſun
Sed arraboni has dedit quadraginta minas.
Hinc ſumpſit quas ei dedimus ſatin intelligis?
Nam poſtquam hæce ædes ita erant, ut dixi tibi.
Continuo eſt alias ædes mercatus ſibi.
TH. Benè hercle factum. DA heus, jam appetit meri
TR. Abſolve hunc quæſo vomitum, nè hîc nos en
Quatuor quadraginta illi debentur minæ,
Et ſors & fœnus. DA. tantum eſt: nihilo plus peto.
TR. Velim quidem hercle, ut uno nummo plus pet
TH. Adoleſcens, mecum rem habe. DA. nempè a
petam.
TH. Petito cras. DA. abeo, ſat habeo, ſi cras fero.
TR. Malum quod iſti Di Deæque omnes duint.
Ita mea conſilia perturbat pæniſſimè.
Nullam edepol hodie genus eſt hominum tetrius,
Nec minus bono cum jure, quàm Daniſticum.

regione iſtas ædes emit filius?
:m perii! TH. dicisne hoc, quod te rogo?
d nomen domini quæro quid ſiet.
miniſcere ergo TR. quid ego nunc agam
num hunc proximum mendacium
des hujus dicam filium.
cle audivi eſſe optimum mendacium.
EI dicunt, id rectum eſt dicere.
:ur? jam commentu's? TR. Dii iſtum per-

:ius. de vicino hoc proximo
des filius. TH. bonan' fide?
es argentum redditurus, tum bonâ:
ion es, non emit bonâ.
oco emit perbono has, TR. imò optimo.
rcle inſpicere has ædes. pultadum fores:
to aliquem intus ad te, Tranio,
:m iterum nunc quid ego dicam neſcio.
l unum ſaxum me fluctus ferunt.
on hercle, quid nunc faciam, reperio:
cor. TR. evocadum aliquem foràs,
ducat. TR. heus tu. at hic ſunt mulieres:
primum, utrum eæ velint, annon velint.
equomque oras. percontare & roga.
per, dum exis, te opperiar foris.
:æque omnes funditùs perdant, ſenex:
ilia undique oppugnat mala.
eccum dominus ædium foràs
litur ipſus huc conceſſero,
iatum conſilii in cor convoco.
:cedam hunc, quando quid agam invenero.

ACT.

TH. Non ego iſtuc curo, quis iſte ſit, unde ſit:
Illud volo mihi dici, id me ſcire expeto.
Adeo etiam argenti fœnus creditum audio.
TR. Quatuor quadraginta illi debentur minæ.
Dic te daturum, ut abeat, TH. egon' dicam dare?
TR. Dic, TH. egone? TR. tu ipſius dic modo, auſcult
mihi.
Promitte: age inquam: ego jubeo. TH. reſponde mih
Quid eo eſt argento factum? TR ſalvum eſt. TH. ſolvit
Voſmet igitur, ſi ſalvum eſt. TR. ædeis filius
Tuus emit TH. ædeis. TR. ædeis. TH. euge Philolach
Patriſſat, jam homo in mercatura vortitur
Ain tu, ædeis? TR. ædeis, inquam, ſed ſcin' cujuſmod
TH. Qui ſcire poſſim? TR. vah! TH. quid eſt? TR.
me roga.
TH. Nam quid ita? TR. ſpeculo claras, clarorem meru
TH. Bene hercle factum. quid? eas quanti deſtinat?
TR. Talent s magnis totidem, quot ego & tu ſumu
Sed arraboni has dedit quadraginta minas.
Hinc ſumpſit quas ei dedimus ſatin intelligis?
Nam poſtquam hæc ædes ita erant, ut dixi tibi.
Continuo eſt alias ædes mercatus ſibi.
TH. Benè hercle factum. DA heus, jam appetit meridi
TR. Abſolve hunc quæſo vomitum, nè hîc nos enec
Quatuor quadraginta illi debentur minæ,
Et ſors & fœnus. DA. tantum eſt: nihilo plus peto.
TR. Velim quidem hercle, ut uno nummo plus petas
TH. Adoleſcens, mecum rem habe. DA. nempè ab
petam.
TH. Petito cras. DA. abeo, ſat habeo, ſi cras fero.
TR. Malum quod iſti Di Deæque omnes duint.
Ita mea conſilia perturbat pæniſſimè.
NULLUM edepol hodie genus eſt hominum tetrius,
Nec minus bono cum jure, quàm Daniſticum.

a regione iſtas ædes emit filius?
item perii! TH. dicisne hoc, quod te rogo?
ſed nomen domini quæro quid ſiet.
omminiſcere ergo TR. quid ego nunc agam
icinum hunc proximum mendacium
: ædes hujus dicam filium.
hercle audivi eſſe optimum mendacium.
o DEI dicunt, id rectum eſt dicere.
l igitur? jam commentu's? TR. Dii iſtum perdnt!
ic potius. de vicino hoc proximo
nit ædes filius. TH. bonan' fide?
uidem es argentum redditurus, tum bonâ:
urus non es, non emit bonâ.
on in loco emit perbono has, TR. imò optimo.
apio hercle inſpicere has ædes. pultadum fores:
e evocato aliquem intus ad te, Tranio,
cce autem iterum nunc quid ego dicam neſcio.
n jam ad unum ſaxum me fluctus ferunt.
nunc? non hercle, quid nunc faciam, reperio:
feſtò teneor. TR. evocadum aliquem foràs,
i circumducat. TR. heus tu. at hic ſunt mulieres:
dum eſt primum, utrum eæ velint, annon velint.
Bonum æquomque oras. percontare & roga.
ic tantiſper, dum exis, te opperiar foris.
Dii te Deæque omnes funditùs perdant, ſenex:
mea conſilia undique oppugnat mala.
optimè eccum dominus ædium foràs
progreditur ipſus huc conceſſero,
mihi ſenatum conſilii in cor convoco.
t dum accedam hunc, quando quid agam invenero.

ACT.

Jam de iſtis rebus veſter quid ſenſit ſenex?
TR. Nihil quicquam. SI. nunquid increpavit filium?
TR. Tam liquidus eſt. quàm liquida eſſe tempeſtas ſolet.
Nunc te hoc orare juſſit opere maximo,
Ut ſibi liceret inſpicere has ædes tuas.
SI. Non ſunt venales. TR. ſcio equidem iſtuc. ſed ſenex
Gynæceum ædificare volt hîc in ſuis.
Et balneas & ambulacrum & porticum.
SI. Quid ille conſomniavit? TR. ego dicam tibi:
Dare volt uxorem filio quantum poteſt:
Ad eam rem facere volt gynæceum novum.
Nam ſibi laudâſſe haſce ait architectonem
Neſcio quem. eſſe ædificatas has ſane benè.
Nunc hinc exemplum capere volt, niſi tu nevis.
SI. Næ ille malo quidem ab opere ſibi exemplum petit.
TR. Quia hîc audivit eſſe ætatem perbonam:
Subdiu coli abſque Sole perpetuum diem.
SI. Imò edepol verò, cum uſquequaque eſt umbra, tamen
Sol ſemper hîc eſt uſque à mani ad veſperum,
Quaſi flagitator aſtans uſque ad oſtium.
Nec mihi umbra uſquam eſt, niſi ſi in puteo quæpiam eſt.
TR. Quid, Sarſinatis ecqua eſt? ſi Umbram non habes.
SI. Moleſtus ne ſis: hæc ſunt ſicut prædico. 11
TR. Attamen inſpicere volt. SI. inſpiciat, ſi lubet.
Si quid erit, quod illi placeat, de exemplo meo
Ipſe ædificato. TR. eon'? voco huc hominem? SI. i, voca.
TR. Alexandrum magnum, atque Agathoclem ajunt maximas
Duo res geſſiſſe, quid mihi fiet tertio,
Qui ſolus facio facinora immortalia? 12

Vehit

hic clitellas, vehit hic autem alter ſenex.
tium mihi quæſtum inſtitui non malum
muliones mulos clitellarios
nt, ego homines habeo clitellarios.
ii ſunt oneris: quicquid imponas, vehunt.
: hunc haud ſcio an colloquar. congrediar.
Theuropides. TR. quis nominat me?
Hero ſervus multum ſuo fidelis.
me miſeras, affero omne imperatum.
. Quid illic obſecro tam diu reſtitiſti?
Seni non otium erat, id ſum opperitus.
Antiquum hoc obtines tuum, tardus ut ſis.
Heus tu, ſi voles verbum hoc cogitare,
l Flare ſorbereque haud facile
ego hic eſſe & illic ſimul haud potui,
Quid nunc? TR. viſe, ſpecta tuo arbitratu.
Age duc me. TR. num moror? TR. ſubſequor te.
Senex ipſe te ante oſtium eccum opperitur.
nœſtus eſt ſeſe haſce vendidiſſe.
I. Quid tandem? TR. orat ut ſuadeam Philolacheti,
tas remittat ſibi. TH. haud opinor.
Quisque ruri metit. ſi male emptæ
nt, nobis iſtas redhibere haud liceret.
ri quicquid eſt, id domum trahere oportet.
ericordias jam habere haud hominem oportet.
Morare hercle, cum verba facis, ſubſequere.
Do tibi ego operam. TR. ſenex illic eſt. hem adduxi tibi hominem.
Salvum te adveniſſe peregrè gaudeo, Theuropides.
te ament. SI. inſpicere hic ædes te has velle ajebat mihi.
H. Niſi tibi incommodum eſt. SI. imò commodum i intro, atque aſpice.

TR. At enim mulieres. SI. cave tu ullam floccifacias mulierem.
Qualibet perambula ædes oppidò tanquam tuas.
TH. Tanquam? TR. ah cave tu illi objectes nunc in ægritudine,
Te has emiſſe. non tu vides hunc, vultu ut triſti eſt ſenex?
TH. Video. TR ergo irridere ne videare & geſtire admodum,
Noli facere mentionem te has emiſſe. TH. intellego.
Et bene monitum duco, atque te exiſtimo humano ingenio.
Quid nunc? SI. quin tu is intrò, atque otioſè perſpectas, ut lubet?
TH. Bene benigneque arbitror te facere. SI. factum edepol volo.
Vin' qui perductet? TH. apage iſtum perductorem, non placet.
SI Quid, quid eſt? TH. errabo potiùs, quàm perductet quiſpiam.
TR. Viden' veſtibulum ante ædis hoc? & ambulacrum quojuſmodi?
TH. Luculentum edepol profectò. TR. age ſpecta, poſtes cujuſmodi?
Quantâ firmitate facti, & quantâ craſſitudine.
TR Non videor vidiſſe poſtes pulchriores. SI. pol mihi
Eo pretio empti fuerant olim. TR. audin, Fuerant, dicere.
Vix videtur continere lacrimas TH. quanti hos emeras?
SI Tres minas pro iſtis duobus, præter vecturam, dedi.
TH Hercle quin multum improbiores ſunt quàm à primo credidi.
TR. Quapropter? TH. quia edepol ambo ab infimo tarmes ſecat.
TR. Intempeſtivos exciſos credo, id eis vitium nocet:

que etiam nunc ſatis boni ſunt, ſi ſint inducti pice.
›n enim hæc pultifagus opifex opera fecit barbarus.
den' coagmenta in foribus? TH. video. TR. ſpecta, quàm arctè dormiunt.
'H. Dormiunt? TR. illud quidem, ut connivent, vol dicere.
:in' habet? TH. ut quidque magis contemplor tan magis placet.
l. Viden' pictum, ubi ludificatur cornix una volt rios duo?
rnix aſtat, ea volturios duo viciſſim vellicat.
ıæſo huc ad me ſpecta, cornicem ut conſpicere poſſie
m vides? TH. profectò nullam equidem illic corn.-cem intuor.
.. At tu iſto ad vos obtuere, quoniam cornicem nequ nſpicari, ſi vulturios fortè poſſis contui.
I. Omnino ut te abſolvam, nullam pictam conſpicio hìc avem.
. Age jam mitto, ignoſco: ætate non quis obtuerier.
H. Hæc, quæ poſſum, ea mihi profectò cuncta vehementer placent.
Latius demum eſt operæ pretium iviſſe. TH. rectè edepol mones.
Ehò iſtum puer circumduce haſce ædes, & conclavia.
n egomet ductarem, niſi mihi eſſet ad forum negotium.
I. Apage iſtum à me perductorem: nihil moror ductarier.
Quid id eſt? errabo potius, quàm perducet quiſpiam
Edes dico. TH. ergò intrò eo ſine perductore. SI. i, licet.
. Ibi intrò igitur. TR. mane ſis: videam ne canis. TH. agedum vide.

Tranio age canem iſtam à foribus abducat face.
Etſi non metuenda eſt. TR. quin tu illam aſpice, ut
cidè accubat!
Niſi moleſtum vis viderite, atque ignavum. TR. ja
lubet,
Sequere hàc igitur. TR. equidem haud uſquam à p
bus abſcedam tuis

ACTVS III. SCENA III.

TRANIO ſervus, THEUROPIDES ſenex.

QUID tibi viſum eſt hoc mercimonii? TH. totus gau
TR. Num nimio emptæ tibi videntur? TH. nunqua
depol me ſcio
Vidiſſe uſquam ablectas ædes, niſi modo haſce. TR
quid placent?
TH. Ecquid placeant, me rogas? imò hercle verò pe
cent.
TR. Cujuſmodi gynæceum? quid porticum? TH.
nùm bonam:

TH. Bene res noſtrà collocata eſt iſtoc mercimonio.
TR. Me ſuaſore atque impulſore id factum audacter dicito:
Qui ſubegi, fœnore argentum ab Daniſta ut ſumeret,
Quod iſti dedimus arraboni. TH. ſervaſti omnem ratẽ
Nempe octoginta debentur huic minæ. TR. haud nummo amplius.
TH. Hodie accipiat. TR. ita enim verò: ne qua cauſa ſubſiet;
Vel mihi denumerato: ego illi porrò denumeravero.
TH. At enim, ne quid captioni mihi ſit, ſi dederim tibi.
TR. Egone te joculo modo auſim, dicto aut facto fallere?
TH. Egon' abs te auſim non cavere, ne quid committam tibi?
TR. Qui tibi nunquam quicquam, poſtquam tuus ſum, verborum dedi.
TH. Ego enim cavi rectè. eam mihi debeo gratiam atq; animo meo.
Sat ſapio, ſi abs te modò uno caveo. TR. tecum ſentio.
TH. Nunc abi, i rus, dic me adveniſſe filio. TR. faciam ut voles.
TH. Curriculo abi, jube in urbem veniat jam ſimul tecũ. TH. licet.
Nunc ego me illa per poſticum ad congerrones conferã.
Dicam ut hîc res ſint quietæ, atque ut hunc hinc amoverim.

ACTUS IV SCENA I.

PHANISCUS adverſitor.

SERVI, QUI CUM culpa carint, tamen malum
Metuunt, hi ſolent eſſe heris utibiles.
Nam illi, qui nihil metuunt, poſtquam ſunt malum
Meriti, ſtulta ſibi expetunt conſilia.
Exercent ſeſe ad curſuram, fugiunt. ſed
Hi, ſi reprehenſi ſunt, faciunt à malo

Peculium quod nequeunt facere de ſuo:
Augent ex pauxillo, theſaurum inde parant,
Mihi, in pectore conſilii quod eſt,
Lubet cavere malam rem prius,
Quàm ut meum tergum exſinceratum fiat.
Ut adhuc fuit, mihi corium eſſe oportet
Sincerum, atque uti vetem verberari.
Si huic imperabo, probè tectum habebo:
Malum cum impluit cæteros, non impluat mihi,
Nam ut SERVI volunt eſſe herum, ita ſolet.
Bonis boni ſunt: improbi, qui malus fuit.
Nam nunc domi noſtræ tot peſſimi vivont.
Peculi ſui prodigi plagigeruli: ubi advorſum ut
Eant vocantur hero: Non eo, moleſtus ne ſis.
Scio quò properas: geſtis aliquò jam hercle,
Ire vis mula foras paſtum bene merens
Hoc pretium inde abſtuli. ita abii foràs. ſolus
Nunc eo advorſum hero ex plurimis ſervis.
Hoc die craſtini cùm herus reſciverit,
Mane caſtigabit eos bubulis exuviis.
Poſtremò minoris pendo tergum illorum, quàm

ACTUS IV. SCENA II.

PHANISCUS advorſitor. SERVUS alius
THEUROPIDES ſenex.

ILLI bucædæ erunt multo potius, quàm ego
Sim reſtio. SER. mane tu, atque aſſiſte illico:
Etiam reſpice. PH. mihi moleſtus ne ſis.
SER. Vide ut faſtidit ſimia.
PH. Mihi ſum, libet eſſe. quid id curas?
SER. Maneſne illicò impure paraſite?
PH. Quî paraſitus ſum? SER. ego enim
Dicam: cibo perduci poteris quò vis.
Ferocem facis, quia te herus tam amat. PH. vah!
Oculi dolent? SER. cur? PH. quia fumus moleſt

SER. Tace ſis faber, qui cudere ſoles plumbeos
Nummos. PH. non potes cogere me, ut tibi
Maledicam, novit herus me. SER. ſuam
Pol ipſe culcitellam oportet, PH. ſi ſobrius ſis,
Malè non dicas. SER. tibi obtemperem, cum tu mihi
Nequeas? PH. at tu mecum, peſſimè, i adverſus.
SER. Quæſo hercle, Phaniſce, abſtine jam ſermonem
De iſtis rebus. PH. faciam, & pultabo fores.
Heus, ecquis hîc eſt, maximam qui his injuriam
Foribus defendat? ecquis, ecquis huc exit, atque aperit
Nemo hinc quidem foràs exit: ut eſſe addecet
Nequam homines, ita ſunt ſed eo magis cauto eſt
Opus. ne huc exeat, qui malè me mulcet.
Hic quidem neque convivarum ſonitus, itidem ut antehac fuit,
Neque tibicinam cantantem, neque alium quenquam audio.

TH. quæ illæc res eſt? quid illi homines quærunt apud ædes meas?
Quid volunt? quid introſpectant? PH. pergam pultare oſtium.
Heus reclude: heus, Tranio, etiam aperis? TH. quæ hæc eſt fabula
PH. Etiamne aperis? Callidamati noſtro advorſum venimus.
TH. Heus, vos pueri, quid iſtic agitis? quid iſtas ædes frangitis?
PH. Herus hîc noſter potat. TH. herus hic veſter potat? PH. ita loquor.
TH. Puer nimiũ es delicatus. PH. ei adverſum venimus.
TH. Cui homini? PH. hero noſtro. quæſo, quoties dicendum eſt tibi?
TH. Puer, hic nemo habitat, nam te eſſe arbitror puerum probum.

[illegible]

PH. Quanti? SER. triginta talentis. PH. μὰ τὸν Ἀπόλλω sed nimis.
TH Ain', nimis triginta amicam deſtinatam Philolachi?
PH. Aio. TH. atque eam manu emiſiſſe?PH.aio.TH.& poſtquam ejus hinc pater
Sit profectus peregrè, perpotaſſe iſtic aſſiduò
Tuo cum domino? PH. aio. TH. quid, is ædes emit hîc proximas?
PH. Non aio. TH. quadraginta etiam dedit huic quæ eſſent pignori?
PH. Neque illud aio. TH. hei perdis. PH.imò ſuum patrem ille perdidit.
TH. Vera cantas. PH. vana vellem! patris amicus videlicet.
TH. Heu edepol patrem eum miſerum prædicas! PH. Nihil hoc equidem eſt,
Triginta minæ, præ quam alios dapſiles ſumtus facit.
Perdidit patrem. unus iſtic ſervus eſt ſacerrimus
Tranio: is vel Herculi conterere quæſtum poſſiet.
Edepol ejus me patris miſeret: qui cum iſtæc ſciet
Facta ita, amburet miſero ei corculum carbunculus.
TH. Siquidem iſta vera ſunt. PH.quid me ſcear, quamobrem mentiar?
Heus vos, ecquis haſce aperit? TH. quid iſtâc pultas, ubi nemo intus eſt?
PH. Aliò credo commiſſatum abiiſſe, abeamus nunc jam.
TH. Puere, jamne abis? libertas pænula eſt tergo tuo.
PH. Mihi, niſi herum metuam & curem, nihil eſt qui tergum tegam.

ACTVS IV. SCENA III.

Theuropides, Simo, ſenes duo.

Perii herclè, quid opus eſt verbis? ut verba audio,
Non equidem in Ægyptum hinc modò vectus fui,
Sed etiam in terras ſolas, oraſque ultimas.

Sum circumvectus, ita ubi nunc ſim neſcio.
Verum jam ſcibo: nam eccum, unde ædes filius
Meus emit. quid ais tu? SI. à fero incedo domum.
TH. Nunquid proceſſit ad forum hodie novi?
SI. Etiam. TH. quid tandem? SI. vidi efferri mortuum.
TH. hem,
Novum? SI. unum vidi mortuum efferri foras:
Modò eum vixiſſe ajebant. TH. væ capiti tuo.
SI. Quid tu ut ocioſus res novas requiritas?
TH. Quia hodie adveni peregrè. SI. promiſi foras,
Ad cœnam, ne me te vocare cenſeas.
TH. Haud poſtulo edepol. SI. verum cras, niſi quis prius
Vocaverit me, vel apud te cœnavero.
TH. Ne iſtuc quidem edepol poſtulo, niſi quid magis
Es occupatus, operam mihi dat. SI. maxumè.
TH. Minas quadraginta accepiſti, quas ſciam,
A Philolachete. SI. nunquam nummum, quod ſciam.
TH. Quid, à Tranione ſervo meo? SI. multo id minus.
TH. Quas ille arraboni tibi dedit. SI. quid ſomnias?
TH. Egone? at quidem tu, qui iſtoc te ſperas modo
Poteſſe diſſimulando infectum hoc reddere.
SI. Quid autem? TH. quod me abſente tecum hîc filius
Negotii geſſit. SI. mecum ut ille hîc geſſerit.
Dum tu hîc abes, negotii? quidnam? aut quo die?
TH. Minas tibi octoginta argenti debeo.
SI. Non mihi quidem hercle, verum, ſi debes cedò
Fides ſervanda eſt, ne ire inficias poſtules.
TH. Profectò non negabo debere, & dabo.
Tu cave quadraginta accepiſſe hinc ne neges.
SI. Quæſo edepol huc me aſpecta, & reſponde mihi.
Te velle uxorem ajebat tuo nato dare,
Ideò ædificare hîc velle ajebat in tuis.
TH. Hîc ædificare volui? SI. ſic dixit mihi.
TH. Hei mihi, deſperii! vocis non habeo ſatis.

Vicini.

interii, perii. SI. nunquid Tranio
vit? TH. imò exturbavit omnia.
dificatus eſt & me hodie indignis modis.
Quid tu ais? TH. hæc res ſic eſt, ut narro tibi.
ficatus eſt me hodie in perpetuum modum.
c te obſecro, ut me bene juves, operamque des.
Quid vis? TH. i mecum hàc, obſecro te una ſimul.
iat. TH. ſervorumque operam & lora mihi cedo.
ſume. TH. eâdem ego operâ hæc tibi narravero,
is me exemplis hodie ille ludificatus eſt.

ACTUS V. SCENA. I.

TRANIO ſervus, THEUROPIDES, ſenex.

QUI Homo timidus erit in rebus dubiis, nauci n
erit:
atque equidem quid id eſſe dicam verbum nauci, neſ
Nam herus me poſtquam rus miſit, ut filium ſuum ar
ſerem,
Abii illâ per angiportum ad hortum noſtrum clancul
Oſtium quod in angiportu eſt, horti patefeci fores,
Eaque eduxi omnem legionem & mares & fœmin
Poſtquam ex obſidione in tutum eduxi mani
meos,
Capio conſilium, ut ſenatum congerronum conv
Quem cùm convocavi, atque illi me è ſenatu
gant.
Ibi ego video rem vorti in meo foro, quantum p
Facio idem, quod plurimi alii, Quibus Res tim
turbida eſt:
Pergunt turbare usque ut ne quid poſſit conqui
Nam ſcio equidem nullo pacto jam eſſe poſſe
nem.
Sed quid hoc eſt quod foris concrepuit proximâ

Herus meus hic quidem eſt, guſtare ego ejus ſermonem volo.
TH. Illicò, intra limen aſtate illic: ut, cùm extemplo vocem,
Continuò exiliatis: manicas celeriter connectite.
Ego illum ante ædes præſtolabor ludificatorem meum:
Cujus ego hîc ludificabo corium, ſi vivo, probè.
TR. Res palam eſt. nunc te videre melius eſt, quid agas, Tranio.
TH. Doctè atque aſturè mihi captandum eſt cum illo, ubi huc advenerit.
Non ego illi extemplo ita meum oſtendam ſenſum: mittam lineam.
Diſſimulabo me horum quicquam ſcire. TR. ô mortalem malum!
Alter hoc Athenis nemo doctior dici poteſt.
Verba dare illi non magis hodie quisquam, quàm lapidi, poteſt.
Aggrediar hominem: appellabo. PH. nunc ego ille huc veniat velim.
TR. Siquidem pol me quæris, aſſum præſens præſenti tibi.
TH. Euge Tranio, quid agitur? TR. veniunt ruri ruſtici.
Philolaches jam hîc aderit. TH. edepol mihi oportunè advenit.
Noſtrum ego hunc vicinum opinor eſſe hominem audacem & malum.
TR. Quî dum? TH. qui negat noviſſe vos. TR. negat? TH. nec vos ſibi
Nummum unquam argenti dediſſe. TR. abi, ludis me, credo: haud negat.
TH. Quid jam? TR. ſcio, jocaris nunc tu: nam ille quidem haud negat.
TH. Imò edepol negat profectò: neque ſe has ædes Philolachi

Vendi-

que modo hominem advenientem ſervus ludificatus ſiet.

ſe metuere in conſpectum illius occedere.

c ego de ſodalitate ſolus ſum orator datus,

à patre ejus conciliarem pacem. atque eccum optimè.

o te ſalvere: & ſalvus cum advenis, Theuropides,

grè, gaudeo, hîc apud nos hodie cœnes. TH. ſic talem,

idamate, Dei te ament. de cœnâ facio gratiam.

Quin venis? TR. promitte: ego ibo pro te, ſi tibi non libet.

. Verbero, etiam irrides? TR. quia n' me pro te ire ad cœnam autumo?

Non enim ibis, ego ferare faxo, ut metuiſti, in crucem.

Age mitte iſta, & ito ad me ad cœnam. TR. dic venturum. quid taces?

Sed tu quid iſtuc confugiſti in aram inſcitiſſimus?

Adveniens perterruit me. loquere nunc, quid fecerim:

nc utriusque diſceptator eccum adeſt, age diſputa.

. Filium corrupiſſe ajo te meum TR. auſculta modo.

or peccaviſſe, amicam liberaſſe, abſente te:

nori argentum ſumpſiſſe, id eſſe abſumtum, prædico.

nquid aliud fecit, niſi quod faciunt ſummis gnati generibus?

I. Hercle mihi tecum cavendum eſt: nimis quàm es orator catus.

. Sine me dum iſtuc judicare: ſurge, ego iſtîc aſſedero.

I. Maximè accipito hanc ad te litem. TR. enim iſtîc captio eſt.

ego ne metuam igitur, & ut tu meam timeas vicem.

TH. Jam

Tum CONSILIA firmiora ſunt de divinis locis.
TH. Surge, ne nugare: aſpice dum contra me. TR. aſpexi. TH. vides?
TR. Video. huc ſi quis intercedat tertius, pereat fame.
TH. Quî dum? TR. quia nihil quæſti fiet. mali hercle ambo ſumus.
TR. Perii. TR. quid tibi eſt? TH. dediſti verba. TR. qui tandem? TH. probè
Me emunxti. TR. vide ſis, ſatin rectè? num mucci fluunt?
TH. Imò etiam cerebrum quoque omnem è capite emunxiſti meum.
Nam omnia malefacta veſtra repperi radicitùs.
Non radicitus quidem herclè, verùm etiam eradicitus.
Nunquam edepol hodie inultus deſtinaverim tibi.
Jam jubebo ignem & ſarmenta, carnifex, circumdari.
TR. Ne faxis: nam elixus eſſe, quàm aſſus, ſoleo ſuavior.
TH. Exempla edepol faciam ego in te. TR. quia placeo, exemplum expetis.
TH. Loquere, cujuſmodi reliqui, quum hinc abibam, filium?
TR. Cum pedibus, manibus, cum digitis, auribus, oculis, labris.
TH. Aliud te rogo. TR. aliud ego nunc tibi reſpondeo.
Sed eccum tui gnati ſodalem video huc incedere.
Callidamatem: illo præſente mecum agito, ſi quid voles.

ACTVS V. SCENA II.

CALLIDAMATES adoleſcens, THEUROPIDES ſenex. TRANIO ſervus.

UBI ſomnum ſepelivi omnem, atque edormivi crapulam,
Philolaches veniſſe mihi ſuum narravit peregrè huc patrem,

Quo-

que modo hominem advenientem ſervus ludificatus fiet.
:ſe metuere in conſpectum illius occedere.
: ego de ſodalitate ſolus ſum orator datus,
à patre ejus conciliarem pacem. atque eccum optimè.
o te ſalvere: & ſalvus cum advenis, Theuropides,
grè, gaudeo, hîc apud nos hodie cœnes. TH. ſic talem,
damate, Dei te ament. de cœnâ facio gratiam.
Quin venis? TR. promitte: ego ibo pro te, ſi tibi non libet.
Verbero, etiam irrides? TR. quia n' me pro te ire ad cœnam autumo?
Non enim ibis, ego ferare faxo. ut metuiſti, in crucem.
Age mitte iſta, & ito ad me ad cœnam. TR. dic venturum. quid taces?
Sed tu quid iſtuc confugiſti in aram inſcitiſſimus?
Adveniens perterruit me. loquere nunc, quid fecerim:
c utriusque diſceptator eccum adeſt, age diſputa.
Filium corrupiſſe ajo te meum TR. auſculta modo.
or peccaviſſe, amicam liberaſſe, abſente te:
ori argentum ſumpſiſſe, id eſſe abſumtum, prædico.
quid aliud fecit, niſi quod faciunt ſummis gnati generibus?
Hercle mihi tecum cavendum eſt: nimis quàm es orator catus.
Sine me dum iſtuc judicare: ſurge, ego iſtîc aſſedero.
Maximè accipito hanc ad te litem. TR. enim iſtîc captio eſt.
ego ne metuam igitur, & ut tu meam timeas vicem.

TH. Jam

TH. Jam minoris omnia facio, prę quam quibus modis
Me ludificatus eſt. TR. bene hercle factum, & factum gaudeo.
Sapere istac ætate oportet, qui ſunt capite candido.
TH. Quid ego nunc faciam, ſi amicus Demipho, aut Philonides?
TR. Dicito iis, quo pacto ſervus tuus te ludificaverit:
Optimas fruſtrationes dederis in Comœdiis (TH. dicet.
CA. Tace parumper: ſine viciſſim me loqui: auſculta.
CA. Omnium primum ſodalem me eſſe ſcis gnato tuo.
Is adiit me, nam illum prodire pudet in conſpectum tuū,
Propterea quæ fecit, quia te ſcire ſcit. nunc te obſecro,
Stultitiæ adoleſcentiæque ejus ignoſcas, tuus eſt.
Scis ſolere illanc atatem tali ludò ludere.
Quicquid fecit, nobiſcum una fecit, nos deliquimus.
Fœnꝰ, ſortem, ſumptumq; omnem quî amica eſt, omnia
Nos dabimus, nos conferemus, noſtro ſumptu non tuo.
TH. Nō potuit venire orator magis ad me impetrabilis,
Quàm tu, neque illi ſum iratus, neque quicquam ſuccenſeo.
Imò me præſente amato, bibito, facito quod lubet.
Si hoc pudet, feciſſe ſumptum; ſupplicii habeo ſatis.
CA. Diſpudet. TR. dat iſtā veniā, quid me fiet nunc jam?
TH. Verberibus cedere, lutum, pendens. TR. tametſi me pudet?
TH. Interimam hercle ego, ſi vivo. CA. fac iſtam cunctā gratiam:
Tranioni remitte quæſo hanc noxiam causâ meâ.
TH. Aliud quidvis impetrari à me facilius perferam,
Quàm ut non ego iſtum pro ſuis factis peſſimis peſſum premam.
CA. Mitte quæſo iſtunc. TH. hē viden' ut reſtat furcifer:
CA. Tranio quieſce, ſi ſapis. TH. tu quieſce hanc rē modò
Petere: ego illum verberibus, ut ſit quietus, ſubegero.
CA. Nihil opus eſt profectò: age jam ſine modò te exorarier.

TH. No-

Nolo ores. CA. quæſo hercle. TH. nolo, inquam,
ores, CA. nequicquam nevis.
c modo unam noxiam; unam quæſo, fac cauſâ meâ.
Quid gravaris? quaſi non cras jam commeream a-
liam noxiam:
itrunque, & hoc & illud, poteris ulciſci probè.
. Sine te exorem. TH. age, abi, abi impune. hem huic
habeto gratiam.
ectatores, Fabula hæc eſt acta: vos plauſum date.

FINIS MOSTELLARIÆ.

MENÆCHMI.

DRAMATIS PERSONÆ.

Peniculus paraſitus.
Menæchmus ſurreptus.
Erotium meretrix.
Cylindrus coquus.
Menæchmus Soſicles.
Messenio ſervus.
Mulier uxor.
Alius Servus.
Ancilla.
Senex.
Medicus.
Lorarii.

ARGUMENTUM.

Mercator Siculus, cui erant gemini filii,
Ex illis ſurrepto altero mortem oppetit.
Nomen ſurreptitii indit illi, qui domi eſt
Avus paternus, facit Menæchmum Soſiclem.
Et is germanum, poſtquam adolevit, quæritat
Circum omnes oras. Poſt Epidamnum devenit:
Hîc fuerat auctus ille ſurreptitius.
Menæchmum civem credunt omnes advenam:
Eumque appellant, meretrix, uxor, & ſocer.
Ii ſe cognoſcunt fratres poſtremo invicem.

PROLOGUS.

SALUTEM primùm jam à principio propitiam
Mihi, atque vobis, ſpectatores, nuncio.
Apporto vobis Plautum linguâ, non manu:
Quæſo ut benignis accipiatis auribus.

Nunc argumentum accipite atque animum advortite.
Quàm potero in verba conferam pauciſſima.
Atque hoc Poetæ faciunt in Comœdiis:
Omneis res geſtas eſſe Athenis autumant,
Quò vobis illud Græcum videatur magis:
Ego Nuſquam dicam, niſi ubi factum dicitur.
Atque adeò hoc argumentum Græciſſat, tamen
Non Atticiſſat, verùm Siciliciſſitat.
Huic argumento antelogium quidem hoc fuit.
Nunc argumentum vobis demenſum dabo.
Non modio, neque trimodio, verum ipſo horreo,
Tantum ad narrandum argumentum adeſt benignita
Mercator quidam fuit Syracuſis ſenex,
Ei ſunt nati filii gemini duo,
Ita formâ ſimili pueri, uti mater ſua
Non internoſſe poſſet, quæ mammam dabat:
Neque adeò mater ipſa, quæ illos pepererat,
Ut quidem ille mihi dixit, qui pueros viderat.
Ego illos non vidi, ne quis me cenſeat.
Poſtquam jam pueri ſeptuennes ſunt, pater
Oneravit navem magnam multis mercibus.
Imponit alterum geminum in navem pater,
Tarentum avexit ſecum ad mercatum ſimul:
Illum reliquit alterum apud matrem domi.
Tarenti ludi forte erant, quom illuc venit:
Mortales multi, ut ad ludos, convenerant,
Puer aberravit inter homines à patre.
Epidamnienſis quidam ibi mercator fuit:
Is puerum tollit, avehitque Epidamnium.
Pater ejus autem, poſtquam puerum perdidit,
Animum deſpondit, eâque is ægritudine
Paucis diebus poſt Tarenti emortuu'ſt.
Poſtquam Syracuſas de re eâ nuncius redit
Ad avom puerorum, puerum ſubreptum alterum,
Patremque pueri Tarenti eſſe emortuum,

utat nomen avus huic gemino alteri:
um dilexit, qui ſubreptus eſt, alterum,
; nomen indit illi, qui domi eſt:
æchmo idem quod alteri nomen fuit,
pſus eodem avus eſt vocatus nomine:
opterea illius nomen memini facilius,
ia illum clamore vidi flagitarier.
: mox erretis, jam nunc prædico prius.
em eſt ambobus nomen geminis fratribus.
unc in Epidamnum pedibus redeundum eſt mihi.
It hanc rem vobis examuſſim diſputem.
i quis quid veſtrum Epidamnum curari ſibi
Velit, is audacter imperato & dicito:
Sed ita, ut det, unde curari id poſſit ſibi.
Nam niſi qui argentum dederit, nugas egerit.
Qui dederit; magis majores nugas egerit:
Verum illuc redeo unde abii, atque uno aſto in loco.
Epidamnienſis ille, quem dudum dixeram,
Geminum illum puerum, qui ſurripuit alterum;
Ei liberorum, niſi divitiæ, nihil erat.
Adoptat illum puerum ſurrepticium
ſibi filium, eique uxorem dotatam dedit:
Eumque hæredem fecit, quâ ipſe obiit die.
Nam rus ut ibat fortè ut multum pluverat,
Ingreſſus fluvium rapidum ab urbe haud longulè,
Rapidus raptori pueri ſubduxit pedes,
Abſtraxitque hominem in maximam malam cruce
Illi tum divitiæ evenêre maximæ.
Is illic habitat geminus ſubrepticius.
Nunc ille geminus, qui Syracuſis habet,
Hodie in Epidamnum venit cum ſervo ſuo
Hunc quæritatum geminum germanum ſuum.
Hæc urbs Epidamnus eſt, dum hæc agitur Fabul
Quando alia agetur, aliud fiet oppidum:

Sicut familiæ quoque ſolent mutarier:
Modo enim idem fit leno, modò adoleſcens, mod
nex,
Pauper, mendicus, rex, paraſitus ariolus.

ACTUS I. SCENA. I.

PENICULUS paraſitus.

JUVENTUS nomen fecit Peniculo mihi,
Ideò quia menſam, quando edo, detergeo.
Homines captivos qui catenis vinciunt.
Et qui fugitivis ſervis indunt compedes,
Nimis ſtultè faciunt, meâ quidem ſententiâ.
Namque HOMINI MISERO ſi ad malum acciđi
lum,
Major lubido eſt fugere & facere nequiter.
Nam ſe ex catenis eximunt aliquo modo,
Tum compediti januam limâ proterunt,
Aut lapide excutiunt clavum: nugæ ſunt eæ.
Quem tu aſſervare rectè, ne aufugiat, voles,
Eſcâ atque potione vinciri decet.
Apud menſam plenam homini roſtrum deliges.
Dum tu illi, quod edat & quod potet, præbeas,
Suo arbitratu & affatim cotidie,
Nunquam edepol fugiet, tametſi capital fecerit,
Facilè aſſervabis, dum eo vinclo vincies
Ita iſtæc NIMIS LENTA vincla ſunt eſcaria.
Quàm magis extendas, tantò aſtringunt arctiùs.

Sed mihi intervallum jam hos dies multos fuit:
Domi domitus fui usque cum caris meis.
Nam neque edo neque emo, niſi quod eſt cariſſimum.
Id quoque jam cari qui inſtruuntur, deſerunt.
Nunc ad eum inviſo. ſed aperitur oſtium.
Menæchmum eccum ipſum video, progreditur foràs.

ACTUS I. SCENA II.

MENÆCHMUS ſurreptus, PENICULUS paraſitus.

NI. mala, ni ſtulta ſis, ni indomita imposque animi,
Quod viro eſſe odio videas, tute tibi odio habeas.
Præter hac ſi mihi tale poſt hunc diem
Faxis, faxo foris vidua viſas patrem.
Nam quoties foràs ire volo, me retines, revocas,
Rogitas quò ego eam, quàm rem agam, quid negotii geram.
Quid petam, quid feram, quid foris egerim.
Portitorem domum duxi, ita omnem mihi
Rem neceſſe loqui eſt, quicquid egi atque ago.
Nimium ego te habui delicatam.
Nunc adeo, ut facturus, dicam. ego, quando tibi ancillas, penum.
Lanam, aurum, peſtem, purpuram benè præbeo: nec quicquam eges:
Malo cavebis, ſi ſapis: virum obſervare deſines.
Atque adeò, ne me nequicquam ſerves, ob eam induſtriam
Hodie ducam ſcortum, atque ad cœnam aliquo condicam foràs.
PE. Illic homo ſe uxori ſimulat malè loqui, loquitur mihi.
Nam ſi foris cœnat profectò me, haud uxorē ulciſcitur,
ME. Evax, jurgio hercle tandem uxorem abegi ab januâ.
Ubi amatores ſunt mariti? dona quid ceſſant mihi

Cen-

Conferre omnes, congratulantes, quia pugnavi for-
ter?
Hanc modò uxori intus pallam ſurripui, ad ſcortum fe-
ro.
Sic hoc decet dari facetè verba cuſtodi catæ.
Hoc facinus pulchrum eſt, hoc probum eſt, hoc lepidum,
hoc factum eſt fabrè.
Meo malo à malâ abſtuli: hoc ad damnum deferetur
hinc.
Averti prædam ab hoſtibus, noſtrûm ſalute ſociûm.
PE. Heus adoleſcens, ecqua in iſtâc pars ineſt prædi
mihi?
ME. Perii, in inſidias deveni. PE. imò in præſidium. ne
time.
ME. Quis homo eſt? PE. ego ſum. ME. ô mea commo-
ditas, ô mea opportunitas,
Salve. PE. ſalve. ME. quid ais? PE. teneo dexterâ Geni
meum.
ME. Non potuiſti magis per tempus mihi advenire
quàm advenis.
PE. Ita ego ſoleo: commoditatis omneis articulos ſcio.
ME. Vin tu facinus luculentum inſpicere? PE. quis t
coxit coquus?
Jam ſciam, ſi quid titubatum eſt, ubi reliquias videro
ME. Dic mihi, nunquàm tu vidiſti tabulam pictam in pa
riete,
Ubi aquila Catamitum raperet, aut ubi Venus Adon
um?
PE. Sæpe. ſed quid iſtæ picturæ ad me attinent? ME. ag
me aſpice.
Ecquid aſſimulo ſimiliter? PE. qui iſtic eſt ornat
tuus?
ME. Dic hominem lepidiſſimum eſſe me. PE. ubi n
eſuri ſumus?

ME. I

ME. Dic modò hoc quod ego te jubeo. PE. dico: homo
lepidiſſime. (ſime.
ME. Ecquid audes de tuo iſtuc addere? PE. atqui hilariſ-
ME. Perge. PE. non pergo herclè ego, niſi ſcio quà gra-
tiâ. (tiùs.
Litigium eſt tibi cum uxore, oh, mihi abs te caveo cau-
ME. Clam uxorem ubi ſepulchrum habeamus, & hunc
comburamus diem.
PE. Age ſanè igitur, quando æquum oras, quàm mox
incendo rogum.
Dies quidem jam ad umbilicum eſt dimidiatus mortu'.
ME. Te morare, mihi quom obloquere. PE. oculum ef-
fodito perſolum
Mihi, Menæchme, ſi ullum verbũ faxo, niſi quod juſſeris.
ME. Concede huc à foribus. PE. fiat. ME. etiam conce-
de huc. PE. licet.
ME. Etiam nunc concede audacter ab leonino cavo.
PE. Heu edepol, næ tu, ut ego opinor, eſſes agitator
probus. (tidem.
ME. Quî dum? PE. ne te uxor ſequatur, reſpectas iden-
ME. Sed quid ais? PE. egóne? id enim quod tu vis, id ajo,
atque id nego.
ME. Ecquid tu de odore peſſis, ſi quid fortè olfeceris,
Facere conjecturam? PE. captum ſit collegium augurũ.
ME. Agedum odorare hāc quam ego habeo pallam. quid
olet? abſtines?
PE. Summũ me olfactare oportet veſtimentũ muliebre.
Nam ex iſtoc loco ſpurcatur naſum odore illutibili.
ME. Olfacta igitur hinc, Penicule lepide. ut faſtidis! PE.
decet.
ME. Quid igitur? quid olet? reſponde: PE. furtum, ſcor-
tum, prandium.
ME. Nunc ad amicam deferetur hanc meretricẽ Erotiũ
Mihi, tibi, atque illi jubebo jam apparari prandium.

Inde uſque ad diurnam ſtellam craſtinam potabimus.
PE. Expeditè fabulatus: jam fores ferio? ME. feri?
Vel mane etiam. PE. mille paſsûm commoratus cantharum.
ME. Placidè pulta. PE. metuis credo, ne fores Samiæ ſient.
ME. Mane. mane obſecro herclè: ab ſe ecca exit. PE. ô! Solem vides.
Satin' ut occœcatu'ſt præ hujus corporis candoribus!

ACTUS I. SCENA III.

EROTIUM mulier, PENICULUS paraſitus. MENÆCHMUS ſurreptus.

ANIME mi, Menæchme, ſalve PE. quid ego? ER. extra numerum es mihi.
PE. Idem iſtuc aliis adſcriptivis ad legionem fieri ſolet.
ME. Ego iſtic mihi hodie apparari juſſa apud te prælium.
ER. Hodie id fiet. ME. in eo uterque pro Ilio potabimus,
Uter ibi melior bellator erit inventus cantharo.
Tua eſt legio: adjudicato, cùm utro hanc noctem ſies.
Ut ego uxorem, mea voluptas, ubi te aſpicio, odi malè?
ER. Interim nequis, quin ejus aliquid indutus ſies.
Quid hoc eſt? ME. induviæ tuæ, atque uxoris exuviæ, roſa.
ER. Superas facilè ut ſuperior ſis mihi, quàm quiſquam qui impetrant.
PE. MERETRIX tantiſper blanditur, dum illud quod rapiat videt.
Nam ſi amabas, jam oportebat naſum abreptum mordicus
ME. Suſtine hoc, Penicule: exuvias facere, quas vovi, volo.
PE. Cedò ſed obſecro herclè ſalta ſic cum pallâ poſteâ.
ME. Ego ſaltabo? ſanus herclè non es. PE. egone, an tu magis?

Si

Si non ſaltas, exue igitur. ME nimio ego hanc periculo
Surripui hodie, meo quidem animo, ab Hippolytâ ſuccingulum
Hercules haud æquè magno unquam abſtulit periculo.
Cape tibi hanc: quando una vivis meis morigera moribus.
Hoc animo decet animatos eſſe amatores probos.
PE. Qui quidem ad mendicitatem ſe properent detrudere.
ME. Quatuor minis ego emi iſtanc annò uxori meæ.
PE. Quatuor minæ periere planè, ut ratio redditur.
ME. Scin quid volo ego te accurare? ER. ſcio. curabo quæ voles.
ME. Jube igitur nobis tribus apud te prandium accurarier,
Atque aliquid, ſcitamentorum de foro obſonarier,
Glandionidam ſuillam, laridum, peronidem, aut
Syncipur, aut polimenta porcina, aut aliquid ad eum modum:
Madida quæ mihi appoſita in menſam, milvinam ſuggerant.
Atque actutum. ER. licet ecaſtor. ME. nos prodimus ad forum.
Jam nos hîc erimus: dum coquitur, interim potabimus.
ER. Quando vis veni, parata res erit. ME. propera modò.
Sequere tu. PE. ego herclè verò te & ſervabo, & te ſequar:
Neq; hodie ut te perdam, meream Deûm divitias mihi.
ER. Evocate intus Cylindrum mihi coquum actutum foràs;

ACTUS I. SCENA IV.

EROTIUM meretrix, CYLINDRUS coquus.

SPORTULAM cape atque argentum. treis eccos num-
mos habes.
CY. Habeo. ER. abi atque obſonium affer, tribus vide
quod ſit ſatis.
Neque deſiat neque ſuperſit. CY. cujuſmodi hi homines
erunt?
ER. Ego, & Menæchmus, & Paraſitus ejus. CY. jam iſti
ſunt decem.
Nam Paraſitus octo hominum munus facilè fungitur.
ER. Elocuta ſum convivas: cæterum cura tu. CY. licet.
Cocta ſunt. jube ire accubitum. ER. redi citò CY. jam ego
hic ero.

ACTUS II. SCENA. I.

MENÆCHMUS Soſicles, MESSENIO, ſervus.

NULLA eſt voluptas navitis, Meſſenio,
Major, meo animo, quàm quando ex alto procul
Terram conſpiciunt MES. major, non dicam dolo,
Si adveniens terram videas quæ fuit tua.
Sed quæſo quamobrem nunc Epidamnum venimus?
An, quaſi mare, omneis circumimus inſulas?
ME. Fratrem quæſitum geminum germanum meum.
MES. Nam quid modi futurum eſt illum quærere?
Hic annus ſextus, poſtquam ei rei operam damus.
Iſtros, Hiſpanos, Maſſilienſes, Illyrios,
Mare ſuperum omne, Græciamque exoticam,
Oraſque Italicas omneis, quâ adgreditur mare,
Sumus circumvecti ſi acum credo quæreres,
Acum inveniſſes, ſi appareret, jam diu
Hominem inter vivos quæritamus mortuum:
Nam inveniſſemus jam diu, ſi viveret.
ME. Ergo iſtuc quæro certum qui facias mihi.
Quid ſeſe dicat ſcire, eum eſſe mortuum.

Operam

Operam præterea nunquam ſummam quærere.
Verùm aliter vivus nunquam deſiſtam exequi,
Ego illum ſcio, quàm cordi ſit carus meo.
MES. In Scirpo nodum quæris. quin nos hinc do
Redimus, niſi ſi hiſtoriam ſcripturi ſumus?
ME. Dictum faceſſas doctum, & diſcaveas malo.
Moleſtus ne ſis, non tuo hoc fiet modo. MES. hem
Illoc enim verbo eſſe me ſervom ſcio.
Non potuit paucis plura planè proloqui.
Verùm nequeo me continere, quin loquar.
Audi, Menæchme: quùm inſpicio marſupium,
Viaticati herclè admodum æſtivè ſumus.
Næ tu herclè, opinor, niſi domum revorteris,
Ubi nihil habebis, geminum dum quæris, gemes.
Nam ita eſt hæc hominum natio hic Epidamnia,
Voluptarii atque potatores maxumi:
Tum ſycophantæ & palpatores plurimi
In urbe hac habitant: tum meretrices mulieres
Nuſquam perhibentur blandiores gentium.
Propterea huic ubi nomen Epidamno inditum eſt,
Quia nemo fermè huc ſine damno divortitur.
ME. Ego iſtuc cavebo: cedò dum mihi huc marſupi
MES. Quid eo vis? ME. jam abs te metuo de ve
tuis.
MES. Quid metuis? ME. ne mihi damnum in Epid
no duis.
Tu magnus amator mulierum es, Meſſenio:
Ego autem homo iracundus, animi perditi.
Id utrumque, argentum quando habebo, cavero,
Ne tu delinquas, neve ego iraſcar tibi.
MES. Cape atque ſerva, me lubente feceris.

ACTUS II. SCENA II.

CYLINDRUS, MENÆCHMUS, Soſicles, MESSENIO.

BENE obſonavi, atque ex meá ſententiâ
Bonum anteponam prandium pranſoribus.
Sed eccum Menæchmum video. væ tergo meo!
Prius jam convivæ ambulant ante oſtium,
Quàm ego obſonatu redeo. adibo atque alloquar.
Menæchme ſalve. MES. Dî te ament. ſcis quis ego ſum?
CY. Non herclè verò! ubi convivæ cæteri?
ME. Quos tu convivas quæris? CY. paraſitum tuum.
ME. Meum paraſitum? certè hic inſanus eſt homo.
MES Dixin' tibi eſſe hic ſycophantas plurimos?
ME. Quem tu paraſitum quæris, adoleſcens, meum?
CY. Peniculum. MES. Eccum hunc in vidulo ſalvũ fero.
CY. Menæchme, numero huc advenis ad prandium.
Nunc obſonatu redeo. ME reſponde mihi?
Adoleſcens, quibus hic pretiis porci veneunt
Sacres ſinceri! CY. nummo. ME. eum à me accipe.
Jube te piari de meâ pecuniâ.
Nam ego quidem inſanum eſſe te certò ſcio,
Qui mihi moleſtus homini ignoto. quiſquis es.
CY. Cylindrus ego ſum. non noſti nomen meum?
ME. Seu tu Cylindrus, ſeu Coriendrus, perieris.
Ego te non novi, neque noviſſe adeò volo.
CY. Eſt tibi Menæchmo nomen tantùm, quod ſciam.
ME. Pro ſano loqueris, cùm me appellas nomine.
Sed ubi noviſti tu me? CY. ubi ego te nôverim?
Qui amicam habeas heram meam hanc Erotium.
ME. Neque herclè habeo, neque te qui ſis homo ſcio.
CY. Non ſcis quis ego ſim? qui tibi ſæpiſſimè
Cyathiſſo apud nos, quando potas. MES. hei mihi.
Cum nihil eſt, illi qui homini diminuam caput.
ME. Tun' cyathiſſare mihi ſoles, qui ante hunc diem
Epidamnum nunquam vidi, neque veni? CY. negas?
ME. Nego herclè verò. CY. non tu in illiſce ædibus
Habitas? ME. dii illos homines, qui illic habitant, perduint.

CY. In

CY. Inſanit hic equidem, qui ipſe maledicit ſibi.
Audin' Menæchme? ME. quid vis? CY. ſi me conſulas.
Nummum illum, quem mihi dudum pollicitus dare,
Jubeas, ſi ſapias, porculum afferri tibi.
Nam tu quidem herclè certò non ſanus ſatis,
Menæchme, qui nunc ipſus maledicas tibi.
MES. Heu herclè hominem multum & odioſum mihi!
CY. Solet jocari ſæpe mecum illo modo.
Quamvis ridiculus eſt ubi uxor non adeſt.
ME. Quid ais tu? CY. quid vis, inquam? ſatin' hoc, quod vides,
Tribus vobis obſonatum eſt? an obſono amplius,
Tibi & paraſito & mulieri? ME. quas tu mulieres,
Quos tu paraſitos loquere? MES. quod te urget ſcelus,
Qui huic ſis moleſtus? CY. quid tibi mecum eſt rei?
Ego te non novi: cum hoc quem novi fabulor.
ME. Non edepol tute homo ſanus es, certò ſcio.
CY. Jam ergo hæc madebunt faxo. nihil morabitur.
Proin' tu ne quò abeas longiùs ab ædibus.
Nunquid vis? ME. ut eas maximam in malam crucem.
CY. Ire herclè meliùs eſt te interim, atque accumbere.
Dum ego hæc appono ad Vulcani violentiam.
Ibo intrò & dicam te hic aſtare Erotio.
Ut te hinc abducat, potius quàm hic aſtes foris.
ME. Jámne ille abivit? edepol haud mendacia
Tua verba experior eſſe. MES. obſervato modo.
Nam iſtic meretricem credo habitare mulierem,
Ut quidem ille inſanùs dixit, qui hinc abiit modò.
ME. Sed miror, quî ille noverit nomen meum.
MES. Minimè herclè mirum. morem hunc meretrices habent:
Ad portum mittunt ſervulos, ancillulas,
Si qua peregrina navis in portum advenit,
Rogant cujatis ſit, quid ei nomen ſiet.

Pòſt illæ extemplò ſe applicant, agglutinant.
Si pellexerunt, perditum amittunt domum.
Nunc in iſtoc portu ſtat navis prædatoria,
Abs quâ cavendum nobis ſanè cenſeo.
ME. Mones quidem herclè rectè. MES. tum demum ſciam.
Rectè monuiſſe, ſi tu rectè caveris,
ME. Tace dum parumper: nam concrepuit oſtium.
Videamus qui hinc egreditur, MES. hoc ponam interim.
Aſſervatote hoc ſultis navales pedes.

ACTUS II. SCENA III.

EROTIUM, CYLINDRUS, MENÆCHMUS Soſicles, MESSENIO.

SINE fores ſic: abi. nolo operiri.
Intus para, cura, vide, quod opus eſt, ut
Fiat: ſternite lectos, incendite odores.
MUNDITIA illecebra animo eſt amantum.
Amanti amœnitas malo eſt, nobis lucro eſt.
Sed ubi ille eſt, quem coquus ante ædis eſſe ait?
Atque eccum video, qui mihi eſt uſui &
Plurimùm prodeſt: item huic ultrò fit, ut
Meret, potiſſimus noſtræ domi ut ſit:
Nunc eum adibo, alloquar ultrò.
Animule mi, mihi mira videntur,
Hîc te ſtare foris, fores cui pateant
Magis, quàm domus tua, domus eum hæc tua ſit.
Omne paratum eſt,
Ut juſſiſti atque ut voluiſti: neque tibi eſt
Ulla mora intus prandium, ut juſſiſti, hîc
Curatum eſt: ubi lubet, ire licet accubitum.
ME. Quîcum hæc mulier loquitur? ER. equidem tec
ME. quid mecum tibi
Fuit unquam, aut nunc eſt negotii? ER. quia pol te unu ex omnibus,

Venus voluit me magnificare: neque id haud immerito tuo.
Nam ecaſtor ſolus benefactis tuis me florentem facias.
ME. Certo hæc mulier aut inſana, aut ebria eſt, Meſſenio,
Hominem quæ ignotum compellet me tam familiariter.
MES. Dixin' ego iſtæc hîc ſolere fieri? folia nunc cadunt,
Præ ut ſi triduũ hoc hîc erimus, tum arbores in te cadẽt
Nam ita ſunt hîc meretrices omnes elecebræ argentariæ.
Sed ſine me dum hanc compellare. heus mulier, tibi dico. ER. quid eſt?
MES. Ubi tu hunc hominem noviſti? ER. ibidem, ubi hic me jam diu,
In Epidamno. MES. in Epidamno? qui huc in hanc urbẽ pedem.
Niſi hodie, nunquam intrò retulit. ER. eja, delicias facis,
Mi Menæchme, quin amabo, is intrò: hîc tibi erit rectius.
ME. Hæc quidem edepol rectè appellat meo me mulier nomine.
Nimis miror quid hoc ſit negotii. MES. oboluit marſupium
Huic iſtuc quod habes. ME. atq; edepol tu me monuiſti probè.
Accipe dum hoc. jam ſcibo utrum hæc mage amet, an marſupium.
ER. Eamus intrò, ut prandeamus, ME. benè vocas: jam gratia eſt.
ER. Cur igitur tibi me juſſiſti coquere dudum prandium?
ME. Egone te juſſi coquere? ER. certò tibi & paraſito tuo
ME. Cui, malum, paraſito? certò hæc mulier non ſana eſt ſatis.

ER. Quî lubet ludibrio habere me, atque ire infi
hi, (1
Facta quæ ſunt? ME. dic quid eſt id, quod negem
ER. Pallam te hodie mihi dediſſe uxoris. ME. eti
nego.
Ego quidem neque unquam uxorem habui, neq
neque huc
Unquam, poſtquam natus ſum, intra portam p
pedem.
Prandi in navi. inde huc egreſſus ſum, te conve
eccere.
Perii miſera! quam tu nunc mihi navem narr
ligneam,
Sæpè tritam, ſæpè fixam, ſæpè excuſſam malleo,
Quaſi ſupellex pellionis, palus palo proximus eſt
ER. Jam jam, amabo, deſine ludos facere, atc
mecum ſimul.
ME Neſcio quem, mulier, alium hominem,
quæritas.

ME. Herclè opinor pernegari non poteſt. MES. ut feceris.
Periſti, ſi intraſſis intra limen. ME. quin tace modò:
Benè res geritur: aſſentabor, quicquid dicet, mulieri:
Si poſſem hoſpitium nanciſci. Jamdudum, mulier, tib
Non imprudens adverſabar: hunc metuebam, ne meæ
Uxori renunciaret de pallâ & de prandio.
Nunc, quando vis, eamus intrò. ER. etiam Paraſitum manes?
ME. Neque ego illum maneo, neque floccifacio: neque venerit.
Eum volo intromitti. ER. ecaſtor haud invita fecero.
Sed Scin' quid te amabo ut facias? ME. impera quid vis modò
ER. Pallam illam, quam dudum dederas, ad Phrygionem ut deferas,
Ut reconcinnetur, atque ut opera addantur, quæ volo.
ME. Herclè quin tu rectè dicis: eâdem ignorabitur:
Ne uxor cognoſcat te habere ſi in viâ conſpexerit.
ER. Ergo mox auferto tecum, quando abibis. ME maximè.
ER. Eamus intrò. ME. jam ſequar te. hunc volo etiam (colloqui,
Eho Meſſenio, accede huc. MES. quid negotii eſt? ME. ſt! ſcire vis?
MES Quid ergo? ME. opu'ſt. MES. quid opu'ſt? ME. ſcio, ut me dices. MES. tanto nequior es.
ME. Habeo prædam; tantum incepi operis: tu, quantum poteſt,
Abduc iſtos in tabernam actutum diverſoriam.
Tũ facito ante Solis occaſum, ut venias advorſum mihi.
MES. Non tu iſtas meretrices noviſti, here? ME. tace: inquam nunc jam.
Mihi dolebit, non tibi, ſi quid ego ſtultè fecero.
Mulier hæc ſtulta atque inſcita eſt, quantum perſpexi modò.

Eſt hìc præda nobis. MES. peri. ME. jàmne abis? M
periit probè.
Ducit lembum dierectum navis prædatoria.
Sed Ego Inſc. tus, qui me hero poſtulem modera
Dicto me emit audientem, haud imperatorem ſibi
Sequimini, ut quod imperatum eſt, veniam advo
tempori.

ACTUS III. SCENA I.

PENICULUS paraſitus.

PLUS annis triginta natus ſum, quom interea loci
Nunquam quicquam facinus feci pejus, neq; ſceleſ
Quàm hodie, quom in concionem mediam me imı
miſer.
Ubi ego dum hieto, Menæchmus ſe ſubterduxit mil
Atque abiit ad amicam, credo, neque me voluit du
Qui illum Dii omnes perduint, qui primus comme
eſt
Concionem, hâc rèque homines occupatos occupa
Non ad eam rem otioſos homines decuit deligi?
Qui niſi aſſint, cum citentur, cenſus capiant ilicò.
Affatim eſt hominum, indies qui ſingulas eſcas ec
Quibus negotii nihil eſt: qui eſum neque vocantur,
vocant.
Eos oportet concioni dare operam atque comitiis.
Si id ita eſſet, non ego hodie perdidiſſem prandium
Cui tam credo datum voluiſſe, quàm me video vi
Ibo. etiamnum reliquiarum ſpes animum oblectat:

Non faxo eſſe eam dices: ita ignotabitur.
PE. Pallam ad Phrygionem fert, confecto prandio,
Vinoque epoto, paraſito excluſo foras.
Non hercle is ſum, qui ſum, niſi hanc injuriam
Meque ultus pulchre fuero: obſervabo, quid agat,
Hominem, poſt deinde adibo ego hunc atque alloquar.
ME. Prò Dii immortales, cui homini unquam uno die
Boni dediſtis plus, qui minus ſperaverit.
Prandi, potavi, ſcortum accubui, abſtuli
Hanc, cujus hæres nunquam erit poſt hunc diem.
PE. Nequeo, quæ loquitur exaudire, clanculum:
Satur nunc loquitur de me & de parti mea.
ME. At hanc dediſſe me ſibi, atque eam meæ
Uxori ſurripuiſſe. quoniam ſentio
Errare; extemplò quaſi res cum ea eſſet mihi,
Cœpi aſſentari. mulier quicquid dixerat,
Idem ego dicebam: quid multis verbis opu'ſt?
Minore nuſquam benè fui diſpendio.
PE. Adibo ad hominem: nam turbare geſtio.
ME. Quis hic eſt, qui adverſum ſit mihi? PE. quid ais homo
Levior quàm pluma, peſſime & nequiſſime,
Flagitium hominis, ſubdole, ac minimi pretii?
Quid de te merui, qua me cauſa perderes?
Ut ſurripuiſti te mihi dudum de foro!
Feciſti funus abſenti me prandio.
Cur auſu's facere, cui ego æquè hæres eram?
ME. Adoleſcens, quæſo, quid tibi mecum eſt rei,
Qui mihi malè dicas homini ignoto inſciens?
An tibi malam rem vis pro maledictis dari
Poſtea? PE. eam quidem edepol te dediſſe intellego.
ME. Reſponde; adoleſcens, quæſo, quid tibi nomen eſt?
PE. Etiam derides, quaſi nomen non noveris?

ME. Non edepol ego te, quod ſciam, unquam ante diem
Vidi, neque novi. verùm certò quisquis es,
Æquum ſi facias, mihi odioſus ne ſies.
PE. Non me noviſti? ME. non negem, ſi noverim.
PE. Menæchme, vigila. ME. vigilo hercle equidem, ſciam.
PE. Tuum paraſitum non noviſti? ME. non tibi.
Sanum eſt, adoleſcens, ſyncipue, ut intellego.
PE. Reſponde, ſurripuiſtin' uxori tuæ
Pallam iſtanc hodie, atque dediſti Erotio?
ME. Neque hercle ego uxorem habeo, neque ego Er
Dedi, nec pallam ſurripui. PE. ſatin ſanus es?
Occiſa eſt hæc res. non ego te indutum foràs
Exire vidi pallâ? ME. væ capiti tuo!
Omnes cinædos eſſe cenſes, tu quia es.
Tun' me indutum fuiſſe pallam prædicas?
PE. Ego hercle vero. ME. non tu abis quo dignus es
Aut te piari jubes, homo inſaniſſime?
PE. Nunquam edepol me quiſquam exorabit, quin
Uxori rem omnem jam uti ſit geſta, eloquar.
Omnes in te illæc recident contumeliæ:
Faxo haud multum prandium comederis.
ME. Quid hoc negotii eſt? ſatin' ut quenquam con cor.
Ita me ludificant? ſed concrepuit oſtium.

ACTVS III. SCENA III.

ANCILLA, MENÆHMUS, Soſicles.

MENÆCHME, amare ait te multum Erotium,
Ut hoc nunc una opera ad aurificem deferas,

Atq

Atque huic ut addas auri tu pondo unciam,
Jubeasque novum ſpinther reconcinnarier.
ME. Et iſtud, & aliud, ſi quid curari volet,
Me curaturum dicito, quicquid volet.
AN. Scin hoc quod ſit ſpinther? ME. neſcio, niſi aureum.
AN. Hoc eſt, quod olim clanculum ex armario
Te ſurripuiſſe ajebas uxori tuæ.
ME. Nunquam herclè factum eſt. AN. non meminiſti, obſecro?
Redde igitur ſpinther, ſi non meminiſti. ME. mane.
Imo equidem memini. nempe hoc eſt quod illi dedi.
AN. Iſtuc. ME. ubi illæ armillæ ſunt quas una dedi.
AN. Nunquam dediſti. ME. nam pol hoc unà dedi.
AN. Dicam curare? ME. dicito: accurabitur.
Et palla & ſpinther faxo referantur ſimul.
AN. Amabo; mi Menæchme, inaureis da mihi
Faciundas pondo duum nummum ſtalagmia,
Ut te libenter videam, cum ad nos veneris.
ME. Fiat, cedò aurum, ego manupretium dabo.
AN. Da ſodes abs te, poſt ego reddidero tibi.
ME. Imò cedò abs te. AN. ego poſt tibi reddam duplex.
ME. Non habeo. AN. at tu, quando habebis, tum dato.
Nunquid me vis? ME. hæc curaturum dicito,
Ut, quantum poſſint, quamque liceat, veneant,
Jamne abiit intrò? abivit, operuit fores.
Dî me equidem omnes adjuvant augent, amant.
Sed quid ego ceſſo, dum datur mihi occaſio
Tempusque, abire ab his locis lenoniis?
Propera, Menæchme, fer pedem, confer gradum.
Demam coronam, atque abiiciam ad lævam manum.
Ut ſi qui ſequantur, hac me abiiſſe cenſeant.
Ibo & conveniam ſervum, ſi potero, meum,
Ut hæc, quæ bona Dii mihi dant, ex me ſciat.

ACT.

ACTVS IV SCENA I.

MULIER uxor, PENICULUS paraſitus.

EGONE hic me patiar in matrimonio,
Ubi vir compilet clanculum quicquid domi eſt,
Atque ad amicam deferat? PE. quin tu taces?
Manifeſto faxo jam opprimes! ſequere hac modò.
Pallam ad phrygionem cum corona hinc ebrius
Ferebat, hodie tibi quam ſurripuit domo.
Sed eccam, quam coronam habuit. num mentior!
Hem, hac abiit: ſi vis perſequi veſtigiis.
Atque edepol eccum ipſum, optimè revortitur:
Sed pallam non fert. MU. quid ego nunc cum illoc agam?
PE. Idem quod ſemper; malè habeas. MU. ſic cenſeo.
PE. Huc concedamus: ex inſidiis aucupa.

ACTVS IV. SCENA II.

MENÆCHMUS ſurreptus, MULIER uxor, PENICULUS paraſitus.

UT Hoc UTIMUR maximè more moro
Moleſtoque multum! atque uti quique ſunt
Optumi maxumi morem habent hunc:
Clienteis ſibi omnes volunt eſſe multos.
Bonine an mali ſint, id haud quæritant.
Res magis quæritur, quàm clientium
Fides cujuſmodi clueat.
Si eſt pauper atque haud malus, nequam habetur.
Sin dives malus eſt, is cliens frugi habetur.
Qui neque Leges, neque æquum Bonum uſquam
Colunt, ſollicitos patronos habent.
Datum denegant, quod datum eſt, litium
Pleni, rapaces, viri fraudulenti:
Qui aut fœnore, aut perjuriis habent rem.

im. mens eſt in querelis.
: ubi dicitur dies, ſimul
onis dicitur, quippe qui pro illis
aantur, malè quæ fecerint: aut ad
ılum, aut in Jure, aut ad Judicem res eſt,
t me hodie nimis ſollicitum cliens:
dam habuit: neque quod volui agere quicquam
:um eſt: ita me attinuit, ita me detinuit.
d ædiles præliis factis plurimisque
ımisque dixi cauſam, conditiones
uli tortas, confragoſas: aut plus
ıinus, quàm opus erat multò, dixeram
troverſiam, uti ſponſio fieret.
d ille? quid? prædem dedit. nec magis
ıfeſtum ego hominem unquam ullum teneri vidi.
nibus malefactis teſtes tres aderant acerrumi,
lum omnes perdant [ita mihi hunc hodie corrupit
diem]
|; adeò, qui hodiè forum unquam oculis inſpexi meis
m corrupi, optimum juſſi apparari prandium.
ica exſpectat me, ſcio. ubi primum eſt licitum, illicò
ɔeravi abire de foro. irata eſt, credo, nunc mihi.
abit palla, quam dedi, quam hodie uxori abſtuli, atque huic
uli Erotio. PE. quid ais? MU. viro me malo malè
ɔtam. PE. ſatin' audis, quæ illic loquitur? MU. ſatis. ME. ſi ſapiam,
ıc intrò abeam, ubi mihi benè ſit. MU. mane: malè potius erit
: illam mecaſtor fœnerato abſtuliſti. ſic datur.
nculum iſtæc flagitia facere cenſebas poteſſe te?
. Quid illuc eſt uxor negotî? MU. mea' rogas? ME. vin' hunc rogem?

PE.

PE. Aufer hinc palpationes perge tu. ME. quid tu
Triſtis es? MU. te ſcire oportet. PE. ſcit, ſed diſſ
malus.
ME. Quid negotii eſt? MU. pallam. ME. pallam
quidam pallam quidam. PE. quid paves?
ME. Nihil equidem paveo: niſi unum palla pallor
cutit.
PE. At tu ne clam me comeſſes prandium! perge i
ME. Non taces? PE. non herclè verò taceo. nutat
quar.
ME. Non herclè ego equidem uſquam quicquam
neque nicto tibi.
UX. Næ ego mecaſtor mulier miſera! ME. quî tu
es? mihi expedi.
PE. Nihil hoc confidentius, qui, quæ vides, ea per
ME. Per Jovem Deosque omnes adiuro, uxor (ſat
eſt tibi?)
ME. iſti non mutâſſe. PE. creditiam tibi de iſtis: illu
ME. quò ego redeam? PE. equidem ad Phrygi
cenſeo. i pallam refer.
ME. Quæ iſtæc palla eſt? UX. taceo jam, quando h
non meminit ſuám.
ME. Nunquis ſervorum deliquit: num ancillæ, au
tibi
Reſponſant? eloquere. impunè non erit. PE. nuga
ME. Triſtis admodum es: non mihi iſtuc ſatis plac
nugas agis.
ME. Cæterùm familiarium alicui irata es? PE. nug
ME. Num mihi es irata ſaltem? PE. nunc tu non
agis.
ME. Non edepol deliqui quicquã. PE. hem rurſum
nugas agis.
ME. Dic, mea uxor, quid tibi nunc ægrè eſt? PE.
blanditur tibi.

. Potin' ut mihi moleſtus ne ſis ? num te appellabo?
UX. aufer manum.
Sic datur. properato abſente me comeſſe prandium:
t ante ædeis cum corona me derideto ebrius.
. Neque edepol ego prandi, neque hodie huc intrò
retuli pedem.
Tun' negas? ME. nego herclè verò. PE. nihil hoc homine audacius.
n ego te modò hic ante ædeis cum corona florea
i aſtare? cum negabas mihi eſſe ſanum ſynciput:
negabas me noviſſe: peregrinum ajebas eſſe te.
. Quin ut dudum divorti abs te, redeo nunc demum
domum.
Novi ego te. non mihi cenſebas eſſe, quî te ulciſcerer.
nnia herclè uxori dixi. ME. quid dixiſti? PE. neſcio,
n ipſus roga. ME. quid hoc eſt, uxor? quid nam hic
narravit tibi?
iid id eſt? quid taces? quin dicis, quid ſit? UX. quaſi
tu neſcias.
la mihi eſt domo ſurrepta. ME. palla ſurrepta eſt tibi?
. Me rogas? ME. pol haud rogem te, ſi ſciam. PE. ô
hominem malum!
diſſimulat! non potes celare: rem novi probè:
nnia herclè ego dictavi. ME. quid id eſt? UX. quando
nihil pudet,
eque vis tua voluntate ipſe profiteri, audi atque ades:
quid triſtis. & quid hic mihi dixerit, faxo ſcias.
la eſt mihi domo ſurrepta. ME. palla ſurrepta eſt tibi?
. Viden' uti ſceleſtus captat! huic ſurrepta eſt, non tibi.
m profectò tibi ſurrepta ſi eſſet, ſalva nunc foret.
E. Nihil mihi tecum eſt. ſed quid tu ais? UX. palla, inquam, periit domo.
E. Quis eam ſurripuit? UX. pol iſtuc ille ſcit, qui illam
abſtulit.

ME.

ME. Quis hic homo eſt? UX. Menæchmus quidam. ME. edepol factum nequiter.
Quis is Menæchmus eſt? UX. tu iſtic, inquam. ME. egone? UX. tu! ME. quis arguit?
UX. Egomet. PE. & ego, atque huic amicæ detuliſti Erotio.
ME. Egon' dedi? E. tu, tu iſtic, inquam. vin' afferri noctuam,
Quæ, Tu, Tu, uſque dicat tibi? nam nos jam defeſſi ſumus.
ME. Per Jovem Deoſque omnes adiuro, uxor; ſatin hoc eſt tibi?
Non dediſſe. PE. imò herclè verò, nos non falſum dicere.
ME. Sed ego illam non condonavi, ſed ſic utendam dedi.
UX. Equidem ecaſtor tuam nec chlamydem do foras, nec pallium
Cuiquam utendum. MULIEREM æquum eſt veſtimentum muliebre
Dare foràs, virum virile. quin refers pallam domum?
ME. Ego faxo referetur. UX. ex re tua, ut opinor, feceris.
Nam domum nunquam introibis, niſi feres pallã ſimul.
ME. Ego domum? PE. quid mihi futurum eſt, qui tibi hanc operam dedi?
UX. Opera reddetur, quando quid tibi erit ſurreptum domo.
PE. Id quidem edepol nunquam erit. nam nihil eſt, quod perdam domi.
Cum virum, cum uxorem, Dii vos perdant. properabo ad forum:
Namque ex hac familia me planè excidiſſe intellego.
ME. Malè mihi uxor ſeſe feciſſe cenſet, quom excludit foràs.
Quaſi non habeam, quò intromittar, alium meliorem locum.

ı diſpliceo, patiundum: at placuero huic Erotio,
: me non excludet ab ſe, ſed apud ſe occludet domi.
c ibo, orabo, ut mihi pallam reddat, quam dudum dedi.
ım illi redimam meliorē. heus, ecquis hic eſt janitor?
:ite, atque Erotium aliquis evocate ante oſtium.

ACTVS IV. SCENA III.

EROTIUM, MENÆCHMUS ſurreptus.

:s hîc me quærit? ME. ſibi inimicus magis quàm ætati tuæ.
Mi Menæchme, cur ante ædeis aſtas? ſequere intrò. ME. mane.
quid eſt, quòd ego ad te venio? ER. ſcio, ut tibi ex me ſit volup.
. Imò edepol pallam illam, amabo te, quam tibi dudum dedi,
i eam redde. uxor reſcivit rem omnem, ut factum eſt ordine.
ı tibi redimam bis tanto pluris pallam, quam voles.
Tibi dedi equidem illam, ad phrygionem ut ferres, paullò prius:
lud ſpinther: ut ad aurificem ferres, ut fieret novum.
Mihi ut tu dederis pallam, & ſpinther? nunquam factum reperies
n ego quidem poſtquam illam dudum tibi dedi, atq; abii ad forum,
nc redeo, nunc te poſt illa video. ER. video quam rem agis.
ia commiſi, ut me defraudes: ad eam rem affectas viam.
. Neque edepol te defraudandi cauſa poſco: quin tibi
o, uxorem reſciviſſe. ER. nec te ultrò oravi ut dares,
:e ultro ad me detuliſti, dediſti eam dono mihi:

Ean-

Aliam poſthac invenito, quam tu habeas fruſtra
ME. Nimis iracundè herclè tandem. heus tu, t
mane:
Redi. ER. Etiamne aſtas? etiam audes mea revo
ME. Abiit intrò, occluſit ædeis. nunc ego ſum e
mus:
Neq; domi, neq; apud amicã mihi jam quicquã
Ibo, & conſulam hanc rem amicos, quid faciun
ſciant.

ACTVS V. SCENA I.

MENÆCHMUS Soſicles, MULIER.

NIMIS ſtultè dudum feci, cum marſupium
Meſſenioni, cum argento concredidi.
Immerſit aliquò ſeſe credo in ganeum.
MU. Proviſam, quàm mox vir meus redeat do
Sed eccum video: ſalva ſum, pallam refert.
ME. Demiror, ubi nunc ambulet Meſſenio.
MU. Adibo atque hominem accipiam, quibus d
ret.

ME. Quia idem faciebat Hecuba, quod tu nunc facis:
Omnia mala ingerebat, quemquem aſpexerat.
Itaque adeò jure cœpta appellari eſt Canis.
MU. Non iſtæc ego flagitia poſſum perpeti.
Nam me meam ætatem viduam eſſe mavelim,
Quam iſtæc flagitia tua pati, quæ tu facis.
ME. Quid id ad me, tute nuptam poſſis perpeti,
An ſis abitura à tuo viro? an mos eſt ita hic,
Peregrino ut advenienti narrent fabulas?
MU. Quas fabulas? non, inquam, patiar præterhac,
Quin vidua vivam, quam tuos mores perferam.
ME. Mea quidem herclè causa vidua victita,
Vel uſque dum regnum obtinebit Juppiter.
MU. At mihi negabas dudum ſurripuiſſe te,
Nunc eandem ante oculos attines, num te pudet?
ME. Heu herclè, mulier, multum & audax & mala es.
Tun' tibi hanc ſurreptam dicere audes, quam mihi
Dedit alia mulier, ut concinnandam darem?
MU. Ne iſtuc mecaſtor jam patrem arceſſam meum?
Atque ei narrabo tua flagitia, quæ facis.
I, Decio, quære meum patrem, tecum ſimul
Ut veniat ad me: ita rem mihi eſſe dicito
Jam ego aperiam iſtæc tua flagitia. ME. ſanan' es?
Quæ mea flagitia? MU. cum pallam atque aurum meum
Domo ſuppilas uxori tuæ, & tuæ
Degeris amicæ ſatin' hæc recte fabulor?
ME. Quæſo herclè, mulier, ſi ſcis, monſtra quod bibam
Tuam quî poſſim perpeti petulantiam.
Quem tute hominem eſſe me arbitrare, neſcio.
Ego te ſimitu novi cum Parthaone.
MU. Si me derides, at pol illum non potes.
Patrem meum, qui huc advenit. quin reſpicis?
Noviſtin' tu illum? ME. novi cum Calcha ſimul:

Eodem die vidi illum, quo te ante hunc diem.
MU. Negas noviſſe me? negas patrem meum?
ME. Idem hercle dicam, ſi avum vis adducere.
MU. Ecaſtor pariter hoc, atque alias res ſoles.

ACTUS V. SCENA II.

SENEX, MULIER, MENÆCHMUS Soſicles.

Ut ætas mea eſt, atque ut hoc uſus facto eſt,
Gradum proferam, progredi properabo.
Sed id quàm facilè ſit mihi, haud ſum falſus.
Nam pernicitas deſerit: conſitus ſum
Senectute: onuſtum gero corpus; vires
Reliquêre. ut ætas mala malo merx eſt tergo!
Nam res plurimas peſſumas, cum advenit, affert:
Quas ſi autumem omneis, nimis longus ſermo ſit.
Sed hæc res mihi in pectore & corde dura eſt.
Quidnam hoc ſit negotii, quod filia ſic
Repentè expetit me, ut ad ſeſe irem,
Nec, quid id ſit, mihi certius facit,
Quid velit, quid me arceſſat.
Verùm propemodum jam ſcio quid fiet rei.
Credo cum viro litigium natum eſſe aliquod.
Ita iſtæ ſolent, quæ viros ſubſervire
Sibi poſtulant, dote fretæ, feroces.
Et illi quoque haud abſtinent ſæpè culpa.
Verùm eſt modus tamen, quoad pati uxorem oport
Nec pol filia unquam patrem arceſſit ad ſe.
Niſi quid aut commiſſi, aut jurgii eſt cauſa.
Sed quicquid id eſt, jam ſciam atque eccam eampſe
Ante ædeis, & ejus triſtem virum video.
Id eſt, quod ſuſpicabar.
Appellabo hanc. MU. ibo advorſum. ſalve multum
pater.
SE. Salva ſis. ſalvene advenio? ſed cur arceſſi jubes?
Quid tu triſtis es? quid ille autem abs te iratus deſtit

cio quid vos velitati eſtis inter vos duos. (logos.
uere, uter meruiſtis culpam, paucis: non longos
I. Nuſquam equidem quicquam deliqui: hoc primum
te abſolvo, pater.
ùm vivere hîc non poſſum, neque durare ullo modo,
in tu me hinc abducas. SE. quid illuc autem eſt? MU.
ludibrio, pater,
beor. SE. unde? MU. ab illo, cui me mandaviſti, meo
viro.
Ecce autem legitimum. quoties edixi tandem tibi,
averes, neuter ad me iretis cum querimonia?
I. Quî ego iſtuc, mi pater, cavere poſſum? SE. mêne
interrogas?
I. Niſi non vis. SE. quoties monſtravi tibi, viro ut
morem geras?
id ille faciat, ne id obſerves: quò eat: quid rerũ gerat.
I. At enim ille hinc amat meretricem ex proximo. SE.
ſane ſapit,
que ob iſtanc induſtriam etiam faxo amplius.
I. Atque ibi potat. SE. tuan, quidem ille cauſa potabit
minus,
e illic, ſive alibi licebit? quæ hæc, malum, impudentia
eſt?
â operâ prohibere, ad cœnam ne promittat, poſtules:
ve quenquam accipiat alienum apud te. ſerviren' tibi
ſtulas viros? dare unã illi operâ penſum poſtules,
er ancillas ſedere jubeas, lanam carere.
U. Non equidem mihi te advocatum pater adduxi, ſed
viro.
nc ſtas; illinc cauſam dicis. SE. ſi ille quid deliquerit.
ultò tanto illum accuſabo, quàm te accuſavi, amplius.
uando te auratam & veſtitam bene habet: ancillas, e-
num, (ſumere,
ctè præhibet: melius ſanam eſt mulier, mentem,

MU. At ille ſuppilat mihi aurum & pallam ex arcis modò:
Me deſpoliat, mea ornamenta clam me ad meretrices degerit.
SE. Malè facit, iſtuc facit: ſi non facit, tu malè facis,
Quæ inſontem inſimules. MU. quin etiam nunc habet pallam, pater,
Et ſpinther, quod ad hanc detulerat: nunc, quia reſcivi, refert.
SE. Jam ego ex hoc uti factum eſt ſcibo. ibo ad hominem atque alloquar.
Dic mihi iſtuc, Menæchme, quod vos diſſertatis, ut ſciā.
Quid tu triſtis es? quid illam autem iratam abs te deſtituis?
ME. Quiſquis es, quicquid tibi nomen eſt, ſenex, ſummum Jovem
Deoſq; deteſtor. SE. qua de re, aut cujus rei rerum omnium?
ME. Me neque iſti male feciſſe mulieri, quæ me arguit
Hanc domo ab ſe ſurripuiſſe, atque abſtuliſſe dejerat.
Si ego, intra ædeis hujus unquam, ubi habitat, penetravi pedem,
Omnium hominum exopto ut fiam miſerorum miſerrimus,
SE. Sanusne, qui iſtuc exoptes, aut neges te unquā pedē
In eas ædes intuliſſe, ubi habitas, inſaniſſime?
ME. Tun' ſenex ais habitare me hîc in hiſce ædibus?
SE. Tu, negas? ME. nego herclè verò. MU. nimio hæc impudenter negas.
Niſi quò nocte hac emigraſti. SE. concede hâc, filia.
Quid tu ais? num hinc emigraſti? ME. quem in locum, aut ob rem, obſecro?
SE. Non edepol ſcio. MU. profectò ludit te hic. SE. non tu gere tenes?
Jam verò, Menæchme, ſatis jocatus es: nunc hanc rem a.

ME.

ME. Quæſo quid mihi tecum eſt? unde, aut quis homo
tu es? quid feci ego
Tibi, aut adeò iſti, qui mihi moleſta eſt quoquo modo?
MU. Viden' tu illi oculos virere? ut viridis exoritur co-
lor
Ex temporibus atque fronte! ut oculi ſcintillant! vide.
ME. Quid mihi melius eſt, quàm quando illi me inſanire
prædicant,
Ego me aſſimulem inſanire ut illos à me abſterream?
MU. Ut pandiculans oſcitatur? quid nunc faciam, mi
pater? (giſſimè.
SE. Concede huc, mea nata, ab iſtoc quàm potes lon-
ME. Evoe, Evoie, Bromie, quo me in ſilvam venatum
vocas?
Audio, ſed non abire poſſum ab his regionibus:
Ita me illa ab læva rabioſa fœmina obſervat canis.
Poſt autem illic hircus alius, quin ſæpè ætate in ſua
Perdidit civem innocentem falſo teſtimonio.
SE. væ capiti tuo. ME. ecce Apollo mihi ex oraculo im-
perat,
Ut ego illi oculos exuram lampadibus ardentibus.
MU. Perii, mi pater: minatur mihi oculos exurere.
ME. Hei mihi, inſanire me ajunt, ultrò cū ipſi inſaniunt.
SE. Filia, heus. MU. quid eſt? quid agimus? SE. quid ſi ego
huc ſervos citò?
Ibo, adducam, qui hunc hinc tollant, & domi devinciant.
Priuſquam turbarum quid faciat amplius. ME. enimve-
rò, niſi (ferent.
Occupo aliquid mihi conſilium, hi domum me ad ſe au-
Pugnis me vetas in hujus ore quicquam parcere?
Ni jam ex meis oculis abſcedat in malam magnam cru-
cem,
Faciam, quod jubes, Apollo. SE. fuge domum, quan-
tum poteſt,

Ne hic te obtundat. MU. fugio. amabo, obſerva iſtunc mi pater,
Ne q; hinc abeat. ſumne ego mulier miſera, quæ illæc audio?
ME. Haud malè illanc amovi. nunc hunc impuriſſimũ,
Barbatum, tremulum, Titanum, Cygno prognatum patre:
Ita mihi imperas, ut ego hujus membra, atque oſſa, atque artua.
Cominuam illo ſcipione, quem ipſe habet. SE. dabitur malum,
Me quidem ſi attigeris, aut ſi propiùs ad me acceſſeris.
ME. Faciam quod jubes: ſecurim capiam ancipitem, atque hunc ſenem
Exoſſabo, dein' dedolabo aſſulatim viſcera.
SE. Enimverò illud præcavendum eſt, atque accurandum mihi:
Sanè ego illum metuo, ut minatur, ne quid malè faxit mihi.
ME. Multa mihi imperas, Apollo: nunc equos junctos jubes
Capere me indomitos, feroces: atq; in currũ inſcendere
Ut ego hunc proteram leonem Getulum, olentem, edentulum.
Jam adſtiti in currum; jam lora teneo: jam ſtimulum in manu eſt.
Agite equi, facitote ſonitus ungularum appareant
Curſu celeri: facite in flexu aſſit pedum pernicitas.
SE. Mihin' tu equis junctis minare? ME. ecce Apollo denuò.
Me jubes facere impetum in eum qui ſtat, atq; occidere.
Sed quis hic eſt, qui me capillos hinc de curru deripit?
Imperium tuum demutat atque dictum Apollinis.
SE. Heu hercle morbum acrem ac durum! Dii voſtram fidem.

Vel

Vel hic qui inſanit, quàm valuit paulo prius!
Ei derepentè tantus morbus incidit.
Ibo atque arceſſam medicum jam quantum poteſt.

ACTVS V. SCENA III.

MENÆHMUS, SENEX.

JAMNE iſti abierunt, quæſo, ex conſpectu meo,
Qui me vi cogunt, ut validus inſaniam?
Quid ceſſo abire ad navem, dum ſalvo licet?
Vosque omnes quæſo, ſi ſenex revenerit,
Ne me indicetis, qua platea aufugerim.
SE. Lumbi ſedendo, oculi ſpectando dolent,
Manendo medicum, dum ſe ex opere recipiat,
Odioſus tandem vix ab ægrotis venit.
Ait ſe obligaſſe crus fractum Æſculapio,
Apollini autem brachium. nunc cogito,
Utrum me dicam ducere medicum, an fabrum.
Atque eccum incedit. move formicinum gradum.

ACTVS V. SCENA IV.

MEDICUS, SENEX.

QUID eſſet illi morbi dixeras? narra ſenex.
Num larvatus, aut cerritus? fac ſciam.
Num eum veternus, aut aqua intercus tenet?
SE. Quin ea de cauſa duco, ut id dicas mihi,
Atque illum ut ſanum facias. ME. perfacilè id quidem
Sanum futurum, mea ego id promitto fide.
SE. Magna cum cura ego illum curari volo.
ME. Quin ſuſpirabo plus ſexcenties in die:
Ita ego illum cum cura magna curabo tibi.
SE. Atque eccum ipſum hominem. ME. obſerven
quam rem agat.

ACTVS V. SCENA V.

MENÆCHMUS ſurreptus, SENEX,
MEDICUS.

EDEPOL næ hic dies pervorſus atque advorſus mihi obtigit:
Quæ me clam ratus ſum facere, ea omnia fecit palàm.
Paraſitus qui me complevit flagitii & formidinis:
Meus Ulyſſes, ſuo qui regi tantum concivit mali.
Quem ego hominem, ſi quidem vivo, vita devolvam ſua
Sed ego ſtultus ſum, qui illius eſſe dico, quæ mea ſit.
Meo cibo & ſumptu educatus eſt: anima privabo virum.
Condignè autem hæc meretrix fecit, ut mos eſt meretricius.
Quia rogo pallam, ut referatur rurſum ad uxorem meã,
Mihi ſe ait dediſſe. heu edepol, næ ego homo vivo miſer!
SE. Audin' quæ loquitur? MED. ſe miſerum prædicat. SE. adeas velim.
MED. Salvus ſis, Menæchme quæſo cur apertas brachium?
Non tu ſcis, quantum iſti morbo nunc tuo facias mali.
MEN. Quin tu te ſuſpendis? MED. ecquid ſentis? ME. quid ni ſentiam?
MED. Non poteſt hæc res ellebori jugere obtinerier.
Sed quid ais, Menæchme? MEN. quid vis? MED. dic mihi hoc, quod te rogo:
Album, an atrum vinum potas? MEN. quin tu is in malam crucem.
SE. Jam herclè occeptat inſanire primulum. MEN. quin tu me interrogas,
Purpureum panem, an puniceum ſoleam ego eſſe, an luteum?
Soleamne eſſe avis ſquamoſas, piſces pennatos? SE. papæ,
Audin' tu, ut deliramenta loquitur? quid ceſſas dare
Potionis aliquid, priuſquam percipit inſania?
MED. Mane modo: etiam percontabor. SE. alia occidis fabula.

MED.

MED. Dic mihi hoc etiam: ſolent tibi unquam oculi du-
ri fieri?
MEN Quid? tu me locuſtam cenſes eſſe, homo ignaviſ-
ſime?
MED Dic mihi, an unquam tibi inteſtina crepant, quod
ſentias?
MEN. Ubi ſatur ſum, nulla crepitant: quando eſurio,
tum crepant.
MED. Hoc quidem edepol haud pro inſano verbum re
ſpondit mihi
Perdormiſcin' uſque ad lucem? facilèn' tu dormis cu-
rans?
MEN. Perdormiſco, ſi reſolvi argentum, cui debeo.
Qui te Juppiter dîque omnes, percontator, perduint?
MED. Nunc homo inſanire occeptat. de illis verbis cave
tibi. (fuit
SE. ,imò modeſtior nunc quidē eſt de verbis, præut dudū
Nam dudum uxorem ſuam eſſe ajebat rabioſam canem.
MEN. Quid ego dixi? SE. inſanis, inquam. MEN. egone?
SE. tu iſtic, qui mihi
Etiam me junctis quadrigis minitatu's proſternere;
Egomet hæc te vidi facere, egomet hæcce te arguo.
MEN. At ego te ſacram coronam ſurripuiſſe Jovi ſcio.
Et ob eam rem in carcerem te eſſe compactum ſcio:
Et poſtquam es emiſſus, cæſum virgis ſub furca ſcio.
Tum patrem occidiſſe, & matrem vendidiſſe, etiam ſcio.
Satin hæc pro ſano maledicta maledictis reſpondeo?
SE. Obſecro herclè, medice, properè, quicquid facturus.
face.
Non vides hominem inſanire? MED. ſcin' quid facias
optimum?
Ad me face ut deferatur. SE. itan' cēſes? MED. quippi ni?
Ibi meo arbitratu potero curare hominem. SE. age ut
lubet.

MED. Elleborum potabis faxo aliquos viginti dies.
MEN. At ego te pendentem fodiam ſtimulis triginta dies.
MED. I, arceſſe homines, qui illunc ad me deferant. SE. quot ſunt ſatis?
MED. Proinde, ut inſanire video, quatuor: nihilo minus.
SE. Jam hic erunt, áſſerva tu iſtunc, medice. MED. imò ego ibo domum,
Ut parentur, quibus paratis opus eſt. tu ſervos jube hunc.
Ad me ferant. SE. jam ego illic faxo erit. MED. ego abeo SE. Vale.
MEN. Abiit ſocerus: abiit Medicus. nunc ſolus ſum. prò Juppiter,
Quid illud eſt, quod me hîc homines inſanire prædicant!
Nam equidem poſtquam gnatus ſum, nunquam ægrotavi unum diem.
Neque ego inſanio, neque eo pugnas neque lites cœpio.
Salvus ſalvos alios video: novi homines, alloquor.
An qui perperàm inſanire me ajunt ipſi inſaniunt?
Quid ego nunc faciam? domum ire cupio: at uxor non ſinit.
Huc autem nemo intromittit. nimis proventum eſt nequiter.
Hîc ergo uſque ad noctem: ſaltem credo, intromittat domum.

ACTUS V. SCENA VI.

MESSENIO ſervus.

SPECTAMEN bono ſervo id eſt, qui rem herilem
Procurat, videt, collocat, cogitatque,
Ut abſente hero rem heri diligenter
Tutetur, quàm ſi ipſe aſſit, aut rectius.
Tergum quàm gulam, crura quàm ventrem oportet
Potiora eſſe, cui cor modeſtè ſitum eſt.
Recordetur id, qui nihili ſunt, quid iis pretii

Detur

Detur ab ſuis heris, ignavis, improbis
Viris: verbera, compedes, molæ, magna
Laſſitudo, fames, frigusque durum:
Hæc pretia ſunt ignaviæ.
Id ego malè malum metuo. propterea bonum
Eſſe certum eſt, potiùs quàm malum. nam magis multo
Patior facilius verba. verbera ego odi.
Nimioque edo libentius molitum, quàm
Molitum præhibeo, propterea heri imperium
Exſequor benè, & ſedatè ſervio.
Atque id mihi prodeſt alii ſeſe ita ut in rem
Eſſe ducunt, ſint: ego ita ero, ut me eſſe oportet:
Metum ut mihi adhibeam, culpam abſtineam:
Heroque ut omnibus in locis ſim præſto.
SERVI, Qui culpa carent, & metuunt; ii
Solent eſſe heris utibiles. nam illi, qui nihil
Metuunt, poſtquam malum promeritum eſt, metuunt.
Metuam ego haud multum quidem. propè eſt, quando
Herus, quod ſtrenuè faciam, pretium exſolvet.
Ego hoc exemplo ſervio, tergo ut in rem eſſe arbitror.
Poſtquam in tabernam vaſa & ſervos collocavi, ut juſſerat,
Ita venio adverſum nūc fores pultabo, adeſſe ut me ſciat:
Neque utrum ex hoc ſaltu damni ſalvum ſcio eliciam foràs.
Sed metuo, ne ſerò veniam, depugnato prælio.

ACTUS V. SCENA VII.

SENEX, MENÆCHMUS ſurreptus, LORARII, MESSENIO ſervus.

PER ego vobis Deos atque homines dico, ut imperium meum
Sapienter habeatis curæ, quæq; imperavi atque impero.
Facite illic homo jam in medicinā ablatus ſublimis fiet.

Niſi quidem vos veſtra crura aut latera nihili penditis.
Cave quiſquam, quod illic minitetur, voſtrum flocciſe-
cerit. (tuit.
Quid ſtatis? quid dubitatis? Jam ſublimem raptum opor-
Ego ibo, ad medicum: præſto ero illic, cum venietis, ME.
occidi.
Quid hoc eſt negotii? quid illic homines ad me currunt,
obſecro!
Quid vultis vos? quid quæritatis? quid me circumſiſtitis?
Quo rapitis me? quo fertis me? perii. obſecro veſtram
fidem.
Epidamnienſes ſubvenite cives, quin me mittitis?
MES. Prò dî immortales, obſecro, quid ego oculis aſpicio
meis?
Herum meum indigniſſimè neſcio qui ſublimem ferunt.
MEN. Ecquis, ſuppetias mihi audet afferre? MES. ego,
here, audaciſſimè.
O Facinus indignum & malum, Epidamni cives herum
Meum hîc in pacato oppido
Luci diripier in via, qui liber ad vos venerit!
Mittite iſtunc. MEN. obſecro te, quiſquis es, operam ut
des mihi,
Neu ſinas in me inſignite fieri tantam injuriam.
MES. Imò & operam dabo, & defendam, & ſubvenibo
ſedulò:
Nunquam te patiar perire: me perire eſt æquius.
Eripe oculum iſti, ab humero qui te tenet, here, te obſe-
cro.
Hiſce ego jam ſementem in ore faciam, pugnoſq; obſerã.
Maxumo hodie malo herclè voſtro iſtunc fertis, mitti-
te.
MEN. Teneo ego huic oculum. MES. face ut oculi locus
in capite appareat.
Vos ſcelesti, vos rapaces, vos prædones. LO. periimus.
Obſe-

Obſecro herclè. MES. mittite ergo. MEN. quid me vobi tactio eſt?
Pectè pugnis. MES. agite, abite, fugite hinc in malam crucem.
Hem tibi etiam, quia poſtremus cedis, hoc præmii feres.
Nimis autem benè ora commentavi, atque ex mea ſententia.
Edepol, here, næ tibi ſuppetias tempore adveni modò.
MEN At tibi dî ſemper, adoleſcens, quiſquis es, faciant benè.
Nam abſque te ſi eſſet, hodie nunquam ad Solem occaſum viverem.
MES. Ergo edepol, ſi rectè facias, here, me mittas manu.
MEN. Liberem ego te? MES. verum. quandoquidem, here, te ſervavi MEN. quid eſt?
Adoleſcens, erras. MES. quid, erro? MEN. per Jovem adjuro patrem,
Me herum tuum non eſſe. MES. non taces tu? MEN. non mentior.
Nec meus ſervus unquam tale fecit, quale tu mihi.
MES. Sic ſine igitur, ſi tuum negas me eſſe, abire liberũ.
MEN. Mea quidem herclè cauſa liber eſto, atq; ito quò voles.
MES. Nempe jubes? MEN. jubeo herclè, ſi quid imperii eſt in te mihi.
MES. Salve mi patrone. SERVUS. ALIUS. cum tu liber es, Meſſenio,
Gaudeo. MES. credo herclè vobis, ſed, patrone, te obſecro.
Ne minus imperes mihi, quàm cum tuus ſervus fui.
Apud te habitabo, & quando ibis, unà tecum ibo domũ.
MEN. Minimè. MES. nunc ibo in tabernam: vaſa & argentum tibi
Referam: rectè eſt obſignatum in vidulo marſupium
Cum viatico, id tibi jam huc afferã. MEN. affer ſtrenuè.

MES. Salvum tibi item ut mihi dediſti, reddibo. hic me mane.
MEN. Nimia mira mihi quidem hodiè exorta ſunt multis modis.
Alii me negant eum eſſe qui ſum, atque excludunt foràs.
Etiam hic ſervum eſſe ſe meum ajebat, quem ego emiſi manu.
Is ait ſe mihi allaturum cum argento marſupium:
Id ſi attulerit, dicam ut à me abeat liber, quo volet:
Ne tum, quando ſuus factus ſit à me argentum petat.
Socer & medicus me inſanire dicebant. quid ſit, mira ſunt.
Hæc nihilo mihi eſſe videntur ſeciùs, quàm ſomnia.
Nunc ibo intrò ad hanc meretricem: quanquam ſuccenſet mihi,
Si poſſum exorare ut pallam reddat, quam referam domum.

ACTUS V. SCENA VIII.

MENÆCHMUS Soſicles, MESSENIO, ſervus.

MEN. Hodie uſquam conveniſſe te audax audes dicere,
Poſtquam adverſum mihi imperavi, ut huc venires? MES. quin modo.
Eripui, homines quia te ferebant ſublimem quatuor,
Apud haſce ædais tu clamabas deûm fidem atque hominum omnium.
Quum ego accurro, teque eripio, vi pugnando, ingratiis.
Ob eam rem, qui te ſervavi, me amiſiſti liberum.
Quom argentum dixi me petere, & vaſa: tu, quantum poteſt,
Percucurriſti obviam. ut quæ feciſti, inficias eas.
MEN. Liberum ego juſſi abire? MES. certò. MEN. cui certiſſimum'ſt.
Mepte potius fieri ſervum, quàm te unquam emittam.

ACT.

ACTVS V. SCENA IX.

MENÆCHMUS ſurreptus, MESSENIO, MENÆCHMUS Soſicles.

SI. voltis per oculos jurare, nihilo herclè eâ causâ magis
Facietis, ut ego hodie abſtulerim pallam & ſpinther peſſimæ.
MES. Prò Dii immortales, quid ego video? M. SO. quid vides? MES. ſpeculum tuum.
M. SO. Quid negotii eſt? MES. tua eſt imago: tam conſimilis eſt, quàm poteſt.
M. SO. Pol profectò haud eſt diſſimilis, meam cùm formam noſcito.
M. SU. O adoleſcens, ſalve, qui me ſervaſti, quisquis es.
MES. Adoleſcens, quæſo herclè loquere tuum mihi nomen, ni piget
M. SU. Non edepol ita promeruiſti de me, ut pigeat quæ velis.
Mihi eſt Menæchmo nomen. M. SO. imò id eſt edepol mihi.
M. SU. Siculus ſum Syracuſanus. M. SO. ea domus & patria eſt mihi.
M. SU. Quid ego ex te audio? M. SO. hoc quod res eſt. MES. novi quidem hunc, herus eſt meus.
Ego quidem hujus ſervus ſum, ſe eſſe hujus me credidi.
Ego hunc cenſebam eſſe te, huic etiam exhibui negotiũ.
Quæſo ignoſcas, ſi quid ſtultè dixi, atque imprudens tibi.
M. SO. Delirare mihi vidêre. non commeminiſti ſimul
Te hodie mecum exire è navi? MES. enim verò æquum poſtulas.
Tu mihi herus es: tu ſervum quære: ſalveto tu: tu vale.
Hunc ego eſſe ajo Menæchmum. M. SU. at ego me. M. SO. quæ hæc eſt fabula?

Tu es Menæchmus? M. SU. me eſſe dico, Moſcho prognatum patre.
M.SO. Tun' à meo patre es prognatus? M.SU. imò equidem, adoleſcens, tuum
Tibi neque occupare patrem, neque præripere poſtulo.
MES. Dii immortales, ſpem inſperatam date mihi, quam ſuſpicor.
Nam niſi me animus fallit, hi ſunt gemini germani duo:
Nam & patrem & matrem commemorant pariter, qui fuerint ſibi.
Sevocabo herum, Menæchme. MEN. AMBO, quid vis? MES. non ambos volo.
Sed uter veſtrum eſt huc advectus navi mecum? M SU. non ego.
M. SO. At ego, MES. te volo igitur: huc concede. M. SO. conceſſi quid eſt?
MES. Illic homo aut ſycophanta, aut geminus eſt frater tuus.
Namque ego hominem homini ſimiliorem nunquam vidi alterum
Neque aqua aquæ, neque lacte eſt lacti, credi mihi, uſquam ſimilius,
Quàm hic tui eſt, tuque hujus. poſtea autem eandem patriam ac patrem
Memorat, melius eſt nos adire, atque hunc percontarier.
M. SO. Herclè quin tu me admonuiſti rectè, & habeo gratiam.
Perge operam dare obſecro herclè. liber eſto, ſi invenis
Hunc meum fratrem eſſe. MES. ſpero. M. SO. & ego idē ſpero fore.
MES. Quid ais tu? Menæchmum, opinor, te vocari dixeras.
M. SU. Ita verò. MES. huic item Menæchmo nomen eſt. in Siciliâ

Te Syracuſis natum eſſe dixiſti; hic natus eſt ibi.
Moſchum tibi patrem fuiſſe dixti: huic itidem fuit.
Nunc operam poteſtis ambo mihi dare & vobis ſimul.
M. SU. Promeruiſti, ut ne quid ores, quod velis, quin impetres.
Tanquam ſi emeris me argento, liber ſervibo tibi.
MES. Spes mihi eſt, vos inventuros fratres germanos duos
Geminos, unà matre natos, & patre uno, uno die.
M. SU. Mira memoras. utinam efficere quod pollicitus, poſſies?
MES. Poſſum: ſed nunc coite. uterque id, quod rogabo, dicite.
M. SU. Ubi lubet, roga: reſpondebo, nihil reticebo, quod ſciam.
MES. Eſt tibi nomen Menæchmus? M. SU. fateor. MES. eſt itidem tibi?
M. SO. Eſt. MES. patrem fuiſſe Moſchum tibi ais? M. SU. ita vero. M. SO. & mihi.
MES. Eſne tu Syracuſanus? M. SU. certò. MES. quid tu? M. SO. quippini?
MES. Optimè uſq; adhuc conveniunt ſigna. porrò operam date.
Quid longiſſimè meminiſti, dic mihi, in patriâ tuâ?
M. SU. Cum patre ut abii Tarentum ad mercatum, tum poſtea
Inter homines me deerrare à patre, atque inde avehi.
M. SO. Juppiter ſupreme, ſerva me. MES. quid clamas? quin taces?
Quot eras annos gnatus, cum te pater à patriâ avehit?
M. SU. Septuennis: nam tum dentes mihi cadebant primulum.
Neque patrem unquam poſt illa ego vidi. MES. quid? voſtrum patri

Filii

MILES GLORIOSUS.

DRAMATIS PERSONÆ.

Pyrgopolinices miles.
Artotrogus paraſitus.
Palæstrio ſervus
Periplectomenes ſenex.
Sceledrus ſervus.
Philocomasium meretrix.
Pleusides adoleſcens.
Lucrio puer.
Milphidippa ancilla.
Acroteleutium meretrix
Puer.
Cario Cocus.

ARGUMENTUM.

Meretricem Athenis Epheſum miles avehit.
Id hero dum amanti ſervus nunciare vult
Legato peregrè, captus ipſus in mari,
Et illi eidem militi dono datus eſt.
Suum arceſſit herum Athenis, atque perforat
Geminis communem clam parietem in ædibus,
Licere ut quiret convenire amantibus.
Oſculantes cuſtos hos vidit de tegulis.
Ridiculus autem, quaſi ſit alia, luditur.
Itemque impellit militem Palæſtrio,
Omiſſam faciat concubinam, quando ei
Senis vicini cupiat uxor nubere:
Ultrò abeat, orat. donat multa ipſe in domo
Senis prehenſus pœnas pro mœcho luit.

ALTERUM ARGUMENTUM.

Meretricem ingenuam deperibat mutuò
Atheniensis juvenis. Naupactum is domo
Legatus abiit: miles in eandem incidit.
Deportat Epheſum in vitam. ſervus Attici
Ut nunciaret domino factum, navigat.

Eam dedi huic. M. SO. hancne dicis, frater pallam, quam ego habeo?
M. SU. Quomodo hæc ad te pervenit? M. SO. meretrix huc ad prandium
Me abduxit. me ſibi dediſſe ajebat: prandi perbenè:
Potavi, atque accubui ſcortum: pallam, & aurum hoc mihi dedit.
M SU Gaudeo edepol, ſi quid propter me tibi evenit boni
Nam illa cum te ad ſe vocabat, me eſſe credidit.
MES. Nunquid me morare, quin ego liber, ut juſſiſti eſſ?
M. SU. Optimum atque æquiſſimum orat, frater: fac causâ meâ
M. SO. Liber eſto. M SU. cùm tu es liber, gaudeo Meſſenio.
MES. Sed meliore eſt opus auſpicio, liber perpetuò ut ſiem.
M. SO. Quoniam hæc evenerunt, frater, noſtrâ ex ſententiâ,
In patriam redeamus ambo M. SU. frater faciam, ut tu voles.
Auctionem hìc faciam, & vendam quicquid eſt, nunc interim
Eamus intrò, frater. M. SO. fiat. MES. ſcitin' quid ego vos rogo?
M. SU. Quid? MES. mihi ut præconium detis. M. SU. dabitur. MES. ergo nunc jam
Vis conclamari auctionem fore? quo die? M. SU. die ſeptimi.
MES. Auctio fiet Menæchmi manè ſanè ſeptimi.
Venibunt ſervi, ſupellex, fundi, ædeis, omnia
Venibunt, quiqui licebunt, præſenti pecuniâ.
Venibit uxor quoque etiam, ſi quis emptor venerit.
Vix credo totâ auctione capiet quinquageſies.
Nunc ſpectatores valete, & nobis clarè applaudite.

FINIS MENÆCHMORUM.

MILES

Præut alia dicam, tu quæ nunquam feceris.
Perjuriorem hoc hominem ſi quis viderit,
Aut gloriarum pleniorem, quàm illic eſt;
Me ſibi habeto, & ego me illi mancupio dabo
Epityro, ut apud illum eſuriem inſanè bene.
PY. Ubi tu es? AR. eccum. edepol vel Elephanto in Indiâ
Quo pacto pugno perfregiſti brachium!
PY. Quid, brachium? AR. Illud dicere volui, femur.
PY. At indiligenter hic eram. AR. pol ſi quidem
Connixus eſſes per corium per viſcera,
Perque eos elephanto brachium transmitteres.
PY. Nolo iſtæc hic nunc. AR. ne herclè operæ pretium quidem.
Mihi te enarrare, tuas qui virtutes ſciam.
Venter creat omnes has ærumnas auribus
Peraudienda ſunt, ne dentes dentiant.
Et aſſentandum eſt, quicquid hic mentibitur.
PY. Quid illud quod dico? AR. hem. ſcio jam quid vis dicere.
Factum eſt herclè: memini fieri. PY. quid id eſt? AR. quicquid eſt.
PY. Habes tabellas? AR. vis rogare? habeo & ſtilum.
PY. Facetè advertis animum tuum ad animum meum.
AR. Noviſſe mores me tuos meditatè decet.
Curamque adhibere, ut prævolet mihi quò tu velis.
PY. Ecquid meminiſti? AR. memini, certum in Ciliciâ,
Et quinquaginta centum Sycolatronidæ,
Triginta Sardi, ſexaginta Macedones,
Sunt homines, tu quos occidiſti uno die.
PY. Quanta iſtæc hominum ſumma eſt? AR. ſeptem millia.
PY. Tantum eſſe oportet: rectè rationem tenes.
AR. At nullos habeo ſcriptos, ſic memini tamen.

PY. Ede-

depol memoria eſt optuma. AR. offa me monet.
Dum talem facies, qualem adhuc, aſſiduò edes:
municabo te ſemper menſâ meâ.
Quid in Cappadocia ubi tu quingentos ſimul,
ibes machæra foret, uno ictu occideres.
ditatus reliquiæ erant, ſi viverent.
tibi ego dicam, quod omnes mortales ſciunt,
opolinicem te unum in terrâ vivere
te & formâ, & factis invictiſſumis.
nt te omnes mulieres, neque herclè injuriâ,
is tam pulcher. ut vel illæ quæ herè palIio
eprehenderunt. PY. quid here dixerunt tibi?
Rogitabant: Hiccine Achilles eſt. inquit, tibi?
ejus frater, inquam innuit illarum altera:
mecaſtor pulcher eſt, inquit mihi
eralis viſus. cæſaries quam decet!
llæ ſunt fortunatæ, quæ cum iſto cubant!
tane ajebat tandem? AR. quæ me ambæ obſecrâverint,
e hodiè quaſi pompam illàc præterducerem.
Nimia eſt miſeria pulchrum eſſe hominem nimis.
Moleſtæ ſunt mihi, orant, ambiunt, obſecrant.
ere ut liceat: ad ſeſe arceſſi jubent.
io non liceat operam dare negotio.
Videtur tempus eſſe, ut eamus ad forum,
tabellis quos conſignavi hic heri
ones, ibus dinumerem ſtipendium.
Rex Seleucus me opere oravit maxumo,
bi latrones cogerem & conſcriberem.
hunc diem mihi operam decretum eſt dare.
Age eamus, ergò. PY. ſequimini ſatellites.

ACTUS II. SCENA I.

PALÆSTRIO.

I ad enarrandum hoc Argumentum eſt comitas.

Si ad auſcultandum voſtra erit benignitas.
Qui autem auſcultare nolit, exſurgat foràs,
Ut ſit ubi ſedeat ille, qui auſcultare volt.
Nunc, quà aſſediſtis causâ in feſtivo loco,
Comœdiæ, quam nos modo acturi ſumus,
Et Argumentum, & Nomen vobis eloquar.
ALAZON Græcè huic nomen eſt Comœdiæ,
Id nos Latinè GLORIOSUM dicimus.
Hoc oppidum Epheſu'ſt: inde eſt Miles meus herus,
Qui hinc ad forum abiit glorioſus impudens,
Stercoreus, plenus perjurii atque adulterii.
Ait ſeſe ultrò omnes mulieres ſectarier.
Is deridiculu'ſt, quaqua incedit omnibus.
Itaque hìc meretrices labiis dum ductant eum,
Majorem partem videas valgis ſuaviis.
Nam ego haud diu apud hunc ſervitutem ſervio.
Id volo vos ſcire, quomodo ad hunc devenerim
In ſervitutem, ab eo cui ſervivi priùs.
Date operam. nam nunc argumentum exordiar.
Erat herus Athenis mihi adoleſcens optumus.
Is amabat meretricem matre Athenis Atticis,
ET ILLA ILLUM contra, qui eſt amor cultu optumus.
Is publicè legatus Naupactum hinc fuit,
Magnai reipublicai gratiâ.
Interim ut hic miles fortè Athenas advenit,
Inſinuat ſeſe ad illam amicam heri mei.
Occœpit ejus matri ſuppalparier
Vino, ornamentis, opiparisque obſoniis.
Itaque intimum ibi ſe Miles apud lænam facit.
Ubi primum evenit Militi huic occaſio,
Sublinit os illi lenæ matri mulieris,
Quam herus meus amabat. nam is illius filiam
Conjicit in navem Miles, clam matrem ſuam:

Eam-

ue in vitam huc mulierem in Epheſum advehit.
juantum vivus poſſum, mihi navem paro,
micam herilem Athenis avectam ſcio.
ndo, ut eam rem Naupactum ad herum nunciem.
imus provecti in altum, id quod volunt,
unt prædones navem illam ubi vectus fui.
perii, quàm ad herum veni, quo ire occœperam.
jui me cepit, dat me huic dono Militi.
oſtquam in æde, me ad ſe deduxit domum,
illam amicam herilem, Athenis quæ fuit.
ontra aſpexit me, oculis mihi ſignum dedit,
appellarem: deinde, poſtquam occaſio eſt,
jueritur mecum mulier fortunas ſuas.
ſe Athenas fugere cupere ex hâc domo,
llum amare meum herum, Athenis qui fuit:
ıe pejus quenquam odiſſe, quam iſtum Militem.
juoniam inſpexi mulieris ſententiam,
tabellas, conſignavi clanculum:
mercatori, qui ad illum deferat
n herum, qui Athenis fuerat, qui hanc amaverat,
huc veniret. is non ſprevit nuncium.
& venit, & is in proximo hìc devortitur
ſuum paternum hoſpitem, lepidum ſenem.
e ille amanti ſuo hoſpiti morem gerit.
jue operâ conſilioque adhortatur, juvat.
ıe ego paravi hìc intus magnas machinas,
amanteis unà inter ſe facerem convenas.
unum conclave, concubinæ quod dedit
. quò nemo niſi eapſe inferret pedem,
conclavi ego perfodi parietem,
commeatus eſſet hinc huic mulieri.
e ſciente hoc feci: is conſilium dedit.
meus conſervus eſt homo haud magni pretii,

Quem

Si ad auſcultandum voſtra erit benignitas.
Qui autem auſcultare nolit, exſurgat foràs,
Ut ſit ubi ſedeat ille, qui auſcultare volt.
Nunc, quà aſſediſtis cauſâ in feſtivo loco,
Comœdiæ, quam nos modo acturi ſumus,
Et Argumentum, & Nomen vobis eloquar.
ALAZON Græcè huic nomen eſt Comœdiæ,
Id nos Latinè GLORIOSUM dicimus.
Hoc oppidum Epheſu'ſt: inde eſt Miles meus herus,
Qui hinc ad forum abiit gloriosus impudens.
Stercoreus, plenus perjurii atque adulterii.
Ait ſeſe ultrò omnes mulieres ſectarier.
Is deridiculu'ſt, quaqua incedit omnibus.
Itaque hic meretrices labiis dum ductant eum,
Majorem partem videas valgis ſuaviis.
Nam ego haud diu apud hunc ſervitutem ſervio.
Id volo vos ſcire, quomodo ad hunc devenerim
In ſervitutem ab eo cui ſervivi priùs.
Date operam: nam nunc argumentum exordiar.
Erat herus Athenis mihi adoleſcens optumus.
Is amabat meretricem matre Athenis Atticis,
Et illa ILLUM contra, qui eſt amor cultu optumus.
Is publicè legatus Naupactum hinc fuit,
Magnai reipublicai gratiâ.
Interim hic miles fortè Athenas advenit,
Inſinuat ſeſe ad illam amicam heri mei.
Occepit ejus matri ſuppalparier
Vino, ornamentis, opipariſque obſoniis.
Itaque intimum ibi ſe Miles apud lænam facit.
Ubi primum evenit Militi huic occaſio,
Sublinit os illi lenæ matri mulieris,
Quam herus meus amabat. nam is illius filiam
Conjicit in navem Miles, clam matrem ſuam:

Eam-

Quid agis, Periplectomene? PE. haud multos homines, ſi optandum foret,
Nunc videre & convenire, quàm te, mavellem. PA. quid eſt?
Quid negotii eſt? PE. res palàm eſt. PA. quæ res palam eſt? PE. de tegulis
Modò neſcio quis inſpectavit veſtrorum familiarium
Per noſtrum impluvium intus apud nos Philocomaſium atque hoſpitem
Oſculanteis. PA. quis homo vidit? PE. tuus conſervus eſt. PA. quis is homo eſt?
PE. Neſcio: ita abripuit repentè ſeſe ſubitò. PA. ſuſpicor
Me periiſſe. PE. ubi abiit, conclamo: heus quid agis tu? inquam, in tegulis?
Ille mihi abiens ita reſpondit, ſe ſectari ſimiam.
PA. Væ mihi miſero, cui pereundum eſt propter nihili beſtiam.
Sed Philocomaſium hiccine etiam nunc eſt? PE. cùm exibam, hìc erat.
PA. Sis, jube tranſire huc, quantum poſſit, ſe ut videant domi
Familiares: niſi quidem illa vos vult, qui ſervi ſumus,
Propter amorem ſuum omneis crucibus contubernaleis dari.
PE. Dixi ego iſtuc, niſi quid aliud vis. PA. volo hoc dicito
Paret artem & diſciplinam: obtineat calorem. PE. hei quemadmodum?
PA. Ut eum, qui hic ſe vidit, vero vincat, ut ne viderit:
Siquidem centies hic viſa ſit, tamen inficias eat.
Os habet, linguam, perfidiam, malitiam, atque audaciam,
Confidentiam, confirmitatem, fraudulentiam:
Qui arguat ſe, eum contra vincat jurejurando ſuo.
Domi habet animum falſiloquum, falſificum, falſijurium:

Domi dolos, domi delepifica facta, domi fallacias.
Nam mulier olitori nunquam ſupplicat, ſi qua eſt ma
Domi habet hortum & condimenta ad omnes mo
maleficos.
PE: Ego iſtæc, ſi erit hic, nunciabo. ſed quid eſt, Pal
ſtrio,
Quod volutas tute tecum in corde? PA. pauliſper tac
Dum ego mihi conſilia in animum convoco, & du
conſulo
Quid agam: quem dolum doloſo contrà conſervo par
Qui illam hîc vidit oſculántem: id viſum, ut ne viſum ſie
PE. Quære. ego hinc abſceſſero abs te huc interim. illu
ſis vide,
Quemadmodum abſtitit, ſeverâ fronte curat cogitan
Pectus digitis pultat, cor credo evocaturu'ſt foras.
Ecce autem avortit, niſus lævâ, in femine habet lævan
manum,
Dexterâ digitis rationem computat, feriens femur
Dexterum ita vehementer, quod tactu ægre ſuppetit.
Concrepuit digitis, laborat, crebrò commutat ſtatus.
Eccere autem capite nutat: non placet quod repperit.
Quicquid eſt, incoctum non expromit: bene coctum
dabit.
Ecce autem ædificat: columnam mento ſuffulſit ſuo.
Apage, non placet profectò mihi illa inædificatio.
Nam os columnatum Poetæ eſſe inaudivi barbaro,
Cui bini cuſtodes ſemper totis horis accubant.
Euge, euge, euſcheme hercle aſtitit, & dulcè & comœdice,
Nunquam hodiè quieſcet, priusquã id, quod petit, perfecerit.
Habet, opinor. age, ſi quid agis: vigila, ne ſomno ſtude:
Niſi quidem hîc agitari mavis varius virgis vigilans.
Tibi ego dico. au! feriatus ne ſis. heus te alloquor,
Palæſtrio:

Vigi-

Vigila, inquam: expergiſcere, inquam: lucet hoc, inquam. PA. audio.
PE. Viden' hoſtis tibi adeſſe? tuoque tergo obſidium? conſule:
Arripe opem auxiliumque ad hanc rem. properè hoc, non placidè decet.
Antevenito aliquà aliquos, aut tu circumduce exercitum,
Curre in obſidium perduellis, noſtris præſidium para.
Intercludito inimicis commeatum, tibi muni viam:
Quà cibatus commeatusq́; ad te & legiones tuas
Tutò poſſit pervenire. hanc rem age. res ſubitaria eſt.
Reperi, comminiſcere, cedo calidum conſilium citò.
Quæ hìc ſunt viſa, ut viſa ne ſint: facta infecta uti ſient.
Magnam illic homo rem incipiſſis: magna munis mœnia.
Tute unus ſi recipere hoc ad te dicis, confidentia eſt,
Nos inimicos profligare poſſe. PA. dico & recipio
Ad me. PE. & ego impetraturum dico id quod petis. PA. ut te juppiter
Bene amet. PA. at imperti, amice, me, quod comment'es. PA. tace:
Dum in regionem aſtutiarum mearum te induco, ut ſcias
Juxta mecum mea conſilia. PE. ſalva ſumes indidem.
PA. Herus meus elephanti corio circumtentus eſt, non ſuo:
Neque habet plus ſapientiæ, quàm lapis. PE. egomet iſtuc ſcio.
PA. Nunc ſi rationem incipiſſam, ita hanc inſtituam aſtutiam,
Ut Philocomaſio hanc ſororem geminam germanam alteram
Dicam Athenis adveniſſe cum amatore aliquo ſuo.

Tàm ſimilem, quàm lacte lacti eſt: & apud te eos hîc devortier
Dicam hoſpitio. PE. euge, euge, lepidè laudo commentum tuum.
PA. Ut ſi illic concriminatus ſit adverſum Militem,
Hic meus conſervus eam vidiſſe cum alieno oſculariei;
Eum arguam vidiſſe apud te contrà conſervum meum
Cum ſuo amatore amplexantem atque oſculantem. PE. imò atque optimè.
Idem ego dicam, ſi me exquiret Miles. PA. ſed ſimillimas
Dicito eſſe: & Philocomaſio id præcipiendum eſt, ut ſciat,
Ne titubet, ſi quæret ex eâ miles. PE. nimis doctum dolum!
Sed ſi ambas videre in uno Miles concilio volet,
Quid agimus? PA. facile eſt, trecentæ poſſunt cauſæ colligi:
Non domi eſt, abiit ambulatum, dormit, ornatur, lavat,
Prandet, potat, occupata'ſt, operæ non eſt, non poteſt:
Quantumvis prolationum, dum modo nunc primâ viâ
Inducamus, vera ut eſſe credat quæ mentibitur.
PE. Placet ut dicis. PA. intrò abi ergo, & ſi iſtic eſt mulier, jube
Citò domum tranſire, atque hæc ei monſtra, præcipe,
Ut teneat conſilia noſtra, quemadmodum exorſi ſumus
De geminâ ſorore. PE. doctè tibi illam perdoctam dabo.
Nunquid aliud? PA. intrò ut abeas. PE. abeo. PA. & quidem ego ibo domum.
At quem hominem inveſtigando ſumam operam, hinc diſſimulavero.
Qui fuerit conſervus, qui hodie ſiet ſectatus ſimiam.

Nam

Nam ille non potuit, quia ſermoni ſuo aliquem familiarem
Participaverit de amicâ heri, vidiſſe ſeſe eam
Hic in proximo oſculantem cum alieno adoleſcentulo.
Novi morem ego: & tacere noſtrorum ſolus ſcio.
Si invenio qui vidit; ad eam vineas pluteoſque agam.
Res parata eſt, vi pugnandoque hominem capere certa res eſt.
Si, ita non reperio, ibo odorans quaſi canis venaticus,
Uſque donec perſecutus volpem ero veſtigiis.
Sed fores concrepuerunt noſtræ. ego voci moderabo meæ.
Nam illic eſt Philocomaſio cuſtos meus conſervus, atque it foras.

ACTUS II. SCENA III.

SCELEDRUS, PALÆSTRIO.

NISI quidem ego hodie ambulavi dormiens in tegulis.
Certò edepol ſcio me vidiſſe hic proximæ viciniæ
Philocomaſium herilem amicam ſibi alium quærere
PA. Hic illam vidit oſculantem, quantum hunc audivi loqui.
SC. Quis hic eſt? PA. tuus conſervus. quid agis, Sceledre? SC. te Palæſtrio,
Volupe 'ſt convenire. PA. quid jam? aut quid negotii, fac ſciam.
SC. Metuo. PA quid metuis? SC. ne hercle hodie, quantum hic familiarium eſt,
Maximum in malum cruciatum inſilíamus. PA. tu ſali
Solus: nam ego iſtam inſulturam & deſulturam nihil hic moror.
SC. neſcis tu fortaſſe, apud nos facinus eſt quod natum hic novum.
PA. Quod id eſt facinus? SC. impudicum. PA. tute ſcis ſoli tibi,

Mihi ne dixis, ſcire nolo. SC. nôn faciam enim, quia ſcias.
Simiam hodie ſum ſectatus noſtram in horum tegulis.
PA. Edepol, Sceledre, homo ſectatus nihili nequam beſtiam.
SC. Dii te perdant. PA. te iſtuc æquum: quoniam occepiſti eloqui.
SC. Fortè fortunâ per impluvium huc deſpexi in proximum:
Atque ego illa aſpicio oſculantem Philocomaſium cum altero
Neſcio quo adoleſcente. PA. quod ego, Sceledre, ſcelus ex te audio?
SC. Profectò vidi. PA. tuten? SC. egomet duobus his oculis meis.
PA. Abi, non veriſimile dicis, neque vidiſti. SC. num tibi
Lippus videor? PA. medicum iſtuc tibi melius percontarier.
Verùm enim tu iſtam, ſi te dii ament, temerè haud tolles fabulam.
Tuis nunc crucibus capitique fraudem capitalem hinc creas.
Nam tibi jam, ut pereas, paratum eſt dupliciter: niſi ſupprimis
Tuum ſtultiloquium. SC. quî verò dupliciter? PA. id dicam tibi.
Primum dum; ſi falsò inſimulas Philocomaſium, hoc perieris?
Iterum, ſi id verum eſt, tu ei cuſtos additus perieris.
SC. Quid fuat me, neſcio: hæc me vidiſſe ego certò ſcio.
PA. Pergin' infelix? SC. quid tibi vis dicam, niſi quod viderim?
Quin etiam nunc hîc in proximo eſt. PA. ehò, an non domi eſt?

SC.

SC. Viſe, abi intrò tute. nam ego mihi nihil credi poſtulo.

PA. Certum eſt facere id. SC. hic te operiar: eâdem illi inſidias dabo.

Quàm mox horſum ad ſtabulum juvix recipiat ſe è pabulo.

Quid ego nunc faciam? cuſtodem me illi miles tradidit.

Nunc ſi indicium facio, interii: ſi taceo, interii tamen.

Si hoc palàm fuerit. quid pejus muliere atque audacius!

Dum ego in tegulis ſum, illâc hæc ſe hoſpitio edit foràs.

Edepol facinus fecit audax. hoccine ſi miles ſciat?

Credo hercle has ſuſtollat ædes totas, atque hinc in crucem.

Hercle quicquid eſt, muſſitabo potius, quàm inteream malè.

Non Ego Possum, quæ ipſa ſeſe venditat, tutarier.

PA. Sceledre, Sceledre. SC. quis homo interminat? PA. eſt te alter audacior?

Quis magis Diis inimicis natus, quàm tu, atque iratis? SC. quid eſt?

PA. Juben' tibi oculos effodiri, quibus id, quod nuſquã eſt, vides?

SC. Quid, nuſquam? PA. non ego nunc emam vitam tuam vitioſâ nuce.

SC. Quid negotii eſt? PA. quid negotii ſit, rogas? SC. cur non rogem?

PA. Nónne tibi iſtam prætruncari linguam largiloquam jubes?

SC. Quamobrem jubeam? PA. Philocomaſium eccam domi, quàm in proximo

Vidiſſe ajebas te oſculantem atq; amplexantem cum altero.

SC. Mirum eſt lolio victitare te, tam vili tritico.

PA. Quid jam? SC. quia luſcitioſus. PA. væ verbero edepol tu quidem

Ca-

Cæcus, non luſcitioſus. nam illam quidem eccam domi.
SC. Quid? domi? PA. domi herclè verò. SC. abi: ludis
me, Palæſtrio.
PA. Tum mihi ſunt manus inquinatæ. SC. qui dum? PA.
quia ludo luto.
SC. Væ capiti tuo. PA. tuo iſtuc, Sceledre. promitto fore,
Niſi oculos orationemque aliam commutas tibi.
Sed fores concrepuerunt noſtræ. SC. at ego illas obſervo
fores. (ſtio.
Nam nihil eſt, quà hinc huc tranſire ea poſſit niſi tecto o-
PA. Quin domi eccam, neſcio, quæ te, Sceledre, ſcelera
ſuſcitant.
SC. Mihi ego video, mihi ego ſapio, mihi ego credo plu-
rimùm:
Me homo nemo deterruerit, quin ea ſit in his ædibus.
Hìc obſiſtam, ne imprudenti huc ea ſe ſurrepſit mihi.
PA. Meus illic homo eſt: deturbabo jam ego illum de
pugnaculis.
Vin' jam faciam, ut ſtultividum te fatearis? SC. age fa-
ce.
PA. Neque te quicquam ſapere corde, neque oculis uti?
SC. volo.
PA. Nempe tu iſtìc ais eſſe herilem concubinam? SC. at-
que arguo
Eam me vidiſſe oſculantem hìc intus cum alieno viro.
PA. Scin' tu nullum commeatum hinc eſſe à nobis? SC.
ſcio.
PA. Neque ſolatium, neque hortum, niſi per impluviũ?
SC. ſcio.
PA. Quid nunc, ſi ea domi eſt, ſi faciam ut eam exire
hinc videas domo,
Dignus es verberibus multis? SC. dignus. PA. ſerva
iſtas fores;
Ne tibi clam ſe ſubterducat iſtinc, atque huc tranſeat.

SC. Con-

SC. Conſilium eſt ita facere. PA. pedes ego jam illam huc tibi ſiſtam in viam,
SC. Agedum ergo face, volo ſcire utrum ego id quod vidi, viderim?
An illic faciat, quod facturum dicit, ut ea ſit domi.
Nam ego quidem meos oculos habeo, nec rogo utendo foris.
Sed hic illi ſupparaſitatur ſemper, hic ei proximus eſt
Primus ad cibum vocatur, primo pulmentum datur:
Nam illic noſter eſt fortaſſe circiter triennium.
Neque cuiquam, quàm illi, in noſtrâ meliu'ſt famulo familiâ.
Sed ego hoc quod ago. id me agere oportet, hoc obſervare oſtium.
Hâc obſiſtam: ſic quidem pol certò verba mihi nunquam dabunt.

ACTUS II. SCENA IV.

PALÆSTRIO, PHILOCOMASIUM, SCELEDRUS.

PRÆCEPTA facito ut memineris. PH. toties monere mirum eſt.
PA. At metuo, ut ſatis ſis ſubdola. PH. cedò vel doctas docebo:
Memini malas. ut ſint malæ: mihi ſolæ è quæ ſuperſit.
PA. Age jam nunc inſiſte in dolos: ego abs te procul recedam.
Quid aſtas tu, Scelede? SC. hanc rem gero: habeo auris, loquere quidvis.
PA. Credo ego iſtoc exemplo tibi eſſe eundum actutum extra portam,
Diſſectis manibus patibulum cùm habebis. SC. quamnã ob rem?
PA. Reſpice dum ad lævam: quis illæc eſt mulier? SC. prô dii immortales!

Heri concubina eſt hæc quidem. PA. mihi quoque pol ita videtur.
Age nunc jam, quando lubet. SC. quid agam? PA. peri perproperè.
PH. Ubi iſte bonus ſervus, qui propudii me maximè innocentem
Falsò inſimulavit? PA. hem tibi. hic mihi id dixit. PH. tibi, quæſo? dixti
Tuten' vidiſſe in proximo hic, ſceleſte, me oſculantem?
PA. Atque cum alieno adoleſcentulo, dixit. SC. dixi hercle verò.
PH. Tun' me vidiſti? SC. atque his oculis quidem. PH. carebis, credo,
Qui plus vident, quàm quod vident. SC. nunquam herclè deterrebor,
Quin viderim id quod viderim. PH. ego ſtulta atq; mora multum,
Quæ cum hoc inſano fabulem: quem pol ego capitis perdam.
SC. Noli minitari: ſcio crucem futuram mihi ſepulchrū:
Ibi mei majores ſunt ſiti, pater, avus, proavus, abavus.
Non poſſunt mihi minaciis tuis hiſce oculi fodiri.
Sed paucis verbis te volo; Palæſtrio obſecro, unde
Hæc erit huc? PA. undè, niſi domo? SC. domo? PA. me vidente. C. vide.
Nimis mirum eſt facinus, quomodò hæc hinc potuerit tranſire!
Nam certè neque ſolarium hic apud nos eſt, neque hortus ullus,
Neque feneſtra, niſi clatrata: nam certò ego te hic intus vidi.
PA. Pergin' ſceleſte, intendere atque hanc arguere? PH. ecaſtor ergo
Mihi haud falſum evenit ſomnium, quod noctu hàc ſomniavi.

PA.

PA. Quid ſomniaſti? PH. ego eloquar. ſed, amabo, ad-
vortito animum.
Hâc nocte in ſomnis mea ſoror gemina germana viſa
Veniſſe Athenis in Epheſum cum ſuo amatore quodam:
Hic amabo hoſpitio huc in proximum mihi devorti ſunt
viſi.
SC. Palæſtrionis ſomnium narratur. PA. perge porrò.
PH. Ego læta viſa, quia ſoror veniſſet, propter eandem
Suſpicionem maximam ſum viſa ſuſtinere
Nam arguere in ſomnis me familiaris meus mihi viſu'ſt
Me cum alieno adoleſcentulo, quaſi nunc eſt, oſculatam
eſſe:
Cùm illa oſculata mea ſoror gemina ſuum eſſet amicum.
Ita me inſimulatam perperam falſum eſſe ſomniavi.
PA. Satin' eadem in vigilantes expetunt, quæ in ſomnis
viſa memoras?
Heus hercle præſentia omnia! abi intrò, & comprecare.
Narrandum ego iſtuc Militi cenſebo. PH. facere certum,
Neque me quidem patiar probri falſo impunè inſimula-
tam. (prurit.
SC. Timeo quid rerum geſſerim hic, ita dorſus totus
PA. Scin' te periiſſe? SC. nunc quidem domi certò: certa
res eſt
Nunc noſtrum obſervare oſtium, ubi ubi ſit. PA. at Sce-
ledre, quæſo,
Ut ad id exemplum ſomnium quàm ſimile ſomniavit,
Atque, ut tu ſuſpicatus es, eam vidiſſe te oſculantem?
SC. Me eam non vidiſſe arbitraris? PA. næ tu hercle, opi-
nor, magnum malum, Sceledre,
Reperies. ſi ad herum hæc res pervenerit, periſti pulchrè.
SC. Nunc demum experior, prius ob oculos mihi caligi-
nem obſtitiſſe. (fuerit intus
PA. Dudum edepol hoc planum quidem: quæ hic uſque
SC. Nihil habeo certi quid eloquar: non vidi eam, etſi
vidi.

PA. Næ, tu edepol ſtultitiâ tuâ nos pænè perdidiſti.
Dum te fidelem facere hero voluiſti, abſumtus es pænè.
Sed fores vicini proximi crepuerunt. conticeſcam.

ACTVS II. SCENA V.

PHILOCOMASIUM, PALÆSTRIO, SCELEDRUS.

INDE ignem in aram, ut Epheſiæ Dianæ laudes lautas
Gratesque agam, eique ut Arabico fumificem odore amœnè:
Quæ me in locis Neptuniis templisque turbulentis
Servavit, ſævis fluctibus ubi ſum afflictata multum.
SC. Palæſtrio, ô Palæſtrio. PA. ô Sceledre, Sceledre, quid vis?
SC. Hæc mulier, quæ hinc exit modò, eſtne herilis concubina
Philocomaſium? an non eſt ea? PA. hercle opinor, ea videtur.
Sed facinus mirũ eſt, quomodo hæc hinc nunc potuerit tranſire:
Si quidem ea eſt. SC. an dubium tibi eſt eam eſſe hanc? PA. ea videtur.
Adeamus, appellemus. SC. heus, quid iſtuc eſt, Philocomaſium?
Quid tibi iſtic hiſce in ædibus debetur? quid negotii eſt?
Quid nunc taces? tecum loquor. PA. imò edepol nunc tute tecum?
Nam hæc nihil reſpondet. SC. te alloquor, vitii probriq; plena,
Quæ circum vicinos vaga es. PH. quî cum tu fabulare?
SC. Quîcum niſi tecum? PH. quis tu homo es, aut mecũ quid negotii eſt?
SC. Men' rogas, hem, qui ſim? PH. quin ego hoc rogem, quod neſciam?
PA. Quis ego ſum igitur, ſi tu hunc ignoras? PH. mihi odioſus, quisquis, es.
Et tu, & hic. SC. nos non noviſti? PH. neutrum. SC. metuo maximè.

PA.

PA. Quid metuis? SC. enim ne noſmet perdiderimus uſpiam.
Nam neque te, neque me noviſſe ait hæc. PA. perſcrutari hîc volo,
Sceledre, nos noſtri an alieni ſimus: ne dum quiſpiam
Nos vicinorum imprudenteis aliquis immutaverit.
SC. Certe equidem noſter ſum. PA. & pol ego. quæris tu, mulier, malum.
Tibi dico, heus Philocomaſium PH. quæ te intemperiæ tenent,
Qui me perperam perplexo nomine appelles? PA. ehò,
Quis igitur vocâre? PH. Glycere nomen eſt. SC. injuria eſt.
Falſum nomen poſſidere, Philocomaſium, poſtulas.
At iſtuc non decet, & meo adeò hero facis injuriam:
PH. Egone? PA. tute. PH. quæ heri Athenis Epheſum adveni veſperi
Cum meo amatore, adoleſcente Athenienſi. PA. dic mihi
Quid hîc tibi in Epheſo eſt negotii? PH. geminam germanam meam.
Hic ſororem inaudivi eſſe: eam veni quæſitum. PA. mala es.
PH. Imò ecaſtor ſtulta multùm, quæ vobiſcum fabulor,
Abeo. SC. abire non ſinam te. PH. mitte. SC. manifeſtaria
Res eſt, non omitto. PH. at mihi crepabunt manus; malæ tibi;
Niſi me omittis. SC. quid, malum, aſtas? quin retines altrinſecus?
PA. Nihil moror negotioſum mihi eſſe tergum. qui ſcio
An iſta non ſit Philocomaſium, atque ejus alia ſimilis?
PH. Mittis me, an non mittis? SC. imò vi atque invitam, ingratiis,

Niſi voluntate ibis, rapiam te domum. PH. oſtium hoc mihi (mum
Domicilium eſt: Athenis domus ac herus. ego iſtam do-
Neque moror: neque vos, qui homines ſitis, novi, neque ſcio.
SC. Lege agito: te nuſquam mittam, niſi das firmatã fidẽ,
Te huc, ſi omiſero, intro ituram. PH. vi me cogis, quiſquis es.
Do fidem, ſi omittis, iſtoc me intrò ituram, quò jubes.
SC. Ecce omitto. PH. at ego abeo miſſa. SC. muliebri feciſti fide. (potis,
PA. Sceledre, manibus amiſiſti prædam, tám ea eſt, quam
Noſtra herilis concubina. vin' tu hoc facere ſtrenuè?
SC. Quid faciam? PA. affer mihi machæram huc intus. SC. quid facies eâ?
PA. Introrumpã rectâ in ædes, quemq; hîc intus videro
Cum Philocomaſio oſculantem, eum ego obtruncabo extemplò.
SC. Viſane ea eſt eſſe? PA. imò edepol planè ea eſt. ſed quomodo
Diſſimulabat! abi, machæram huc effer. SC. jam fax hîc erit.
PA. Neque Eques, neq; pedes profectò quiſquàm tantâ audaciâ (lieres
Qui æquè faciat confidenter quicquam, quàm quæ mu-
Faciunt. ut utrobique orationem doctè edidit!
Ut ſublinitur os cuſtodi cauto conſervo meo!
Nimis beat, quod commeatus tranſtinet trans parietem.
SC. Heus Palæſtrio, machærâ nihil opus. PA. quid jam, aut quid opus eſt?
SC. Domi eccam herilem concubinam. PA. quid? domi? SC. in lecto cubat.
PA. Edepol næ tu tibi malam rem repperiſti, ut prædicas.
SC. Quid jam? PA. quia hanc attingere auſus mulierem hîc in proximo.

SC.

Quid metuis? SC. enim ne noſmet perdiderimus uſpiam.
.m neque te, neque me noviſſe ait hæc. PA. perſcrutari hîc volo,
ledre, nos noſtri an alieni ſimus: ne dum quiſpiam
s vicinorum imprudenteis aliquis immutaverit.
. Certe equidem noſter ſum. PA. & pol ego. quæris tu, mulier, malum.
bi dico, heus Philocomaſium PH. quæ te intemperiæ tenent,
ıi me perperam perplexo nomine appelles? PA. ehò,
ıis igitur vocâre? PH. Glycere nomen eſt. SC. injuria eſt.
ſum nomen poſſidere, Philocomaſium, poſtulas.
iſtuc non decet, & meo adeò hero facis injuriam:
I. Egone? PA. tute. PH. quæ heri Athenis Epheſum adveni veſperi
ım meo amatore, adoleſcente Athenienſi. PA. dic mihi
ıid hîc tibi in Epheſo eſt negotii? PH. geminam germanam meam.
c ſororem inaudivi eſſe: eam veni quæſitum. PA. mala es.
I. Imò ecaſtor ſtulta multùm, quæ vobiſcum fabuler,
eo. SC. abire non ſinam te. PH. mitte. SC. manifeſtaria
s eſt, non omitto. PH. at mihi crepabunt manus; malæ tibi;
i me omittis. SC. quid, malum, aſtas? quin retines altrinſecus?
. Nihil moror negotioſum mihi eſſe tergum. qui ſcio
iſta non ſit Philocomaſium, atque ejus alia ſimilis?
. Mittis me, an non mittis? SC. imò vi atque invitam, ingratiis,

SC. Licetne? PE. at ita me Di Deæque omnes ament,
Niſi mihi ſupplicium virgarum de te datur
Longum diutinumque à mane ad veſperum,
Quod meas confregiſti imbrices & tegulas,
Ibi dum condignam te ſectatus ſimiam,
Quodque inde inſpectaviſti meum apud me hoſpitem
Amplexum amicam cum oſculabatur ſuam,
Quodque concubinam herilem inſimulare auſus es
Probri, pudicam, meque ſummi flagitii:
Tum quod tractaviſti hoſpitam ante ædes meas:
Niſi tibi ſupplicium ſtimuleum datur,
Dedecoris pleniorem herum faciam tuum,
Quàm magno vento plenum eſt undarum mare.
SC. Ita ſum coactus, Periplectomene, ut neſciam
Utrumque poſtulare prius tecum æquom ſiet,
An me expurgare hic tibi videatur æquius,
Niſi iſtæc non eſt hæc, neque iſta ſit mihi:
Sicut etiam nunc neſcio quid viderim:
Ita eſt iſtæc hujus ſimilis noſtræ tua,
Siquidem non eadem eſt. PE. viſe ad me intrò, jam ſcies.
SC. Licet ne? PE. quin te jubeo. at placidè noſcita.
SC. Ita facere certum eſt. PE. heus Philocomaſium, citò
Tranſcurre curriculo ad nos: ita negotium eſt.
Poſt, quando exierit Sceledrus à nobis, citò
Tranſcurrito ad vos rurſum curriculo domum.
Nunc pol ego metuo, ne quid infuſcaverit.
Si hîc non videbit mulierem, aperitur dolus.
SC. Pro Dî immortales! ſimiliorem mulierem,
Magiſque eandem, utpotè quæ non ſit eadem, non reor
Deos facere poſſe. PE. quid nunc? SC. commerui malum.
PE. Quid igitur, ean' eſt? SC. etſi ea eſt, non eſt ea.
PE. Vidiſtin' iſtam? SC. vidi & illam, & hoſpitem
Complexam atque oſculantem. PE. ean' ergo eſt? SC.
neſcio.

PE.

PE. Vin' ſcire planè? SC. cupio. PE. abi intrò ad vos domum.
Continuò, vide ſitne iſtæc voſtra intus domum.
SC. Licet: pulchrè admonuiſti. jam ego ad te exibo foras.
PE. Nunquam edepol hominem quenquam ludificarier
Magis facetè vidi, & magis miris modis.
Sed eccum egreditur. SC. Periplectomene, te obſecro
Per Deos atque homines, perque ſtultitiam meam,
Perque tua genua. PE. quid obſecras me. SC. inſcitiæ
Meæ & ſtultitiæ ignoſcas. nunc demum ſcio
Me fuiſſe excordem, cæcum, incogitabilem.
Nam Philocomaſium eccam intus. PE. quid nunc, furcifer,
Vidiſtin' ambas? SC. vidi. PE. herum exhibeas volo.
SC. Meruiſſe equidem me maximum fateor malum,
Et tuæ feciſſe me hoſpitæ ajo injuriam:
Sed meam eſſe herilem concubinam cenſui,
Cui me cuſtodem herus addidit Miles meus.
Nam ex uno puteo ſimilior nunquam poteſt
Aqua aquæ ſumi, quàm hæc eſt, atque iſta hoſpita.
Et me deſpexe ad te per impluvium tuum
Fateor. PE. quid ni fateare, ego quod viderim?
SC. Sed Philocomaſium me vidiſſe cenſui.
PE. Ratuſne me ſic hominem eſſe omniū minimi pretii,
Sic ego me ſciente paterer vicino meo,
Eam fieri apud me tam inſignitè injuriam?
SC. Nunc demùm à me inſipienter factum eſſe arbitror,
Cum rem cognoſco: at non malitioſè tamen
Feci. PE. imò indignè, namque Hominem ſervum ſuos
Domitos habere oportet oculos & manus
Orationemque. SC. egone? ſi poſt hunc diem
Mutivero, etiam quod egomet certò ſciam,

Dato

Dato excruciatum me: egomet me dedam tibi.
Nunc hoc mihi ignoſcas quæſo. PE. vincam animum meum,
Ne malitioſè factum id eſſe abs te arbitrer.
Ignoſcam tibi iſtuc. SC. at Dii tibi faciant benè.
PE. Næ tu hercle, ſi te Dii amant, linguam comprimes
Poſthac: etiam illud quod ſcies neſciveris:
Non videris, quod videris. SC. benè me mones.
Ita facere certum eſt me. ſatin' oratus abis?
Nunquid nunc aliud me vis? PE. ne me noveris.
SC. Dedit hic mihi verba, quam benignè gratiam
Fecit, ne iratus eſſet! ſcio quam rem gerat:
Ut miles, cum extemplo à foro adveniat domum,
Domi comprehendat. una hic & Palæſtrio
Me habent venalem: ſenſi, & jamdudum ſcio.
Nunquam herclè ex iſta naſſa ego hodiè eſcam petam.
Nam jam aliquò aufugiam, & me occultabo aliquot dies,
Dum hæ conſileſcunt turbæ, atque iræ leniunt.
Nam nunc ſatis & plus nimio merui mali.
Veruntamen de me quicquid eſt, ibo hic domum.
PE. Illic hinc abſceſſit. ſat edepol certo ſcio,
Occiſam ſæpè ſapere plus multo ſuem,
Cum manducatur. ne id, quod vidit, viderit!
Nam illius oculi atque aures atque opinio
Transfugere ad nos. uſque adhuc actum eſt probè.
Nimium feſtivam mulier operam præbuit.
Redeo in ſenatum rurſus. nam Palæſtrio
Domi nunc apud me: Sceledrus nunc haut foràs.
Frequens ſenatus poterit nunc haberier.
Ibo intrò: ne, dum abſum, illis ſortito fuam.

ACTUS III. SCENA I.

PALÆSTRIO, PLEUSIDES, PERIPLECTOMENES.

COHIBETE intra limen etiã vos parumper, Pleuſides,

Sinite

Sinite me prius proſpectare, ne uſpiam inſidiæ ſient
Concilio, quod habere volumus. nam opus eſt nunc tuto loco,
Unde inimicus ne quis noſtris ſpolia capiat conſiliis.
Unde inimicus ne quis noſtra ſpolia capiat auribus:
Nam bene Conſultum, inconſultum eſt, ſi inimicis ſit uſui:
Neque poteſt, quin ſi id inimicis uſui eſt, obſit mihi.
Nam Bonum Conſilium ſurripitur ſæpiſſimè,
Si minus cum cura aut catè locus loquendi lectus eſt.
Quippe ſi reſciverint inimici conſilium tuum,
Tuopte tibi conſilio occludunt linguam, & conſtringunt manus:
Atque eadem, quæ illis voluiſti facere, faciunt tibi.
Sed ſpeculabor, ne quis aut hinc à læva, aut à dextra
Noſtro conſilio venator aſſit cum auritis plagis.
Sterilis hinc proſpectus uſque ad ultimã plateã eſt probè.
Evocabo: heus Periplectomene & Pleuſides progredimini.
PE. Ecce nos tibi obedienteis. PA. Facile Est imperium in bonis.
Sed volo ſcire, eodẽ conſilio, quod intus meditati ſumus,
Si gerimus rem. PE. magis ad rem non poteſt eſſe utibile.
PA. Imò quid tibi, Pleuſides? PL. quodne vobis placeat diſpliceat mihi?
Quis homo ſit magis meus, quàm tu es? PE. loquere lepidè & commodè.
PA. Pol ita decet hunc facere. PR. at hoc me facinus miſerum macerat,
Meumque cor corpusque cruciat. PE. quid eſt id, quod cruciat? cedò.
PL. Me tibi iſtuc ætatis homini facinora puerilia
Objicere, neque te decóra, neque tuis virtutibus,

Ea

Ea te expetere: te ex opibus ſummis mei honoris gratia,
Mihique amanti ire opitulatum, atque ea te facere facinora,
Quæ iſtæc ætas fugere facta magis quàm ſectari ſolet.
Eam pudet me tibi in ſenecta objicere ſolicitudinem.
PE. Novo modo tu homo amas: ſiquidem te quicquam, quod faxis, pudet.
Nihil amas: umbra es amantum magis, quàm amator, Pleuſides.
PL. Hanccine ætatem exercere me mei amoris gratia?
PE. Quid ais tu? itane tibi ego videor oppido Acherunticus,
Tàm capularis? tàmne tibi diu videor vitam vivere?
Nam equidem haud ſum annos natus, præter quinquaginta & quatuor:
Clarè oculis video, pernix ſum manibus, pedibus mobilis.
PA. Si albus capillus hic videtur, neutiquam ingenio eſt ſenex.
Ineſt in hoc amuſſitata ſua ſibi ingenua indoles.
PL. pol id quidem experior ita eſſe, ut prædicas, Palæſtrio.
Nam benignitas quidem hujus oppidò ut adoleſcentuli eſt!
PE. Imò hoſpes, magis cum periculum facies, magis noſces meam
Comitatem erga te amantem. PL. QUID OPUS nota noſcere?
PE. Ut apud te exemplum experiundi habeas, ne petas foris.
Nam QUI IPSE HAUD AMAVIT, ægrè amantis ingenium inſpicit.
Et ego amoris aliquantulum habeo humorisque meo etiam in corpore.

Neque

Neque dum exarui ex amœnis rebus & voluptariis.
Vel cavillator facetus, vel conviva commodus.
Item ero: neque ego unquam oblocutor ſum alteri in convivio.
Incommoditate abſtinere me apud convivas commodè
Commemini, & meæ orationis juſtam partem perſequi:
Et meam partem itidem tacere, cum aliena oratio eſt.
Minimè ſputator, ſcreator ſum, itidem minimè muccidus.
Poſt Epheſi ſum natus, non in Apulis, non ſum in Umbria.
PL. O lepidum ſenem ſi quas memorat, virtutes habet:
Atque equidem planè eductum in nutricatu Venerio!
PE. Plus dabo, quàm prædicabo, ex me venuſtatis tibi.
Neque ego ad menſam publicas res clamo, neque Leges crepo:
Neque ego unquam alienum ſcortum ſubigito in convivio,
Neque præripio pulpamentum, neque prævorto poculum,
Neque per vinum unquam ex me oritur diſſidium in convivio.
Si quis ibi odioſus eſt, abeo domum, ſermonem ſegrego.
Venerem, amorem, amœnitatemque accubans exerceo.
PL. Tui quidem edepol omnis mores ad venuſtatem valent.
Cedò treis mihi homines aurichalco contra cum iſtis moribus.
PA. At quidem illuc ætatis qui ſit, non invenies alterum
Lepidiorem ad omnes res, nec qui amicus amico ſit magis.
PE. Tute me ut fateare, faciam, eſſe adoleſcentem moribus:
Ita apud omnes comparebo tibi res benefactis frequens:

Opus

Opus erit tibi advocato triſti, iracundo? ecce me.
Opus leni? leniorem dices, quàm mutum eſt mare.
Liquidiuſculusque ero, quàm ventus eſt favonius.
Vel hilariſſimũ convivam hinc indidem expromam
Vel primarium paraſitum, atque obſonatorem optu
Tum ad ſaltandum non cinædus malacus æquè eſt at
ego.
PL. Quid ad illas artes optaſſis, ſi optio eveniat tibi?
PE. Hujus pro meritis ut referri pariter poſſit grati
Tibique, quib. nunc me eſſe experior ſummę ſolicitu
At tibi tanto ſumtui eſſe mihi moleſtum eſt. PE. mor
Nam IN MALA UXORE atque inimico ſi quid ſur
ſumptus eſt:
In bono hoſpite atque amico, quæſtus eſt, quod ſum
Et, quod in divinis rebus ſumas, ſapienti lucro eſt.
Deûm virtute ut tranſeuntem hoſpitio accipiam, a
me eſt comitas.
Es, bibe, animo obſequere mecum, atque onera te l
ritudine.
Liberæ ſunt ædis: liber ſum autem ego: me uti vol
berè.
Nam mihi, Deûm virtute dicam, propter divitias r
Licuit uxorem dotatam genere ſummo dicere:
Sed nolo mihi oblatratricem in ædis intromittere.
PL. Cur non vis? nam PROCREARE liberos lepidu
onus.
PE. Herclè verò, LIBERUM ESSE, id multò eſt lepi
PA. Tute homo & alteri ſapienter potis es conſule
tibi.
PE. Nam BONA UXOR, ſi ea quidem deducta eſt uſq
gentium,
Ubi eam poſſim invenire? verùm egone eam ducam
muta?

Quæ mihi nunquam hoc dicat: eme mi vir lanam, unde tibi pallium
Malacum & calidum conficiatur, tunicæque hibernæ bonæ,
Ne algeas hac hieme. hoc nunquam verbum ex uxore audias.
Verùm priuſquam galli cantent, quæ me ſomno ſuſcitet.
Dicat: Da mihi, vir, Calendis meam quod matrẽ juverit:
Da qui farciat, da qui condiat: da quod dem Quinquatribus
Præcantatrici, conjectrici, hariolæ atque aruſpicæ:
Flagitium eſt, ſi nihil mittetur, quo ſupercilio ſpicit!
Tum piatricem clementer non poteſt quin munerem.
Jampridem, quia nihil abſtulerit, ſuccenſet geraria.
Tum obſtetrix expoſtulavit mecũ, parum miſſum ſibi.
Quid? nutrici non miſſurus quicquam, quæ vernas alit?
Hæc atque hujus ſimilia alia damna mulierum,
Me uxore prohibent, mihi quæ hujus ſimiles ſermones ferat.
PA. Dii tibi ſunt propitii herclè: nam iſtã ſemel amiſeris
Libertatem, haud facilè te in eundem rurſus reſtitues locum.
PL. At ILLA LAUS EST, magno in genere & in divitiis maxumis,
Liberos hominem educare, generi monumentum & ſibi.
PE. Quando habeo multos cognatos, quod opus ſit mihi liberis?
Nunc bene vivo, & fortunatè, atque ut volo atque animo ut lubet:
Mea bona mea morte cognatis dicam, inter eos partiam.
Illi apud me edunt, me curant, viſunt quid agam, ecquid velim.

Prius-

Priuſquam lucet, aſſunt: rogitant, noctu ut ſomnum ſic ceperim.
Eos pro liberis habeo, qui mihi mittunt munera.
Sacrificant? dant inde partem mihi majorem, quàm ſibi:
Abducunt ad exta: me ad ſe, ad prandium, ad cœnam vocant.
Ille miſerrimum ſe retur, minimum qui miſit mihi.
Illi inter ſe certant donis: ego hæc mecum muſſito:
Bona mea inhiant: certatim dona mittunt & munera.
PA. Nimis bona ratione, nimiſque aperta tu multum vides.
Et Tibi Sunt Gemini, & trigemini, ſi te bene habes, filii.
PE. Pol, ſi habuiſſem, ſatis cepiſſem miſeriarum e liberis.
Cenſerem emori: cecidiſſetne ebrius, aut de equo uſpiam;
Metuerem, ne ibi defregiſſet crura aut cervices ſibi.
Tum ne uxor mihi inſignitos pueros pariat poſtea,
Aut varum, aut valgum, aut compernem, aut pætum, aut broncum filium.
PA. Huic Homini dignum eſt divitias eſſe, & diu vitam dari;
Qui & rem ſervat, & qui benè habet, ſuiſque amicis vult bene.
PL. O lepidum caput! ita me Dii Deæque ament, æquum fuit
Deos paraviſſe, uno exemplo ne omnes vitam viverent:
Sicuti merci pretium ſtatui, pro virtute ut veneat:
Quæ improba eſt, pro mercis vitio dominum pretio pauperet:
Itidem divos diſpertiſſe vitam humanam æquum fuit.
Qui lepidè ingeniatus eſſet, vitam longinquam darent:
Qui improbi eſſent & ſceleſti, iis adimerent animam citò.
Si hoc paraviſſent, homines eſſent minus multi mali.

Et

Et minus audacter ſceleſta facerent facta: & poſtea
Qui probi homines eſſent, eſſet his annona vilior.
PE. Qui Deorum conſilia culpet, ſtultus inſcitusque ſit,
Quique eos vituperet. nunc jam iſtis rebus deſiſti decet.
Nunc volo obſonare benè ut hoſpes, te virtute ex tua
Meæ domi accipiam benignè, lepidè, & lepidis victibus.
PL. Nihil me pœnitet jam quanto ſumtui fuerim tibi.
Nam Hospes Nullus tam in amici hoſpitium divorti poteſt,
Quin ubi triduum continuum fuerit, jam odioſus ſiet.
Verùm ubi dies decem continuos immorabitur,
Tametſi dominus non invitus patitur, ſervi murmurant.
PE. Servientes ſervitutem ego ſervos introduxi mihi,
Hoſpes, non qui mihi imperarent, quibus ego eſſem obnoxius:
Si illis ægre eſt, mihi quod volupe eſt, meo remigio rem gero.
Tamen id quod odioſum eſt, faciundum cum malo atq; ingratiis:
Nunc, quod occepi, obſonatum pergam. PL. ſi certum eſt tibi,
Cõmodũ obſona, ne magno ſumptu: mihi quidvis ſat eſt.
PE. Quin tu iſtanc orationem hinc veterem atque antiquam amoves.
Nam proletario ſermone nunc quidem, hoſpes, utere.
Nam ii ſolent, quando accubuêre, ubi cœna appoſita eſt, dicere:
Quid opus fuit hoc, hoſpes, ſumtu tanto noſtra gratia?
Inſaniviſti herclè: nam idem hoc hominibus ſat erat decem.
Quod eorum cauſa obſonatum eſt, culpant; & comedunt tamen.
PA. Fit pol illud ad illud exemplum. ut doctè & perſpectè ſapit!

PE. Sed iidem homines nunquam dicunt qu poſitum eſt ampliter,
Jube illud demi: tolle hanc patinam: remo nihil moror:
Aufer illam offam penitam: probus hic con
Remove, abi aufer. neminē eorū hæc aſſever
Sed percelluntſe, & procumbunt dimidiati, tunt.
PA. Bonos bene ut malos deſcripſit mores. PE
Partem dixi, atque otium rei ſi ſit, poſſim ex
PA. Igitur id, quod agitur hic primum præ
Nunc huc animum advertite ambo. mihi op tua,
Periplectomene: nam ego inveni lepidam ſyc
Qui admutiletur Miles uſque cæſariatus: atq
Huic amanti ac Philocomaſio hanc efficiamus
Ut hic eam adducat, abeatque. PE. dari iſtan volo.
PA. At ego mihi annulum dari iſtum tuum vo ad rem uſui eſt?
PA. Quando habebo, igitur rationem mearu rum dabo.
PE. Utere, accipe. PA. accipe à me rurſum ratio
Quam inſtitui. PL. perpurgatis ambo damus auribus:
PA Herus meus ita magnus mœchus mulier neminem
Fuiſſe æquè, neq; futurum credam. PE. credo
PA. Itaque Alexandri præſtare prædicat form
Itaq; omnis ſe ultrò ſectari in Epheſo memorat
PE. Edepol quin te de iſto multi cupiunt non n
Sed ego ita eſſe, ut dicis, teneo pulchrè. proi ſtrio,
Quàm potes, tam verba confer maxime ad com

PA. Ecquam tu potes reperire forma lepida mulierem,
Cui facetiarum cor corpusque ſit plenum & doli?
PE. Ingenuamne, an libertinam? PA. æquè iſtuc facio, dummodo
Eam des, quæ ſit quæſtuoſa, quæ alat corpus corpore:
Cuique ſapiat pectus: nam cor non poteſt, quod nulla habet.
PE. Lautam vis, an quæ nondum ſit lauta? PA. ſiccam, ſuccidam,
Quàm lepidiſſimā potes, quamq; adoleſcentē maxume.
PE. Habeo eccillam meam clientam, meretricem adoleſcentulam.
Sed quid eâ uſus eſt? PA. ut ad te eam jam deducas domum.
Utiq; eam huc ornatam adducas matronarum modo:
Capite compto, crines vittasque habeat, aſſimuletque ſe
Tuam eſſe uxorem. ita præcipiendum eſt. PL. erro, quā inſiſtas viam.
PA. At ſcietis. ſed ecqua ancilla eſt illi? PE. eſt primaria
PA. Ea quoque opus eſt ita præcipito mulieri, atque ancillulæ,
Ut ſimulet ſe tuam eſſe uxorem, & deperire hunc Militē.
Quaſique hunc annulum aviæ ſuæ ancillæ dederit: ea porrò mihi,
Militi ut darem: quaſique ego rei ſim interpres. PE. audio
Ne me ſurdum verbera. PA. ſi audis, ego rectè Militi
Dabo: à tua mihi uxore dicam delatum & datum,
Ut ſeſe ad eum conciliarem. ille ejuſmodi eſt, cupie[illegible] miſer.
Qui, niſi adulterio, ſtudioſus rei nullæ aliæ eſt, improb[illegible]
PE. Non potuit reperire, ſi ipſi Soli quærendas dares,
Lepidiores duas ad hanc rem, quam ego dabo. habe a[illegible]mum bonum.

PA. Ergo accurato & properato opus eſt. nunc tu auſculta, Pleuſides.
PL. Tibi ſum obediens hoc facto. PA. Miles domum ubi advenerit,
Memineris ne Philocomaſium nomines. PL. quam nominem?
PA. Glyceram. PL. nempe eandem, quæ dudum conſtituta eſt. PA. pax, abi.
PL. Meminero, ſed quid meminiſſe id refert hanc ad rem tamen?
PA. Ego enim dicam tum, quando uſus poſcet. interea tace.
Ut nunc etiam hic agit, actutum partes defendat tuas.
PL. Ego eo intrò igitur. PA & præcepta ſobriè ut cures face.

ACTUS III. SCENA II.

PALÆSTRIO, LUCRIO puer.

QUANTAS res turbo! quantas moveo machinas!
Eripiam ego hodiè concubinam Militi,
Si centuriati benè ſunt manipulares mei.
Sed illum vocabo heus Sceledre. niſi negotium,
Progredere ante ædis: te vocat Palæſtrio.
LU. Non operæ eſt Sceledro. PA. quid jam? LU. ſorbet dormiens.
PA. Quid? ſorbet? LU. illud ſtertit volui dicere.
Sed quia conſimile eſt, quòd ſtertas? quaſi ſorbeas.
PA. Eho non dormit Sceledr' intus? LU. non naſo quidē:
Nam eo magnum clamat. tetigit calicem clanculum.
Demiſit nardini unam amphoram cellarius.
PA. Eho tu ſceleſte, qui illi ſuppromus es, eho!
LU. Quid vis? PA. qui libitum eſt illi condormiſcere?
LU. Oculis opinor. PA. non te iſtuc rogito ſcelus.
Procede huc: periiſti jam niſi verum ſcio.
Promiſiſti tu illi vinum? LU. non promſi. PA. negas?

LU.

LU. Nego herclè verò: nam ille vetuit dicere,
Neque equidem heminas octo exprompſi in urceum.
Neque ille hic calidum exbibit in prandium.
PA. Neque tu bibiſti? LU. dii me perdant, ſi bibi,
Si bibere potui. PA. quî jam? LU. quia enim obſorbui.
Nam nimis calebat, amburebat gutturem.
PA. Alii ebri ſunt, alii poſcam potitant.
Bono ſupprome & promo cellam creditam!
LU. Tu herclè idem faceres, ſi tibi eſſet credita:
QUONIAM æmulari non licet, nunc invides.
PA. Eho an nunquam prompſit antehac? reſponde, ſcelus.
Atque ut ſcire poſſis, edico tibi,
Si falſa dixis corio excruciabere.
LU. Ita verò, ut tu ipſe me dixiſſe dictites:
Poſtea ſagina ego ejiciar cellaria,
Ut tibi qui promat, alium ſuppromum pares.
PA. Non edepol faciam, age loquere audacter mihi.
LU. Nunquam edepol vidi promere. verum hoc erat:
Mihi imperabat, ego promebam poſtea.
PA. Hui! illecebroſe! capite ſiſtebas cadum?
LU. Non herclè tam iſtoc validè caſabant cadi,
Sed in cella eſt paulum nimis loculi lubrici,
Ibi erat bilibris aqualis, hîc propter cados.
Ea ſæpè decies complebatur die.
Eam plenam atque inanem fieri maximam
Vide. bacchabatur hama, caſabant cadi.
PA. Abi,abi intrò jam vos in cella vinaria
Bacchanal facitis, jam herclè ego herum adducam à foro.
LU. Perii, excruciabit me herus, domum ſi venerit,
Quum hæc facta ſcibit, quia ſibi non dixerim.
Fugiam herclè aliquò, atque hoc in diem extollam malũ.
Ne dixeritis huic, obſecro voſtram fidem.
PA. Quò te agis? LU. miſſus ſum aliò: jam huc revenero.

PA. Quis miſit? LU Philocomaſium. PA abi, actutum redi.
LU. Quæſo tamen tu meam partem infortunii,
Si dividetur, me abſente accipito tamen.
PA. Modò intellexi, quam rem mulier geſſerit:
Quia Sceledrus dormit, hunc ſubcuſtodem ſuum
Foris ablegavit, dum eapſe huc tranſiret. placet.
Sed Periplectomenes, quàm ei mandavi, mulierem
Nimis lepida forma ducit. dii hercle hanc rem adjuvant.
Quàm dignè ornata incedit, haud meretricie!
Lepidè hoc ſuccedit ſub manus negotium.

ACTUS III. SCENA III.

PERIPLECT. MILPHIDIPPA, ACROTELEUTIUM, PALÆSTRIO.

REM omnem Acroteleutium tibi, tibique, mea Milphidippa,
Domi demonſtravi ordine, hanc fabricam fallaciasque
Minus ſi tenetis, denuò volo percipiatis planè.
Satis ſi intelligitis, aliud eſt quod potius fabulemur.
AC. STULTITIA atque inſipientia inſulſa atque maxima hæc ſit,
Me ire in opus alienum, aut tibi meam operā pollicitari,
Si ea in opificina neſciam aut mala eſſe aut fraudulenta.
PE. At melius eſt monerier. AC. meretricē commoneri,
Quàm ſanē magni referat, mihi clam eſt! quin ego me fruſtro,
Poſtquam adbibêre aures meæ tuam moram orationis.
Tibi dixi, Miles quemadmodum potis eſſet deaſciari.
PE. At NEMO SOLUS SATIS SAPIT. nam ego multos ſæpè vidi
Regionem fugere conſilii, priuſquam repertā habuere.
AC. SI QUID faciundum eſt mulieri malè atque malitioſè,

Ea

Ea ſibi immortalis memoria eſt meminiſſe & ſempiterna:
Sin benè quid aut fideliter faciundum eſt, eò deveniunt,
Obliviosæ extemplo uti fiant, meminiſſe nequeunt.
PE. Ergo iſtuc metuo, quò venit vobis faciundum utrumque:
Nam id proderit mihi, malitia malè quod facietis ambæ.
AC. Dum ne inſcientes quid bonum faciamus, ne formida,
Mala nulla meretrix eſt ne pave, pejora ubi conveniunt.
PE. Ita vos decet. conſequimini. PA. ceſſo ego illis obviam ire.
Venire ſalvum gaudeo. lepido hercle ornatu incedit.
PE. Benè oportuneque obviam es, Palæſtrio. hem tibi aſſunt,
Quas me juſſiſti adducere, & quo ornatu, PA. heus noſter eſto.
Palæſtrio Acroteleutium ſalutat. AC. quis hic amabo eſt,
Qui tam pro nota me nominat? PE. hic noſter architectus eſt.
AC. Salve architecte. ſalva ſis ſed dic mihi, ecquid hic te
Oneravit preceptis? PE. probè meditatam utramq; duco
PA. Audire cupio, quemadmodum. ne quid peccetis paveo.
PE At tua præcepta: de meo nihil his novum appoſivi.
AC. Nempe ludificari Militem tuum herum vis? PA. elocuta es.
AC. Lepidè & ſapienter, commode & facetè res parata eſt,
PA. Atque hujus uxorē eſſe te volo aſſimulare. AC. fiet.
PA. Quaſi Militi animum adjeceris, ſimulare AC. ſic futurum eſt.
PA. Quaſique res per me interpretem, & tuam ancillam (geratur.
AC. Bonus vates poteras eſſe. nam quæ ſunt futura, dicis.

PA. Quaſique annulum hunc ancillula tua abs te detulerit ad me,
Quem ego Militi darem tuis verbis. AC. nunc vera dicis.
PE. Quid iſtis nunc memoratis opus eſt, quæ commeminere? AC. meliu'ſt.
Nam, mi patrone, hoc cogitato: UBI PROBUS EST architectus,
Benè lineatam ſi ſemel carinam collocavit,
Facile eſſe navem facere, ubi fundata & conſtituta eſt.
Nunc hæc carina ſatis profundata benè ſtatuta eſt.
Aſſunt fabri architectique à me, à te haud imperiti.
Si non nos materiarius remoratur, quod opu'ſt, qui det,
Novi indolem noſtri ingenii; citò erit parata navis.
PA. Nempe tu noviſti Militem meum herum? AC. rogare mirum eſt,
Populi odium quin noverim? * magnidicum, cincinnatum,
Mœchum unguentatum. PA. num ille etiam te novit? AC. nunquam vidit.
Qui noverit me, quis ego ſim? PA. nimis lepidè fabulare.
Eò potuerit lepidius pol fieri. AC. potine ut hominem
Mihi des? quieſcas cætera. ni ludificata lepidè
Ero, culpam omnem in me imponito. PA. agite intrò, abite,
Inſiſtite hoc negotium ſapienter. AC. alia cura.
PA. Age, Periplectomene, has nunc jam duc intrò, ego ad forum illum
Conveniam, atque illi hunc annulum dabo, atque prædicabo
A tua uxore mihi datum eſſe, eamque illum deperire.
Hanc ad nos, cum extemplò à foro veniemus, mittito tu.
Quaſi clanculum ad me miſſa ſit. PE. faciemus. alia cura.

PA.

PA. Vos modò curare. ego illum probè jam oneratum huc accibo.
PE. Benè ambula, bene rem gere. at egone hoc ſi efficiam planè,
Ut concubinam Militis meus hoſpes habeat hodie,
Atq; hinc Athenas abeat, hodie hunc ſi dolum dolamus,
Quid tibi ego mittam muneris? AC. datne ab ſe mulier operam?
PA. Lepidiſſimè & comiſſimè. AC. confido confuturum
Ubi facta erit collatio noſtrarum malitiarum,
Haud vereor, ne nos ſubdolâ perfidiâ pervincamur.
PE. Abeamus ergo intrò, hæc uti meditemur cogitatè,
Ut accuratè & commodè, hoc quod agendum eſt, exequamur:
Ne quid, ubi Miles venerit, titubetur. AC. tu morare.

ACTUS VI. SCENA I.

Pyrgopolinices, Palæstrio.

Voluptas Est quod agas, ſi id procedit lepidè ex ſententia,
Nam ego hodiè ad Seleucum regem miſi paraſitum meũ,
Ut latrones, quos conduxi, hinc ad Seleucum duceret,
Qui ejus regnum tutarentur, mihi dum fieret otium.
PA. Quin tu tuam rem cura potiꝰ, quam Seleuci: quæ tibi
Conditio nova & luculenta fertur per me interpretem?
PY. Imò omnes res poſteriores pono, atq; operã do tibi.
Loquere: aures meas profectò dedo in ditionem tuam.
PA. Circumſpicito dum, ne quis noſtro hic anceps ſermoni fiet.
Nam hoc negotii clandeſtinò ut agerem, mandatum'ſt mihi.
PY. Nemo adeſt. PA. hunc arrabonem amoris primum à me accipe.
PY. Quid hic? unde eſt? PA. à luculenta atque à feſtiva fœmina.

Quæ te amat, tuamque expediſſet pulchram pulchritudinem,
Eius nunc mihi annulum ad te ancilla porrò ut deferrem dedit.
PY. Quid? ea ingenuan' an feſtuca facta è ſerva libera eſt?
PA. Vah, egone ut ad te ab libertina eſſe auderem internuncius,
Qui ingenuis ſatis reſpondere nequeas cupidis tui!
PY. Nupta ea eſt, an vidua? PA. & nupta & vidua PY. quo pacto potis
Vidua & nupta eſſe eadem? PA. quia adoleſcens nupta eſt cum ſene.
PY. Euge. PA. lepida & liberali forma eſt. PY. cave mendacium.
PA. Ad tuam formam illa una digna eſt. PY. hercle pulchram prædicas.
Sed quis ea eſt? PA. ſenis huius uxor. Periplectomeni in proximo,
Ea demoritur te, atq; ab illo incipit abire: odit ſenem,
Nunc te orare atque obſecrare iuſſit, uti tui copiam
Sibi poteſtatemque facias. PY. cupio hercle equidem, ſi illa vult.
PA. Quæ cupit! PY. quid illa faciemus concubina, quæ domi eſt?
PA. Quin tu illam iube abs te abire, quo lubet: ſicut ſoror
Eius gemina venit Epheſum, & mater, arceſſuntq; eam,
PY. Ain tu? advenit Epheſum mater eius? PA. aiunt, qui ſciunt.
PY. Hercle occaſionem lepidam, ut mulierem excludam foras.
PA. Imò vin' tu lepidè facere? PY. loquere, & conſilium cedò.
PA. Vin tu illam actutũ amovere, à te ut abeat per gratiam?

PY. Cupio. PA. tum te hoc facere oportet, tibi divitiarũ affatim eſt:
Jube ſibi aurum atque ornamenta, quæ illi inſtruxiſti mulieri,
Dono habere, auferreque abs te quò lubeat ſibi.
PY. Placet ut dicis, ſed ne iſtanc amittam, & hæc mutet fidem,
Vide modò. PA. vah delicatus, quæ te tanquam oculos amet.
PY. Venus me amat. PA. ſt! tace. aperiuntur fores: concede huc clanculum.
Hæc celox illius eſt, quæ hic egreditur internuncia.
PY. Quæ hæc celox? PA. ancillula illius eſt, quę hic egreditur foràs,
Quæ annulum iſtunc attulit, quem tibi dedi. PY. edepol hæc quidem
Bellula eſt. PA. pithecium hæc eſt præ illa & ſpinturniciũ.
Viden' tu illam oculis venaturam facere, atque aucupiũ auribus?

ACTUS IV. SCENA II.

MILPHIDIPPA, PYRGOPOLINICES, PALÆSTRIO.

Jam eſt ante ædis circus, ubi ſunt ludi faciendi mihi.
Diſsimulabo, hoc quaſi non videam, neque eſſe hîc etiam dum ſciam,
PY Tace: ſubauſcultemus, ecquid de me fiat mentio.
MI. Num quis nam hîc prope adeſt, qui rem alienam potius curet quàm ſuam?
Qui aucupet me quid agam? qui de veſperi vivat ſuo?
Eos nunc homines metuo mihi ne obſint, neve obſtent uſpiam,
Domo ſi ibit, ac dum huc tranſibit, quæ huius cupiens corporis eſt,
Quæ amat hunc hominem nimium lepidum & nimia pulchritudine

Militem Pyrgopolinicem. PY. ſatin' hæc quoque me deperit:
Meam laudat ſpeciem. edepol hujus ſermones haud cinerem quæritant.
PA Quo argumento? PY. quia enim loquitur lautè & minimè ſordidè:
Tum autem illa ipſa eſt nimium lepida, nimiſque nitida fœmina.
Herclè verò jam allubeſcit primulum, Palæſtrio.
PA. Priuſne, quàm illam oculis? PY. tuis video id, quod credo tibi.
Quid illa autem abſens, cùm hæc locuta ſubigit me ut amem' PA. herclè hanc quidem
Nihil tu amaſſis. mihi hæc deſponſata'ſt: tibi ſi illa hodiè nupſerit,
Ego hanc continuò uxorem ducam. PY. quid ergo hanc dubitas colloqui?
PA. Sequere hac me ergo. PY. pediſſequus tibi ſum MI. utinam, cujus cauſa
Foràs ſum egreſſa, conveniendi mihi poteſtas eveniat?
PA. Erit, & tibi exoptatum obtinget: bonum habe animũ ne formida:
Homo quidam eſt, qui ſcit, quod quæris, ubi ſit. MI. quidem ego hìc audio?
PA. Socium tuorum conſiliorum, & participem conſiliarium.
MI. Tum pol ego, id quod celo haud celo. PA. imò ita, etiamſi non celas.
MI. Quo argumento? PA. inſidos celas: ego ſum tibi (firma fide
MI. Cedò ſignum, ſi harunc Baccharum es. PA. amat mulier quædam quendam.
MI. Pol iſtuc quidem multæ. PA. at non multæ de digito donum mittunt.
MI. Enim cognovi nunc. feciſti modò mihi ex proclivo *palam rem.*

Sed

Sed hic nunquis adeſt? PA. vel adeſt, vel non. MI. cedò te mihi ſolæ ſolum.
PA. Brevin' an longinquo ſermone? MI. tribus verbis. PA. jam ad te redeo,
PY. Quid ego hic aſtabo tantiſper cum hâc formâ & factis ſic fruſtra?
PA. Patere, atque aſta. tibi hanc ego do operam. PY. properando excrucior.
PA. Pedetentim túte hæc ſcis, tractari ita ſolere haſce hujuſmodi merces.
PY. Age, age, ut tibi maximè concinnum eſt. PA. nullum eſt hoc ſtolidius ſaxum,
Redeo ad te, quid me voluiſti? MI. quo pacto hoc dudum accepi.
Iſtuc fero ad te conſilium. PA. quaſi hunc depereat. MI teneo iſtuc.
PA Collaudato formam & faciem, & virtutes commemorato.
MI. Ad eam rem habeo omnem aciem, tibi ut dudum demonſtravi.
Tu cætera cura & contempla, & de meis venator verbis
PY. Aliquam mihi partem hodiè operæ des denique: jam tandem ades illicò
PA. Aſſum: impera, ſi quid vis. PY. quid hæc narrat tibi? PA. lamentari
Ait illam miſeram, cruciari, & lacrumantem ſe afflictare.
Quia tis egeat. quia te careat, ob eam rem huc ad te miſſa'ſt.
PY. Jube adire. PA. at ſcin', quid tu facias? face te faſtîdii plenum,
Quaſi non lubeat. me inclamato, quia ſic te vulgo vulgem.
PY. Memini, & præceptis parebo. PA. voco ergo hanc, quæ te quærit?

PY. Adeat, ſi quid vult. PA. ſi quid vis, adi mulier. MI. Pulcher ſalve.
PY. Meum cognomentum quis commemoravit? Dii tibi dent' quæ optes.
MI. Tecum ætatem exigere ut liceat. PY. nimium optas. M. non me dico,
Sed heram meam, quæ te demoritur. PY. multæ aliæ idem iſtunc cupiunt,
Quibus non eſt copia. MI. ecaſtor haud mirum, ſi te habeas carum
Hominem tam pulchrum, & præclarâ virtute & formâ & factis.
Ecquis dignior fuit, homo qui eſſet? PA. non hercle humanum eſt ergo:
Nam vulturio plus humani credo eſt. PY. magnum me faciam
Nunc, quoniam illæc me collaudat. PA. viden' ignavum, ut ſeſe inferat!
Quin tu huic reſponde? hæc illæc eſt ab illâ quam dudũ.
PY. Quânam ab illarum? nam ita me occurſant multæ: meminiſſe haud poſſum.
MI. Ab illa, quæ digitos deſpoliat ſuos, & tuos digitos decorat.
Nam hunc annulum ab tui cupiente huc detuli huic, qui porro.
PY. Quid nunc tibi vis, mulier? memora. MI. ut, quæ te cupit' eam ne ſpernas.
Quæ per tuam nunc vitam vivit. ſit, nec ne ſit, ſpes in te uno eſt.
PY. Quid nunc vult? MI. te compellare, & complecti, & contrectare.
Nam niſi tu illi fers ſuppetias, jam illa animum deſpondebit.
Age, mi Achilles, fiat quod te oro, ſerva illam pulchram *pulchrè*:

Ex-

Exprome benignum ex te te ingenium, urbicape occiſor regum.
PY. Heu hercle odioſas res! quoties hoc tibi, verbero, ego interdixi,
Meam ne ſic vulgo pollicitetis operam? PA. audin' tu mulier?
Dixi hoc tibi dudum, & nunc dico: niſi huic verri affertur merces,
Non hic ſuo ſeminio quamque porculam impertiturus eſt.
MI. Dabitur quantum ipſus pretii poſcet. PA. talentum Philippum huic opus auri eſt.
Minus ab nemine accipiet. MI. heu ecaſtor nimis vile eſt tandem.
PY. Non mihi avaritia unquam innata eſt. ſatis eſt divitiarum.
Plus mihi auri mille eſt modiorum Philippei. PA. præter theſaurum.
Tum argenti montes non maſſas habet. Ætna non æquè alta eſt.
ME. heu ecaſtor hominem perjurum. PA. ut ludo? MI. quid ego? ut ſublecto os? PA. ſcitè.
MI. Sed amabo, mitte me actutum. PA. quin tu huic reſpondes aliquid,
Aut facturum, aut non facturum. qui illam miſeram animi excrucias,
Quæ nunquam malè de te merita eſt? PY. at jube eampſe exire huc ad nos.
Dic me omnia quæ vult facturum. MI. facis nunc ut facere æquum;
Quom quæ vult, eadem tu vis. PA. non hic inſulſum habet ingenium:
MI. Quumque me oratricem haud ſpreviſti, ſiviſtique exorare ex te,

Q

Quid eſt? ut ludo! PA. nequeo hercle quidem riſu me admoderarier.
Ob eam cauſam huc abs te averti. PY. non edepol tu ſcis mulier,
Quantum ego honorem nunc illi habeo. MI. ſcio, & iſtuc illi dicam,
PA. Contrà auro alii hanc vendere potuit operam. MI. iſtuc pol tibi credo.
PA. Meri bellatores gignuntur; quas hic prægnantes fecit,
Et pueri annos octingentos vivunt. MI. væ tibi nugator.
PY. Quin mille annorum perpetuò vivunt, ab ſeculo ad ſeclum.
PA. Eò minus dixi, ne hæc cenſeret me advorſum ſe mentiri.
MI. Perii, quot hic ipſe annos vivet, cujus filii tàm diu vivunt?
PY. Poſtriduo natus ſum ego, mulier, quàm Juppiter ex Ope natus eſt.
PA. Si hic pridie natus foret, quam ille eſt, hic haberet regnum in cœlo.
MI. Jam jam ſat amabo eſt ſinite abeam, ſi poſſum, viva à vobis.
PA. Quin ergo abis, quando reſponſum eſt. MI. Ibo atq; illam huc adducam.
Quam propter opera eſt mihi. nunquid vis? PY. ne magis ſim pulcher, quàm ſum:
Ita me mea forma ſollicitum habet. PA. quid hîc nunc ſtas, quin abis? MI. abeo.
PA. Atque adeo, audin' tu? dicito doctè & cordatè. MI. ut cor ei ſaliat.
PA. Philocomaſio dic ſi eſt hic, domum ut tranſeat: hunc hîc eſſe.
MI. Hic cum meâ eſt herâ, clàm noſtrum hunc ſermonem *ſublegerunt*,

PA.

PA. Lepidè factum eſt: jam ex ſermone hoc gubernabunt doctius porrò

Rem. MI. me morare. PA. abeo; neque te moror, neque te tango, neque te. taceo.

PY. Jube maturatè illam exire huc. jam iſti rei prævortemur.

ACTVS IV. SCENA III.

PYRGOPOLINICES, PALÆSTRIO.

QUID mihi nunc autor es, ut faciam, Palaſtrio,
De concubina? nam nullo pacto poteſt
Prius hæc in ædes recipi, quàm illam omiſerim.
PA. Quid me conſultas, quid agas? dixi equidem tibi,
Quo pacto id fieri poſſit clementiſſimè.
Aurum atque veſtem omnem muliebrem habeat ſibi,
Quæ illi inſtruxiſti: ſumat, habeat, auferat.
Dicaſque tempus maximum eſſe, ut eat domum:
Sororem geminam adeſſe & matrem, dicito,
Quibus concomitata rectè deveniat domum.
PY. Qui tu ſcis eas adeſſe? PA. quia oculis meis
Vidi hic ſororem eſſe ejus PY. convenitne eam?
PA. Convenit. PY. ecquid fortis viſa eſt? PA. omnia
Vis obtinere. PY. ubi matrem eſſe ajebat ſoror?
PA. Cubare in navi lippam atque oculis turgidis,
Nauclerus dixit, qui illas advexit mihi.
Is ad hos nauclerus hoſpitio divortitur.
PY. Quid is? ecquid fortis? PA. abi ſis hinc: nam tu quidem
Ad equas fuiſti ſcitus admiſſarius,
Qui conſectare quà mares, quà fœminas.
PY. Hoc age nunc. PA. iſtuc. PY. quod das conſilium mihi:
Te cum illâ verba facere de iſtâ re volo;
Nam cum illâ ſanè congruus ſermo tibi.

PA

PA. Quin potius, quum túte ades, tuam rem túte agas.
Dicas uxorem tibi neceſſum eſſe ducere,
Cognatos perſuadere, amicos cogere.
PY. Itáne tu cenſes? PA. quid ego ni ita cenſeam?
PY. Ibo igitur intrò: tu hic ante ædis interim
Speculare, ut ubi illæc prodeat, me provoces.
PA. Tu modò iſtuc cura, quod agis. PY. curatum id quidem eſt.
Quin ſi voluntate nolet, vi extrudam foris.
PA. Iſtuc cave faxis: quin potius per gratiam
Bonam abeat abs te, atque illæc, quæ dixi, dato,
Aurum, ornamentaque, quæ illi inſtruxiſti, ferat.
PY. Cupio hercle. PA. credo te facilè impetraſſere.
Sed abi intrò, noli ſtare. PY. tibi ſum obediens.
PA. Nunquid videtur demutare, atque uti ego
Dixi eſſe vobis dudum hunc mœchum Militem?
Nunc ad me ut veniat, uſu'ſt, Acroteleutium
Ancillulaque ejus & Pleuſides, prò Juppiter,
Satin' ut commoditas uſquequaque me adjuvat!
Nam quos videre exoptabam me maximè,
Unà exeunteis video hinc è proximo.

ACTUS IV. SCENA IV.

ACROTELEUTIUM, MILPHIDIPPA, PLEUSIDES, PALÆSTRIO.

SEQUIMINI, ſimul circumſpicite, ne quis adſit arbiter.
MI. Neminem pol video, niſi hunc, quem volumus conventum. PA & ego vos.
MI. Quid agis, noſter architecte? PA egóne architectus: vah! MI. quid eſt?
PA. Qui enim non ſum dignus præ te, ut figam palum in parietem.

AC.

AC. Eja verò. PA. nimis facetè, nimiſque facundè mala eſt.
Ut lepidè detruncavit Militem! AC. at etiam parùm.
PA. Bono animo es, negotium omne jam ſuccedit ſub manus.
Vos modò porrò, ut occepiſtis, date operam adjutabilem.
Nam ipſe Miles concubinam intrò abiit oratum ſuam,
Ab ſe ut abeat cum ſorore & matre Athenas. AC eu, probè!
PA. Quin etiam aurum atque ornamenta, quæ ipſe inſtruxit, mulieri
Omnia dat dono, ſe ut abeat: ita ego conſilium ei dedi.
PL Facilè iſtuc quidem eſt, ſi & illa volt, & illa autem cupit.
PA. Non tu ſcis, CUM EX ALTO puteo ſurſum ad ſummum aſcenderis,
Maximum periculum inde eſſe, à ſummo ne rurſum cadas?
Nunc hæc res apud ſummum puteum geritur: ſi præſenſerit
Miles, nihil hinc ferri poterit. hujus nunc quàm maximè
Opus eſt dolis. PL. domi eſſe ad eam rem video ſilvæ ſatis:
Mulieres tres, quartus tute es, quintus ego, ſextus ſenex.
PA Quot apud nos fallaciarum eſt exciſum! certò ſcio
Oppidum quodvis videtur poſſe expugnari dolis.
Date modò operam. AC. id nos ad te, tu ſi quid velles, venimus.
PA. Lepidè facitis. nunc hanc tibi ego impero provinciam.
AC. Impetrabis, Imperator, quod ego potero, quod voles.
PA. Militem lepidè & facetè & lautè ludificarier

Ve

Volo. AC. voluptatem mecaſtor mihi imperas. PA. & ſcin' tu quemadmodum?
AC. Nempe ut aſſimulem me amore iſtius differri. PA. rem tenes.
AC Quaſique iſtius cauſâ amoris ex hoc matrimonio
Abierim, cupiens iſtius ſummè nuptiarum. PA. ordine is:
Niſi modò unum hoc: haſce etiam ædes dicas dotalis tuas:
Hinc ſenem abs te abiiſſe, poſtquam feceris divortium:
Ne ille mox vereatur introire in alienam domum.
AC. Benè mones. PA. ſed ubi ille exierit intus, iſtic te procul
Ita volo aſſimulare, præ illius formâ, quaſi ſpernas tuam,
Quaſique ejus opulentitatem reverearis, & ſimul
Formam amœnitatis illius, faciem, pulchritudinem
Collaudato. ſatin' præceptum'ſt? AC. teneo ſatin' eſt, ſi tibi
Meum opus ita dabo expolitum, ut improbare nō queas?
PA. Sat habeo. nunc tibi viciſſim quæ imperabo. PL. dicito.
PA. Quàm extemplò erit factum, ubi intrò hæc abierit, tu illico
Facito ut venias huc ornatus ornatu nauclerico,
Cauſiam habeas ferrugineam, culcitam ob oculos laneam,
Palliolum habeas ferrugineum: (nam is colos thalaſſicu'ſt)
Id erit connexum in humero lævo, expapillato brachio,
Præcinctus, atq; aſſimulato quaſi gubernator ſies.
Atque apud hunc ſenem omnia hæc ſunt: nam is piſcatores habet.
PL. Quid? ubi ero exornatus, quin tu dicis, quid facturus ſim?

PA.

. Huc venito, & matris verbis Philocomaſium arceſſito,
, ſi itura Athenis eſt eat tecum ad portum citò:
que ut jubeat, ferri in navim, ſi quid imponi velit.
i eat, te ſoluturum eſſe navim: ventum operam dare.
. Satis placet pictura, perge. PA. ille extemplò illam hortabitur
eat, ut properet, ne ſit matri moræ. PL. multimodis ſapis.
. Ego iſti dicam, ut me adjutorem, qui onus feram ad portum roget.
jubebit me ire cum illâ ad portum: ego adeò, ut tu ſcias.
orſus Athenas protinus abibo tecum. PL. atque ubi illò veneris,
iduum unum ſervire nunquam te, quin liber ſis, ſinã.
. Abi citò, atque orna te. PL. nunquid aliud? PA. hæc ut memineris.
. Abeo. PA &. vos abite hinc intrò actutum. nam illum hinc ſat ſcio
n exiturum eſſe intus. AC. celebre apud nos imperiũ tuum eſt.
. Agite, abſcedite ergo: ecce autem commodò aperitur foris.
atus exit, impetravit, inhiat, quod nuſquam, eſt miſer.

ACTUS IV. SCENA V.

PYRGOPOLINICES, PALÆSTRIO.

IQD volui, ut volo, impetravi per amicitiam & gratiã
hilocomaſio. PA. quid nam te intus fuiſſe tam dicam diu?
. Nunquam ego me tam ſenſi amari, quàm nunc ab illâ muliere.
. Quid jam? PY. ut multa verba fecit, ut lenta materies fuit!

Verum

Verùm poſtremò impetravi ut volui, donavique ei
Quæ voluit, quæ poſtulavit: te quoque ei dono dedi.
PA. Etiam me? quomodo ego vivam ſine te? PY. age, es bono animo,
Idem ego te liberabo. nam ſi poſſet ullo modo
Impetrari ut abiret, ne te abduceret, operam dedi:
Verùm oppreſſit. PA. Deos ſperabo, teque poſtremò, tamen.
Etſi iſtuc mihi acerbum'ſt, quia hero te carendum eſt optimo,
Saltem id volupe eſt, cùm ex virtute formæ evenit tibi
Meâ operâ ſuper hâc vicinâ, quã ego nunc concilio tibi.
PY. Quid opu'ſt verbis? libertatem tibi ego & divitias dabo,
Si impetras. PA. reddam impetratum. PY. at geſtio. PA. at modicè decet
Moderare animo: ne ſis cupidus. ſed eccam ipſam, egreditur foràs.

ACTUS IV. SCENA VI.

MILPHIDIPPA, ACROTELEUTIUM, PYRGOPOLINICES, PALÆSTRIO.

HERA, eccum præſto Militem. AC. ubi eſt? MI. ad lævam, videto,
Aſpicito limis oculis, ne ille nos ſe videre ſentiat.
AC. Video. edepol nunc nos tempus eſt malas pejores fieri.
MI. Tuum eſt principium. AC. obſecro, tute ipſum conveniſti?
Ne parce voci, ut audiat. MI. cum ipſo pol ſum locuta
Placidè ipſa ut libitum eſt mihi, otioſè meo arbitratu, ut volui.
PY. Audin' quæ loquitur? PA. audio. quàm læta eſt, quia adit ad te!
AC. O fortunata mulier! PY. ut amari videor! PA. dignus es.

AC

AC. Permirum ecaſtor prædicas, te adiſſe atq; exoraſſe.
Per epiſtolam aut per nuncium, quaſi regem, adiri eum ajunt.
MI. Namque edepol vix fuit copia adeundi atque impetrandi.
PA. Ut tu inclitus apud mulieres! PY. patiar, quando ita Venus vult.
AC. Veneri pol habeo gratiam, eandemque & oro & quæſo,
Ut ejus mihi ſit copia quem amo, quemque expeteſſo,
Benignusque erga me ut ſiet, quod cupiam ne gravetur.
MI. Spero ita futurum, quanquam illum multæ ſibi expeteſſent,
Ille illas ſpernit ſegregatque ab ſe omnes, extra te unam.
AC. Ergo iſte metus me macerat, quod ille faſtidioſus eſt,
Ne oculi ejus ſententiam mutent, ubi viderit me.
Atque ejus elegantia meam extemplò ſpeciem ſpernat.
MI. Non faciet, bonum animum modò habeto. PY. ut ipſa ſe contemnit!
AC. Metuo, ne prædicatio tua nunc meam formam exſuperet.
MI. Iſtuc curavi, ut opinione illius pulchrior ſis.
AC. Si pol me ducere nolet uxorem, genua amplectar,
Atque obſecrabo alio modo: ſi non quibo impetrare,
Conſciſcam letum. vivere ſine illo ſcio me non poſſe.
PY. Prohibendam mortem mulieri video, adibon? PA. minimè.
Nam tu te vilem feceris, ſi te ultrò largiere,
Sine ultrò veniat, quæriret, deſideret, te exſpectet.
Summovere iſtam vis gloriam quam habes? cave ſis, faxis.
Nam nulli mortali ſcio obtigiſſe hoc, niſi duobus,

Tibi & Phaoni Lesbio, tàm miſerè ut amarent
AC. Eo intrò. ubi tu: illum evocato foràs, me
dippa.
MI. Imò opperiamur, dum exeat aliquis. AC. d
queo,
Quin eam intrò MI. occluſæ ſunt fores. AC. e
MI. ſana non es.
AC. Si amavit unquam, aut ſi parem ſapientiam
bet ac formam,
Per amorem ſi quid fecero, cleméti animo mihi i
PA. Ut, quæſo, amore perdita eſt hæc miſera?
tuum ſit.
PA. Tace: ne audiat. MI. quid aſtitiſti obſtup
non pultas?
AC. Quia non eſt intus, quem ego volo. PA. q
AC. ſcio edepol, ſcio.
Nam odore naſum ſentiat, ſi intus ſiet. PY. ario
Qui me amat, propterea Venus fecit eam ut div
AC. Neſcio, ubi hic propè adeſt, quem experto
hu! hu! olet profectò.
PY. Naſo pol jam hæc quidem videt plus, quàn
PA. cœca amore eſt.
AC. Tene me obſecro. MI. cur? CA. ne cadam.
ita? AC. quia hìc aſtare
Nequeo, ita animus per oculos meos deſit. MI.
pol
Tu aſpexiſti. AC. ita. MI. non video. ubi eſt? AC
pol, ſi amares.
MI. Non edepol tu illum magis am̃as, quàm̃ eg
per te liceat.
PA. Omnes profectò mulieres te amant, ut
aſpexit.
PY. Neſcio tun' ex me hoc audieris, an non: ne
Veneris.

C. Me Milphidippa, adi, oſecro, & congredere. Py. ut
me veretur!
A. Illa ad nos pergit. MI. vos ego volo. Py. & nos te.
MI. ut juſſiſti.
eram meã eduxi foràs Py. video. MI. jube ergo adire.
. Induxi animum ne oderim, item ut alias, quando
hoc oraſti. (ad te.
II. Verbum hercle facere non potis, ſi acceſſerit prope
um te obtuetur, interim linguam oculi præciderunt.
. Levandum morbum mulieri video. MI. viden' ut
tremit atque ex-
nuit, poſtquam te aſpexit? Py. viri quoque armati
idem iſtuc faciunt:
e tu mirêre plus mulierem. ſed quid vult me facere?
II. Ad ſedeas: tecum vivere vult atque ætatem exige-
re. (endus.
. Egon' ad illam eam, quæ nupta ſit? vir ejus eſt metu-
I. Quin tuâ cauſsâ exegit virum à ſe. Py. quid? quî id
facere potuit?
I. Quia ædes dotales hujus ſunt. Py. itane? MI. ita pol.
Py. jube eam domum ire.
m ego illic ero. MI. vide ne ſis exſpectationi,
e illam animi excrucies. Py. non ero profectò. abite:
MI. abimus.
. Sed quid ego video? PA. quid vides? Py. neſcio quis
eccum incedit.
rnatu quidẽ thalaſſico. PA. jam nos volt hic profectò:
auclerus eſt hic quidem. Py. videlicet arceſſit hanc
hinc. PA. credo.

ACTVS IV. SCENA VII.

USIDES, PALÆSTRIO, PYRGOPOLINICES.

LIUM alio pacto propter amorem ni ſciam
ciſſe multa nequiter, verear magis
e amoris cauſsâ iſtoc ornatu incedere.

Verùm cum multos multa admiſſe acceperim
Inhoneſta, propter amorem, atque aliena a bonis:
Mitto jam, ut occidi Achilles cives paſſus eſt.
Sed eccum Palæſtrionem, ſtat cum milite:
Oratio aliò mihi demutanda eſt mea.
MULIER profectò nata eſt ex ipsâ morâ.
Nam quævis alia quæ mora eſt æquè, morâ
Minor ea videtur, quàm quæ propter mulierem eſt.
Hoc adeò fieri credo conſuetudine.
Nam ego hanc arceſſo Philocomaſium. ſed fores
Pultabo heus ecquis hic eſt? PA. adoleſcens, quid eſt?
Quid tu ais? quid pultas? PL. Philocomaſium quærito,
A matre illius venio: ſi itura eſt, eat:
Omnes moratur: navim cupimus ſolvere.
PY. Jam dudum res parata eſt. heus, Palæſtrio,
Aurum, ornamenta, veſtem, pretioſum omne ut ferat.
Duc adjutores tecum ad navim, qui ferant.
Omnia compoſita ſunt, quæ donavi, ut ferat.
PA. Eò. PL. quæſo hercle propera. PY. non morabitur.
Quid iſtuc, quæſo, quid oculo factum eſt tuo?
PL. Habeo quidem hercle oculum. PY. at lævum dico, PL. eloquar.
Moris cauſsâ hercle iſtoc ego oculo utor minus.
Nam ſi abſtinuiſſem amare, tanquam hoc uterer.
Sed nimis morantur me diu. PY. eccos, exeunt.

ACTUS IV. SCENA XII.

PALÆSTRIO, PHILOCOMASIUM, PLEUSIDES, PYRGOPOLINICES.

QUID modi flendo, quæſo, hodiè facies? PH. quid ego nî fleam?
Ubi pulcherrimè egi ætatem, inde abeo. PA. viden' hominem tibi,
Qui à matre & ſorore venit? PH. video. PY. audiſtin, Palæſtrio?

PA.

PA. Quid vis? PY. quin tu intus jubes efferri omnia, quæ
iſti dedi?
PL. Philocomaſium, ſalve. PH. & tu ſalve. PL. materque
& ſoror.
Tibi ſalutem me juſſerunt dicere. PH. ſalvæ ſient.
PL. Orant te ut eas, ventus operam dum dat, ut velum
explicent.
Nam matri oculi ſi valerent, mecum veniſſet ſimul.
PH. Ibo, quanquam invita facio omnia: pietas ſic cohi-
bet. PL. ſapis.
PY. Si non mecum ætatem egiſſet, hodiè ſtulta viveret?
PH. Iſtuc crucior, à viro me tali abalienarier.
Nam tu quamvis potis es facere uti fluat facetiis:
Et quia tecum eram, propterea animo eram ferocior:
Eam nobilitatem amittendam video. PY. nimium hæ
flet. PH. nequeo,
Cùm te video. PA. habe bonum animum: ſcio ego, &
quid doleat mihi.
Nam nihil miror, ſi libenter, Philocomaſium, hîc eras.
Forma hujus, mores, virtus, animum attinuêre hîc tuũ.
(gimu
Quin ego ſervus, quando aſpicio hunc, fleo, quia dijun
PH. Obſecro licet complecti, priuſquam proficiſco? P..
licet.
PH. O mei oculi, ô anime mi. PA. obſecro tene mulierẽ.
Ne affligatur. PY. quid iſtuc? PA. poſtquam abs te abit,
animo malè.
Factum eſt huic repentè miſeræ PY. accurrite intrò, at
afferte aquam.
PA. Nihil aquam moror. PY. cur? PA. malo merum ne
ipſe interveneris,
Quæſo, dum reſipiſcit. PY. capita inter ſe nimis nexa hi-
ce habent.
Non placet: labra labellis ferruminant. PL. acre malum

Tentabam ſpiraret an non. Py. aurem admotam oportuit.
Pl. Sin' magis vis, ambos mittam. Py. nolo: retineat. Pa. fleo miſer.
Py. Exite, atque efferte huc intus omnia, quæ iſti dedi.
Pa. Etiam nunc ſaluto te, Familiaris, priusquam eo,
Conſervi conſervæque omnes benè valete & vivite.
Benè, quæſo inter vos dicatis & mihi abſenti tamen.
Py. Age Palæſtrio, bono animo es Pa. heu nequeo, quin fleam,
Qvum abs te abeam. Py. fer æquo animo. Pa. ſcio ego, quid doleat mihi.
Ph. Sed quid hoc? quæ res eſt? quid video? lux ſalve.
Pl. Jam reſipiſti? Ph. obſecro, quem amplexa ſum.
Hominem? perii, ſumnè ego apud me? Pl. ne timeas, voluptas mea.
Py. Quid iſtuc eſt negotii? Pa. animus hanc modò hic reliquerat.
Metuoque & timeo, ne hoc tandem propalam fiat nimis.
Py. Quid id eſt? Pa. nos ſecundum ferre nunc per urbem hæc omnia,
Ne quis tibi hoc vitio vortat. Py. mea non illorum dedi.
Parvi ego illos facio: agite, ite cum diis benevolentibus.
Pa. Tuâ ego hoc cauſsâ dico. Py. credo. Pa. jam vale. Py. & tu bene vale.
Pa. Ite citò: jam ego aſſequar vos: cum hero pauca etiam loquar.
Quanquam alios fideliores ſemper habuiſti tibi
Quam me, tamen tibi habeo magnam gratiam rerum omnium:
Et ſi ita ſententia eſſet, tibi ſervire mavelim
Multò, quàm alii libertus eſſe. Py. habe bonum animũ. Pa. heu mihi,
Cùm venit in mentem, ut mores mihi mutandi fient,
Muliebres mores diſcendi, obliviſcendi ſtratiotici.

PY. Fac ſis frugi. PA. jam non poſſum, amiſi omnem lubidinem.
PY. Sequere illos, ne morêre. PA. bene vale. Py. & tu bene vale.
PA. Quæſo, ut memineris, ſi fortè liber fieri occeperim,
Mittam nuncium ad te, ne me deſeras. Py. non eſt meũ.
PA. Cogitato identidem, tibi quàm fidelis fuerim.
Si id facies, tum demum ſcibis, tibi qui bonus ſit, qui malus
Py. Scio & perſpexi ſæpè, verùm cùm antehac, tum hodie maximè.
PA. Scies: imò hodie verum factum faxo pòſt dices magis.
Py. Vix reprimor, quin te manere jubeam. PA. cave iſtuc feceris.
Dicent te mendacem, nec verum eſſe, fide nullâ eſſe te:
Dicant ſervorum præter me eſſe fidelem neminem.
Nam ſi honeſtè cenſeam te facere poſſe, ſuadeam:
Verùm non poteſt: cave faxis. Py. abi, jam patiar quicquid eſt.
PA. Bene vale igitur. Py. ire melius eſt ſtrenuè. PA. etiam nunc vale.
Py. Ante hoc factum hunc ſum arbitratus ſemper ſervum peſſimum.
Eum fidelem mihi eſſe invenio, cùm egomet mecum cogito.
Stultè feci, qui hunc amiſi. ibo hinc intrò nunc jam
Ad amores meos. & ſenſi, hinc ſonitum fecerunt fores.

ACTVS IV. SCENA IX.

PUER, PYRGOPOLINICES.

NE me moneatis: Memini ego officium meum.
Ego jam conveniam illunc: ubi ubi eſt gentium,
Inveſtigabo: operæ ego non parco meæ.
Py. Me quærit illic. ibo huic puero obviam.

PU. Ehem te quæro. ſalve, vir lepidiſſime,
Cumulate commoditate: præter cæteros
Duo di quem curant. PY. qui duo? PU. Mars & Venus.
PY. Facetum puerum. PU. intrò te ut eas obſecrat.
Te volt, te quærit, teque exſpectans deperit:
Amanti fer opem: quid ſtas? quin intrò is? PY. eo.
PU. Ipſus illic ſeſe jam impedivit in plagas.
Paratæ inſidiæ ſunt. in ſtatu ſtat ſenex,
Ut adoriatur mœchum, qui formâ eſt ferox:
Qui omnes ſe amare credit, quæque aſpexerit,
Mulieres: eum odêre quâ viri, quâ mulieres.
Nunc in tumultum ibo: intus clamorem audio.

ACTUS V.

PERIPLEC. PYRGOPOLINICES, CARIO COCUS, SCELEDRUS.

DUCITE iſtum: ſi non ſequitur, rapite ſublimem foràs:
Facite inter terram atque cœlum ut medius ſit, diſcindite.
PY. Obſecro hercle, Periplectomene, te. PE. nequicquam hercle obſecras.
Vide ut iſtic tibi ſit acutus, Cario, culter probè.
CA. Quin jamdudum geſtit mœcho hoc abdomen adimere,
Ut faciam quaſi puero in collo pendeant crepundia.
PY. Perii. CA. haud etiam. numero hoc dicis jamne in hominem involo?
PE. Imò etiam priùs verberetur fuſtibus. CA. multum quidem.
PE. Cur es auſus ſubagitare alienam uxorem, impudens?
PY. Ita me dii ament, ultrò ventum eſt apud me. PE. mentitur: feri.
PY. Mane, dum narro. PE. quid ceſſatis? PY. non licet mihi dicere?
PE. Dic. PY. oratus ſum ad te venire huc. PE. quare auſus? hem tibi.

PY. Ah, hei! ſum ſatis verberatus, obſecro. CA. quàm mox ſeco?
PE. Ubi lubet: diſtendite hominem divorſum, & diſtennite.
PY. Obſecro hercle te, mea verba ut audias, priusquam ſecat.
PE. Loquere: nondum nihili factus. PY. viduam eſſe cenſui:
Itaque ancilla, conciliatrix quæ erat, dicebat mihi.
PE. Jura, te nociturum eſſe homini nunc hâc de re nemini.
Quod tu hodie hîc es verberatus, aut quod verberabere
Si te ſalvum hinc mittimus Venereum nepotulum.
PY. Juro per Dianam & Martem, me nociturum nemini
Quod ego hîc hodiè vapulo: ſed mihi id æquè factum arbitror.
Et ſi inteſtatus non abeo hinc, bene agitur pro noxis.
PE. Quid ſi id non faxis? PY. ut vivam ſemper inteſtabilis.
CA. Verberetur etiam, pòſt tibi amittendum cenſeo.
PY. Dii tibi benefaciant ſemper, cùm advocatus mihi bene es.
CA. Ergo des minam auri nobis. PY. quamobrem? CA. ſalvis teſtibus.
Ut te hodie hinc amittamus Venereum nepotulum.
Aliter hinc à nobis ne ſis fruſtrà. PY. dabitur. CA. magis ſapis.
De tunicâ & chlamyde, & machærâ ne quid ſperes, non feres.
Verberóne etiam, antequam amittis? PY. mitis ſum equidem fuſtibus.
Obſecro vos. PE. ſolvite iſtum. PY. gratiam habeo tibi.
PE. Si poſthac prehendero ego te hîc, arcebo teſtibus.
PY. Cauſſam haud dico. PE. eamus intro. Cario. PY. ſervos meos.
Eccos video. Philocomaſium jam profecta eſt? dic mihi

SC. Jam dudum. PY. hei mihi! SC. magis dicat, ſi ſcias, quod ego ſcio:
Namque ille, qui lanam ob oculum habebat, nauta non erat.
Py. Quis erat igitur? SC. Philocomaſio amator, PY. qui tu ſcis? SC. ſcio.
Nam poſtquam exierunt portâ, nihil ceſſarunt illicò.
Oſculari atque amplexari inter ſe. PY. Væ miſero mihi!
Verba mihi data eſſe video. ſcelus viri Palæſtrio.
Is me in hanc illexit fraudem. jure factum judico.
Si ſic aliis mœchis fiat, minus hîc mœchorum fiet:
Magis metuant, minus has res ſtudeant. eamus ad me. Plaudite.

FINIS MILITIS GLORIOSI.

MERCATOR.

DRAMATIS PERSONÆ.

CHARINUS adoleſcens.	EUTYCHUS adoleſcens.
ACANTHIO ſervus.	PASICOMPSA meretrix.
DEMIPHO ſenex.	DORIPPA uxor.
LYSIMACHUS ſenex.	SYRA anus ſerva.
LORARII.	COCUS.

ARGUMENTUM.

MISSUS Mercator ab ſuo adoleſcens patre
Emit atque apportat ſcitâ formâ mulierem.
Requirit, quæ ſit, poſtquam eam vidit, ſenex.

Con-

nfingit ſervus emptam matri pediſequam.
1at ſenex hanc, ac ſe ſimulans vendere,
adit vicino. eum putat uxor illius
duxe ſcortum. tum Charinum ex fugâ
trahit ſodalis, poſtquam amicam invenerat.

ALIVD ARGVMENTVM.

:RCATUM à ſe dum filium extrudit pater,
eregrè unius redimit ancillam hoſpitis.
ore captus. ut venit, navi exilit.
er advolat, viſamque ancillam deperit.
jus ſit, percontatur. ſervus pediſequam
adoleſcente ait matri emptam eſſe ipſius:
ex ſibi proſpiciens, ut amico ſuo
iiret, natum orabat: natus, ut ſuo.
filium ſubdiderat vicini, pater
inum. præmercatur ancillam ſenex.
domi deprehenſam conjunx illius.
ni ſcortum inſimulat: protelat virum.
catorexſpes patriâ fugere deſtinat:
hibetur à ſodale, qui patrem illius
t ſuo cum patre, nato ut cederet.

ACTVS I. SCENA. I.

PROLOGUS.

Charinus.

s res ſimul nunc agere decretum eſt mihi,
rgumentum & meos amores eloquar.
ego idem facio, ut alios in Comœdiis
facere amatores, qui aut Nocti, aut Die,
Soli, aut Lunæ miſerias narrant ſuas.
s pol ego credo humanas querimonias
tanti facere, quid velint, quid non velint,
is narrabo potius meas nunc miſerias.
cè hæc vocatur EMPOROS Philemonis.

Eadem Latinè MERCATOR Marci Accii.
Pater ad mercatum hic me meus miſit Rhodum.
Biennium jam factum eſt, poſtquam abii domo,
Amare occœpi formâ eximiâ mulierem.
Sed, eâ ut ſim implicitus, dicam; ſi opera eſt auribus.
Atque ad advertendum animum adeſt benignitas.
Et hoc parum etiam more majorum inſtiti:
Prius, ac percontatus ſum vos, ſumpſi indicium illicò.
Nam AMOREM HÆC cuncta vitia ſectari ſolent,
Cura, ægritudo, nimiaque elegantia:
Hæc non illum modo, qui amat, ſed quemque attigit,
Magno atque ſolido multat infortunio.
Nec pol profectò quisquam ſine grandi malo,
Præquàm res patitur, ſtuduit elegantiæ.
Sed amori accedunt etiam hæc, quæ dixi minus,
Inſomnia, ærumna, error, terror, & fuga,
Ineptia, ſtultitiaque adeo, & temeritas,
Incogitantia, excors immodeſtia,
Petulantia, cupiditas & malevolentia:
I. hæret etiam aviditas, deſidia, injuria,
Inopia, contumelia, & diſpendium,
Multiloquium, pauciloquium. hoc ideò fit, quia
Quæ nihil attingunt ad rem, nec ſunt uſui, hæc
Amator profert ſæpè adverſo tempore.
Hoc pauciloquium rurſum iccircò prædico,
Quia NULLUS UNQUAM amator adeò'ſt callidè
Facundus, quæ in rem ſint ſuam, ut poſſit loqui.
Nunc vos mihi iraſci ob multiloquium non decet:
Eodem, quo amorem Venus mihi hoc legavit, die.
Illuc reverti certum, ut conata eloquar.
Principiò atque animus ex ephebis ætate exiit,
Atque animus ſtudio amotus puerili eſt meus,
Amare validè cœpi hic meretricem: illicò

Res exulatum ad illam abibat clam patris.
Leno importunus, dominus ejus mulieris,
Vi ſummâ quidque, ut poterat, rapiebat domum.
Objurgare pater hæc me noctes & dies,
Perfidiam, injuſtitiam lenonum expromere:
Lacerari validè ſuam rem, illius augerier.
Summo hæc clamore: interdum muſſans, colloqui
Abnuere: negitare adeò me natum ſuum:
Conclamitare totâ urbe & prædicere,
Omnes tenerent mutuitanti credere.
Amorem multos illexe in diſpendium.
Intemperantem, non modeſtum, injurium,
Trahere, exhaurire me quod quirem ab ſe domo.
Rationem peſſimam eſſe; ea, quæ ipſus optimâ
Omnes labores inveniſſet perferens,
Amoris vi diffunditari ac deteri.
Convitium tot me annos jam ſe paſcere.
Quod niſi puderet, ne luberet vivere.
Seſe extemplo ex ephebis poſtquam exceſſerit,
Non, ut ego, amori, neque deſidiæ in otio
Operam dediſſe, neque poteſtatem ſibi
Fuiſſe adeo arctè cohibitum eſſe ſe à patre:
Multo opere immundo ruſtico ſe exercitum:
Neque niſi quinto anno quoque poſſe tum viſere
Urbem, atque extemplò inde, ut ſpectaviſſet peplum,
Rus rurſum confeſtim exigi ſolitum à patre.
Ibi multo primum ſe familiarium
Laboraviſſe: quam hæc pater ſibi diceret:
Tibi aras, tibi occas, tibi ſeris, tibi eidem metis:
Tibi denique iſte pariet lætitiam labos.
Poſtquam receſſet vita patrio corpore,
Agrum ſe vendidiſſe, atque eâ pecuniâ
Navim, metretas quæ trecentas tolleret,
Paraſſe atque eapſe merces vectatum undique:

Adeò dum, quæ tum haberet, peperiſſet bona,
Me idem decere, ſi, ut deceret me, forem.
Ego me ubi inviſum meo patri eſſe intellego,
Atque eſſe odio me quoi placere æquum fuit,
Amens amansque ut ut animum offirmo meum,
Dico eſſe iturum me mercatum, ſi velit:
Amorem miſſum facere me, dum illi obſequar.
Agit gratias mihi, atque ingenium allaudat meum.
Sed mea promiſſa non neglexit perſequi.
Ædificat navim Cercurum & merces emit:
Paratâ navi, imponit. præterea mihi
Talentum argenti ipſus ſuâ annumerat manu:
Servum unâ mittit, qui olim à puero parvulo
Mihi pædagogus fuerat, quaſi uti mihi foret
Cuſtos. iiſce confectis navim ſolvimus:
Rhodum venimus. ubi, quas merces vexeram,
Omnes, ut volui, vendidi ex ſententiâ,
Lucrum ingens facto, præterquàm mihi meus pater
Dedit æſtimatas merces. ita peculium
Conficio grande. ſed, dum in portu illic ambulo,
Hoſpes me quidam agnovit, ad cœnam vocat.
Venio, decumbo, acceptus hilare atque ampliter.
Diſcubitum noctu ut imus, ecce ad me advenit
Mulier, quâ mulier alia nulla eſt pulchrior:
Ea nocte mecum illâ hoſpitis juſſu fuit.
Vôſmet videte, quàm mihi valdè placuerit!
Poſtridie hoſpitem adeo, oro ut vendat mihi.
Dico ejus pro meritis gratum me & munem fore.
Quid verbis opus eſt? emi, atque advexi heri.
Eam me advexiſſe nolo reſciſcat pater.
Modò eam reliqui ad portum in navi, & ſervolum.
Sed. quid currentem ſervum à portu conſpicor?
Quem navi abire vetui timeo quid fiet.

Actus I. Scena II.

Acanthio, Charinus.

EX ſummis opibus viribusque usque experire, nitere,
Herus ut minor opera tua ſervetur: agedum, Acanthio,
Abige abs te laſſitudinem cave pigritiæ præverteris:
Simul emicato ſuſpiritùs, vix ſuffero hercle anhelitum.
Simul autem pleniſſimè eos, qui adverſum eunt, aſpellito.
Detrude, deturba in viam. hęc hîc diſciplina peſſima eſt,
Currenti, properanti haud quiſquam dignum habet decedere.
Ita tres ſimitu res agendæ ſunt, quando unã occœperis:
Et currendum, & purgandum, & autem jurgandum eſt in via:
CH. Quid illud eſt, quod ille tam expeditè exquirit curſuram ſibi?
Cura eſt negotii quid ſit, aut quid nunciet. Ac. nugas ago,
Quàm maximè reſiſto, tam res in periculo vertitur.
CH. Mali neſcio quid nunciat. AC. genua hunc curſorem deſerunt,
Perii! ſeditionem facit lien, occupat præcordia.
Perii! animam nequeo vertere, nimis nihili tibicen ſiẽ.
CH. At tu edepol ſume laciniam, atque abſterge ſudorẽ tibi.
AC. Nunquam edepol omnes balneæ mihi hanc laſſitudinem eximent.
Domin' an foris dicam eſſe herum Charinum? CH. ego animi pendeo,
Quid illud ſit negotii: lubet ſcire ex hoc me, ut ſim certior.
AC. At etiam adſto? at etiam ceſſo foribus facere hiſce aſſulas?
Aperite aliquis. ubi Charinum ſervus? domin' eſt an foris

Num quiſquam adire ad oſtium dignum arbitratur? CH.
ecce me, (vior.
Acanthio quem quæris. Ac. nuſquam eſt diſciplina igna-
CH. Quæ te res malè agitant? Ac. multæ, here, te atque
me. CH. quid eſt negotii?
AC. Perimus CH. principium inimicis dato. AC. at tibi
ſortitò id obtigit. (acquieſcere.
CH. Loquere id negotii, quicquid eſt. Ac. placidè: volo
Tua cauſa rupi ramices, jam dudum ſputo ſanguinem.
CH. Reſinam ex melle Ægyptiam vorato, ſalvũ feceris.
AC. At tu edepol calidã picẽ bibito: ægritudo abſceſſerit.
CH. Hominem ego iracundiorem, qua te, novi neminẽ.
Ac. At ego maledicentiorem, quàm te, novi neminem.
CH. Sin ſaluti quod tibi eſſe cenſeo, id conſuadeo.
Ac. Apage iſtiuſmodi ſalutem, cũ cruciatu quæ advenit.
CH. Dic mihi, AN BONI QUID USQUAM EST, quod quiſ-
quam uti poſſiet.
Sine malo omni: aut, ne laborem capias, cũ illo uti voles?
Ac. Neſcio ego iſtæc: philoſophari nunquam didici, ne-
que ſcio.
Ego bonum, malũ quò accedit, mihi dari haud deſidero.
CH. Cedo tuam mihi dexteram agedum, Acanthio. Ac.
hem, dabitur: bene (licet
CH Vin' tute mihi eſſe obſequentem, an nevis? Ac opera
Expetiri, qui me rupi cauſa currendo tua,
Ut quæ ſcirem, ſcire actutum tibi liceret. CH. liberum
Caput tibi faciam, paucos cis menſes, Ac. palpo percutis.
CH. Egon' auſim tibi uſquam quicquam facinus falſum
proloqui? (Ac ah.
Quin jam priuſquam ſim elocutus, ſcis, ſi mentiri volo:
Laſſitudinem hercle verba tua mihi addunt, enicas.
CH. Siccine mihi obſequens es? Ac. quid vis faciam?
CH. tun'? id quod volo.
Ac. Quid eſt igitur, quod vis? CH. dicam. AC. dice. CH.
at enim placide volo.
Ac.

Ac. Dormientes ſpectatores metuis ne è ſomno excites
CH. Væ tibi AC. tibi equidem à portu apporto hoc. CH. quid fers? dic mihi.
AC. Vim, metum, cruciatum, curam, jurgiumque atque inopiam. (mali.
CH. Perii, tu quidem theſaurum huc mihi apportaviſt
Nullus ſum. AC. imò es. CH. ſcio jam miſerum dices. Ac tu dixti, ego taceo. (tunium eſt
CH. Quid iſtuc eſt mali? Ac. ne rogites: maximũ infor-
CH. Obſecro, diſſolve jam me: nimis diu animi pendeo
AC. Placidè, multa exquirere etiam prius volo, quam vapulem.
CH. Hercle vero vapulabis, niſi jã loquere, aut hinc abis.
AC. Hoc ſis vide, ut palpatur! nullus eſt, quum occœpit, blandior. (dices ſ-
CH. Obſecro hercle oroq; , ut, iſtuc quid ſit, actutum in-
Quandoquidem mihi ſupplicandum ſervulo video meo.
AC. Tandem indignus videor. CH. imò dignus. AC. equidem credidi.
CH Obſecro, nũ navis periit? AC. ſalva eſt navis, ne time.
CH. Quid alia armamenta? AC. ſalva & ſana ſunt. CH. quin tu expedis,
Quid ſiet quod me per urbem currens quærebas modò.
AC. Tu quidem ex ore orationem mihi eripis. CH. taceo AC. tace
Credo ſi boni quid ad te nunciem, inſtes acriter:
Qui nunc, cum malum audiendum'ſt, flagitas me ut eloquar. (palam:
CH. Obſecro hercle te, iſtuc uti tu mihi malum facias
Ac. Eloquar, quandoquidem me oras. tuus pater. CH. quid meus pater?
Ac. Tuam amicam. CH. quid eam? Ac. vidit. CH. vidit? væ miſero mihi!
Hoc quod te interrogo, reſponde. Ac. quin tu, ſi quid vis, roga.

CH. Qui potuit eam videre? AC. oculis. CH. quo pacto? AC. hiantibus.

CH. I hinc directus à me: nugare in re capitali mea.

AC. Qui (malum) ego nugor, ſi tibi, quod me rogas, reſpondeo?

CH. Certen' vidit? AC. tam herclè certè, quàm ego te ac tu me vides.

CH. Ubi eam vidit? AC. intus intra navim, uti propè aſtitit.

Et cum ea confabulatus eſt. CH. perdidiſti me pater.

Eho tu, ehò tu, quin caviſti ne eam videret verbero?

Quin, ſceleſte, abſtrudebas, ne eam conſpiceret pater?

AC. Quia negotioſi eramus nos noſtris negotiis:

Armamentis complicandis & componendis ſtuduimus.

Dum hæc aguntur, lembo advehitur tuus pater pauxillulo:

Neque quiſquam hominem conſpicatu'ſt, donec in navi ſuper.

CH. Nequicquam mare ſubterfugi ſævis tempeſtatibus.

Equidem jam me cenſebam eſſe in terra atq; in tuto loco

Verùm video me ad ſaxa ferri ſævis fluctibus.

Loquere porrò quid ſit actum. AC. poſtquam aſpexit mulierem.

Rogitare occœpit, cuja eſſet. CH. quid reſpondit? AC. illicò.

Occucurri atq; interpello, matri te ancillam tuæ

Emiſſe illam. CH. viſu'ſt tibi credere id? AC. etiam rogas?

Sed ſceleſtus ſubagitare occœpit. CH. illam ne, obſecro?

AC. Mirum, quin me ſubagitaret. CH. edepol cor miſerum meum,

Quod guttatim contabeſcit, quaſi in aquam indideris ſalem.

Perii. AC. hem iſtuc unum verbum dixiſti veriſſimum:

Stultitia iſtæc eſt. CH. quid faciam? credo, non credet pater.

Sed

PY. Fac ſis frugi. PA. jam non poſſum, amiſi omnem ..bidinem.
PY. Sequere illos, ne morêre. PA. bene vale. PY. & tu bene vale.
PA. Quæſo, ut memineris, ſi fortè liber fieri occeperim,
Mittam nuncium ad te, ne me deſeras. PY. non eſt meũ.
PA. Cogitato identidem, tibi quàm fidelis fuerim.
Si id facies, tum demum ſcibis, tibi qui bonus ſit, qui malus
PY. Scio & perſpexi ſæpè, verùm cùm antehac, tum hodie maximè.
PA. Scies: imò hodie verum factum faxo pòſt dices magis.
PY. Vix reprimor, quin te manere jubeam. PA. cave iſtuc feceris.
Dicent te mendacem, nec verum eſſe, fide nullâ eſſe te.
Dicant ſervorum præter me eſſe fidelem neminem.
Nam ſi honeſtè cenſeam te facere poſſe, ſuadeam:
Verùm non poteſt: cave faxis. PY. abi, jam patiar quicquid eſt.
PA. Bene vale igitur. PY. ire melius eſt ſtrenuè. PA. etiam nunc vale.
PY. Ante hoc factum hunc ſum arbitratus ſemper ſervum peſſimum.
Eum fidelem mihi eſſe invenio, cùm egomet mecum cogito.
Stultè feci, qui hunc amiſi. ibo hinc intrò nunc jam
Ad amores meos. & ſenſi, hinc ſonitum fecerunt fores.

ACTVS IV. SCENA IX.

PUER, PYRGOPOLINICES.

NE me moneatis: Memini ego officium meum.
Ego jam conveniam illunc: ubi ubi eſt gentium,
Inveſtigabo: operæ ego non parco meæ.
PY. *Me quærit illic.* ibo huic puero obviam.

DE. Sed autem ne ego tibi eloqui, ſi quid velin
LY. Audacter. DE. animum advorte. LY. fiet ſ
DE. Hodiè ire in ludum occœpi literarium,
Lyſimache: ternas ſcio jam. LY. quid, ternas? I
LY. Tun' capite cano amas, ſenex nequiſſime
DE. Seu canum, ſeu iſtuc rutilum, ſive atrum
LY. Ludificas nunc tu me hîc, opinor, Demiph
DE. Decide collum, ſi falſum eſt uti loquar:
Vel, ut ſcias me amare, cape cultrum, ſeca
Digitum vel aurem, vel tu naſum, vel labrum
Si movero me, ſeu ſecari ſenſero.
Lyſimache, autor ſum uti me amando hîc eni
LY. Si unquam vidiſti pictum amatorem, hem
Nam meo quidem animo vetulus, decrepitus
Tantidem eſt, quaſi ſit ſignum pictum in pariet
DE. Nunc tu me, credo, caſtigare cogitas.
LY. Ego te? DE. nihil eſt jam quod tu mihi ſucc
Fecere tale ante alii ſpectati viri.
HUMANUM amare eſt, humanum autem ignoſ
Ne ſis me objurga, hoc non voluntas me impu

PY. Ah, hei! ſum ſatis verberatus, obſecro. CA. quàm mox ſeco?
PE. Ubi lubet: diſtendite hominem divorſum, & diſpennite.
PY. Obſecro hercle te, mea verba ut audias, priusquam ſecat.
PE. Loquere: nondum nihili factus. PY. viduam eſſe cenſui:
Itaque ancilla, conciliatrix quæ erat, dicebat mihi.
PE. Jura, te nociturum eſſe homini nunc hâc de re nemini.
Quod tu hodie hîc es verberatus, aut quod verberabere,
Si te ſalvum hinc mittimus Venereum nepotulum.
Py. Juro per Dianam & Martem, me nociturum nemini,
Quod ego hîc hodiè vapulo: ſed mihi id æquè factum arbitror.
Et ſi inteſtatus non abeo hinc, bene agitur pro noxis.
PE. Quid ſi id non faxis? PY. ut vivam ſemper inteſtabilis.
CA. Verberetur etiam, pòſt tibi amittendum cenſeo.
PY. Dii tibi benefaciant ſemper, cùm advocatus mihi bene es.
CA. Ergo des minam auri nobis. PY. quamobrem? CA. ſalvis teſtibus.
Ut te hodie hinc amittamus Venereum nepotulum,
Aliter hinc à nobis: ne ſis fruſtrà. PY. dabitur. CA. magis ſapis.
De tunicâ & chlamyde, & machærâ ne quid ſperes, non feres.
Verberóne etiam, antequam amittis? PY. mitis ſum equidem fuſtibus.
Obſecro vos. PE. ſolvite iſtum. PY. gratiam habeo tibi.
PE. Si poſthac prehendero ego te hîc, arcebo teſtibus.
PY. Cauſſam haud dico. PE. eamus intro. Cario. PY. ſervos meos.
Eccos video. Philocomaſium jam profecta eſt? dic mihi

SC. Jam dudum. Py. hei mihi! SC. magis dicat, ſi ſcias,
quod ego ſcio:
Namque ille, qui lanam ob oculum habebat, nauta non
erat.
Py. Quis erat igitur? SC. Philocomaſio amator; PY. qui
tu ſcis? SC. ſcio.
Nam poſtquam exierunt portâ, nihil ceſſarunt illicò
Oſculari atque amplexari inter ſe. PY. Væ miſero mihi!
Verba mihi data eſſe video, ſcelus viri Palæſtrio.
Is me in hanc illexit fraudem. jure factum judico.
Si ſic aliis mœchis fiat, minus hîc mœchorum fiet.
Magis metuant, minus has res ſtudeant. eamus ad me.
Plaudite.

FINIS MILITIS GLORIOSI.

MERCATOR.

DRAMATIS PERSONÆ.

CHARINUS adoleſcens.	EUTYCHUS adoleſcens.
ACANTHIO ſervus.	PASICOMPSA meretrix.
DEMIPHO ſenex.	DORIPPA uxor.
LYSIMACHUS ſenex.	SYRA anus ſerva.
LORARII.	COCUS.

ARGUMENTUM.

MISSUS Mercator ab ſuo adoleſcens patre
Emit atque apportat ſcitâ formâ mulierem.
Requirit, quæ ſit, poſtquam eam vidit, ſenex.

Con-

Confingit ſervus emptam matri pediſequam.
Amat ſenex hanc, ac ſe ſimulans vendere.
Tradit vicino. eum putat uxor illius
Obduxe ſcortum. tum Charinum ex fugâ
Retrahit ſodalis, poſtquam amicam invenerat.

ALIVD ARGVMENTVM.

MERCATUM à ſe dum filium extrudit pater,
Is peregrè unius redimit ancillam hoſpitis.
Amore captus. ut venit, navi exilit.
Pater advolat, viſamque ancillam deperit.
Cujus ſit, percontatur. ſervus pediſequam
Ab adoleſcente ait matri emptam eſſe ipſius:
Senex ſibi proſpiciens, ut amico ſuo
Væniret, natum orabat: natus, ut ſuo.
Hic filium ſubdiderat vicini, pater
Vicinum. præmercatur ancillam ſenex.
Eam domi deprehenſam conjunx illius.
Vicini ſcortum inſimulat: protelat virum.
Mercator exſpes patriâ fugere deſtinat:
Prohibetur à ſodale, qui patrem illius
Orat ſuo cum patre, nato ut cederet.

ACTVS I. SCENA. I.

PROLOGUS.

CHARINUS.

DUAS res ſimul nunc agere decretum eſt mihi,
Et Argumentum & meos amores eloquar.
Non ego idem facio, ut alios in Comœdiis
Vidi facere amatores, qui aut Nocti, aut Die,
Aut Soli, aut Lunæ miſerias narrant ſuas.
Quos pol ego credo humanas querimonias
Non tanti facere, quid velint, quid non velint,
Vobis narrabo potius meas nunc miſerias.
Græcè hæc vocatur EMPOROS Philemonis.

Eadem Latinè MERCATOR Marci Accii.

Pater ad mercatum hic me meus miſit Rhodum.
Biennium jam factum eſt, poſtquam abii domo,
Amare occœpi formâ eximiâ mulierem.
Sed, eâ ut ſim implicitus, dicam ; ſi opera eſt auribus,
Atque ad advertendum animum adeſt benignitas.
Et hoc parum etiam more majorum inſtiti :
Prius, ac percontatus ſum vos, ſumpſi indicium illicò.
Nam AMOREM HÆC cuncta vitia ſectari ſolent,
Cura, ægritudo, nimiaque elegantia :
Hæc non illum modo, qui amat, ſed quemque attigit,
Magno atque ſolido multat infortunio.
Nec pol profectò quiſquam ſine grandi malo,
Præquàm res patitur, ſtuduit elegantiæ.
Sed amori accedunt etiam hæc, quæ dixi minus,
Inſomnia, ærumna, error, terror, & fuga,
Ineptia, ſtultitiaque adeo, & temeritas,
Incogitantia, excors immodeſtia,
Petulantia, cupiditas & malevolentia :
Inhæret etiam aviditas, deſidia, injuria,
Inopia, contumelia, & diſpendium,
Multiloquium, pauciloquium. hoc ideò fit, quia
Quæ nihil attingunt ad rem, nec ſunt uſui, hæc
Amator profert ſæpè adverſo tempore.
Hoc pauciloquium rurſum iccircò prædico,
Quia NULLUS UNQUAM amator adeò 'ſt callidè
Facundus, quæ in rem ſint ſuam, ut poſſit loqui.
Nunc vos mihi iraſci ob multiloquium non decet :
Eodem, quo amorem Venus mihi hoc legavit, die,
Illuc reverti certum, ut conata eloquar.
Principiò atque animus ephebis ætate exiit,
Atque animus ſtudio amotus puerili eſt meus,
Amare validè cœpi hic meretricem : illicò

andavit ad illam faciem, ita ut illa eſt, emerem ſibi.
E. Viginti minis, opinor, poſſe me illam vendere,
H At ego, ſi velim, jam dantur ſeptem & viginti minę.
E. At ego. CH. quin ego inquam. DE. at neſcis quid dicturus ſum: tace.
teis minas accudere etiam poſſum, ut triginta ſient.
H. Quò vortiſti? DE. ad illum, qui emit. CH. ubinam eſt is homo gentium?
E. Eccillum video jubet quinq; me addere etiam nunc minas.
H. Hercle illunc dii infelicent, quisquis eſt. DE. ibidem mihi.
Etiam nunc adnutat, addam ſex minas. CH. ſeptem, mihi. (pater.
unquam edepol me vincet hodie; commodis poſcit
E. Nequicquam poſcit: ego habeo. CH. at illic pollicitus eſt prior.
E. Nihil facio. CH. quinquaginta poſcit. DE. non centum datur.
otin' ut ne licitere adverſum animi mei ſententiam?
Maximam hercle habebis prædam: ita ille eſt, cui emitur, ſenex.
anus non eſt, ex amore illius, quod poſces, feres.
H. Certò edepol adoleſcens ille, cui ego emo, efflictim perit
ius amore. DE multo hercle ille magis ſenex, ſi tu ſcias.
H. Nunquam edepol fuit neque fiet ille ſenex inſanior
Ex amore, quam ille adoleſcens, cui ego do hanc operā pater.
E. Quieſce, inquam. iſtanc rem ego rectè videro. CH. quid agis? DE. quid eſt?
H. Non ego illam mancupio accepi. DE. ſed ille illam accipit. ſine.

Adeò dum, quæ tum haberet, peperiſſet bona,
Me idem decere, ſi, ut deceret me, forem.
Ego me ubi inviſum meo patri eſſe intellego,
Atque eſſe odio me quoi placere æquum fuit,
Amens amansque ut ut animum offirmo meum,
Dico eſſe iturum me mercatum, ſi velit;
Amorem miſſum facere me, dum illi obſequar.
Agit gratias mihi, atque ingenium adlaudat meum.
Sed mea promiſſa non neglexit perſequi.
Ædificat navim Cercurum & merces emit:
Paratâ navi, imponit. præterea mihi
Talentum argenti ipſus ſuâ annumerat manu:
Servum unà mittit, qui olim à puero parvulo
Mihi pædagogus fuerat, quaſi uti mihi foret
Cuſtos. hiſce confectis navim ſolvimus:
Rhodum venimus: ubi, quas merces vexeram,
Omnes, ut volui, vendidi ex ſententiâ.
Lucrum ingens facio, præterquàm mihi meus pater
Dedit æſtimatas merces. ita peculium
Conficio grande. ſed, dum in portu illic ambulo,
Hoſpes me quidam agnovit, ad cœnam vocat.
Venio, decumbo, acceptus hilare atque ampliter.
Diſcubitum noctu ut imus, ecce ad me advenit
Mulier, quâ mulier alia nulla eſt pulchrior:
Ea nocte mecum illâ hoſpitis juſſu fuit.
Vôſmet videte, quàm mihi valdè placuerit!
Poſtridie hoſpitem adeo, oro ut vendat mihi.
Dico ejus pro meritis gratum me & munem fore.
Quid verbis opus eſt? emi, atque advexi heri.
Eam me advexiſſe nolo reſciſcat pater.
Modò eam reliqui ad portum in navi, & ſervolum.
Sed. quid currentem ſervum à portu conſpicor?
Quem navi abire vetui timeo quid ſiet.

ACTVS

THEUM diripuiſſe aiunt Bacchas: nugas maximas
ſe credo, præut quo pacto ego divorſus diſtrahor.
ergo vivo? cur non morior? quid mihi eſt in vita boni?
tum eſt. ibo ad medicum, atque me ibi toxico morti dabo:
ando id mihi adimitur, qua cauſa vitam cupio vivere.
Mane, mane obſecro, Charine. CH. qui me revocat? EV. Eutychus
is amicus & ſodalis, ſimul vicinus proximus.
. Non tu ſcis, quantum malarum rerum ſuſtineam. EV. ſcio.
nia ego iſtæc auſcultavi ab oſtio: omnem rem ſcio.
Quid id eſt quod ſcis? EV. tuus pater vult vendere. CH. omnem rem tenes.
Tuam amicam. CH. nimium multum ſcis. EV. tuis ingratiis
. Plurimum tu ſcis. ſed qui ſcis eſſe amicam illam meam?
. Tute heri ipſus mihi narraſti. CH. ſatin' ut oblitus fui,
i me narraviſſe! EV. haud mirum factum eſt. CH. te nu c conſulo.
ſponde, quo leto cenſes me ut peream potiſſimum?
Non taces? cave iſtuc dixis. CH. quid vis me igitur dicere?
. Vin' patri ſublinere pulchrè me os tuo? CH. ſanè volo.
. Viſne eam ad portum? CH. quî potius, quàm voles? EV. atque eximam.
ulierem pretio? CH. quî potius, quàm auro expendas? EV. unde at erit id?
. Achillem orabo, aurum mihi det, Hector quî expenſus fuit.

Num quiſquam adire ad oſtium dignum arbitratur? CH.
ecce me, (vior.
Acanthio quem quæris. Ac. nuſquam eſt diſciplina igna-
CH. Quæ te res malè agitant? Ac. multæ, here, te atque
me. CH. quid eſt negotii?
AC. Perimus. CH. principium inimicis dato. AC. at tibi
ſortitò id obtigit. (acquieſcere.
CH. Loquere id negotii, quicquid eſt. Ac. placidè: volo
Tua cauſa rupi ramices, jam dudum ſputo ſanguinem.
CH. Reſinam ex melle Ægyptiam vorato, ſalvũ feceris.
AC. At tu edepol calidã picẽ bibito: ægritudo abſceſſerit.
CH. Hominem ego iracundiorem, quã te, novi neminẽ.
Ac. At ego maledicentiorem, quàm te, novi neminem.
CH. Sin ſaluti quod tibi eſſe cenſeo; id conſuadeo.
Ac. Apage iſtiusmodi ſalutem, cũ cruciatu quæ advenit.
CH. Dic mihi, AN BONI QUID USQUAM EST, quod quiſ-
quam uti poſſiet.
Sine malo omni: aut, ne laborem capias, cũ illo uti voles?
Ac. Neſcio ego iſtæc: philoſophari nunquam didici, ne-
que ſcio.
Ego bonum, malũ quò accedit, mihi dari haud deſidero.
CH. Cedo tuam mihi dexteram agedum, Acanthio. Ac.
hem, dabitur: bene (licet
CH. Vin' tute mihi eſſe obſequentem, an nevis? Ac. opera
Expetiri, qui me rupi cauſa currendo tua,
Ut quæ ſcirem, ſcire actutum tibi liceret. CH. liberum
Caput tibi faciam, paucos cis menſes. Ac. palpo percutis.
CH. Egon' auſim tibi uſquam quicquam facinus falſum
proloqui? (Ac. ah.
Quin jam priusquam ſim elocutus, ſcis, ſi mentiri volo:
Laſſitudinem hercle verba tua mihi addunt, enicas.
CH. Siccine mihi obſequens es? Ac. quid vis faciam?
CH. tun'? id quod volo.
Ac. Quid eſt igitur, quod vis? CH. dicam. AC. dice. CH.
at enim placidè volo.
Ac.

AC. Dormientes ſpectatores metuis ne è ſomno excites.
CH. Væ tibi AC. tibi equidem à portu apporto hoc. CH. quid fers? dic mihi.
AC. Vim, metum, cruciatum, curam, jurgiumque atque inopiam.
CH. Perii, tu quidem theſaurum huc mihi apportaviſti mali.
Nullus ſum. AC. imò es. CH. ſcio jam miſerum dices. Ac. tu dixti, ego taceo.
CH. Quid iſtuc eſt mali? Ac. ne rogites: maximū infortunium eſt.
CH. Obſecro, diſſolve jam me: nimis diu animi pendeo.
AC. Placidè, multa exquirere etiam prius volo, quam vapulem.
CH. Hercle vero vapulabis, niſi jā loquere, aut hinc abis.
AC. Hoc ſis vide, ut palpatur! nullus eſt, quum occœpit, blandior.
CH. Obſecro hercle oroq; , ut, iſtuc quid ſit, actutum indices;
Quandoquidem mihi ſupplicandum ſervulo video meo.
AC. Tandem indignus videor. CH. imò dignus. AC. equidem credidi.
CH. Obſecro, nū navis periit? AC. ſalva eſt navis, ne time.
CH. Quid alia armamenta? AC. ſalva & ſana ſunt. CH. quin tu expedis,
Quid ſiet quod me per urbem currens quærebas modò.
AC. Tu quidem ex ore orationem mihi eripis. CH. taceo AC. tace.
Credo ſi boni quid ad te nunciem, inſtes acriter:
Qui nunc, cum malum audiendum'ſt, flagitas me ut eloquar.
CH. Obſecro hercle te, iſtuc uti tu mihi malum facias palam:
Ac. Eloquar, quandoquidem me oras. tuus pater. CH. quid meus pater?
Ac. Tuam amicam. CH. quid eam? Ac. vidit. CH. vidit? væ miſero mihi!
Hoc quod te interrogo, reſponde. Ac. quin tu, ſi quid vis, roga.

CH.

CH. Quî potuit eam videre? Ac. oculis. CH. quo pacto
AC. hiantibus.
CH. I hinc directus à me: nugare in re capitali mea.
AC. Quî (malum) ego nugor, ſi tibi, quod me rogas, reſpondeo?
CH. Certen' vidit? AC. tam herclè certè, quàm ego te a tu me vides.
CH. Ubi eam vidit? AC. intus intra navim, uti propè aſtitit.
Et cum ea confabulatus eſt. CH. perdidiſti me pater.
Eho tu, ehò tu, quin caviſti ne eam videret verbero?
Quin, ſceleſte, abſtrudebas, ne eam conſpiceret pater?
AC. Quia negotioſi eramus nos noſtris negotiis:
Armamentis complicandis & componendis ſtuduimus.
Dum hæc aguntur, lembo advehitur tuus pater pauxillulo:
Neque quisquam hominem conſpicatu'ſt, donec in navi ſuper.
CH. Nequicquam mare ſubterfugi ſævis tempeſtatibus.
Equidem jam me cenſebam eſſe in terra atq; in tuto loco
Verùm video me *d* ad ſaxa ferri ſævis fluctibus.
Loquere porrò quid ſit actum. AC. poſtquam aſpexit mulierem.
Rogitare occœpit, cuja eſſet. CH. quid reſpondit? AC. illicò.
Occucurri atq; interpello, matri te ancillam tuæ
Emiſſe illam. CH. viſu'ſt tibi credere id? AC. etiam rogas?
Sed ſceleſtus ſubagitare occœpit. CH. illam ne, obſecro?
AC. Mirum, quin me ſubagitaret. CH. edepol cor miſerum meum,
Quod guttatim contabeſcit, quaſi in aquam indideris ſalem.
Perii. AC. hem iſtuc unum verbum dixiſti veriſſimum:
Stultitia iſtæc eſt. CH. quid faciam? credo, non credet pater.

Sed

:collocee, dum poteſtur: id iam lucro eſt
:od vivis, hoc ut dico, factis perſequar
erea tamen huc intrò ad me inviſam domum.
or me exſpectat iamdudum eſuriens domi.
n iurgio enicabit, ſi intrò rediero.
um hercle poſtremo utut eſt, non ibo tamen;
l hunc vicinum, prius conveniam, quàm domum
deam. ut mihi ædeis aliquas conducat volo,
i habitet iſtæc mulier, atque eccum it foràs.

ACTVS III. SCENA III.

LYSIMACHUS, DEMIPHO.

DUCAM ego illum jam ad te ſi convenero.
:. Me dicit. LY. quid ais, Demipho? DE. eſt mulier domi?
. Quid cenſes? DE. quid ſi viſam? LY. quid properas? mane.
:. Quid faciam? LY. quod opus eſt facto, facito ut cogites.
:. Quid cogitem? equidem hercle opus hoc facto exiſtimo
illuc introeam. LY. itane verò, vervex, intrò eas?
:. Quid aliud faciam? LY. prius hoc auſculta, atque ades.
us etiam eſt, quod te facere æquum cenſeo.
m nunc ſi illò introieris, amplecti voles,
nfabulari, atque oſculari. DE. tu quidem
:um animum geſtas: ſcis quid acturus ſiem.
. Pervorsè facies. DE. quodne ames? LY. tanto minus
n plenus ætatis animaque fœtida,
ex hircoſus, tu oſculere mulierem?
ne adveniens vomitum excutias mulieri?
o pol te amare, quum iſtæc præmonſtras mihi.
:. Quid ſi igitur (unum factum hoc ſi cenſes) coquum.
quem arripiamus, prandium, qui percoquat

Apud te hic uſque ad veſperum! Ly. hem iſtuc cenſeo,
Nunc tu ſapienter loquere atque amatoriè,
DE. Quid ſtamus? quin ergo imus, atque obſonium
Curamus, pulchrè ut ſimus? Ly. equidem te ſequor.
Atque herclè invenies tu locum illic, ſi ſapis.
Nullum hercle, præter hunc, diem illa apud me erit:
Metuo ego uxorem, cras ſi rure redierit,
Ne illam hic offendat. DE. res, parata eſt. ſequere me.

ACTUS III. SCENA IV.

CHARINUS, EUTYCHUS.

Sumne ego homo miſer, qui nuſquam bene queo quieſcere? (eſt,
Si domi ſum, foris eſt animus: ſin foris ſum, animus domi
Ita mihi in pectore atq; in corde facit amor incendium:
Ni oculos lacrimæ defendant, jam ardeat, credo, caput.
Spem teneo, ſalutem amiſi redeat an non, neſcio.
Si opprimit pater, quod dixit, exulatum abiit ſalus:
Sin Sodalis, quod promiſit, fecit; non abiit ſalus.
Sed tandem ſi podagroſis pedibus eſſet Eutychus,
Jam à portu rediiſſe potuit, id illi vitium maximũ'ſt,
Quod nimis tardus eſt, advorſum mei animi ſententiã:
Sed iſne eſt, quem currentem video? ipſus eſt. ibo obviã,
Divûm atque hominum quæ ſpectatrix atque Hera eadem eſt hominibus,
Spem ſeparatam cum obtuliſti hanc mihi, tibi grates ago
Nunquid reſtat? eheu diſperii! vultus neutiquam hujus placet:
Triſtis incedit, pectus ardet: hæreo, quaſſat caput.
Eutyche EV. heu, Charine: CH. priuſquam recipias anhelitum,
Uno verbo eloquere? Ubi ego ſum? hic, an apud mortuos?
EV. Neque apud mortuos, neque hic es. CH. ſalvus ſum: immortalitas
Mihi data eſt, hic emit illam: pulchrè os ſublevit patri.

Im-

Impetrabilior qui vivat nullus eſt. dic obſecro:
Si neque hic, neq; Acherunti ſum, ubi ſum? EV. nuſquam gentium.
CH. Diſperii: illæc interemit me modò hîc oratio.
Odiosa Est Oratio, cum rem agas, longinquum loqui.
Quicquid eſt, ad capita rerum perveni. EV. primum omnium
Periimus CH. quin tu illud potius nuncias, quod neſcio.
EV. Mulier eſt alienata abs te. CH. Eutyche, capital facis
EV. Qui? CH. quia æqualem & ſodalem civem liberum enicas.
EV. Ne dii ſirint. CH. demiſiſti gladium in iugulum; jam cadam.
EV. Quæſo herclè, animum ne deſponde. CH. nullus eſt: quem deſpondeam?
Loquere porro aliã malam rẽ, cui eſt empta? EV. neſcio.
Jam addicta atque abducta erat, cum ad portum venio. CH. væ mihi.
Montes tu quidem mali in me ardentes iamdudum iacis.
Perge, excrucia carnifex, quandoquidẽ occœpiſti ſemel.
EV. Nec tibi iſtuc magis eſt dividuæ quam mihi hodie fuit.
CH. Dic, quis emit? EV. neſcio hercle. CH. hem iſtuccine eſt operam dare
Bonum ſodalem? EV. quid me facere vis? CH. idem quod me vides,
Ut pereas quin percontatu's, hominis quæ facies foret,
Qui illam emiſſet: eo ſi pacto poſſet indagarier
Mulier? Ev. heu me miſerum! CH. flere omitte, iſtuc quod nunc agis.
EV. Quid ego feci? CH. perdidiſti me & fidem mecum tuam.
EV. Dii ſciunt, culpam meam iſtanc non eſſe ullam. CH. euge, papæ,

Deos abſentes teſtes memoras: qui ego iſtuc cred
tibi?
EU. Quin tibi in manu eſt, quod credas: ego quod dicam
id mihi mea in manu eſt.
CH. De iſtac re argutus es, ut par pari reſpondeas:
Ad mandata claudus, cæcus, mutus, mancus, debilis.
Promittebas te os ſublinere meo patri. egomet credidi
Homini docto rem mandare, is lapidi mando maximo.
EU. Quid ego facerem? CH. quid tu faceres? men' roga
requireres.
Rogitares, quis eſſet, aut unde eſſet, qua proſapia,
Civiſne eſſet, an peregrinus. EU. civem eſſe aiebant A
ticum.
CH. Ubi habitaret, invenires ſaltem, ſi nomen nequis.
EU. Nemo aiebat ſcire. CH. at ſaltem, hominis facie
exquireres.
EU. Feci. CH. quâ formâ eſſe aiebant ergo? EU. ego d
cam tibi:
Canum, varum, ventrioſum, bucculentum, breviculu
Subnigris oculis, oblongis malis, panſam aliquantulu
CH. Non hominem mihi, ſed theſaurum neſcio que
memoras mali.
Nunquid eſt, quod dicas aliud de illo? EU. tantum, quo
ſciam
CH. Edepol næ ille oblongis malis dedit mihi magnu
malum.
Non poſſum durare, certum eſt exulatum hinc ire me.
Sed quam capiam civitatem, cogito potiſſimum:
Megara, Eretriam, Corinthum, Chalcidem, Creta
Cyprum,
Sicionem, Gnidum, Zacynthum, Lesbiam, Bœotiam.
EU. Cur iſtuc ceptas conſilium? CH. quia enim afflict
me amor.
EU. Quid tu ais? quid, cum illuc, quò nunc ire parita
veneris?

Si ibi amare fortè occipias, atque item eius ſit inopia,
Jam inde porro aufugies? deinde item illinc, ſi item evenerit:
Quis modus tibi exilio tandem eveniet? qui finis fug
Quæ patria aut domus tibi ſtabilis eſſe poterit: dic mi
Cedò, ſi hac urbe abis, amorem te hic relicturum put.
Si id fortè ita ſat animo acceptum eſt: id pro certo ſi bes:
Quanto te ſatius eſt rus aliquò abire, ibi eſſe, ibi vive
Adeo dum illius te cupiditas atque amor miſſum faci
CH. Jam dixiſti? EU. dixi. CH. fruſtra dixti. hoc m certiſſimum eſt.
Eo domum, patrem atque matrem ut meos ſalute poſtea
Clam patrem patriâ hâc effugiam, aut aliquid capiam conſilii.
EU. Ut corripuit ſe repente, atque abiit! heu miſe mihi!
Si ille abierit, mea factum omnes dicent eſſe ignaviâ.
Certum eſt præconum jubere jam quantum eſt conducier, (illic
Qui illam inveſtigent, qui inveniant. poſt ad *Prætorem*
Ibo, orabo ut conquiſitores det mihi in vicis omnibus
Nam mihi nihil relicti quicquam aliud jam eſſe intellego.

ACTUS IV. SCENA I.

DORIPPA mulier, SYRA anus.

QUONIAM à viro ad me rus advenit nuncius,
Rus non iturum, feci ego ingenium meum,
Reveni, ut illum perſequar, qui me fugit.
Sed anum non video conſequi noſtram Syram,
Atque eccam incedit tandem. quin is ocius?
SY. Nequeo mecaſtor, tantum hoc oneris eſt, quod fero.
DO. Quid oneris? SY. annos octoginta & quatuor:

Et eodem accedit ſervitus, ſudor, ſitis :
Simul hæc, quæ porto, deprimunt. DO. aliquid ce
Qui hanc vicini noſtri aram augeam Syra,
SY. Da ſanè hanc virgam lauri. DO. abi jam tu intr
eo.
DO. Apollo, quæſo te, ut des pacem propitius,
Salutem & ſanitatem noſtræ familiæ,
Meoque ut parcas gnato pace propitius.
SY. Diſperii, perii, miſera, væ miſeræ mihi :
DO. Satin tu ſana es, obſecro? quid eiulas?
SY. Dorippa mea, Dorippa. DO. quid clamas, obſec
SY. Neſcio quæ eſt mulier intus hic in ædibus.
DO. Quid mulier? SY. mulier meretrix. DO. verōn'
SY. Nimium ſcis ſapere, ruri quæ non manſeris :
Quamvis inſipiens poterat perſentiſcere
Illam eſſe amicam tui viri belliſſimi
DO. Credo mecaſtor. SY. i hàc mecum, ut videas ſi
Tuam Alcumenam pellicem, Juno mea.
DO. Ecaſtor verò iſtuc eo quantum poteſt.

ACTUS IV. SCENA II.

LYSIMACHUS.

PARUM ne eſt hoc malæ rei, quod amat Demipho,
Ni ſumptuoſus inſuper etiam fiet?
Decem vocaſſet ſi ad cœnam ſummos viros,
Nimium obſonavit, ſed coquos quaſi in mari
Solet hortator remiges hortarier,
Ita hortabatur. egomet conduxi coquum.
Sed eum demiror non venire ut juſſeram.
Sed qui hinc nam à nobis exit? aperitur foris.

ACTUS IV. SCENA III.

DORIPPA mulier, LYSIMACHUS vir.

MISERIOR mulier me nec fiet, ne fuit,

Pentheum diripuiſſe aiunt Bacchas: nugas maximas
Fuiſſe credo, præut quo pacto ego divorſus diſtrahor.
Cur ergo vivo? cur non morior? quid mihi eſt in vita boni?
Certum eſt. ibo ad medicum, atque me ibi toxico morti dabo:
Quando id mihi adimitur, qua cauſa vitam cupio vivere.
EV. Mane, mane obſecro, Charine. CH. qui me revocat? EV. Eutychus
Tuus amicus & ſodalis, ſimul vicinus proximus.
CH. Non tu ſcis, quantum malarum rerum ſuſtineam. EV. ſcio.
Omnia ego iſtæc auſcultavi ab oſtio: omnem rem ſcio.
CH. Quid id eſt quod ſcis? EV. tuus pater vult vendere. CH. omnem rem tenes.
EV. Tuam amicam. CH. nimium multum ſcis. EV. tuis ingratiis
CH. Plurimum tu ſcis. ſed qui ſcis eſſe amicam illam meam?
EV. Tute heri ipſus mihi narraſti. CH. ſatin' ut oblitus fui,
Tibi me narraviſſe? EV. haud mirum factum eſt. CH. te nunc conſulo.
Reſponde, quo leto cenſes me ut peream potiſſimum?
EV. Non taces? cave iſtuc dixis. CH. quid vis me igitur dicere?
EV. Vin' patri ſublinere pulchrè me os tuo? CH. ſanè volo.
EV. Viſne eam ad portum? CH. quî potius, quàm voles? EV. atque eximam.
Mulierem pretio? CH. quî potius, quàm auro expendas? EV. unde at erit id?
CH. Achillem orabo, aurum mihi det, Hector quî expenſus fuit.

LY. Jam ſi nihil uſus eſſet, jam non dicerem.
DO. Non tu ſcis quæ ſit illa? LY. imò etiam ſcio
De iſtâc ſum judex captus. DO. judex? jam ſcio
Huc tu in conſilium illam advocaſti tibi.
LY. Imò ſic ſequeſtro mihi data eſt. DO. intelle
LY. Nihil hercle iſtius quicquam eſt. DO. num
gitas.
LY Nimium negotii reperi. enim verò hæreo.

ACTUS IV. SCENA IV.

COCUS, LYSIMACHUS, DORIPPA, SYRA.

AGITE, ite actutum. nam mihi amatori ſeni
Coquenda'ſt cœna: atque equidem cùm recogit
Nobis coquenda eſt, non cui conducti ſumus.
Nam QUI AMAT, QUOD AMAT, ſi id h
habet pro cibo:
Videre, amplecti, oſculari, alloqui.
Sed nos confido onuſtos redituros domum.
Ite hâc. ſed eccum qui nos conduxit, ſenex.
LY. Ecce autem, perii! coquus adeſt. CO. adver
LY. Abi. CO. quid? abeam? LY. ſt, abi. CO. ab
LY. abi.
CO. Non eſtis cœnaturi? LY. jam ſaturi ſumus.
Sed interii! DO. quid ais tu? etiamne hæc illi tib
Juſſerunt ferri, quos inter judex datus?
CO. Hæccine tua eſt amica, quàm dudum mihi
Te amare dixti, cùm obſonabas? LY. non taces?
CO. Satis ſcitum filum mulieris. verùm hercle ar
LY. Abin' dierectus? CO. haud mala eſt. LY. at
lus.
CO. Scitam herclè opinor ſatis concubinam ha
non abis?
Non ego ſum, qui te dudùm conduxi. CO. quid

LY. Bona ſi eſſe vis bene erit tibi. PA. tum pol ego perii miſera.
LY. Qui? PA. quia illic unde advecta huc ſum, malis bene eſſe ſolitum'ſt:
Nec mos meu'ſt, ut prædicem quod ego omnes ſcire credam.
LY. Oratio edepol pluris eſt hujus, quam quanti hæc emta eſt:
Quaſi dicas nullam mulierem bonam eſſe. PA. haud equidem dico.
LY. Rogare hoc unum te volo. PA. roganti reſpondebo.
LY. Quid ais tu? quod nomen tibi dicam eſſe? PA. Paſicompſæ.
LY. Ex forma nomen inditum eſt. ſed quid ais, Paſicōpſa?
Poſſin' tu, ſi uſus venerit, ſubtemen tenue nere?
PA. Poſſim. LY. ſi tenue ſcis, ſcio, te uberius poſſe nere.
PA. De lanificio neminem metuo, una ætate quæ ſit.
LY. Bonam hercle te & frugi arbitror, matura jam inde ætate
Quoniam ſcis facere officium tuum, mulier. PA. pol docta didici
Operam accuſari non ſinam meam. LY. hem, iſtæc herclè res eſt.
Ovem etiam tibi ancillam dabo natam annos ſexaginta.
Peculiarem. PA. mi ſenex, tam vetulam? LY. generis Græci eſt,
Eam ſi curabis, perbona eſt, tondetur nimium ſcitè.
PA. Honoris cauſa quicquid eſt, quod dabitur, gratum habebo.
LY. Nunc, mulier, ne tu fruſtra ſis, mea non es, ne arbitrêre.
PA. Dic igitur, quæſo, cuja ſum? LY. tuo hero redempta es rurſum.
Ego redemi te: ille me oravit. PA. animus rediit mihi,
Si mecum ſervatur fides. LY. bono animo es, liberabit

Syra, i rogato meum patrem verbis meis,
Ut veniat ad me jam ſimul tecum huc. SY. eo.
LY. Negotii quid ſit, uxor, obſecro?
Conceptis verbis jam jusjurandum dabo,
Me nunquam quicquam cum illa. jámne abiit Sy
Perii hercle: ecce autem hæc abiit. væ miſero mihi
At te, vicine, Dii Deæque perduint,
Tua cum amicâ cumque amationibus,
Suſpicione implevit me indigniſſimè:
Concivit hoſtes: domi uxor eſt acerrima,
Ibo ad forum, atque Demiphoni hæc eloquar,
Me iſtanc capillo protractūrum eſſe in viam,
Niſi hinc abducit, quò vult, ex hiſce ædibus.
Heus uxor, uxor: quanquam tu irata es mihi,
Jubeas, ſi ſapias, hæc intrò hinc auferrier:
Eâdem licebit mox cœnare rectius.

ACTUS IV. SCENA V.

SYRA ſerva, EUTYCHUS.

HERA quò me miſit ad patrem, non eſt domi?
Rus abiiſſe ajebant. nunc demum renuncio.
EV. Defeſſus ſum urbem totam pervenarier?
Nihil inveſtigo quicquam de illa muliere.
Sed mater rure rediit, nam video Syram
Aſtare ante ædeis, Syra. Sy. quis eſt, quid me voca
EV. Herus atque alumnus tuus ſum. SY. ſalve, al
mi.
EV. Jam mater rure rediit? reſponde mihi.
SY. Suâ quidem ſalute ac familiæ maximâ.
EV. Quid iſtuc negotii eſt? SY. tuus pater belliſſin
Amicam adduxit intrò in ædeis. EV. quomodo
SY. Adveniens mater rure eam offendit domi.
EV. Pol haud cenſebam iſtarum eſſe operarum pat
Etiam nunc mulier intu'ſt? SY. etiam. EV. ſequere

At

ACTUS IV. SCENA. IV.

SYRA.

ECASTOR lege durâ vivunt mulieres,
Multoque iniquiore miſeræ, quàm viri.
Nam ſi vir ſcortum duxit clam uxorem ſuam,
Id ſi reſcivit uxor, impunè eſt viro.
Uxor viro ſi clam domo egreſſa eſt foràs,
Viro fit cauſſa, exigitur matrimonio.
Utinam lex eſſet eadem, quæ uxori eſt, viro!
Nam UXOR CONTENTA EST, quæ bona eſt, uno viro,
Quî minus vir unâ uxore, contentus fiet?
Ecaſtor faxim, ſi itidem plectantur viri,
Si quis clam uxorem duxerit ſcortum ſuam,
Ut illæ exiguntur, quæ in ſe culpam commerent.
Plures viri ſint vidui, quàm nunc mulieres.

ACTUS V. SCENA I.

CHARINUS.

LIMEN ſuperum inferumque ſalve, ſimul autem vale.
Hunc hodiè poſtremum extollo meâ domo patriâ pede.
Uſus, fructus, victus, cultus jam mihi harunce ædium
Interemptu'ſt, interfectu'ſt, alienatu'ſt, occidi.
Dii penates meûm parentum, familiæque Lar pater
Vobis mando, meûm parentum rem bene ut tutemini.
Ego mihi alios Deos penates perſequar, alium Larem,
Aliam urbem, aliam civitatem: ab Atticis abhorreo:
Nam UBI MORES deteriores increbeſcunt indies,
Ubi, qui amici, qui infideles ſint, nequeas pernoſcere,
Ubique id eripiatur, animo tuo quod placeat maximè:
Ibi quidem ſi regnum detur, non eſt cupida civitas.

ACTUS

ACTUS V. SCENA II.

EUTYCHUS. CHARINUS.

DIVUM atque hominum quæ Spectatrix atque He
eadem es hominibus.
Spem ſperatam quoniam obtuliſti hanc mihi, grates ag
Ecquisnam Deus eſt, qui meâ nunc lætus lætitia fuat?
Domi erat, quod quæritabam, ibi ſex ſodales repperi,
Vitam, Amicitiam, Civitatem, Lætitiam, Ludum, Jocu
Eorum inventu res decem ſimitu peſſimas peſſundedi,
Iram, Inimicitiam, Stultitiam, Exitium, Pertinaciam.
Mœrorem, Lacrimas, Exilium, Inopiam, Solitudinem.
Date Di, quæſo, conveniendi mihi ejus celerem copiam.
CH. Apparatus ſum, ut videtis: abjicio ſuperbiam.
Egomet mihi comes, calator, equus, agaſo, armiger:
Egomet ſum mihi imperator, idē egomet mihi obedio:
Egomet mihi fero, quod uſu'ſt. ô CUPIDO QUAN-
TUS Es!
Nam tu quemvis confidentem facile tuis factis facis,
Eundem ex confidente actutum diffidentem denuò.
EV. Cogito, quónam ego illum curram quæritatum
CH. certa res eſt.
Me uſque quærere illam, quoquò hinc abducta eſt gen
tium,
Neque mihi ulla obſiſtet amnis, neque mons, neq; ade
mare,
Nec calor, nec frigus metuo, neque ventum, neq; gra
dinem.
Imbrem perpetiar, laborem ſufferam, Solem, ſitim.
Non concedam, neque quieſcam uſquam noctu, neq
interdius
Prius profectò, quàm aut amicam aut mortem inveſt
gavero. (vo
EV. Neſcio cuja vox ad aurem mihi advolavit. CH. i
Vos Lares viales, ut me bene juvetis. EV. Juppiter!

E

ipetrabilior qui vivat nullus eſt. dic obſecro:
ieque hìc, neq; Acherunti ſum, ubi ſum? EV. nuſquam gentium.
I. Diſperii: illæc interemit me modò hìc oratio.
)IOSA EST ORATIO, cum rem agas, longinquum loqui. (nium
iicquid eſt, ad capita rerum perveni. EV. primum om-
:iimus CH. quin tu illud potius nuncias, quod neſcio.
. Mulier eſt alienata abs te. CH. Eutyche, capital facis.
. Qui? CH. quia æqualem & ſodalem civem liberum enicas.
. Ne dii ſirint. CH. demiſiſti gladium in iugulum: jam cadam.
. Quæſo herclè, animum ne deſponde. CH. nullus eſt: quem deſpondeam?
quere porro aliã malam rẽ, cui eſt empta? EV. neſcio.
ı addicta atque abducta erat, cum ad portum venio. CH. væ mihi.
ntes tu quidem mali in me ardentes iamdudum iacis.
ge, excrucia carnifex, quandoquidẽ occœpiſti ſemel.
Nec tibi iſtuc magis eſt dividuæ quam mihi hodie fuit.
I. Dic, quis emit? EV. neſcio hercle. CH. hem iſtuccine eſt operam dare
ıum ſodalem? EV. quid me facere vis? CH. idem quod me vides,
pereas quin percontatu's, hominis quæ facies foret,
i illam emiſſet: eo ſi pacto poſſet indagarier
lier? Ev. heu me miſerum! CH. flere omitte, iſtuc quod nunc agis.
. Quid ego feci? CH. perdidiſti me & fidem mecum tuam.
Dii ſciunt, culpam meam iſtanc non eſſe ullam. CH. euge, papæ,

Deos abſentes teſtes memoras: qui ego iſtuc credam tibi?
EU. Quin tibi in manu eſt, quod credas: ego quod dicam id mihi mea in manu eſt.
CH. De iſtac re argutus es, ut par pari reſpondeas:
Ad mandata claudus, cæcus, mutus, mancus, debilis.
Promittebas te os ſublinere meo patri. egomet credidi
Homini doctorem mandare, is lapidi mando maximo.
EU. Quid ego facerem? CH. quid tu faceres? men' rogas? requireres.
Rogitares, quis eſſet, aut unde eſſet, qua proſapia,
Civisne eſſet, an peregrinus. EU. civem eſſe aiebant Atticum.
CH. Ubi habitaret, invenires ſaltem, ſi nomen nequis.
EU. Nemo ajebat ſcire. CH. at ſaltem, hominis faciem exquireres.
EU. Feci. CH. quâ formâ eſſe aiebant ergo? EU. ego dicam tibi:
Canum, varum, ventrioſum, bucculentum, breviculum,
Subnigris oculis, oblongis malis, panſam aliquantulum.
CH. Non hominem mihi, ſed theſaurum neſcio quem memoras mali.
Nunquid eſt, quod dicas aliud de illo? EU. tantum, quod ſciam.
CH. Edepol næ ille oblongis malis dedit mihi magnum malum.
Non poſſum durare, certum eſt exulatum hinc ire me.
Sed quam capiam civitatem, cogito potiſſimum:
Megara, Eretriam, Corinthum, Chalcidem, Cretam, Cyprum,
Sicionem, Gnidum, Zacynthum, Lesbiam, Bœotiam.
EU. Cur iſtuc ceptas conſilium? CH. quia enim afflictat me amor.
EU. Quid tu ais? quid, cum illuc, quò nunc ire paritas, veneris?

Si

Ut, ſi hæc non ſint vera, inceptum hoc itiner perficere exſequar.
EV. Non mihi credis? CH. omnia equidem credo, quæ dicis mihi.
Sed quin introducis me ad eam, ut videam? EV. pauliſper mane
CH. Quid? manebo? EV. tempus non eſt nunc introeundi. CH. enicas.
EV. Non opus eſt, inquam, nunc intrò te ire. CH. reſponde mihi,
Quâ cauſsâ. EV. operæ non eſt. CH. cur? EV. quia non eſt illi commodum.
CH. Itáne commodum illi non eſt, quæ me amat, quam ego contrà amo?
Omnibus hic ludificatur me modis. ego ſtultior,
Qui iſti credam. commoratur: chlamydem ſumam denuo.
EV. Mane parumper, atque hoc audi. CH. cape ſis, puer, hoc pallium.
EV. Mater irata eſt patri vehementer, quia ſcortum ſibi
Ob oculos adduxerit in ædis, dum ipſa ruri abeſt:
Suſpicatur illam amicam eſſe illi. CH. zonam ſuſtuli.
EV. Eam rem nunc exquirit intus. CH. jam machæra eſt in manu.
EV. Nam ſi eò te nunc introducam. CH. tollo ampullam, atque hinc eo.
EV. Mane, mane Charine. CH. erras, me decipere haud potes.
EV. Neque edepol volo. CH. quin tu ergo itiner exſequi meum me ſinis?
EV. Non ſino. CH. ego me moror tu puere, abi hinc intrò ocius.
Jam in currum aſcendi, jam lora in manus cœpi meas.
EV. Sanus non es. CH. quin pedes, vos in curriculum conjicitis.

Et eodem accedit ſervitus, ſudor, ſitis :
Simul hæc, quæ porto, deprimunt. DO. aliquid cedò
Quì hanc vicini noſtri aram augeam Syra.
SY. Da ſanè hanc virgam lauri. DO. abi jam tu intrò. SY. eo.
DO. Apollo, quæſo te, ut des pacem propitius,
Salutem & ſanitatem noſtræ familiæ,
Meoque ut parcas gnato pace propitius.
SY. Diſperii, perii, miſera, væ miſeræ mihi :
DO. Satin tu ſana es, obſecro? quid eiulas?
SY. Dorippa mea, Dorippa. DO. quid clamas, obſecro?
SY. Neſcio quæ eſt mulier intus hìc in ædibus.
DO. Quid mulier? SY. mulier meretrix. DO. verón' ſeriò
SY. Nimium ſcis ſapere, ruri quæ non manſeris :
Quamvis inſipiens poterat perſentiſcere
Illam eſſe amicam tui viri belliſſimi
DO. Credo mecaſtor. SY. i hàc mecum, ut videas ſimul
Tuam Alcumenam pellicem, Juno mea.
DO. Ecaſtor verò iſtuc eo quantum poteſt.

ACTUS IV. SCENA II.

LYSIMACHUS.

PARUM ne eſt hoc malæ rei, quod amat Demipho,
Ni ſumptuoſus inſuper etiam fiet?
Decem vocaſſet ſi ad cœnam ſummos viros,
Nimium obſonavit, ſed coquos quaſi in mari
Solet hortator remiges hortarier,
Ita hortabatur. egomet conduxi coquum.
Sed eum demiror non venire ut juſſeram.
Sed qui hinc nam à nobis exit? aperitur foris.

ACTUS IV. SCENA III.

DORIPPA mulier, LYSIMACHUS vir.

MISERIOR mulier me nec fiet, ne fuit,

V. Propter iſtanc. CH. i modò. EV. ergo cura. CH. quin tu ergo i modo.
Tam propitiam reddam, quàm cùm propitia eſt Juno Jovi.

ACTUS V. SCENA III.

DEMIPHO, LYSIMACHUS.

Quaſi tu nunquam quicquam aſſimile hujus facti feceris.
LY. Edepol nunquam, cavi ne quid facerem, vix vivus ſum miſer!
Nam mea uxor propter illam tota in fermento jacet.
DE. At ego eam expurgationem habebo, ut ne ſuccenſeat.
LY. Sequere me. ſed exeuntem filium video meum.

ACTUS V. SCENA IV.

EUTYCHUS, LYSIMACHUS, DEMIPHO.

AD patrem ibo, ut matris iram ſibi eſſe ſecuram ſciat.
Jam redeo. LY. placet principium. quid agis? quid fit, Eutyche?
EV. Optimâ opportunitate ambo adveniſtis. LY. quid rei eſt?
EV. Uxor tibi placida & placata'ſt. certe dextras nunc jam.
LY. Dii me ſervant. EV. tibi amicam nullam eſſe nuncio.
DE. Dii te perdant. quid negotii eſt nam quæſo iſtuc? EV. eloquar.
Animum advertite igitur ambo. LY quin tibi ambo operam damus.
EV. QUI BONO SUNT genere nati, ſi ſunt ingenio malo,
Suopta culpam generi capiunt, genus ingenuum improbant.
DE. Verum dicit hic. LY. tibi ergo dicit. EV. eo illud verum eſt magis.

Nam

Nam te iſtâc ætate haud æquum fuerat filio tuo
Adoleſcenti amanti amicam emptam argento eri ſuo.
DE. Quid tu ais? Charini amica'ſt illa? EV. ut diſſ lat malus!
DE. Ille quidē illam ſeſe ancillam matri emiſſe dix
EV. Propterea igitur tu mercatus, novus amator, puer?
LY. Optimè herclè: perge: ego aſſiſtam jam hinc a ſecus.
Quibus eſt dictis dignus, uſque oneremus ambo nullus ſum.
LY. Filio ſuo qui innocenti fecit tantam injuriam.
EV. Quem quidem hercle ego, in exilium cum ire duxi domum:
Nam ibat exulatum. DE. an abiit? LY. etiam loq larva tu?
TEMPERARE iſtâc ætate iſtis decebat artibus.
DE. Fateor: deliqui profecto. EV. etiam loquere tu?
VACUUM eſſe iſtâc te *d* ætate iis decebat noxiis:
Itidem, ut tempus anni, ætatem in aliam aliud f convenit.
Nam ſi iſtuc jus eſt, ſenectâ ætate ſcortari ſenes,
Ubi loci res ſumma noſtra eſt publica? DE. hei, pe ſer!
EV. Adoleſcentes rei agendæ iſti magis ſolent o
DE. Jam obſecro vobis hercle habete cum porcis fiſcinâ.
EV. Redde filio: ſibi habeat. DE. jam ut vult, per habeat licet
Semper. EV. edepol! quoniam, ut aliter facias, copiæ.
DE. Supplicii ſibi ſumat quid vult ipſe ob hanc inj

Imò herclè tu iſtuc ipſus. LY. væ miſero mihi!
CO. Nempe uxor ruri eſt tua, quam dudum dixeras
Te odiſſe æquè atq; angueis. LY. egon' iſtuc dixi tibi?
CO. Mihi quidem hercle. LY. ita me amabit Juppiter,
Uxor, ut ego illud nunquam dixi. DO. etiam negas?
CO. Non te odiſſe ajebat, uxorem verum ſuam.
DO. Palàm iſtæc fiunt, te me odiſſe. LY. quin nego.
CO. Et uxorem ſuam ruri eſſe ajebat. Ly. hæc ea eſt.
Quid mihi moleſtus? CO. quia me non noviſſe ais.
Ni metuis tu iſtanc. LY. ſapio: nam mihi unica eſt.
CO. Viu' me experiri? LY. nolo. CO. mercedem cedo.
LY. Cras petito, dabitur, nunc abi. DO. heu miſeræ mihi!
LY. Nunc ego verum illud verbum eſſe experior vetus:
ALIQUID MALI eſſe propter vicinum malum.
CO. Cur hic aſtamus? quin abimus? incommodi
Si quid tibi evenit non eſt culpa mea.
LY. Quin me eradicas miſerum. CO. ſcio jam quid velis,
Nempe hinc me abire vis. LY. volo, inquam. CO. abibitur,
Drachmam dato. LY. dabitur. CO dari ergo ſis jube.
Dari poteſt interea dum illi ponunt. LY. quin abis?
Potin' ut moleſtus ne ſis? CO. agite, apponite
Obſonium iſtuc ante pedes illi ſeni.
Hæc vaſa aut mox, aut cras jubebo abs te peti:
Sequimini. LY. fortaſſe te iſtum mirari coquum,
Quod venit, atque hæc attulit. dicam quid eſt.
DO. Non miror, ſi quid damni facis, aut flagitii,
Nec pol ego patiar, ſic me nuptam tam malè,
Measque in ædes ſic ſcorta obductarier.

Syra,

Syra, i rogato meum patrem verbis meis,
Ut veniat ad me jam ſimul tecum huc. SY. eo.
LY. Negotii quid ſit, uxor, obſecro?
Conceptis verbis jam jusjurandum dabo,
Me nunquam quicquam cum illa. jámne abiit Syra?
Perii hercle: ecce autem hæc abiit. væ miſero mihi.
At te, vicine, Dii Deæque perduint,
Tua cum amicâ cumque amationibus.
Suſpicione implevit me indigniſſimè:
Concivit hoſtes: domi uxor eſt acerrima,
Ibo ad forum, atque Demiphoni hæc eloquar,
Me iſtanc capillo protracturum eſſe in viam,
Niſi hinc abducit, quò vult, ex hiſce ædibus.
Heus uxor, uxor: quanquam tu irata es mihi,
Jubeas, ſi ſapias, hæc intrò hinc auferrier:
Eâdem licebit mox cœnare rectius.

ACTUS IV. SCENA V.

SYRA ſerva, EUTYCHUS.

HERA quò me miſit ad patrem, non eſt domi?
Rus abiiſſe ajebant. nunc demum renuncio.
EV. Defeſſus ſum urbem totam pervenarier?
Nihil inveſtigo quicquam de illa muliere.
Sed mater rure rediit, nam video Syram
Aſtare ante ædeis, Syra. SY. quis eſt, quid me vocat?
EV. Herus atque alumnus tuus ſum. SY. ſalve, alum
mi.
EV. Jam mater rure rediit? reſponde mihi.
SY. Suâ quidem ſalute ac familiæ maximâ.
EV. Quid iſtuc negotii eſt? SY. tuus pater belliſſimus
Amicam adduxit intrò in ædeis. EV. quomodo?
SY. Adveniens mater rure eam offendit domi.
EV. Pol haud cenſebam iſtarum eſſe operarum patren
Etiam nunc mulier intu'ſt? SY. etiam. EV. ſequere m

ACT

Ei det Leno, eum qui cum reliquo afferat.
Venientum Caculam intervortit ſymbolo,
Dicens Syrum ſe Ballionis. Pſeudolus:
Opemque herili ita retulit: nam Simiæ.
Leno mulierem, quem is ſuppoſuit, tradidit.
Venit Harpax verus: res palàm cognoſcitur:
Senexque argentum, quod erat pactus, reddidit.

PROLOGUS.

STUDETE hodie mihi: bonam in Scenam affero:
Nam BONA BONIS FERRI reor æquom maxume:
Ut mala malis: ut, qui mali ſunt, habeant mala:
Qui boni, bona, bonos quod oderint mali.
Sunt mali: malos quòd oderint boni, bonos
Eſſe oportet, voſque ideò eſtis boni: quandoquidem
Semper odiſtis malos, & lege & legionibus
Hos fugitaſtis, Quirites, ſucceſſis bonis.
Huic vos nunc pariter bonam boni operam date gregi,
Qui bonus eſt, & hodie ad bonos affert bona.
Aures, oculi, animus, ampliter fient ſaturi.
In ſcenam qui jejunus venerit, aut ſitiens,
Is riſu & ventre raſo vigilabit ſedulo:
Dum ridebunt ſaturi, mordebunt famelici.
Nunc ſi ſapitis, cedite jejuni, atque diſcedite:
Vos ſaturi ſtate, imò ſedete, atque attendite:
Non argumentum, neque hujus nomen fabulæ
Nunc proloquar ego: ſatis id faciet Pſeudolus:
Satis id dictum vobis puto jam atque deputo.
Ubi lepos, joci, riſus, vinum, ebrietas decent:
Gratiæ, decor, hilaritas, atque delectatio,
Qui QUÆRIT alia, is malum videtur quærere
Curas malas abjicere jam, ut otioſi hodie.
EXPORGI meliu'ſt lumbos, atq; exſurgier.
PLAUTINA longa FABULA in Scenam venit.

ACTUS V. SCENA II.

EUTYCHUS, CHARINUS.

DIVUM atque hominum quæ Spectatrix atque Hera eadem es hominibus.
Spem ſperatam quoniam obtuliſti hanc mihi, grates ago.
Ecquisnam Deus eſt, qui meâ nunc lætus lætitia fuat?
Domi erat, quod quæritabam, ibi ſex ſodales repperi,
Vitam, Amicitiam, Civitatem, Lætitiam, Ludum, Jocũ,
Eorum inventu res decem ſimitu peſſimas peſſundedi,
Iram, Inimicitiam, Stultitiam, Exitium, Pertinaciam,
Mœrorem, Lacrimas, Exilium, Inopiam, Solitudinem.
Date Dî, quæſo, conveniendi mihi ejus celerem copiam.
CH. Apparatus ſum, ut videtis: abjicio ſuperbiam.
Egomet mihi comes, calator, equus, agaſo, armiger:
Egomet ſum mihi imperator, idẽ egomet mihi obedio:
Egomet mihi fero, quod uſu'ſt. ô CUPIDO QUANTUS Es!
Nam tu quemvis confidentem facile tuis factis facis,
Eundem ex confidente actutum diffidentem denuò.
EV. Cogito, quônam ego illum curram quæritatum. CH. certa res eſt.
Me uſque quærere illam, quoquò hinc abducta eſt gentium,
Neque mihi ulla obſiſtet amnis, neque mons, neq; adeò mare,
Nec calor, nec frigus metuo. neque ventum, neq; grandinem.
Imbrem perpetiar, laborem ſufferam, Solem, ſitim.
Non concedam, neque quieſcam uſquam noctu, neque interdius
Prius profectò, quàm aut amicam aut mortem inveſtigavero. (voc
EV. Neſcio cuja vox ad aurem mihi advolavit. CH. in
Vos Lares viales, ut me bene juvetis. EV. Juppiter!

E

Iſtuc illic Charinus? CH. cives bene valete. EV. illicò
ta, Charine. CH qui me revocat? EV. Spes, Salus, Victoria. (quærite.
CH. Quid me vultis? EV. ire tecum. CH. alium comitem
Non amittunt hi me comites, qui tenent. EV. qui ſunt ei?
CH. Cura, Miſeria, Ægritudo, Lacrimæ, Lamentatio.
EV. Repudia iſtos comites, atq; huc reſpice, & revortere.
CH. Siquidem mecum fabulari vis, ſubſequere. EV. ſta illicò.
CH. Malè facis, properantē qui me commorare. Sol abit.
EV. Si huc item properes, ut iſtuc properas, facias recti[9],
Huc ſecundus ventus nunc eſt, cape modò vorſoriam:
Hîc favonius ſerenus'ſt, iſtîc auſter imbricus:
Hic facit tranquillitatem, iſte omnes fluctûs conciet.
Recipe te ad terrā, Charine, huc. nónne ex adverſo vides?
Nubis ater imberq; inſtat, aſpice nunc ad ſiniſtram*
*Cœlum ut eſt ſplendore plenum, ex adverſo vides.
CH. Religionem illic objecit: recipiam me illuc Ev. ſapis
O Charine, contrà pariter fer gradum, & confer pedem.
Porrige brachium, prehende, jam [illegible] CH. teneo. EV. tene.
Quò nunc ibas? CH. exulatum. EV. quid ibi facere vis? CH. quod miſer.
EV. Ne pave, reſtituam jam ego te in gaudia, antequam is. CH. eo.
EV. Maximè quod vis audire, id audies, quod gaudeas.
Sta illicò amic[9] advenio multū benevolens. CH quid eſt?
EV. Tuam amicam. CH. quid eam? EV. ubi ſit ego ſcio. CH. tun' obſecro?
EV. Sanam & ſalvam. CH. ubi eam ſalvam? EV. quò ego ſcio. CH. ego me mavelim.
EV. Potin' ut animo ſis tranquillo? CH. quid ſi animus fluctuat?
EV. Ego iſtum in tranquillo & tuto ſiſtam tibi, ne time.
CH

CH. Obſecro te, loquere nunc ubi ſit, ubi eam videris.
Quid taces ? dic. enicas me miſerum tuâ reticentiâ.
EV. Non longè hinc abeſt à nobis. CH. quin ergo commonſtras ſi tu vides ?
EV. Non video hercle nunc, ſed vidi modò. CH. quin ego videam, facis ?
EV. Faciam. CH. longinquum iſtuc amanti eſt. EV. etiam metuis ? omnia
Commonſtrabo. amicior mihi nullus vivit, atque is eſt,
Qui illam habet: neque eſt cui magis me velle melius æquum ſiet.
CH. Non curo iſtuc, illam quæro. EV. de illa ergo ego dico tibi.
Sanè hoc non in mentem venit dudum, uti tibi dicerem.
CH. Dic igitur, ubi illa eſt ? EV. in noſtris ædibus. CH. ædis probas,
Si tu vera dicis, pulchreque ædificatas arbitror.
Sed quid ego iſtuc credam ? vidiſtin' ? an de audito nuncias ?
EV. Egomet vidi. CH. quis eam adduxit ad vos ? EV. iniquè rogas.
CH. Vera dicis. EV. nihil, Charine, te quidem quicquam pudet.
Quid tuâ refert, qui cum iſtàc venerit? CH. dũ iſtuc ſiet.
EV. Eſt profectò. CH. opta ergo ob iſtunc nuncium quidvis tibi.
EV. Quid, ſi optabo? CH. Deos orato, ut ejus faciant copiam.
EV. Derides. CH. ſervata res eſt demum, ſi illam videro.
Sed quin ornatum hunc rejicio. heus aliquis, heus actutum huc foras.
Exite, illinc pallium mihi huc ferte. EV. hem nunc tu mihi ut places !
CH. Optimè adveniens puere, cape chlamydem atque hæc. iſtinc ſta illicò :

Ut.

Ut, ſi hæc non ſint vera, inceptum hoc itiner perficere exſequar.
EV. Non mihi credis? CH. omnia equidem credo, quæ dicis mihi.
Sed quin introducis me ad eam, ut videam? EV. pauliſper mane
CH. Quid? manebo? EV. tempus non eſt nunc introeundi. CH. enicas.
EV. Non opus eſt, inquam, nunc intrò te ire. CH. reſponde mihi,
Quâ cauſsâ. EV. operæ non eſt. CH. cur? EV. quia non eſt illi commodum.
CH. Itáne commodum illi non eſt, quæ me amat, quam ego contrà amo?
Omnibus hic ludificatur me modis. ego ſtultior,
Qui iſti credam. commoratur: chlamydem ſumam denuo.
EV. Mane parumper, atque hoc audi. CH. cape ſis, puer, hoc pallium.
EV. Mater irata eſt patri vehementer, quia ſcortum ſibi
Ob oculos adduxerit in ædis, dum ipſa ruri abeſt:
Suſpicatur illam amicam eſſe illi. CH. zonam ſuſtuli.
EV. Eam rem nunc exquirit intus. CH. jam machæra eſt in manu.
EV. Nam ſi eò te nunc introducam. CH. tollo ampullam, atque hinc eo.
EV. Mane, mane Charine. CH. erras, me decipere haud potes.
EV. Neque edepol volo. CH. quin tu ergo itiner exſequi meum me ſinis?
EV. Non ſino. CH. ego me moror tu puere, abi hinc intrò ocius.
Jam in currum aſcendi, jam lora in manus cœpi meas.
EV. Sanus non es. CH. quin pedes, vos in curriculum conjicitis.

Nam te iſtâc ætate haud æquum fuerat filio tuo
Adoleſcenti amanti amicam emptam argento eripe ſuo.
DE. Quid tu ais? Charini amica'ſt illa? EV. ut diſſimlat malus!
DE. Ille quidē illam ſeſe ancillam matri emiſſe dixera
EV. Propterea igitur tu mercatus, novus amator, vet puer?
LY. Optimè herclè: perge: ego aſſiſtam jam hinc alri ſecus.
Quibus eſt dictis dignus, uſque oneremus ambo. D nullus ſum.
LY. Filio ſuo qui innocenti fecit tantam injuriam.
EV. Quem quidem hercle ego, in exilium cum iret, duxi domum:
Nam ibat exulatum. DE. an abiit? LY. etiam loquei larva tu?
TEMPERARE iſtâc ætate iſtis decebat artibus.
DE. Fateor: deliqui profectò. EV. etiam loquere, lar tu?
VACUUM eſſe iſtâc te d ætate iis decebat noxiis:
Itidem, ut tempus anni, ætatem in aliam aliud factu convenit.
Nam ſi iſtuc jus eſt, ſenectâ ætate ſcortari ſenes,
Ubi loci res ſumma noſtra eſt publica? DE. hei, perii ſer!
EV. Adoleſcentes rei agendæ iſti magis ſolent oper da
DE. Jam obſecro vobis hercle habete cum porcis, c fiſcinâ.
EV. Redde filio: ſibi habeat. DE. jam ut vult, per me habeat licet
Semper. EV. edepol! quoniam, ut aliter facias, non copiæ.
DE. Supplicii ſibi ſumat quid vult ipſe ob hanc injuria

Mo

EV. Propter iſtanc. CH. i modò. EV. ergo cura. CH. quin tu ergo i modo.
Tam propitiam reddam, quàm cùm propitia eſt Juno Jovi.

ACTUS V. SCENA III.

DEMIPHO, LYSIMACHUS.

Quaſi tu nunquam quicquam aſſimile hujus facti feceris.
LY. Edepol nunquam, cavi ne quid facerem, vix vivus ſum miſer!
Nam mea uxor propter illam tota in fermento jacet.
DE. At ego eam expurgationem habebo, ut ne ſuccenſeat.
LY. Sequere me. ſed exeuntem filium video meum.

ACTUS V. SCENA IV.

EUTYCHUS, LYSIMACHUS, DEMIPHO.

AD patrem ibo, ut matris iram ſibi eſſe ſecuram ſciat.
Jam redeo. LY. placet principium. quid agis? quid fit, Eutyche?
EV. Optimâ opportunitate ambo adveniſtis. LY. quid rei eſt?
EV. Uxor tibi placida & placata'ſt. certe dextras nunc jam.
LY. Dii me ſervant. EV. tibi amicam nullam eſſe nuncio.
DE. Dii te perdant. quid negotii eſt nam quæſo iſtuc? EV. eloquar.
Animum advertite igitur ambo. LY quin tibi ambo operam damus.
EV. QUI BONO SUNT genere nati, ſi ſunt ingenio malo,
Suopte culpam generi capiunt, genus ingenuum improbant.
DE. Verum dicit hic. LY. tibi ergo dicit. EV. eo illud verum eſt magis.

Nam

Nam te iſtâc ætate haud æquum fuerat filio tuo
Adoleſcenti amanti amicam emptam argento eripe ſuo.
DE. Quid tu ais? Charini amica'ſt illa? EV. ut diſſim lat malus!
DE. Ille quidē illam ſeſe ancillam matri emiſſe dixera
EV. Propterea igitur tu mercatus, novus amator, vetu puer?
LY. Optimè herclè: perge: ego aſſiſtam jam hinc altri ſecus.
Quibus eſt dictis dignus, uſque oneremus ambo. D nullus ſum.
LY. Filio ſuo qui innocenti fecit tantam injuriam.
EV. Quem quidem hercle ego, in exilium cum iret, r duxi domum:
Nam ibat exulatum. DE. an abiit? LY. etiam loquer larva tu?
TEMPERARE iſtâc ætate iſtis decebat artibus.
DE. Fateor: deliqui profectò. EV. etiam loquere, lar tu?
VACUUM eſſe iſtâc te *d* ætate iis decebat noxiis:
Itidem, ut tempus anni, ætatem in aliam aliud fact convenit.
Nam ſi iſtuc jus eſt, ſenectâ ætate ſcortari ſenes,
Ubi loci res ſumma noſtra eſt publica? DE. hei, perii ſer! d
EV. Adoleſcentes rei agendæ iſti magis ſolent oper
DE. Jam obſecro vobis hercle habete cum porcis, c fiſcinâ.
EV. Redde filio: ſibi habeat. DE. jam ut vult, per me habeat licet
Semper. EV. edepol! quoniam, ut aliter facias, non copiæ.
DE. Supplicii ſibi ſumat quid vult ipſe ob hanc injuri

Me

Ei det Leno, cum qui cum reliquo afferat.
Venientum Caculam intervortit ſymbolo,
Dicens Syrum ſe Ballionis, Pſeudolus:
Opemque herili ita retulit: nam Simiæ.
Leno mulierem, quem is ſuppoſuit, tradidit.
Venit Harpax verus: res palàm cognoſcitur:
Senexque argentum, quod erat pactus, reddidit.

PROLOGUS.

STUDETE hodie mihi: bonam in Scenam affero:
Nam BONA BONIS FERRI reor æquom maxume:
Ut mala malis: ut, qui mali ſunt, habeant mala:
Qui boni, bona, bonos quod oderint mali,
Sunt mali: malos quòd oderint boni, bonos
Eſſe oportet, voſque ideò eſtis boni: quandoquidem
Semper odiſtis malos, & lege & legionibus
Hos fugitaſtis, Quirites, ſucceſſis bonis.
Huic vos nunc pariter bonam boni operam date gregi,
Qui bonus eſt, & hodie ad bonos affert bona.
Aures, oculi, animus, ampliter fient ſaturi.
In ſcenam qui jejunus venerit, aut ſitiens,
Is riſu & ventre raſo vigilabit ſedulo:
Dum ridebunt ſaturi, mordebunt famelici.
Nunc ſi ſapitis, cedite jejuni, atque diſcedite:
Vos ſaturi ſtate, imò ſedete, atque attendite:
Non argumentum, neque hujus nomen fabulæ
Nunc proloquar ego: ſatis id faciet Pſeudolus:
Satis id dictum vobis puto jam atque deputo.
Ubi lepos, joci, riſus, vinum, ebrietas decent:
Gratiæ, decor, hilaritas, atque delectatio,
Qui QUÆRIT alia, is malum videtur quærere
Curas malas abjicere jam, ut otioſi hodie.
EXPORGI meliu'ſt lumbos, atq; exſurgier.
PLAUTINA longa FABULA in Scenam venit.

EV. Non mihi credis? LY. imò credo, ſed tame miſer.

DE. Eamus intrò. EV. imò dicamus ſenibus le ſeo.

Priuſquam abeamus, quas leges teneant, con ſint.

Annos natus ſexaginta qui erit, ſi quem ſcibimu

Seu maritum ſive hercle adeò cœlibem ſcortarie

Cum eo nos hic lege agemus: inſcitum arbitral

Et per nos quidem hercle egebit, qui ſuum prod

Neu quiſquam poſthac prohibeto adoleſcentem

Quin amet, & ſcortum ducat: quod bono fiat mo

Si quis prohibuerit, plus perderet clam, quàm buerit palàm.

Hæc adeò, ut ex hacce nocte primum lex teneat

Bene valete atque adoleſcentes, hæc ſi vobis lex

Ob ſenum hercle induſtriam, vos æquum eſt clar dere.

FINIS MERCATORIS.

PSEUDOLUS.

DRAMATIS PERSONÆ.

Pseudolus ſervus.
Calidorus adoleſcens.
Ballio leno.
Lorarii quatuor.
Simo ſenex.
Calipho ſenex.
Harpax cacula.
Charinus adoleſcens.
Puer.
Coquus.
Simia ſycophanta.
Phoenicium meretrix.

ARGUMENTUM.

PRÆSENTES numerat quindecim Miles minas.
Simul conſignat ſymbolum, ut Phœnicium.

Ei det Leno, eum qui cum reliquo afferat.
Venientum Caculam intervortit ſymbolo,
Dicens Syrum ſe Ballionis, Pſeudolus:
Opemque herili ita retulit: nam Simiæ.
Leno mulierem, quem is ſuppoſuit, tradidit.
Venit Harpax verus: res palàm cognoſcitur:
Senexque argentum, quod erat pactus, reddidit.

PROLOGUS.

STUDETE hodie mihi: bonam in Scenam affero:
Nam BONA BONIS FERRI reor æquom maxume:
Ut mala malis: ut, qui mali ſunt, habeant mala:
Qui boni, bona, bonos quod oderint mali,
Sunt mali: malos quòd oderint boni, bonos
Eſſe oportet, voſque ideò eſtis boni: quandoquidem
Semper odiſtis malos, & lege & legionibus
Hos fugitaſtis, Quirites, ſucceſſis bonis.
Huic vos nunc pariter bonam boni operam date gregi,
Qui bonus eſt, & hodie ad bonos affert bona.
Aures, oculi, animus, ampliter fient ſaturi.
In ſcenam qui jejunus venerit, aut ſitiens,
Is riſu & ventre raſo vigilabit ſedulo:
Dum ridebunt ſaturi, mordebunt famelici.
Nunc ſi ſapitis, cedite jejuni, atque diſcedite:
Vos ſaturi ſtate, imò ſedete, atque attendite:
Non argumentum, neque hujus nomen fabulæ
Nunc proloquar ego: ſatis id faciet Pſeudolus:
Satis id dictum vobis puto jam atque deputo.
Ubi lepos, joci, riſus, vinum, ebrietas decent:
Gratiæ, decor, hilaritas, atque delectatio,
Qui QUÆRIT alia, is malum videtur quærere
Curas malas abjicere jam, ut otioſi hodie.
EXPORGI meliu'ſt lumbos, atq; exſurgier.
PLAUTINA longa FABULA in Scenam venit.

ACTUS I. SCENA I.

PSEUDOLUS ſervus. CALIDORUS adoleſcens.

SI ex te tacente fieri poſſem certior,
Here, quæ miſeriæ te tam miſerè macerant,
Duorum labori ego hominum parſiſſem lubens,
Mei te rogandi, & tui reſpondendi mihi.
Nunc, quoniam id fieri non poteſt, neceſſitas
Me ſubigit, ut te rogitem, reſponde mihi:
Quid eſt, quòd tu exanimatus jam hos multos eſ dies
Geſtas tabellas tecum, eas lacrumis lavis,
Neque tui participem conſilij quenquam facies?
Eloquere, ut quod ego neſcio, id tecum ſciam.
CA. Miſerè miſer ſum, Pſeudole! PS. id te Juppiter
Prohibeſſit. CA. nihil hoc Jovis ad judicium attinet.
Sub veneris regno vapulo, non ſub Jovis.
PS. Licet me id ſcire quid ſit? nam tu me antidhac
Supremum habuiſti comitem conſiliis tuis.
CA. id animus nunc eſt. PS. fac me certum quid tibi
Sit: juvabo te aut re, aut operâ, aut conſilio bono.
CA. Cape has tabellas, tute hinc narrato tibi,
Quæ me miſeria & cura contabefacit.
PS. Mos tibi geretur. ſed quid hoc quæſo? CA. quid eſt?
PS. Ut opinor, quærunt literæ hæ ſibi liberos,
Alia aliam ſcandit. CA. ludis me ludo tuo.
PS. Has quidem pol credo, niſi Sibylla legerit,
Interpretari aliam poteſſe neminem.
CA. Cur inclementer dicis lepidis literis,
Lepidis tabellis, lepidâ conſcriptis manu?
PS. An obſecro hercle, habent quoque gallinæ manus?
Nam has quidem Gallina ſcripſit. CA. odioſus mihi es.
Lege, vel tabellas redde. PS. imò enim pellegam:
Advortito animum. CA. non adeſt. PS. at tu cita.
CA. Imò ego tacebo, tu hinc eum ex cerâ cita,

..m iſtuc animus meus nunc eſt, non in pectore.
.. Tuam amicam video, Calidore. CA. ubi ea eſt, obſecro?
S. Eccam in tabellis porrectam in cerâ cubat.
A. At te dii deæque quantus es. PS. ſervaſſint quidem.
A. Quaſi ſolſtitialis herba, paulisper fui:
.epente exortus ſum, repentino occidi.
S. Tace, dum tabellas pellego CA. ergo quin legis?
S. Phœnicium Calidoro amatori ſuo
Per ceram & linum literasque interpretes
alutem mittit, & ſalutem abs te expetit,
acrimans titubanti animo, corde, & pectore.
A. Perii, ſalutem nuſquam invenio, Pſeudole,
Quam illi remittam. PS quam ſalutem? CA. argenteam.
S. Pro lignea ſalute vis argenteam
emittere illi? vide ſis, quam tu rem geras.
A. Recita modò: ex tabellis jam faxo ſcies,
Quam ſubitò argento mihi uſus invento ſiet.
S. Leno me peregrè militi Macedonico
Minis viginti vendidit, voluptas mea:
t priusquam hinc abiit, quindecim Miles minas
edemt, nunc unæ quinque remorantur minæ:
a cauſſa Miles hic reliquit Symbolum,
xpreſſam in cera ex annulo ſuam imaginem.
t qui huc afferret ejus ſimilem ſymbolum,
um eo ſimul me mitteret. ei rei dies
æc præſtituta eſt, proxima Dionyſia.
A. Cras ea quidem ſunt, propè adeſt exitium mihi,
iſi quid mihi in te eſt auxilij. PS. ſine pellegam.
A. Sino, nam mihi videor cum ea fabularier,
ge, dulce amarumque una nunc miſces mihi.
. Nunc noſtri amores, mores, conſuetudines,
cus, ludus, ſermo, ſuavis ſuaviatio,
ompreſſiones arctæ amantum comparum,

Teneris labellis molles morſiunculæ,
Papillarum horridularum oppreſſiunculæ,
Harum voluptatum mihi omnium, atque itidem tibi
Diſtractio, diſcidium, vaſtities venit,
Niſi quæ mihi in te'ſt aut tibi eſt in me ſalus.
Hæc quæ ego ſcivi, ut ſcires curavi omnia:
Nunc ego te experiar quid ames, quid ſimules vale.
CA. Eſt miſerè ſcriptum, Pſeudole! PS. ô miſerrimè!
CA. Quin fles? PS. pumiceos oculos habeo: non queo
Lacrumam exorare ut exſpuant unam modo.
CA. Quid ita? PS. genus noſtrum ſemper ſiccoculum fuit.
CA. Nihil ne adjuvare me audes? PS. quid faciam tibi? CA. heu!
PS. Heu? id quidem tibi herclè ne parſis, dabo
CA. Miſer ſum, argentum nuſquam invenio mutuum.
Pſeudole. PS. heu? CA. neque intus nummus ullus eſt. PS. eheu!
CA. Ille abducturus eſt mulierem cras. PS. eheu!
CA. Iſtoccine pacto me adjutas? PS. do id quod mihi eſt
Nam is mihi theſaurus jugis in noſtrâ eſt domo.
CA. Actum hodie de me eſt. ſed poteſt nunc mutuam.
Drachmam dare mihi unam, quam cras reddam tibi?
PS. Vix herclè opinor, ſi me opponam pignori.
Sed quid de drachmâ facere vis? CA. reſtim volo
Mihi emere PS. quamobrem? CA. qui me faciam penſilem.
Certum eſt mihi ante tenebras tenebras perſequi.
PS. Quis mihi igitur drachmam reddet ſi dederim tibi?
An tu te eâ cauſsâ vis ſciens ſuſpendere,
Ut me defraudes drachma, ſi dederim tibi?
CA. Profectò ô nullo pacto poſſum vivere,
Si illa à me abalienatur atque abducitur.
PS. Quid fles? cucule? vives. CA. quid ego ni fleam?

Hoc videſis, ut alias res agunt: hoc agite, hoc animum advortite.
Hoc adhibite aures, quæ ego loquar, plagigera genera hominum.
Nunquam edepol veſtrum durius tergum erit, quàm terginum hoc meum.
Quid nunc? dolet ne? hem, ſic datur, ſi quis herum ſervus ſpernit:
Aſſiſtite omnes contra me, & quæ loquar, advortite animum.
Tu qui urnam habes, aquam ingere, face plenum aenum ſit citò.
Te, cum ſecuri, caudicali præficio provinciæ.
LO. Ad hæc retunſa eſt. LE. ſine fiet: itidem vos quoque eſtis plagis omnes,
Num quid minus eâ gratiâ tamen omnium operâ utor?
Tibi hoc præcipio, ut niteant ædes. habes quod facias: propera, abi intrò.
Tu eſto lectiſterniator, ut argentum eluito, idem extrivito.
Hæc, cum ego à foro revertor, faciem, ut offendã parata,
Vorſa, præſterga, ſtrata, lautaque coctáque omnia uti ſint.
Nam mihi hodie natalis dies eſt decet eum omnes vos concelebrare.
Pernam, callum, glandium, ſumen, facito in aquâ jaceant. ſatin' audis?
Magnificè volo enim ſummos viros accipere, ut mihi rem eſſe reantur.
Intrò abite, atque hæc citò celebrate, ne mora quæ ſit, cocus cùm veniat
Mihi, ego eo in macellum, ut piſcium quicquid eſt pretio præſtinem.
I puere præ, ne quiſquam pertundat crumenã cautio eſt.

Lenonis crepuit. PS. crura mavellem modò.
CA Atque ipſe egreditur penitus perjurum caput.

ACTUS I. SCENA II.

LENO, LORARII IV. PSEUDOLUS. CALIDORUS.

EXITE, agite, ite ignavi, malè habiti, & malè concili
Quorum nunquam quicquam cuiquam venit in m
tem, ut rectè faciant.
Quibus niſi ad hoc exemplum experior, non poteſ
ſurpari uſura.
Neque ego homines magis aſinos unquam vidi, ità
gis coſtæ callent.
Quos dum ferias, tibi plus noceas: eò enim ingeni
ſunt flagritribæ:
Qui hæc habent conſilia, ubi data occaſio eſt, rape,
pe, tene, harpaga,
Bibe, es, fuge: hoc eſt eorum opus.
Ut, mavelis lupos apud oves linquere, quàm hos d
cuſtodes.
Ad faciem cum aſpicies eorum, haud mali videntur
perâ fallunt.
Nunc adeò hanc edictionem niſi animum advortiti
mnes,
Niſi ſomnum ſocordiamque ex pectore oculiſque a
veris.
Ita ego veſtra latera loris faciam, ut validè varia ſint:
Ut ne periſtromata quidem æquè picta ſint Campan
Neque Alexandrina belluata conchyliata tapetia.
Atque fieri ante dixeram omnibus, dederamque
vincias:
Verùm ita vos eſtis perditi, neglig ẽtes, ingenio impr
Officium veſtrum ut vos malo cogatis commoneri
Nempe ita animati eſtis vos. vincite hoc duritiâ e
atque me.

Mihi, etiam familiæ omni ſit meæ : atque adeò ut frumento affluam,
Ut civitas nomen mihi commutet, meque ut prædicet
Lenone ex Ballione regem Jaſonem. CA. audin' furcifer
Quæ loquitur, ſatin' magnificus tibi videtur? PS. pol iſte,
Atque etiam maleficus. ſed tace, & hanc rem gere.
LE. Æſchrodora tu, quæ amicos tibi habes lenonum æmulos
Lanios, qui item ut nos jurejurando malo quærunt rem, audi:
Niſi carnaria tria grandia tergoribus oneri uberi hodie
Mihi erunt, cras quaſi Dircam olim (ut memorant) duo
Gnati Jovis devinxêre ad taurum, item hodie ſtringam ad carnarium: id tibi
Profecto taurus fiet. PS. nimis ſermone hujus irâ incendor.
Hunccine hîc hominem pati colere juventutem Atticam?
Ubi ſunt, ubi latent quibus ætas integra eſt, qui amant à lenone?
Quin conveniunt, quin unâ omnes peſte hâc populum hujus liberant?
Sed nimis ſum ſtultus, nimium fui indoctus, ne illi audeant
Id facere: quibus ut ſerviant ſuus amor cogit, ſimul
Prohibet, faciant adverſum eos quod volunt. CA. vah, tace. PS. quid eſt?
CA. Malè morigerus malè facis mihi, cum ſermone huic obſonas. PS. taceo.
CA. At taceas malo multo, quàm tacere te dicas. LE. tu autem

Vel opperire: eſt quod domi dicere pæne fui o
Auditu'? vobis mulieres hanc habeo edictio
Vos quæ in mundiciis, molliciis, deliciiſqu
agitis,
Viris cum ſummis inclitæ amicæ: nunc ego ſ
hodie experiar,
Quæ capiti, quæ ventri operam det,, quæq
quæ ſomno ſtudeat.
Quam libertam fore mihi credam, & quan
hodie experiar.
Facite hodie, ut mihi munera multa huc ab a
conveniant.
Nam niſi penus annuus hodie convenit, c
proſtituam vos.
Natalem ſcitis mihi diem eſſe hunc: ubi iſti ſu
vos oculi eſtis?
Quibus vitæ? quibus delitiæ eſtis? quibus ſav
millæ? mellitæ?
Manipulatim mihi munerigeruli facite ante
Cur ego veſtem, aurum, atque ea quibus eſt
præhibeo? quid mihi
Domi, niſi malum, veſtrâ operâ eſt hodie, im
no modo cupidæ eſtis:
Eo vos veſtros panticeſque adeo madefacitis,
ſim hic ſiccus.
Nunc adeò hoc factum eſt optimum, ut nomi
que appellem ſuo:
Ne dictum eſſe actutum ſibi quæpiam veſtra
neget, advortite animum cunctæ.
Principio, Hedylium, tecum ago, quæ am
mentariis,
Quibus cunctis montes maximi acervi frum
Fac ſis ſit delatum huc mihi frumentum, hu
quod ſatis

Mihi, etiam familiæ omni ſit meæ : atque adeò ut frumento affluam,
Ut civitas nomen mihi commutet , meque ut prædicet
Lenone ex Ballione regem Jaſonem. CA. audin' furcifer
Quæ loquitur, ſatin' magnificus tibi videtur ? PS. pol iſte,
Atque etiam maleficus. ſed tace, & hanc rem gere.
LE. Æſchrodora tu , quæ amicos tibi habes lenonum æmulos
Lanios, qui item ut nos jurejurando malo quærunt rem, audi:
Niſi carnaria tria grandia tergoribus oneri uberi hodie
Mihi erunt , cras quaſi Dircam olim (ut memorant) duo
Gnati Jovis devinxêre ad taurum, item hodie ſtringam ad carnarium: id tibi
Profectò taurus fiet. PS. nimis ſermone hujus irâ incendor.
Hunccine hîc hominem pati colere juventutem Atticam ?
Vbi ſunt, ubi latent quibus ætas integra eſt, qui amant à lenone?
Quin conveniunt , quin unâ omnes peſte hâc populum hujus liberant ?
Sed nimis ſum ſtultus , nimium fui indoctus , ne illi audeant
Id facere: quibus ut ſerviant ſuus amor cogit, ſimul
Prohibet , faciant adverſum eos quod volunt. CA. vah, tace. PS. quid eſt?
CA. Malè morigerus malè facis mihi , cum ſermone huic obſonas. PS. taceo.
CA. At taceas malo multo, quàm tacere te dicas. LE. tu autem

PS. Te volo. BA. at vos ego ambos. verte hac te, puer. PS. non licet
Colloqui te? BA. at mihi non lubet. CA. ſin tuam eſt quippiam in rem? BA. licet.
Ne obſecro vivere, an non licet? PS. vah, manta. BA. omitte. CA. Ballio.
Audi. BA. ſurdus ſum, profectò inaniloquus eſt. CA. dedi, dum fuit.
BA. Non peto quod dediſti. CA. dabo, quando erit. BA. ducito,
Quando habebis. CA heu heu, quàm ego malis perdidi modis,
Quod tibi detuli & quod dedi! BA. mortuâ re, verba nunc facis.
STULTUS ES; REM ACTAM AGIS. PS. noſce ſaltem hunc quis es. BA. jam diu.
Scio qui fuit: nunc quis eſt is, ipſus ſciat. ambula tu.
PS Potin ut ſemel modo, Ballio, huc cum lucro reſpicias?
BA Reſpiciã iſtoc pretio. nam ſi ſacrificem ſummo Jovi,
Atque in manibus exta teneam, ut porriciam, interea loci
Si lucri quid detur, potius rem divinam deſeram.
PS Non poteſt pietate obſiſti huic ut res ſunt cæteræ!
Deos quidem, quos maximè æquum eſt metuere, eos minimi facit.
BA. Compellabo. ſalve multum, ſerve Athenis peſſume.
PS. Di te Deæque ament vel hujus arbitratu, vel meo:
Vel ſi dignus alio pacto, neque ament, neq; faciant bene.
BA. Quid agitur, Calidore? PS. amatur, atque egetur acriter.
BA. Miſereat, ſi familiam alere poſſim miſericordiã.
PS. Eia ſcimus nos quidem te qualis ſis, ne prædices.

Sed

Sed ſcin' quid nos volumus? BA. pol ego propemodò: ut malè ſit mihi.
PS. Et id, & hoc quod te revocamus, quæſo animum advorte. BA. audio.
Atque in pauca, ut occupatus nunc ſum, confer quid velis.
PS. Hunc pudet quod tibi promiſit: quaque id promiſit die,
Quia tibi minas viginti pro amica etiam non dedit,
BA. Nimio id quod pudet facilius fertur, quàm illud quod piget:
Non dediſſe, iſtum pudet: me, quia non accepi, piget.
PS. At dabit, parabit aliquid hos dies, manta modo.
Nam hic id metuit, ne illam vendas ob ſimultatem ſuam.
BA. Fuit occaſio, ſi vellet, jampridem argentum ut daret.
CA. Quid, ſi non habui? BA. amabas? invenires mutuum,
Ad Daniſtam devenires adderes fœnuſculum:
Surripuiſſes patri PS. ſurriperet hic patri, audaciſſime?
Non periculum eſt, ne quid rectè monſtres? BA. non lenonium eſt.
CA. Egon' patri ſurripere poſſim quicquam, tam cauto ſeni?
Atque adeo, ſi facere poſſem, pietas prohibet. BA. audio.
Pietatem ergo iſtam amplexator noctu pro Phœnicio.
Sed quoniam pietatem, amori video tuo prævortere.
Omnes tibi patres ſunt? nullus eſt tibi quem roges mutuum
Argentum? CA. quin nomen quoque jam interiit Mutuum.
BA. Heus tu, poſtquam herclè iſti à menſa ſurgunt ſaturi poti **
Qui ſuum repetunt, alienum reddunt nato nemini,

BA. Non peto quod dediſti. CA. dabo, quan
ducito,
Quando habebis. CA heu heu, quàm ego n
modis,
Quod tibi detuli & quod dedi! BA. mortu
nunc facis.
STULTUS ES, REM ACTAM AGIS. PS. noſce
quis es. BA. jam diu.
Scio qui fuit: nunc quis eſt is, ipſus ſcias. aml
PS Potin ut ſemel modo, Ballio, huc cum luc
BA Reſpiciã iſtoc pretio. nam ſi ſacrificem ſu
Atque in manibus exta teneam, ut porricia
loci
Si lucri quid detur, potius rem divinam deſe
PS Non poteſt pietate obſiſti huic ut res ſun
Deos quidem, quos maximè æquum eſt me
minimi facit.
BA. Compellabo. ſalve multum, ſerve Ath
me.

Ne illam vendas, neu perdas me hominem amantem. BA. animo bono es.
Vel ſex opperibor menſes. CA. euge, homo lepidiſſime.
BA. Imò vin' etiam te faciam ex læto lætantem magis?
CA. Quid jam? BA. quia enim non venalem jam habeo Phœnicium,
CA. Non habes? BA. non herclè verò. CA. Pſeudole, arceſſe hoſtias,
Victimas, lanios; ut ego huic ſacruficem ſummo Jovi:
Nam hic mihi nunc eſt multo potior Juppiter, quàm Juppiter.
BA. Nolo victimas agninis me extis placari volo.
CA. Propera, quid ſtas? arceſſe agnos audin' quid ait Juppiter?
PS. Jam hic ero: verùm extra portam Metiam currendum eſt prius.
CA. Quid eò? PS. Lanios inde arceſſam duos cum tintinnabulis.
Eadem duo greges virgarum inde ulmearum adegero,
Ut hodie ad litationem huic ſuppetat ſatias Jovi.
In malam crucem iſtic ibit Juppiter lenonius.
BA. Ex tua re non eſt, ut ego emoriar. PS quî dum? BA. ego dicam tibi:
Quia edepol dum ego vivus vivam, nunquam eris frugi bonæ.
PS. Ex tua re non eſt, ut ego emoriar. BA. quî dum? PS. ſic, quia.
Si ego emortuus ſim, Athenis te ſit nemo nequior.
CA. Dic mihi, obſecro, verùm hercle ſerio, hoc quod te rogo.
Non habes venalem amicam tu meam Phœnicium?
BA. Non edepol habeo profectò, nam jampridē vendidi.
CA. Quomodo? BA. ſine ornamentis, cum inteſtinis omnibus.

CA

Ab alienis cautiones ſunt, ne credant alteri.
CA. Nimis miſer ſum, nummum nuſquam reperire argenti queo:
Ita miſer & amore pereo, & inopia argentaria.
BA. Eme die cæca hercle olivum, id vendito oculata die.
Jam hercle vel ducentæ fieri poſſunt præſentes minæ.
CA. Perii, an non tum Lex me perdit quina vicenaria?
Metuunt credere omnes. BA. eadem eſt mihi lex, metuo credere.
PS. Credere autem? ehò. an pœnitet te: quanto hic fuerit uſui?
BA. Non eſt juſtus quiſquam amator, niſi qui perpetuat data,
Datque uſque: quando nihil ſit. ſimul amare deſinat.
CA. Nihilne mei te miſeret? BA. inanis cedis: dicta non ſonant.
Atque ego te vivum ſalvumque vellem. PS. ehò, an jam mortuus eſt?
BA. Utut eſt? mihi quidem profectò cum iſtis dictis mortuus eſt.
ILLICO VIXIT amator, ubi lenoni placet.
Semper tu ad me cum argentata accedito querimonia.
Nam iſtoc, quod nunc lamentare, non eſſe argentũ tibi,
Apud novercam querere.. PS. ehò, nunquid tu hujus nupſiſti patri?
BA. Dii melius faciant. PS. fac hoc, quod te rogamus,
Mea fide, ſi iſti formidas credere, ego in hoc triduo
Aut terrâ aut mari alicunde evolvam id argentum tibi.
BA. Tibi ego credam? PS. cur non? BA. quia pol, quâ operâ ſic credam tibi,
Unâ operâ alligem canem fugitivam agninis lactibus.
CA. Siccine mihi abs te bene merenti, malè refertur gratia?
CA. Quid nunc vis? CA. ut opperiare hos ſex dies ſaltem modo,

Ne

illam vendas, neu perdas me hominem amantem.
BA. animo bono es.
ſex opperibor menſes. CA. euge, homo lepidiſſime.
A. Imò vin' etiam te faciam ex læto lætantem magis?
.. Quid jam? BA. quia enim non venalem jam habeo
Phœnicium.
. Non habes? BA. non herclè verò. CA. Pſeudole, arceſſe hoſtias,
timas, lanios; ut ego huic ſacruficem ſummo Jovi:
m hic mihi nunc eſt multo potior Juppiter, quàm
Juppiter.
. Nolo victimas agninis me extis placari volo.
. Propera, quid ſtas? arceſſe agnos audin' quid ait Juppiter?
Jam hic ero: verùm extra portam Metiam currendum eſt prius.
. Quid eò? PS. Lanios inde arceſſam duos cum tintinnabulis.
lem duo greges virgarum inde ulmearum adegero,
It hodie ad litationem huic ſuppetat ſatias Jovi.
nalam crucem iſtic ibit Juppiter lenonius.
. Ex tua re non eſt, ut ego emoriar. PS quî dum? BA.
ego dicam tibi:
ia edepol dum ego vivus vivam, nunquam eris frugi
bonæ.
Ex tua re non eſt, ut ego emoriar. BA. quî dum? PS.
ſic, quia.
i ego emortuus ſim, Athenis te ſit nemo nequior.
. Dic mihi, obſecro, verùm hercle ſerio, hoc quod te
rogo.
n habes venalem amicam tu meam Phœnicium?
. Non edepol habeo profectò, nam jampridē vendidi.
.. Quómodo? BA. ſine ornamentis, cum inteſtinis omnibus.

CA.

CA. Meã tu amicam vendidiſti? PA. valde, viginti minis
CA. Viginti minis? BA. utrum vis, vel quater quinis
Militi Macedonio. etiam quindecim habeo minas.
CA. Quid ego ex te audio? BA. amicam tuam eſſe factam argenteam.
CA. Cur id auſus facere? BA. lubuit, mea fuit. CA. eho, Pſeudole,
I, gladium affer. PS. quid opus gladio? CA. qui hunc occidam, atque me.
PS. Quin tu me occidis potius? nam hunc fames jam occiderit.
CA. Quid ais, quantum terra tegit, hominum perjuriſſime,
Juraviſtin' te illam nulli venditurum, niſi mihi?
BA. Fateor. CA. nempe conceptis verbis. BA. etiam conſultis quoque.
CA. Perjuraviſti ſceleſte. BA. at argentum intrò cõdidi.
Ego ſceleſtus nunc argentum promere poſſum domo:
Tu, qui pius es iſtoc genere gnatus, nummum nõ habes.
CA. Pſeudole, aſſiſte altrinſecus, atque onera hunc maledictis. PS. licet.
Nunquam ad prætorem æquè curſim curram, ut emittar manu.
CA. Ingere mala multa. PS. jã ego te differã dictis meis
Impudice. BA. ita eſt. PS. ſceleſte. BA. dicis vera. PS. verbero.
BA. Quippini. CA. buſtirape. BA. certè. CA. Furcifer. BA. factum optumè.
CA. Socio fraude. BA. ſunt mea hæc iſta. PS. parricida. CA. perge tu.
PS. Sacrilege. BA. fateor. CA. perjure. BA. vetera vaticinamini.
CA. Legirupa. BA. validè. PS. pernicies adoleſcentum. BA. acerrimè.

CA.

CA. Fur. BA. babæ. PS fugitive. BA. bombax. CA. fraus populi. BA. planiſſimè.
PS. Fraudulente. CA. impure leno. PS. cœnum. BA. cantores probos!
CA. Verberaviſti patrem atque matrem. BA. atque occidi quoque,
Potius quàm cibum præhiberē, num peccavi quippiam?
PS. In Pertusum ingerimus Dicta Dolium operam ludimus.
BA. Nunquid alium etiam voltis dicere? CA. ecquid te pudet?
BA. Te *d* amatorem inventum eſſe inanem, quaſi caſſam nucem.
Sed quanquam multa multaq; in me dicta dixiſtis mihi
Niſi mihi attulerit Miles quinque, quas debet, minas,
Sicut hæc eſt præſtituta ſumma argento dies:
Si is non aderit, poſſe opinor facere officium me meum,
CA. Quid id eſt? BA. ſi tu argentum attuleris, cum illo perdiderim fidem.
Hoc meum eſt officium: ego, operæ ſi ſit, plus tecum loquar:
Sed ſine argento fruſtra eſt, quod me tui miſereri poſtulas
Hæc mea eſt ſententia, ut tu hinc porrò, quid ages conſulas.
CA. Jamne abis? BA. negotii nunc ſum plenus. PS. paulo pòſt magis.
Illic homo meus eſt: niſi omnes Dì me atque homines deſerunt.
Exoſſabo ego illum ſimiliter itidem ut murænam cocus.
Sed nunc, Calidore, operam te mihi volo dare. CA. ecquid imperas?
PS. Hoc ego oppidū admœnire, ut hodie capiatur, volo.
Ad eam rem uſu'ſt hominem aſtutum, doctum, ſcitum, & callidum.

Qui

Qui imperata effecta reddat, non qui vigilans dormit.
CA. Cedò mihi quid eſt facturus? PS. tempori ego fin
ſcies.
Nolo bis iterare: ſat ſic longæ fiunt Fabulæ.
CA. Optumum atque æquiſſimum oras. PS. propera, ab-
duc hominem citò.
Pauci ex multis ſunt amici homini qui certi ſient.
CA. ego ſcio iſtuc. PS. ergo utrimque tibi nunc delectum
para:
Ex multis exquire illis unum tibi, qui certus ſiet.
CA. Jam hic faxo aderit. PS. potin' ut abeas? tibi moram
dictis creas.

ACTUS I. SCENA IV.

PSEUDOLUS.

Postquam illic hinc abiit, tu aſtas ſolus, Pſeudole.
Quid nunc acturus, poſtquam herili filio
Largitus dictis dapſilis? ubi ſunt ea?
Cui neque parata gutta certi conſilii,
Neque adeò argenti: neque nunc quid faciam ſcio,
Neque exordiri primum, unde occipias, habes,
Neque ad detexundam telam certos terminos.
Sed quaſi Poeta tabulas cum cepit ſibi,
Quærit quod nuſquam eſt gentium, reperit tamen.
Facit illud veriſimile, quod mendacium eſt.
Nunc ego Poeta fiam: viginti minæ
Quæ nuſquam nunc ſunt gentium, inveniam tamen.
Atque ego huic jam pridem me daturum dixeram.
At volui injicere tragulam in noſtrum ſenem:
Verùm is neſcio quo pacto præſenſit prius.
Sed comprimenda eſt mihi vox atque oratio.
Herum eccum video huc unà Simonem ſimul
Cum ſuo vicino Caliphone incedere.
Ex hoc ſepulchro vetere viginti minas.

Effo-

Effodiam ego hodie, quæ dem herili filio.
Nunc huc concedam, ut horum ſermonem legam.

ACTVS I. SCENA V.

SIMO, CALIPHO ſenes duo. PSEUDOLUS ſervus.

SI de damnoſis patis & amatoribus
Dictator fiat nunc Athenis Atticis,
Nemo antecedat filio, credo, meo:
Ita nunc per urbem ſolus ſermo eſt omnibus,
Eum velle amicam liberare, & quærere
Argentum ad eam rem. hoc alii mihi renunciant.
Atque id jam pridem ſenſi ego, & ſubolet mihi,
PS. Occiſa eſt hæc res, hæret hoc negotium.
Quò in commeatum volui argentarium
Proficiſci, ibi nunc oppidò obſepta eſt via.
Præſenſit: nihil eſt prædæ prædatoribus.
CA. HOMINES QUI CERTANT, quique auſcultant crimina,
Si meo arbitratu liceat, omnes pendeant,
Geſtores linguis, auditores auribus.
Nam iſtæc quæ tibi renunciantur, filium
Te velle amantem argento circumducere,
Forſitan ea tibi dicta ſunt mendacia,
Sed ſi vera ea ſunt, ut nunc mos eſt, maximè,
Quid mirum fecit? quid novum adoleſcens homo
Si amat. ſi amicam liberat: PS. lepidum ſenem!
SI. Vetus nolo faciat. CA. at enim nequicquam nevis.
Vel tu ne faceres tale in adoleſcentia.
PROBUM PATREM ESSE oportet, qui gnatum ſuum
Eſſe probiorem, quam ipſus fuerit, poſtulet.
Nam tu quod damni, & quod feciſti flagitii,
Populo viritim potuit diſpertirier.
Id ne tu miraris, ſi patriſſat filius?

PS. ἰὼ ζεῦ quàm pauci eſtis homines commodi!
Ehem illuc eſt patrem eſſe, ut æquum eſt, filio.
SI. Quis hic loquitur? meus hic eſt quidem ſervos Pſeudolus.
Hic mihi corrumpit filium, ſcelerum caput,
Hic dux, hic ille eſt pædagogus: hunc ego
Cupio excruciari. CA. jam iſtæc INSIPIENTIA EST,
Sic iram in promptu gerere. quanto ſatius eſt,
Adire blandis verbis, atque exquirere,
Sint illa, nec ne ſint, quæ tibi renunciant?
BONUS ANIMUS in mala re dimidium eſt mali.
SI. Tibi auſcultabo. PS. itur ad te, Pſeudole:
Orationem tibi para adverſum ſenem.
Herum ſaluto primum, ut æquum eſt: poſtea
Si quid ſuperſit, vicinos impertio.
SI. Salve. quid agitur? PS. ſtatur hic ad hunc modum.
SI. Statum vide hominis, Calipho, quaſi Baſilicum.
CA. Bene confidenterque aſtitiſſe intellego.
PS. DECET INNOCENTEM, qui ſit atque innoxius,
Servum ſuperbum eſſe apud herum potiſſimum.
CA. Sunt quæ te volumus percontari, quæ quaſi
Per nebulam noſmet ſcimus atque audivimus.
SI. Conficiet jam te hic verbis: ut tu cenſeas
Non Pſeudolum, ſed Socratem tecum loqui.
PS. Ita eſt. jam pridem tu me ſpernis, ſentio,
Parvam eſſe apud te mihi fidem ipſe intellego:
Cupis me eſſe nequam, tamen ero frugi bonæ.
SI. Fac ſis vacivas, Pſeudole, ædis aurium,
Mea ut migrare dicta poſſint quò volo.
PS. Age loquere quid vis, tametſi tibi ſuccenſeo.
SI. Mihin' domino ſervus tu ſuccenſes? PS. jam tibi
Mirum id videtur? SI. herclè qui, ut tu prædicas,
Cavendum eſt mihi abs te irato: atque alio tu modo
Me verberare, atque ego te ſoleo, cogitas.

. Quid cenſes? edepol meritò eſſe iratum arbitror,
n apud te parum ſtet fides. SI. jam ſic ſino,
us ſit: ego ne quid noceat cavero.
quid ais? quid hoc, quod te rogo? PS. ſi quid vis, roga
od ſcibo, Delphis tibi reſponſum dicito.
advorte ergo animum, & fac ſis promiſſi memor.
d ais: ecquam ſcis filium tibicinam
im amare? PS. negare meũ eſt. SI. liberare quã velit?
Καὶ τοῦτο ναὶ τοῦτο nego. SI. ecquas viginti minas
ſycophantiam atque per doctos dolos
tas ut auferas à me? PS. abs te ego auferam?
ta: quas meo gnato des, quî amicam liberet.
Fateri δεῖ καὶ τοῦτο ναὶ καὶ τοῦτο ναί
. Fatetur. SI. dixin', Calliphe, dudum tibi?
. Memini SI. cur hæc, ubi tu reſciviſti illicò,
ita me ſunt? cur non reſcivi: PS. eloquar.
a nolebam ex me morem prægigni malum,
um ut ſervus ſuum criminaret apud herum.
uberes hunc præcipitem in piſtrinum trahi.
. Nunquid peccatum Simo eſt? SI. imò maximè.
Deſiſte: rectè ego rem meam ſapio, Callipho.
:ata mea ſunt animum advorte nunc jam.
apropter te expertem amoris nati habuerim.
trinum in mundo ſcibam, ſi id faxem, mihi:
Non à me ſcibas piſtrinum in mundo tibi
n ea muſſitabas? PS. ſcibam. SI. cur non dictum eſt mihi?
Quia illud malum aderat, iſtuc aberat longiùs.
l erat præſens, huic erant dieculæ.
Quid nunc agetis? nam hinc quidem à me non poteſt
entum auferri, qui præſertim ſenſerim.
quiſquam credat nummum, jam edicam omnibus.

PS. Nunquam edepol cuiquam ſupplicabo, dum quid[em]
Tu vives: tu mihi hercle argentum dabis:
Abs te quidem ſumam. SI. tu à me ſumes? PS. ſtrenuè.
SI. Excludito mihi hercle oculum, ſi dedero PS. dabis.
Jam dico, ut à me caveas. CA. certè edepol ſcio:
Si abſtuleris mirum & magnum facinus feceris.
PS. Faciam. SI. ſi non abſtuleris? PS. virgis cædito.
Sed quid, ſi abſtulero? SI. do Jovem teſtem tibi,
Te ætatē impunè habiturum. PS. facito ut meminer[is]
SI. Egon' ut cavere nequeam, cui prædicitur?
PS. Prædico, ut caveas: dico, inquam, ut caveas: cave.
Hem iſtis mihi tu hodie manibus argentum dabis.
CA. Edepol mortalem graphicum, ſi ſervat fidem!
PS. Servitum tibi me abducito, ni fecero.
SI. Bene atque amice dicis: nam nunc jam meus es.
PS. Vin etiam dicam, quod vos magis miremini?
CA. Studeo hercle audire, nam te auſculto libens.
SI. Agedum, nam ſatis libenter te auſculto loqui.
PS. Priuſquam iſtam pugnam pugnabo, ego etia[m] prius
Dabo aliam pugnam claram & commemorabilem.
SI. Quam pugnam? PS. hem, ab hoc lenone vicino tuo
Per ſycophantiam atque per doctos dolos
Tibicinam illam, tuus quam gnatus deperit,
Ea circumducam lepidè lenonem. SI. quid eſt?
PS. Effectum hoc hodie reddam utrumque ad veſperum.
SI. Siquidem iſtæc opera, ut prædicas, perfeceris,
Virtute regi Agathocli anteceſſeris.
Sed ſi non faxis, nunquid cauſæ eſt, illicò
Quin te in piſtrinum condam? PS. non unum quide[m]
Diem modò, verum herclè in omnis, quantum eſt, ſi effecero,

Dab

Inde me & ſimul participes omnes meos præd
rabo, atque opplebo:
Metum & fugam perduellibus meis injiciam, me c
ſciant natum.
Eo ſum genere gnat*, magna me facinora decet effi
Quæ poſt mihi clara, & diu clueant. ſed hunc quem
deo quis hic eſt,
Qui oculis meis obviam ignorabilis objicitur? libet ſ
Quid hic velit cum machæra: & huic, quàm rem ag
hinc dabo inſidias.

ACTVS II. SCENA II.

Harpax Cacula, Pseudolus ſervus.

HI loci ſunt, atque hæ regiones, quæ mihi ab hero ſur
demonſtratæ.
Ut ego oculis rationem capio, quam mihi ita dixit he-
rus meus miles,
Septimas eſſe ædes à portâ, ubi ille habitat leno, cui juſſit
Symbolum me ferre, & hoc argentum: nimis velim: cer-
tum qui
Mihi faciat, Ballio leno ubi hic habitat. Ps. ſt. tace, tace,
Meus hic eſt homo, ni omnes di atq; homines deſerunt.
novo conſilio (eſt:
Nunc mihi opus eſt: nova res ſubitò mihi hæc objecta
Hoc prævortar principio, illa omnia miſſa habeo quæ
antè agere occœpi
m pol ego hunc ſtratioticum nuncium advenientem
probè percutiam.
A. Oſtium pultabo, atque intus evocabo aliquē foràs.
Quiſquis es. compendiū ego te facere pultandi volo:
m ego precator & patronus foribus proceſſi foràs.
. Tune es Ballio? Ps. imò verò ego ejus ſum Subbal-
lio.
. Quid *iſtuc verbi eſt?* Ps. condus, promus ſum, pro-
curator peni.

Quo ſim facturus pacto, nihil etiam ſcio,
Niſi quia futurum eſt. nam qui in ſcenam prove
Novo modo. novum aliquid inventum afferre add
Si id facere nequeat, det locum illi qui queat.
Concedere aliquantiſper hinc mihi intro libet,
Dum concenturio in corde ſycophantias.
Tibicen vos interea hic delectaverit.

ACTUS II. SCENA I.

PSEUDOLUS ſervus.

PRò Juppiter, ut mihi quicquid ago, lepidè omnia
ſpereque eveniunt.
Neque quod dubitem, neque quod timeam, meo i
ctore conditum eſt conſilium.
Nam ea STULTITIA EST, FACINUS magnum ti
cordi credere. nam OMNES
RES PERINDE ſunt, ut agas, ut eas magnifacias.
ego in meo
Pectore prius ita paravi copias duplices, triplices do
Perfidias: ut ubicunque cum hoſtibus congrediar,
lorum meorum
Fretus virtute dicam, meâ induſtriâ & malitiâ, frau
lentiâ,
Facilè ut vincam, facilè ut ſpoliē meos perduelles m
perfidiis.
Nunc inimicum ego hunc communem meum, at
voſtrûm omnium
Ballionem exballiſtabo lepidè. date operam modo.
ego oppidum
Admœnire, ut hoc die capiatur. volo: atque ad hoc m
legiones
Adducam. ſi hoc expugno. facilem ego hanc rem m
civibus faciam.
Poſt ad oppidum hoc vetus continuò mecum exerc
protinus obducam.

In

de me & ſimul participes omnes meos prædâ onerabo, atque opplebo:

etum & fugam perduellibus meis injiciam, me eſſe ut ſciant natum.

ſum genere gnat*, magna me facinora decet efficere,

uæ poſt mihi clara, & diu clueant. ſed hunc quem video quis hic eſt,

ui oculis meis obviam ignorabilis objicitur? libet ſcire

uid hic velit cum machæra: & huic, quàm rem agat, hinc dabo inſidias.

ACTVS II. SCENA II.

HARPAX Cacula, PSEUDOLUS ſervus.

I loci ſunt, atque hæ regiones, quæ mihi ab hero ſunt demonſtratæ.

: ego oculis rationem capio, quam mihi ita dixit herus meus miles,

ptimas eſſe ædes à portâ, ubi ille habitat leno, cui juſſit

mbolum me ferre, & hoc argentum: nimis velim: certum qui

hi faciat, Ballio leno ubi hìc habitat, Ps. ſt. tace, tace,

eus hic eſt homo, ni omnes dî atq; homines deſerunt. novo conſilio (eſt:

unc mihi opus eſt: nova res ſubitò mihi hæc objecta

oc prævortar principio, illa omnia miſſa habeo quæ antè agere occœpi

m pol ego hunc ſtratioticum nuncium advenientem probè percutiam.

A. Oſtium pultabo, atque intus evocabo aliquē foràs.

. Quiſquis es. compendiũ ego te facere pultandi volo:

am ego precator & patronus foribus proceſſi foràs.

A. Túne es Ballio? Ps. imò verò ego ejus ſum Subballio.

A. Quid iſtuc verbi eſt? Ps. condus, promus ſum, procurator peni.

Sed quid eſt tibi nomen? HA. Harpax. Ps. apage te Harpax, haud places.
Huc quidē hercle aut ibis intrò, ne quid harpax feceris.
HA. Hoſtes vivos rapere ſoleo ex acie: ex hoc nomen mihi eſt.
PS. Pol te multo magis, opinor, vaſa aliena ex ædibus.
HA. Non ita eſt. ſed ſcin' quid te orem, Syre? PS. ſciam ſi dixeris.
HA. Ego devortor extra portam huc in tabernam tertiam,
Apud anum illam diobolarem, cludam, craſſam, Chryſidem.
PS. Quid vis? HA. inde ut me arceſſas, herus tuus ubi venerit,
PS. Tuo arbitratu maximè. HA. nam ut laſſus veni de viâ
Me volo curare. PS. ſanè ſapis, & conſilium placet:
Sed videſis ne in quæſtione ſis, quando arceſſam mihi.
HA. Quin ubi prandero, dabo operam ſomno. PS. ſanè cenſeo.
HA. Nunc quid vis? Ps. dormitum ut abeas. HA. abeo. Ps. atque audin' Harpage:
Jube ſis te opperiri: beatus eris ſi conſudaveris.

ACTUS II. SCENA III.

PSEUDOLUS ſervus.

DI immortales! conſervavit me illic homo adventu ſuo
Suo viatico reduxit me uſque ex errore in viam.
Nam ipſa mihi Opportunitas non potuit opportuniùs
Advenire, quam hæc cavata eſt mihi opportunè epiſtola
Nam hæc illud cornucopiæ eſt, ubi ineſt quicquid volo.
Hìc doli, hìc fallaciæ omnes ſunt: hìc ſunt ſycophantiæ,
Hic argentum eſt, hic amica amanti herili filio.
Atque ego nunc me ut glorioſum faciebam & copi pectore,

Quo

Quo modo quicque agerem, ut Lenoni ſurriperem muliérculam!
Jam inſtituta, ornata, cuncta in ordine animo ut volueram,
Certa deformata habeam. ſed profectò hoc ſcierit.
CENTUM DOCTÛM hominum conſilia ſola hæc devincit DEA
FORTUNA, atque hoc verum eſt: perinde ut quisque fortuna utitur,
Bene ubi quod conſilium diſcimus accidiſſe, hominem catum
Eum eſſe declaramus: ſtultũ autẽ illum, cui vertit malè,
Stulti haud ſcimus, fruſtra ut ſimus, cum quod cupienter dari
Petimus nobis, quaſi quid in rem ſit, poſſimus noſcere.
Certa amittimus, dum incerta petimus, atq; hoc evenit
In labore atque in dolore, ut mors obrepat interim.
Sed jam ſatis eſt philoſophatum. nimis diu & longum loquor.
Di immortales, aurichalco contra non carum fuit
Meum mendacium. hic modò quod ſubitò commentus
Quia lenonis me eſſe dixi. nunc ego hâc epiſtolâ (ſui,
Tres deludam; herum & Lenonem, & qui hanc mihi dedit epiſtolam.
Euge par pari! aliud autem quod cupiebam contingit.
Venit eccum Calidorus, ducit neſcio quem ſecum ſimul.

ACTUS II. SCENA IV.

CALIDORUS, CHARINUS adoleſcens, PSEUDOLUS ſervus.

Dulcia atque amara apud te ſum elocuturus omnia.
Scis amorem, ſcis laborem, ſcis egeſtatem meam.
CH. Commemini omnia: id tu modò quid me vis facere, fac ſciam.

CA Cùm hæc tibi alia ſum elocutus, ut ſcires, ſi
ſymbolo.
CH. Omnia, inquam. tu modò quæ me facere vi
ſciam.
CA. Pſeudolus ita mihi imperavit, ut aliquem ho
ſtrenuum,
Benevolentem adducerem ad ſe. CH. ſervas im
probè.
Nam & amicum & benevolentem ducis. ſed iſti
dolus
Novus mihi eſt. CA. nimium eſt mortalis gra
heuretes mihi eſt:
Is mihi hæc eſſe effecturum dixit, quæ dixi tibi.
PS. Magnificè hominem compellabo. CA. cuja
nat? PS. jo, jo, jo:
Te te te tyranne, te rogo: qui imperitas Pſeudol
Quæro: quoi ter, trina, triplicia, tribus modis, t
dia,
Artibus tribus, ter demeritas dem lætitias, de tri
Fraude partas? per malitiam & per dolum & fall
In libello hoc obſignato ad te attuli pauxillulo.
CA. Illic homo eſt. CH. ut paratragœdiat carnif
confert gradum
Contrà pariter. PS. porrige audacter ad ſalute
chium.
CH. Dic, utrum Spémne an Salutem te ſalutẽ Pſ
PS. Imò utrumque. CH. utrumque ſalve. ſed qu
eſt? PS. quid times?
CA. Attuli hunc. PS. quid? attuliſti? CA. adduxi
dicere,
PS. Quid iſtic eſt? CA. Charinus. PS. euge jam
οἰωνὸν ποιῶ.
CH. Quin tu quicquid opus eſt, audacter impe
jam gratiam.

...enè ſit, Charine: nolo tibi moleſtos eſſe nos.
CH. Vos moleſtos mihi? moleſtum eſt id quidem. PS. tum tu igitur mane.
CH. Quid iſtuc eſt? Ps. epiſtolam modò hanc intercepi, & ſymbolum.
CH. Symbolum? quem ſymbolum? Ps. qui à milite allatu'ſt modò,
...jus ſervo, qui hunc ferebat cum quinq; argenti minis,
...uam qui amicam hinc arceſſebat, ei os ſublevi modo.
CA. Quomodo? Ps. horum cauſsâ hæc agitur ſpectatorum Fabula.
Hi ſciunt, qui hic affuerunt, vobis poſt narravero.
CA. Quid nunc agimus? Ps. liberam hodie tuam amicam amplexabere.
CA. Egone? PS. tute. CA. ego? PS. ipſus, inquam: ſiquidem hoc vivet caput.
...i modo mihi hominem invenietis properè. CH. quâ facie? PS. malum,
...allidum, doctum, qui quando principium prehenderit,
...orrò ſuâ virtute teneat, quid ſe facere oporteat.
...tq; eum qui non hic uſitatus ſæpè ſit. CH. ſi ſervos eſt,
...unquid refert? PS. imò multò mavolo quàm liberum.
...H. Poſſe opinor me dare hominem tibi malum & doctum, modo.
Qui à patre advenit Caryſto. nec dum exiit ex ædibus
...uoquam, neque Athenas advenit unquam ante heſternam diem.
...S. Benè juvas. ſed quinque inventis opus eſt argenti minis
...utuis, quas hodie reddam: nam unam hujus mihi debet pater.
...H. Ego dabo, ne quære aliunde. PS. ô hominem opportunum mihi!

animum.
Quid ſi opus ſiet, ut dulce promat indi
CH. Rogas? murrhinam, paſſum, defrutum,
mel quojuſmodi.
Quin in corde inſtruere quondam cœpit t
PS. Eugepæ! lepidè, Charine, ne meo ludo l
Sed quid nomen eſſe dicam ego iſti ſervo?
Scitne in re advorſâ verſari? CH. turbo
tus eſt.
Ps. Ecquid argutus eſt? CH. Malorum faci
ſimè.
Ps. Quid cum manifeſtò tenetur? CH. angu
tur.
Ps. Ecquid is homo ſcitus eſt? CH. plebiſc
ſcitius.
Ps. Probus homo eſt, ut prædicare te audi
Ubi te aſpexerit, narrabit ultrò quid ſeſe v
Sed quid es acturus? Ps. dicam: ubi homini
vero,
Subditicium fieri ego illum militis ſervum

Exornatum adducite ad me, jam ad trapezitam Æſchinum.
Sed properate. CH. prius illìc erimus, quàm tu. Ps. abite ergo ocius.
Quicquid incerti mihi in animo prius, aut ambiguum fuit,
Nunc liquet, nunc defecatum eſt, cor mihi nunc pervium eſt
Omnes ordine ſub ſignis ducam legiones meas,
Avi ſiniſtrâ, auſpicio liquido, atque ex ſententia:
Confidentia eſt inimicos meos me poſſe perdere.
Nunc ibo ad forum, atque onerabo meis præceptis Simiam.
Quid agat, ne quid titubet, doctè ut hanc ferat fallaciã.
Jam ego hoc ipſum oppidum expugnatum faxo erit lenonium.

ACTUS III. SCENA I.

PUER.

Cui ſervitutem di danunt lenoniam
Puero, atque eidem ſi addunt turpitudinem,
Næ illi, quantum ego nunc corde conſpicio meo,
Malam rem magnam, multaſque ærumnas danunt.
Velut hæc mihi evenit ſervitus, ubi ego omnibus
Parvis magniſque miſeriis præfulcior:
Neque ego amatorem mihi invenire ullum queo:
Qui amet me, ut curet tandem nitidiuſculè.
Nunc huic lenoni eſt hodie natalis dies,
Interminatus eſt à minimo ad maximum,
Si quis non hodie munus miſiſſet ſibi;
Eum cras cruciatu maximo perbitere.
Nunc neſcio hercle rebus quid faciam meis.
Neque ego illud poſſum, quod illi qui poſſunt, ſolent.
Nunc niſi lenoni munus hodie miſero,
Cras mihi potandus fructus eſt fullonius.

Atque edepol ut nunc malè eum metuo miſer!
Si quiſpiam det, quoi magnus gravior ſiet,
Quanquam illud ajunt magno gemitu fieri,
Comprimere dentes videor poſſe aliquo modo.
Sed comprimenda eſt mihi vox atque oratio,
Herus eccum recipit ſe domum & ducit coquum.

ACTVS III. SCENA II.

BALLIO leno, COCUS, PUER.

FORUM coquinum qui vocant, ſtultè vocant,
Nam non coquinum eſt, verum furinum eſt forum:
Nam ſi ego juratus pejorem hominem quærerem,
Coquum non potui, quàm hunc quem duco, ducere,
Multiloquum, glorioſum, inſulſum, inutilem:
Quin ob eam rem Orcus recipere hunc ad ſe noluit,
Vt eſſet hìc qui mortuis cœnam coquat.
Nam hic ſolus illis coquere, quod placeat, poteſt.
CO. Si me arbitrabere iſtoc pacto, ut prædicas,
Cur condncebas? BA. inopiâ: alius non erat.
Sed cur ſedebas in foro, ſi eras coquus
Tu ſolus præter alios? CO. ego dicam tibi:
Hominum avaritiâ ſum factus improbior coquus,
Non meôpte ingenio. BA. quà iſtuc ratione? CO. eloquar.
Quia enim cùm extemplò veniunt conductum coquũ,
Nemo illum quærit qui optimus & cariſſimu'ſt:
Illum conducunt potius, qui viliſſimu'ſt.
Hoc ego fui hodie ſolus obſeſſor fori.
Illi drachmis iiſſent miſeri: me nemo poteſt
Minoris quiſquam nummo ut ſurgam, ſubigere.
Non itidem cœnam condio, ut alii coqui,
Qui mihi condita prata in patinis proferunt,
Boves qui convivas faciunt, herbasque oggerunt,
Eas herbas herbis aliis porrò condiunt,
Indunt coriandrum, feniculum, allium, atrum olus,

Apponunt rumicem, braſſicam, betam, blitum.
Eo laſerpicii libram pondo diluunt:
Teritur ſinapis ſcelerata cum illis: qui terunt,
Priusquam triverunt, oculi ut exſtillent, facit.
Ei homines cœnas ſibi coquint cùm condiunt,
Non condimentis condiunt, ſed ſtrigibus,
Vivis convivis inteſtina quæ exedint.
Hoc hîc quidem homines tam brevem vitam colunt.
Cum haſce herbas hujuſmodi in ſuum alvum congerunt,
Formidoloſas dictu, non eſu modo:
Quas herbas pecudes, non edunt, homines edunt.
BA. Quid tu? divinis condimentis utere,
Qui prorogare vitam poſſis hominibus,
Quia ea culpes condimenta? CO. audacter dicito.
Nam vel ducenos annos poterunt vivere,
Meas qui eſitabunt eſcas, quas condivero.
Nam ego cicilendrum quando in patinas indidi,
Aut ſi polindrum, aut macidem, aut ſancaptidem,
Eæ ipſæ ſeſe patinæ fervefaciunt illico.
Hæc ad Neptuni pecudes condimenta ſunt:
Terreſtres pecudes cicimandro condio,
Aut happalopſide, aut cataractria. BA. at te Juppiter
Diique omnes perdant, cum condimentis tuis,
Cumque tuis iſtis omnibus mendaciis.
CO. Sine ſis loqui me. BA. loquere, atque in malam crucem.
CO. Vbi omnes patinæ fervent, omnis aperio,
Is odos demiſſis pedibus in cœlum volat:
Eum in odorem cœnat Juppiter cotidie.
BA. Odor demiſſis pedibus? CO. peccavi inſciens.
BA. Quid eſt? CO. quia enim demiſſis manibus volui dicere.
BA. Si nuſquam is coctum, quidnam cœnat Juppiter?
CO. It incœnatus cubitum. BA. in malam crucem.

Iſtáccine cauſsâ tibi hodie nummum dabo?
CO. Fateor equidem eſſe me cocum cariſſimum:
Verùm pro pretio facio ut opera appareat
Mea, quo conductus veni. BA. ad furandum quidem.
CO. An invenire poſtulas quemquam coquum,
Niſi milvinis aut aquilinis ungulis?
BA. An tu coquinatum te ire quóquam poſtulas,
Quin ibi conſtrictis ungulis cœnam coquas?
Nunc adeo tu qui meus es, jam edico tibi,
Uti noſtra properas amoliri omnia:
Tum ut hujus oculos in oculis habeas tuis:
Quoquò hic ſpectabit, eò tu ſpectato ſimul:
Si quo hic gradietur, pariter progrediminor.
Manum ſi protollet, pariter proferto manum.
Suum ſi quid ſumet, id tu ſinito ſumere:
Si noſtrum ſumet, tu teneto altrinſecus.
Si iſte abit, ito; ſtabit, aſtato ſimul.
Si conquiniſcet iſtic, conquiniſcito ſimul.
Item his diſcipulis prius cuſtodes dabo.
CO. Habe modo bonum animum. BA. quæſo qui poſſim, doce,
Animum bonum habere, qui te ad me adducam domum?
CO. Quia ſorbitione faciam ego te hodie meâ,
Item ut Medea Peliam concoxit ſenem:
Quem medicamento, & ſuis venenis dicitur
Feciſſe rurſus ex ſene adoleſcentulum:
Item te ego faciam. BA. eho, an tu etiam veneficus?
CO. Imo edepol verò hominum ſervator magis.
BA. Hem mane. quanti iſtuc unum me coquinare perdoces?
CO. Quid? BA. ut te ſervem, ne quid ſurripias mihi.
CO. Si credis, nummo; ſi non, ne minâ quidem.
Sed utrum amicis hodiè, an inimicis tuis

Datu-

)aturus cœnam? BA. pol ego amicis, ſcilicet.
CO. Quin tu illos inimicos potius, quã amicos vocas?
[N]am ego ita convivis cœnam conditam dabo
[H]odie atque ita ſuavitate condiam,
[U]t quisque quicque conditum guſtaverit
[I]pſos ſibi faciam ut digitos prærodat ſuos.
[B]A. Quæſo herclè priusquam quicquam convivis dabis,
[G]uſtato tute prius, & diſcipulis dato,
[U]t prærodatis veſtras furtificas manus.
CO. Fortaſſe hæc tu nunc mihi non credis quæ loquor.
BA. Moleſtus ne ſis, nimium jam tinnis, non places.
Hem illic ego habito. intro huc abi, & cœnam coque
[P]ropere. CO. quin is accubitum, & convivas cedo.
Corrumpitur jam cœna. BA. hem, ſubolem ſis vide?
[J]am hic quoque ſceleſtus, eſt coqui ſublingio.
[P]rofectò quid nunc primùm caveam neſcio,
Ita in ædibus ſunt fures: prædo in proximo eſt.
[N]am à me hic vicinus apud forum paulo prius
[P]ater Calidori opere petivit maximo,
Ut mihi caverem à Pſeudolo ſervo ſuo,
[N]eu fidem ei haberem. nam eum circumire in hunc diem,
Ut me ſi poſſet muliere intervorteret,
[E]um promiſiſſe firmiter dixit ſibi,
[S]eſe abducturum à me dolis Phœnicium.
[N]unc ibo intrò, atque edicam familiaribus,
[P]rofectò ne quis quicquam credat Pſeudolo.

ACTUS IV. SCENA I.

PSEUDOLUS ſervus, SIMIA Sycophanta.

[S]i unquam quemquam Dî immortales voluêre eſſe auxilio adjutum,

Tum

Tum me & Calidorum ſervatum volunt eſſe, & lenonem extinctum,
Cùm te adjutorem genuêre mihi, tàm doctum hominem atque aſtutum.
Sed ubi illic eſt? ſumne ego homo inſipiens, qui hæc mecum egomet loquor ſolus?
Dedit verba mihi hercle, ut opinor, malus cum malos ſtultè cavi:
Tum pol ego interii, homo ſi ille abiit: neque hoc opus quod volui, ego hodie efficiam.
Sed eccum video verbeream ſtatuam. ut magnificè infert ſeſe!
Hem te herclè ego circumſpectabam: nimis metuebam malè, ne abiiſſes.
SY. Fuit meum officium ut facerem, fateor. Ps. ubi reſtiteras? SY. ubi mihi libitum eſt.
Ps. Iſtuc ego jam ſatis ſcio. SY. cur ergo quod ſcis, me rogas? Ps. at hoc volo monere te.
SY. Monendus ne me moneat. Ps. nimis tandem ego abs te contemnor.
SY. Quippe ego te ni contemnam ſtratioticus homo qui clueat? Ps. jam
Hoc volo quod occeptum'ſt, agi. SY. nunquid agere aliud me vides?
Ps. Ambula ergo citò? SY. imo otioſè volo. Ps. hæc ea occaſio eſt, dum ille dormit,
Volo tu prior ut occupes adire. SY. quid properas? placidè.
Ne time. ita ille faxit Juppiter, ut ille palàm ibidem aſſiet.
Quiſquis ille eſt, qui adeſt à Milite, nunquam edepol erit ille potior.
Harpax, quàm ego habe animum bonum: pulchrè ego hanc explicatam tibi rem dabo.

Sic

ego illum dolis atque mendaciis in timorem dabo
ilitarem advenam, ipſe ſeſe ut neget eum eſſe qui ſiet,
eque ut eſſe autumet, qui ipſus eſt. Ps. qui poteſt? SY.
occidis me.
am iſtuc rogitas. Ps. ô hominem lepidum! te quoque
etiam dolis.
que etiam mendaciis, Juppiter te mihi ſervet.
. Imò mihi, ſed vide, ornatus hic, ſatis me condecet?
. Optimè habet. SY. eſto, Ps. tantum tibi boni Dii immortales duint,
tantum tibi optes. nam ſi exoptem quantum ſi dignus, tantum dent,
inus nihilo eſt, neque ego hoc homine quenquam vidi magis malum
maleficum. SY. tun' id mihi? Ps. taceo. ſed ego quæ tibi dona.
abo & faciam, ſi hanc rem ſobriè accuraſſis. SY. potin' ut taceas?
IMMEMOREM immemorem facit, qui monet quod memor meminit. teneo omnia.
pectore condita ſunt, meditati ſunt doli doctè. Ps. probus hic eſt
omo. SY. neque hic eſt, neque ego. Ps. at vide ne titubes. SY. potin' ut taceas?
s. Ita me Dii ament. SY. ita non facient, mera jam mendacia fundes.
. Vt ego ob tuam, Simia, perfidiam te amo & metuo, & magnifico!
. Ego iſtuc aliis dare condidici, mihi obtrudere non potes palpum.
s. Vt ego te hodie accipiam lepidè, ubi effeceris hoc opus! SY. ha ha he.
s. Lepidò victu, vino, unguentis, & inter pocula pulpamentis:

Ubi

Ædibus. SY. quid jam? PS. quia edepol ipſ
evomunt.
SY. Illicne eſt? PS. illic eſt. SY. mala merx e
ſis vide:
Non prorſus, verùm ex transverſo cedit,
ſolet.

ACTVS IV. SCENA II.

BALLIO, PSEUDOLUS, SYCOPHANT

MINUS malum hunc hominem eſſe opino
cenſebam coquum:
Nam nihil etiam dum harpagavit, præter
cantharum:
PS. Heus tu, nunc occaſio eſt & tempus. SY
PS. Ingredere in viam dolosè. & ego hic inſi
SY. Habui numerum ſedulò, hoc eſt ſext
proximum.
Angiportum, in id angiportum me devorti
Quotumas ædes dixerit, id ego admodum

. Heus tu, qui cum hirquinâ aſtas barbâ, reſponde quod rogo.
. Ehò, an non priùs ſalutas? SY. nulla eſt mihi ſalus dataria.
. Nam pol hinc tantundem accipies. PS. jam inde à principio probi.
. Ecquem in angiportu hoc hominem tu noviſti? te rogo.
. Egomet me. SY. pauci iſtuc faciunt homines, quod tu prædicas.
am in foro Vix Decimus quisque eſt, qui ipſus ſeſe noverit.
. Salvus ſum: jam philoſophatur. SY. hominem ego hîc quæro malum,
girupam, impium, perjurum, atque improbum. BA. me quæritat:
ã illa mea ſunt cognomẽta, nomen ſi memoret modò.
uid eſt ei homini nomen? SY. Leno Ballio. BA. ſcivin' ego? (lio?
ſe ſum, adoleſcens, quem tu quæritas, SY. tune es Bal-
A. Ego enim verò is ſum. SY. ut veſtitus eſt perfoſſor parietum!
A. Credo in tenebris conſpicat' ſi ſis me, abſtineas manum,
Y. Herus meus tibi me ſalutem multam voluit dicere,
anc epiſtolam accipe à me, hanc me tibi juſſit dari.
A. Quis is homo'ſt qui juſſit? PS. perii, nunc homo in medio luto eſt?
omen neſcit. hæret hæc res, BA. quem hanc miſiſſe ad me autumas?
Y. Noſce imaginem, tute ejus nomen memorato mihi,
t ſciam Ballionem te eſſe ipſum. BA. cedo mihi epiſtolam.
Y. Accipe: cognoſce ſignum. BA. ehò Polymachæroplacides

Purus

Purus putus eſt ipſus: novi: heus! SY. Polymache placides
Nomen eſt. ſcio jam tibi me rectè dediſſe epiſtolam:
Poſtquam Polymachæro placidæ elocutus nomen es.
BA. ſed quid agit is? SY. quod homo edepol fortis, atq bellator probus.
Sed propera hanc pellegere quæſo epiſtolam, ita neg tium eſt,
Atque accipere argentum actutum, mulieremque m emittere.
Nam neceſſe hodie Sicyoni me eſſe, aut cras mort exſequi,
Ita hèrus meus eſt imperioſus. BA. novi, notis præd
SY. Propera pellegere epiſtolam ergo. BA. id ago, ceas modò.
Miles lenoni Ballioni epiſtolam
Conſcriptam mittit Polymachæro placides,
Imaginem obſignatam, quæ inter nos duo
Convenit olim. SY. ſymbolum eſt in epiſtolâ.
BA. Video, & cognoſco ſignum. ſed in epiſtolâ,
Nullam ſalutem mittere ne ſcriptam ſolet?
SY. Ita militaris diſciplina eſt, Ballio:
Manu ſalutem mittunt benevolentibus;
Eadem malam rem mittunt benevolentibus.
Sed ut occepiſti, perge operâ experirier,
Quod epiſtola iſta narret. BA. auſculta modò.
Harpax calator meus eſt, ad te qui venit.
Tune is es Harpax? SY. ego ſum, atque ipſe Harpa dem.
BA. Qui epiſtolam iſtam fert, ab eo argentum ac
Cum eo ſimitu mulierem mitti volo.
Salutem ſcriptam dignum eſt dignis mittere:
Te ſi arbitrarem dignum, miſiſſem tibi.
ST. Quid nunc? BA. argentum des, abducas mu

:rremoratur? BA. quin ſequere ergo intrò. ST. quor.

ACTVS IV. SCENA III.

Pseudolus.

ım ego hominem magisque verſutè malum
ıam edepol quenquam vidi, quàm hic eſt Simia.
que ego illum hominem metuo & formido malè,
lus item erga me ſit, ut erga illum fuit,
e ſecundâ nunc mihi obvertat cornua,
ſionem capſit qui ſiet malus.
edepol equidem nolo: nam illi bene volo,
in metu ſum maximo, triplici modo.
m omnium jam hunc comparem metuo meum,
erat nunc me, atque ad hoſtis tranſeat.
ı autem nè herus redeat etiam dum à foro,
ɔtâ prædâ capti prædones fuant.
ıæc metuo, metuo ne ille huc Harpax adveniat,
uam hinc hic Harpax abierit cum muliere.
erclè: nimium tardè egrediuntur forâs.
ɔlligatis vaſis exſpectat meum,
educat mulierem ſecum ſimul,
latum ex pectore aufugiat meo.
ſum: vici cautos cuſtodes meos.

ACTVS IV. SCENA IV.

Sycophanta, Pseudolus.

ɔra: neſcis ut res ſit Phœnicium,
ı haud multo pôſt faxo ſcibis accubans.
ɔo te ad illum duco dentatum virum
onienſem, qui te nunc flentem facit.
ı eſſe te vis maximè, ad eum duco te:
ɔrum haud multo poſt faxo amplexabere.
uid tu intus quæ deſediſti? quamdiu

mihi

Mihi cor retunſum'ſt oppugnando pectore.
SY. Occaſionem repperiſti, verbero,
Ubi percontetis me inſidiis hoſtilibus:
Quin hinc metimur gradibus militariis.
PS. Atque edepol, quanquam nequam homo es, mones.
Ite hâc triumphi ad cantharum rectâ viâ.

ACTUS IV. SCENA V.

BALLIO leno.

Ha hæ! nunc demum mihi animus in tuto eſt loc
Poſtquam iſte hinc abiit, atque abduxit mulieren
Mihi libet nunc venire Pſeudolum ſcelerum cap
Et abducere à me mulierem fallaciis
Conceptis herclè verbis ſatis certo ſcio.
Ego perjurare mavellem me millies,
Quàm mihi illum verba per deridiculum dare.
Nunc deridebo herclè hominem, ſi convenero.
Verùm in priſtinum, credo, ut convenit, fore.
Nunc ego Simonem mihi obviam veniat velim
Ut meâ lætitiâ lætus promiſcam ſiet.

ACTUS IV. SCENA VI.

SIMO ſenex, BALLIO leno.

VISO quid rerum meus Ulyſſes egerit,
Jámne habeat ſignum ex arce Ballioniâ.
BA. O fortunate, cedo fortunatam manum,
Simo. SI. quid eſt? BA. jam. SI. quid jam? BA.
quod metuas. SI. quid eſt?
Venitne homo ad te? BA. non. SI. quid eſt igitur b
BA. Minæ viginti ſanæ ac ſalvæ ſunt tibi,
Hodie quas abs te inde eſt inſtipulatus Pſeudol
SI Velim quidem herclè BA. roga me viginti mi
Si ille hodie illâ ſit potitus muliere,

e eam tuo gnato hodie, ut promiſit, dabit:
gato hercle obſecro: geſtio promittere.
mnibus modis tibi eſſe rem ut ſalvam ſcias,
que etiam habeto mulierem dono tibi.
nullum periculum eſt, quod ſciam, ſtipularier.
concepiſti verba. Viginti minas
abin? BA. dabuntur. SI. hoc quidem actu'ſt haud malè.
d hominem conveniſtin'? BA. imò ambos ſimul.
Quid ait? quid narrat? quæſo, quid dicit tibi?
A. Nugas theatri, verba quæ in Comœdiis
olent Lenoni dici, quæ pueri ſciunt:
Ialum & ſceleſtum, perjurum agebat eſſe me.
. Pol haud mentitu'ſt. BA. ergo haud iratus fui.
Iam QUANTI REFERT TE nec rectè dicere,
Qui nihil faciat, quique inficias non eat?
I. Quid eſt, quod non metuas ab eo? id audire expeto.
A. Quis nunquam ab me abducet mulierem jam, nec poteſt.
Ieminiſtin' tibi me dudum dicere,
am veniſſe militi Macedonio?
I. Memini. BA. hem illius ſervos huc ad me argentum attulit.
It obſignatum ſymbolum. SI. quid poſtea?
A. Qui inter me atque illum militem convenerat:
ſecum abduxit mulierem haud multo prius.
I. Bonan' fide iſtuc dicis? BA. unde ea ſit mihi?
I. Vide modò ne illæc ſit contechnatus quippiam.
A. Epiſtola atque imago me certum facit.
Quin jam quidem illam in Sicyonem ex urbe abduxit modò
I. Bene herclè factum. quid ego ceſſo Pſeudolum
acere, ut det nomen ad molarum coloniam?

Sce

Sed quis hic homo eſt chlamydatus? BA. non edep
ſcio,
Niſi ut obſervemus quò eat, aut quam rem gerat.

ACTUS IV. SCENA VII.

HARPAX, SIMO, BALLIO.

Malus & nequam eſt homo, qui nihil imperium heri
Sui ſervus facit. Nihili Eſt autem, ſuum
Qui officium facere immemor eſt, niſi adeò monitu
Nam qui liberos eſſe illico ſe arbitrantur,
Ex conſpectu heri ſi ſui ſe abdiderunt,
Luxuriantur, luſtrantur, comedunt quod
Habent, ii nomen diu ſervitutis ferunt:
Nec boni ingenii quicquam in his ineſt, niſi ut i
probis ſe artibus teneant cum his mihi nec locu
nec ſermo
Convenit, neque his unquam nobilis fui.
Ego ut imperatum eſt, etſi abeſt, hic adeſſe herum
Arbitror. nunc ego illum metuo, cùm hic non ad
Ne cùm aſſiet, metuam, ei rei operam dabo.
Nam me in tabernâ uſque adhuc ſineret Syrus,
Cui dedi ſymbolum; manſi ut juſſerat:
Leno ubi eſſet domi, me ajebat arceſſere.
Verùm ubi is non venit, nec vocat, venio huc ultrò,
Ut ſciam quid rei ſiet: ne illic homo me ludificetur.
Neque quicquam eſt melius, quàm ut hoc pulſem, at
aliquem
Evocem huc intus. Leno argentum hoc volo à me a
piat,
Atque amittat mulierem nunc mecum ſimul.
BA. Heus tu? SI. quid vis? BA. hic homo meu
quî dum BA. quia
Præda hæc mea eſt: ſcortum quærit, habet argen
Jam admordere hunc mihi lubet.

Jámne illum comeſurus es? BA. dum recens eſt,
ım datur, dum calet, devorari decet: nam
ıi viri me pauperant, improbi alunt.
gentrem meam mali: populi ſtrenui
ımno mihi, improbi uſui ſunt. SI. malum
ıod tibi dei dabunt, qui ſic ſcelestus?
A. Me nunc commoror, cùm has fores non ferio,
ſciam ſitne Ballio domi. BA. Venus mihi hæc
na dat, cùm hos hoc adigit lucrifugas, damni
pidos, qui ſe ſuamque ætatem bene curant;
ınt, bibunt, ſcortantur. illi ſunt alio ingenio atque tu.
ıi neq; tibi bene eſſe patere, & illis, quibus eſt, invides.
. Heus, ubi eſtis vos? BA. hic quidem ad me rectà habet rectam viam.
. Heus, ubi eſtis vos? BA. heus, adoleſcens, quid iſtic debetur tibi?
ıe ego ab hoc prædatus ibo: novi bona ſcæva eſt mihi.
A. Ecquis hoc aperit? BA. heus chlamydate, quid iſtic debetur tibi?
. Ædium dominum lenonem Ballionem quærito.
. Quiſquis es, adoleſcens, operam fac compendi quærere.
. Quid jam? BA. quia te is ipſus coràm præſens præſentem videt.
Tun' is es? SI. chlamydate, caveſis tibi à curio infortunio,
que in hunc intende digitum: hic Leno eſt BA. at hic eſt vir probus.
ltu bone vir flagitare ſæpe clamore in foro,
m libella nuſquā eſt, niſi quid Leno hic ſubvenit tibi.
. Quin tu mecum fabuláre? BA fabulor. quid vis tibi.
. Argentum accipias. BA. jamdudum, ſi des, porrexi manum.

ropiaciaes?
HA. Vera memoras. BA. hoc argentum t
HA. ſi tu quidem es
Leno Ballio. BA. atque ut à me mulierem a
ita.
BA. Phœniciumne eſſe dixit? HA. rectè i
Jam redeo ad te. HA. at maturatè propera.
vides
Jam diu multum eſſe. BA. video. hunc a
volo.
Mane modo iſtic: jam revertar ad te. c
Quid agimus? manifeſtò hunc homine
argentum attulit.
SI quid jam? BA. an neſcis quæ ſit hæc res?
ignariſſimis.
BA. Edepol hominem verberonem Pſeud
dolum
Commentu'ſt! tantundem argenti, quan
Dedit huic, atque hominem exornavit,
acceſſeret.

.Quàm mox mihi operam das? BA.tibi do equidem.
quid nunc mihi auctor, Simo?
Exploratorem hunc faciamus ludo ſuppoſitium:
Adeò, donicum ipſus ſeſe ludos fieri ſenſerit:
uere, quid ais? nempe tu illius ſervus es? HA.planiſſimè.
Quanti te emit? HA.ſuarum in pugna virium victoriâ.
nq; ego eram domi imperator ſummus in patriâ mea.
An etiam ille utiquam expugnavit carcerem patriam tuam?
.CONTUMELIAM ſi dicis, audies. BA.quotumo die
Sicyone huc perveniſti? HA.altero ad meridiem.
Strenuè me herclè iſti. quamvis pernix hic eſt homo!
ſuram aſpicias, ſcias poſſe eum gerere craſſas compedes.
id ais? tunc etiam cubitare ſolitus es in cunis puer?
Scilicet. BA.etiamne facere ſolitus es puer? ſcin quid loquar?
Scilicet ſolitum eſſe. HA. ſanine eſtis? BA. quid hoc quod te rogo?
ctu in vigiliam quando ibat miles, tum tu ibas ſimul?
venіebatne in vaginam tuam machæra militis?
.I in malam crucem. BA ire licebit tibi tamen hodie tempori. (tum? BA.mane.
. Quin tu mulierem mihi emittis, aut reddis argen-
. Quid maneam? BA chlamydem hanc commemores quanti conducta'ſt. HA.quid eſt?
.Quid meret machæra? HA.helleborum hiſce hominibus eſt opus.
. Eho! HA. mitte. BA. quid mercedis petaſus hodie domino demeret?
. Quid, domino? quid ſomniatis? mea quidem hæc habeo omnia,

Meo peculio empta. BA. nempe quod femina ſumma ſuſtinet
HA. Uncti hi ſunt ſenes, fricari ſeſe ex antiquo volunt.
BA. Reſponde obſecro hercle hoc verò ſeriò, quod te go:
Quid meres? quantillo argento te conduxit Pſeudolus?
HA. Qui iſtic Pſeudolu'ſt? BA. præceptor tuus, qui hanc fallaciam
Docuit, ut fallaciis hinc me mulierem abduceres.
HA. Quem tu Pſeudolum, quas tu mihi prædicas fallacias?
Quem ego hominem nullius coloris novi. BA. non tu iſtinc abis?
Nihil eſt hodie hic Sycophantis quæſtûs: proin' tu Pſeudolo
Nuncies, abduxiſſe alium prædam, qui occurrit prior
Harpax. HA. is quidem edepol Harpax ego ſum. BA. imò edepol eſſe vis.
Purus putus hic ſycophanta eſt. HA. ego tibi argentum dedi,
Et dudum adveniens extemplo ſymbolum ſervo tuo,
Heri imagine obſignatam epiſtolam hic ante oſtium.
BA. Meo tu epiſtolam dediſti ſervo? cui ſervo? HA. Syro.
BA. Non confidit. ſycophanta hic nequam eſt: nugis meditatur malè.
Edepol hominem verberonem Pſeudolum, ut doctè dolum
Commentu'ſt! tantundem argenti, quantum miles debuit,
Dedit huic, atque hominem exornavit, mulierem qui abduceret.
Nam illam epiſtolam ipſus verus Harpax huc ad me attulit.
HA. Harpax ego vocor: ego ſervus ſum Macedonis militis:

o nec ſycophantioſè quicquam ago, nec maleficè,
que iſtum Pſeudolum mortalis qui ſit novi, neque ſcio.
Tu, niſi mirum'ſt, Leno, planè perdidiſti mulierem.
Edepol næ iſtuc magis magiſque metuo, cum verba audio.
Mihi quoque edepol jamdudum ille Syrus cor perfrigefacit,
nbolum qui hoc accepit mira ſunt! Pſeudolus eſt. ehò
, quâ facie fuit, dudum cui dediſti ſymbolum?
A. Rufus quidam, ventrioſus, craſſis ſuris, ſubniger,
gno capite, acutis oculis, ore rubicundo, admodum
gnis pedibus. SI. perdidiſti, poſtquam dixiſti pedes.
udolus fuit ipſus. BA. actum eſt de me. jam morior, Simo.
. Hercle haud te ſinam emoriri, niſi argentum mihi redditur,
ginti minæ. SI. atque etiam mihi aliæ viginti minæ.
. Auferetur id præmium à me, quod promiſi per jocum?
De Improbis viris auferri præmium & prædam decet.
. Saltem Pſeudolum mihi dedas. SI. Pſeudolum ego dedam tibi?
iid deliquit? dixin' ab eo tibi ut caveas, centies?
A. Perdidit me. SI. at me viginti commodis multavit minis.
. Quid nunc faciam? HA. ſi mihi argentum dederis, te ſuſpendito.
. Dî te perdant. ſequere ſis me ergo hàc ad forum, ut ſolvam. HA. ſequar.
. Hodie ego peregrinos abſolvam, cras agam cum civibus.
udolus mihi centuriata habuit capitis comitia,

Qui illum ad me hodie allegavit, mulierem qui abdu
ret.
Sequere tu nunc ne exſpectetis dum hac domum red
viâ.
Ita res geſta eſt: angiporta hæc certum eſt conſecta
HA. Si graderere tantum, quantum loquere, jam iſſ
forum.
BA. Certum'ſt mihi emortualem facere ex natali die

ACTVS IV. SCENA IIX.

SIMO, ſenex.

BENE ego illum tetigi, bene autem ſervus inim
ſuum.
Nunc mihi certum eſt, alio pacto Pſeudolo inſidias
Quam in aliis Comœdiis fit, ubi cum ſtimulis aut f
Puniantur: at ego jam inultus promam viginti mi
Quas promiſi, ſi effeciſſet, obviam ei ultro deferam.
Nimis illic mortalis doctus, nimis verſutus, nimi
lus.
Superavit Dolum Trojanum atque Ulyſſem Pſeud
Nunc ibo intrò, argentum promam: Pſeudolo in
dabo.

ACTVS V. SCENA I.

PSEUDOLUS ſervus.

QUID ſiccine? hoc fit? pedes ſtatin' an non?
An id voltis ut me hîc jacentem aliquis tollat?
Nam hercle ſi cecidero, veſtrum erit flagitium,
Pergitin' pergere? ah, ſ.dendum mihi
Hodie eſt. MAGNUM hoc vitium vino eſt,
Pedes captat primùm. luctator doloſu'ſt.
Profecto edepol ego nunc probè abeo madulſa:
Ita victu excurato, ita mundiciis dignè ah,
Itaque in loco feſtivo ſumus feſtive accepti.
Quid opus me multas agere ambages? hoc

ſt homini quamobrem vitam amet. hîc omnes
oluptates; in hoc omnes venuſtates ſunt:
eis proximum eſſe arbitror. nam ubi amans comple-
xu'ſt
mantem, ubi labra ad labella adjungit.
bi alter alterum bilingui manifeſtò
ter ſe prehendunt: ubi mamma manicula
pprimitur alia; aut ſi lubet, corpora
onduplicant: manu candida cantharum dulciferum
opinare amiciſſimam amicitiam: neque ibi eſſe alium
alii
dio, ibi nec moleſtum, nec ſermonibus morogis uti:
nguenta, atque odores lemniſcos, corollas dari dapſiles.
on enim parcipromi victu cætero ne quis me roget
oc ego modò, eque herus minor hanc diem ſumpſimus
prothymè,
ſt quàm opus meum, ut volui, omne perpetravi hoſti-
bus fugatis:
os accubantes, potantes, amantes, cum ſcortis
eliqui, & meum ſcortum ibidem, cordi atque animo
ſuo
bſequentes. ſed poſtquam exſurrexi, orant med uti ſal-
tem.
d hunc me modum intuli, in illis ſatisfacerem ex diſci-
plina: quippe ego
ui probè Jonica perdidici ſed palliolatim amictus
hac inceſſi ludibundus, plaudunt partim: clamitant
me ut revertar.
ccepi denuò hoc modo volvi. idem amicæ dabam me
meæ,
t me amaret: ubi circum vortor, cado: id fuit nenia lu-
do.
ique dum enitor (pax) jam pæne inquinavi pallium. ni-
miæ tum

SIMO ſenex, PSEUDOLUS ſervus,
BALLIO Leno.

Vox viri peſſumi me exciet foràs. ſed quid h
do? quid tu? video ego?
PS. Cum corona ebrium Pſeudolum tuum. S
cle hoc quidem. ſed vide ſtatum!
Num meâ gratiâ pertimeſcit? magis cog
blanditér ne alloquar.
Sed hoc me vetat vim facere nunc, quod ſ
hoc ſpes ſita'ſt mihi
PS. Vir malus vir optimo obviam it. SI. dî te
dolc. phui! in malam crucem.
PS. Cur ego me afflictor? SI quid tu (malu
mihi ebrius irructas?
PS. Molliter ſiſte nunc me, cave ne cadam:
ut madidè madeam?
SI. Quæ iſtæc audacia eſt, te ſic interdius cu
brium incedere? PS. lubet.
SI. Quid lubet? pergin' ructare in os mih
ructus mihi eſt, ſic ſine modò,

...rporavi modo. ſed, Simo, ut probè tactus Ballio eſt!
quæ tibi dixi, (licet hæc
...ffecta reddidi! SI. derides? peſſumus homo eſt. PS. mu-
...eci cum tuo filio libera accubet. SI. omnia, ut quidque
egiſti ordine;
...io. PS. quid ergo dubitas dare mihi argentum? SI jus
petis, fateor.
...ene. PS. at negabas daturum eſſe te mihi, tamen das o-
nera hunc hominem, atque me
...onſequere hàc. SI. ego iſtum onerem? PS. onerabis,
ſcio. SI. quid ego huic homini faciam?
...tin' ultrò & argentum aufert, & me irridet? PS. væ vi-
ctis: vorte ergo humerum.
...em. BA. hoc ego nunquam ratus ſum fore, me ut tibi
fierem, ſupplex.
eu heu heu! PS. deſine BA. doleo. PS. ni doleres tu, ego
dolerem,
...A. Quid hoc? auferrén', Pſeudole, abs tuo hero? PS. lu-
bentiſſimo corde atque animo.
...A. Non audes, quæſo, aliquam partem mihi gratiam fa-
cere hinc argenti?
...S. Novi, me dices avidum eſſe. nam hinc nunquam eris
nummo divitior.
...eque te mei tergi miſeret, ſi hoc non hodie effeciſſem.
...A. Erit ubi te ulciſcar, ſi vivo. PS. quid minitare? habeo
tergum.
...A. Agè ſanè. PS. igitur redi. BA. quid redeam? PS. redi
modò, non eris deceptus.
...A. Redeo. PS. ſimul mecum potatum. BA. egòne eam?
PS. fac quod te jubeo.
...is, aut dimidium, aut plus etiam faxo hinc feres. BA.
eo, duc me quo vis. PS. quid nunc?
...unquid iratus es aut mihi, aut filio propter has res, Si-
mo? SI. nihil profectò.

 PS.

PS. I hàc BA. te ſequor. quin vo. as ſpectatores hercle me iſti
H ud ſolent vocare, neque ergo ego iſtos. ver applaudere
Atque approbare hunc gregem & Fabulam, ir vos vocabo.

PLAUTI PSEUDOLUS EXPLICI

POENVLVS.

DRAMATIS PERSONÆ.

AGORASTOCLES adoleſcens. ADVOCATI
MILPHIO ſervus. COLLYBISC
ADELPHASIUM meretrix. SYNCERAS
LYCUS leno. HANNO Pœ
ANTHEMONIDES miles. GIDDENEM
PUER.

ARGUMENTUM.

PUER ſeptuennis ſurripitur Carthagine.
Oſor mulierum adoptat hunc emptum ſene
Et facit hæredem. ejus pueri cognatæ duæ,
Nutrixque earum raptæ mercatur Lycus,
Vexatque amantem. at ille cum auro villicum
Lenoni obtrudit ita eum furto alligat.
Venit Hanno Pœnus, gnatum hunc fratris repp
Suaſque agnoſcit, quas perdiderat, filias.

PROLOGUS.

ACHILLEM Ariſtarchi mihi commentari lube
Inde mihi principium capiam ex ea Tragœdia.

Sileteque & tacete, atque animum advortite,
Audire jubet vos imperator hiſtricus.
Bonoque ſit animo ſedeant in ſubſelliis,
Et qui eſurientes, & qui ſaturi venerint.
Qui ediſtis, multo feciſtis ſapientius:
Qui non ediſtis ſaturi ſite fabulis.
Nam cui paratum'ſt quod edit, noſtra gratia,
Nimia eſt ſtultitia, ſeſſum impranſum incedere.
Exſurge præco, fac populo audientiam.
Jamdudum exſpecto, ſi tuum officium ſcias.
Exerce vocem quam per vivis & colis.
Nam niſi clamabis, tacitum te obrepet fames.
Age nunc reſide, duplicem ut mercedem feras.
Bonum factum'ſt, edicta ut ſervetis mea.
Scortum exoletum ne quis in proſcenio
Sedeat, neu lictor verbum aut virgæ muttiant,
Neu diſſignator præter os obambulet,
Neu ſeſſum ducat, dum hiſtrio in Scena ſiet.
* Diu qui domi otioſi dormierunt, decet
Animo æquo nunc ſtent, vel dormire temperent.
Servi ne obſideant, liberis ut ſit locus,
Vel æs pro capite dent: ſi id facere non queunt,
Domum abeant, vitent ancipiti infortunio:
Ne & hîc varientur virgis, & loris domi,
Si minus curaſſint, cum veniant heri domum.
Nutrices, pueros infanteis minutulos
Domi ut procurent, neu quæ ſpectatum afferant,
Ne & ipſæ ſitiant, & pueri pereant fame:
Neve eſurientes hîc quaſi hœdi obvagiant.
Matronæ tacitæ ſpectent, tacitæ rideant,
Canora hîc voce ſua tinnire temperent.
Domum ſermones fabulandi conferant,
Ne & hic viris ſint & domi moleſtiæ.
Quodque ad ludorum curatores attinet,

Ne palma detur cuiquam artifici injuriâ,
Neve ambitionis cauſsâ extrudantur foràs,
Quò deteriores anteponantur bonis.
Et hoc quoque etiam, quod pæne oblitus fui,
Dum ludi fiunt, in popinam pediſſequi
Irruptionem facite, nunc dum occaſio eſt,
Nunc dum ſcribilitæ æſtuant, occurrite.
Hæc imperata quæ ſunt pro imperio hiſtrico,
Bonum hercle factum, pro ſe quiſque ut meminerit.
Ad ARGUMENTUM nunc viciſſatim volo
Remigrare, æque ut mecum ſitis ignarures.
Ejus nunc regiones, limites, confinia
Determinabo: ei rei ego ſum factus finitor.
Sed niſi moleſtum eſt, nomen dare vobis volo
Comœdiai: ſin odio eſt, dicam tamen:
Siquidem licebit per illos, quibus eſt in manu.
CHARCHEDONIUS vocatur hæc Comœdia.
Latinè Plauto'ſt PATRUUS PULTIPHAGONIDES.
Nomen jam habetis nunc rationes cæteras.
Accipite: nam argumentum hoc hic cenſebitur.
Locus argumento'ſt ſuum ſibi proſcenium.
Vos juratores eſtis: quæſo operam date.
Carthaginenſes fratres patrueles duo
Fuêre, ſummo genere & ſummis divitiis:
Eorum alter vivit; alter eſt emortuus.
Propterea apud vos dico confidentiùs,
Quia mihi pollinctor dixit, qui eum pollinxerat.
Sed illi ſeni qui mortuus eſt, filius
Unicus qui fuerat, olim abditivus à patre,
Puer ſeptuennis ſurripitur Carthagine,
Sexennio prius quidem, quàm moritur pater.
Quoniam periiſſe ſibi videt gnatum unicum,
Conjicitur ipſe in morbum ex ægritudine.
Facit illum hæredem fratrem patruelem ſuum.

biit ad Acheruntem ſine viatico.
ii ſurripuit puerum, Calydonem avehit.
t eum domino hic diviti cuidam ſeni
enti liberorum, oſori mulierum.
hoſpitalem is filium imprudens ſenex
ım illum, eumque adoptat ſibi pro filio:
que hæredem fecit, cùm ipſe obiit diem.
: adoleſcens habitat in illiſce ædibus.
rtor rurſus denuò Carthaginem:
id mandare volitis aut curarier,
atum niſi qui dederit, nugas egerit.
n qui dederit, magis majores egerit.
li patruo hujus, qui vivit ſenex,
aginenſi duæ fuere filiæ:
a quinquennis, altera quadrimula.
nutrice unà periêre. à magaribus.
ui ſurripuit, in Anactorium devehit,
itque has omnes, & nutricem, & virgines,
enti argento, homini (ſi leno eſt homo)
ntum hominum terra ſuſtinet, ſacerrimo.
et nunc facite conjecturam cæterum,
l id ſit hominis cui Lyco nomen ſiet.
Anactorio; ubi prius habitaverat,
commigravit in Calydonem haud diu,
uæſti gratiâ. is in illis habitat ædibus.
m hic adoleſcens alteram efflictim perit
ı ſibi cognatam imprudens, neque ſcit quæ ea
eque eam unquam tetigit: ita eum leno macerat.
e quicquam cum fecit etiamnum ſtupri,
que duxit unquam, neque ille voluit mittere.
amare cernit, tangere hominem volt bolo.
minorem in concubinatum ſibi
emere miles quidam, qui illam deperit.
ater illarum Pœnus, poſtquam eas perdidit.

Marique terraque uſquequaque quæritat.
Ubi quamque in urbem eſt ingreſſus, illicò
Omnes meretrices, ubi quiſque habitant, invenit
Dat aurum, ducit noctem: rogitat poſtibi
Unde ſit, cujatis, captane an ſurrepta ſit,
Quo genere gnata, qui parentes fuerint.
Ita doctè atque aſtu filias quærit ſuas.
Et is omnis linguas ſcit: ſed diſſimulat ſciens
Se ſcire. Pœnus plane eſt, quid verbis opu'ſt?
Is heri hunc in portum navi venit veſpere.
Pater harunc idem huic patruus adoleſcentulo
Jamne hoc tenetis? ſi tenetis, ducite.
Cave dirumpatis quæſo finite tranſigi,
Ehem pæne oblitus ſum reliquum dicere.
Ille qui adoptavit hunc pro filio ſibi,
Is illi Pœno hujuſce patri hoſpes fuit:
Is hodie huc veniet, reperietque hîc filias:
Et hunc ſui fratris filium, ut quidem didici ego.
Ego ibo, ornabor: vos æquo animo noſcite.
Hic qui hodie veniet, reperiet ſuas filias,
Et hunc ſui fratris filium. dehinc cæterum
Valete, adeſte. ibo: al us nunc fieri volo.
Quod reſtat, reſtant alii, qui faciant palàm.
Valete, atque adjuvate, ut vos ſervet Salus.

ACTUS I. SCENA I.

AGARASTOCLES adoleſcens, MILPHIO ſe

SAEPE ego res multas tibi mandavi, Milphio,
Dubias, egenas, inopioſas conſilii,
Quas tu ſapienter, doctè & cordatè & catè
Mihi reddiſti opiparas opera tua.
Quibus pro benefactis fateor deberi tibi
Et libertatem & multas grates gratias.
MI. Scitum'ſt, per tempus ſi obviam it, verbum ve

ım tuæ blanditiæ mihi ſunt, quod dici ſolet,
ɪtræ germanæ atque edepol liræ liræ.
ınc mihi blandidicus es, heri in tergo meo
is facile corios contriviſti bubulos.
G. At amans per amorem ſi quid feci, Milphio,
ıoſcere id te mihi æquum eſt. MI. haud vidi magis,
ego nunc amore pereo. ſine te verberem,
m ut tu mihi feciſti, ob nullam noxiam:
ſt id locorum tu mihi amanti ignoſcito.
G. Si tibi lubido eſt aut voluptati, ſino.
ſpende, vinci, verbera, auctor ſum, ſino.
I. Si auctoritatem poſtea defugeris,
bi diſſolutus tu ſies, ego pendeam.
G. Egone iſtuc auſim facere præſertim tibi?
ıin ſi feriri video te, extemplo dolet.
I. Mihi quidem hercle. AG. imò mihi. MI. iſtuc mavelim.
d quid nunc tibi vis? AG. cur ego apud te mentiar?
no immodeſtè. MI. meæ iſtuc ſcapulæ ſentiunt.
G. At ego hanc ricinam dico Adelphaſium meam,
ıonem hujus meretricem majuſculam.
I. Jampridem equidem iſtuc ex te audivi. AG. differor
pidine ejus, ſed lenone iſtoc Lyco
us domino non lutum'ſt lutulentius.
I. Vin' tu illi nequam dare nunc? AG. Cupio. MI. en me dato.
G. Abi directus. MI. dic mihi verò ſeriò:
ı' dare malum illi? AG. cupio. MI. hem! eundem me dato.
rumque faxo habebit, & nequam & malum.
G. Jocare. MI. vin' tu illam hodie ſine damno & diſpendio

Tuo

AG. Intellego hercle: ſed quò evadas neſci
MI. Non ſcis? AG. non hercle. MI. at eg
ſcies.
Ei dabitur aurum, ut ad lenonem deferat:
Dicatque ſe peregrinum eſſe ex alio oppid
Se amare velle, atque obſequi animo ſuo.
Locum ſibi velle liberum præberier,
Ubi nequam faciat clam, ne quis ſit arbite
Leno ad ſe accipiet auri cupidus illico
Celabit hominem & aurum. AG. conſilium
MI. Rogato, ſervos veneritne ad eum tuus
Ille me cenſebit quæri. continuo tibi
Negabit. quid tu dubitas, quin extempulò
Dupli tibi auri & hominis fur leno ſiet?
Neque id unde efficiat, habet. ubi jus veno
Addicet Prætor familiam totam tibi.
Ita decipiemus foveâ lenonem Lycum.
AG. Placet conſilium. MI. imo etiam ubi e
Magis, hoc tum demum dices: nunc etiam

Tibi auſcultabo. MI. faciam ut facto gaudeas.
Ineſt amoris macula huic homini in pectore,
Sine damno magno quæ elui neutiquam poteſt.
Eáque hic ſceleſtus eſt homo leno Lycus,
Cui jam infortunii intenta balliſta eſt probè,
Quam ego haud multo pòſt mittam è balliſtario.
Sed Adelphaſium exit eccam, atque Anteraſtilis.
Hæc eſt prior, quæ meum herum dementem facit.
Sed evocabo. heus, i foràs, Agoraſtocles,
Si vis videre ludos jucundiſſimos.
AG. Quid iſtuc tumulti'ſt, Milphio? MI. hem, amores tuos
Si vis ſpectare. AG. ô multa tibi Dî dent bona,
Cùm mihi hoc obtuliſti, tàm lepidum ſpectaculum.

ACTUS I. SCENA II.

Adelphasium, Anterast. meretrices duæ. Milphio ſervus. Agorast. adoleſcens. Ancilla.

NEGOTII ſibi qui volet vim parare,
Navem & mulierem, hæc duo comparato.
Nam nullæ magis res duæ plus negotii
Habent, fortè, ſi occeperis exornare.
Neque unam ſatis hæ duæ res ornantur,
Neque eis ulla ornandi ſatis ſatietas eſt.
Atque hæc, ut loquor, nunc modò docta dico.
Nam nos uſque ab aurorâ ad hoc quod diei eſt,
Ex induſtria ambæ nunquam conceſſavimus
Lavari, aut fricari, aut tergeri, aut ornari,
Poliri, expoliri, pingi, fingi: & unà
Binæ ſingulis quæ datæ nobis ancillæ,
Eæ nos lavando, eluendo, operam dederunt:
Aggerundaque aquâ ſunt viri duo defeſſi.
Apagesis, negotii quantum in muliere unâ eſt?
Sed verò duæ, ſat ſcio, maximo uni

Popu-

Populo, cui lubet, plus ſatis dare potis ſunt.
Quæ noctes dieſque omni in ætate ſemper
Ornantur, lavantur, tergentur, poliuntur.
Poſtremò MODUS MULIERIS nullus eſt,
Neque unquam lavando & fricando ſcimus
Facere * Nam quæ elauta eſt, niſi
Perculta eſt, meo quidem animo, quaſi illauta eſt.
AN. Miror equidem, ſoror, te iſtæc ſic fabulari,
Quæ tàm callida & docta ſis & faceta.
Nàm cùm ſedulò munditer nos habemus,
Vix ægreque amatorculos invenimus.
AD. Ita eſt. Verùm hoc unum tamen cogitato:
MODUS OMNIBUS in rebus, ſoror, optimus eſt habitu.
NIMIA OMNIA nimium exhibent negotium hominibus ex ſe.
AN. Soror cogita amabo, item nos perhiberi
Quaſi ſalſæ muriaticæ eſſe autumantur
Sine omni lepore, & ſine ſuavitate:
Niſi multa aqua & diu macerantur,
Olent, ſalſa ſunt, tangere ut non velis. item nos ſumus
Ejus ſeminis mulieres. ſunt inſulſæ
Admodum atque invenuſtæ ſine munditia & ſumptu.
MI. Coqua eſt hæc quidem, Agoraſtocles, ut ego opinor:
Scit muriatica ut maceret. AG. quid moleſtus?
AD. Soror parce amabo: ſat eſt iſtuc alios dicere nobis,
Ne noſmet noſtra etiam vitia loquamur.
AN. Quieſco. AD. ergo amo te. ſed hoc nunc reſponde mihi.
Sunt hîc omnia quæ ad Deûm pacem oportet adeſſe?
AN. Omnia accuravi. AG. diem pulchrum & celebrem & venuſtatis plenum,
Dignum Veneri pol, cui ſunt Aphrodiſia hodie!

MI.

. Ecquid gratiæ, cum huc foràs te evocavi? nunc jam
ſ decet donari cado vini veteris. ſic dari.
ail reſpondes? lingua huic excidit, ut opinor. quid, malûm,
ans obſtipuiſti? AC. ſine tamen: ne me obturba, ac tace.
.Taceo. AG. ſi tacuiſſes, jam iſtuc Taceo non natum foret.
. Eamus ſoror mea. AD. ohe amabo, quid illò nunc properas? AN. rogas?
ia herus nos apud ædem Veneris mantat. AD. maneat pol. mane.
rba eſt nunc apud arã, an te ibi vis inter iſtas verſarier
ſedas, piſtorum amicas, reliquias alicarias,
eras, cœno delibutas, ſervilicolas ſordidas?
æ tibi olant ſtabulum ſtatumque, ſellam & ſeſſibulum merum:
as adeò haud quiſquam unquam liber tetigit, neque duxit domum:
vulorum ſordidulorum ſcorta diobolaria.
.I in malam crucem! tun'audes etiam ſervos ſpernere?
pudium, quaſi bella ſit, quaſi eampſe reges ductitent:
monſtrum mulieris! tantula tanta verba funditat,
ojus ego vel nebulæ cyatho ſeptem noctes nõ emam.
. Dii immortales omnipotentes, quid eſt apud vos pulchrius?
id habetis, mage quî immortales vos credam eſſe, quam ego ſiem? (Venus.
ii hæc tanta oculis bona concipio? nam Venus non eſt
ne equidem Venerem venerabor, me ut amet poſthac propitia.
phio, heus Milphio, ubi es? MI. aſſum apud te eccum. AG. ego elixus ſis volo.
.Enim verò, here, facis delicias, AG, de te quidem hæc didici omnia. MI.

MI. Etiámne ut ames me, quam nunquã tetigeris? nil illic quidem eſt.
AG. Deos quoque edepol & amo & metuo, quibus eg tamen abſtineo manûs.
AN. Heu ecaſtor, cùm ornatum aſpicio noſtrûm ambarum, pœnitet
Exornatæ ut ſimus. AD. imò verò ſanè commodè.
Nam pro herili & noſtro quæſtu ſatis benè exornatæ ſu mus.
Non enim POTEST QUÆSTUS conſiſtere ſi eum ſumptu ſuperat, ſoror.
Eò illud ſatiu'ſt ſatis quod ſatis eſt, habitus plus quà ſat eſt.
AG. Ita me Dî ament, ut illa me amet malim, quàm D Milphio.
Nam illa mulier lapidem ſilicem ſubigere, ut ſe am poteſt.
MI. Pol id quidem haud mentire, nam tu es lapide ſili ſtultior,
Qui hanc ames. AG. at vide ſis, cum illâ nunquam mavi caput.
MI. Curram igitur aliquò ad piſcinam, aut ad lacum, mum petam.
AG. Quid eo opu'ſt? MI. ego dicam: ut tibi & illi lim caput.
AG. I in malam rem. MI. ibi ſum equidem. AG. pergi MI. taceo AG. at perpetuò volo.
MI. Enimverò, here, meo me laceſſis ludo & delici facis.
AN. Satis nunc lepidè ornatam credo, ſoror, te tibi vid rier:
Sed ubi exempla conferentur meretricum aliarum, tibi
Erit cordolium, ſi quam ornatam meliùs fortè conſp xeris.

Al

D. Invidia in me nunquam innata'ſt, neque malitia, mea ſoror,
ONO INGENIO ME eſſe ornatam, quàm auro multo mavolo.
URUM IN FORTUNA invenitur, naturâ ingenium bonum.
ONAM EGO QUAM beatam me eſſe nimio dici mavolo
ERETRICEM PUDOREM gerere magis decet, quàm purpuram:
agisque meretricem pudorem, quàm aurum gerere condecet. (nunt.
ILCHRUM ORNATUM turpes mores pejus cœno colli-
PIDI MORES turpem ornatum facilè factis comprobant.
G. Eho tu, vin tu facinus facere lepidum & feſtivum? MI. volo.
G. Potésne mihi auſcultare? MI. poſſum. AG. abi domum, ac ſuſpende te.
I. Quamobrem? AG. quia nunquam audibis verba tot tàm ſuavia.
uid tibi opu'ſt vixiſſe? auſculta mihi modò, ac ſuſpende te.
I. Siquidem tu es mecum futurus pro uvâ paſſâ penſilis.
G. At ego amo hanc. MI. at ego eſſe & bibere. AD. eho tu, quid ais? AN. quid rogas?
D. Viden' tu, pleni oculi ſordium qui erant, jam ſplendent mihi?
N. Imò etiam in medio oculo parum ſordis eſt. AD. cedo ſis dexteram.
G. Ut tu quidem hujus oculos illotis manibus tractes aut teras?
N. Nimia nos ſocordia hodie tenuit. AD. quâ de re, obſecrò? AN.

AN. Quia jam non dudum ante lucem ad ædem Veneris venimus,
Primæ ut inferremus ignem in aram. AD. ah, non facto opus:
Quæ habent nocturna ora, noctu ſacrificatum ire occupant:
Priuſquã Venus expergiſcatur, prius deproperant ſedulo
Sacrificare. nam vigilante Venere ſi veniant eæ,
Ita ſunt turpes, credo ecaſtor Venerem ipſam è fano fugent.
AG. Milphio. MI. edepol Milphionem miſerum. quid nunc vis tibi?
AG. Obſecro herclè, ut mulſa loquitur! MI. nihil niſi laterculos,
Seſamum, papaveremque, triticum, & frictas nuces.
AG. Ecquid amare videor? MI. damnum, quod Mercurius minimè amat
AG. Namque edepol LUCRUM AMARE nullum amatorem addecet.
AN. Eamus, mea germana. AD. age ſis ut lubet, ſequere hàc. AN. ſequor.
AG. Eunt hæ. quid ſi adeamus? MI adeas. AG. primùm prima ſalva ſis.
Et ſecunda tu ſecundo ſalve in pretio: tertia
Salve extra pretium. AN. tum pol ego & OLEUM ET OPERAM PERDIDI.
AG. Quò te agis. AD. egone? in Veneris. AG. quid eò tu? AD. ut Venerem propitiem.
AG. Eho, an irata eſt? propitia hercle eſt. vel ego pro illa ſpondeo.
AD. Quid tu agis? quid mihi moleſtus, obſecro? AG. ah, tàm ſæviter.
AD. Mitte amabo. AG. quid feſtinas? turba nunc illî eſt
AD. ſcio:

unt illî aliæ, quas ſpectare ego, & me ſpectari volo.
AG. Quî lubet ſpectare turpes, pulchram ſpectandam date? (tricius.
AD. Quia apud ædem Veneris hodie eſt mercatus mere-
Eò conveniunt mercatores: ibi ego me oſtendi volo.
AG. IN VENDIBILI MERCE oportet ultrò emptorem adducere,
PROBA MERX FACILE emptorem reperit, tametſi in abſtruſo ſita eſt.
Quid ais tu? quando illî apud me mecum caput & corpus copulas?
AD. Quo die Orcus ab Acheronte mortuos amiſerit.
AG. Sunt mihi intus neſcio quot nummi aurei lymphatici.
AD. Deferto ad me, faxo actutum conſtiterit lymphaticum.
MI. Bellula hercle eſt! AG. i directe in maximam malam crucem.
MI. Quàm magis aſpecto, tàm magis eſt nimbata, & nugæ meræ.
AD. Segrega ſermonem tædet. AG. age ſuſtolle hoc amiculum.
AD. Pura ſum: comperce, amabo, me attrectare, Agoraſtocles.
AG. Quid agam nunc? MI. ſi ſapis, curam hanc facere compendi potes.
AG. Quid ego nunc te curem? quid ais, Milphio? MI. ecce odium meum.
o Quid me vis? AG. cur mihi hæc irata eſt? MI. cur hæc tibi irata eſt?
Cur ego id curem? namque iſtæc magis tua eſt curatio.
AG. Jam hercle tu periſti, niſi illam mihi tàm tranquillam facis,
Quàm mare eſt olim, cum ibi alcedo pullos educit ſuos.
MI.

MI. Quid faciam? AG. exora, blandire, expalpa. MI. faciam ſedulò.
Sed vide ſis, ne tu oratorem hunc pugnis pectas poſtea.
AG. Non faciam. AD. nos eamus nunc. etiam moratur? malè facis.
Bene promittis multa. ex multis omnia incaſſum cadunt.
Liberare juraviſti me haud ſemel, ſed centies.
Dum te exſpecto, neque uſquam aliam mihi paravi copiam:
Neque iſtuc uſquam apparet: ita nunc ſervio nihilo minus.
I ſoror. abſcede tu à me. AG. perii, eho, quid agis, Milphio?
MI Mea voluptas, meæ delitiæ, mea vita, mea amœnitas,
Meus ocellus, meum labellum, mea ſalus, meũ ſavium,
Meum mel, meum cor, mea coloſtra meus molliculus caſeus.
AG. Mene ego illæc patiar præſente dici? diſcrucior miſer,
Niſi ego illũ jubeo quadrigis curſim ad carnificem rapi.
MI. Noli amabo ſuccenſere hero meo cauſſâ meâ.
AD. Ego faxo ſine. MI. irata es nimium: argentum pro te dabit.
Atque te faciet ut ſis civis Attica atque libera.
AD. Quin abire ſinis? quid vis tibi? QUI BENE VOLUNT, bene viſitent
MI. Si antè quidem mentitus eſt. nunc jam dehinc erit verax tibi.
AD. Abſcede hinc ſis, ſycophanta. MI. pareo. at ſcin' quomodo?
Sine te exorem, ſine te prendam auriculis, ſine dem ſavium.
Jam ego hercle faciam plorantem illum, niſi te facio propitiam.

Atque

Atque hic me ne verberet (illud facies, niſi te propitio)
Malè formido: novi ego huius mores moroſi malos.
Quamobrem, amabo te, mea voluptas, ſine te exorarier.
AG. Non ego homo trioboli ſum, niſi ego illi maſtigiæ
Exturbo oculos atque dentes, hem voluptatem tibi,
Hem mel, hem cor, hem labellum, hem ſalutem, hem ſavium?
MI. Impias, here, te: oratorem verberas. AG. jam iſtoc magis.
Et jam ocellum addam, & labellum, & linguam. MI. ecquid facies modi?
AG. Siccine ego te orare juſſi? MI. quomodo ergo orem? AG. rogas?
Sic enim diceres, ſceleſte: Huius voluptas, te obſecro:
Huius mel, huius cor, huius labellum, huius lingua, huius ſavium,
Huius ſalus, huius amænitas, huius feſtivitas,
Huius coloſtra, huius dulciculus caſeus, maſtigia,
Huius jecur, huius ſtudium, huius flagrum, maſtigia,
Omnia illa quæ dicebas tua eſſe, ea memorares mea.
MI. Obſecro hercle, voluptas huius, atq; odium meũ:
Huius amica mammeata, mea inimica & malevola:
Oculus huius, lippitudo mea: mel huius, fel meum:
Ut huic irata ne ſis: aut ſi id fieri non poteſt.
AD. Capias reſtim, ac te ſuſpendas cum hero & voſtrá familiâ.
MI. Hem mihi jam video propter te victitandum ſorbilo,
Itaque jam quaſi oſtreatum tergum ulceribus geſtito,
Propter amorem veſtrum. AD. amabo, men' prohibere poſtulas,
Ne te verberet, magis quàm mendax me advorſum ſiet?
AN. Aliquid huic reſponde amabo commodè, ne incommodus

AD. Sequere me ſoror. AG. atque audin' e
dicito.
Mulcam meis verbis ſalutem. AD. dicam. A
etiam audi. AD. quid eſt?
AG. Paucis verbis rem divinam facito. atq
ſpice.
Reſpexit idem pol Venerem credo facturar
Ex ſuperioribus quadam I. Meurſius ita leg.
- - - AD. nós eamus nunc. etiam moráre
facis.
MI Noli, amabo, ſuccenſere hero meo, cauſ
AD. Ego faxo: ſine! MI. irata es nimium
pro te dabit.
Atque te faciet, ut ſis civis Attica, atque lib
AD. Benè promittis multa: ex multis omr
cadunt:
Liberare me juraviſti haud ſemel, ſed centie
Dum te exſpecto, neque uſquam aliam mil
piam,

Niſi ego illum jubeo quadrigis curſim ad carnificem rapi.
AD. Quia abire ſinis! quid vis tibi? qui benè volunt, benè viſitent.
I ſoror abſcede tu à me, AG. perii! eho quid agis Milphio?
AD. Abſcede hinc ſis, Sycophanta.

ACTUS I. SCENA III.

AGORASTOCLES adoleſcens.
MILPHIO ſervus.

QUID nunc mihi es auctor, Milphio? MI. ut me verberes.
Atque auctionem facias: nam impuniſſimè
Tibi quidem hercle vendere haſce ædis licet.
AG. Quid jam? MI. majorem partem in ore habitas meo.
AG. Superſede iſtis verbis. MI. quid nunc vis tibi?
AG. Trecentos Philippos Collybiſco villico.
Dedi dudum, priuſquam me evocaſti foràs.
Nunc obſecro te, Milphio, hanc per dexteram
Perque hanc ſororem lævam, perque oculos tuos,
Perque meos amores, perque Adelphaſium meum,
Perque tuam libertatem. MI. hem, nunc nihil obſecras.
AG. Mi Milphidiſce, mea commoditas, mea ſalus,
Fac quod facturum te eſſe promiſiſti mihi,
Ut ego hunc lenonem perdam. MI. perfacilè id quidem eſt.
Adduce teſteis tecum. ego intus interim
Jam & ornamentis meis & ſycophantiis
Tuum exornabo villicum: propera atque abi.
AG. Fugio. MI. meum eſt iſtuc magis officium, quàm tuum.
AG. Egone? egone ſi iſtuc lepidè effexis? MI. i modo.

AG. Ut non ego te hodie. MI. abi modò. AG. emittam manu?
MI. I modò. AG. non herclè meream. ah. MI. vah, abi modò.
AG. Quantum Acherunte'ſt mortuorum. MI. etiamne abis?
AG. Neq; quantum aquæ eſt in mari. MI abituruſne es?
AG. Neque nubis quantum. MI. pergin' pergere?
AG. Neque ſtellæ in cœlo. MI. pergin aures tundere?
AG. Neque hoc, neque illuc, neque: enim verò ſerió.
Neque hercle verò. quid opus eſt verbis? quippini?
Quod uno verbo dicere hîc quidvis licet,
Neque herclè verò ſerió. ſcin quomodo?
Ita me dii amabunt. vin bonâ dicam fide?
Quod hîc inter nos liceat, ita me Juppiter.
Scin' quam? vide tu. credin', quod ego fabuler?
MI. Si nequeo facere ut abeas, egomet abiero.
Nam ISTI QUIDEM HERCLE oratione Oedipo
Opus conjectore eſt, qui ſphyngi interpres fuit.
AG. Illic hinc iratus abiit. nunc mihi cautio eſt,
Ne meâmet culpâ meo amori obiexim moram.
Ibo atque arceſſam teſtis: quando amor jubet
Meo me obedientem eſſe ſervo liberum.

ACTUS II.

LYCUS leno, ANTHEMONIDES miles.

DI illum infelicent omnes, qui poſt hunc diem
Leno ullam Veneri unquam immolarit hoſtiam:
Quive ullum turis granum ſacrificaverit.
Nam ego hodie infelix Dîs meis iratiſſimis
Sex agnos immolavi: nec potui tamen
Propitiam Venerem facere uti eſſet mihi.
Quoniam litare nequeo, abii illinc illicò
Iratus. vetui exta proſicarier:
Neque ea aſpicere volui, quoniam illa non bona

Aruſpex dixit, deum eſſe indignam credidi.
Eo pacto avaræ Veneri pulchrè adii manum.
Quando id quod ſat erat, ſatis habere noluit.
Ego panſam feci: ſic ago ſic me decet.
Ego faxo poſthac: dî deæque cæteri
Contentiores mage erunt, atque avidi minùs,
Cùm ſcibunt, Veneri ut adierit leno manum.
Condignè aruſpex, non homo trioboli,
Omnibus in extis aiebat portendi mihi
Malum damnumque, & deos eſſe iratos mihi.
Quid ei divini aut humani æquum eſt credere?
Mina mihi argenti domo poſtilla data eſt.
Sed quæſo ubinam illic reſtitit miles modò,
Qui hanc mihi donavit? Quem ego vocavi ad prandium.
Sed eccum incedit. AN. ita ut occœpi dicere,
Lenulle, de illâc pugnâ pentethronicâ,
Quâ ſexaginta millia hominum uno die
Volaticorum manibus occidi meis.
LY. Ehem, volaticorum hominum? AN. ita dico quide.
LY. An obſecro uſquam ſunt homines volatici?
AN. Fuêre. verùm ego interfeci. LY. quomodo
Potuiſti? AN dicam viſcum legioni dedi,
Fundasque: eo proſternebant folia farferi.
LY. Cui rei? AN ne ad fundas viſcus adhæreſceret.
LY. Perge: optimè herclè perjuras. quid poſtea?
AN. In fundas viſci indebant grandiculos globos,
Eo illos volantes juſſi funditarier.
Quid multa verba? quemquem viſco offenderant.
Tam crebri ad terram accidebant quàm pira.
Ut quiſque acciderat, eum necabam illicò
Per cerebrum pinnâ ſuâ ſibi, quaſi turturem.
LY. Si herclè iſtuc unquam factum eſt, tum me Juppiter
Faciat, ut ſemper ſacruficem, nec unquam litem.

AN. An mihi hæc non credis? LY. credo, ut mihi æquum credier.
Age eamus intrò, dum exta referuntur. AN. volo
Narrare tibi etiam unam pugnam. LY. nihil moror.
AN. Auſculta. LY. non herclè. AN. imò jam elidam caput,
Niſi auſcultas, aut is hinc in malam crucem.
LY. Malam crucem ibo potius. AN. certum eſt tibi?
LY. Certum. AN. tum igitur die bono Aphrodiſiis
Addice tuam mihi meretricem minuſculam.
Ita res divina mihi fuerit. res ſerias
Omnes extollo ex hoc die in alium diem.
Profectò feſtos habeam decretum eſt mihi.
Nunc hinc eamus intrò. LY. ſequere hàc me. AN. ſequor.
In hunc diem jam tuus ſum mercenarius.

ACTUS III. SCENA I.

AGORASTOCLES adoleſcens, ADVOCATI.

ITA me Di ament, TARDO AMICO nihil eſt quicquam iniquius,
Præſertim homini AMANTI, Qui quicquid agit, properat omnia.
Sicut ego hos duco advocatos homines ſpiſſigradiſſimos,
Tardiores quàm corbitæ ſunt in tranquillo mari.
Atque equidem herclè deditâ operâ amicos fugitavi ſenes.
Sciebam ætate tardiores, metui meo amori moram.
Nequicquam hos procos mihi elegi loripedes, tardiſſimos.
Quin ſi ituri eſtis hodie, ite, aut ite hinc in malam crucem.
Siccine oportet ire amicos homini amanti operam datum?

Nam

Nam iſte quidem gradus ſucretu'ſt cribro pollinario,
Niſi cum pedicis condidiciſtis ſic hoc graſſari gradu.
AD. Heus tu quanquam nos videmur tibi plebei & pauperes,
Si nec rectè dicis nobis, dives de ſummo loco,
Divitem audacter ſolemus mactare infortunio.
Nec tibi nos obnoxii ſumus iſtuc quid tu ames aut oderis:
Cùm argentum pro capite dedimus, noſtrum dedimus, non tuum.
Liberos non eſſe oportet: nos te nihili pendimus.
Ne tuo nos amori ſervos tuos eſſe addictos cenſeas.
Liberos. Homines per urbem modico magis par eſt gradu
Ire. ſervile eſſe duco feſtinantem currere:
Præſertim in re populi placida atque interfectis hoſtibus,
Non decet tumultuari. ſed ſi properabas magis.
Pridie nos te advocatos huc duxiſſe oportuit.
Ne tu opinere, haud quiſquam hodie noſtrum curret per vias,
Neque nos populus pro cerritis inſectabit lapidibus.
AG. At ſi ad prandium me in ædem vos dixiſſem ducere,
Vinceretis cervum curſu, vel grallatorem gradu.
Nunc vos quia mihi advocatos dixi, & teſtes ducere.
Podagroſi eſtis, ac viciſtis cochleam tarditudine.
AD. An vero non juſta cauſſa eſt, quò curratur celeriter,
Ubi bibas, edas de alieno, quantum velis uſque affatim?
Quod invitus tu nunquam reddas domino, de quo oderis.
Sed tamen, quomodocunque, quanquam ſumus pauperculi,
Eſt domi, quod edimꝰ: ne nos tã contemptim conteras.

Quicquid eſt pauxillulum illuc noſtrum, illud omne intus eſt:
Neque nos quemquam flagitamus, neque nos quiſquam flagitat.
Tuâ cauſſâ nemo noſtrum eſt ſuos rupturus ramices.
AG. Nimis iracundi eſtis equidem hæc vobis dixi per jocum.
AD. Per jocum item dictum habeto, quæ nos tibi reſpondimus.
AG. Obſecro hercle operam celocem hanc mihi, ne corbitam date:
Attrepidate ſaltem, nam vos approbare haud poſtulo.
AD. Si quid tu placidè otioſeque agere vis, operam damus:
Si properas, curſores meliu'ſt te advocatos ducere.
AG. Scitis, rem narravi vobis, quod veſtrâ operâ mihi opus ſiet,
De lenone hoc, qui me amantem ludificatur tam diu,
Ei paratæ ut ſint inſidiæ de auro & de ſervo meo.
AD. Omnia iſtæc ſcimus iam nos, ſi hi ſpectatores ſciant.
Horum hic nunc cauſſa hæc agitur ſpectatorum Fabula:
Hos te ſatius eſt docere, ut, quando agas, quid agant, ſciant.
Nos tu ne curaſſis ſcimus rem omnem: quippe omnes ſimul
Didicimus tecum unâ, ut reſpondere poſſimus tibi.
AG. Ita profectò eſt, ſed agite igitur, ut ſciam vos ſcire rem
Expeditè, & mihi quæ dudum vobis dixi, dicite.
AD. Itane tentas an ſciamus? non meminiſſe nos ratus,
Quomodo trecentos Philippeos Collybiſco villico
Dederis, quos deferret huc ad lenonem inimicum tuum,

Iſque

Iſque ſe ut aſſimularet peregrinum eſſe aliunde ex alio oppido.
Vbi is tetulerit, tu eò quæſitum ſervum adventes tuum
Cum pecuniâ AG. meminiſtis memoriter: ſervaſtis me.
AD. Ille negabit. Milphionem quæri cenſebit tuum:
Id duplicabit omne furtum, leno addicetur tibi.
Ad eam rem nos eſſe teſtis vis tibi. AG. tenetis rem
AD. Vix quidem herclè, ita pauxilla eſt, digitulis primoribus.
AC Hoc cito & curſim eſt agendum, propera jam quantum poteſt.
AD. Bene vale igitur: te advocatos melius celeres ducere:
Tardi ſumus nos. AG. optimè itis, peſſume herclè dicitis.
Quin etiam deciderint vobis femina in talos velim.
AD edepol nos tibi in lumbos linguam, atque oculos in ſolum.
AG. Eja haud voſtrum eſt iracundos eſſe, quod dixi joco.
AG. NEC TVVM QVIDEM EST amicis per jocum injuſtè loqui.
AG Mittite iſtæc: quid velim, vos ſcitis. AD. callemus probè:
Lenonem periurum ut perdas, id ſtudes. AG. tenetis rem.
Ecce opportunè egrediuntur Milphio una & villicus.
Baſilicè exornatus incedit & fabrè ad fallaciam.

ACTVS III. SCENA II.

MILPHIO ſervus, COLLYBISCVS villicus, AGORASTOCLES adoleſcens, ADVOCATI.

IAM tenes præcepta in corde, CO. pulchrè. MI. vide ſis calleas.

CO. Quid opus eſt verbis? callum aprugnũ callere æquè non ſinam.
MI. Fac modo ut condocta tibi ſint dicta ad hanc fallaciam.
CO. Quin edepol condoctior ſum, quàm Tragœdi aut Comici,
MI. Probus homo es. AG. adeam propius aſſunt teſtes. MI. tot quidem
Non potuiſti adducere homines magis ad hanc rem idoneos.
Nam iſtorum nullus nefauſt'ſt. comitiales ſunt meri:
Ibi habitant: ibi eos conſpicias, quàm prætorem ſæpius.
Hodie juris coctiores non ſunt, qui lites creant.
Quàm ſunt hi, qui ſi nihil eſt litium, lites ſerunt.
AD. Di te perdant MI. vos quidem herclè, commendo, quom, quiqui tamen.
Et benè & benignè facitis; quom hero amanti operam datis.
Sed iſti jam ſciunt, negotii quid ſit? AG. omnem rem ordine.
MI. Tum vos animum advortite igitur. hunc vos lenonem Lycum
Noviſtis. AD. facile. CO. at ego pol eum quâ ſit facie neſcio.
Eum volo mihi demonſtretis hominem. AD. nos curabimus.
Satis præceptũ. AG. hic trecentos nummos numeratos habet.
AD. Ergo nos inſpicere oportet iſtuc aurum, Agoraſtocles,
Ut ſciamus quod dicamus mox pro teſtimonio.
AG. Agite, inſpicite: aurum eſt. CO. profecto, ſpectatores, Comicum:
Macerato hoc pingues fiunt auro in barbariâ boves.
Verùm ad hanc rem agundam Philippum eſt. AD. ita nos aſſimulabimus,

CO. Sed

CO. Sed ita aſſimulatote, quaſi ego ſim peregrinus. AD. ſcilicet.
Et quidem quaſi tu nobiſcum adveniens hodie oraveris.
Liberum ut commonſtraremus tibi locum & voluptarium
Ubi ames, potes, pergræcere. MI. heu edepol mortales malos!
AG. Ego enim docui. MI. quis te porrò? CO. agite, intrò abite, Agoraſtocles:
Ne hìc vos mecum conſpicetur leno: neu fallaciæ
Præpedimentum objiciatur. MI. hic homo ſapienter ſapit.
Facite, quod jubet. AG. abeamus: ſed vos ſatis dictum'ſt? CO. abi.
AG. Abeo, quæſo, dii immortales. CO. quin abis? AG. abeo. MI. ſapis.
CO St! tace. AD. quid eſt? CO. fores hæ fecerunt magnum flagitium modo.
AD. Quid eſt flagitii? CO. crepuerunt clarè. AD. dii te perduint.
Ponè nos recede. CO. fiat. AD. nos priores ibimus.
CO. Faciunt, ſcurræ quod conſuêrunt: pone ſeſe homines locant.
AD. Illic homo eſt qui egreditur leno. CO. bonus: nam ſimilis malo eſt.
Jam nunc ego illi egredienti ſanguinem exſugam procul.

ACTUS III. SCENA III.

LYCUS leno, ADVOCATI, COLLIBISCUS villicus.

JAM iſtuc ego revortar, Miles: convivas volo
Reperire nobis commodos, qui unà ſient:
Interibi attulerint exta: atque eâdem mulieres,
Jam ab re divinâ credo apparebunt domi.

Sed quid huc tantum hominum incedunt? ecquid nam afferunt?
Et ille chlamydatus quis nam eſt, qui ſequitur procul?
AD. Ætoli cives te ſalutamus, Lyce:
Quanquam hanc ſalutem ferimus inviti tibi,
Et quanquam bene volumus leviter lenonibus.
LY. Fortunati omnes ſitis, quod certè ſcio.
Nec fore, nec Fortunam id ſituram fieri.
AD. Iſtic eſt Theſaurus ſtultis in linguâ ſitus,
Vt quæſtui habeant malèloqui melioribus.
LY. VIAM Qui neſcit, quâ deveniat ad mare,
Eum oportet amnem quærere comitem ſibi.
Ego maleloquendi vobis neſcivi viam:
Nunc vos mihi amnes eſtis: vos certum eſt ſequi.
Si benedicetis, veſtrâ ripâ vos ſequar.
Si maledicetis, veſtro gradiar limite.
AD. MALO Benefacere tantundem eſt periculum,
Quantum bono malefacere. LY. qui vero? AD. ſcies.
Malo ſiquid benefacias id beneficium interit.
Bono ſi quid malefacias, ætatem expedit.
LY. Facetè dictum, ſed quid iſtuc ad me attinet?
AD. Qui nos honoris tui cauſſa huc ad te venimus.
Quanquam bene volumus leviter lenonibus.
LY. Si quid boni apportatis, habeo gratiam.
AD. Boni de noſtro tibi nec ferimus, nec damus,
Neque pollicemur, neque adeò volumus datum.
LY. Credo hercle vobis, ita veſtra eſt benignitas.
Sed quid nunc vultis? AD. hunc chlamydatum quem vides,
Ei Mars iratus eſt. CO. Capiti veſtro iſtuc quidem.
AD. Hunc nunc, Lyce, ad te diripiendum adducimus?
CO. Cum prædâ hic hodie incedet venator domum.
Canes compellunt in plagas lepidè Lycum.

LY.

LY. Quis hic eſt? AD. neſcimus nos iſtum quidem qui ſiet.
Niſi dudum à mani ut ad portum proceſſimus,
Atque iſtunc è navi exeuntem onerariâ
Videmus. adiit ad nos extemplò exiens,
Salutat: reſpondemus. CO. mortales malos!
Vt ingrediuntur doctè in ſycophantiam!
LY. Quid deinde? AD. ſermonem nobiſcum ibi copular.
Ait ſe peregrinum eſſe huius ignarum oppidi.
Locum ſibi velle liberum præberier:
Vbi nequam faciat. nos hominem ad te adduximus.
Tu, ſi te dii amant, agere tuam rem occaſio eſt.
LY. Itane ille eſt cupiens? AD. aurum habet! LY. præda hæc mea eſt.
AD. Potare, amare volt LY. locum lepidum dabo.
AD. At enim hic clam furtimque eſſe vult, ne qui ſciant,
Neve arbiter ſit nam hic latro in Sparta fuit,
Vt quidem ipſe nobis dixit, apud regem Attalum.
Inde nunc aufugit, quoniam capitur oppidum.
CO. Nimis lepidè de latrone, de Spartâ optumè.
LY. Dî deæque vobis multa bona dent, cum mihi
Et bene præcipitis, & bonam prædam datis.
AD. Imò ut ipſe nobis dixit, quo accures magis,
Trecentos nummos Philippos portat præſidi.
LY. Rex ſum, ſi ego illum hodie hominem ad me allexero.
AD. Quin hic quidem tuus eſt. LY. obſecro hercle hortamini,
Vt devortatur ad me in hoſpitium optumum.
AD. Neque nos hortari, neque dehortari decet
Hominem peregrinum tuam tu ages, ſi ſapis.
Nos tibi palumbem ad aream uſque adduximus:
Nunc te illum melius capere, ſi captum eſſe vis.

LY. Jamne itis? CO. quid, quod vobis mandavi, hoſpi
AD. Cum illoc te melius tuam rem adoleſcens loqui.
Illic eſt ad iſtas res probus, quas quæritas.
CO. Videre equidem vos vellem, cum huic aurum dare
AD. Illinc procul nos iſtuc inſpectabimus.
CO. Bonam dediſtis mihi operam. LY. it ad me lucru
CO. Illud quidem, quorſum aſinus cædit calcibus.
LY. Blande hunc hominem compellabo. hoſpes hoſpi
Salutat: ſalvum te advenire gaudeo.
CO. Multa tibi Di dent bona, cum me ſalvum eſſe vis
LY. Hoſpitium te ajunt quæritare. CO. quærito.
LY. Ita illi dixerunt, qui hinc à me abierunt modò,
Te quæritare à muſcis. CH. Minime gentium.
LY. Quid ita? CO. quia à muſcis ſi mihi hoſpitium quærerem,
Adveniens huc irem in carcerem rectâ viâ.
Ego id quæro hoſpitium, ubi ego curer mollius,
Quam regi Antiocho oculi curari ſolent.
LY. Edepol næ tibi poſſum illum feſtivum dare,
Siquidem potes eſſe pati te in lepido loco,
In lecto lepide ſtrato, lepidam mulierem
Complexum contrectare te. CO. is leno viam
LY. Ubi tu Leucadio, Lesbio, Thaſio. CO. ætatē irriges
Vetuſtate vino edentulo ætatem irriges:
Ibi te replebo usque unguentum geumatis.
Quid multa verba? faciam ubi tu laveris,
Ibi ut balneator faciat unguentariam.
Sed hæc latrocinantur quæ ego dixi omnia.
CO. Quid ita? LY. quia aurum poſcunt præſentarium
CO. Quin hercle accipere tu non mavis, quam ego dare.
LY. Quin ſequere me intrò. CO. duc ergo me intrò, addictum tenes.
AD. Quid ſi evocemus huc foràs Agoraſtoclem,

Ut

It ipſe teſtis ſit ſibi certiſſimus?
Heus tu, qui furem captas, egredere ocius,
Ut tute inſpectes aurum lenoni dare.

ACTVS III. SCENA IV.

Agorastocles adoleſcens, & Eidem.

QUID eſt? quid vultis, teſtes? AD. ſpecta ad dexteram
Tuus ſervus aurum ipſi lenoni datat.
CO. Age, accipe hoc ſis: hic ſunt numerati aurei
Trecenti nummi, qui vocantur Philippei.
Hinc me procura propere hoſce abſumi volo.
LY. Edepol feciſti prodigum promum tibi.
Age eamus intrò. CO. te ſequor. LY. age age ambula.
Ibi reliqua alia fabulabimur.
CO. Eâdem narrabo tibi res Spartiaticas.
LY. Quin ſequere me ergo. CO. abduc intrò. addictum tenes.
AG. Quid nunc mihi auctores eſtis? AD. ut frugi ſies.
AG. Quid ſi animus eſſe non ſinit? AD. eſto ut ſinit.
AG. Vidiſtis, leno cum aurum accepit? AD. vidimus,
AG. Eum vos eſſe meum ſervum ſcitis? AD. ſcivimus.
AG. Rem adverſus populi ſæpe leges? AD. ſcivimus.
AG. Hem iſtæc volo ergo vos commeminiſſe omnia,
Mox cum ad Prætorem uſus veniet. AD. meminerimus.
AG. Quid ſi recenti re ædis pultem? AD. cenſeo.
AG. Si pultem, non recludet. AD. panem frangito.
AG. Si exierit leno, cenſetis hominem interrogem,
Meus ſervus ſi ad eum venerit, nec ne? AD. quippini?
AG. Cum auri ducentis nummis Philippis. AD. quippini?

AG. Ibi

AG. [illegible] AD. [illegible] AG. [illegible]

[illegible]

AG. [illegible] AD. [illegible]

AG. [illegible] AD. [illegible]

AG. [illegible] AD. [illegible]

AG. [illegible] AD. [illegible]

AG. [illegible] AD. te quippini?

AG. [illegible] AD. [illegible]

AG. [illegible]

[illegible] Lycum,

A [illegible] AD. quippini? [illegible] volet,

[illegible]

[illegible]

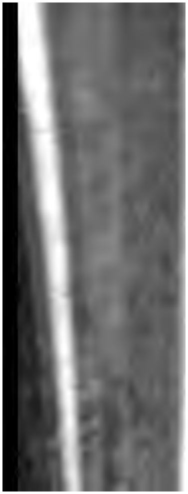
ACTVS III. SCENA V.

LYCVS leno, AGORASTOCLES, ADVOCATI.

SVSPENDANT omnes nunc jam ſe haruſpices.
Quid ego illis poſthac quod loquantur creduam?
Qui in re divina dudum dicebant mihi
Malum damnumque maximum portendier,
Is explicavi meam rem poſtillà lucro.
AG. Salvus ſis leno. LY. di te amant, Agoraſtocles.
AG. Magis me benignè, nunc ſalutas, quàm antidhac
LY. Tranquillitas evenit, quaſi navi in mari:
VTCVNQVE EST VENTVS, ex in velum vortitur.
AG. Valent apud te quas volo, atque haud te volo.
LY. Valent ut poſtulatum eſt, verum non tibi.
AG. Mitte ad me ſodes hodie Adelphaſium tuam,
Die feſto celebri nobilique Aphrodiſiis.
LY. Calidum prandiſti prandium hodie? dic mihi.
AG. Quid jam? LY. quia os nunc frigefactas, cum rogas.

AG. Hoc

AG. Hoc ageſis leno: ſervum eſſe audivi meum
Apud te LY. apud me? nunquam factum reperies.
AG. Mentire. nam ad te venit, aurumque attulit.
Ita mihi renuntiatum eſt, quibus credo ſatis.
LY. Malus es, captatum me advenis cum teſtibus.
Tuorum apud me nemo eſt, nec quicquam tui.
AG. Mementote illuc Advocati. AD. meminimus.
LY. Ha ha he. jam teneo quid ſit, perſpexi modò.
Hi, qui illum dudum conciliaverunt mihi
Peregrinum Spartanum, id nunc his cerebrum uritur,
Me eſſe hos trecentos Philippos facturum lucri.
Nunc hunc inimicum quia eſſe ſciverunt mihi,
Eum allegaverunt ſuum qui ſervum diceret
Cum auro eſſe apud me. compoſita eſt fallacia,
Vt eò me privent, atque inter ſe dividant.
LVPO AGNVM eripere poſtulant, nugas agunt.
AG. Negasne apud te eſſe aurum, nec ſervum meum?
LY. Nego: & negando, ſi quid refert, ravio.
AD. Periſti leno. nam iſte eſt huius villicus,
Quem tibi nos eſſe Spartiatem diximus,
Qui ad te trecenios modò Philippos detulit.
Idque adeò in iſtoc aurum ineſt marſupio.
LY. Væ voſtræ ætati. AD. id quidem nunc eſt tuæ.
AG. Age omitte actutum furcifer, marſupium:
Manifeſto fur es mihi. quæſo hercle operam date,
Dum me videatis ſervum ab hoc abducere.
LY. Nunc pol ego perii certò, haud arbitrario.
Conſulto hoc factum eſt, mihi ut inſidiæ fierent.
Sed quid ego dubito fugere hinc in malam crucem,
Priusquam obtorto collo ad prætorem trahor?
Eheu quàm ego habui ariolos aruſpices,
Qui ſi quid boni promittunt, pro ſpiſſo evenit:
Id quod mali promittunt præſentarium eſt.

Is me autem porrò verberat, incurſat pugnis calcibus:
Servire Amanti, miſeria eſt, præſertim qui, quod amat caret.
Atat è feno recipere video ſe Syncerastum
Lenonis ſervum: quid habeat ſermonis auſcultabo:

ACTUS IV. SCENA I.

Syncerastus, Milphio, ſervi duo.

Satis ſpectatum eſt Deos atque homines ejus negligere gratiam,
Cui homini herus eſt conſimilis, velut ego habeo nunc hujuſmodi.
Neque perjurior, neque pejor alter uſquam eſt gentium,
Quàm herus meus eſt: neque tam luteus, neque tàm cœno collitus.
Ita me Dî ament, vel in lautumiis, vel in piſtrino mavelim
Agere ætatem, præpeditus latera forti ferro mea,
Quàm apud lenonem huc ſervitutem colere. quid illuc eſt genus!
Quæ illic hominum corruptelæ fiunt! Dî voſtram fidem,
Quodvis genus ibi hominum videas, quaſi Acheruntem veneris.
Equitem, peditem, libertinum, furem ac fugitivum velis,
Verberatum, vinctum, addictum: qui habet quod det, utut homo eſt,
Omnia genera recipiuntur: itaque in totis ædibus
Tenebræ, latebræ: bibitur, eſtur, quaſi in popinâ, haud ſecus.
Ibi tu vides literatas fictiles epiſtolas,
Pice ſignatas: nomina inſunt cubitum longis literis.

Ita vinariorum habemus noſtræ delectum domi.
MI. Omnia edepol mira ſunt, niſi herus hunc ha
facit,
Nam is quidem illi, ut meditatur, verba facit em
Et adire lubet hominem, & autem nimis eum a
libens.
SY. Hæc cùm hîc video fieri, crucior pretiis emp
ximis,
Apud nos expeculiatos ſervos fieri ſuis heris.
Sed ad poſtremum nihil apparet. MALE PAF
MALE DISPERIT,
MI. Proinde habet hic orationem; quaſi ipſe
bonæ.
Qui ipſus hercle ignaviorem potis eſt facere Ign
SY. Nunc domum hæc ab æde Veneris refero va
hoſtiis:
Herus nequivit propitiare Venerem ſuo feſto die.
MI. Lepidam Venerem! SY. nam meretrices noſt
mis hoſtiis
Venerem placavêre extemplò. MI. ô lepidam Ve
denuô!
SY Nunc domum ibo. MI. heus, Syncerаſte. SY.
raſtum qui vocat ?
MI. Tuus amicus. SY. haud amicè facis, qui cum
offeras moram.
MI. At ob hanc rem tibi reddam operam ; ubi vol
Habe rem pactam. SY. ſi futurum eſt, do tibi o
hanc MI. quomodo?
SY. Vt enim ubi mihi vapulandum eſt, tute coriu
feras.
MI. Apage. SY. neſcio quid viri ſis. MI. malus ſu
tibi ſis. MI. te volo.
SY. At onus urget. MI. at tu appone, & reſpice
SY. fecero:

Quanquam haut otium eſt. MI. ſalvos ſis, Syncetaſte·
SY. ô Milphio,
Dî omnes deæque ament. MI. quemnam hominem? SY
Nec te, nec me, Milphio:
Neque herum meum adeò. MI. quem ament igitur? SY.
alium quemlibet.
Nam noſtrorum nemo dignus eſt. MI. lepidè loquere.
SY. me decet.
MI. Quid agis? SY. facio quod manifeſtò mœchi haud
fermè ſolent.
MI Quid id eſt? SY. refero vaſa ſalva. MI. dî te & tuum
herum perduint.
SY. Me non perdant. illum ut perdant facere poſſim, ſi
velim,
Meum herum ut perdant: ni mihi metuam, Milphio.
MI. quid id eſt? cedo.
SY. Malus es. MI. malus ſum. SY. malè mihi eſt. MI. me-
morandum: eſſe aliter decet.
Quid eſt quod male ſit? cui domi eſt quod edis, quod
ames affatim,
Neque triobolum ullum amicæ das, & ductas gratiis.
SY. Dieſpiter me ſic amabit. MI. ut quidem edepol di-
gnus es.
SY. Vt ego hanc familiam interire cupio. MI. adde ope-
ram, ſi cupis.
SY. SINE PENNIS volare haud facile'ſt, meæ alæ pen-
nas non habent.
MI Nolito edepol develliſſe, jam his duobus menſibus
Volucres tibi erunt tuæ hirquinæ. SY. in malam rem. MI.
i tu atque herus
SY. Verùm enim qui homo eum norit, citò homo per-
vorti poteſt.
MI. Quid jam? SY. quaſi tu tacere quicquam potis ſis.
MI. rectius

Taci-

Tacitus tibi reſiſtam, quàm quod dictū eſt malę mul
SY. Animum inducam facilè, ut tibi iſtuc credam
noverim.
MI. Crede audacter meo periculo. SY. malè credam
credam tamen.
MI. Scin tu herum tuum meo hero eſſe inimicum ca
talem? SY. ſcio.
MI. Propter amorem. SY. omnem operam perdis. M
quid jam? SY quia doctum doces.
MI. Quid ergo dubitas, quin lubenter tuo hero me
quod poſſiet
Facere, faciat malè, ejus merito: tum autem ſi quid
adjuvas.
Eò facilius poterit facere. SY. at ego hęc metuo Milph
MI. Quid eſt quod metuas? SY. dum hero inſidias p
rem, ne à te perdeam:
Si herus meus me eſſe locutum cuiquam mortali ſci
Continuò is me ex Syncerasto crurifragum fecerit.
MI. Nunquam edepol mortalis quiſquam fiet è me ce
tior,
Niſi hero meo uni indicaſſo, atq; ei quoq;, ut ne enūci
Id eſſe facinus ex te ortum. SY. malè credam, & creda
tamen.
Sed hoc tu tecum tacitum habeto. MI Fidei non meli
creditur.
Loquere, locus occaſioque eſt, liberè hîc ſoli ſumus.
SY. Herus ſi tuus volet facerę frugem, meum heru
perdet. MI. quî id poteſt?
SY. Facilè. MI. fac ergo id facile noſcam, ut ille poſ
noſcere.
SY. Quia Adelphaſium, quam herus deamat tuus, ing
nua eſt. MI. quo modo?
SY. Eodem, quo ſoror illius altera Anterastilis. MI. ſ
quî id credam? SY. quia

Illas emit in Anactorio parvulas, duodeviginti minis
De prædone Siculo MI. quanti? SY. duodeviginti minis.
MI. duas illas tanti quæſo emit? SY. nutricem earum tertiam.
Et illi qui eas vendebat, dixit ſe furtivas vendere:
Ingenuas Carthagine ajebat eſſe. MI. Dî voſtram fidem!
Nimium lepidum memoras facinus: nam herus meus Agoraſtocles
Ibidem gnatus, inde ſurreptus ferè ſexennis, poſt ibi
Qui eum ſurripuit, huc devexit, meóque herum eum hîc vendidit.
Is in divitias homo adoptavit hunc, cum diem obiit ſuum.
SY. Omnia memoras. quò id facilius fiat, manu eas asſerat
Suas populares, liberali cauſsâ. MI. tacitus tace modò.
SY. Profectò AD INCITAS LENONEM REDIGET, ſi eas abduxerit.
MI. Quin prius deſperibit faxo, quàm unam calcem civerit.
Ita paratum eſt. SY. ita Dî faxint, ne apud lenonem hunc ſerviam.
MI Quin hercle collibertus meus faxo eris, ſi Dî volent.
SY. Ita Dî faxint, nunquid aliud vis memorare, Milphio.
MI. Valeas, benéque ut tibi ſit. SY. pol iſtuc tibi & hero tuo eſt in manu.
Vale, & hæc cura, clanculum ut ſint dicta. MI. non dictum eſſe vale.
SY. At enim nihil eſt, niſi dum calet, hoc agitur. MI. lepidus, cùm mones:
Et hoc ita fiet. SY. proba materies data eſt, ſi probum adhibes fabrum.
MI. Potin' ut taceas? SY. taceo atque abeo. MI. mihi commoditatem creas.

Illic

Illic hinc abiit, di immortales meum herum ſerva
volunt,
Et hunc diſperditum lenonem: tantum eum inſtatex
Satine priuſquam unum eſt iniectum telum, tum i
alterum?
Ibo intrò, hæc ut meo hero memorem. nam huc ſ
ædes ſevocem,
Et quæ audiviſtis modo, nunc ſi eadem hic iterem, in
tia'ſt.
Hero uni potius intus ero odio, quàm hic ſim v
omnibus.
Dî immortales, quid malorum, quanta advenit cal
tas
Hodie ad hunc lenonem! ſed ego nunc nil eſt, cur me
Id negotium inſtitutum eſt, non datur ceſſatio.
Nam & hoc nocte conſulendum quod modo concre
tum'ſt,
Et illud autem inſerviendum'ſt conſilium verna
lum.
Remora ſi ſit, qui malam rem mihi det, merito fec
Nunc intrò ibo: dum herus adveniat à foro, oppe
domi.

ACTUS V. SCENA I.

HANNO POENUS, loquitur punicè.

Ythalonim, vualonuthſi corathiſima comſyth/
Chym lachchunyth mumys tyalmyctibari imiſchi
Lipho canet byth bymithii ad ædin bynuthii.
Birnarob ſyllo homalonin uby miſyrthoho
Bythlym mothym noctothii nelechanti damachon
Yſidele brim tyfel yth chyly ſchon/tem/liphul

th Dyuth vadibat chiumo chyt ua Agoraſtocles
the manet ihy chyrſac lucoch ſith naſo
yuni id chil luhili gubylim laſibit thim
Sodyalyt hera [illegible] lym moncoch luſim
[illegible] volanius ſuccuratim miſti atticum eſſe
ncubitum [illegible] cuthin [illegible] chona enus es
uiec ſilec paneſſe [illegible] alem induberte ſelono
buthume
ſtum commetre [illegible] [illegible] uber [illegible] hyach
Ariſtoclem
te ſe anechye naſo [illegible] alonuo duberter mi
comps vaſſiti
odeans [illegible] bodea [illegible] incolus.
eos deasque veneror, qui hanc urbem colunt,
t, quod de meâ re huc veni, ritè venerim.
easque ut gnatas, & mei fratris filium,
eperire me ſiritis: dii voſtram fidem,
uæ mihi ſurreptæ ſunt, & fratris filium.
d hic mihi antehac hoſpes Antidamus fuit.
am feciſſe ajunt, ſibi quod faciundum fuit.
us filium hic prædicant eſſe Agoraſtoclem:
eum hoſpitalem ac teſſeram mecum fero:
hi ce habitare monſtratu'ſt regionibus.
os percontabor, qui huc egrediuntur foras.

ACTVS V. SCENA II.

Agorastocles, Milphio, Poenus.

IN' tu tibi dixe Syncerastum, Milphio,
as eſſe ingenuas ambas ſurreptitias
arthaginenſis? NI. ajo: &, ſi frugi eſſe vis,
as liberali jam aſſeres cauſsâ manu.
am tuum flagitium'ſt tuas populareis te pati
ervire ante oculos, domi quæ fuerint liberæ.

POE. Prô dî immortales obſecro veſtram fide
Certa eſt profectò horum hominum oratio.
Quàm orationem hanc aures dulcem devorai
Ut mihi abſterſerunt omnem ſorditudinem!
AG. Si ad eam rem teſtis habeam, faciam quo
MI. Quid tu mihi teſtis? quid tu inſiſtis fortit
Aliqua fortuna fuerit adjutrix tibi.
AG. Incipere Multo Est, quàm impetrare
MI. Sed quænam illæc avis eſt, quæ huc cum t
Numnam it à balneis circumductus pallio?
Facies quidem edepol Punica eſt ***
Servos quidem edepol veteres antiquoſque hal
AG. Qui ſcis? MI. viden' homines ſarcinatos c
Atque, ut opinor, digitos in manibus non habe
AG. Quid jam? MI quia incedunt cum annulat
Adibo ad hoſce, atque appellabo Punicè.
Si reſpondebunt, Punicè pergam loqui:
Si non, tum ad horum mores linguam vertero.
Quid ais tu? ecquid adhuc commeminiſti Pun
AG. Nihil edepol. nam qui ſcire potui, dic mihi
Qui illinc ſexennis perierim Carthagine?
POE. Prô dì immortales! plurimi ad hunc mod
Periêre pueri liberi Carthagine.
MI. Quid ais tu? AG. quid vis? MI. vin appell
Punicè?
AG. An ſcis? MI nullus me eſt hodie Pœnus Pu
AG. Adi atque apella, quid velit, quid venerit,
Qui ſit, cujatis, unde ſit: ne parſeris.
MI. Avo! cujates eſtis? aut quo ex oppido?
POE. Hannomuthumballebechaedreanech.
AG. quid ait? MI. Hannonem ſeſe ait Carthagine
Carthaginenſem Muthumballis filium.
POE. Avo. MI. ſalutat. POE. donni. MI. doni v
Dare hinc neſcio quid, audin pollicerier?

AG. Saluta hunc rurſus Punicè verbis meis.
MI. Avo donni/ hic mihi tibi inquit verbis ſuis.
POE. Me barbocca. MI. iſtuc ſit tibi potius quàm mihi
AG. Quid ait? MI. miſeram eſſe prædicat buccam ſibi.
Fortaſſe medicos nos eſſe arbitrarier.
AG. Si ita eſt, nega eſſe: nolo ego errare hoſpitem.
MI. Audi tu rufen nuco iſtam AG. ſi volo.
Profectò vera cuncta huic expedirier.
Roga, nunquid opus ſit? MI. tu qui zonam non habes,
Quid in hanc veniſtis urbem, aut quid quæritis?
POE. Muphurſa. AG. quid ait? POE. miuulechianna.
AG. quid venit?
MI. Non audis? mures Africanos prædicat
POE. Laech lachananim liminichot. AG. quid nunc ait?
In pompam ludis dare ſi velle ædilibus.
MI. Ligulas canales ait ſe advexiſſe & nuces:
Nunc operam orat, ut des ſibi, ut ea veneant.
AG. Mercator credo eſt. POE. Iſsim aruinam. AG. quid eſt?
POE. Palumerga decha. AG. Milphio, quid nunc ait?
MI. Palas vendundas ſibi ait, & mergas datas,
Ut hortum fodiat, atque ut frumentum metat.
Ad meſſim credo miſſus hic quidem tuam.
AG. Quid iſtuc ad me? MI. certiorem te eſſe volui,
Ne quid clàm furtivè accepiſſe cenſeas.
POE. Muphonnium ſucorahim. MI. hem, cave ſi feceris,
Quod hic te orat. AG. quid ait, aut orat? expedi.
MI. Sub cratim uti jubeas ſeſe ſupponi, atque eò
Lapides imponi multos, ut ſeſe neces.
POE. Gunebel balſamenieraſan. AG. narra quid eſt?
Quid ait? MI. non herclè nunc quidem quicquam ſcio.
POE. At tu ſcias nunc, dehinc Latinè jam loquar.

Servum hercle te eſſe oportet & nequam & malum
Hominem peregrinum atque advenam qui irrideas.
MI. At hercle te hominem & ſycophantam, & ſubdol
Qui huc veniſti nos ad captatum migdilybs.
Bubulcilingua, quaſi proſerpens beſtia.
AG. Maledicta hic aufer: linguam compeſcas face.
Maledicere huic tu temperabis, ſi ſapis.
Meis conſanguineis nolo te injuſtè loqui.
Carthagini ego ſum natus, ut tu ſis ſciens.
POE. O mi popularis, ſalve. AG. & tu edepol, quis
es.
Et ſi quid opus eſt, quæſo, dic atque impera,
Popularitatis cauſsâ. POE. habeo gratiam.
Verùm ego hîc hoſpitium habeo: Antidamæ filium
Quæro. commonſtra, ſi noviſti Agoraſtoclem.
Ecquem adoleſcentem tu hîc noviſti Agoraſtoclem?
AG. Siquidem Antidamarchi quæris adoptatitium,
Ego ſum ipſus, quem tu quæris. POE. hem quid
audio?
AG. Antidamæ gnatum me eſſe. POE. ſi ita eſt, teſſeram
Conferre ſi vis hoſpitalem, eccam attuli.
AG. Agedum huc oſtende. eſt par probè: nam habeo
domi.
POE. O mi hoſpes, ſalve multum: nam mihi tuus pater
Pater tuus ergo hoſpes Antidamas fuit:
Hæc mihi hoſpitalis teſſera cum illo fuit.
AG. Ergo hîc apud me hoſpitium tibi præbebitur.
Nam haud repudio hoſpitium, neque Carthaginem,
Inde ſum oriundus. POE. dî dent tibi omnes quæ velis.
Sed quid ais? qui potuit fieri, ut Carthagini,
Gnatus ſis, hîc autem habuiſti Ætolum patrem?
AG. Surreptus ſum illinc, hic me Antidamas hoſpes tuus
Emit & is me ſibi adoptavit filium.
POE. Demarcho item ipſe fuit adoptatitius.

Sed

[illegible]
n [illegible] POE. [illegible]
mihi ſobrina Amphigenia [illegible]
cuius is erat frater [illegible] meus.
me hæredem fecit, cum ſuum obiit diem.
ne privatum [illegible] patre mortuo.
ta eſt, ut tu ſis [illegible] filius.
n eſſe oportet in manu [illegible]
do puero quod [illegible] ſimus.
de, ut iuſ[illegible] aperi. AG. [illegible]
ne, ſalve. POE. [illegible]
[illegible] gnatus videat [illegible]
Iſtam [illegible]
[illegible] POE. [illegible]
[illegible] oportet [illegible]
n eſt habere [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Qu[illegible]
[illegible]

abi[illegible]
[illegible]gavi.
ego h[illegible]
hoc, q[illegible]
[illegible]am c[illegible]
ſcelest[illegible]
[illegible]lecet.
Facias, p[illegible]
Peſſum[illegible]
[illegible]o ita ce[illegible]
[illegible]pero. S[illegible]

MI. Leno hic habitat vicinus. POE. Malè faxim lubens.
MI. Ei duæ puellæ ſunt meretrices ſervulæ
Sorores: earum hic alteram efflictim perit.
Neque eam inceſtavit unquam. POE. acerba amatio eſt.
MI. Nunc leno ludificatur. POE. ſuum quæſtum colit.
MI. Hic illi malam rem dare volt. POE. frugi, ſi id facit.
MI. Nunc hoc conſilium capio, & hanc fabricam apparo.
Ut te allegemus: filias dicas tuas,
Surreptaſque eſſe parvulas Carthagine,
Manuque liberali causâ ambas aſſeras,
Quaſi filiæ tuæ ſint ambæ, intellegis?
POE. intellego hercle, nam mihi item gnatæ duæ
Cum nutrice unà ſurreptæ ſunt parvulæ.
MI. Lepidè herclè aſſimulas. jam in principio id mihi placet.
POE. Pol magis, quàm vellem. MI. heu hercle mortalem catum,
Malum, crudumque & callidum atque ſubdolum!
Ut afflet! quo illud geſtu faciat facilius.
Me quoque dolis jam ſuperat architectonem.
POE. Sed earum nutrix, quâ ſit facie, mihi expedit.
MI. Staturâ haud magnâ, corpore aquilo. POE. ipſa ea'ſt.
MI. Specie venuſtâ, ore parvo, atque oculis pernigris.
POE. Formam quidem hercle verbis depinxit mihi.
MI. Vin eam videre? POE. filias malo meas.
Sed i, atque voca illam: ſi eæ meæ ſunt filiæ:
Si illarum eſt nutrix, me continuo novit.

MI.

I. Heus! ecquis hic eſt? nuntiate ut prodeat
ràs Giddeneme: eſt qui illam conventam eſſe vult.

ACTUS V. SCENA III.

GIDDENEME nu'rix, HANNO Pœnus. M LPH O ſervus, AGORASTOCLES, PUER.

ııs pultat? MI. qui te proximus eſt. GI. quid vis? MI. eho,
ɔviſti a' tu illinc tunicatum hominem, qui ſiet?
Nam quem ego aſpicio! Prò ſupreme Juppiter!
:rus meus hic quidem eſt, mearum alumnarum pater,
nno Carthaginenſis. MI. ecce autem mala!
eſtigiator hic quidem Pœnus probus eſt,
:duxit omnis ad ſuam ſententiam.
. O mi here ſalve, Hanno, inſperatiſſime,
hi tuiſque filiis, ſalve, atque eho
rari noli, neque contemplarier.
gnoſtin' Giddenemen ancillam tuam?
E. Novi. ſed ubi ſunt meæ gnatæ? id ſcire expeto?
Apud ædem Veneris. POE. quid ibi faciunt? dic mihi.
. Aphrodiſia hodie veneris eſt feſtus dies:
ıtum ierunt deam, ut ſibi eſſet propitia.
. Pol ſatis ſcio impetrarunt, quando hic hic adeſt.
. Eho an hujus ſunt illæ filiæ? GI. ita, ut prædicas.
ɪpietas nobis planè auxilio fuit,
n huc adveniſti hodie in ipſo tempore.
mque hodie earum mutarentur nomina,

Faceretque indignum genere quæſtum corpore.
POE. Haudones illi havon bene ſi illi in muſtine.
GI. Me ipſi & eneſte dum & alamna ceſtinum.
AG. Quid illi locuti ſunt inter ſe? dic mihi.
MI. Matrem ſalutat hic ſuam, hæc autem hunc filium.
POE. Tace atque parce muliebri ſupellectili
AG. Quæ ea eſt ſupellex? POE. clarus clamor ſine modo
Tu abduc hos intrò, & unà nutricem ſimul
Jube abire hanc ad te, AG. fac quod imperat.
MI. Sed quis illas tibi monſtrabit? AG. ego doctiſſimè.
MI. Abeo igitur. AG. facias modò quàm memores, mavelim.
Patruo advenienti cœna curetur volo.
MI. Lachanam vos, quos ego jam detrudam ad molas.
Inde porrò ad puteum, atque ad robuſtum codicem.
Ego faxo hoſpitium hoc leviter laudabitis.
AG. Audin' tu patrue? dico, ne dictum neges:
Tuam mihi majorem filiam deſpondeas.
POE. Pactam rem habeto. AG. ſpondêſne igitur? POE. ſpondeo.
AG Mi patrue ſalve: nam nunc es planè meus.
Nunc demum ego cum illâ fabulor liberè.
Nunc, patrue, ſi vis tuas videre filias,
Me ſequere. POE. jamdudum equidem cupio, & te ſequor.
AG. Quid ſi eamus illis obviam? POE. at ne inter vias,
Prætereabitamus metuo. magne Juppiter,
Reſtitue certas mihi ex incertis nunc opes.
AG Ego quidem meos amores mecum confido fore.
Sed eccas video ipſas. POE. hæccine ſunt meæ filiæ?
Quantæ è quantillis jam ſunt factæ? AG ſcin' quid eſt?

Græcæ

Græcæ ſunt hæ columnæ, ſuſtolli ſolent.
MI. Opinor hercle hodie quod ego dixi per jocum,
Id eventurum eſſe & ſervum & ſerium,
Ut hæ inveniantur hodie eſſe hujus filiæ.
AG. Pol iſtud quidem jam certum eſt. tu iſtos, Milphio.
Abduce intrò nos haſce hic præſtolabimur.

ACTUS V. SCENA IV.

ANTERASTILIS, ADELPHASIUM, AGORASTOCLES, HANNO Pœnus.

FUIT hodie operæ pretium ejus qui amabilitati animum adiceret,
Oculis epulas dare, delubram qui hodie ornatum eò viſere venit.
Deamavi ecaſtor illic ego hodie lepiſſima munera meretricum,
Digna divâ venuſtiſſimâ Venere: neque contempſi ejus opus hodie,
Tanta ibi copia venuſtatum aderat, in ſuo quæque loco ſita mundè.
Arabius murrhinusque omnes odor complebat. haud ſordere viſus eſt
Feſtus dies, Venus, nec suum fanum: tantus ibi clientarum erat numerus,
Quæ ad Calydoniam venerant Venerem, certò enim, quod quidem ad nos duas
Attinuit, præpotentes, pulchræ, paciſque potentes, ſoror fuimus:
Neque ab juventute ibi irridiculo habitæ: quod pol, ſoror, cæteris omnibus factum eſt.
AD. Malim iſtuc aliis ita videatur, quam uti tu te ſoror, collaudes. AN. ſpero equidem.

AD. Et Pol ego: cùm, ingeniis quibus ſumus atque ali cognoſco.
Eo ſum' gnatæ genere, ut deceat nos eſſe à culpâ caſtæ
POE. Juppiter, qui genus colis aliſque hominum, pe quem vivimus vitalem ævum,
Quem penes ſpes vitæ ſunt hominum omnium. da hunc ſoſpitem quæſo diem,
Rebus meis agundis: quibus annos multos carui, quaſq; è patriâ
Perdidi parvas, redde his libertatem: invictæ præmium ut eſſe ſciam pietati.
AG. Omnia faciet Juppiter faxo. nam mihi eſt obnoxius, & me metuit.
POE. Tace quæſo AG. ne lacruma patrue.
AN. Ut volupe'ſt homini, mea ſoror, ſi quod agit, cluet victoriâ!
Sicut hodie nos inter alias præſtitimus pulchritudine.
AD. Stulta, ſoror, es magis, quàm volo, an verò pulchra videre obſecro,
Si tibi illic non os ôblitum eſt fuligine?
AG. O. Patrue, ô patrue mi patruiſſime!
POE. Quid eſt, fratris mei gnate? mi gnate, quid vis? expedi.
AG. At enim volo hoc agas. POE. at enim ego iſtuc, AG patrue mi patruiſſime.
POE. Quid eſt? AG. eſt lepida & lauta: ut ſapit!
POE. Ingenium patris habet, quod ſapit.
AG Quæ res? jam diu edepol ſapientiam tuam abuſa eſt hæc quidem.
Nunc hinc ſapit, hinc ſentit: quicquid ſapit, amore meo ſapit,
AD. Non eo ſumus genere prognatæ, tametſi ſumus ſervæ, ſoror,
Ut deceat facere nos quicquam, quod homo quiſquam irrideat.

AN. Multa Sunt Mulierum Vitia? ſed hoc è multis maximum eſt,
Cum ſibi nimis placent, nimisque operam dant ut placeant viris.
AD. Nimiæ voluptati eſt, quod in extis noſtris portentum eſt, ſoror.
Quodque aruſpex de ambabus dixit. AG. velim de me aliquid dixerit.)
AD. Nos fore invito domino noſtro diebus paucis liberas
AN. Id ego niſi quid di aut parentes faxint, quid ſperem haud ſcio.
AG. Meâ fiducia hercle aruſpex, patrue. his promiſit. ſcio
POE. Libertatem, quia me amare hanc ſcit.. AD. ſoror ſequere hanc. AN. ſequor.
POE. Priuſquam abitis, vos volo amabas, niſi piget, conſiſtite.
AD. Quis revocat? AG. qui bene vult vobis facere. AD facere occaſio eſt.
Sed quis homo eſt? AG. amicus vobis. AD. qui quidem non inimicus eſt.
AG. Bonus eſt hic homo, mea voluptas. AD. pol iſtum malim, quàm malum,
AG. Siquidem amicitia eſt habenda, cum hoc habenda eſt. AD. haud precor.
AG. Multa bona vobis facere vult. AD. bonus bonis benefeceris.
POE Gaudio ero vobis. AD. at edepol nos voluptati tibi.
POE. Libertatiq;. AD. iſto pretio tuas nos facilè feceris.
AG. Patrue mi, ita me di amabunt, ut ego, ſi ſim Juppiter,
POE Jam hercle ego illam uxorem ducam, & Iunonem extrudam foràs.
Ut pudicè verba fecit! cogitate, & commodè!

Ut modeſtè orationem præbuit ? certò hæc mea eſt.
POE. Sed ut aſtu ſum aggreſſus ad eas ! AG. lepidè herclè atque commodè.
POE. Pergo etiam tentare ? AG. in pauca confer: ſitiunt qui ſedent.
POE. Quid iſtic, quod faciendum eſt, cur non agimus ? in jus vos voco,
AG. Nunc tene, patrue POE. tu, frugi ſi bonæ es. AG. vin ego hanc apprehendam ? POE. tene.
AD. An patruus eſt, Agoraſtocles, tuus hic ? AG. jam faxo ſcibis.
Nunc pol ego te ulciſcar probè, nam faxo mea eris ſponſa.
POE. Ite in jus, ne moramini. AN. anteſtare me atque duce.
AG. Ego te anteſtabor. poſtea hanc amabo, atque amplexabo:
Sed illud quidem volui dicere, imò dixi hercle quod volebam.
POE. Moramini: in jus vos voco, niſi honeſtiu'ſt prehēdi.
AD. Quid in jus vocas nos ? quid tibi debemus ? AG. dic tu illi
AD. Etiam me meæ: latrant canes ? AG. at tu hercle alludiato:
Dato mihi pro offâ ſavium, pro oſſe linguam objicito.
Ita hanc canem faciam tibi oleo tranquilliorem.
POE. Ite, ſi itis. AD. quid nos facimus tibi ? POE. fures eſtis ambæ.
AD. Nóſne tibi ? POE. vos, inquam. AD. atque ego ſcio. AD quid furti eſt id ? AG. hunc rogato.
POE. Quia annos multos filias meas celaviſtis clam me.
Atque equidem ingenuas, liberas, ſummoque genere gnatas
AD. Nunquam mecaſtor reperies tu iſtuc probrum penes nos.

AG.

AG. Da pignus, ni nunc perjures, in ſavium, uter utri det
AD. Nil tecum ago, abſcede obſecro. AG. atque hercle mecum agendum eſt.
Nam hic patruus meus eſt: pro hoc mihi patronus ſim neceſſe eſt.
Et prædicabo quomodo vos furta faciatis multa:
Quòdque modo hujuſce filias apud vos habeatis ſervas,
Quas vos es patriâ liberas ſurreptas eſſe ſcitis.
AD. Vbi ſunt eæ? aut quæ ſunt, obſecro? AG. ſatis ſunt maceratæ.
POE. Quin eloquar. AG. cenſeo herclè, patrue, AD. miſera timeo, quid
Hoc ſit negotii, mea ſoror: ita ſtupida ſine animo aſto.
POE. Advortite animum, mulieres: primum, ſi id fieri poſſit,
Ne indigna indignis Di darent, in ego evenire vellem:
Nunc quod boni mihi Di dant, vobis veſtræque matri,
Eas Dis eſt æquum gratias nos agere ſempiternas:
Dum noſtram pietatem approbant decorántque Di immortales:
Vos eſtis ambæ meæ filiæ: & hic eſt cognatus veſter:
Hujúſce fratris filius, Agoraſtocles. AD. ambo.
Num hi falſo oblectant gaudio nos? AG. at me ita Dii ſervent,
Vt hic pater eſt veſter. date manus. AD. ſalve inſperate nobis.
Pater, te complecti nos ſine. POE. cupitæ atque exſpectatæ.
AN. Pater ſalve: ambæ filiæ ſumus. amplectamur ambæ.
AG. Quis me amplectetur poſtea? POE. nunc ego ſum fortunatus:
Multorum annorum miſerias nunc hâc voluptate ſedo.
AD. Vix hoc videamur hoc credere. POE. magis qui credatis dicam:

Nam voſtra nutrix primùm me cognovit. *AD.* ubi ea, amabo, eſt?

POE. Apud hunc eſt. *AG.* quæſo, qui lubet tam diu tenere collum,

Priusquam te mihi deſponderit? *AD.* omitto. *AG.* ſperata ſalve. *AD.* omitte

Salutem. *AG.* & tu altera. *AN.* nolo ego iſtuc: enicas me,

POE. Condamus alter alterum ergo in nervū brachialem.

Quibus nunc in terrâ melius eſt? *AG.* eveniunt digna dignis:

Tandem huic cupitum contigit. ô Zeuxis pictor,

Cur numero eſtis mortui? hinc exemplum ut pingeretis.

Nam alios pictores nihil more hujuſmodi tractare exempla.

POE. Di Deæque omnes, vobis habeo meritò magnas (gratias.

Cùm hâc me lætitiâ tantâ & tantis affeciſtis gaudiis,

Ut meæ gnatæ ad me redirent in poteſtatem meam.

AD. Mi pater, tua pietas planè nobis auxilio fuit.

AG. Patrue, facito in memoriam habeas, tuam majorem filiam

Mihi te deſpondiſſe. POE. memini. *AG.* & dotis quid promiſeris.

ACTVS V. SCENA V.

ANTHEMONIDES Miles, & EIDEM.

SI ego minam non ultus fuero probè, quàm lenoni dedi,

Tum profecto me ſibi habento ſcurræ ludificatui.

Is etiam me ad prandium ad ſe adduxit ignaviſſimus,

Ipſe abiit foràs, me reliquit pro atrienſi in ædibus:

Ibi nec leno, neque illæ redeunt, nec quod edam quidquam datur,

Pro minore parte prandii pignus cœpi, abii foras.

Sic dedero. ære militari tetigero lenunculum.

Nactus eſt hominem, minâ quem argenti circūduceret.

Sed mea amica nunc mihi irato obviam veniat velim.

Jam

Jam pol ego illam pugnis totam faciam ut ſit morulas:
Itaque replebo atritate, atrior multo ut ſiet,
Quam Ægyptii, aut qui cortinam ludis per Circum ferunt.
AD. Tene ſis me arctè, mea voluptas: malè ego metuo milvos.
Mala iſta beſtia eſt: ne fortè me auferat pullum tuum.
Anter. Ut nequeo ſatis te complecti, mi pater! Anthem. ego me moror.
Propemodum hoc obſ mare prandium potero mihi
Sed quid hoc eſt? qu d hoc? quid hoc eſt? quid ego video? quomodo?
Quid hoc eſt conduplicationis? quæ hæc eſt congeminatio?
Quis hic homo eſt cum tunicis longis, quaſi puer cauponius?
Satin' ego oculis cerno? eſtne illæc mea Amica Anteraſtilis?
Et ea eſt certo. jam pridem ego me ſenſi nihili pendier.
Non pudet puellam amplexari baiiolum in mediâ viâ?
Jam herclè ego illum excruciandum totum carnifici dabo.
Sanè genus hoc muliebroſum eſt tunicis dimiſſitiis.
Sed adire certum eſt hunc ad amatricem Africam.
Heus tu, tibi dico mulier, ecquid te pudet?
Quid tibi negotii autem eſt cum iſtac, dic mihi?
Poe. Adoleſcens, ſalve. Anthem. nolo, nihil ad te attinet.
Quid tibi hanc digito tactio eſt? Poe. quia mihi lubet.
Anthem. Lubet? Poe. ita dico. Anthem. ligula, i in malam crucem.
Tune hîc amator audes eſſe, halex viri?
Aut contrectare, quod mares homines amant?
Deglupta mæna, Sarrapis ſementium,
Maſtruga, ἄλς ἀγορᾶς ἅμα: tum autem plenior
Allî ulpicique, quam ſunt Romani remiges.

AG. Num tibi, adoleſcens, malæ, an dentes pruriunt,
Qui huic es moleſtus, an malam rem quæritas?
ANTHEM. Cur non adhibuiſti, dum iſthæc loquereris,
tympanum?
Nam te cinædum eſſe arbitror magis, quàm virum.
AG. Scin, quàm cinædus ſum. ite iſthinc, ſervi, foras:
Efferte fuſtis. ANTHEM. heus tu, ſi quid per jocum
Dixi, nolito in ſerium convertere.
AN. Quid tibi lubido eſt. obſecro, Anthemonides,
Loqui inclementer noſtro cognato & patri?
Nam hic noſter pater eſt. hic nos cognovit modò,
Et hunc ſui fratris filium. ANTHEM. ita me Juppiter
Bene amet, bene factum: gaudeo, & volupe'ſt mihi,
Siquidem quid lenoni obtigit magni mali,
Cumque è virtute vobis fortuna obtigit.
AN. Credibile ecaſtor dicit: crede huic, mi pater.
POE. Credo. AG. & ego credo. ſed eccum lenonem Lycum,
Bonum virum, eccum video, ſe recipit domum.
POE. Quis hic eſt? AG. utrumvis eſt, & leno & Lycus.
In ſervitute hic habuit filias tuas.
Et mihi hic auri fur eſt. POE. bellum hominem quem noveris.
AG. Rapiamus in jus. POE. minimè. AG. quapropter? (POE quia
Injuriam multam dici ſatius eſt.

ACTUS V. SCENA. VI.

LYCUS leno, AGORASTOCLES, HANNO Pœnus,
ANTHEMONIDES miles.

DECIPITUR nemo, meâ quidem ſententiâ,
Qui ſuis amicis narrat rectè res ſuas:
Nam omnibus amicis meis idem unum convenit,
Ut me ſuſpendam, ne addicar Agoraſtocli.
AG. Leno eamus in jus. LY. obſecro te, Agoraſtocles,
Suſpendere ut me liceat. POE. Leno in jus te voco.

LY.

LY. Quid tibi mecum autem? POE. quia haſce ajo liberas,
Ingenuaſque eſſe filias ambas meas,
Quæ ſunt ſurreptæ cum nutrice parvulæ.
LY. Jampridem equidem iſtuc ſcivi, & miratus fui
Neminem venire, qui iſtas aſſereret manu.
Meæ quidem profecto non ſunt. AN. Leno, in jus eas.
LY. De prandio tu dicis: debetur, dabo.
AG. Duplum pro furto mihi opus eſt. LY. ſume hinc quidem.
POE. Et mihi ſuppliciis multis. LY. ſume hinc quid lubet.
AN. Et mihi quidem mina argenti. LY. ſume hinc quid lubet.
Collo rem ſolvam jam omnibus, quaſi bajolus.
AG Nunquid recuſas contra me? LY. adverſum quidem.
AG. Ite igitur intrò mulieres. ſed patrue mi,
Tuam, ut dixiſti, mihi deſponde filiam.
POE. Haud aliter auſim. AN. bene vale. AG. & tu bene vale.
AN. Leno, arrabonem hoc pro minâ mecum fero.
LY. Perii hercle. AG. imo haud multo poſt, cum in jus veneris.
LY. Quin egomet tibi me addico. quid prætore opus eſt?
Verum obſecro te, ut liceat ſimplum ſolvere.
Trecentos Philippos, credo, corradi poteſt:
Cras auctionem faciam. AG. tantiſper quidem,
Ut ſis apud me ligneâ in cuſtodiâ.
LY. Fiat. AG. ſequere intrò, patrue mi, ut hunc feſtum diem
Habeamus hilarem hujus malo, & noſtro bono.
Multum valete: multa verba facimus,
Malum poſtremò hoc omne ad lenonem redit.
Nunc quod poſtremum eſt condimentum Fabulæ.
Si placuit, plauſum poſtulat Comœdia.

FINIS POENULI.

PER

PERSA.

DRAMATIS PERSONÆ.

TOXILUS ſervos.
SAGARISTIO ſervos.
SATURIO paraſitus.
SOPHOCLIDISCA ancilla.
LEMNISELENE.
PÆGNIUM puer.
VIRGO.
DORDALUS leno.

ARGUMENTUM.

PROFECTO domino ſuos amores Toxilus
Emit, atque curat, leno ut emittat manu,
Raptamque ut emeret de prædone virginem
Subornata ſuadet ſui paraſiti filia,
Atque ita intricatum ludit potans Dordalum.

ACTUS I. SCENA I.

TOXILUS, SAGARISTIO ſervi duo.

QUI AMANS EGENS ingreſſus eſt princeps in amoris vias,
Superavit ærumnis is ſuis ærumnas Herculis.
Nam cum leone, & cum excetrâ, cum cervo, cum apro Ætolico,
Cum avibus Stymphalicis, cum Antæo deluctari mavelim,
Quàm cum amore ita fio miſer quærendo argento mutuo.
Nec quicquam, niſi, Non eſt, ſciunt mihi reſpondere, quos rogo.
SA. QUI HERO SUO SERVIRE vult bene ſervus ſervitutem.
Ne edepol illum multa in pectore ſuo collocare oportet,
Quæ hero placere cenſeat præſenti atque abſenti ſuo.
Ego neque libenter ſervio, neque ſatis ſum hero ex ſententiâ.
Sed quaſi lippo oculo me herus meus manum abſtinere haud quit tamen,

Quin

ı mihi imperet, quin me ſuis negotiis præfulciat.
illic eſt, qui contra me aſtat? TO. quis hic eſt, qui
ontra me aſtat?
is eſt Sagariſtionis. SA. Toxilus hic quidem meus
micus eſt.
s eſt profectò. SA. eum eſſe opinor. TO. congre-
iar. SA. contrà aggrediar.
O Sagariſtio, Di ament te. SA. ô Toxile, dabunt
)î quæ exoptes.
ıles? TO. ut queo. SA. quid agitur? TO. vivitur.
tin' ergo ex ſententia? TO. ſi eveniunt quæ exopto,
ıtis.
imis ſtultè amicis utere. TO. quid jam? SA. quia
am imperare oportet.
Mihi quidem tu jam eras mortuus. quia te non vi-
tavi.
legotium edepol fuit. TO. ferreum fortaſſe. SA.
luſculum annum
ræferratus apud molas tribunus vapularis.
Vetus jam iſtæc militia eſt una. SA. ſatin' tu uſque
aluiſti? TO. haud probè.
go edepol palles. TO saucius factus ſum: in Ve-
ıeris prælio (amant ẽ
tâ Cupido cor meum transfixit. SA. jam ſervi hic
Quid ergo faciam? Dis ne advorſer? quaſi Titani
ım Dis belligerem.
ous ſat eſſe non queam?
de modò, ulmeæ catapultæ tuũ ne tranſigant latus.
Baſilice agito eleutheria. SA. quid jam?
Quia herus peregre eſt. SA. ain' tu, peregrè eſt?
Si tute tibi bene eſſe potes pati, veni, vives mecum,
ico accipiere victu. SA. vah, jam ſcapulæ pruriunt,
ı te iſtæc audivi loqui. TO. ſed hoc me unum ex-
cruciat.

SA.

SA. Quidnam id eſt? TO. hæc dies ſumma ho
amica ſitne libera,
An ſempiternam ſervitutem ſerviat. SA. q
ergo?
TO. Facere amicum tibi me potis es ſempit
quemadmodum?
TO. Vt mihi des nummos ſexcentos quos p
lius pendam.
Quos cõtinuò tibi reponã in hoc triduo, aut
Age ſi benignus, ſubveni.
Quã confidentiã rogare tu à me argentum
des
Impudẽs? quin ſi egomet totus veneã, vix re
Quod tu me rogas. nam tu AQUAM à PUMI
ſtulas,
Qui ipſus ſitiat. TO. ſiccine hoc te mihi f
quid faciam? TO. rogáſne?
Alicunde exora mutuũ SA. tu fac idem quo
TO. Quæſivi, nuſquam repperi. SA. quærar
ſi quis credat.
TO. Nempe habeo in mundo. SA. ſi id dom
jam pollicerer:
Hoc meum eſt ut faciam ſedulò. TO. quicqu
cipe te ad me.
SA. Quæ te tamen ego item ſedulò, ſi quid e
ut ſcias.
TO. Obſecro te, reſecro, operam da hanc mi
SA. ab, odio me enicas.
TO. Amoris vitio, non meo, nunc tibi moro
SA. At pol ego abs te conceſſero. TO. Jamne
bene ambulato.
Sed recipe te quàm primum potes: cave f
quæſtione:
Vſque ero domi, dum excoxero lenoni malun

ACTVS I. SCENA II.

STAURIO Paraſitus.

EREM atque antiquum quæſtum meum alimoniæ
› atque obtineo, & cum magnâ curâ colo.
nunquam quiſquam meorum majorum fuit,
ı paraſitando paverint ventres ſuos:
avus, proavus, abavus, atavus, tritavus.
i mures ſemper edêre alienum cibum,
ıe edacitate eos quiſquam, poterat vincere.
ognomentum erat duris Capitonibus.
hunc ego quæſtum obtineo & majorum locum.
ıe quadruplari me volo: neque enim decet
neo periculo ire aliena ereptum bona:
ıe illi, qui faciunt mihi placent: planè loquor.
publicæ rei cauſsâ quicunque id facit
s, quàm ſui quæſti, animus induci poteſt,
eſſe civem & fidelem & bonum.
girupam qui damnet, det in publicum
djum: atque etiam mea lege adſcribitor;
adruplator quempiam injexit manum,
idem ille illi rurſus injiciat manum,
quá parti prodeant ad tres viros:
iat, ne iſti faxim uſquam appareant.
ııc albo rete aliena oppugnant bona.
mne ego ſtultus, qui rem curo publicam,
nt magiſtratus, quos curare oporteat?
hoc introibo, viſam heſternas reliquias,
verint rectè, nec ne: num infuerit febris,
tæne fuerint, ne quis obreptaverit.
periuntur ædes, remorandus eſt gradus.

ACTVS I. SCENA III.

TOXILUS ſervus, SATURIO paraſitus.

NEM rem inveni, ut ſuâ ſibi pecuniâ
e illam faciat leno libertam ſuam.
ccum paraſitum, cujus mihi auxilio eſt opus.

Jam hic adfuturum. SA. ut ordine omne
TO. Collyræ facite ut madeant & colliphi
Ne mihi incocta detis. SA. rem loquitur
Nihil ſunt crudæ, niſi quas madidas glut
Tum niſi cremore craſſa eſt jus eſt collyri
Nihil eſt macrum illud. epicrocum, pellu
Quaſi jure eam eſſe jus decet collyricum.
Nolo in veſicam quod eat, in ventrem ve
TO propè me hìc neſcio quis loquitur. S
Terreſtris, te coepulonus compellat tua
TO. O Saturio, opportunè adveniſti mih
SA. Mendacium edepol dicis, atque haud
Nam eſurio venio, non advenio Saturio.
TO Ad edis! nam jam intus ventris fum
Caleſieri juſſi reliquias SA. pernam quid
Jus eſt apponi frigidam poſtridie.
TO. Ita fieri juſſi. SA. ecquid alecis? TO
SA. Sapis multum ad Genium TO. ſed e
ſti, herè
Quâ de re ego tecum mentionem fecera

TO. Quæſo animum advorte: hoc enim jam herè narravi tibi,
Tecum que oravi, ut nummos ſexcentos mihi
Dares utendos mutuos. SA memini & ſcio,
Et te me orare, & mihi non eſſe quod darem.
Nihili Parasitus eſt, cui argentum domi eſt.
Lubido extemplo cœpere eſt condivium,
Tuburcinari de ſuo, ſi quid domi eſt.
Cynicâ eſſe è gente oportet paraſitum probum:
Ampullam, ſtrigilem, ſcaphium, ſoccos, pallium,
Marſupium habeat, inibi paulum præſidiis
Qui familiarem ſuam vitam oblectet modò.
TO. Jam nolo argentum, filiam utendam tuam
Mihi da. *SA.* nunquam edepol cuiquam etiam utendam dedi. (TO. ſcies.
TO. Non ad iſtoc quod tu inſimulas. *SA.* quid eam vis?
Quia formâ lepidâ & liberali eſt. *SA.* res ita'ſt.
TO. Hic leno neque te novit neque gnatam tuam.
SA Me ut quiſquam norit, niſi ille qui præbet cibum?
TO. Ita eſt. hoc tu mihi reperire argentum potes
SA. Cupido herclè. TO. tum tu me ſine illam vendere.
SA. Tun'illam vendas? TO. imo alium alligavero
Qui vendat, qui ſe eſſe peregrinum prædicet.
Siquidem hic leno nondum ſex menſes Megaribus
Huc eſt cum commigravit. *SA.* pereunt reliquiæ.
Poſterius iſtuc tamen poteſt. TO ſcin quam poteſt?
Nunquam herclè hodie hic prius edis, ne fruſtra ſies.
Quam te hoc facturum, quod rogo, affirmas mihi.
Atque niſi gnatum tecum huc jam, quantum poteſt,
Adducis, exigam herclè ego te ex hac decuria,
Quid nunc? quid eſt? quin dicis quid facturus ſis?
SA. Quæſo herclè, me quoque etiam vendes, ſi lubet.
Dum ſaturum vendas. TO hoc ſi facturus, face.
SA. Faciam equidem, quæ vis. TO. bene facis, propera, abi domum:

Præ-

Præmonſtra doctè præcipe aſtu filiæ:
Quid fabuletur, ubi ſe natam prædicet.
Qui ſibi parentes fuerint, unde ſurrepta ſit.
Sed longè ab Athenis eſſe ſe gnatam autumet.
Et ut affleat, cùm ea memoret. SA. etiam tu taces?
Ter tanto pejor ipſa eſt, quàm illam tu eſſe vis.
TO. Lepidè herclè dicis, ſed ſcin, quid facias? cape
Tunicam atque zonam, chlamydem afferto & cauſ
Quam ille habeat, qui hanc lenoni huic vendat. SA.
probè.
TO. Quaſi ſit peregrinus SA. ludo. TO. & tu tuam g
tam tamen
Ornatam adduce lepidè in peregrinum modum.
SA. Sed τόθεν ornamenta? TO. abs chorago ſumito.
Dare debet: præbenda ædiles locaverunt.
SA. Jam faxo hic aderunt. ſed horum nihil ſcio.
TO. nihil herclè verò nam ubi ego argentum accept
Continuò tu illam à lenone aſſerito manu,
SA. Sibi habeat, ſi non extemplò ab eo abduxero.
TO. Abi, & iſtuc cura interibi ego puerum volo
Mittere ad amicam meam, ut habeat animum bonu
Me eſſe effecturum hodiè. nimis longum loquor,

ACTUS II. SCENA I.

SOPHOCLIDISCA, LEMNISELENE.

SATIS fuit indoctæ, immemori, inſipienti dicere
ties.
Nimis tandem me quidem pro bardâ & pro ruſticâ
habitam
Eſſe abs te, quanquam ego vinum bibo, at mandata
conſuevi ſimul bibere.
Unam equidem jam ſatis tibi ſpectatam cenſueram
& meos mores:

N

ı equidem te jam ſector quintum hunc annum: eûm interim, credo,
ulus ſi in ludum iret, potuiſſet jam fieri ut probè literas ſciret, (atq; infans
n interim tu meum ingenium fans non edidiciſti,
in' ut taceas? potin' ne moneas? memini & ſcio, & calleo, & commemini.
ıas pol miſera: id tuus ſcatet animus. ego iſtuc placidum tibi
it, faciam. LE. Miser Est Qui Amat.
. Certò is quidem nihil eſt, qui nihil amat: quid ei homini opus vitâ eſt?
decet me, ut hero obſequens ſiam. libera mea opera ocius ut ſit.
nveniam hunc Toxilum: ejus aures quæ mandata ſunt onerabo.

ACTVS II. SCENA III.

Toxilus ſervus, Pægnium puer, Sophoclidisca ancilla.

TIN' hæc tibi ſunt plana & certa? ſatin' hæc meminiſti & tenes:
. Melius, quàm qui docuiſti. TO. ain' verò, verbereum caput?
. Aio enimverò. TO. quid ergo dixi? PÆ. ego rectè apud illam dixero.
). Non edepol ſcis. PÆ. da herclè pignus, ni omnia memini & ſcio.
). Equidem ſi ſcis tute, quod habeas hodie digitos in manu:
dem pignus tecũ. PÆ. audacter, ſi libido eſt perdere.
). Bona pax ſit potius. PÆ. tũ igitur ſine me ire. TO. & jubeo & ſino.
l ita volo te curare, ut domi ſis, cũ ego te eſſe illi cenſeam.

PÆ. Faciam. TO. quò ergo is nunc? PÆ. do domi ſim, cùm illi cenſeas.
TO. Scelus tu pueri es: atque ob iſtam rem e te peculiabo.
PÆ. Scio fidei hercle herili ut ſoleas impudi probrari. (
Nec ſubigi queantur unquam, ut pro eâ fide
TO. Abi modò. PÆ. Ego laudabis faxo. TO tabellas, Pægnium.
Ipſi Lemniſelenæ fac des, & quæ juſſi nunciato
SO. Ceſſo ire ego, quò miſſa ſum?
PÆ. Eo ego. TO. i ſanè: ego domum ibo: hanc cum cura geras.
Vola curriculo. PÆ. iſtuc marinus paſſer pe ſolet. (
Illic abiit hinc intrò huc. ſed quis hæc, quæ me
SO. Pægnium hic quidem eſt. PÆ. Sophocli peculiaris eſt ejus,
Quò ego ſum miſſus. SO. Nullus eſſe hodie h pejor perhibetur.
Compellabo. PÆ. commorandum'ſt mihi ap obicem.
SO. Pægnium, deliciæ pueri, ſalve, quid agis? t
PÆ. Sophoclidiſca, dì me amabunt. SO. quid me PÆ. herclè neſcio.
Sed ſi ut digna es faciant, odio herclè habeant, & malè.
SO. Mitte malè loqui. PÆ. cùm ut digna es, di non malè loquor.
SO. Quid agis? PÆ. fœminam ſceleſtam te aſt trà contuor.
SO. Certè equidem puerũ pejorem, quam te, no
PÆ. Quid mali facio? aut cui male dico? SO. cumque occaſio eſt.

PÆ. Nemo homo unquam ita arbitratus eſt. SO. At pol multi eſſe ita ſciunt.
PÆ. Heja SO. heja. PÆ. tuo ex ingenio mores alienos probas.
SO. Fateor ego profectò me eſſe, ut decet lenonis familiæ.
PÆ. Satis jam dictum habeo. SO. ſed quid tu? confitere, ut te autumo?
PÆ. Fatear, ſi ita ſim. SO. jam abi, viciſti. PÆ. abi nunc jam. SO. ergo hoc mihi expedi,
Quò agis? PÆ. quô tu? SO. dic tu? prior rogavi. PÆ. at poſt ſcies.
SO. Eo ego hinc haud longè. PÆ. & quidem ego haud longè. SO. quò ergo, ſcelus?
PÆ. Niſi ſciero prius ex te, tu ex me nunquam hoc, quod rogitas, ſcies,
SO. Nunquam ecaſtor hodie ſcibis, priusquam ex te audivero.
PÆ. Itane eſt? SO. itane eſt? PÆ. mala es. SO. ſceleſtus. PÆ. decet me. SO. me quidem haud decet.
PÆ. Quid ais? certumne eſt celare, quò iter facias, peſſuma?
SO. Offirmaſtin' occultare quò te immittas, peſſume?
PÆ. Par pari reſpondes dicto: abi jam quando ita certa res eſt.
Nihil facio ſcire, valeas. SO. aſta. PÆ. at propero. SO. & pol ego item.
PÆ. Ecquid habes? SO. ecquid tu? PÆ. nihil equidem. SO. cedò manum ergo. PÆ. eſtne hæc manus?
SO. Ubi illa altera eſt furtifica læva? PÆ. domi. eccam huc nullam attuli.
SO. Habes neſcio quid. PÆ. ne me attrecta, ſubagitatrix. SO. ſin te amo?
PÆ. Malè operam locas. SO. qui? PÆ. quia enim *NIHIL AMAS*, cùm ingratum amas.

Atque ego hanc nunc operam perdo. S
quia peritæ prædico.
Sed ego ceſſo. SO. manè. PÆ. moleſta e
niſi ſcio
Quò agas te. PÆ. ad vos. SO. & pol
quid eo? SO. quid id ad te attin
PÆ. Enim non ibis nunc viciſſim, niſi ſcie
PÆ. lubet.
Nunquam hercle iſtuc exterebrabis tu,
ego fiem.
SO. Malitia certare tecum, miſera e
SO. Quid eſt quod metuas? PÆ. idem iſt
dic ergo, quid eſt?
PÆ. Ne hoc cuiquam homini edicerem,
loquerentur prius:
Edictum eſt magnopere mihi, ne cuiqu
derem,
Omnes muti ut loquerentur prius hoc, q
Fide data credamus. PÆ. novi. OMNES
fidæ:
Neque tippulæ levius pondus eſt quàm
SO. Dic, amabo. PÆ. dic, amabo. SO. nol

SO. Quid iſtuc ſcriptum? PÆ. juxta tecum, ſi tu neſcis neſcio.
Niſi fortaſſe blanda verba. SO. abeo. PÆ. at ego abiero. SO. ambula.

ACTUS II. SCENA III.

SAGARISTIO ſervus.

JOVI opulento, inclyto, Ope gnato, ſupremo, valido, viripotenti,
Opes, ſpes, bonas copias commodanti lubens meritoq; vitulor:
Quia meo amico amiciter hanc commoditatis copiam
Danunt argenti mutui, uti egenti opem afferam:
Quod ego non magis ſomniabam, neque opinabar, neque cenſebam,
Eam fore mihi occaſionē, ea nunc quaſi decidit de cælo:
Nam herus meus me Eretriam miſit, domitos boves uti mercarer.
Dedit argentū: nam ibi mercatū dixit eſſe die ſeptimū.
Stultus, qui hoc mihi daret argentum, cujus ingenium noverat.
Nam hoc argentum alibi abutar. boves quos emerem, non erant.
Nunc & amico meo proſperabo, & Genio meo multa bona faciam.
Diu quod benè erit, die uno abſolvā. tax tax tergo meo erit: non curo.
Nunc amico homini bobus domitis meâ ex crumena largiar.
Nam id demum lepidum eſt, triparcos homines, vetulos avidos, aridos
Benè admordere, qui ſalinum ſervo obſignant cum ſale.
VIRTUS eſt, UBI occaſio admonet, diſpicere, quid faciet mihi?
Verberibus cædi juſſerit, compedes imponi. vapulet.
Ne ſibi me credat ſupplicem fore. væ illi, mihi jam nihili novi.

Offerri poteſt, quin ſim peritus. ſed Toxili puerum gnium eccum.

ACTUS II. SCENA IV.

PÆGNIUM puer, SAGARISTIO ſervus.

PENSUM meum, quod datum'ſt, confeci nunc prop domum. SA. mane, etſi
Properas, Pægnium, auſculta. PÆ. emere oportet, q tibi obœdire velis.
SA. At ſta. PÆ. exhibeas moleſtiam, ut opinor ſi, debeam?
Qui nunc ſi tam es moleſtus. SA. ſcelerate, etiam
PÆ. Scio ego quid ætatis ſim, eò iſtuc maledictum punè auferes.
SA. Ubi Toxilus eſt tuus herus? PÆ. ubi illi libet? te conſulit.
SA. Etiamne dicis, ubi ſit, venefice? PÆ. neſcio in ulmitriba tu.
SA. Maledicis majori. PÆ. prior promeritus perpe
SERVUM operam, linguam liberam herus me juſſit habere.
SA. Dicis ne mihi, ubi ſit Toxilus? PÆ. dico. ut p tuò pareas.
SA. Cædêre hodie tu reſtibus. PÆ. tuâ quidem, cu cauſsâ:
Non herclè ſi os perciderim tibi, metuam, mortici
SA. Video ego te: jam incubitatus es. PÆ. ita ſum id attinet ad te?
At non ſum ita, ut tu, gratis. SA. confidens. PÆ herclè verò.
Nam ego me confido liberum fore, tu te nunquã ſp
SA. Potin', ut moleſtus ne ſies? PÆ. quod dicis, f non quis.
SA. Abi in malam rem. PÆ. at tu domum: nam ib parata præs eſt.

SA. Vadatur hic me. PÆ. utinam vades deſint, in carcere ut ſis!
SA. Quid hoc? PÆ. quid eſt? SA. etiam, ſcelus, malè loquere? PÆ. tandem ut liceat,
Cùm ſervus ſis, ſervum tibi maledicere. SA itáne? ſpecta
Quid dedero. PÆ nihil: nam nihil habes. SA. di deæq; me omnes perdant,
Niſi te hodie, ſi prehendero, deſigam in terram colaphis.
PÆ. Amicus ſum, eveniant volo tibi quæ optas, atque id fiat:
Tu me deſigas, te cruci ipſum propediem affigent alii.
SA. Quin te dì deæq;, ſcis quid hinc porrò dicturus fuerim; (cilè.
Ni linguæ moderari queam, potin' abeas? PÆ. abigis fa-
Nam umbra mea intus vapulat. SA. iſtunc dì deæque perdant.
Tanquam proſerpens beſtia, eſt bilinguis & ſceleſtus.
Ierclè illum abiiſſe gaudeo: [illegible]
Quem convenire maximè cupiebam, egreditur intus.

ACTUS II. SCENA V.

TOXILUS, SAGARISTIO ſervi duo, SOPHOCLIDISCA ancilla.

PARATUM jam eſſe dicito; unde argentum ſit futurum: (turr,
Iubeto habere animum bonũ, dic me illam amare mul
Ibi ſe allevat, ibi me allevat quæ dixi ut nunciares,
Satin' ea tenes? SO. magis calleo, quàm aprugnum callum callet.
TO. Propera, abi domum. SA. Nunc ego huic graphicè facetus fiam.
Subnixis alis me inferam, atque amicibor glorioſè.
TO. Sed quis hic anſatus ambulat? SA. magnificè conſectabor.

Nam ubi quis mala tetigit manu, dolores c
TO. Quando iſtuc innata'ſt nam tibi? SA. h
cari jubeas.
SA. Metuo ne immaturam ſecem, ne exhil
gotii.
TO. Inſpicere morbum tuũ lubet. SA. abi,
A cornu. TO. quid jam? SA. quia boves bi
crumena.
TO. Emitte ſodes, ne enices fame, ſine ire
SA. Enim metuo, ut poſſim in bubilem rej
gentur.
TO. Ego rejiciam. SA. hăbe animum bonu
commodabo.
Sequere hàc ſis: argentum hic eſt, quod m
gaſti.
TO. Quid tu ais? SA. dominus me bove
Eretriam miſit.
Nunc mihi Eretria erit hæc tua domus. T
facetè loquere,
Atque ego omne argentum tibi actutum ir

ACTVS III. SCENA I.

SATURIO, VIRGO.

QUÆ res bene vortat mihi & tibi & ventri meo,
Perennitatiſque adeo huic perpetuo cibo,
Ut mihi ſuperſit, ſuppetat, ſuperſtitet:
Sequere hàc, mea gnata, me, cum diis volentibus.
Cui rei opera detur, ſcis, tenes, intelligis,
Communicavi tecum conſilia omnia.
Ea cauſa ad hoc exemplum te exornavi ego.
Venibis tu hodie, virgo. VIR. amabo mi pater,
Quanquam libenter eſcis alienis ſtudes,
Tuin' ventris cauſa filiam vendis tuam?
SA. Mirum, quin regis Philippi cauſa, aut Attali
Te potius vendam, quam mea, quæ ſis mea.
VIR. Utrum tu pro ancilla me habes, an pro filia?
SA. Utrum herclè magis in ventris rem videbitur.
Meum, opinor, imperium in te, non in me tibi'ſt.
VIR. Tua iſtæc poteſtas eſt, pater, veruntamen,
Quanquam res noſtræ ſunt, pater, pauperculæ,
Modicè & modeſtè melius eſt vitam vivere:
Nam SI AD PAUPERTATEM admigrant infamiæ,
Gravior paupertas fit, fides ſubleſtior.
SA. Enimvero odioſa es. VIR. non ſum, neque me eſſe arbitror,
Cum parva natu rectè præcipio patri.
Nam INIMICI FAMAM non ita, ut nata eſt, ferunt.
SA. Ferant, eantque in maximam malam crucem,
Non ego inimicitias omneis pluris æſtimo,
Quàm menſa inanis nunc ſi apponatur mihi.
VIR. Pater, HOMINUM IMMORTALIS eſt infamia,
Etiam tum vivit, cum eſſe credas mortuam.
SA. Quid? metuis ne te vendam? VIR. non metuo pater
Verum inſimulari nolo: SA. at nequicquam nevis.
Meo modo iſtud potius fiet, quàm tuo.

Fiat quæ hæ res ſunt'. VIR. cogita hoc verbum, pat
HERUS SI MINATUS eſt malum ſervo ſuo,
Tametſi id futurum non eſt, ubi captum'ſt flagrum
Dum tunicas ponit, quantâ afficitur miſeriâ!
Ego nunc, quod non futurum'ſt, formido tamen.
SA. VIRGO ATQUE MULIER nulla erit, quin ſit mali
Quæ præter ſapiet, quàm placet parentibus.
SA. VIRGO ATQUE MULIER nulla erit, quin ſit mala,
Quæ reticet, ſi quid fieri perverſè videt.
SA. Malo cavere melius eſt te. VIR. at ſi non licet
Cavere, quid agam? nam ego tibi cautum volo.
SA. Malusne ego ſum? VIR. at ſi non licet
Cavere, quid agam? nam ego tibi cautum volo.
SA. Malusne ego ſum? VIR. non es: neq; me dignum dicere:
Verùm ei rei operam do, ne alii dicant quibus licet.
SA. Dicat quod quisq; vult: ego de hac ſententiâ
Non demovebor. VIR. at, meo ſi liceat modo,
Sapienter potius facias, quàm ſtultè. SA. lubet.
VIR. Lubere per me tibi licere intellego:
Verùm lubere haud lubeat, ſi liceat mihi.
SA. Futura es dicto obœdiens, an non, patri?
VIR. Futura. SA. ſcis nam, tibi quæ præcepi? VIR. omnia.
SA. Et id, ut ſurrepta fueris? VIR. doctè calleo.
SA. Et qui parentes fuerint? VIR. habeo in memor
Neceſſitate me, mala ut fiam, facis.
Verùm videto, ubi me voles nuptum dare.
Ne hæc fama faciat repudioſas nuptias.
SA. Tace ſtulta. non tu nunc hominum mores vides
Quojusmodi hìc cum fama facilè nubitur.
DUM DOS SIT, nullum vitium vitio vortitur.
VIR. Ergo iſtuc facito, ut veniat in mentem tibi,
Me eſſe dotatam. SA. caveſis tu iſtuc dixeris.

Pol deûm virtute dicam, & majorem meûm,
Ne te indotatam dicas, cui dos ſit domi.
Librorum eccillum habeo plenum ſoracum.
Si hoc accuraſſis lepidè, cui rei operam damus,
Dabuntur dotis tibi inde ſexcenti logi,
Atque Attici omnes, nullum Siculum acceperis:
Cùm hàc dote poteris vel mendico nubere.
VIR. Quin tu me ducis, ſi quô ducturus, pater,
Vel tu me vende, vel face quod tibi lubet.
SA. Bonum æquumque oras. ſequere hàc. VIR. dicto
ſum audiens.

ACTUS III. SCENA II.

DORDALUS leno.

QUIDNAM eſſe acturum hunc dicam vicinum meum,
Qui mihi juratus eſt ſeſe hodie argentum dare?
Quod ſi non dederit, atque hic dies præterierit,
Ego argentum, ille jusjurandum amiſerit.
Sed ibi concrepuit foris. quisnam egreditur foràs?

ACTUS III. SCENA III.

TOXILUS ſervus, DORDALUS leno.

CURATE iſtuc intus: jam ego domum me recipiam.
DO. Toxile, quid agitur? TO. eho lutum lenonium,
Commictum cœnum, ſterquilinium publicum:
Impure, inhoneſte, injure, illex, labes popli,
Pecuniæ accipiter, avide atque invide,
Procax, rapax, trahax: trecentis verſibus
Tuas impuritias traloqui nemo poteſt.
Accipin' argentum? accipe ſis argentum, impudens,
Teneſis argentum: etiam tu argentum tenes?
Poſſum te facere, ut argentum accipias lutum?
Qui niſi jurato mihi nihil auſus credere.
DO. Sine reſpirare me, tibi ut reſpondeam.
Vir ſummæ populi, ſtabulum ſervitricium,

Scor-

Scortorum liberator, ſubiculum flagri.
Compedium tritor, piſtrinorum civitas,
Perenniſerve, lurco, edax, furax, fugax,
Cedò ſis mihi argentum, impudens.
Poſſum à te exigere argentum, inquam, cedò,
Quin tu mihi argentum reddis? nihilne te pudet?
Leno te argentum poſcit, ſolida ſervitus,
Pro liberanda amica, ut omnes audiant.
TO. Tace obſecro herclè: næ tua vox validè valet.
DO. Referundæ ego habeo linguam natam gratiæ.
Eodem mihi pretio ſal perhibetur, quo tibi.
Niſi me hæc defendet, nunquam delinget ſalem.
TO. Jam omitto iratus eſſe: id tibi ſuccenſui,
Quia te negabas credere argentum mihi.
DO. Mirum, quin tibi ego crederem, ut ipſe idem mihi
Faceres, quod partim faciunt argentarii:
Ubi quid credideris, citius extemplo à foro
Fugiunt, quàm ex porta ludis cum emiſſu'ſt lepus.
TO. Cape hoc ſis. DO. quin das? TO. nummi ſexcenti hîc erunt
Probi, numerati: fac ſit mulier libera
Atque huc continuò adduce. DO. jam faxo hîc erit.
Non herclè, cui nunc hoc dem ſpectandum, ſcio.
TO. Fortaſſe metuis in manum concredere.
DO. Mirum, quin citius jam à foro argentarii
Abeunt quam in curſu rotula circumvortitur.
TO. Abi iſtac avorſis augiportis ad forum,
Eadem iſtac facito mulier ad me tranſeat.
Per hortum. DO. jam hîc faxo aderit. TO. at ne propalam.
DO. Sapienter ſanè. TO. ſupplicatum cras eat.
DO. Ita herclè verò. TO. dum ſtas, reditum oportuit.

ACTUS IV. SCENA I.

TOXILUS.

SI. QUAM REM accures ſobriè aut frugaliter,
Solet illa rectè ſub manus ſuccedere.
Atque edepol, FERME UT QUISQUE REM accurat ſuam,
Sic ei procedunt poſt principia denique.
Si malus aut nequam 'ſt, male res vertunt, quas agit?
Sin autem frugi 'ſt, eveniunt frugaliter.
Hanc ego rem exorſus facetè & callidè:
Igitur proventuram bene confido mihi.
Nunc ego lenonem ita hodie intricatum dabo,
Ut ipſus ſeſe, quâ ſe expediat, neſciat.
Sagariſtio, heus exi, atque educe virginem,
Et iſtas tabellas, quas conſignavi tibi.
Quas tu attuliſti ab hero meo uſque è Perſiâ.

ACTUS IV. SCENA II.

SAGARISTIO, TOXILUS ſervus.

NUNQUID moror? TO. euge euge, exornatus baſilicè!
Tiara ornatum lepidè condecorat tuum.
Tum hanc hoſpitam autem crepidula ut graphicè decet!
Sed ſatin' eſtis meditati? SA. Tragici atque Comici
Nunquam æquè ſunt meditati. TO. lepide hercle adjuvas.
SA. Age illuc abſcede procul è conſpectu, & tace.
Ubi cum lenone me videbis colloqui,
Id erit adeundi tempus: nunc agite ite vos.

ACTUS IV. SCENA III.

DORDALUS leno, TOXILUS ſervus.

CUI HOMINI DI PROPITII ſunt, aliquid objiciunt lucri.
Nam ego hodie compendi feci binos panes in dies,
Ita ancilla mea quæ hodie fuit, ſua nunc eſt: argento vicit:
Jam hodie alienum cœnabit, nihil guſtabit de meo.

abjuraſſit.
Bonus volo jam ex hoc die eſſe: quod
fuit.
TO. Hunc ego hominem hodie in tra
ducam dolis,
Itaque huic inſidiæ paratæ ſunt. probè
Quid agis credo? unde agis te nunc, D
do tibi.
TO. Dî dent quę velis. cho, an jam man
DO. Credo pol, credo inquam tibi. T
auctus es? DO. enicas.
Quin tibi me dico credere. TO. dic bo
bera eſt?
DO. I, in forum, ad Prætorem, exquire
dere mihi non vis:
Libera, inquam eſt: ecquid audis? TO
faciant omnes.
Nunquam enim poſthac tibi, nec tuor
quod nolis, volam.
DO. Abi, ne jura: ſatis credo. TO. ubi

iam ut mei memineris, dum vitam vivas DO. benedictis
is benefacta aures meæ auxilium expoſtulant.
) Tuum promeritum'ſt merito ut faciam, & ut me ſcias eſſe facturum,
bellas tene has, pellege. DO. hæ quid ad me TO. imò ad te attinet,
tuâ refert. nam è Perſia ad me allatæ modò ſunt iſtæ à meo domino.
). Quando? TO. haud dudum. DO. quid iſtæc narrant: TO. percunctare ex ipſis
æ tibi narrabunt. DO cedo ſanè mihi. TO. at clarè recitato.
). Tace, dum pellego. TO haud verbum faciam.
) Salutem dicit Toxilo Timarchides,
familiæ omni: ſi valetis, gaudeo
o valeo rectè, & rem gero, & facio lucrum.
que iſto redire his octo poſſum menſibus.
que hîc eſt, quod me detinet, negotium,
euſi, olim Perſæ cepêre urbem in Arabiâ
nam bonarum rerum, atque antiquum oppidum;
comparatur præda, ut fiat auctio
ublicitus ea res me domo expertem facit:
eram atque hoſpitium ego iſti præhiberi volo,
ui tibi tabellas affert, cura, quæ is volet:
m is mihi honores ſuæ domi habuit maximos.
O. Quid id ad me, aut ad meam rem refert, Perſæ quid rerum gerant,
t quid herus tuus? TO. tace ſtultiloque: neſcis quid inſtet boni.
equicquam tibi fortuna faculam lucrificam allucere volt.
O. Quæ iſtæc fortuna lucrifica eſt? TO. iſtas, quæ norunt, roga.

Ego

Furtivam, advectam ex Arabiâ pientiſſ
Eam te volo accurare, ut iſtic veneat.
Ac ſuo periculo is emat, qui eam mercabi
Mancipio neque promittet, neque quiſq
Probum & numeratum argentum ut acc
Hæc cura, & hoſpes cura ut curetur, val
TO. Quid igitur, poſtquam recitaſti
creditum,
Jam mihi credis? DO. ubi nunc ille'ſt ho
attulit?
TO. Jam hic credo aderit: arceſſit illam
hil mihi opus eſt
Litibus, neque tricis. quam ob rem ego
meream foras?
Niſi mancipio accipio, quid eo mihi opus
TO. Taceu' annon taces? nunquam
matulam credidi
Quid metuis? DO. metuo hercle verò
complures:

Fieri doctos, TO. ne quis verò ex Barbariâ penitiſſimâ
Perſequatur. etiam tu illam deſtinas? DO. videam modò
Mercimonium. TO. æqua dicis. ſed optumè eccum ipſe advenit
Hoſpes ille, qui has tabellas attulit. DO. hiccine eſt? TO. hic eſt.
DO. Hæccine illa'ſt furtiva virgo? TO. juxta tecum æque ſcio.
Niſi quia aſpexi. equidem edepol liberali'ſt, quiſquis eſt.
DO. Sat edepol concinnâ eſt facie. TO. ut contemptim carnufex!
Taciti contemplemur formam. DO. laudo conſilium tuum.

ACTUS IV. SCENA IV.

SAGARISTIO, VIRGO, TOXILUS, DORDALUS leno.

SATIN' Athenæ tibi viſæ fortunatæ atque opiparæ?
VIR. Urbis ſpeciem vidi, hominum mores perſpexi parum.
TO. Nunquid in principio ceſſabit verbum doctè dicere?
DO. Haud potui etiam in primo verbo perſpicere ſapientiam.
SA. Quid id quod vidiſti: ut munitũ muro tibi viſum'ſt oppidum?
VIR. SI INCOLÆ BENE ſunt morati, pulchrè munitum arbitror;
Perfidia & Peculatus ex urbe & Avaritiâ ſi exulcant,
Quarta Invidia, quinta Ambitio, ſexta Obtrectatio.
Septimum Perjurium. TO. euge! VIR. octava, Indiligentia:
Nona Injuria: decimum, quod peſſimum aggreſſu, *Scelus:*

Hæc niſi inde aberunt, centuplex murus rebus ſervandis parum eſt.
TO. Quid ais tu? DO. quid vis? TO. tu in illis eſſecem ſodalibus:
Te in exilium ire hinc oportet. DO. quid jam? TO. quia perjurus es.
DO. Verba quidem haud indoctè fecit. TO. ex tuis quam uſu eſt: me hanc.
DO. Edepol qui cùm hanc magis contemplo, magis placet. TO. ſi hanc emeris,
Di immortales nullus leno te alter erit opulentior.
Evortes tuo arbitratu homines fundis, familiis.
Cum optimis viris rem habebis: gratiam cupient tuam:
Venient ad te comeſſatum. DO. at ego intromitti non ſinam.
TO. At enim illi noctu occentabunt oſtium, exurent fores:
Proinde tibi jubeas concludi ædes foribus ferreis:
Ferreas ædes commutes, limina indus ferrea:
Ferream ſeram atque annulum: ne ſi ferro parſeris,
Ferreas tute tibi impingi jubeas craſſas compedis.
DO. I in malum cruciatum. TO. i ſanè, hanc eme atque auſculta mihi.
DO. Modò ut ſciam, quanti indicet. TO. vin' huc vocem? DO. ego illò acceſſero.
TO. Quid ais, hoſpes? SA. venio, adduco hanc, uti dudum dixeram.
Nam heri in portum noctu navis venit: venire hanc volo,
Si poteſt: ſi non poteſt, ire hinc volo quantum poteſt.
DO. Salvus ſis, adoleſcens. SA. ſiquidem hanc vendidero pretio ſuo.
TO. Atqui aut hoc emptore vendes pulchrè, aut alio non potes.
SA. Eſne tu huic amicus? TO. tanquam di omnes qui cœlum colunt.

DO. Tum tu mihi es inimicus certus. nam GENERI LENONIO
Nunquam ullus deus tam benignus fuit, qui fuerit propitius.
SA. Huc age. opus ne'ſt hâc tibi emptâ? CO. ſi ſibi væniſſe'ſt opus,
Mihi quoque empta eſt: ſi tibi ſubiti nihil eſt, tantundem'ſt mihi.
SA. Indica, fac pretium, DO. tua merx eſt, tua indicatio eſt.
TO. Æquum hic orat. SA. vin' bene emere? DO. vin' tu pulchrè vendere?
TO. Ego ſcio hercle utrunque velle. DO age indica prognariter.
SA. Prius dico: hanc mancupio nemo tibi dabit jam ſcis? DO ſcio.
Indica, minimo daturus qui ſcis, qui duci queat.
TO Tace, tace, nimis tu quidem hercle homo ſtultus es pueriliter.
DO. Quid ita? TO quia enim te ex puella prius percontari volo,
Quę ad rem referunt. DO & quidem hercle tu me monuiſti haud malè.
Vide ſis, ego doctus leno pæne in foveam decidi,
Niſi hîc adeſſes QUANTUM eſt adhibere hominem amicum, ubi quid geras!
TO. Quo genere, aut quâ in patriâ ſit nata, aut quibus parentibus.
Ne temere hanc te emiſſe dicas ſuaſu atque impulſu meo.
Niſi moleſtum eſt, percontari hanc paucis hic volt. SA. maximè,
Suo arbitratu. TO. quid ſtas? abi tute, atque ipſe itidem roga.
Ut tibi percontari liceat quæ velis, etſi mihi

Percontare, exquire quid vis. TO. agè agè r
prae: vide
Ut ingrediare auſpicatò. DO. liquidum eſt a
TO. tace.
Concedo ſis, jam ego illam adducam. DO. a
eſſe in noſtram putas.
TO. Sequere me. adduco hanc: ſi quid vis e
contarier.
DO. Enim volo te adeſſe. TO. haud poſſum,
operam dem hoſpiti,
Cui herus juſſit. quid ſi hic non vult me adeſſ
imò i modò.
TO. Do ego tibi operam. DO. TIBI ibidem c
tuum amicum adjuvas.
TO. Exquire heus tu advigila. VIR. ſatis eſ
quanquam ego ſerva ſum,
Scio ego officium meum, ut quae rogitet, vera
pi, eloquar.
DO. Virgo, hic homo probus eſt. VIR. credo
diu apud hunc ſervies

TO. Nunc metuo ne peccet. VIR. Lucridi nomen in patria fuit.
TO. Nomen atque omen quantivis eſt pretii. quin tu hanc emis?
Nimis pavebam ne peccaret, expedivit. DO. ſi te emam.
Mihi quoque Lucridem confido fore te. TO. tu ſi hanc emeris,
Nunquam hercle hunc menſem vertentem, credo ſervibit tibi.
DO. Ita velim quidem hercle. TO. optata ut eveniant, operam addito.
Nihil adhuc peccavit etiam DO. ubi tu nata es? VIR. ut mihi
Mater dixit, in culina in angulo ad lævam manum.
TO. Hæc erit tibi fauſta meretrix: nata eſt in calido loco,
Ubi rerum omnium bonarum copia eſt ſæpiſſimè.
Tactus eſt leno, qui rogarat, ubi nata eſſet, diceret.
Lepidè luſit. DO. at ego patriam te rogo quæ ſit tua.
VIR. Quæ mihi ſit, niſi hæc ubi nunc ſum? DO. at ego illam quæro, quæ fuit.
VIR OMNE EGO PRO NIHILO eſſe ducto, quod fuit, quando fuit:
Tanquam hominem, quando animam efflavit, quid eum quæras qui fuit?
DO. Ita me Dî bene ament, ſapienter! atque equidem miſeret: tamen,
Virgo, quæ patria eſt tua? age actutum expedi quid nunc taces?
VIR. Dico equidem patriam. quandoquidem hîc ſervio, hæc patria eſt mea.
TO. Jam de iſtoc rogare omitte. non vides nolle eloqui,
Ne ſuarum ſe miſeriarum in memoriam inducat? DO. *quid eſt?*

Capu

Captusne eſt pater? VIR. non captus, ſed quo id perdidit.
TO. Hæc erit bono genere nata, nihil ſcit, ni loqui.
DO. Quis fuit? dic nomen. VIR. quid illum memorem qui fuit?
Nunc & illum Miſerum & me Miſeram æquum minarier.
DO. Quojusmodi in populo habitus eſt? VI quisquam acceptior,
Servi liberiq; amabant. TO hominē miſerū p
Cum ipſus propè perditus eſt, & benevolentis
DO. Emam, opinor. TO. etiam, Opinor? DO genere eſſe arbitror.
TO. Divitias tu ex iſtac facies. DO. ita di fa eme modò.
VIR. Jam hoc tibi dico: jam actutum ecaſtor m ter, ubi me ſciet
Veniſſe huc, aderit hic, & me abſentem redim quid nunc? DO. quid eſt?
TO. Audin' quid ait? VIR. nam, etſi res ſunt amici ſunt tamen.
DO. Ne ſis plora, libera eris actutum, ſi crebr
Vin' mea eſſe: VIR. dum quidem ne nimis diu volo.
TO. Satin' ut meminit libertatis! dabit hæc tibi
Age ſi quid agis: ego ad hunc redeo, ſequere hanc tibi
DO. Adoleſcens. vin' vendere iſtanc? SA. magi quàm perdere.
TO. Tum tu pauca in verba confer: qui dat indica.
SA. Faciam ita, ut te velle video. ut emas, habe tum minis.

DO. Nimium'ſt. SA. octoginta. DO. nimium'ſt. SA. nummus abeſſe hinc non poteſt,
Quod nunc dicam. DO. quid id eſt ergo? eloquere actutum, atque indica.
SA. Tuo periculo ſexaginta hæc datur argenti minis.
DO. Toxile, quid ago? TO. dî deæque agitant irati, ſcelus,
Qui hanc non properes deſtinare. DO. habeto, TO. heu, prædatus probè!
Abi argentum effer huc.
Non edepol minis trecentis cara'ſt: feciſti lucri.
SA. Heus tu, etiam pro veſtimentis huc decem accedant minæ.
DO. Abſcedent enim, non accedent. TO. taceſis, non tu illum vides
Quærere anſam; infectum ut faciat? abisne, atque argentum petis?
DO. Heus tu ſerva iſtum. TO quin tu is intrò? DO. abeo, atque argentum affero.

ACTVS IV. SCENA V.

Toxilus, Sagaristio ſervi, Virgo.

EDEPOL dediſti, Virgo operam allaudabilem.
Probam & ſapientem & ſobriam. Vir. Si Quid Bonis
Boni Fit, eſſe idem & grave & gratum ſolet.
TO. Audin' tu, Perſa, ubi argentum ab hoc acceperis,
Simulato quaſi eas prorſum in navem. SA. ne doce.
TO. Per angiportum turſum te ad me recipito
Illâc per hortum. SA. quod futurum eſt, prædicas.
TO. At ne cum argento protinam permutes domum:
Moneo te. SA. quod te dignum'ſt, me dignum eſſe vis.
TO. Tace, parce voci, præda progreditur foràs.

ACTUS IV. SCENA VI.

DORDALUS leno, SAGARISTIO, TOXILUS ſervi, VIRGO.

PROBATI hîc argenti ſunt ſexaginta minæ,
Duobus nummis minus eſt. SA. quid ei nummi ſciunt?
DO. Crumenam hanc emere, aut facere ut remigret domum.
SA. Ne non ſat eſſes leno, id metuebas miſer,
Impure, avare, ne crumenam amitteres.
TO. Sine, quæſo: quando leno'ſt, nihil mirum facit.
DO. Lucro faciundo ego auſpicavi in hunc diem:
Nihil mihi tam parvi'ſt, quin me id pigeat perdere.
Age accipe hoc ſis. SA. hunc in collum, niſi piget,
Impone. DO. verò fiat SA. nunquid cæterùm
Me voltis? TO. quid tàm properas? SA. ita negotium'ſt,
Mandatæ quæ ſunt, volo deferre epiſtolas.
Geminum autem fratrem ſervire audivi hîc meum,
Eum ego ut requiram atque ut redimam, pergere.
TO. Atque edepol tu me commonuiſti haud malè,
Videor vidiſſe hîc formâ perſimilem tui,
Eâdem ſtaturâ. SA. quippe qui frater ſiet.
DO. Sed ſcire velimus, quod tibi nomen ſiet.
TO. Quid attinet nos ſcire? SA. auſculta ergo, ut ſcias
Vaniloquidorus, Virginis vendonides.
Nugipolyloquides, Argentiexterebronides,
Tedigniloquides, Nummorum expalponides:
Quod ſemel arripides, Nunquam poſteaeripides.
DO. Heu hercle nomen multis modis ſcriptum'ſt tuum
SA. Ita ſunt Perſarum mores, longa nomina
Contortiplicata habemus. nunquid cæterum
Voltis? DO. vale. SA. & vos: nam animus in navi' meus.
DO. Cras ires potius, hodie hic cœnares. Vale.

ACTI

ACTUS IV. SCENA VII.

Toxilus, Dordalus, Saturio paraſitus, Virgo.

ſtquam illic abiit, dicere hic quid vis licet.
hic tibi dies illuxit lucrificabilis!
m non emiſti hunc, verùm feciſti lucri,
). Ille quidem jam ſcit, quid negotii geſſerit,
i mihi furtivam meo periculo vendidit.
gentum accepit, abiit. quid ego nunc ſcio
jam aſſeratur hæc manu quo illum ſequar?
Perſas? nugas. TO. credidi gratum fore
neficium meum apud te. DO. imò equidem gratiam
bi, Toxile, habeo: nam ſenſi te ſedulò
hi dare bonam operam. TO. tibin' ego? imò ſervii.
). Attat oblitus ſum intus dudum edicere
uæ volui edicta. aſſerva hanc. TO ſalva'ſt hæc quidem
R. Pater nunc ceſſat. TO. quid ſi admoneam? Vir. tempus eſt.
). Heus Saturio, exi. nunc eſt illa occaſio
micum ulciſcier. SA. ecce me. numquid moror?
). Age illuc abſcede procul è conſpectu. SA. tace.
). Ubi cum lenone me videbis colloqui
m turbam facito. SA. dictum ſapienti ſat eſt.

ACTUS IV. SCENA VIII.

Dordalus leno, Toxilus ſervus.

ranscidi loris omneis adveniens domi,
mihi ſupellex ſquallet, atque ædes meæ.
) Redis tu tandem. DO. redeo. TO. næ ego hodie tibi
nam vitam feci. TO. Fateor, habeoque gratiam.
). Num quippiam aliud me vis? DO. ut benefit tibi
O. Pol iſtuc quidem jam ego omne uſurpabo domi:
am jam inclinabo me cum liberta tuâ.

ACTUS IV. SCENA IX.

SATURIO paraſitus, DORDALIS VIRGO.

Niſi ego illunc hominem perdo? DO. perii. SA. atque optimè
Eccum ipſum ante ædes. VIR. ſalve multum, mi pater:
SA. Salve, mea gnata. DO. hei, Perſa me peſſundedit.
VIRG. Pater hic meus eſt DO: hem quid? Pater? perii oppidò.
Quid ego igitur ceſſo infelix lamentarier
Minas ſexaginta? SA. ego pol te faciam, ſcelus,
Te quoque etiam ipſum ut lamenteris DO. occidi.
SA. Age ambula in jus, leno. DO. quid me in jus vocas?
SA. Illi apud Prætorem dicam. ſed ego in jus voco.
DO. Nonne anteſtaris? SA. tuan' ego cauſsâ, carnufex,
Cuiquam mortali libero aureis atteram?
Qui hîc commercaris cives homines liberos.
DO. Sine dicam. SA. nolo. DO. audi. SA. ſum ſurdus, ambula.
Sequere hàc ſceleſta felles virginaria.
Sequere hàc, mea nata, me uſque ad Prætorem. VIRG. ſequar.

ACTUS V. SCENA I.

TOXILUS, SAGARISTIO ſervi, LEMNISILENE.

HOSTIBUS victis, civibus ſalvis, re placidâ, pacibus perfectis,
Bello extincto, re bene geſta, integro exercitu & præſidiis,
Cùm bene nos, Juppiter, juviſti, dìque alii omnes cælipotentes,
Eâ vobis grates habeo, atque ago: quia probè ſum ultus meum inimicum.
Nunc ob eam rem inter participes dividam prædam & participabo,

Ite

Ite foras: hic volo ante oſtium & januam meos participes bene accipere.
Statuite hoc lectulos, ponite hic quæ aſſolent hic ſtatui volo primum
Aquilam mihi unde ego omnes hilaros, lubentes, lætificantes faciam ut fiant.
Quorum operâ hæc mihi facilia factu facta ſunt, quæ volui effieri.
Nam IMPROBUS eſt homo, qui beneficium ſcit ſumere, & reddere neſcit.
LEM. Toxile mi, cur ego ſine te ſum? cur autem tu ſine me es? TO. agendum ergo
Accede mea, ad me, atque amplectere. LEM. ego verò. oh, nihil magis dulce'ſt!
Sed, amabo oculus meus, quin lectis nos actutum commendamus?
TO. Omnia quæ tu vis, ea cupido. LEM. mutua fiunt à me. TO. age, age, ergo
Tu Sagariſtio accumbe in ſummo. SA. ego nihil moror: cedò parem quem pepigi.
TO. Temperi. SA. mihi iſtuc tempori ſerio'ſt. TO. hoc age accumbe: hunc diem ſuavem
Meum natalem agitemus amœnum: date aquam manibus: apponite menſam.
DO. hanc tibi florentem florenti: tu hic eris dictatrix nobis, age, puere,
A ſummo ſeptenis cyathis committe hos ludos. move manûs; propera.
Pægnium, tarde, cyathos mihi das: cedò ſanè. Bene mihi, benè vobis, bene amicæ meæ.
Optatus hic mihi dies, datus hodie'ſt à dîs, quia te licet liberam me amplecti.
LEM. Tua factum opera BENE omnibus nobis. hoc manus tuæ poculum donat,

Ut amantem amanti decet. TO. cedô. LEM. accipe. T
Bene ei qui invidet mihi,
Et ei qui hoc gaudet.*

ACTVS V. SCENA II.

DORDALUS, SAGARISTIO, LEMNISELENE, PÆGNIUM puer.

QUI ſunt, qui erunt, quique fuerunt, quiq; futuri ſ
poſthâc,
Solus ego omnibus antideo facilè, miſerrimus homin
ut vivam.
Perii, interii, peſſimus hic mihi dies hodie illuxit, cor
ptor
Ita me Toxilus perfabricavit, itaq; meam rẽ divexav
Vehiculum argenti miſer ejeci, amiſi: neque quamobre
ejeci, habeo,
Quî illum Perſam atque omnes Perſas, atque etiam
mnes perſonas
Malè dî omnes perdant? ita miſer! Toxilus hæc mi
concivit.
Quia ei fidem non habuĩ argenti, eò mihi eas machin
molitu'ſt:
Quem pol ego ut non incruciarum, atque in comped
cogam, ſi vivam,
Siquidem huc unquam herus redierit ejus, quod ſper
ſed quid ego aſpicio?
Hoc vide, quæ hæc fabula eſt? pol hîc quidem potan
aggrediar. ô bone vir
Salveto, & tu bona libertà. TO. Dordalus hic quiden
eſt. SA. quin jube adire.
TO. Adi, ſi libet. agite applaudamus. Dordale homo le
pidiſſime ſalve.
Locus hic tuus eſt. huc accumbe. ferte aquam pedibu
præben' tu puere?

DO

[illegible]
Ne iis me [illegible]
. lus, affligam. (tuum.
At tibi ego hoc continuò cyatho oculum excutiam
. Quid ais crux, ſtimulorum tritor? quomodo me hodie verſaviſti! (adita'ſt!
ne in tricas conjeciſti! quomodo de Perſâ man' mihi
. Jurgium hinc auferas, ſi ſapis. DO. at bona liberta haec ſciviſti,
me celaviſti? LEM. STULTITIA'ST, cui bene eſſe licet, eum praevorti
bus. poſterius iſtaec te magis perageat. R. DO. [illegible] cor mihi.
. Da illi cantharum, extingue ignem, ſi eum ut caput ne ardeſcat,
. Ludos me facitis, inteſtiga. TO. vis' [illegible] vum tibi dari. Paegnium?
n elude, ut ſoles, quando liber locus'ſt hîc.
, babae! baſſilicè te intulisti & facetè,
Decet me [illegible]
onem lubido'ſt quando [illegible]
. Perge ut coeperas. PU. [illegible]
. Perii, perculit me propè. PU. [illegible]
. Delude ut lubet [illegible]
Viden' ut tuis [illegible]
quin tu mei: [illegible]
ue hoc quod [illegible]
Reſtit: tu [illegible]
. Caveſis me [illegible]
um magnum [illegible]. PU. [illegible]
. Jam jam, Paegnium, [illegible]
. Ego pol vos [illegible]. PU. [illegible] habitas,
tibi male [illegible]
ego.

Age circumfer mulſum : bibere da uſque plenis
antharis.
diu factum eſt poſtquam bibimus nimis diu ſicci
umus.
. Di faciant, ut id bibatis. quod vos nunquam tran-
ſeat.
Nequeo, leno, quin tibi ſaltem ſtaticulum dem, olim
quem Hegea
iebat vide verò, ſi tibi ſatis placet. SA. me quoque
volo
eddere, Diodorus quem olim faciebat in Jonia.
O. Malum ego vobis dabo, niſi abitis. SA. etiam mut-
tis impudens?
am ego tibi, ſi me irritaſſis, Perſam adducam denuò.
DO. Jam taceo hercle, atque tu Perſa es, qui me uſque
admutilaviſti ad cutem.
TO. Tace ſtulte: hic ejus geminus eſt frater. DO. hicci-
neſt? TO. ac geminiſſimus.
DO. Dì deæque & te, & geminum fratrem excrucient.
SA. qui te perdidit.
Nam ego nihil merui. DO. at enim, quod ille meruit, ti-
bi id obſit volo.
TO. Agite ſultis hunc ludificemus, niſi modò dignu'ſt.
SA. non opu'ſt.
LEMNIA? me haud par eſt TO. eò credo, quia non incon
ciliavit, cùm te emo.
LEM. Attamen. TO. non tamen: cave ergo ſis malo,
ſequere me.
Te mihi dicto audientem eſſe addecet. nam herclè ab
(di
me
Foret & meo præſidio, hic faceret te proſtibilem pro
Sed ITA PARS LIBERTINORUM eſt, niſi patrono qui
verſatus eſt,
Nec ſatis liber ſibi videtur, nec ſatis frugi, nec ſatis h

Ni id efficit, ni ei malè dixit, in grato ingratus repertu est.
LEM. Pol benefacta tua me hortantur, tuo ut imperio paream.
TO. Ego ſum tibi patronus planè qui huic argentum pro te dedi.
Pro hiſce volo nunc ludificari. LE. meo ego in loco ſedulo curabo.
DO. Certò illi homines mihi neſcio quid mali conſu-lunt, quod faciant. SA. heus vos.
TO. Quid ais? SA. hiccine Dordalus eſt leno, qui hic liberas virgines?
Hiccine eſt qui fuit quondam fortis? DO. quæ hæc res eſt? heu, colaphum icit.
Malum vobis dabo. TO at tibi nos dedimus, dabimusq; etiam. DO. heu nates pervellit.
PU. Licet: diu ſæpè ſunt expunctæ. DO. loquere tu etiam, fruſtrum pueri?
LE. Patrone, intrò amabo ad cœnam. DO. mea ignavia, tu nunc me irrides?
LE. Quiane te voco, bene ut tibi ſit? DO. nolo mihi benè eſſe. LE. ſit.
TO. Quid igitur, ſexcenti nummi quid agunt? quas turbas danunt!
DO. Malè diſperii. ſciunt referre probè inimico gratiam.
TO Satis ſumpſimus ſupplicii jam. DO. fateor, manus vobis do. TO & pòſt dabis
Sub furcis. abi intrò. SA. in crucem DO. anne hîc parum exercitum
Hiſcé me habent? TO. conveniſſe te Toxilum memineris.
Spectatores, bene valete: leno periit. Plaudite.

FINIS PERSÆ.

RVDENS.

DRAMATIS PERSONÆ.

Arcturus Prologus.
Sceparnio ſervos.
Pleusidippus adoleſcens.
Dæmones ſenex.
Palæstra mulier.
Ampelisca mulier.
Sacerdos anus.
Piscatores.
Trachalio ſervos.
Labrax leno.
Charmides paraſitus.
Lorarii.
Gripus piſcator.

ARGVMENTVM.

RETI piſcator de mari extraxit vidulum.
Ubi erant herilis filiæ crepundia.
Dominum ad Lenonem quæ ſubrepta venerat.
Ea in clientelam ſuipte imprudens patris
Naufragio ejecta devenit: cognoſcitur,
Suoque amico Pleuſidippo jungitur.

ARCTURUS.

PROLOGUS.

QUI gentes omnes, mariaque & terras moves,
Ejus ſum civis civitate cælitum.
Ita ſum, ut videtis, ſplendens ſtella candida.
Signum quod ſemper tempore exoritur ſuo,
Hic atque in cælo, nomen Arcturo eſt mihi.
Noctu ſum in cælo clarus, atque inter deos:
Inter mortales ambulo interdius.
Et alia ſigna de cælo ad terram occidunt.
Qui eſt imperator divum atque hominum Juppiter,

Is

Is nos per gentis alium alia diſparat,
Hominum quî facta, mores, pietatem & fidem
Noſcamus: ut quemque adjuvet opulentia:
Qui falſas lites falſis teſtimoniis
Petunt: quique in jure adjurant pecuniam:
Eorum referimus nomina exſcripta ad Jovem.
Cotidie Ille ſcit, quis hîc quærat malum.
Qui hîc litem adipiſci poſtulant perjurio,
Mali res falſas qui impetrant apud judicem:
Iterum Ille Eam rem judicatam judicat,
Majore multâ multat, quam litem auferunt.
Bonos in aliis tabulis exſcriptos habet.
Atque Hoc Scelesti Illi in animum inducunt ſuum
Jovem ſe placare poſſe donis, hoſtiis,
Et operam & ſumptum perdunt: id eò fit, quia
Nihil Ei Acceptum eſt, à perjuris ſupplicii.
Facilius, Si Qui pius eſt, à dîs ſupplicans,
Quàm qui ſceleſtus eſt, inveniet veniam ſibi.
Iccirco Moneo Vos Ego hæc qui eſtis boni.
Quique ætatem agite cum pietate & cum fide,
Retinete porrò: Poſt factum ut lætemini.
Nunc, huc quâ cauſâ veni, argumentum eloquar.
Primum dum huic eſſe nomen ubi Diphilus
Cyrenas voluit. illîc habitat Dæmones
In agro atque villa proximâ propter mare,
Senex, qui huc Athenis exul venit: haud malus.
Neque is adeo propter malitiam patriâ caret:
Sed, dum alios ſervat, ſe impedivit interim.
Rem benè paratam comitate perdidit.
Huic filiola virgo periit parvula,
Eam de prædone vir mercatur peſſumus.
Is eam huc Cyrenas leno advexit virginem
Adoleſcens quidam civis hujus Atticus
Eam vidit ire è ludo fidicino domum.

Amare occœpit: ad lenonem devenit.
Minis triginta ſibi puellam deſtinat,
Datque arrabonem, & jurejurando alligat.
Is leno, ut ſe æquum eſt, flocci non facit fidem:
Neque, quod juratus, adoleſcenti dixerat.
Et erat hoſpes par illius, Siculus, ſenex
Sceleſtus, Agrigentinus, urbis proditor:
Is illius laudare infit formam Virginis.
Et aliarum itidem, quæ ejus erant mulierculæ.
Infit lenoni ſuadere, ut ſecum ſimul
Eat in Siciliam: ibi eſſe homines voluptarios
Dicit: poteſſe ibi fieri eum divitem:
Ibi eſſe quæſtum maximum meretricibus.
Perſuadet. navis clanculum conducitur.
Quicquid erat, noctu in navem comportat domo
Leno: adoleſcenti, qui puellam ab eo emerat,
Ait ſeſe Veneri velle votum ſolvere.
Id hic eſt fanum Veneris & eò ad prandium
Vocavit adoleſcentem huc. ipſe huc ipſe hinc illicò
Navem conſcendit, avehit meretriculas.
Adoleſcenti alii narrant, ut res geſta ſit:
Lenonem abiviſſe ad portum adoleſcens venit:
Illorum navis longè in altum abſceſſerat.
Ego quoniam video virginem aſportarier,
Tetuli ei auxilium & lenoni exitium ſimul:
Increpui hibernum, & fluctûs movi maritimos.
Nam arcturus ſignum omnium acerrimum:
Vehemens ſum exoriens: cum occido, vehementior.
Nunc amabo illi in ſaxo, leno atque hoſpes, ſimul
Sedent ejecti: navis confracta eſt ibus.
Illa autem virgo atque altera itidem ancillula,
De navi timidæ deſiluerunt in ſcapham.
Nunc eas ab ſaxo fluctus ad terram ferunt,
Ad villam illius, exul ubi habitat ſenex,

Cujus deturbavit ventus tectum & tegulas.
Et ſervus illic eſt ejus qui egreditur foras.
Adoleſcens huc jam veniet quem videbitis.
Qui illam mercatu'ſt de lenone virginem.
Valete, ut hoſtes veſtri diffidant ſibi.

ACTUS I. SCENA I.

SCEPARNIO ſervus.

PRo di immortales, tempeſtatem cujuſmodi
Neptunus nobis nocte hâc miſit proxima!
Detexit ventus villam, quid verbis opu'ſt?
Non ventus fuit, verum Alcumena Euripidi,
Ita omnis de tecto deturbavit tegulas:
Illuſtriores fecit, feneſtraſque indidit.

ACTUS I. SCENA II.

PLEUSIDIPPUS adoleſcens, DÆMONES,
SCEPARNIO ſervus.

Et vos à voſtris abduxi negotiis,
Neque id proceſſit, quâ vos duxi gratiâ,
Neque quivi lenonem ad portum prehendere.
Sed meâ deſidiâ ſpem deſerere nolui:
Eò vos amici detinui diutius.
Nunc huc ad Veneris fanum venio viſere,
Ubi rem divinam ſe facturum dixerat.
SC. Si ſapiam, hoc, quod me mactat, concinnem lutum.
PL. Prope me hinc neſcio quis loquitur. DÆ. heus, Sceparnio!
SC. Qui nominat me? DÆ. qui pro te argentum dedit
SC. Quaſi me tuum eſſe ſervum dicas, Dæmones?
DÆ. Luto uſu'ſt, multam terram confode:
Villam integundam intellego totam mihi:
Nam nunc perlucet ea, quam cribrum crebrius.
PL. Pater ſalveto, amboque adeo. DÆ. ſalvus ſies.
SC. Sed utrum tu mas an fæmina es, qui illum patrem
Voces? PL vir ſum equidem. DÆ. quære vir porro patr'

Filiolam ego unam habui. eam unam perdidi.
Virile ſecus nunquam ullum habui. PL. at Di Dabunt.
SC. Tibi quidem hercle, quiſquis es, magnum malum
Qui oratione hic nos occupatos occupes.
PL. Hiccine vos habitatis? SC. quid tu id quæritas?
An quò furatum venias mox, veſtigas loca?
PL. Peculioſum eum eſſe decet ſervum & probum,
Quem hero præſente prætereat oratio,
Aut qui inclementer dicat homini libero.
SC. Et Impudicum & impudentem hominem addecet.
Moleſtum ultrò advenire ad alienam domum,
Cui debeatur nihil. DÆ. tace, Sceparnio.
Quid opus eſt, adoleſcens? PL. iſti infortunium,
Qui præfeſtinet, ubi herus adſit, præloqui.
Sed niſi moleſtum 'ſt, paucis percontarier
Volo ego ex te. DÆ. dabitur opera, atque in negotio.
SC. Quin tu in paludem is, exſicasque arundines.
Qui pertegamus villam, dum ſudum 'ſt? DÆ. tace.
Tu, ſi quod opus eſt, dice. PL. dic quod te rogo.
Ecquem tu hic hominem criſpum, incanum videris,
Malum, perjurum, palpatorem? DÆ. plurimos.
Nam ego propter ejuſmodi viros vivo miſer.
PL. Hic dico in fanum Veneris qui mulierculas
Duas ſecum adduxit: quique adornaret ſibi,
Ut rem divinam faciat aut hodie aut heri.
DÆ. Non hercle, adoleſcens, jam hos dies compluſculos
Quenquam iſtic vidi ſacruficare: neque poteſt
Clam me eſſe, ſi qui ſacruficant, ſemper petunt
Aquam hinc, aut ignem, aut vaſcula, aut cultrum aut veru,
Aut aulam extarem, aut aliquid: quid verbis opu'ſt?
Veneri paravi vaſa & puteum, non mihi.

Nunc

Nunc intervallum jam hos dies multos fuit.
PL. Ut verba præhibes, me periiſſe prædicas.
DÆ. Meâ quidem hercle cauſsâ ſalvus ſis, licet.
SC. Heus tu, qui fana ventris cauſsâ circumis,
Jubere melius eſt prandium ornari domi;
Fortaſſe tu huc vocatus es ad prandium.
Ille, qui vocavit nullus venit. PL. admodum.
SC. Nullum'ſt periculum te hinc ire impranſum domum.
Cererem te melius quàm Venerem ſectarier,
Amore hæc curat, tritico curat Ceres.
PL. Deludificavit me ille homo indignis modis.
DÆ. Pro dii immortales, quid illuc eſt, Sceparnio,
Hominum ſecundum littus? SC. ut mea eſt opinio,
Propter viam illi ſunt vocati ad prandium.
DÆ. Qui? SC. quia poſt cœnam, credo, laverunt heri,
Confracta navis in mare eſt illis. DÆ. ita eſt.
SC. At hercle nobis villa in terrâ & tegulæ. DÆ. hui!
HOMUNCULI, QUANTI ESTIS! ejecti ut natant!
PL. Ubi ſunt ii homines obſecro? DÆ. hâc ad dexteram.
Viden' ſecundum littus? PL. video, ſequimini.
Utinam ſitis, quem ego quæro, vir ſacerrimus!
Valete. SC. ſi non moneas, noſmet meminimus.
Sed ô Palæmon ſancte Neptuni comes,
Quique hercle ille ſocius eſſe diceris.
Quod facinus video. DÆ. quid vides? SC. mulierculas
Video ſedenteis in ſcaphâ ſolas duas.
Ut afflictantur miſeræ! euge euge, perbene,
Ab ſaxo avortit fluctus ad littus ſcapham.
Neque gubernator uſquam illis eſſe potuit.
Non vidiſſe undas me majores cenſeo!
Salvæ ſunt, ſi illos fluctus devitaverint.
Nunc, nunc periculum'ſt, ejecit alteram:

At in vado'ſt. jam facilè enabit. eugepæ!
Viden'! alteram illam ut fluctus ejecit foras!
Surrexit: horſum ſe capeſſit ſalva res.
Deſiluit hæc autem altera in terram è ſcaphâ.
Ut præ timore in genua in undas concidit!
Salva'ſt, evaſit ex aquâ, jam in littore eſt.
Sed dextro vorſum averſa it in malam crucem.
Hem errabit illæc hodie. DÆ. quid id refert tuâ
SC. Si ad ſaxum quò capeſſit, ea deorſum cadit,
Errationis fecerit compendium.
DÆ. Si tu de illarum cœnaturus veſperi es,
Illis curandum cenſeo, Sceparnio:
Si apud me eſurus es, mihi dari operam volo.
SC. Bonum æquumque oras. DÆ. Sequere me.
SC. ſequor.

ACTUS I. SCENA III.

PALÆSTRA mulier,

NIMIÒ HOMINUM FORTUNÆ minus miſera
ra-tur,
Quàm reapſe experiundo iis datur acerbum!
Hoc Deo complacitum eſt? me hoc ornatu orna
In certas regiones timidam, ejectam?
Hanccine ego ad rem natam miſeram me memo
Hanccine ego partem capio ob pietatem præcipu
Nam hoc mihi haud labori eſt laborem hunc pot
Sit erga parentem aut deos me impiavi:
Sed id ſi parate curavi ut caverem,
Tum hoc mihi in decore, inique, immodeſtè
Datis di, nam quid habebunt ſibi igitur impii
Poſthac, ſi ad hunc modum eſt innoxiis honor
Apud vos? nam me, ſi ſciam fecïſſe,
Aut parentes ſceleſte, minus me miſerer:
Sed hercle ſcelus me ſolicitat: ejus me impietas m

Habet is navem atque omnia perdidit in mari.
Hæc bonorum ejus ſunt reliquiæ: etiam, quæ ſimul
Vecta mecum in ſcapha'ſt, excidit ego nunc ſola ſum
Quæ ſi mihi foret ſalva ſaltem, labor
Lenior eſſet hic mihi ejus operâ.
Nunc quam ſpem aut opem, aut conſilii quid capeſſam?
Ita hic ſolis locis compoſita ſum,
Hic ſaxa ſunt, hic mare ſonat, nec quiſquam
Homo mihi obviam venit.
Hoc quod induta ſum, ſummæ opes oppidò,
Nec cibo, nec loco, tecta quo ſim, ſcio.
Quæ mihi eſt ſpes, quâ me nunc vivere velim?
Nec loci gnara ſum, nec diu hîc fui.
Saltem aliquem velim, qui mihi ex his locis.
Aut viam aut ſemitam monſtret: ita nunc hâc
An illac eam, incerta conſilii ſum?
Nec prope uſquam hic quidem cultum agrum conſpicor.
Algor, error, pavor, membra omnia tenent?
Hæc parentes haud mei ſcitis miſeri,
Me nunc miſeram ita eſſe uti ſum. libera ego
Prognata fui maximè, nequicquam fui.
Nunc qui minus ſervio, quàm ſi forem ſerva nata?
Neque quicquam unquam iis profui, qui me ſibi eduxerunt.

ACTUS I. SCENA IV.

AMPELISCA, PALÆSTRA, mulieres duæ.

QUID mihi melius eſt, quid magis in rem eſt, quàm corpore vitam ſecludam?
Ita malè vivo atque ita mihi multæ in pectore ſunt curæ exanimales.
Nec dein vitæ haud parco: PERDIDI SPEM, quâ me oblectabam.

Omnia jam circumcurſavi , atque omnibus in latebr
perreptavi
Quærere conſervam voce, oculis , auribus: ut pervesti-
garem.
Neque eam uſquam invenio,neque quò eam, neque qu
quæram conſultum'ſt,
Neque quem rogitem reſponſorem, quemquam intere
invenio.
Neque magis ſolæ terræ ſunt , quàm hæc loca atque hæ
regiones,
Neque ſi vivit, eam vivam unquam quin inveniam, de-
ſiſtam.
PA. Quænam vox mihi propè hìc ſonat ? AM. pertimui.
Quìs hic loquitur propè? PA. Spes bona obſecro ſubven-
ta
Mihi. AM. mulier eſt, muliebris vox mihi ad aures
Venit, an eximes ex hoc miſeram metu ?
PA. Certo vox muliebris auris tetigit meas.
Num Ampeliſca obſecro'ſt? AM. ten' Palæſtra audio ?
PA. Quin voco, ut me audiat, nomine illam ſuo.
Ampeliſca. AM. hem quis eſt? PA. ego Palæſtra ſum.
AM. Dic, ubi es? PA. pol. ego nunc in malis plurimis.
AM. Socia ſum, nec minor pars mea'ſt quam tua.
Sed videre expeto te. PA. mihi es æmula.
AM. Conſequamur gradu vocem, ubi es? PA. ecce me,
Accede ad me, atque adi contra. AM. fit ſedulo.
PA. Cedo manum. AM. accipe. PA. dic, vivisne obſecro
AM. Tu facis me quidem ut vivere nunc velim,
Quando mihi te licet tangere: ut vix mihi
Credo ego hoc, te tenere! obſecro amplectere,
Spes mea, ut me omnium jam laborum levas ?
PA. Occupas præloqui, quæ mea eſt oratio.
Nunc abire hinc decet nos. AM. quo amabo, ibimus ?
PA. Littus hoc perſequamur. AM ſequor quo lubet.

PA

A Siccine hîc cum uvidâ veſte graſſabimur?
M. Hoc quod eſt id neceſſarium eſt perpeti.
d quid hoc obſecro eſt? *PA* quid? *AM*, viden'amabo
num, vidéſne hoc? *PA*. ubi eſt? *AM*. ad dexteram.
A. Video decorum dis locum viderier.
M. Haud longè abeſſe oportet homines hinc, ita hic
epidu'ſt locus nunc, quiſquis eſt deus, veneror,
t nos ex hâc ærumnâ miſeras eximat,
opes, ærumnoſas aliquo auxilio adjuvet.

ACTUS I. SCENA V.

SACERDOS, & eædem MULIERES.

UI ſunt, qui à patronâ preces meâ expeteſſunt?
am vox precantum me huc foràs excitavit.
onam atque obſequentem deam, atque haud gravatam
atronam exſequuntur, benignamque multum.
A. Jubemus te ſalvere, mater. *SA*. ſalvete
uellæ, ſed unde ire cum uvidâ
eſte dicam, obſecro, tam mæſtiter veſtitas?
A Illico hinc imus haud longulè ex hoc loco.
erûm longe hinc abeſt unde huc vectæ ſumus.
A. Nempe equo ligneo per vias cæruleas
ſtis vectæ. *PA*. admodum. *SA*. ergo æquius vos erat
andidatas venire hoſtiatasque ad hoc
anum: ad iſtunc modum non veniri ſolet.
A. Quæ né ejectæ è mari ſumus ambæ, obſecro
nde nos hoſtias agere voluiſti huc?
Junc tibi amplectimur genua egentes opum,
Quæ in locis neſciis neſcia ſpe ſumus,
Jt tuo recipias tecto, ſervéſque nos,
Miſerarumque te ambarum uti miſereat,
Quibus nec locus ullus, nec ſpes parata eſt,
Neq; hoc amplius, quàm quod vides, nobis quicquam'ſt.
A. Manus mihi date, exſurgite à genibus ambæ:

Miſe-

Miſericordior nulla me eſt fœminarum.
Sed hic pauperes res ſunt inopeſque, puellæ:
Egomet vix vitam colo: Veneri cibo meo
Servio. AM. Veneris fanum, obſecro, hoc eſt? SA. fate ego
Hujus fani Sacerdos clueo. verùm quicquid eſt,
Comiter fiet à me, quò noſtra copia
Valebit: ite hac mecum. PA. amicè benigneque
Honorem, mater, noſtrum habes. SA. oportet.

ACTUS II. SCENA I.

PISCATORES.

OMNIBUS MODIS, qui pauperes ſunt homines, miſ vivunt,
Præſertim quibus nec quæſtum eſt, nec didicêre arte ullam,
Neceſſitate, quicquid eſt domi, id ſat eſt habendum.
Nos jam de ornatu propemodum ut locupletes ſumu ſcitis.
Hiſce hami, atque hæ harundines ſunt nobis quæſtu cultu.
Ex urbe ad mare huc prodimus pabulatum:
Pro exercitu gymnaſtico & palæſtrico, hoc habemus.
Echinos, lepadas, oſtreas, balnos captamus, conchas,
Marinam utticam, muſculos, plaguſias, ſtriatas.
Poſt id piſcatum hamatilem & ſaxatilem aggredimur
Cibum captamus è mari? ſin eventus non venit,
Neque quicquam captum eſt piſcium, ſalſi lautiq purè
Domum redimus clanculum. dormimus incœnati.
Atque ut nunc valide fluctuat mare, nulla nobis ſpes
Niſi quid concharum capſimus, incœnati ſumus profectò.
Nunc Venerem hanc veneremur bonam, ut nos lepi adjuverit hodie.

ACT

ACTUS II. SCENA II.

TRACHALIO ſervus, Et Eidem Piscatores.

ιMO adverſavi ſedulò, ne herum uſquam præter-
irem.
m cùm modò exibat foràs ad portum ſe ajebat ire,
: huc obviam juſſit ſe venire ad Veneris fanum.
l quos percontet , commodè eccos video aſtare,
adibo.
ret fures maritimi, conchitæ, atque hamiotæ,
nelica hominum natio. quid agitis? ut peritis?
.. Ut Piſcatorem æquum eſt, fame, ſiti, ſpeque TR.
ecquem adoleſcentulum huc,
ım hic aſtatis, ſtrenuâ facie, rubicundum, fortem, qui
tres
ıceret chlamydatos cum machæriis, vidiſtis venire?
L. Nullum iſtac facie, ut prædicas, veniſſe huc ſcimus.
TR ecquem
calvum ac ſilonem ſenem, ſtatutum, ventrioſum,
ortis ſuperciliis, contractâ fronte, fraudulentum,
:orum odium atque hominum: malum, mali vitii pro-
briquc plenum,
ui duceret mulierculas duas ſecum ſatis venuſtas?
.Cum iſtiuſmodi virtutibus operiſque natus qui ſit,
ım quidem ad carnificem eſt æquus, quam ad Venerem
commeare.
R. At ſi vidiſtis, dicite PL huc profectò nullus venit.
ıle. TR valere! credidi: factum eſt quod ſuſpicabar.
ata verba hero ſunt. leno abiit ſceleſtus exulatum.
ı navem aſcendit, mulieres avexit, ariolus ſum.
huc herum etiam ad prandium vocavit ſceleris ſemen.
unquid mihi meliu'ſt, quàm illicò hic operiar herum
dum veniat?
ldem hanc ſacerdotem Veneriam, ſi quid amplius ſcit,
videro, exquiſivero: faceret me certiorem.

ACTUS

ACTUS II. SCENA III.

AMPELISCA mulier, TRACHALIO ſervus.

INTELLIGO : hancquæ proxima eſt Villam Ve
fano
Pulſare juſſiſti atque aquam rogare. TR. cuja ad au
Vox mihi advolavit ? AM. obſecro, quis hic loqu
quem ego video ?
TR Eſtne Ampeliſca hæc, quæ foràs è fano hoc eg
tur ?
AM. Eſtne hic Trachalio, quem conſpicor, ca
Pleuſidippi ?
TR. Ea eſt. AM. is eſt. Trachalio, ſalve, TR ſalve,
peliſca.
Quid agis tu hic ? AN ætatem haud mala malè. TR
lius ominare.
AM. VERUM OMNES ſapientes decet confer
fabulari. (
Sed Pleuſidippus tuus herus ubi, amabo, eſt. TR
Quaſi non ſit intus ! AM. neque pol eſt, neque
quidem huc venit.
TR. Non venit ? AM. vera prædicas. TR non eſt m
Ampeliſca.
Sed quam mox coctum eſt prandium ? AM. quod
dium, obſecro te ?
TR Nempe rem divinam facitis hîc. AM quid ſom
amabo ?
TR. Certè Labrax huc Pleuſidippum ad prandiu
cavit
Herum meum, herus veſter. AM pol haud miran
cta dicis.
Si deos decepit & homines, lenonum more fecit.
TR. Non rem divinam facitis hîc vos, neque h
AM ariolâre.

Quid tu agis hic igitur? AM. ex malis multis, metuque ſummo,
italique ex periculo, orbas auxiliique opumque huc
cepit ad ſe Veneria hæc ſacerdos me, & Palæſtram.
. An hic Palæſtra'ſt, obſecro te, heri mei amica? AM. certò,
ℓ. Ineſt lepos in nuncio tuo magnus, mea Ampeliſca.
d iſtuc periculum perlubet quod fuerit vobis ſcire.
M. Confracta mi Trachalio, eſt hac nocte navis nobis.
R. Quid, navis? quæ iſtæc fabula eſt! AM. non audiviſti, amabo.
Quo pacto leno clanculum nos hinc auferre voluit
n Siciliam, & quicquid domi fuit, in navem impoſivit?
Ea nunc perierunt omnia TR. oh! Neptune lepide ſalve:
Nec te aleator nullus eſt ſapientior. profecto
Nimis lepidè jeciſti bolum: perjurum perdidiſti.
Sed nunc ubi eſt leno Labrax? AM. perit potando opinor.
Neptunus magnis poculis hâc nocte eum invitavit.
TR. Credo hercle anancæo datum quod biberet. ut ego amo te,
Mea Ampeliſca! ut dulcis es! ut mulſa dicta dicis!
Sed tu & Palaſtra quomodo ſalvæ eſtis? AM. ſcibis faxo.
E navi timidæ ambæ in ſcapham inſiluimus: quia videmus.
Ad ſaxa navem ferrier properans exſolvi reſtim:
Dum illi timent, nos cum ſcapha tempeſtas dextrovorſum
Differt ab illis, itaque nos ventiſque fluctibuſque
o Iactatæ exemplis plurimis miſeræ perpetuam noctem,
Vix hodie ad littus pertulit nos ventus exanimatas.
TR. Novi, Neptunus ita ſolet quamvis faſtidioſus
Ædilis eſt: ſi quæ improbæ ſunt merces, jactat omnes.
AM. Væ capiti atque ætati tuæ. TR. tuo mea Ampeliſca

Scivi lenonem facere hoc quod fecit. ſæpè dixi.
Capillum promittam optumum'ſt, occipiamque ari
AM. Caviſtis ergo tu atque herus, ne abiret, cu
batis?
TR. Quid faceret? AM. ſi amabat, rogas quid face
aſſervaret
Dies noctesque: in cuſtodia eſſet ſemper. verum e
Ut multi fecit, ita probè curavit Pleuſidippus.
TR. Cur tu iſtuc dicis? AM. res palam eſt. TR.
etiam. QUI IT LAVATUM
IN BALNEAS, ibi cum ſedulò ſua veſtimenta ſerv
Tamen ſurripiuntur: quippe qui, quem illorum
vet, falſus eſt:
Fur facilè, quem obſervet, videt: cuſtos, qui fur ſit
Sed duce me ad illam ubi eſt? AM. i ſane in Ven
num huc intrò,
Sedentem flentemque opprimes. TR. ut jam iſt
moleſtum eſt!
Sed quid flet! AM. ego dicam tibi. hoc ſeſe ex
animi, (t
Quia leno ademit ciſtulam ei, quam habebat,
Qui ſuos parentes noſcere poſſet: eam veretur
Ne perierit. TR. ubi nam ea fuit ciſtellula? A
dem in navi
Concluſit ipſe in vidulum, ne copia eſſet ejus,
Qui nos parentes noſceret. TR. ô facinus impud
Quam liberam eſſe oporteat, ſervire poſtulare!
AM. Nunc eam cum navi ſcilicet abiviſſe peſſum
Et aurum & argentum fuit lenonis omne ibiden
Credo aliquem immerſiſſe, atq; eum excepiſſe. id
mœſta'ſt,
Sibi eorum eveniſſe inopiam. TR. jam iſtuc ma
facto'ſt.
Ut eam intrò, conſolerque eam, ne ſe ſic excrucie

ım Multa Præter ſpem ſcio multis bona eveniſſe.

M. At ego etiam , qui ſperaverint, ſpem decepiſſe multos

R. Ergo An mus Æquus optimum eſt ærumnæ condimentum.

;o eo intrò, niſi quid vis. AM. eas : ego, quod mihi imperavit.

cerdos, id faciam, atque aquam hinc de proximo rogabo.

ſam extemplo ſi verbis ſuis peterem , daturos dixit:

eque digniorem cenſeo vidiſſe anum me quenquam,

ui deos atque homines cenſeam benefacere magis decere.

t lepidè, ut liberaliter, ut honeſtè, atque haud gravatè

imidas, egentes, humidas, ejectas, exanimatas ,

ccepit ad ſeſe? haud ſecus, quàm ſi ex ſe ſimus natæ.

It eápſe ſic ſuccincta aquam calefactat, ut lavemus!

unc ne moræ illæ ſim , petam hinc aquam , unde mihi imperàvit.

.eus ecquis in villa'ſt ? Ecquis hoc recludit ? ecquis prodit ?

ACTVS II. SCENA IV.

Sceparnio ſervus, Ampelisca mulier.

uis eſt , qui noſtris tam protervè foribus facit injuriam?

M. Ego ſum. SC. hem quid hoc boni eſt ? heu edepol ſpecie lepidâ mulier?

M. Salve adoleſcens. SC. & tu multum ſalveto , adoleſcentula.

M Ad vos venio. SC accipiam hoſpitio ſi mox venis,.

:m ut affectam: nam nunc nihil eſt qui te inanem.

:d quid ais, mea lepida, hilara ? AM aha, nimium familiariter

Me

AM. Otium ubi erit , tum tibi oper
dabo:
Nunc, quamobrem huc ſum miſſa, am
ajas, vel neges.
SC. Quid nunc vis? AM. ſapienti orn
indicium facit.
SC. Meus quoque hic ſapienti ornatus,
cium facit.
AM. Hæc ſacerdos Veneris hic me pe
aquam.
SC. At ego baſiliſcus ſum: quem niſi o
feres.
Noſtro illum puteum periculo & ferr
Niſi multis blanditiis, à me gutta non
AM. Cur tu aquam gravêre amabo,
commodat?
SC. Cur tu operam gravâre mihi, qua
modat?
AM. Imò etiam tibi, mea voluptas,

M. Quid ſacerdoti me dicam hic demoratam tam diu
t etiam nunc miſera timeo, ubi oculis intueor mare!
:d quid ego miſera video procul in littore,
Ieum herum lenonem Sicilienſemque hoſpitem,
)uos periiſſe ambos miſera cenſebam in mari.
am illud mali plus nobis vivis, quàm ratæ.
:d quid ego ceſſo fugere in fanum, ac dicere hæc
alæſtræ, in aram uti fugiamus prius,
)uàm huc ſcelestus leno veniat noſque hîc opprimat?
;onfugiam hinc, res ita ſuppetit ſubitò mihi.

ACTVS II. SCENA V.

SCEPARNIO ſervus.

R ô dî immortales, in aquâ nunquam credidi
'oluptatem ineſſe tantam! ut hanc traxi lubens!
Jimio minùs altus puteus viſus eſt, quàm priùs.
It ſine labore hanc extraxi? præfiſcinè,
tis nequam ſum: utpote qui hodie inceperim
ı mare, hem tibi aquam, mea tu bella hem ſic volo
Te ferre honeſtè, ut ego fero: at placeas mihi.
;ed ubi tu es, delicata? cape aquam hanc ſis. ubi es?
ımat hercle me, ut ego opinor: delituit mala.
Ubi tu es? etiamne hanc urnam es acceptura? ubi es?
Commodulè melius: tandem verò ſeriò.
Etiam es acceptura urnam hanc? ubi tu es gentium?
Nuſquam hercle equidem illam video: ludos me facit
Apponam hercle urnam jam ego hanc in mediâ viâ.
Sed autem, quid ſi hanc hinc abſtulerit quiſpiam
Sacram urnam Veneris? mihi exhibeat negotium.
Metuo hercle, ne illa mulier mihi inſidias locet.
Ut comprehendar cum ſacrâ urnâ Venereâ.
Nempe optimo me jure in vinculis enicet
Magiſtratus: ſi quis me hanc habere viderit.
Nam hæc literata'ſt: ab ſe cantat cuja ſit.
Jam hercle evocabo hinc hanc ſacerdotem foràs.

Ut hanc accipiat urnam. accedam huc ad fores.
Heus ſis, Ptolemocratia, cape hanc urnam tibi:
Muliercula hanc neſcio quæ huc ad me detulit.
Intrò ferunda eſt. repperi negotium:

ACTVS II. SCENA IV.

LABRAX leno, CHARMIDES Siculus.

QUI HOMO ſeſe miſerum & mendicum volet,
Neptuno credat ſeſe atque ætatem ſuam:
Nam ſi quis quid cum eo rei commiſcuit,
Ad hoc exemplum amittit ornatum domum.
Edepol Libertas lepida es, quæ nunquam pedem
Voluiſti in navem cum Hercule una imponere.
Sed ubi ille meus eſt hoſpes, qui me perdidit?
Atque eum incedit CH. quo, malum, properas Labra
Nam equidem te nequeo conſequi tam ſtrenuè.
LA. Utinam te prius quàm oculis vidiſſem meis,
Malo cruciatu in Siciliam perbiteres,
Quem propter hoc mihi obtigit miſero mali!
CH. Utinam, cùm in ædes me ad te adduxiſti tuas,
In carcere illo potius cubuiſſem die.
Deoſque immortales quæſo, dum vivas, uti,
Omnes tui ſimiles hoſpites habeas tibi.
LA. Malam fortunam in ædis te adduxi meas.
Quid mihi ſceleſto tibi erat auſcultatio?
Quidve hinc abitio? quidve navem inſcenſio?
Ubi perdidi etiam plus boni quàm mihi fuit.
CH. Pol minimè miror, navis ſi fracta'ſt tibi,
Scelus te, & ſceleſtè parta quæ vixit bona.
LA. Peſſum dediſti me blandimentis tuis.
CH. Sceleſtiorem cœnam cœnavi tuam,
Quàm quæ Thyeſtæ quondam antepoſita eſt, & Tere
LA. Perii, animo malè ſit, contine quæſo caput.
CH. Pulmoneum edepol nimis velim vomitum, vom

LA

eu Palæſtra atque Ampeliſca, ubi eſtis nunc?
:cibus in alto credo præbent pabulum.
:ndicitatem mihi obtuliſti operâ tuâ,
iis auſculto magnidicis mendaciis.
)nam eſt quod habeas gratiam meritò mihi,
ex inſulſo falſum feci operâ meâ.
iin tu hinc is à me in maximam malam crucem.
s: eaſque res agebam commodum.
eu, quis vivit me mortalis miſerior?
yo multo tanto miſerior, quàm tu Labrax.
ii? CH. quia ego indignus ſum, tu dignus, qui ſies.
ſcirpe, ſcirpe, laudo fortunas tuas,
:mper ſervas gloriam atitudinis.
quidem me ad velitationem exerceo:
mnia coruſca præ tremore fabulor.
epol, Neptune, es balneator frigidus
eſtimentis poſteaquam abs te abii, algeo.
rmopolium quidem ullum ille inſtruit:
m præbet potionem & frigidam.
: fortunati ſunt fabri ferrarii.
)ud carbones aſſident, ſemper calent!
inam fortunâ nunc anatinâ uterer,
n exiviſſem ex aqua, arerem tamen!
uid, ſi aliquò ad ludos me pro manduco locem?
iapropter? CH. quia pol clarè crepito dentibus.
nc jure optimo me laviſſe arbitror.
ıi? CH quia auderem tecum in navem aſcendere,
fundamento mihi uſque moviſti mare.
bi auſcultavi, tu promittebas mihi
: quæſtum maximum meretricibus,
e corruere poſſe ajebas divitias.
m poſtulabas te, impurata belua,
m Siciliam devoraturum inſulam.
uænam balæna meum voravit vidulum,

Aurum atque argentum ubi omne compactum fuit!
CH. Eadem illa, credo, quæ meum marſupium,
Quod plenum argenti fuit, in ſacciperio.
LA. Eheu redactus ſum uſque ad hanc unam tunicul[am]
Et ad hoc miſellum pallium. perii oppidò.
CH. Vel conſociare mihi quidem tecum licet:
Æquas habemus partes. LA. ſaltem ſi mihi
Mulierculæ eſſent ſalvæ, ſpes aliquæ forent.
Nunc ſi me adoleſcens Pleuſidippus viderit,
A quo arrabonem pro Palæſtrâ acceperam,
Jam ſe exhibebit hic mihi negotium.
CH. Quid, ſtulte, ploras? tibi quidem edepol copia'ſt
Dum lingua vivet, qui rem ſolvas omnibus.

ACTUS II. *SCENA* VII.

SCEPARNIO ſervus. CHARMIDES Siculus,
LABRAX leno

QUID iſtuc eſt obſecro negotii, quod duæ mulierculæ
Hic in fano Veneris ſignum flentes amplexæ tenent?
Neſcio quē metuentes miſeræ? nocte hâc verò proximâ
Se jactatas atque ejectas hodie eſſe ajunt è mari.
LA. Obſecro herclè adoleſcens, ubi iſtæc ſunt, quas memoras, mulieres?
SC. Hic in fano Veneris LA. quot ſunt? SC. totidem quot ego & tu ſumus.
LA. Nempe meæ SC. nempe neſcio iſtuc. LA. quâ ſunt facie? SC. ſcitula.
Vel ego amare utramvis poſſim, ſi probè appotus ſiem.
LA. Nempe puellæ? SC. nempe moleſtus es: viſe, ſi lubet.
LA. Meas oportet intus eſſe hîc mulieres, mi Charmides.
CH. Juppiter te perdat, & ſi ſunt, & ſi non ſunt tamen.
LA. Intrò rumpam jam huc in Veneris fanum. CH. in barathrum mavelim.
Obſecro hoſpes, da mihi aliquid, ubi condormiſcam loci.

SC.

ſtic ubi vis condormiſce: nemo prohibet, publicum
ſt.
At vides me, ornatus ut ſim veſtimentis uvidis:
ice me in tectum, da mihi veſtimenti aliquid aridi,
ı mea areſcunt: in aliquo tibi referam gratiam.
'egillum eccillud mihi unum areſcit: id ſi vis, dabo:
m amictus, eodem tectus eſſe ſoleo, ſi pluvit.
tic mihi dato: exareſcunt faxo. CH. eho an te po-
ıiret
ıri quod clavi, niſi hic in terra iterum eluam?
luas tu an exungare, ciccum non interduim:
ego nunquam quicquam credam, niſi accepto pi-
gnore.
l ſuda, vel peri algu, vel tu ægrota, vel vale:
ıtum hoſpitē mihi in ædes, nihil moror: ſed litiū eſt.
amne abis? venales illic ductitavit, quiſquis eſt:
ſt miſericors, ſed quid ego hic aſto infelix, uvidus?
abeo hinc in Veneris fanum, ut edormiſcam hanc
apulam.
ı potavi præter animi, quàm libuit, ſententiam,
i Græcis Neptunus nobis ſuffudis mare:
alvum prodi ſperavit nobis ſalſis poculis.
opu'ſt verbis? ſi invitare nos paulisper pergeret,
n obdormiſſemus: nunc vix vivos amiſit domum.
lenonem, quid agit intus, viſam, convivam meū.

ACTVS III. SCENA I.

DAMONES.

ı Modis dì ludos faciunt hominibus,
ique exemplis ſomnia in ſomnis danunt.
rmientes quidem ſinunt quieſcere.
go hac nocte, quæ præceſſit, proximâ
atque inſcitum ſomniavi ſomnium.
undininum nidum viſa eſt ſimia
ſionem ut faceret admolirier:

Neque eas eripere quibat inde. poſt ibi
Videbatur ad me ſimia aggredirer,
Rogare, ſcalas ut darem utendas ſibi.
Ego ad hoc exemplum ſimiæ reſpondeo,
Natas ex Philomelâ atque ex Progne eſſe hirundines.
Ago cum illâ, ne quid noceat meis popularibus.
Atque illa animo jam fieri ferocior,
Videtur ultrò mihi malum minitarier.
In jus vocat me. ibi neſcio ego quomodo
Iratus videor mediam arripere ſimiam:
Concludo in vincla beſtiam nequiſſimam.
Nunc quam ad rem dicam hoc attinere ſomnium,
Nunquam hodie quivi ad conjecturam evadere.
Sed quid hic in Veneris fano
Clamoris oritur! animus miratur meus.

ACTUS III. SCENA II.

TRACHALIO ſervus, DÆMONES ſenex.

PRO, Cyrenenſes populares! veſtram ego imploro fidẽ,
Agricolæ, accolæ, propinqui qui eſtis his regionibus.
Ferte opẽ inopiæ, atque exemplum peſſumũ peſſundate.
Vindicate: ne impiorum potior ſit pollentia,
Quàm innocentium, qui ſe ſcelere fieri nolunt nobiles.
Statuite exemplum impudenti, date pudori præmium.
Facite hîc lege potius liceat, quàm vi, victo vivere.
Currite huc in Veneris fanũ: veſtram iterũ imploro fidẽ,
Qui propè hîc adeſtis, quique auditis clamorem meum.
Ferte ſuppetias, qui Veneri, Veneriæque antiſtitæ
More antiquo in cuſtodiam ſuum commiſerunt caput.
Prætorquete injuriȩ priùs collũ, quàm ad vos perveniat.
DÆ. Quid iſtuc eſt negotii? TR. per ego te hæc genua obteſtor ſenex,
Quiſquis es: DÆ. quin tu ergo omitte genua, & quid ſit, mihi expedi,
Quid tumultues? TR. teque oro & quæſo, ſi ſperas tibi

Hoc

Hoc anno multum futurum ſirpe & laſerpitium.
Eamque eventuram exagogâ Capuam ſalvam & ſoſpitẽ,
Atque ab lippitudine uſque ſiccitas ut ſit tibi.
DÆ. Sanun' es? TR. ſeu tibi confidis fore multam magudarim,
Ut te ne pigeat dare operam mihi, quod te orabo ſenex.
DÆ. At ego te per crura & talos, tergumque obteſtor tuum,
Si tibi ulmeam uberem eſſe ſperas virgidemiam,
Et tibi eſſe eventuram hoc anno uberem meſſem mali,
Ut mihi iſtuc dicas negotii, quid ſit, quod tumultues.
TR. Qui lubet maledicere? equidem tibi bona exoptavi omnia. (precor.
DÆ. Bene equidem tibi dico, qui, te digna ut eveniant,
TR. Obſecro, hoc prævortere ergo. DÆ. quid negotii eſt? TR. mulieres
Duæ innocentes hîc ſunt, tui indigentes auxilii.
Quibus adverſum jus, legeſque inſignite injuria hîc
Facta eſt, fitque in Veneris fano tum ſacerdos Veneria
Indignè afflictatur. DÆ. quis homo eſt tantâ confidentiâ,
Qui ſacerdotem audeat violare? ſed eæ mulieres
Quæ ſunt? aut quid iis iniqui fit? TR. ſi das operam eloquar.
Veneris ſignum ſunt amplexæ. nunc
Eas deripere vult eas ambas oportet eſſe
DÆ. Quis iſtic eſt, qui deos tam parvipendit?
TR. Fraudis, ſceleris, parricidii, perjurii plenus,
Legirupa, impudens, impurus, inverecundiſſimus:
Uno verbo abſolvam Leno'ſt. quid illum porrò prædicẽ?
DÆ. Edepol infortunio hominem prædicas donabilem
TR. Qui ſacerdoti ſceleſtus fauces interpreſſerit.
DÆ. At malo cum magno ſuo hercle fecit. ite iſtinc foras,
Turbalio, Sparax, ubi eſtis? TR. i obſecro intrò, ſubveni
Illis, DÆ. Iterum haud imperabo ſequimini hàc. TR. age nunc jam,

Jube oculos elidere itidem ut ſæpius faciunt coq
DÆ. Porrigite hominem pedibus huc itidem q
ciſam ſuem.
TR. Audio tumultum: opinor leno pugnis pectit
Nimis velim improbiſſimo homini malas edent
Sed ecce ipſæ huc egrediuntur timidæ è fano mu

ACTUS III. SCENA III.

PALÆSTRA, AMPELISCA, duæ mulieres
TRACHALIO ſervus.

Nunc id eſt, cùm omnium copiarum atque opu
Auxilii, præſidii viduitas nos tenet,
Nec ulla ſpecula eſt, quæ ſalutem afferat:
Nec ſcimus quam in partem ingredi perſequam
Maximo miſeræ in metu nunc ſumus ambæ,
Tanta importunitas, tantaque injuria
Facta in nos modò hìc intus ab noſtro hero.
Qui ſceleſtus ſacerdotem anum præcipem
Reppulit, propulit, per quàm indignis modis,
Nosque ab ſigno intimo vi deripuit ſuai.
Sed nunc ſeſe ut ferunt res fortunæque noſtræ,
Par eſt moriri. NEQUE EST MELIUS morte in m
Rebus miſeris. TR. quid eſt? quæ illæc oratio eſt
Ceſſo ego has conſolari? heus, Palæſtra. PA. q
TR. Heus, Ampeliſca. AM. obſecro, quis eſt qui
PA. Quis eſt qui nominat? TR. ſi reſpexis, ſci
PA. O ſalutis meæ ſpes TR. tace ac bono animo
Me vide PA. ſi modò id liceat, vis ne opprim
Quæ vis, vim mihi afferam ipſa adigit. TR.
nimis inepta es.
AM. Deſiſte dictis nunc jam miſeram me co
PA. Niſi quid ea præſidium apparas, Trachalio,
res eſt:
Certum'ſt moriri, quam hunc pati graſſari leno
Sed muliebri animo ſum tamen. miſeræ ub
mentem

Mihi mortis metus membra occupat edepol. TR. et hoc acerbum,
Bonum animum habete. PA. nam, obſecro, unde animu mihi invenitur?
TR. Ne inquam, timete: aſſidete hic in ara. AM. iſtæ quid ara
Prodeſſe nobis plus poteſt, quàm ſignum in fano hic intus (miſeræ
Veneris, quod amplexæ modò, unde abripier per vin
TR. Sedete hic modò: ego hinc vos tamen tutabor. aran habere hanc
Vobis pro caſtris: mœnia hinc ego defenſibo.
Præſidio Veneris malitiæ lenonis contra incedam.
AM. Tibi auſcultamus & Venus alma, ambæ te obſecramus,
Aram amplexantes hanc tuam lacrimãtes genibus nixæ
Nos in cuſtodiam tuam ut recipias, & tutere:
Illos ſcelestos, qui tuum fecerunt fanum parvi,
Ut ulciſcare, noſque ut hanc tua pace aram obſidere
Patiare, quæ elautæ ambæ ſumus opera Neptuni noctu:
Ne invifas habeas neve iccirco nobis vitio vortas,
Si quippiam'ſt minus quod bene eſſe lautum tu arbitrare. (petrari:
TR. Æquum haſce petere intellego: decet abs te id impetrari:
gnoſcere his te convenit: metus has id ut faciant, ſubigit. (ſpernas,
Te ex concha natã eſſe autumant: cave tu harũ conchas
Sed optumè eccũ exit ſenex patronus mihique & vobis.

ACTUS III. SCENA IV.

DÆMONES ſenex, LABRAX leno MULIERES duæ, LORARII, TRACHALIO ſervus.

EXI è fano, natum quantum eſt hominum ſacrilegiſſime
Vos in aram abite ſeſſum. ſed ubi ſunt? TR. huc reſpice.

De ſenatu [illegible] quemvis opor
Si tuas eſſe oportet, nive eas eſſe opor
Nive te in carcerem compingi eſt æq
Te uſque habitare, donec totum carc
LA. Non hodie iſti rei auſpicavi, ut cũ
Te ego appello. DÆ. cum iſtoc primu
ſputa.
LA. Tecum ago. TR. atqui mecum a
illæ ancillæ tuæ?
LA. Sunt. TR Agedum ergo tange
minimo modo.
LA. Quid, ſi attigero? TR. exemplò h
Faciam. & pendentem incurſabo pug
LA. Mihi non liceat meas ancillas V
cere?
DÆ. Non licet: ita eſt lex apud nos. L
Nihil eſt cõmercii: equidẽ iſtas jam a
Tu ſenex, ſi iſtas amas, huc arido arge
DÆ. Hæc autem Veneri complacueru
argentum dabit.

LA. Vi agis mecum. TR. ... flagiti flagrantia?

LA. Tun' trifurcifer. mihi audes inclementer dicere?

TR. Fateor ego trifurcifer ſum: tu es homo apprime probus.

Num qui minus haſce oportet eſſe liberas? LA. quid, liberas?

TR Atque heras tuas quidem hercle, atque ex germana Græcia:

Nam altera hæc eſt nata Athenis ingenuis parentibus.

DÆ. Quid ego ex te audio? TR. hanc Athenis eſſe natam liberam.

DÆ. Mea popularis, obſecro, hæc eſt? TR. non tu Cyrenenſis es?

DÆ. Imò Athenis natus altusque educatusque Atticis.

TR. Obſecro, defende cives tuas ſenex DÆ. ô filia,

Mea, cum ego hanc video, mearum me abſens miſeriarum commones,

Trima quæ periit mihi: jam tanta eſſet, ſi vivit, ſcio.

LA. Argentum ego pro iſtiſce ambabus, cujæ erant, domino dedi:

Quid mea refert Athenis hæ natæ, an Thebis ſient,

Dum mihi rectè ſervitutem ſerviant? TR itáne impudens,

Tune hic felles virginalis liberos parentibus

Sublectos habebis, atque indigno quæſtu conteres?

Nam huic alteræ patria quæ ſit, profectò neſcio.

Niſi ſcio probiorem hanc eſſe, quàm te, impuratiſſime.

LA. Tuæn' iſtæ ſunt? TR. contende ergo uter ſit tergo verior.

Ni offerumentas habebis plures in tergo tuo,

Quam ulla navis longa clavos, tum ego ero mendaciſſimus:

Poſtea aſpicito meum quando ego tuum inſpectavero,

Ni erit tam ſincerum, ut quivis dicat ampullarius,

DÆ. Quid facies? LA. Volcanum add

adverſarius.

DÆ. Quo illic it? LA. heus ecquis hic

[illegible] oſtium.

Iam hercle tibi meſſis in ore ſiet meng

LO. Nullum habemus ignem, ficis vi

DÆ. Ego dabo ignem, ſiquidem in c

copia 'ſt.

LA. Ibo hercle aliquò quæritatum ig

cùm inveneris?

LA. Ignem magnum hic faciam. DÆ.

exuras tibi.

LA. Imò haſce ambas hic in ara ut viva

id volo:

Nam hercle ego te barba continuò ara

conjiciam.

Teque ambuſtulatum objiciam mag

lum.

Cùm conjecturam egomet mecum fi

ſimia.

Quæ has hirundines ex nido volt erip

Quod ego in ſomnis ſomniavi. TR. ſci

Si attigerit ſive occeptaſſit. TR. cura. DÆ. curatum eſt, abi.
TR. Hunc quoque aſſerva ipſum, ne quò abitat. nam promiſimus.
Carnifici aut talentum magnum, aut iſtunc hodie ſiſtere.

ACTUS III. SCENA V.

DÆMONES, ſenex, LABRAX leno, PALÆSTRA, AMPELISCA, LORARII.

UTRUM tu leno cum malo libentius
Quieſcis, an ſic ſine malo, ſi copia eſt?
LA. Ego, quæ tu loquere. flocci non facio, ſenex.
Meas quidem te invito, & Venere, & ſummo Jove,
De arâ capillo jam deripiam. DÆ. tange dum.
LA. Tangam hercle verò. DÆ. agedum ergo accede huc modò.
LA. Jube dum recedere iſtos ambo illuc modò
DN. Imò ad te accedent. LA. non hercle egomet cenſeo.
DÆ. Quid ages, ſi accedent propius? LA. ego receſſero.
Verùm, ſenex, ſi te unquam in urbe offendero,
Nunquam hercle quiſquam me lenonem dixerit,
Si non te ludos peſſimos demiſero.
DÆ. Facito iſtuc quod minitaris. ſed nunc interim
Si illas attigeris, dabitur tibi magnum malum.
LA. Quàm magnum verò? DÆ quantum lenoni ſat.
LA. Minacias ego iſtas flocci non facio tuas.
Equidem te invito jam ambas rapiam. DÆ. tange dum (modo?
LA. Tangam herclè verò. DÆ tange: ſed ſcin, quo-
I dum, Turbalio, atque curriculo affer huc
Duas clavas. LA. clavas? DÆ. ſed probas propera citò.
Ego te hodie faxo rectè acceptum, ut dignus es.

LA. Eheu ſceleſtus galeam in navi perdidi:
Nunc mihi opportuna hic eſſet, ſalva ſi foret.
Licet ſaltem iſtas mihi appellare. DÆ. non licet.
Ehem optime edepol eccum clavator advenit.
LA. Illud quidem edepol tinnimentum eſt auribu
DÆ. Agè accipe illanc alteram clavam, Sparax:
Agè alter iſtinc, alter hinc aſſiſtite.
Aſſiſtite ambo ſic. audite nunc jam:
Si hercle illic illas hodie digito tetigerit
Invitas, ne iſtunc iſtis invitaſſitis
Uſque adeo, donec, quà domum abeat neſciat,
Periſtis ambo. ſi appellabit quempiam,
Vos reſpondetote iſtinc iſtarum vicem:
Si verò hic ipſe abire hinc volet, quantum poteſt,
Extemplo amplectitote crura fuſtibus.
LA. Etiam me abire hinc non ſinent? DÆ. dixi ſatis.
Et ille ubi ſervus cum hero huc advenerit,
Qui herum arceſſivit, itote extemplò domum.
Curate hæc ſultis magnâ diligentiâ.
LA. Heu hercle, næ iſtic fana mutantur citò!
Jam hoc Herculis eſt, Veneris fanum quod fuit.
Ita duo deſtituit ſigna hìc cum clavis ſenex.
Non hercle quò hinc nunc gentium aufugiam ſcio,
Ita nunc mihi utrumque ſævit & terra & mare.
Palæſtra. LO. quid vis? LA. apage, controverſia eſt.
Hæc equidem Palæſtra, quæ reſpondit, non mea eſt.
Heus Ampeliſca. LO. caveſis infortunio.
LA. Ut poteſt, ignavi homines ſatis rectè monent.
Sed vobis dico, heus vos num moleſtia eſt,
Me adire ad illas propius? LO. nihil nobis quidem.
LA. Nunquid moleſtum mihi erit? LO. nihil, ſi cave
ris.
LA. Quid eſt quod caveam? LO. hem à craſſo infortu
nio.

LA

Quaeſo hercle, abire ut liceat. LO. abeas ſi velis.
. Bene hercle factum: habeo vobis gratiam.
n accedam propius? LO. illic tu ſta illicò:
. Edepol proveni nequiter multis modis.
rtum 'ſt haſce hodie uſque obſidione vincere.

ACTUS III. SCENA VI.

ESIDIPPUS adoleſcens, TRACHALIO ſervus, MULIERES duae, LABRAX leno, LORARII, CHARMIDES.

LAMNE ille amicam leno vi, violentiâ
arâ deripere Veneris voluit? TR. admodum.
. Quin occidiſti extemplo? TR. gladius non erat.
. Caperes aut fuſtem, aut lapidem. TR. quid ego, quaſi canem,
ominem inſectarer lapidibus nequiſſimum?
. Nunc pol ego perii! Pleſidippus eccum adeſt:
nverret jam hic me totum cum pulviſculo.
. etiamne in arâ tunc ſedebant mulieres,
m ad me profectus ire? TR. ibidem nunc ſedent.
. Quis illas nunc illic ſervat? TR. neſcio quis ſenex.
inus Veneris. is dedit operam optimam.
unc cum ſervis ſervat: ego mandaveram.
. Duc me ad lenonem rectâ. ubi illic eſt homo?
. Salve. PL. nihil ſalutem moror, opta ocius.
pi te obtorto collo mâvis, an trahi?
rum vis opta, dum licet. LA. neutrum volo.
. Abi ſanè ad littus curriculo, Trachalio:
e illos in urbem ire obviam ad portum mihi,
os mecum duxi, hunc qui ad carnificem traderent:
ſt huc redito, atque agitato hîc cuſtodiam:
hunc ſceleſtum in jus rapiam exulem.
è, Ambula in jus, LA. quid ego deliqui? PL. rogas?
Qu

Quia arrabonem à me accepiſti ob mulierem, &
Eam hinc abduxiſti. LA. non avexi. PL. cur nega
LA. Quia pol pro vexi; avehere non quivi miſer.
Equidem tibi me dixeram præſtò fore
Apud Veneris fanum: quid muto? ſumne ibi?
PL. In jure cauſam dicito: hic verbum ſat eſt:
Sequere. LA. obſecro te, ſubveni mi, Charmides:
Rapior obtorto collo. CH quis me nominat?
La. Viden' me ut rapior? CH. video, atque inſpe
bens.
LA. Non ſubvenire mihi audes? CH. quis homo te
LA. Adoleſcens Pleuſidippus. CH. ut nactu's, habe
Bono animo: melius eſt te in nervum correpere.
Tibi obtigit quod plurimi exoptant ſibi.
LA. Quid id eſt? CH. ut id quod quærant, inveniant ſi
SA. Sequere, obſecro, me. CH. pariter ſuades, qualis
Tu in nervum rapere: eo me obſecras ut te ſequar.
Etiam retentas? LA. Perii. PL. verum ſit velim!
Tu, mea Palæſtra & Ampeliſca, ibidem illicò
Manete, dum huc ego redeo. LO. equidem ſuadeo
Ut ad nos abeant potius, dum recipis. PL. placet:
Bene facitis. LA. fures mihi eſtis. LO. quid fures? P
rape.
LA. Oro, obſecro, Palæſtra. PL. ſequere, carnifex.
LA. Hoſpes. CH. non ſum hoſpes: repudio hoſpiti
tuum.
LA. Siccine me ſpernis? CH. ſic ago: ſemel bibo.
LA. Dî te infelicent. CH. iſti capiti dicito.
Credo alium in aliam belluam hominem vortier,
Illic in columbum, credo, leno vortitur:
Nam in collumbari collum haud multo poſt erit.
In nervum ille hodie nidamenta congeret.
Veruntamen ibo, ei advocatus ut ſiem,
Si quî meâ operâ citius addici poteſt.

ACT

ACTVS I. SCENA IV.

Dæmones ſenex.

Bene factum, & volupe eſt, hodie me his mulierculis
Tetuliſſe auxilium, jam clientas repperi.
Atque ambas formâ ſcitulâ atque ætatulâ
Sed uxor ſceleſta me omnibus ſervat modis,
Ne quî ſignificem quippiam mulierculis.
Sed Gripus ſervus noſter, quid rerum gerat?
Miror, de nocte qui abiit piſcatum ad mare.
Pol magis ſapiſſet, ſi dormiviſſet domi.
Nam nunc & operam ludos facit, & retia:
Ut tempeſtas eſt nunc, atque ut noctu fuit.
In digitis hodie percoquam quod ceperit.
Ita fluctuare video vehementer mare
Sed ad prandium uxor me vocat, redeo domum,
Jam meas opplebit ad res ſuâ vaniloquentiâ.

ACTVS IV. SCENA II.

Gripus Piſcator.

Neptuno has ago meo patrono gratias,
Qui ſalſis locis incolit piſculentis.
Cùm me ex ſuis pulchrè ornatum expedivit
Templis reducem, plurimâ prædâ onuſtum,
Salute horiæ, quæ in mari fluctuoſo
Piſcatu novo me uberi compotivit.
Miróque modo atque incredibili hic piſcatus mihi
Lepidè evenit: neque piſcium ullam unciam hodie
Pondo cepi, niſi hoc quod fero in rete.
Nam ut de noctu multâ impigreque exſurrexi,
Lucrum præpoſui ſopori & quieti:
Tempeſtate ſævâ experiri expetivi
Paupertatem heri, quî & meam ſententiam.

Tole

Toleratem, operâ haud fui parcus meâ Ni
Nihili Est, Qui piger eſt, nimiſque id ge
male.
Vigilare decet hominem, qui vult ſua te
cere officia:
Non enim illum exſpectare oportet, dum
ſuum ſuſcitet officium.
Nam qui dormiunt libenter, ſine lucro & cu
eſ[illegible]nt.
Nam ego nunc mihi, qui impiger fui, reppe
velim ſiem.
Hoc ego in mari quicquid ineſt, reperi: qui
grave quidem eſt: aurum
Hîc ego ineſſe reor. nec mihi conſcius eſt ullu
nunc hæc tibi
Occaſio, Gripe, obtigit, ut liberet ex populo P
Nunc ſic faciam, ſic conſilium eſt. ad herum
ctè atque aſtutè:
Pauxillatim pollicitabor pro capite argentum
ber.
Jam ubi liber ero, igitur demum inſtruam ag
mancipia:
Navibus magnis mercaturam faciam: apu
perhibebor
Pòſt animi causâ mihi navem faciam, atqu
Stratonicum:
Oppida circumvectabor. ubi nobilitas mea e
Oppidum magnum communibo: ei ego urbi
dam nomen,
Monimentum meæ famæ & factis: ubique re
gnum inſtituam
Magnas res hîc agito in mentem inſtrue. nun
dulum condam.
Sed hic rex cum aceto pranſurus eſt & ſale, ſine
mento

ACTUS IV. SCENA III.

TRACHALIO ſervus, GRIPUS piſcator.

HEUS mane. GR. quid maneam? TR. dum hanc tibi,
quam trahis, rudentem complico.
GR. Mitte modo. TR. at pol ego te adjuvabo. nam' Bo-
NIS QUOD
BENEEIT, haud perit. GR. turbida tempeſtas heri fuit,
Nihil habeo, adoleſcens, piſcium: ne tu mihi eſſe poſtu-
les.
Non vides me referre uvidum rete, ſine ſquamoſo pecu?
TR. Non edepol piſces expeto, quam tui ſermonis ſum
indigens.
GR. Enicas jam me odio, quiſquis es. TR. non ſinam ego
abire hinc te, mane.
GR. Caveſis malo. quid tu, malum, nam me retrahis?
TR. audi.
GR. Non audio. TR. at pol quin audies. GR. quin pòſt
loquere quid vis. (volo.
TR. Ehò modo eſt operæ pretium quod tibi ego narrare
GR. Eloquere, quid id eſt? TR. vide num quiſpiam con-
ſequitur prope nos.
GR. Ecquid eſt quod meâ referat? TR. ſcilicet! ſed boni
conſilii
Ecquid in te mihi eſt? GR. quid negotii eſt, modò dic.
TR. dicam.
Tace. ſi fidem modò des mihi non fore infidum.
GR. Do fidem tibi, fidus ero, quiſquis es. TR. audi fur-
tum ego vidi
Qui faciebat: noveram dominum id cui fiebat, pòſt ad
Furem egomet devenio, feroque ei conditionem hoc
pacto:
Ego iſtuc furtum ſcio cui factum eſt. nunc mihi ſi vis
Dare dimidium, indicium domino non faciam. is mih
nihil

Etiam reſpondit. quid inde æquum eſt dari mihi? di-
dium
Volo ut dicas. GR. imò herclè etiam amplius: nam
dat, domino dicundum
Cenſeo. TR. tuo conſilio faciam, nunc advorte animum
Namque hoc attinet omne ad te. GR. quid eſt facto
TR. vidulum
Iſtum, cujus ille eſt, novi ego hominem jamptidem GR.
quid eſt?
TR. Et quo pacto periit. GR. at ego quo pacto inven-
tu'ſt ſcio,
Et qui invenit, hominem novi: & dominus qui nunc eſt
ſcio.
Nihilo pol pluris tuâ, hoc, quam quanti illud refert mea
Ego illum novi, cujus nunc eſt, tu illum, cujus antehac
fuit.
Hunc homo feret à me nemo: ne tute ſperes potius. TR.
non ferat,
Si dominus veniat? GR. dominus huic nemo, ne fruſtra
ſies.
Niſi ego, nemo notu'ſt. hunc qui cepi in venatu meo.
TR. Itane verò? GR. ecquem eſſe dices in mari piſcem
meum?
Quos cùm capio, ſiquidem cepi, mei ſunt; habeo pro
meis:
Nec manu aſſeruntur, neque illinc partem priuſquam
poſtulat,
In foro palam omnes vendo pro meis venalibus.
MARE QUIDEM commune certo'ſt omnibus. TR. aſ-
ſentio,
Quî minus hunc communem quæſo mihi eſſe oportet
vidulum?
In mari inventu'ſt, commune eſt. GR. næ impudenter
impudens.

Nam

m ſi iſtuc res ſit, quod memoras, piſcatores pe...
rint:
ippè cùm extemplò in macellum piſces prolati ſu...
mo emat: ſuam quiſque partem piſcium poſcat ſibi:
at in mari communi captus. TR. quid ais, impu
dens?
ſus etiam comparare vidulum cum piſcibus?
em tandem res videtur? GR. in manu non eſt mea.
i demiſi retem atque hamum, quicquid hæſit, ex
traho.
um quod rete atque hami naſti ſunt, meum potiſſ.
mum'ſt.
. Imò hercle haud eſt' ſiquidem quod vas excepiſti.
GR. Philoſophe!
. Sed tu en unquam piſcatorem vidiſti, venefice,
uum piſcem cepiſſe: aut protuliſſe ullum in forum'
n enim tu hic quidem occupabis omnes quæſtus quos
voles.
ietorem. & piſcatorem te eſſe, impure, poſtulas
te mihi monſtrare oportet, piſcis qui ſit vidulus,
, quod in mari non natum eſt, neque habet ſquamam,
ne feras.
. Quid tu, nunquam audiviſti eſſe antehac vidulum
piſcem? TR. ſcelus.
llus eſt. GR. imò eſt profectò. ego qui ſum piſcator
ſcio:
ò rarè capitur: nullus minus ſæpe ad terram venit.
. Nil agis: dare verba ſperas mihi te poſſe, furcife'
o colore eſt? GR. hoc colore capiuntur pauxilluli.
t alii punicei corio, magni item atque atri. TR.
ſcio.
hercle opinor in vidulum te piſcem convertes, ni
caves:
tibi puniceum corium, poſtea atrum denuò.

GR. Quod ſcelus hodie hoc inveni? TR. verba facim it dies:
Vide ſis cuius arbitratu nos facere vis? GR. viduli
Arbitratu. TR. ita enim vero? ſtultus es. GR. ſalve, Tl les!
TR. Tu iſtunc hodie non feres, niſi das ſequeſtrum arbitrum,
Cujus hæc res arbitratu fiat. GR. quæſo ſanus es?
TR. Elleboroſus ſum. GR. ego cerritus, hunc non am tam tamen.
TR. Verbum adde etiam unum jam in cerebro colapl abſtrudam tuo
Ego jam hic te, itidem quaſi penicillus novus exurg ſolet,
Ni huc amittis, exurgebo quicquid humoris tibi'ſt.
GR. Tange: affligam ad terram te itidem, ut piſcem ſol polypum.
Vis pugnare? TR. quid opu'ſt? quin tu potius præd divide.
GR. Hinc tu, niſi malum, fruiſci nihil potes, ne poſtul
Abeo ego hinc. TR. at ego hinc offlectam navem, ne q abeas: mane.
GR. Si tu proreta iſti navi es ego gubernator ero.
Mitte rudentem, ſceleſte. TR. mittam: omitte vidulu
GR. Nunquam herclè hinc hodie ramentâ fies fortu tior.
TR. Non probare pernegâdo mihi potes, niſi pars dat
Aut ad arbitrum reditur, aut ſequeſtro ponitur.
GR. Quemne ego excepi in mari? TR. at ego inſpect è litore.
GR. Meâ opera, labore, & rete, & horiâ. TR. num q minus,
Si veniat nunc dominus, cujus eſt, ego qui inſect procul.

me hunc habere, fur ſum, quàm tu? GR. nihilo TR. mane, maſtigia.

uo argumento ſocius non ſum, & fur ſum, fac dum ex te ſciam.

R. Neſcio. neque ego iſtas veſtras leges urbanas ſcio,

iſi quia, Hunc meum eſſe, dico. TR. & ego item eſſe ajo meum.

R. Mane jam: reperi rem, quo pacto nec fur, nec ſocius fies.

R. Quo pacto? GR. ſine me hinc abire: tu abi tacitus tuam viam:

ec tu me cuiquam indicaſſis, neque ego tibi quicquam dabo.

Tu, taceto, ego muſſitabo: hoc optimum atque æquiſſimum eſt.

R. Ecquid conditionis audes ferre? GR. jamdudũ fero:

t abeas, rudentem amittas, mihi moleſtus ne fies.

R. Mane, dum refero conditionem. GR. te obſecro hercle, aufer te modò.

R. Ecquẽ in his locis noviſti. GR. oportet vicinos meos.

R. Ubi tu hîc habitas? GR. porrò illic longè uſque in campis ultimis.

R. Vin' qui in hâc villa habitas, ejus arbitratu fieri?

R. Pauliſper remitte reſtem, dum concedo & conſulo.

R. Fiat. GR. euge, ſalva res eſt: præda hæc perpetua eſt mea. (meas.

d meum herum arbitrum vocat me hic intra præſepis

Nunquam hercle hodie adjudicabit ab ſuo triobolum.

ç iſte haud ſcit quam conditionem detulerit. ibo ad arbitrum.

R. Quid igitur? GR. quanquam iſtuc eſſe jus meum certò ſcio,

at iſtuc potiùs, quàm nunc pugnem tecum. TR. nunc places.

GR. Quicquam ad ignotum arbitrum me appelli[s] hibebit fidem,

Reſi eſt ignotus, notus eſt.: ſi non: noſus, ignotus eſt.

ACTUS IV. SCENA IV.

DÆMONES ſenex. PALÆSTRA. AMPELISCA. TRACHALIO. GRIPUS.

SERIO edepol, quicquam volo vobis quæ volui[s]tis.

Metuo propter vos ne uxor mea me detrudat;

Quæ me pellices adduxiſſe dicet ante oculos ſuo[s].

Vos confugite in aram potius, quàm ego. MU[L]. perimus.

DÆ. Ego vos ſalvas ſiſtam, ne timete, ſed quid vo[s]

Proſequimini? quoniam ego aſſum, faciet nem[o] [injuriam].

Ite inquam domum ambo nunc jam ex præſidi[o] [...] deæ.

GR. O here, ſalve. DÆ. ſalve Gripe, quid fit? TR. hic ſervus eſt?

GR. Haud pudet. TR. nihil ago tecum. GR. ergo [abi] ſis, TR. quæſo reſponde, ſenex.

Tuus hic ſervus eſt? DÆ. meus eſt. TR. hem iſt[uc] mè, quando tuus eſt.

Iterum te ſaluto. DÆ. & ego te. túne es, qui ha[c] to prius

Abiiſti hinc herum arceſſitum? TR. ego is ſum. D[Æ.] nunc vis tibi?

TR. Nempe hic tuus eſt? DÆ. meus eſt. TR. iſt[uc] mè, quando tuu'ſt.

DÆ. Quid negoti'ſt? TR. vir ſceleſtus illic eſt. D[Æ.] fecit tibi

Vir ſceleſtus? TR. homini ego iſti talos ſuffringi

DÆ. Quid eſt, quâ de re litigatis nunc inter v[os] eloquar.

I. Imò ego eloquar. TR. ego opinor: qui rem faceſſo. GR ſiquidem
; pudicus, hinc faceſſas. DÆ. Gripe, animum advorte, ac tace.
R. Utin' iſtic prius dicat? DÆ. audi, loquere tu. GR. alienon' prius,
uàm tuo dabis orationem? TR. ut nequiter comprimi!
ut occœpi dicere, illum quem dudum
nonem extruſiſti: hic ejus vidulum eccillum.
R. Non habeo. TR. negas, quod oculis video? GR. at ne videas, velim.
abeo, non habeo quid tu me curas, quid rerum geram?
R. QUOMODO HABEAS illud refert, júréne ánne injuria. (cruci:
R. Ni iſtum cepi, nulla cauſa eſt quin me condones
in mari reti apprehendi, qui tuum potius eſt, quàm meum?
R. Verba dat. hoc modo res geſta eſt, ut ego dico. GR. quid tu ais?
R. Quoad primarius vir dicat, comprime hunc ſis, ſi tuus eſt. (tibi?
R Quid tu idem mihi vis fieri, quod herus conſuevit
ille te comprimere ſolitus, hic noſter nos non ſolet.
DÆ. Verbo illo modò ille vicit. quid nunc tu vis? dic mihi.
TR. Equidem neq; ego partem poſco mihi iſtinc de iſtoc vidulo. (lula.
Neq; meum hodie eſſe unquam dixi. ſed iſtic ineſt ciſtel-
lujus mulieris, quam dudum dixi fuiſſe liberam.
Dæ. Nempe tu hanc dicis, quam eſſe ajebas dudum popularem meum.
TR. Admodum: & ea quæ olim parva geſtavit crepundia,
Iſtic in iſta ciſtula inſunt, quæ iſtic ineſt in vidulo.

Hoc neque iſti uſus eſt, & illi miſeræ ſuppetia
Si id dederit. qui ſuos parentes quærat. DÆ
det, tace. (ni
GR. Nihil ego hercle ſum iſti daturus. TR.
Et crepundia. GR. quid ſi ea ſunt aurea? TR
tuâ?
Aurum auro expendetur; argentũ argento ex
GR. Fac ſis aurum ut videam, poſt ego facian
ſtulam.
DÆ. Cave malo, ac tace tu: tu perge, ut oc
TR. Unum te obſecro, ut te hujus commiſ
lieris,
Siquidem hic lenonis ejus eſt vidulus, quem
Hic niſi de opinione certum nihil dico tibi.
GR. Viden' ſceleſtus ut aucupatur? TR ſine
cœpi loqui.
Si ſceleſti illius eſt hic, cujus dico, vidulus,
Hæ poterunt noviſſe: oſtendere his jube. GR.
dere?
DÆ. Haud iniquum dicit, Gripe, ut oſtendatu
GR. Imò hercle inſignite iniquè. DÆ. qui dum
ſi oſtendero.
Continuò hunc noviſſe dicent ſcilicet. TR.
Ut tú te es, item omnis cenſes eſſe? perjurii ca
GR. Omnia iſtæc ego facilè patior, dum hi
ſentiat.
TR. Atqui nunc abs te ſtat. verum hinc ibit t
DÆ. Gripe, advorte animum. tu paucis ex
poſtulas?
TR. Dixi equidem. ſed ſi parum intellexti, dic
Haſce ambas, ut dudum dixi, ita eſſe oportet
Hæc Athenis parva fuit virgo ſurrepta. GR. di
Quid iſta ad vidulum pertinent, ſervę ſint iſtæ
TR. Omnia iterum vis memorari, ſcelus, ut d

E. Abſtine maledictis, & mihi, quod rogavi, diluc.
R. Ciſtellam iſtic ineſſe oportet caudeam in iſto vidulo,
i ſunt ſigna, quî parentes noſcere hæc poſſit ſuos,
ibus cum parva Athenis periit, ſicut dixi prius.
R. Jupiter te dique perdant, quid ais, vir venefice?
uid? iſtæ mutæ ſunt, quæ pro ſe fabulari non queant?
R. Eo tacent, quia TACITA BONA'ST MULIER ſempar, quàm loquens,
R. Tum pol tu pro oratione nec vir nec mulier mihi es.
R. Quî dum? GR. quia enim neque loquens es, neque tacens unquam bonus
uæſo, en unquam hodie licebit mihi loqui? DÆ. ſi præter hac
num verbum faxis hodie, ego tibi comminuam caput.
R. Ut id occœpi dicere, ſenex, eam te, quæſo, ciſtulam
t jubeas hunc reddere illis: ob eam ſi quid poſtulat
ibi mercedis, dabitur: aliud quicquid ibi eſt, habeat ſibi.
GR. Nunc iſtuc demum dicis, quoniam jus meum eſſe intellegis:
Dudum dimidiam petebas partem. TR. imò etiam nunc peto.
GR. Vidi petere milvium, etiã cùm nihil auferret tamen.
DÆ. Non ego te comprimere poſſum ſine malo? GR. ſi iſtic tacet,
Ego tacebo: ſi iſte loquitur, ſine me pro re meâ loqui.
DÆ. Cedò modò mihi iſtum vidulum, Gripe. GR. concredam tibi.
At ſi iſtorum nihil ſit, ut mihi reddas. DÆ. reddetur, GR. tene.
DÆ. Audi nunc jam, Palæſtra atque Ampeliſca, hoc quod loquor. (eſt.
Eſtne hic vidulus, ubi ciſtellam tuam ineſſe aiebas? PA. is.

GR. Perii herclè ego miſer. ut, priuſquam
Illicò
Eum eſſe dixit! PA. faciam ego hanc rem
Ciſtellam iſtic ineſſe oportet caudeam in
Ibi ego dicam quicquid inerit nominatim,
Nullus oſtenderis. ſi falſa dicam, fruſtrà di
Vos tamen iſtæc, quicquid illîc inerit, vobi
Sed ſi erunt vera, tum obſecro te, ut mea m
DÆ. placet:
Jus merum oras. meo quidem animo. TR.
GR. Quid ſi iſta aut ſuperſtitioſa, aut ariol
Quicquid inſit vera dicet? anne habebit ari
DÆ. Non feret, niſi vera dicet nequicquar
Solve vidulum ergo, ut quicquid ſit veru
mum ſciam.
GR. Hoc habet: ſolutum eſt. ah perii: vi
DÆ. hæccine eſt?
PA. iſtæc eſt ô mei parentes, hic vos con
Huc opeſque ſpeſque veſtrûm cognoſcen
GR. Tunc tibi herclè deos iratos eſſe opo
es,
Quæ parentes in tam anguſtũ tuos locum
DÆ. Gripe; accede huc, tua res agitur. tu
procul
Dicito, quid inſit, & quâ facie. memorato
Si hercle tantillum peccaſſis, quòd poſteris
Te ad verum converti, nugas, mulier, mag
GR. Jus bonum oras. TR. edepol haud ora
injurius.
DÆ. Loquere nunc jam puella. Gripe anim
ac tace.
PA. Sunt crepundia. DÆ. ecca video. GR. p
Mane, ne oſtenderis. DÆ. quâ facie ſunt
ordine.

ſiculu'ſt aureolus primum literatus. DÆ. dice
um:
ſiculo literarum quid eſt? PA. mei nomen patris.
inſecus eſt ſecuricula ancipes, item aurea
a: ibi matris nomen in ſecuricula'ſt. DÆ. ma-
e,
ıſiculo quid nomē eſt paternum? PA. Dæmones.
immortales, ubi loci ſunt ſpes meæ. GR. imò e-
epol, meæ?
rge, te obſecro, continuò. GR. placidè: aut ite
ı malam crucem.
quere matris nomen hic in ſecuriculâ quid ſiet.
edalis. DÆ. dî me ſervatum cupiunt. GR. at me
rditum.
iam meam eſſe hanc oportet, Gripe. GR. ſit per
e quidem.
ì omnes perdāt, qui me hodie oculis vidiſti tuis,
deo ſceleſtum, qui non circumſpexit centies
ıe ne quis inſpectaret, quàm rete extraxi ex a-
ıâ. (niculæ, &
t eſt ſicilicula argenteola, & ... æ connexæ ma-
R. quin tu i die recta cum ſuculâ, & cum porcu-
.
ılla aurea eſt, pater quam dedit mihi natali die.
eſt profectò. contineri, quin complectar, non
ıeo.
, ſalve: ego is ſum, qui te produxi, pater:
ı Dæmones, & mater tua ecca hic intꝰ Dædalis.
:, mi pater inſperate. DÆ. ſalve. ut te ample-
ır libens.
pe'ſt, cum iſtuc ex pietate veſtrâ vobis contigit.
edum: hunc, ſi potes, fer intrò vidulum, age
achalio.
Gripe ſcelera. cùm iſtæc res malè evenit tibi.

Gripe. gratulor, DÆ. age eamus, mea gnata, adr
tuam,
Quæ ex te poterit argumentis hanc rem magis
rere.
Quæ te magis tractavit, magisque ſigna perno
TR. Eamus intrò omnes, quando operam prom
damus.
FA. Sequere me. Ampeliſca. AM. cum te dii ama
luptati eſt mihi. (
GR. Sumne ego ſcelestus, qui illunc hodie ex
Aut cum excepi, qui non alicubi in ſolo abſtruſi l
Credebam edepol turbulentam prædam eventu
Qui illa mihi tum turbulentâ tempeſtate evene
Credo edepol ego illic ineſſe auri & argenti largi
Quid melius eſt, quàm ut hinc intrò abeam, &
ſpendam clanculum.
Saltem tantiſper, dum abſcedat hæc à me ægrimo

ACTUS IV. SCENA V.

DÆMONES ſenex.

PRò di immortales, quis me eſt fortunatior.
Qui ex improviſo filiam inveni meam?
SATIN' SI CUI HUMANI dei eſſe benfactum volu
Aliquo illud pacto obtingit optatum piis!
Ego hodie, qui neque ſperavi, neque credidi,
Is improviſo filiam inveni tamen:
Et tam de genere ſummo adoleſcenti dabo
Ingenuo, Athenienſi, & cognato meo.
Ego cum adeò arceſſi huc ad me quam primùm
Juſſique exire huc ejus ſervum, ut ad forum
Iret. nondum egreſſum eſſe eum, id miror tame
Accedam opinor ad fores. quid conſpicor?
Uxor complexa collo retinet filiam:
Nimis pæne inepta atque odioſa ejus amatio eſt

ACTVS IV. SCENA VI.

Dæmones, Trachalio ſervus.

..IQUANDO oſculando melius eſt, uxor, pauſam fieri.
que adorna, ut rem divinam faciam, cum intrò advenero,
ribus familiaribus: cùm auxerunt noſtram familiam.
nt domi agni & porci ſacres, ſed quid iſtum remoramini,
alieres, Trachalionem? atq; optimè eccum exit foràs.
R. Ubi ubi erit, tamen jam inveſtigabo, & mecum ad te adducam ſimul
euſidippum. DÆ. eloquere ut hæc res obtigit de filiâ:
m rogato, ut relinquat alias res, & huc veniat. TR. licet.
Æ. Dicito daturum meam illi filiam uxorem. TR. licet.
Æ. Et patrem ejus me noviſſe, & mihi eſſe cognatum. TR. licet.
Æ. Sed propera. TR. licet. DÆ jam hic fac ſit, cœna ut curetur. TR. licet.
Æ. Omnian' licet? TR. licet. ſed ſcin' quid eſt quod te volo?
od promiſiſti ut memineris, hodie ut liber ſim. DÆ. licet.
. Fac ut exores Pleuſidippum, ut me emittat manu DÆ. licet.
. Et tua filia facito oret: facilè exorabis. DÆ. licet.
. Atque ut mihi Ampeliſca nubat, ubi ego ſim liber. DÆ. licet.
. Atque ut gratum mihi beneficium factis experiar DÆ. licet.
. Omnian' licet? DÆ. licet. tibi rurſum refero gratiam.
l propera ire in urbem actutum, & recipe te huc rurſum. TR. licet.

Jam hic ero. tu interibi adorna cæterum, qu
DÆ. licet.
TR. Hercules iſtum infelicet cum ſuâ licenti
TR. Meas replevit aures. quicquid memor

ACTUS IV. SCENA VII.

Gripus Piſcator, Dæmones, ſene

Quam mox licet te compellare, Dæmones
DÆ. Quid eſt negotii, Gripe? GR. de illo vi
Si ſapias, ſapias: Habeas Quod Di dant bon
DÆ. Æquum videtur tibi, ut ego, alienum,
Meum eſſe dicam? GR. quodne ego inveni in
DÆ. Tantò melius illi obtigit. qui perdidit:
Tuum eſſe nihilo magis oportet vidulum.
GR. Isto tu Pauper es, cùm nimis ſanctè p
DÆ. O Gripe Gripe, In Ætate Homini
Fiunt tranſennæ, ubi decipiuntur dolis.
Atque edepol in eas plerunque eſca imponit
Quam ſi quis avidus poſcit eſcam avariter,
Decipitur in tranſennâ avaritiâ ſuâ.
Ille qui conſultè, doctè atque aſtutè cavet,
Diutinè uti bene licet partum bene:
Mihi iſtæc videtur præda prædatum irier,
Ut cum majore dote abeat, quàm advenerit.
Egóne ut quod ad me allatum eſſe alienum ſc
Celem? minimè iſtuc faciet noſter Dæmone
Semper Cavere Hoc ſapientes æquiſſimum
Ne conſcii ſint ipſi maleficiis ſuis.
Ego mihi cum luſi, nihil moror ullum lucru
GR. Spectavi Ego pridem Comicos ad iſt
Sapienter dicta dicere, atque iis plaudier,
Cum illos ſapientis mores monſtrabant pop
Sed cum inde ſuam quiſque ibant diverſi dom
Nullus erat illo pacto, ut illi juſſerant.
DÆ. Abi intrò, ne moleſtus, linguæ tempe

Ego daturus tibi nihil ſum, ne tu fruſtra ſis.
GR. At ego deos quæſo, ut quicquid in illo vidulo'ſt:
Si aurum, ſi argentum eſt, omne id ut fiat cinis.
DÆ. Illuc eſt, quod nos nequam ſervis utimur.
Nam illic cum ſervo ſi quo congreſſus foret,
Et ipſum ſeſe & illum furti adſtringeret.
Dum prædam habere ſe cenſeret, interim
Præda ipſus eſſet: præda prædam duceret.
Nunc hinc introibo, & ſacrificabo. poſt ibi
Jubebo nobis cœnam continuò coqui.

ACTUS IV. SCENA VIII.

PLEUSIDIPPUS adoleſcens, TRACHALIO ſervus.

ITERUM mihi iſtæc omnia itera, mi anime, mi Trachalio,
Mi liberte, mi patrone, imò potius, mi pater.
Repperit patrem Palæſtra ſuum atque matrem? TR. repperit.
PL. Et popularis eſt? TR. opinor. PL. & nuptura eſt mihi? TR. ſuſpicor.
PL. Cenſen' hodie deſpondebit eam mihi, quæſo? TR. cenſeo.
PL. Quid? patri etiã gratulabor, cùm illam invenit? TR. (cenſeo.
PL. Quid? matri ejus? TR. cenſeo. PL quid ergo cenſes? TR. quod rogas,
Cenſeo. PL. dic ergo quanti cenſes? TR. egone? cenſeo.
PL. At ſume quidem, ne cenſionem ſemper facias. TR. cenſeo.
PL. Quid ſi curram? TR. cenſeo. PL. an ſic potius placide? TR. cenſeo.
PL. Etiamne eam adveniens ſalutem? TR. cenſeo. PL. etiamne ejus patrem?
TR. Cenſeo. PL. poſt ejus matrem TR. cenſeo. PL. quid poſtea?

Etiamne adveniens complectar ejus patrem? TR. [...] cenſeo.
PL. Quid, matrem? TR. non cenſeo. PL. quid eam [...] illam? TR. non cenſeo.
PL. Perii delectum demiſit. nunc non cenſet, cùm vo[...]
TR. Sanus non es, ſequere. PL. duc me, mi patrone q[...] libet.

ACTUS V. SCENA I.

LABRAX.

QUIS me eſt mortalium miſerior, qui vivat alter hod[...]
Quem ad recuperatores modò damnavit Pleuſidipp[...]
Abjudicata à me modò eſt Palæſtra. perditus ſum.
Nam lenones ex gaudio credo eſſe procreatos,
Ita omnes mortales, ſi quid eſt mali lenoni, gaudent.
Nunc alteram illam, quæ mea eſt, viſam huc in Vener[...] fanum.
Saltem ut eam abducam, de bonis quod reſtat reliquiarum.

ACTUS V. SCENA II.

GRIPUS Piſcator, LABRAX leno.

NUNQUAM edepol hodie ad veſperam Gripum inſpicietis vivum,
Niſi vidulus mihi redditur LA. Perii, cum mentionem
Fieri audio uſquam viduli, quaſi palo pectus tundas.
GR. Illic ſceleſtus liber eſt: ego qui in mari prehendi
Rete atque excepi vidulum, dare ei negatis quicquam.
LA. Prò di immortales, ſuo mihi hic ſermone arrexit aures.
GR. Cubitum herclè longis literis ſignabo jam uſque quaque,
Si quis perdiderit vidulum cum auro atq; argēto multō,
Ad Gripum ut veniat. non feretis iſtum, ut poſtulatis.

LA.

LA. Meum hercle illic homo vidulum ſcit, qui habet, ut ego opinor.

Adeundus mihi illic eſt homo: dì quæſo ſubvenite.

GR. Quid me intrò revocas? hoc volo hic ante oſtium extergere.

Nam hoc quidem pol è robigine, non è ferro factum eſt,

Ita quanto magis extergeo, rutilum atque tenuius fit:

Namque quidem hoc Vere natum eſt verum: ita in manibus conſeneſcit.

LA. Adoleſcens, ſalve. GR. di te ament cum irraſo capite. LA. quid fit?

GR. Verum extergetur. LA. ut vales: GR. quid tu? num medicus quæſo es?

LA. Imò edepol una litera plus ſum, quàm medicus. GR. tum tu

Mendicus es? LA. tetigiſti acu. GR. videtur digna forma.

Sed quid tibi eſt? LA. hac proxima nocte in mari elavi.

Cōfracta eſt navis. perdidi, quicquid erat, miſer ibi omne

GR. Quid perdidiſti? LA. vidulum cum auro atque argento multo.

GR. Ecquid meminiſti in vidulo, qui perit, quid inſuerit ibi?

LA. Quid refert, qui periit? GR. nihil, tametſi non hoc aliud fabulemur.

Quid ſi ego ſciam qui invenerit? volo ex te ſcire ſigna

LA. Nummi octi- enti aurei in marſupio inſuerunt.

Præterea centum denaria Philippea in paſceolo ſeorſus.

GR. Magna hercle præda'ſt: largiter mercedis indipiſcar:

Dii me hominesq; reſpiciunt. bene ego hinc prędat' ibo.

Profectò hujus eſt vidulus. Perge alia tu expedire.

LA. Talentum argenti commodum magnum inerat in crumena,

Præterea ſinus, epichyſis, cantharus, gaulus, cyathu
GR. Papæ. divitias tu quidem habuiſti luculentas.
LA. MISERUM iſtuc verbum & peſſimum eſt, Habuiſſe & nihil habere.
GR. quid dare velis, qui iſtæc tibi inveſtiget indicetque?
Eloquere properè celeriter. LA. nummos trecentos. GR. tricas
LA. Quadringentos. GR. tramas putridas. LA. quingentos. GR. caſſam glandem,
LA. Sexcentos. GR. curculiunculos minutos fabulare.
LA. Dabo ſeptingentos. GR. os calet tibi: num git frigefactas?
LA. Mille dabo nummos. GR. ſomnias. LA. nihil addo: abi. GR. igitur audi:
Si hercle abiero hinc, hîc non ero. LA. vin' centum & mille? GR. dormis.
LA. Eloquere quantum poſtules. GR. quò nihil inventus addas;
Talentum magnum: non poteſt triobulum hinc abeſſe.
Proin tu vel ajas, vel neges. LA. quid iſtic neceſſum eſt, video:
Dabitur talentum. GR. accede dum huc: Venus hæc volo arroget te.
LA. Quòd tibi libet, id mihi impera. GR. tange aram hanc Veneris. LA. tango.
GR. Per Venerem hanc jurandum eſt tibi. LA. quid jurem? GR. quod jubebo.
LA. Præi verbis, quid vis. id quod domi eſt, nunquam ulli ſupplicabo.
GR. Tene aram hanc. LA. teneo. GR. dejura, te mihi argentum daturum.
Eodem die, viduli ubi ſis potitus. LA. fiat.
GR. LA. Venus Cyrenenſis teſtem te teſtor mihi.

Si

Si vidulum illum, quem ego in navi perdidi,
Cum auro atque argento ſalvum inveſtigavero,
Iſque in poteſtatem meam pervenerit,
GR. Tum ego huic Gripo dico, inquito, & me tangito.
LA. Tum ego huic Gripo dico, Venus, ut tu audias,
GR. LA. Talentum argenti magnum continuo dabo.
GR. Si fraudaſſis, dicito, uti te in quæſtu tuo
Venus eradicet caput atque ætatem tuam.
Tecum hoc habeto tamen, ubi juraveris.
LA. Et illum ego advorſum, ſi quid peccaſſo, Venus,
Veneror te, ut omnes miſeri lenones ſient.
GR. Tamen fiet, etſi tu fidem ſervaveris.
Tu hîc operire, jam ego faxo exibit ſenex:
Eum tu continuò vidulum repoſcito.
LA. Si maximè mihi illum reddiderit vidulum,
Non illi ego hodie debeo triobolum.
Meus arbitratus eſt lingua quod juret mea.
Sed conticeſcam: eccum exit, & ducit ſenem.

ACTUS V. SCENA III.

Gripus piſcator, Dæmones ſenex, Labrax leno.

SEQUERE hac: ubi iſtic leno eſt? heus tu. hem tibi, h
habet vidulum.
DÆ. Habeo, & fateor eſſe apud me: &, ſi tuus eſt, habe
tibi.
Omnia ut quicquid inſuere, ita ſalva ſiſtentur tibi.
Tene, ſi tuus eſt. LA. ô Dî immortales! meus eſt, ſalv
vidule.
DÆ. Tuuſne eſt? LA. rogitas? ſiquidem hercle Jovis fu
meus eſt tamen.
DÆ. Omnia inſunt ſalva: una iſtinc ciſtella excepta e
modò
Cum crepundiis, quibus cum hodie filiam inveni mea
LA. Quam? DÆ. tua quæ fuit Palæſtra: ea filia inven
eſt mea.

LA. Bene me hercle eſt factum: cum iſtæc tibi res ex
tentiâ
Pulchrè evenit, gaudeo. DÆ. iſtuc facilè non cre
tibi.
LA. Imò herclè ut ſcias gaudere me, mihi triobolum
Ob eam ne duis: condono te. DÆ. benignè edepol fa-
cis.
LA. Imò tu quidem hercle verò. GR. heus tu, jâm ne ha-
bes vidulum?
LA. Habeo. GR. propera. LA. quid properabo? GR. red-
dere argentum mihi.
LA. Neque edepol tibi do, neque quicquam debeo. GR.
quæ hæc factio eſt?
Non debes? LA. non hercle verò. GR. non tu juratus mi-
hi es? (mihi
LA. Juratus ſum: & nunc jurabo, ſi quid voluptati eſt
JUSJURANDUM rei ſervandæ, non pendendæ, conditum
eſt.
GR. Dedo ſis mihi talentum magnum argenti, perjuriſ-
ſime.
DÆ. Gripe, quod tu iſtum talentum poſcis? GR. juratu'ſt
mihi
Dare. LA. libet jurare: tun' meo pontifex perjurio es?
DÆ. Quâ pro re argentum promiſit hic tibi? GR. ſi vi-
dulum
Iſtum redegiſſem in poteſtatem ejus, juratus dare
Mihi talentum magnum argenti. LA. cedò quî cum ha-
beam judicem,
Ni dolò malo inſtipulatus ſit, nîve etiam dum ſiem
Quinque & viginti natus annos. GR, habe cum hoc. LA.
alio'ſt opus.
DÆ. Jam ab iſto auferre haud ſinam, niſi iſtum condem-
navero.
Promiſti huic argentū? LA. fateor. DÆ. quod ſervo meo
Pro-

Promiſiſti, meum eſſe oportet: ne tu leno poſtules
Te hîc fide lenoniâ uti: non potes. GR. jam te ratus
Nactum hominem quem defraudares, dandum huic argentum eſt probum:
Id ego continuò huic dabo, adeò me ut hic emittat manu.
DÆ. Quãdo ergo erga te benignus fui, atque operâ me
Hæc tibi ſunt ſervata. GR. imo hercle meâ, ne tu dica tuâ.
DÆ. Si ſapies, tacebis; tum te mihi benignè itidẽ addec
Benemerenti benè referre gratiam. LA. nempe pro m ec
Jure oras. DÆ. mirum quin tuum jus meo periculo ab te expetam.
GR. Salvus ſum: leno labaſcit: libertas portenditur.
DÆ. Vidulum iſtic ille invenit: illud mancipium meum eſt.
Ego tibi hunc porrò ſervavi cum magnâ pecuniâ.
LA. Gratiam habeo, & de talento nulla cauſſa eſt quin feras,
Quòd iſti ſũt juratus. GR heus tu! mihi dato ergò, ſi ſapis.
DÆ. Tacen' an non. GR. tu meam rem ſimulas agere, tibi mu **
Nun herclè iſtoc me intervortes, ſi aliam prædam perdidi.
DÆ. Vapulabis, verbum ſi addes iſtuc unum GR. vel hercle enica,
Non tacebo unquam alio pacto, niſi talento comprimor.
LA. Tibi operam hic quidem dat; taceto. DÆ. concede hoc tu leno. LA. licet.
GR. Palam age, nolo murmur ullum neque ſuſurrũ fieri.
DÆ. Dic mihi, quanti illan emiſti tuam alteram mulierculam (tibi
Ampeliſcam? LA. mille nummos denumeravi. DÆ. vin
Conditionem luculentam ferre me? LA. ſanè volo.

DÆ

DÆ. Dividuum talentum faciam. LA. bene fa
pro illâ alterâ,
Liberta ut ſit. dimidium tibi ſume, dimidium l
LA. Maximè. DÆ. pro illi dimidio ego Grip
tam manu,
Quem propter tu vidulum, & ego natam inve
ne facis:
Gratiam habeo magnam. GR. quàm mox m
tum ergo redditur?
DÆ. Res ſoluta eſt, Gripe. ego habeo. GR. herc
me mavolo.
DÆ. Nihil herclè hic tibi eſt, ne ut ſperes. ju
volo
Gratiam facias. GR. perii herclè: niſi me
occidi.
Nunquam herclè iterum defraudabis me qu
hunc diem.
DÆ. Hic hodie cœnato, leno. LA. fiat! conditi
DÆ. Sequimini intrò ſpectatores vos quoq; a
vocem,
Ni daturus nihil ſim, neque ſit quicquam pollt
Neve adeo vocatos credam vos eſſe ad cœnam
Verùm ſi voletis plauſum Fabulæ huic clarum
Comiſſatum omnes venitote ad me ad annos ſ
Vos hic hodie cœnatote ambo. LA. fiat. DÆ
date.

FINIS RUDENS.

STICHUS.

DRAMATIS PERSONÆ.

Panegyris mulier.
Pinacium mulier.
Antipho ſenex.
Gelaſimus paraſitus.
Crocotium ancilla.
Dinacium puer.
Epignomus.
Stichus ſervos.
Pamphilippus adoleſcens.
Sagarinus ſervos.
Stephanium ancilla.

ARGUMENTUM.

Senex caſtigat filias, quòd hæ viros
Tam perſeverent peregrinantis pauperes
Ita ſuſtinere fratres, neque relinquere.
Contraque verbis delenitur commodis,
Habere ut ſineret, quos ſemel nactæ forent.
Viri reveniunt opibus aucti trans mare:
Suam quisque retinet: ac Sticho ludus datur.

ACTUS I. SCENA I.

Panegyris, Pinacium, ſorores.

CREDO ego miſeram fuiſſe Penelopam,
Soror, ſuo ex animo; quæ tam diu vidua
Viro ſuo caruit. nam nos ejus animum
De noſtris factis noſcimus, quarum viri hinc abſunt,
Quorumque nos negotiis abſentem, ut æquum eſt,
Sollicitæ noctes & dies, ſoror, ſumus ſemper.
PI. Noſtrum Officium nos facere æquum eſt: neque
Id magis facimus, quam nos monet pietas.
Sed hîc, mea ſoror, aſſis-dum: multa volo tecum
Loqui de re viri. PA. ſalvéne, amabo?

PI. Spero quidem, & volo: ſed hoc, ſoror, crucior,
Patrem tuum meumque adeò, unicè qui unus
Civibus ex omnibus probus perhibetur,
Eum nunc improbi viri officio uti,
Viris qui tantas abſentibus noſtris
Facit injurias immeritò.
Noſque ab his abducere volt.
Hæ res vitæ meæ, ſoror, ſaturant:
Hæ mihi dividiæ & ſenio ſunt.
PA. Neu lacruma, ſoror! neu tuo id animo
Fac, quod tibi tuus pater facere minatur,
Spes eſt eum melius facturum.
Novi ego illum: iſtæc joculo dicit:
Neque illi ſibi mereat Perſarum
Montes, qui eſſe aurei, perhibentur,
Ut iſtuc ſic faciat; quod tu metuis.
Tamen ſi faciat, minimè iraſci
Decet: neque id immeritò eveniet,
Nam viri noſtri domo ut abierunt.
Hic tertius annus PI. ita ut memoras.
PA. Cùm ipſi interea vivant, valeant,
Ubi ſint, quid agant, ecquid agant,
Neque participant nos, neque redeunt.
PI. An id doles quia illi ſuum officium
Non colunt, tum tuum facis? PA. ita pol.
PI. Tace ſis, cave ſis audiam ego iſtuc.
Cave, poſthac ex te. PA. nam quid jam?
PI. Quia pol meo animo OMNES SAPIENTES
SUUM OFFICIUM æquum eſt, colere, & facere
Quamobrem ego te hoc, ſoror, tametſi es major,
Moneo, ut tuum memineris officium.
Et ſi illi improbi ſint, atque aliter
Nos faciant, quàm æquum eſt: tamen pol
Ne quid magis ſimus omnibus obnoxiæ opibus,

Noſtrum officium meminiſſe decet.
PA. Placet. taceo. PI. At memineris, facito.
PA. Nolo ego, ſoror, me credi eſſe immemorem viri,
Neque ille meos honores, mihi quos habuit, perdidit:
Nam pol mihi grata acceptaque hujus eſt benignitas:
Et me quidem hæc conditio nunc non pœnitet:
Neque eſt cur nunc ſtudeam has nuptias mutarier.
Verùm poſtremò in patris poteſtate eſt ſitum:
FACIENDUM ID nobis quod parentes imperant.
PI. Scio, atque in cogitando mœrore augeor.
Nam propemodum jam oſtendit ſuam ſententiam.
PA. Igitur quæramus, nobis quid facto uſus ſit.

ACTUS I. SCENA III.

ANTIPHO, PANEGYRIS, PINACIUM.

QUI MANET UT MONEATUR ſemper ſervus homo officium ſuum,
Nec voluntate id facere meminit, ſervus is habitu haud probus eſt.
Vos meminiſtis quod calendis petere demenſum cibum,
Quî minus meminiſtis, quod opus ſit facto, facere in ædibus?
Jam quidem in ſuo quidque loco niſi mihi ſitum ſuppellectilis,
Cùm ego revortar, vos monumentis commonefaciam bubulis
Non homines habitare mecum mihi hîc videntur, ſed ſues.
Facite, ſultis, nitidæ ut ædes meæ ſint, cùm redeam domum.
Jam ego domi adero: ad meam majorem filiam inviſo domum.
Si quis me quæret, inde vocatote aliqui, aut jam egomet hîc ero.

PI. Quid agimus, ſoror: ſi offirmabit pater adverſum nos? PA. Pati.
Nos oportet quod ille faciat, cujus poteſtas plus poteſt.
AN. Si manere hîc ſeſe malint potius, quàm aliò nubere,
Faciant quid mihi opu'ſt decurſo ætatis ſpacio cum eis
Gerere bellum? cum nihil, quamobrem faciam, meruiſſe arbitrer? (bitror,
Minimè. nolo turbas. ſed hoc mihi optimum factu ar-
Principium ego quo pacto cum illis occipiam, id ratiociner:
Utrum ego perplexim laceſſam oratione ad hunc modũ,
Quaſi nunquam quicquam in eas ſimulem: quaſi nihil inaudiverim,
Eas in ſe meruiſſe culpam: ac potius tentem leniter;
An minaciter. ſcio lites fore: ego meas novi optumè.
PI. Exorando, haud adverſando ſumendam operam cenſeo.
Gratiam à patre ſi petimus, ſpero ab eo impetraſſere:
Adverſari ſine dedecore & ſcelere ſummo haud poſſum'.
Neque ego ſum factura, neq; tu ut facias, conſiliũ dabo:
Verum ut exoremus. novi ego noſtros exorabili'ſt.
AN. Sic faciam: aſſimulabo quaſi aliquam culpam in ſeſe admiſerint.
Perplexabiliter earum hodie perpaveſaciam pectora:
Prius id agam: igitur deinde, ut animus meus erit, faciam palam.
Multa, ſcio, facienda verba. ibo intrò. ſed aperta eſt foris
PI Certò enim mihi paternę vocis ſonitus aures accidit.
PA Is eſt ecaſtor. forte advorſum hominem occupemus oſculum.
PI. Salve, mi pater. AN. & vos ambæ illico agitę abſcedite.

PI. Oſcu-

PI. Oſculum. An. ſat eſt mihi oſculi veſtri. PI. qui, amabo, pater?

AN. Quia ita meæ animæ ſalſura evenit. PI. aſſide hic, pater.

AN. Non ſedeo iſtic: vos ſedete: ego ſedero in ſubſellio.

PI. Mane pulvinum. AN. bene procuras mihi: ſatis ſic fultum eſt mihi.

PI. Sine, pater. AN. quid opus eſt? PI. opus eſt. AN. morem tibi geram atque hoc ſatis eſt.

PI. NUNQUAM enim NIMIS CURARE poſſunt ſuum parentem filiæ.

Quem æquius eſt nos potiorem habere, quàm te? poſtidea pater,

Viros noſtros, quib' tu voluiſti eſſe nos matresfamilias?

AN. Bonas ut æquum eſt facere, facitis: cum tamen abſentes viros (pater,

Perinde habetis, quaſi præſẽtes ſint. PI. PUDICITIA eſt,

Eos MAGNIFICARE, qui nos ſocias ſumpſerunt ſibi.

AN. Nũquis hic eſt alienus noſtris dictis auceps aurib'?

PA. Nullus, præter noſq; teque. AN. voſtrum animum adhiberi volo.

Nam ego ad vos nunc imperitus rerum, & morum mulierum.

Diſcipulus venio ad magiſtras. quib' matronas morib',

Quæ optumæ ſũt, eſſe oportet? ſed utraq; ut dicat mihi.

PA. Quid iſtuc eſt, quod huc exquæſitum mulierum mores venis?

AN. Pol ego uxorem quæro, poſtquam voſtra mater mortua eſt.

PA. Facilè invenies & pejorem & pejus moratam, pater,

Quàm illa fuit: meliorem neque tu reperies, neque Sol videt.

AN. At ego ex te exquiro, atque ex iſtâc tuâ ſorore. PI. *edepol, pater.*

Sc

Scio, ut oportet eſſe, ſi ſint ita, ut ego æquum cenſeo.
AN. Volo ſcire ergo, ut æquum cenſes PI. ut per urbem cum ambulent,
Omnibus os obturent, ne quis meritò maledicat ſibi.
AN. Dic viciſſim nunc jam tu. PI. quid vis tibi dicam, pater?
AN. UBI FACILIME SPECTATUR mulier, quæ ingenio eſt (bono?
PA. Cui malefaciundi eſt poteſtas, quæ, ne faciat, id temperat.
AN. Haud malè iſtuc, age tu altera; utra ſit conditio penſior,
Virginemne an viduam habere? PI. quanta mea ſapientia (eſt,
E MALIS MULTIS malum quod minimum eſt, id minimum eſt malum.
QUI POTEST mulieres vitare, vitet: ut QUOTIDIE
PRIDIE CAVEAT, NE FACIAT QUOD PIGEAT POSTRIDIE.
AN. Quæ tibi MULIER videtur multo ſapientiſſima?
PA. Quæ res, cum tamen ſecundæ ſunt, ſe poterit noſcere:
Et illa quæ æquo animo patietur ſibi eſſe pejus, quã fuit.
AN. Edepol vos lepide tentavi, voſtrumque ingenium ingenii.
Sed hoc eſt, quod ad vos venio, quodque eſſe ambas conventas volo.
Mihi auctores ita ſunt amici, ut vos hinc abducam do- (mum.
PA. At enim nos, quarũ res agitur, aliter auctores ſumus.
Nam aut olim niſi tibi placebant, non datas oportuit.
Aut nunc non æquum eſt abduci pater, illiſce abſentibus.
AN. Voſne ego patiar cum mendicis nuptas, me vivo, viris?
PI. Placet ille meus mihi mendicus: ſuus rex reginæ (placet.
Idem animus eſt in paupertate, qui olim in divitiis fuit.
AN. Voſne latrones & mendicos homines magnipendi- tis? PA.

PA Non me tu argento dediſti, opinor, nuptum, ſed viro.
AN. Quid illos exſpectatis qui ab hinc jam abierunt triennium?
Quin vos capitis conditionem ex peſſumâ primariam?
PA. Stultitia Est, pater, venatū ducere invitas canes.
Hostis Est Uxor, invita quæ ad virum nuptum datur.
AN. Certumne eſt neutram veſtrarum perſequi imperiū patris?
PI. Perſequimur, nam quò dediſti nuptum, abire nolumus.
AN. Bene valete: ibo, atque amicis veſtra conſilia eloquar.
PA. Probiores credo arbitrarunt, ſi probis narraveris.
AN. Curate igitur familiarē rem, ut poteſtis, optumè.
PA. Nunc placet, cum rectè monſtras: nunc tibi auſcultabimus.
Nunc, ſoror nos abeamus intrò. PI. imò interviſam prius domum.
Si à viro tibi fortè veniet nuncius, facito ut ſciam.
PA. Neque ego te celabo, neq; tu me celaſſis quod ſcies.
Ehò, Crocotium, i paraſitum Gelaſimum huc arceſſito:
Tecum adduce, nam illum ecaſtor mittere ad portum volo.
Si quæ fortè ex Aſiâ navis heri aut hodie venerit.
Nam dies totos apud portum ſervus unus aſſidet.
Sed tamen volo interviſi. propera ac actutum redi.

ACTUS I. SCENA III.

Gelasimus, Paraſitus, Crocotium ancilla.

FAMEM fuiſſe ſuſpicor matrem mihi:
Nam poſtquam natus ſum, ſatur nunquam fui.
Sed quam ego matri meæ retuli invitiſſimus,
Eam mihi nunquam retulit mater gratiam.
Nam me illa in alvo menſes geſtavit decem,
At ego illam in alvo geſto plus annos decem,
Atque illa puerum me gaſtavit parvulum,

Quo

Quo minus laboris illam cepiſſe exiſtimo:
At ego non pauxillulam in utero geſto famem.
Verùm hercle multo maximam & graviſſimam.
Uteri dolores mihi oboriuntur cotidie:
Sed matrem párere nequeo: neſcio quomodo.
Audivi ſæpè hoc vulgo dictum dicier,
Solere elephantum gravidam perpetuos decem
Eſſe annos, ejus ex ſemine hæc certò eſt Fames.
Nam jam complures annos utero heret meo.
Nunc ſi ridiculum hominem quæret quiſpiam,
Venalis ego ſum cum ornamentis omnibus,
Inanimentis explementum quærito:
Gelaſimo nomen mihi indidit parvo pater:
Quia inde jam à pauxillo puero ridiculus fui.
Propter paupertatem adeò hoc nomen repperi:
Eo, quia PAUPERTAS fecit, ridiculus forem,
Nã ILLA OMNES ARTES PERDOCET, ubi quem attingi
Per annonam caram dixit me natum pater:
Propterea, credo nunc ego eſurio acrius.
Sed generi noſtro hæc reddita eſt benignitas,
Nulli negare ſoleo, qui eſum me vocat.
Oratio una interiit hominum peſſumè,
Atque optima herclè, meo animo, & ſcitiſſima,
Quâ antè utebantur; Veni illo ad cœnam! *Sic face!*
Promitte vero! Ne gravare! Eſt commodum!
Volo inquàm fieri! Non amittam, quin eas!
Nunc repererunt ei verbo vicarium,
Nihili quidem hercle verbum ac viliſſimum,
Vocem te ad cœnam, niſi egomet cœnem foris.
Ei hercle ego verbo lumbos defractos velim,
Ni verè perierit, ſi cœnaſſit domi.
Hæc verba ſubigunt me, mores ut barbaros
Diſcam, atque ut faciam præconis compendium,
Itaque auctionem prædicem, ipſe veneam.

Hic ille eſt Paraſitus. quem arceſſitum miſſa ſum.
loquitur, auſcultabo, priuſquam colloquar:
ſed curioſi ſunt hic quam plures mali,
nas res qui curant ſtudio maximo,
ous ipſis nulla eſt res, quam procurent, ſua:
iando quem auctionem facturum ſciunt,
int, perquirunt quid fiet cauſſæ illicò:
ium æs cogat, an pararit prandium,
rin' ſit reddenda dos divortio?
omnes, tametſi hercle haud indignos judico,
ut multum miſeri ſint, laborent, nihil miror:
m auctionis cauſſam, ut animo gaudeant,
n Curiosus Nemo eſt, quin ſit malevolus,)
gomet quamobrem auctionem prædicem:
ına evenerunt maxima miſero mihi,
ıe mancupia miſerum affecerunt malè,
tiones plurimæ demortuæ:
ot adeò cœnæ, quas deflevi, mortuæ!
ot potiones mulſi? quot autem prandia?
e inter continuum perdidi triennium.
mœrore adeò miſer atque ægritudine
ſenui: pæne ſum fame emortuus.
Ridiculus æque nullus, quando eſurit.
Nunc auctionem facere decretum eſt mihi:
ıs neceſſum eſt quicquid habeo vendere.
ſte ſultis, præda erit præſentium.
os ridiculos vendo: agite licemini.
, cœnâ poſcit? ecqui poſcit prandio?
rcules te amabis prandio? cœnâ tibi?
m annuiſtin'? nemo meliores dabit.
lis meliores eſſe paraſitos ſinam.
auctiones Græcas, ſudatorias,
alias magis malacas crapularias,
'illationes, aſſentatiunculas,

Ac perjuratiunculas paraſiticas.
Rubiginoſam ſtrigilem, ampullam rubidam,
Paraſitum inanem, quò recondas reliquias,
Hæc veniſſe jam opus eſt, quantum poteſt.
Uti decumam partem Herculi polluceam.
CR. Ecaſtor auctionem haud magni pretii,
Adhæſit homini ad infimum ventrem fames.
Adibo hominem. GE. quis hæc eſt, quæ adverſum it?
Epignomi ancilla hæc quidem eſt Crocotium.
CR. Gelaſime, ſalve. GE. non eſt id nomen mihi.
CR. Certò mecaſtor id fuit nomen tibi.
GE. Fuit diſertim: verùm id uſu perdidi:
Nunc Miccotrogus nomine ex vero vocor.
CR. Heu ecaſtor, riſi te hodie multum. GE. quando?
quo in loco?
CR. Hîc cùm auctionem prædicabas. GE. peſſima,
Ehon' audiviſti? CR. ad te quidem digniſſimam.
GE. Quò nunc is? CR. ad te. GE. quid venis? CR. Pa-
negyris
Rogare te juſſit multo opere maximo:
Mecum ſimitu ut ires ad ſeſe domum.
GE. Ego illò mehercule verò eo, quantum poteſt.
Jámne exta cocta ſunt? quot agnis fecerat?
CR. Illa quidem nullam ſacrificavit. GE. quomodo?
Quid igitur me volt? CR. tritici modios decem
Rogare, opinor, te volt. GE. méne, ut ab ſe petam?
CR. Imò hercle ut abs te mutuum nobis dares.
GE. Negato eſſe quod dem, nec mihi, nec mutuum,
Neque aliud quicquam, niſi hoc quod habeo pallium
Linguam quoque mihi etiam eſſe venditariam.
CR. Heu, nulla tibi lingua eſt, quæ quidem dicat, Dà.
GE. Veterem reliqui: eccam illam quæ dicat, Cedò.
CR. Malum tibi Di dent! GE. Hæc eadem dicit tibi.
CR. Quid nunc, iturus, an non? GE. abi ſanè domum,

Ja

Jam illò venturum dicito, propera, atque abi.
Demiror quid illæc me ad ſe arceſſi juſſerit,
Qui nunquam juſſit me ad ſe arceſſi ante hunc diei
Poſtquam vir abiit ejus, miror qui fiet.
Niſi ut periculum fiat, viſam quid velit.
Sed eccum Dinacium ejus puerum. hoc vide.
Satin' ut facetè, atque ex picturâ hic aſſiſtit?
Ne iſte edepol vinum poculo pauxillulo
Sæpe exantlavit ſubmerum ſcitiſſimè.

ACTUS I. SCENA II.

Dinacium puer, Gelasimus paraſitus.

Mercurius, Jovis qui nuncius perhibetur nunq
æquè patri (nunc
Suo nuncium lepidum attulit, quàm ego nunc mea
Itaque onuſtum pectus porto lætitiâ lubentiâque:
Neque lubet, niſi gloriosè, quicquam proloqui prof
Amœnitates omnium Venerum atq; venuſtatum a
Ripisq; ſuperat mihi atque abundat pectus lætitiâ
Propterea, Dinacium, pedes hortare: honeſta di
ctis: (d
Nunc tibi poteſtas adipiſcendi eſt gloriam, lau
Heræque egenti ſubveni: benefacta majorum tu
exauge.
Quæ miſera exſpectatione eſt Epignomi adventûs
Proinde ut decet, amat virum ſuum cupidè. nunc e
Dinacium. (
Age ut placet, curre ut lubet, cave quenquam flo
Cubitis depulſa de viâ, tranquillam concinna viam
Si rex obſtabit obviam, regem ipſum prius pervort
GE. Quid nam dicam, Dinacium
Laſcivibundum tam lubenter currere?
Harundinem fert, ſpartulamq; hamulum piſcario
DI. Sed tandem, opinor, æquius eſt heram mihi eſſ
plicem.

Atque oratores mittere ad me, donaque ex auro, & quadrigas
Qui vehat. nam pedibus ire non queo. ergo jam revertar.
Ad me iri & ſupplicari egomet mihi cenſeo æquum.
An verò nugas cenſeas; nihil eſſe quod ego nunc ſcio.
Tantum à portu apporto bonum, tam gaudium grande affero.
Vix ipſa domina hoc, niſi ſciat, exoptare à dîs audeat.
Nunc ultrò hoc deportem? haud placet: neque id verò officium arbitror.
Hic non videtur mihi magis meo cõvenire huic nuncio
Adverſum ut veniat, obſecret, ſe ut nuncio hoc impertiam.
SECUNDAS FORTUNAS decent ſuperbiæ.
Sed tandem cum recogito qui potuit ſcire hæc ſcire me?
Non enim poſſum, quin revortar, quin loquar, quin ediſſertem,
Heramque ex mœrore eximam, benefacta majorum meûm
Exaugeam, atque illam, augeã ex inſperato opportuno modo.
Contundam facta Talthybii, contemnamque omnis nuncios:
Simulq; ad curſuram meditabor me ad ludos Olympiæ.
Sed ſpacium hoc occidit: breve'ſt curriculo: quam me pœnitet:
Quid hoc? occluſam januam video, ibo & pultabo fores.
Aperite atque approperate, fores facite ut pateant, removete moram.
Nimis hæc res ſine curâ geritur. vide quamdudum hic aſto & pulto?
Somnon operam datis? experiar, fores, an cubiti an pepes plus valeant.

Nimis

Nimis vellem hæ fores herum fugiſſent, eâ cauſsâ ut haberent malum.
Defeſſus ſum pultando.
Hoc eſt poſtremum vobis.
GE. Ibo atque hunc compellabo.
Salvus ſis. DI. & tu ſalve.
GE. Jam tu piſcator factus.
DI. Quampridem non ediſti?
GE. Unde is? quid fers? quid feſtinas?
DI. Tuâ Quod Nihil refert, ne
Cures. GE. quid iſtic ineſt?
DI. Quas tu vides colubras?
GE. Quid tam iracundus? DI. ſi in te
Pudor aſſit, non me appelles.
GE. Poſſum ſcire ex te verum?
DI. Potes, hodie non cœnabis.

ACTVS II. SCENA III.

Panegyris Mulier, Gelasimus, Dinacium.

Quisnam, obſecro, has frangit fores; ubi eſt?
Tun' hæc facis? tun' mihi huc hoſtis venis?
GE. Salve, tuo arceſſitu venio huc. PA. eân' gratiâ fores effringis?
GE. Tuos inclama, tui delinquunt: ego quid me velles viſebam:
Nam equidem harum miſerebat. DI. ergo auxilium properè latum eſt.
PA. Quiſnam hic loquitur tam prope nos? DI. Dinacium. PA. ubi is eſt?
DI. Reſpice me, & relinque egentem paraſium, Panegyris.
PA. Dinacium. DI. iſtuc indidêre nomen majores mihi.
PA. Quid agis? DI. quid agam, rogitas? PA. quid ni rogitem? DI. quid mecum eſt tibi?
PA. Men' rogas, propudioſe? eloquere properè, Dinacium.

DI. Jube me omittere igitur hos qui retinent. PA. q
retinent? DI. rogas?
Omnia membra laſſitudo mihi tenet. PA. Linguam q
dem
Sat ſcio tibi non tenere. DI. ita celeri curriculo fui.
Properè à portu, tui honoris cauſsâ. PA. ecquid appor
boni?
DI. Nimio impertior multo tanta plus, quàm ſperas. P
ſalva ſum.
DI. At ego perii, cui medullam laſſitudo perbibit.
GE. Quid ego, cui miſero medullam ventris percepit
mes.
PA. Ecquem convenisti? DI. multos. PA. at virum
quem? DI plurimos.
Verum ex multis nequiorem nullum, quàm hic eſt. G
quomodo?
Jamdudum ego iſtum patior dicere injuſtè mihi.
Præter hàc ſi me irritaſſis. DI. edepol eſuries malè.
GE. Animum inducam, ut iſtuc verum te locutum e
arbitrer.
DI Munditias volo fieri efferte huc ſcopas, ſimulq
arundinem,
Ut operam omnem aranearum perdam & texturam i
probam,
Dejiciamq; earum omnis telas. GE. miſeræ algebu
poſtea. {uni
DI Quid illas itidem eſſe cenſes, quaſi te cum ve
Cape illas ſcopas GE. capiam. DI. hoc egomet, tu
converta GE. fecero.
DI. Ecquis huc effert naſiternam cum aqua? GE.
ſuffragio (oc
Populi tamen ædilitatem hic quidem gerit. DI. age
Pinge humum, conſperge ante ædis; GE faciam. DI.
ctum oportuit.

Ego hinc araneas de foribus dejiciam, & de pariete.
GE. Edepol rem negotioſam! quid ſit, nihil etiam ſcio:
Niſi fortè hoſpites ſunt venturi. DI alii lectos ſternite.
GE. Principum placet de lectis. DI. alii ligna cædite,
Alii piſces depurgate: quos piſcator attulit;
Pernam & glandium dejicite. GE. hic hercle homo niminm ſapit.
PA. Non ecaſtor, ut ego opinor, ſatis heræ morem geris:
DI. Imò res omnis relictas habeo, præ quod tu velis.
PA. Tum tu igitur, quâ cauſſâ miſſus es ad portum cum mihi expedi.
DI. Dicam poſtquam me miſiſti ad portum cum luci ſimul,
Commodum radioſus ecce Sol ſuperabat ex mari,
Dum percontor percor portitores, ecquæ navis venerit
Ex aliâ: negant veniſſe conſpicatus ſum interim
Cercurum, quo ego me majorem non vidiſſe cenſeo:
In portum vento ſecundo, velo paſſo pervenit:
Alius alium percontamur. Cuja eſt navis? quid vehit?
Interim Epignomum conſpicio tuum virum, & ſervum Stichum.
PA. Hem, quid? Epignomum elocutus? GE. tuum virum, & viram meam.
DI. Venit, inquam. PA. tun' eum ipſum vidiſti? DI. ita ego, & quidem libens.
Argenti aurique advexit multum. PA. nimis factum bene.
GE. Hercle vero capiam ſcopas, atque hoc converram libens.
DI. Lanam purpuramque multam. GE. ehem, qui ventrem veſtiam.
DI. Lectos eboratos, GE. accubabo regiè.
DI. Tum Babylonica periſtromata, conſutaque tapetia
Advexit nimium bonæ rei. GE. hercle rem geſtam bene!
DI. Poſt, ut occœpi narrare, fidicinas, tibicinas,

Sambucinas advexit ſecum formâ eximiâ. GR. eugepæ!
Quando adbibero, alludiabo: tum ſum ridiculiſſimus.
DI. Poſtea unguenta multigenerum multa. GR. non vendo logos.
Jam non facio auctionem mihi obtigit hæreditas.
Malevoli perquiſitores actiones auctionum perierint.
Hercules decimam eſſe adauctam, tibi quam vovi, gratulor.
DI. Poſt autem advexit ſecum Paraſitos GE. hei, perii miſer!
DI. Ridiculoſiſſimos. GE. reverram hercle hoc, quod converti modò.
PA. Vidiſtin' virum ſororis Pamphilippum? DI. non. PA. adeſt?
DI. Imò ajebant eum veniſſe ſimul. ſed ego huc citus
Præcucurri, ut nunciarem nuncium exoptabilem.
GE. Venales logi ſunt illi, quos negabam vendere:
Illicò & meo malo eſt quod malevolentes gaudeant.
Hercules ſanè, qui deus ſis, non malè.
PA. I intrò, Dinacium: jube famulos rem divinam mihi apparent.
Bene vale. GE. vin' adminiſtrem? PA. ſat ſervorum habeo domi.
GE. Enim verò, Gelaſine opinor proveniſti futilè,
Si neque ille adeſt, neque hic, qui venit, quicquam ſubvenit.
Ibo intrò ad libros, & diſcam de dictis melioribus.
Nam ni illos homines expello, ego óccidi planiſſumè.

ACTUS III. SCENA I.

Epignomus adoleſcens, Stichus ſervus.

CUM bene re geſtâ ſalvus convortor domum,
Neptuno grates habeo & tempeſtatibus:

Simul

Simul Mercurio, qui me in mercimoniis
Juvit, lucriſque quadruplicavit remmeam.
Olim quos abiens affeci ægrimoniâ,
Eos nunc lætantes faciam adventu meo.
Nam jam Antiphonem conveni affinem meum,
Cumque eo reveni ex inimicitiâ in gratiam.
Videte quæſo quid poteſt pecunia!
Quoniam re bene geſtâ rediiſſe me videt,
Magnaſque apportaviſſe divitias domum,
Sine advocatis ibidem in cercuro in ſtegâ
In amicitiam atque in gratiam convortimus.
Et hic hodie apud me cœnat, & frater meus.
Nam heri ambo in uno portu fuimus. ſed mea
Hodie ſoluta eſt navis aliquanto prius.
Age abduc has intro, quas mecum adduxi, Stiche.
ST. Here, ſive ego taceam, ſeu loquar ſcio ſcire te,
Quam multas tecum miſerias multaverim.
Nunc hunc diem unum ex illis multis miſeriis
Volo me Eleutheriam capere advenientem domum.
EP. Et jus & æquum poſtulas: ſumas, Stiche,
In hunc diem: te nihil moror, abi quò lubet.
Cadum tibi veteris vini propino. ST. papæ.
Ducam hodie amicam. EP. vel decem, dum de tuo,
Ubi cœnas hodie, ſi hanc rationem inſtituis?
Amicam ego habeo Stephanium hinc ex proximo,
Tui fratris ancillam: eo conduxi in ſymbolam
Ad cœnam, ac ejus conſervum Sagarinum Syrum.
Eadem eſt amica ambobus, rivales ſumus.
EP. Age abduc eas intro: hunc tibi dedo diem.
ST. Meam culpam habeto, niſi probè excruciavero.
Jam herclè age per hortum amicam tranſibo meam,
Mihi hunc occupatum noctem: eâdem ſymbolam
Dabo, & jubebo ad Sagarinum cœnam coqui.
Aut egomet ibo atque obſonabo obſonium.

Per portum: utroque commeatus c

Ite hàc ſecundum vos me: ego hun

ACTVS III. SCEN

Gelaſimus paraſitus. Ep
adoleſcens.

Libros inſpexi. tam confido, quàm
Me meum obtenturum regem ridic
Nunc interviſo, jamne à portu adv
Ut eum advenientem meis dictis d
EP. Hic quidem Gelaſimus eſt paraſ
GE. Auſpicio hodie herculè optumo
Muſtela murem mihi abſtulit præte
Cum ſtrena obſcœvavit. ſpectatum
Nam ut illa vitam repperit hodie ſib
Item me ſpero facturum, augurium
Epignomus, hic quidem eſt, qui aſta
Epignome, ut ego te nunc conſpici
Ut præ lætitiâ lacrumæ præſiliunt m
Valuiſtin' uſque? EP. ſuſtentatum'
GE Benè atque amicè dicis. dî dent
Propino tibi ſalutem plenis faucibu
Cœnabis apud me, quoniam ſalvus

EP Non edepol poſſum GE. quid graverè? cenſeo
Eas: neſcio quid verò habeo in mundo. EP. i. modò,
Alium convivam quærito tibi in hunc diem.
GE. Quin tu promittis? EP. non graver, ſi poſſiem.
GE Unum quidem hercle certum promitto tibi:
Libens accipiam, certò ſi promiſeris.
EP. Valeas. GE. Certumne eſt? EP. certum, cœnabo domi.
GE. Quandoquidem operam tuam non vis promittere
Vin' ad te ad cœnam veniam? EP. ſi poſſim velim:
Verùm hîc apud me cœnant alieni novem.
GE. Haud poſtulo equidem me*d* in lecto accumbere:
Scis tu me*d* eſſe imi ſubſellii virum.
EP. At ii oratores ſunt populi ſummi viri,
Ambraciâ veniunt huc legati publicè.
GE Ergo oratores populi ſummates viri
Summi accumbent, ego infimatis infimus.
EP. Haud æquum eſt te inter oratores accipi.
GE. Equidem hercle orator ſum, ſed procedit parum.
EP. Cras de reliquis nos volo. multum vale.
GE Perii hercle verò plenè, nihil obnoxiè.
Uno Gelaſimo minus eſt, quàm dudum fuit.
Certum eſt muſtelæ poſt hæc nunquam credere.
Nam incertiorem nullam novi beſtiam.
Quin ipſa decies in die mutat locum.
Eam auſpicavi ego in te capitali meâ.
Certum eſt amicos convocare, ut conſulam
Quà lege me nunc eſurire oporteat.

ACTUS IV. SCENA I.

ANTIPHO ſenex, PAMPHILIPPUS, EPIGNOMUS.

ITA me dî bene ament, measque mihi bene ſervaſſint filias,
Ut mihi volupe'ſt, Pamphilippe, quia vos in patriã domũ

Rediſſe video, bene geſtâ re, ambos, te & fratrem tuum.
PA. Satis abs te accipiam, niſi videam mihi te amicum eſſe, Antipho.
Nunc quia te amicum mihi experior eſſe, creditur tibi.
AN. Vocem ego te ad me ad cœnam, frater tuus niſi dixiſſet mihi.
Te apud me cœnaturum eſſe hodie, cùm me ad ſe ad cœnam vocat.
Et magis par fuerat me dare vobis cœnam advenientibus,
Quàm me ad illum promittere, niſi nollem ei adverſarier.
Nunc me gratiam abs te inire verbis nihil deſidero:
Cras apud me eritis, & tu & ille, cum veſtris uxoribus.
PA. Et apud me perendie nam ille heri me jam vocaverat
In hanc diem. ſed ſatin' ego tecum pacificatus ſum, Antipho?
AN. Quando ita rem geſſiſtis, uti vos vellem, amicos atque addecet,
Pax commerciumque eſt vobis mecum. nam hoc tu facito cogites,
Ut Cuique Homini Res parata eſt, firmi, amici ſunt: ſi res laſſa labat,
Itidem amici collabaſcunt. Res Amicos Invenit.
EP. Jam redeo. nimia volupta'ſt, ſi diu abfueris à domo,
Domum ſi redieris, ſi tibi nulla eſt ægritudo animo obviam.
Nam ita me abſente familiarem rem uxor curavit meam,
Omnium me exilem atque inanem fecit ægritudinum.

Sed

ed eccum fratrem Pamphilippum, incedit cum ſocero ſuo.

A. Quid agitur, Epignome? EP. quid tu? quandudum in portum venio (tibi?

luc? PA. longiſſimè. EP. poſt illa jam iſte eſt tranquillus

N. Magis, quàm mare, quo ambo eſtis victi. EP. facis ut alias res ſoles.

Iodiéne exoneram' navem, frater? PA. clementer volo.

Iosmet potius oneremus viciſſatim voluptatibus

Quàm mox cocta eſt cœna? impranſus ego ſum. EP. abi intro ad me, & lava.

A. Deos ſalutatum atque uxorem modo intrò devortor domum.

EP. Apud nos eccilla feſtinat cum ſorore uxor tua.

A. Optimum eſt. jam iſtoc moræ minus erit. EP. jam ego apud te ero.

N. Priuſquam abis, præſente te huic apologum agere unum volo.

EP. Maxumè. AN. Fuit olim, quaſi ego ſum, ſenex. ei filiæ

Duæ erant, quaſi nunc meæ ſunt: eæ erant duobus nuptæ fratribus.

Quaſi nunc meæ ſunt vobis. PA. miror, quò evaſuru'ſt apologus.

AN. Erat minori illi adoleſcenti fidicina & tibicina,

Quam peregrè advexerat, quaſi nunc tu: ſed ille erat cælebs ſenex,

Quaſi ego nunc ſum. PA. pergè porrò præſens hic quidem eſt apologus.

AN. Deinde ſenex ille illi dixit, cujus erat, tibicina,

Quaſi ego nunc tibi dico. PA. auſculto, atque animum advorto ſedulo.

AN. Ego tibi meam filiam, bene qui cum cubitares, dedi:

Nunc mihi reddi ego æquum eſſe abs te, qui cum cubitē, cenſeo.

PA. Quis iſtuc dicit? an ille quaſi tu? AN. quaſi ego a… dico tibi.
Imò duas dabo, inquit, ille adoleſcens, una ſi parum e…
Et ſi duarum pœnitebit, inquit, addentur duæ.
PA. Quas iſtuc, quæſo? an ille, quaſi ego? AN. is ipſe quaſi tu tum ſenex
Ille, quaſi ego, ſi vis, inquit, quatuor ſanè dato:
Dum equidem hercle quod edant addas: meum ne contruncent cibum.
PA. Videlicet illum fuiſſe parcum ſenem, qui dixerit.
Quoniam ille illi pollicetur, qui eum cibum popoſcerit.
AN. Videlicet fuiſſe illum nequam adoleſcentem, qui illicò,
Ubi ille poſcit, denegavit ſe dare granum tritici.
Hercle quia æquum poſtulabat ille ſenex, quandoquidem
Filiæ illæ dederat dotem, accipere pro tibicinâ.
PA. Hercle ille quidem certo adoleſcens doctè verſutus fuit,
Qui ſeni illi concubinam dare dotatam noluit.
AN. ſenex quidem voluit, ſi poſſet indipiſci de cibo:
Quia nequivit, quâ lege licuit. velle dixit fieri.
Fiat, ille inquit adoleſcens. facis benignè, inquit, ſenex.
Habeon' rem factam? inquit faciam ita, inquit, ut fieri voles.
Sed ego ibo intrò, & gratulabor voſtrum advẽtum filiis.
Poſtea ibo lavatum in Pilum: ibi fovebo ſenectutẽ meã.
Pòſt ubi lavero, otioſus vos operiar accubans.
PA. Graphicum mortalem Antiphonem: ut Apologum fecit, quàm fabrè!
Ut jam nunc ſceleſtus eſſe ducit pro adoleſcentulo!
Dabitur homini amica, noctu quæ in lecto accendet ſenem:
Namque edepol aliud quidem illi qu…

Sed quid agit paraſitus noſter Gelaſimus? etiam valet?
EP. Vidi edepol hominem haud perdudum. PA. qu d agit? EP. quod famelicus
PA. Quin vocaſti hominem ad cœnam? EP. ne quid adveniens perderem?
Atq; eccum tibi lupum in ſermone, præſens eſuriens adeſt.
PA. Ludificemur hominem. EP. capti conſilii memorem mones.

ACTUS IV. SCENA II.

GELASIMUS paraſitus, PAMPHILIPPUS, EPIGNOMUS.

SED ita quod occœpi narrare vobis, cùm hic non affui,
Cum amicis deliberavi jam, & cum cognatis meis:
Ita mihi auctores fuere, ut egomet me hodie jugularem fame. (atque is eſt.
Sed videóne ego Pamphilippum cum fratre Epignomo?
Aggrediar hominem. ſperate Pamphilippe, ô ſpes mea,
O mea vita, ô mea voluptas, ſalve: ſalvum gaudeo,
Peregrè in patriam rediſſe ſalvum. PA. Salve, Gelaſime.
GE. Valuiſtin' bene? PA. ſuſtentavi ſedulo. GE. edopol gaudeo.
Edepol næ egomet mihi modiûm nunc mille eſſe argenti velim.
EP. Quid eo tibi opus eſt? GE. hunc ad cœnam herclè ut vocem, te non vocem. (vocem.
EP. Advorſum te fabuláte illud quidem. GE. ambos ut
EP. Edepol te vocem libenter, ſe ſuperſiat locus.
GE. Quin tu, ſtans obſtruſero aliquid ſtrenuè. EP. imò unum hoc poteſt?
GE. Quid? EP. ubi convivæ abierint, tum venias. GE. væ ætati tuæ.
EP. Unà lautum, non ad cœnam dico. GE. dì te perdunt.
Quid

Quid ais, Pamphilippe? PA. ad cœnam he
miſi foras.
GE. Quid, foràs? PA. foràs herclè verò. GI
tibi laſſo libet
Foris cœnare? PA. utrum tu cenſes? GE. j
nam coqui.
Atque ad illum renunciari. PA. ſolus cœn
GE. Non enim ſolus. me vocato. PA. at
ſeat.
Meâ qui cauſa ſumptum fecit. GE. facilè
teſt.
Mihi modò auſculta. jube domi cœnam ce
me quidem
Faciat auctore hodie ut illum decipiat. GI
abis?
Niſi me non perſpicere cenſes quid agas cav
Nam illic homo tuam hæreditatem inhiat, c
lupus.
Non tu ſcis, quàm affligentur homines noc
PA. Tanto plureis, qui defendant, ire advo
EP. Non it, non it: quia tanto opere ſuades
jube
Domi mihi, tibi, tuæque uxori celeriter cœ
Si hercle faxis, non opinor dices deceptum
PA. Per hanc tibi cœnam incœnato, Gelaſim
licet
GE. Ibisne ad cœnam foràs? PA. apud fratr
proximo.
GE. Certum eſt? PA. certum. GE. edepo
pide percuſſum velim.
PA. Non metuo: per hortum tranſibo, no
publicum.
EP. Quid agis, Gelaſime? GE. oratores tu
beas tibi.

EP. Tua pol refert enim. GE. ſiquidem mea refert, opera utere,
Poſce. EP. edepol, tibi, opinor, etiam uni locum cõſpicor,
Ubi accubes PA. ſanè faciundum cenſeo. GE. ô lux oppidi!
EP. Si arte poteris accubare. GE. vel inter cuneos ferreos
Tantillum loci ubi catellus cubet, id mihi ſat eſt loci.
EP. Exorabo aliquo modo, veni. GE. huccine? EP. imò in carcerem.
Nam hîc quidem meliorem Genium tuum non facies. eamus, tu.
PA. Deos ſalutabo modò, poſtea ad te continuò tranſeo.
GE. Quid igitur? EP. dixi equidem, in carcerem ires, GE. quin juſſeris,
Eò quoque ibo. EP. di immortales! hic quidem in ſummam crucem
Cœna aut prandio perduci poteſt. GE. ita ingenium meum eſt.
Quicum vis de pugno multò facilius, quam cum Fame.
PA. Non ergo is tu? apud me ſatis ſpectata eſt mihi jam tua felicitas:
Dum paraſitus mihi atque fratri fuiſti, rem confregimꝰ.
Nunc ego nolo è Gelaſimo mihi te Catagelaſimum.
GE. Jámne abiiſti? Gelaſime, vide, quid es capturus conſilii,
Egóne? tune? mihine? tibine? vides, ut annona eſt gravis
Vides, benignitates hominum ut periêre & prothymiæ:
Vides, ridiculos nihili fieri, atque ipſus paraſitarier.
Nunquam edepol me vivum quiſquam in craſtinum proſpiciet diem.
Nam mihi jam intus potione vincea onerabo gulam.
Neque ego hoc committam, ut homines mortuum me dicant fame.

ACT.

ACTUS V. SCENA I.

STICHUS.

MORE hoc fit, atque ſtultè, meâ ſententia:
Si quem hominem exſpectant, eum ſolent proviſere:
Qui hercle illâ cauſâ nihil ocius venit.
Idem ego nunc facio, qui proviſo Sangarinum,
Qui nihil ocius venit tamen hâc gratiâ.
Jam hercle ego decumbam ſolus, ſi ille huc non venit,
Cadum modo hinc à me huc cum vino transferam:
Poſtea accumbam. quaſi ſenex tabeſcit dies.

ACTUS V. SCENA II.

SAGARINUS, STICHUS, ſervi duo.

SALVETE Athenæ, quæ nutrices Græciæ.
Terra herilis patria, te video libens.
Sed amica mea & conſerva quid agat Stephanium,
Cura eſt: ut valeat. nam Sticho mandaveram,
Salutem ut nunciaret, atque ei ut diceret,
Me hodie venturum, ut cœnam coqueret temperi.
Sed Stichus eſt hic quidem. ST. feciſti, here, facetias,
Cùm hoc donaviſti dono tuum ſervum Stichum.
Pro di immortales, quot ego voluptates fero!
Quot riſiones! quot jocos! quot ſuavia!
Saltationes, blanditias, prothymias!
SA. Stiche. ST. hem. SA. quid fit? ST. euge, Sagarine lepidiſſime!
Fero convivam Dionyſium mihique & tibi.
Namque edepol cœna dicta eſt, locus liber datus eſt.
Mihi & tibi apud vos: nam apud nos eſt convivium.
Ibi voſter cœnat cum uxore adeò & Antipho.
Ibidem herus eſt noſter. hoc mihi dono datum'ſt.
SA. Quis ſomniavit, aurum? ST. quid id ad te attinet?
Proin tu lavare propera. SA. lautus ſum. ST. optime:

Seque-

quere ergo hàc me intrò. SA. ego verò ſequor.
. Volo eluamus hodie, peregrina omnia
linque; Athenas nunc colamus: ſequere me.
. Sequor, & domum redeundi principium placet.
na ſcæva ſtrenaque obviam occeſſit mihi.

ACTUS V. SCENA III.

Stephanium ancilla.

rum videri nemini veſtrum volo, ſpectatores,
id ego hinc, quæ illic habito, exeam: faciam vos certiores.
mo dudum ſum huc arceſſita quoniam nũciatum eſt
rum venturos viros ibi feſtinamus omnes,
tis ſternendis ſtuduimus, munditiiſque apparandis.
er illud tamen negotium meis curavi amicis,
:ho & conſervo Sagarino meo, cœna cocta ut eſſet.
:hus obſonatus eſt cæterum ego curando id allegavi.
ne ibo hinc, & amicos meos curabo hic advenientes.

ACTUS V. SCENA IV.

Sagarinus, Stichus, ſervi duo.

ite ite foràs, ferte pompam, cado te præficio. Stiche
nnibus modis temperare certum'ſt noſtrum hodie convivium.
me di ament, lepidè accipiemur, cùm hoc recipiamur in loco.
uiſquis prætereat, comiſſatum volo vocari. ST. convenit,
m quidem herclè quiſque veniat cum vino ſuo. nam hic quidem
die polluctura, præter nos jam dabitur nemini.
ſmet inter nos miniſtremus, monotrophe. hoc convivium eſt
opibus noſtris ſatis commodulè nucibus, fabulis, ficulis,

Oleâ

Olea in tryblio, lupilli comminuto cruſtullo.
Sat eſt. SERVO homini modeſtè melius facere ſui
quàm ampliter.
Suum quemque decet. quibus divitiæ domi ſunt,
& cantharis.
Batiolis bibunt: at nos noſtro Samiolo potorio
Tamen vivimus: non tamen efficimus pro opibu
mœnia.
SA. Amicæ uter utrubi accumbamus? ST. abi tu
perior.
Atque adeò ut tu ſcitè poſſis, factum ego hoc te
vido,
Vide utram tibi libet etiamnum capere, cape
ciam.
SA. Quid iſtuc eſt provinciæ? ST. utrum Fon
Libero
Imperium te inhibere mavis? SA. nimiò liquidò
Sed amica mea & tua dum comit, dumque ſe
nos volo
Tamen ludere inter nos. ſtrategum te facio hui
vio.
ST. Nimium lepidè in mentem venit, potius
ſellio
Cynicè accipiemur, quàm in lectis. SA. imò enim
gis eſt dulcius.
Sed interim, ſtratege noſter, cur hic ceſſat cant
Vide, quot cyathos bibimus. ST. tot, quod di
tibi in manu,
Cantio eſt Græca: ἢ πέντε πῖν, ἢ τρεῖς πῖν, ἢ μὴ τέτ
SA. Tibi propino decem è fonte: tibi tute inde,
Bene vos, bene nos, bene te, bene me, bene
etiam Stephanium:
ST. Bibe ſi bibis. SA. non mora erit apud me. ST
convivî ſat eſt,

[redacted]

ıdò noſtra huc amica accedat: id abeſt, aliud nihil ab-
eſt.
. Lepidè hoc actum eſt. tibi propino cantharum: vini
tu habes.
mis vellem aliquid palpamenti. ST. ſi horum quæ aſ-
ſunt pœnitet.
hil eſt, tene aquam. SA. melius dicis: nihil moror cu-
pedia.
ıe tibicen: age ſi quid agis. bibendum herclè hoc eſt,
ne nega.
ıid hîc faſtidis? quod faciundum vides eſſe tibi? quin
bibis? (cum.
e ſi quid agis: accipe, inquā. non hoc impendet publi-
ud tuum iſtuc eſt te vereri: eripe ex ore tibias.
. Ubi illic biberit, vel ſervato, meum modum, vel tu
dato.
ılo ego nos pro ſummo bibere nulli rei erimus poſtea.
mque edepol, quamvis deſubitò vel cadus verti po-
teſt.
ı. Quid igitur? quanquam gravatus fuiſti, non nocuit
tamen.
e tibicen, quando bibiſti, refer ad labias tibias,
fla celeriter tibi buccas, quaſi proſerpens beſtia.
edum, Stiche, uter demutaſſit, poculo multabitur.
. Bonum jus dicis: Impetrare oportet, quia æquum
poſtulas,
e ego obſerva: ſi peccaſſis, multam hîc retinebo illi-
cò.
.Optimum atque æquiſſimum oras. ST. Hem tibi hoc
primum omnium.
ːc facetia'ſt amare inter ſe rivales duos;
o cantharo potare, & unum ſcortum ducere.
ıc memorabil' eſt: ego tu ſum, tu es ego: unianimi ſu-
mus:

Unam

res tuos.
Foras egredere, ſatis mihi pulchra es. ST.
SA. Fac nos hilaros hilariores operâ atque
Peregrè advenientes te expetimus, Ste
mel meum;
Si amabilitas tibi noſtra placet, ſi tibi amb

ACTUS V. SCENA IV.

STEPHANIUM ancilla: SAGARINUS, STIC

MOREM vobis geram, meæ deliciæ. nam
amœna amet,
Ut ego hîc jamdudum exiſſem ſimitu vob
Niſi me vobis exornarem. nam ITA EST I
liebre,
Benè cũ lauta eſt, terſa, ornata, ficta eſt; in
Nimioque ſibi mulier meretrix repperit o
Suâ immunditiâ, quàm in perpetuum u
ditiâ ſuâ
SA. Nimium lepidè fabulata eſt. STI. Ve
Sagarine. SA. quid eſt? STI. totus doleo. S
miſerior.

SA. Ita me dî ament, nunquam enim fiet hodie, hæc quin ſaltet tamen.
Age mulſa mea, ſuavitudo, ſalta: ſaltabo ego ſimul.
STI. Nunquam edepol me iſtoc vinces, quin ego ibi pruriam.
STE. Siquidem mihi ſaltandum eſt, tum vos date, bibat, tibicini.
ST. Et quidem nobis. SA. tene tibicen primum. poſtidea (loci
Si hoc eduxeris, proinde ut conſuetus antehac, celeriter
Lepidam & ſuavem cantionem aliquam occipio cinædicam,
Ubi perpruriſcamus uſq; ex unguiculis. inde huc aquã.

ACTUS V. SCENA VI.

EIDEM.

SA. Tene tu hoc, educe. dudum haud placuit potio:
Nunc minùs gravatè jam accipit. tene tu interim
Meus oculus, da mihi ſuavium, dum illic bibit.
Proſtibili eſt autem ſtantem ſtanti ſuavium
Dare amicum amicæ. eugè eugè, ſic furi datur.
Quid igitur? quanquam gravatus, non nocuit tamen.
Age jam infla buccas. ST. nunc jam aliquid ſuaviter.
Redde cantionem veteri pro vino novam.

ACTUS V. SCENA VII.

EIDEM.

SA. Qui Jonicus aut cinædicus qui hoc tale facere poſſiet?
Si iſtoc me vorſu viceris, alio me provocato.
Fac tu hoc modo. ST. at tu hoc modo. SA. babæ! ST. tatæ! SA. papæ! ST. pax.
SA. Nunc pariter ambo. omnes voco cinædos contra
Satis eſſe nobis non magis potis eſt, quam fungo imber.
Intrò hinc abeamus. nunc jam ſaltatum ſatis pro vino'ſt
Vos ſpectatores plaudite, atque ite ad nos comiſſatum.

FINIS.

TRINVMMVS.

DRAMATIS PERSONÆ.

LUXURIA	PHILO ſenex
INOPIA.	LESBONICUS adoleſcens.
MEGARONIDES, ſenex	STASIMUS ſervus.
CALLICLES ſenex.	CHARMIDES ſenex.
LUSIMACHUS adoleſcens.	SYCOPHANTA.

ARGUMENTUM.

THESAURUM abſtruſum abiens peregrè Charmides,
Remque omnem amico Callicli mandat ſuo.
Iſtoc abſente male rem perdit filius.
Nam & ædis vendit: has mercatur Callicles.
Virgo indotata ſoror iſtius poſcitur:
Minus quò cum invidia ei det dotem Callicles,
Mandat qui dicat aurum ferre ſe à patre,
Ut venit ad ædis, hunc deludit Charmides
Senex, ut rediit; cujus nubunt liberi.

PROLOGUS.

LUXURIA & INOPIA.

SEQUERE ME, mea gnata, ut munus fungaris tuum.
IN. Sequor, ſed finem fore quem dicam, neſcio.
LU. Adeſt. hem illæ ſunt ædes; i intrò nunc jam.
Nunc, ne quis erret voſtrum, paucis in viam
Deducam, ſiquidem operam dare promittitis.
Nunc primum igitur, quæ ego ſim, & quæ illæ ſint,
Huc quæ abiit intro, dicam, ſi animum advortitis.
Primum mihi PLAUTUS nomen Luxuriæ indidit;
Tum hanc mihi gnatam eſſe voluit INOPIAM.

Sed

Sed ea huc quid introierit impulſu meo,
Accipite, & date vacivas auris, dum eloquor.
Adoleſcens quidam eſt, qui in hiſce habitat, ædibus:
Is rem paternam me adjutrice perdidit.
Quoniam ei, qui me, aleret, nihil video eſſe reliqui,
Dedi meam gnatam, quî cum ætatem exigat.
Sed de argumento ne exſpectetis Fabulæ.
Senes qui huc venient, hi rem vobis aperient.
Huic nomen Græcè eſt THESAURO Fabulæ:
Philemo ſcripſit, Plautus vertit barbarè:
Nomen TRINUMMO fecit. nunc hoc vos rogat
Ut liceat poſſidere hanc nomen Fabulam.
Tantum eſt. valete, adeſte cum ſilentio.

ACTUS I. SCENA. I.

MEGARONIDES ſenex.

NÆ AMICUM CASTIGARE ob meritam noxiam,
Immune eſt facinus, verùm in ætate utile
Et conducibile. nam ego amicum hodie meum
Concaſtigabo pro commeritâ noxiâ,
Invitus, nî me id invitet ut faciam fides.
Nam hic nimium morbus mores invaſit bonos,
Ita plerique omnis jam ſunt intermortui.
Sed dum illi ægrotant, interim mores mali
Quaſi herba irrigua ſuccreverunt uberrimè.
NEQUE QUICQUAM hîc vile nunc eſt, niſi mores mali.
Eorum licet jam meſſem metere maximam,
Nimioque hîc pluris pauciorum gratiam
Faciunt pars hominum, quàm id, quod proſit pluribu
Ita vincunt illud conducibile gratiæ;
Quæ in rebus multis obſtant, odioſæque ſunt,
Remoramque faciunt rei privatæ & publicæ.

ACTUS II. SCENA II.

CALLICLES, MEGARONIDES,
ſenes duo.

LAREM coronâ noſtrum decorari volo.
Uxor venerare: ut nobis hæc habitatio
Bona, fauſta, felix, fortunataque eveniat,
Téque ut quàm primum poſſim, videam emortuam.
ME. Hic ille eſt, ſenectâ ætate qui factus eſt puer,
Qui admiſit in ſe culpam caſtigabilem.
Aggrediar hominem. CA. cuja vox propè me ſonat?
ME. Tui benevolentis, ſi ita es, ut ego volo:
Sin aliter es, inimici atque irati tibi.
CA. O amice ſalve, atque æqualis: ut vales
Megaronides? ME. & tu edepol ſalve, Callicles.
Valen' valuiſtin? CA. valeo, & valui rectius.
ME. Quid agit tua uxor? ut valet? CA. plusquàm ego volo.
ME. Bene hercle eſt, illa tibi bene valere & vivere.
CA. Credo hercle te gaudere, ſi quid mihi mali eſt.
ME. Omnibus amicis quod mihi eſt, cupio eſſe idem.
CA. Ehò, tua uxor quid agit? ME. immortalis eſt.
Vivit, victuraque eſt. CA. bene hercle nuncias,
Deosque oro, ut vitæ tuæ ſuperſtes ſuppetat.
ME. Dum quidem hercle tecum nupta ſit, ſanè velim.
CA. Vin' commutemus? tuam ego ducam & tu meam?
Faxo haud tantillum dederis verborum mihi.
ME. Neque enim tu, crede, mihi imprudenti obrepſeris.
CA. Næ tu hercle faxo haud ſcies quam rem egeris.
ME. Habeas, ut nactus: NOTA MALA res optuma 'ſt.
Nam ego nunc ſi ignotam capiam, quid agam, neſciam
Edepol PROINDE UT BENE vivitur, diu vivitur.
Sed hoc animum advorte atque aufer ridicularria:
Nam ego deditâ operâ huc ad te advenio. CA. quid venis?
ME. Malis te ut verbis multis multum objurgitem.
CA. Men'? ME. num quis eſt hic alius præter me atq; te?
CA. Nemo eſt. ME. quid igitur rogitas, téne objurgitem?
Niſi tu te mihi me cenſes dicturum male.

Nam

Nam ſi in te ægrotant artes antiquæ tuæ,
Sive immutatæ vis ingenium moribus,
Aut ſi demutant mores ingenium tuum,
Neque eos antiquos ſervas, aſt captas novos:
Omnibus amicis morbum tu incuties gravem,
Ut te videre audireque ægroti ſient.
CA. Quî in mentem venit tibi iſtæc dicta dicere
ME. Quia OMNES BONOS BONASQUE accurare addecet,
Suſpicionem & culpam ut ab ſe ſegregent.
CA. Non poteſt utrumque fieri. ME. quapropter? CA. rogas?
NE ADMITTAM culpam, ego meo ſum promus pectori:
SUSPICIO EST in pectore alieno ſita.
Nam nunc ego ſi te ſurripuiſſe ſuſpicer
Jovi coronam de capite, è Capitolio,
Quod in culmine aſtat ſummo: ſi id non feceris,
Atque id tamen mihi lubeat ſuſpicarier?
Quid tu id prohibere me poteſ, ne ſuſpicer?
Sed iſtud negotii ſcire cupio, quicquid eſt.
ME. Haben tu amicum aut familiarem quempiam
Cui pectus ſapiat? CA. edepol haud dicam dolo,
Sunt, quos ſcio eſſe amicos: ſunt, quos ſuſpicor:
Sunt, quorum ingenia atq; animos non poſſum noſcere,
Ad amici partem, an ad inimici perveniant.
Sed tu ex amicis certis mihi es certiſſimus.
Si quid ſcis me feciſſe inſcitè aut improbè,
Si id me non accuſas, tu ipſe objurgandus es. ME. ſcio:
Et ſi aliâ huc cauſâ ad te adveni, æquum poſtulas.
CA. Exſpecto ſi quid dicas. ME. primùm dum omnium,
Malè dictitatur tibi vulgò in ſermonibus?
Turpilucricupidum te vocant cives tui,
Tum autem ſunt alii, qui te vulturium vocant:
Hoſtesn' an cives comedis, parvipendere,

Hæc cum audio in te dicier, excrucior miſer.
CA. Eſt, atque non eſt, mihi in manu, Megaronides.
Quin dicant non eſt: merito ut ne dicant, id eſt.
ME. Fuitne hic tibi amicus Charmides? CA. eſt, & fuit.
Id ita eſſe ut credas, rem tibi auctorem dabo.
Nam poſtquam hic ejus rem confregit filius,
Videtque ipſe ad paupertatem protractum eſſe ſe,
Suamque filiam eſſe adultam virginem,
Simul ejus matrem, ſuamque uxorem mortuam;
Quoniam hinc iturus eſt ipſe in Seleuciam.
Mihi commendavit virginem gnatam ſuam,
Et rem ſuam omnem, & illum corruptum filium.
Hæc, ſi mihi inimicus eſſet, credo, haud crederet.
ME. Quid tu adoleſcentem, quem eſſe corruptum vides
Qui tuæ mandatus eſt fidei & fiduciæ,
Quin eum reſtituis? quin ad frugem corrigis?
Ei rei operam dare te fuerat aliquanto æquius,
Si quî probiorem facere poſſis, non uti
In eandem tute accederes infamiam,
Malumque ut ejus cum tuo miſceres malo.
CA. Quid feci? ME. quod homo nequam. CA. non iſtuc meum eſt.
ME. Emiſtin' de adoleſcente has ædes? quid taces?
Ubi nunc tute habitas? CA. emi atque argentum dedi,
Minas quadraginta adoleſcenti ipſi in manum.
ME. Dediſti argentum? CA. factum: neque facti piget.
ME. Edepol fidei adoleſcentem mandatum malæ.
Dediſtine hoc pacto ei gladium, qui ſe occideret?
Quid ſecus eſt, aut quid intereſt dare te in manus
Argentum amanti homini adoleſcenti, animi impoti,
Qui exædificaret ſuam inchoatam ignaviam?
CA. Non ego illi argentum redderem? ME. non redderes:
Neque de illo quicquam neque emeres, neque venderes.

Nec

ec, qui deterior eſſet, faceres copiam.
conciliaſtin' eum qui mandatu'ſt tibi?
Ille qui mandavit, eum exturbaſti ex ædibus?
depol mandatum pulchrè, & curatum probè.
rede huic tute: ſuam jam melius rem geſſerit.
A. Subigis maledictis me tuis, Megaronides,
ovo modo adeò, ut quod meæ concreditum eſt
Taciturnitati clàm, fidei & fiduciæ,
e enunciarem cuiquam, neu facerem palàm;
ti mihi neceſſe ſit jam id tibi concredere.
E. Mihi quod credideris, ſumes, ubi poſiveris.
A Circumſpicedum te, ne quis aſſit arbiter
Nobis: & quæſo identidem circumſpice.
E Auſculto, ſi quid dicas. CA. ſi taceas, loquar,
uoniam hinc profectus peregrè Charmides,
heſaurum mihi demonſtravit in hiſce ædibus,
ic in conclavi quodam. ſed circumſpice! millia.
ME. Nemo eſt. CA. nummorum Philippeûm ad tria
Solus ſolum, per amicitiam & per fidem
ens me obſecravit, ſuo ne gnato crederem;
eve cuiquam, unde ad eum id poſſet permanaſcere.
unc ſi ille huc ſalvus revenit, reddam ſuum ſibi:
Si quid ei fuerit, certò illius filiæ,
Quæ mihi mandata eſt, habeo dotem unde dem,
t eam in ſe dignam conditionem collocem.
E. Prò di immortales, verbis paucis quàm citò
lium feciſti me! alius ad te veneram.
Sed ut occepiſti, perge porrò proloqui.
A. Quid tibi ego dicam? qui illius ſapientiam
t meam fidelitatem, & celata omnia
æne ille ignavus funditus peſſum dedit!
ME. Qui dum? CA. quia rure dum ſum ego unos ſex
Me abſente atque inſciente, inconſultu meo, (dies,
Ædes venales haſce inſcribit literis.

ME. Adeſurivit magis, & inhiavit acriùs
Lupus obſervavit, dum dormitaret canes,
Gregem univerſum voluit totum avertere.
CA. Feciſſet edepol, ni hæc præſenſiſſet canes.
Sed nunc rogare viciſſim te volo,
Quid fuit officium meum me facere, face ſciam.
Utrum indicare me ei theſaurum æquum fuit,
Adverſum quam ejus me obſecraviſſet pater;
An ego alium dominum paterer fieri hiſce ædibus?
Qui emiſſet, ejus eſſetne ea pecunia?
Emi egomet potius ædis, argentum dedi
Theſauri causâ, ut ſalvum amico traderem,
Neque adeò haſce emi mihi nec uſuræ meæ;
Illi redemi ruſum, à me argentum dedi.
Hæc ſunt, ſeu rectè, ſeu perversè facta ſunt.
Ego me feciſſe confiteor, Megaronides.
Hem mea malefacta, hem meam avaritiam tibi.
Haſcine me propter res maledicta differunt?
ME. Pauſa: viciſti caſtigatorem tuum:
Occlûſti linguam: nihil eſt quî reſpondeam.
CA. Nunc ego te quæſo, ut me operâ & conſilio juves,
Communicesque hanc mecum meam provinciam.
ME. Polliceor operam. CA. ergo ubi eris paulò pòſt? ME. domi.
CA. Nunquid vis? ME. cures tuam fidem. CA. fit ſedulò.
ME. Sed quid ais? CA. quid vis? ME. ubi nunc adoleſcens habet?
CA. Poſticulum hoc recipit, cùm ædis vendidit.
ME. Iſtuc volebam ſcire. i ſanè nunc jam.
Sed quid ais? CA. quid? ME. nunc virgo nempe apud te eſt. CA. ita, eſt:
Juxtáque eam curo cum mea. ME. rectè facis.
CA. Num, priuſquam abeo, me rogaturus? ME. vale.

Nihil

Nihil eſt profectò ſtultius, neque ſtolidius,
Neque mendaciloquius, neque argutum magis,
Neque confidentiloquius, neque perjurius,
Quam urbani aſſidui cives, quos ſcurras vocant.
Atque egomet me adeò, cum illis unà ibidem traho,
Qui illorum verbis falſis acceptor fui:
Qui omnia ſe ſimulant ſcire, nec quicquam ſciunt.
Quod quiſque in animo habet, aut habiturus eſt, ſciunt.
Sciunt id, quod in aurem rex reginæ dixerit:
Sciunt, quod Juno fabulata eſt cum Jove:
Quæ neque futura, neque facta ſunt tamen illi ſciunt.
Falſon' an verò laudent, culpent, quem velint,
Non flocci faciunt; dum illud, quod lubeat, ſciant.
Omnes mortales hunc aiebant Calliclem
Indignum civitate hac eſſe & vivere,
Bonis qui hunc adoleſcentem evertiſſet ſuis.
Ego de eorum verbis famigeratorum inſcius.
Proſilui amicum caſtigatum innoxium.
Quod ſi exquiratur uſque ab ſtirpe auctoritas,
Unde quicquid auditum dicant, niſi id appareat,
Famigeratori res ſit cum damno & malo.
Hoc ita ſi fiat, publico fiat bono.
Pauci ſint faxim, qui ſciant, quod neſciunt.
Occluſioremque habeant ſtultiloquentiam.

ACTUS II. SCENA I.

Lysiteles adoleſcens.

Multas res ſimitu in meo corde verſo, multum in cogitando
Dolorem indipiſcor: egomet me concoquo, & macero, & defatigo.
Magiſter mihi exercitor animus hinc eſt. ſed hoc non liquet,
Nec ſatis cogitatum eſt, utram potius harum mihi artem expeteſſam,

Utram ætati agendæ arbitrer firmiorem: amorin' m an rei
Obſequi potius par ſiet: utrâ in parte plus voluptati vitæ,
Ad ætatem agundam. de hâc re mihi ſatis haud liqu nisi hoc:
Sic faciam opinor: utramque rem ſimul exputem: jud ſim,
Reusque ad eam rem. ita faciam! ita placet! omniu primùm
AMORIS ARTES ELOQUAR, quemadmodum expedia: NUNQUAM
AMOR QUENQUAM niſi cupidum hominem poſtulat in plagas
Conjicere: eos cupit, eos conſectatur, ſubdolè blanditu ab re
Conſulit blandiloquentulus, harpago, mendax, cuppe avarus,
Elegans, deſpoliator, latebricolarum hominum corru ptor,
Blandus, inops, celati indagator. nam qui ab eo, quod amat,
Quàm extemplo ſaviis ſagittatis percuſſus eſt, illicò res foras,
Labitur, liquitur. Da mihi hoc, mel meum, ſi me amas, ſi audes.
Ibi ille cuculus; Ocelle mi, fiat! & iſtuc, & ſi amplius vis dari,
Dabitur! ibi illa pendentē ferit: jam amplius orat. non ſat
Id eſt mali, ni amplius etiam, quod ebibit, quod comeſt,
Quod facit ſumti. nox datur? ducitur familia tota;
Veſtiſpicæ unctor, auri cuſtos, flabelliferæ, ſandaligerulæ,
Cantrices, ciſtellatrices, nuncii, renuncii, raptores panis & peni.
Fit

Fit ipſe, dum illis comis eſt, inops amator. hæc ego cum ago
Cum meo animo, & recolo, abi qui eget, quàm pretii ſit parvi: apage te,
Amor: non places, nihil te utor: quanquam ILLUD EST DULCE, eſſe bibere.
AMOR AMARA DAT tibi ſatis, quod ægrè ſit, fugit forum, fugat tuos
Cognatos, fugat ipſe ſe à ſuo contuitu.
Neque enim eum ſibi amicum volunt dici MILLE modis amor ignorandu'ſt:
Procul adhibendus eſt, atque abſtinendus. nam QUIN AMOREM
PRÆCIPITAVIT, pejus perit, quàm ſi Saxo ſaliat apage ſis amor!
Tuas res tibi habe! Amor, mihi amicus ne fuas unquam. ſunt tamen
Quos miſeros maleq; habeas, quos tibi obnoxios feciſti.
Certum'ſt ad frugem applicare animum, quanquam ibi animo (honorem,
Labos grandis capitur. boni ſibi hæc expetũt rem, fidem,
Gloriam & gratiam. hoc probis pretium'eſt: eò mihi magis lubet
Cum probis poti⁹, quàm cum improbis vivere vanidicis.

ACTUS II. SCENA II.

PHILTO ſenex, LYSITELES adoleſcens.

QUO illic homo foras ſe penetravit ex ædibus? LY. pater, aſſum,
Impera quod vis: neque tibi ero in morâ, neq; latebroſè me abs tuo
Conſpectu occultabo. PH. feceris par tuis cæteris factis, patrem
Tuum ſi percoles, Per pietatem! nolo ego cum improbis te viris,

e mi, neque in via, neque in foro ullum ſermone exſequi.
VI EGO HOC ſeculum, moribus quibus ſit mal bonum, malum
e volt, ut ſit ſui ſimilis: turbant, miſcent mores mali rapax,
arus. invidus: ſacrum profanum, publicum privatum habent:
iulca gens. hæc ego doleo: hæc ſunt quæ me excruciant.
Hæc dies noctesque tibi canto, ut caveas. quod manu non queunt
Tangere, tantum fas habent, quò manus abſtineant:
Cetera rape, trahe, fuge, late. lacrumas hæc mihi, cum video,
Eliciunt: quia ego ad hoc genus hominum duravi? quin prius
Me ad plures penetravi? nam HI MORES MAJORUM laudant:
Eoſdem lutulant, quos collaudant hiſce ego te artibu gratiam
Facio neu colas, neu imbuas ingenium. meo modo moribus vivito
Antiquis: quæ ego tibi præcipio, ea facito. nihil ego iſ
Moror fatuos mores, & turbidos, quibus boni dede ſant ſe.
Hæc tibi, ſi mea imperia capeſſes, multa bona in pe confident.
LY. ſemper ego uſque ad hanc ætatem ab ineunte leſcentia,
Tuis ſervivi ſervitutem imperiis & præceptis, pat
Pro ingenio, ego me liberum eſſe ratus ſum, pro im tuum.
Meum animum tibi ſervitutem ſervire, æquum

PH. Qui homo cum animo inde ab ineunte ætate [illegible] gnat ſuo.
Utrum itáne eſſe mavelit, ut eum animus æquum [illegible] ſeat;
An ita potius, ut parentes eum eſſe & cognatos [illegible].
Si animus hominem perpulit, actum eſt; animo [illegible] non ſibi:
Sin ipſe animum perpulit; dum vivit, victor [illegible] cluet.
TU SI ANIMUM VICISTI, potius quàm animus [illegible] quod gaudeas.
NIMIO SATIUS eſt, ut opu'ſt te ita eſſe, quàm ut [illegible] lubet.
Qui animum vincunt, quàm quos animus, ſemper [illegible] biores cluent.
LY. Iſtæc ego mihi ſemper habui ætati tegumentum [illegible]
Ne penetrarem me uſquam, ubi eſſet damni concilia[illegible] lum:
Ne noctu irem obambulatum, neu ſuum adimerem [illegible]
Neu tibi ægritudinem, pater, parerem, parſi ſedulo.
Sarta tecta tua præcepta uſque habui mea modeſtia.
PH. Quid exprobras? bene quod feciſti, tibi feciſti, [illegible] mihi.
Mihi quidem ætas acta eſt fermè: tua iſtuc refert [illegible] mè.
IS PROBUS EST, quem non pœnitet, quàm probus ſit [illegible] frugi bonæ.
Qui ipſus ſibi ſatis placet, nec probus eſt, nec frugi [illegible]
BENEFACTA benefactis aliis pertegito, ne perpluant.
QUI IPSUS ſe contemnit, in eo eſt indoles induſtriæ.
LY. Ob eã rẽ hæc, pater, autumavi: quia res quædam [illegible] quam volo
Ego me abs te exorare. PH. quid eſt? veniam jam. [illegible] ſtio.

LY. Adoleſcenti huic genere ſummo amico atque æquali meo,
Minus qui cautè & cogitatè ſuam rem tractavit, pater,
Bene volo ego illi facere, ſi tu non nevis. PH. nempe de tuo.
LY. De meo: nam quod tuum 'ſt, meum 'ſt: omne meum eſt autem tuum.
PH. Quid is, egétne? LY. eget. PH. habuitne rem? LY. habuit. PH. qui eam perdidit?
Publicisne affinis fuit, an maritumis negotiis?
Mercaturámne, an venales habuit, ubi rem perdidit,
LY. Nihil iſtorum. PH. quid igitur? LY. per comitatem edepol, pater.
Præterea aliquantulum animi causâ in deliciis diſperdidit
PE. Edepol hominem prædicatum fermè familiariter.
Qui quidem nuſquam per virtutem rem confregit, atque eget,
Nihil moror eum tibi eſſe amicum cum ejuſmodi virtutibus.
LY. Quia ſine omni malitiâ eſt, tolerare egeſtatem ejus volo.
PH. DE MENDICO malè meretur, qui ei dat quod edit, aut quod bibat.
Nam & illud quod dat, perdit, & illi producit vitam ad miſeriam.
Non eò hoc dico, quin quæ tu vis, ego velim, & faciam lubens:
Sed ego hos verbum cùm illi cuidam dico, præmonſtro tibi,
UT ITA TE aliorum miſereſcat, ne tui alios miſereat.
LY. Deſerere illum, & dejuvare in rebus adverſis pudet.
PH. Pol PUDERE QUAM pigere præſtat, totidē literis.
LY. Edopol, Deûm virtute dicam, pater, & majorum, & tuâ,

Multa bona bene parta habemus. Bene Si amico feceris,
Ne pigeat feciſſe: ut potius pudeat, ſi non feceris.
PH. De magnis divitiis ſi quid demas, plus fit, an minus?
LY Minus, pater, ſed Civi Immunifico Scis quid cantari ſolet?
Quod habes, ne habeas: & illud quod nunc non habes, habeas malum:
Quandoquidem nec tibi bene eſſe potes pati, nec alteri.
PH. Scio equidem iſtuc ita ſolere fieri. verum, gnate mi,
Is Est Immunis, cui nihil eſt, quî munus fungatur ſuũ.
LY. Deûm virtute habemus, & quî noſmet utamur, pater,
Et aliis quî comitati ſimus benevolentibus.
PH. Non edepol tibi pernegare poſſum quicquam, quod velis.
Cujus egeſtatem tolerare vis? loquere audacter patri.
LY. Lesbonico huic adoleſcenti, Charmidæ filio,
Qui illic habitat. PH. qui comēdit quod fuit, quod non fuit?
LY. Ne opprobra, pater. Multa Eveniunt homini, quæ vult, quæ nevult.
PH. Agedum eloquere. qui dare illi nunc vis? LY. nihil quicquam, pater.
Sapientiæ Ætas condimentum'ſt: Sapiens ætati cibus eſt.
PH. Mentire edepol, gnate! atque id nunc facis haud conſuetudine.
Nam Sapiens quidem pol ipſe fingit fortunam ſibi.
Eòne multa quæ nevolt eveniunt, niſi fictor malus fiet:
Multâ eſt operâ opus ficturæ, qui ſe fictorem probum
Vitæ agendæ eſſe expedit. LY. ſed hic admodum adoleſcentulus.

PH. Non Ætate verum ingenio adipiſcitur ſapien
LY. Tu modò ne me prohibeas accipere, ſi quid det mi
PH. An eo egeſtatem ejus tolerabis, ſi quid ab illo ac-
peris?
LY. Eo, pater. PH. pol ego iſtam volo me rationem ed-
ceas. LY. licet.
Scin' tu illum quo genere gnatus ſit? PH. ſcio, apprime
probo.
LY. Soror illi eſt adulta virgo grandis: eam cupio, pate
Ducere uxorem. PH. ſine dote? LY. ſine dote PH. uxo-
rem? LY. ita.
Tuâ re ſalvâ hoc pacto ab illo inibis ſummam gratiam:
Neque commodius ullo pacto ei poteris auxiliarier.
PH Egóne indotatam te uxorem patiar? LY. patiundu
eſt pater:
Et eo pacto addideris noſtræ lepidam famam familiæ.
PH. Multa ego poſſum docta dicta & quamvis facunde
loqui: (ſuſtinet
Hiſtoriam veterem atq; antiquam hæc mea ſenectus
Verum ego quando te & amicitiam & gratiam in no-
ſtram domum
Video allicere, etſi adverſarius tibi fui, iſtàc judico.
Tibi permitto, poſce, duce LY. Dî te ſervaſſint mihi.
Sed adde ad iſtam gratiam unum. PH. quid id eſt autem
unum? LY. eloquar.
Tute ad eũ adeas, tûte concilies, tûte poſcas PH ecce
LY. Nimio citius tranſiges: firmum omne erit, quod tu
egeris.
Gravius erit tuum unum verbum ad eam rem, quàm
centum mea.
PH. Ecce autem in benignitate hoc repperi negotium.
Dabitur opera. LY. lepidus vivis, hæ ſunt ædes: hic habet
Lesbonico eſt nomen: age rem cura: ego te opperiar
domi.

ACTU

ACTUS II. SCENA III.

Philto ſenex.

NON optuma hæc ſunt, neque ego ut æquum cenſeo:
Verùm meliora ſunt, quàm quæ deterrima.
Sed hoc unum conſolatur me atque animum meum.
Quia? Qui Nihil Aliud, niſi quod ſibi ſoli placet,
Conſulit advorſum filium, nugas agit:
Miſer ex animo fit: ſecius nihilo facit.
Suæ ſenectuti is acriorem hyemem parat,
Cum illanc importunam tempeſtatem conciet.
Sed aperiuntur ædes, quò ibam: commodè
Ipſe exit Lesbonicus cum ſervo foràs.

ACTUS II. SCENA IV.

Lesbonicus adoleſcens, Stasimus ſervus. Philto ſenex.

MINUS quindecim dies ſunt, cùm pro hiſce ædibus
Minas quadraginta accepiſti à Callicle.
Eſtne hoc, quod dico, Staſime? ST. cùm conſidero,
Meminiſſe videor fieri. LE. quid factum eſt eo?
ST. Comeſum, expotum, exutum, elotum in balneis.
Piſcator piſtor abſtulit, lanii, coqui,
Olitores, myropolæ, aucupes, conſit citò,
Quàm ſi tu objicias formicis papaverem.
LE. Minus herclè in hiſce rebus ſumptum eſt ſex minis.
ST. Quid, quod dediſti ſcortis? LE. ibidem unà traho.
ST. Quid, quod ego defraudavi? LE. hem iſta ratio maxuma eſt.
ST. Non tibi illud apparere, ſi ſumas, poteſt:
Niſi tu immortale rere eſſe argentum tibi,
Sero atque ſtulte, prius quod cautum oportuit.
Poſtquam comêdit rem, pòſt rationem putat.
LE. Nequaquam argenti ratio comparet tamen.

ST. Ra-

ST Ratio quidem herclè apparet. argentum οἴχεται.
Minas quadraginta accepiſti à Callicle,
Et ille ædis abs te accepit mancupio. LE. admodum.
PH. Pol, opinor affinis noſter ædes vendidit.
Pater cùm peregrè veniet, in porta eſt locus:
Niſi fortè in ventrem filio correpſerit.
ST. Trapezitæ mille drachumarum Olympicûm,
Quas de ratione debuiſti, redditæ.
LE. Nempe quas ſpopondi. imò, quas dependi, quito.
Quas ſponſione pronuper tu exactus es
Pro illo adoleſcente, quem tu ajebas eſſe divitem.
LE. Factum. ST. ut quidem illud perierit. LE. factum quoque eſt.
Nam nunc eum vidi miſerum, & me ejus miſeritum
ST. Miſeret te aliorum, tui te nec miſeret, nec pudet.
PH. Tẽpus adeundi eſt. LE. eſtne hic Philto, qui adve
Is hercle eſt ipſus. ST. Edepol næ ego iſtum velim
Meum fieri ſervum cum ſuo peculio.
PH. Herûm atque ſervum plurimum Philto jubet
Salvere, Lesbonicum & Staſimum. LE. Di duint
Tibi, Philto, quæcunque optes quid agit filius?
PH. Bene vult tibi. LE. edepol mutuum mecum facit.
ST. NEQUAM ILLUD verbum'ſt, Bene vult, niſi quî be facit.
Ego quoque volo eſſe liber; nequicquam volo:
Hic poſtulet frugi eſſe; nugas poſtulet.
PH. Meus gnatus me ad te miſit, inter ſe atque vos
Affinitatem ut conciliarem & gratiam.
Tuam vult ſororem ducere uxorem & mihi
Sententia eadem'ſt, & volo. LE hau! noſco tuum?
Bonis tuis rebus meas res irrides malas.
PH. Homo ego ſum, homo tu es: ita me amabit Juppite
Neque te deriſum veni, neque dignum puto.

Verù

Verùm hoc, ut dixi, meus me oravit filius,
Ut tuam ſororem poſcere uxorem ſibi.
LE. MEARUM RERUM me noviſſe æquum'ſt ordinem
Cum veſtris noſtra non eſt æqua factio.
Affinitatem vobis aliam quærite.
ST. Satin' tu ſanus mentis aut animi tui,
Qui conditionem hanc repudies? nam illum tibi
Ferentarium eſſe amicum inventum intellego.
LE. Abin' hinc dierectè? ST. ſi hercle ire occipiam, vetes.
LE. Niſi quid me aliud vis Philto, reſponde tibi.
PH. Benigniorem, Lesbonice, te mihi,
Quàm nunc experior eſſe, confido fore:
Nam & STULTE FACERE, & ſtulte fabularier,
Utrumque, Lesbonice, in ætate haud bonum'ſt.
ST. Verum hercle hic dicit. LE. oculum ego effodiã tibi,
Si verbum addideris. ST. hercle quin dicam tamen.
Nam ſi ſic non licebit, luſcus dixero.
PH. Ita tu nunc dicis non eſſe æquiparabiles
Veſtras cum noſtris factiones atque opes?
LE. Dico. PH. quid nunc ſi in ædem ad cœnam veneris,
Atque ibi opulentus tibi par fortè ut venerit,
Appoſita ſit cœna, popularem quam vocant,
Si illî congeſtæ ſint epulæ à clientibus,
Si quid tibi placeat, quod illî congeſtum ſiet,
Edisne, an incœnatus cum opulento, accubes?
LE. Edim, niſi ille vetet. ST. at pol ego, etiamſi vetet.
Edim, atque ambabus malis expletis vorem.
Et quod illi placeat, præripiam potiſſimum:
Neque illi concedam quicquam de vitâ meâ.
VERECUNDARI NEMINEM apud menſam decet,
Nam ibi de divinis atque humanis cernitur.
PH. REM. fabulare ST. non tibi dicam dolo:
Decedam ego illi de viâ, de ſemitâ,
De *honore populi*: verùm quod ad ventrem attinet.

Non hercle hoc unque, niſi me pugnis vicerit.
Cœna hâc annonâ eſt ſine ſacris hæreditas.
PH. SEMPER TU HOC facito, Lesbonice, cogites,
Id optimum eſſe túte uti ſis optimus:
Si id nequeas, ſaltem ut optimis ſis proximus.
Nunc conditionem hanc, quam ego fero, & quam abs te
peto,
Dare atque accipere, Lesbonice, te volo.
Dei divites ſunt. Deos decet opulentia
Et factiones. verùm NOS HOMUNCULI
SALILLUM ANIMÆ qui cùm extemplo amiſimus,
Æquo mendicus atque ille opulentiſſimus
Cenſetur cenſu ad Acherontem mortuus.
ST. Mirum, ni tu illuc tecum divitias feras,
Ubi mortuus ſis, ita ſis ut nomen cluet.
PH Nunc ut ſcias hic factiones atque opes
Non eſſe, neque nos tuam negligere gratiam.
Sine dote poſco tuam ſororem filio.
Quæ res bene vortat, habeon' pactam? quid taces?
ST. Pro di immortales, conditionem quojuſmodi?
PH. Quin fabulare, Di bene vortant! ſpondeo.
ST. heu, ubi uſus nihil erat dicto, Spondeo
Dicebant: nunc hic, quum opus eſt, non quit dicere.
LE Cùm affinitate veſtrâ me arbitramini
Dignum, habeo vobis, Philto, magnam gratiam.
Sed etſi hercle graviter cecidit ſtultitia mea,
Philto, eſt ager ſub urbe hic nobis, eum dabo
Dotem ſorori. nam is de ſtultitiâ meâ
Solus ſuperſit præter vitam, reliquus
PH Profecto dotem nihil moror. LE. certum'ſt dare.
ST. Noſtrámne vis nutricem, here, quæ nos educat,
Abalienare à nobis? cave ſis feceris.
Quid edemus noſmet poſtea? LE. etiam tu taces?
Tibi ego rationem reddam? ST. planè periimus.

Nil

Niſi quid ego comminiſcor. Philto, te volo.
H. Si quid vis, Staſime? ST. huc concede aliquantum.
PH. licet.
T. Arcano tibi ego hoc dico, ne ille ex te ſciat,
Jeve alius quiſquam. PH. crede audacter quid lubet.
T. Per Deos atque homines dico, ne tu illunc agrum
Tuum ſiris unquam fieri, neque gnati tui
i rei argumentum dicam. PH audire edepol lubet.
T. Primum omnium olim terra cum proſcinditur,
n quinto quoque ſulco moriuntur boves.
H. Apage. ST Acherontis oſtium in noſtro'ſt agro.
Tuum vinum, priuſquam coactum'ſt, pendet putidum.
E Conſuadet homini credo, etſi ſceleſtus eſt,
t mihi infidelis non eſt. ST. audi cætera.
oſt id, frumenti quum alibi meſſis maxima'ſt,
ribus tantis illi minus reddit, quàm obſeveris.
PH. Hem iſtic oportet obſeri mores malos,
i in obſerendo poſſint interfieri.
T. Neque unquam quiſquam eſt, cujus ille ager fuit.
Quin peſſumè ei res vorterit, cujum fuit.
lii exulatum abierunt, alii emortui,
Alii ſe ſuſpendere hem! nunc hic cujus eſt,
t ad incitas redactus! PH. apage à me iſtum agrum.
T. Magis apage dicas, ſi omnia à me audiveris.
Nam fulguritæ ſunt hic alternæ arbores.
ues moriuntur anginâ hic acerrumè.
Oves ſcabræ ſunt, tam glabræ hem, quàm hæc eſt manus.
Tum autem Syrorum, genus quod patientiſſimum eſt
Hominum, nemo extat, qui ibi ſex menſes vixerit:
Ita cuncti ſolſtitiali morbo decidunt.
PH. Credo ego iſtuc, Staſime, ita eſſe: ſed Campas genus
Multo Syrorum jam antidit patientiâ.

[illegible]

LE. Sed, Staſime, abi huc ad meam ſororem : ad Calliclem.
Dic hoc negotii quomodo actum eſt. ST. ibitur.
LE. Et gratulator meæ ſorori. ST. ſcilicet!
PH. I hac Lesbonice mecum, ut coràm nuptiis
Dies conſtituatur: eâdem hæc confirmabimus.
LE. Tu iſtuc cura quod juſſi: jam ego hîc ero.
Dic Calliclì, me ut conveniat ST. quin tu i modò!
LE. De dote ut videat, quid opus ſit facto. ST. i modò!
LE. Nam certum'ſt me ſine dote haud dare. ST. quin tu i modò!
LE. Neque enim illi damno unquam eſſe patiar. ST. abi modò!
LE. Meam negligentiam. ST. i modò. LE. ô pater!
Æquum videtur quin quod peccârim. ST. i modò!
LE. Potiſſimum mihi id obſit. ST. i modò! LE. ô pater!
En unquam aſpiciam te? ST. i modò! i modò! i modò!
Tandem impetravi abiret. Dì veſtram fidem,
Edepol re geſtâ peſſumè geſtam probè,
Siquidem ager nobis ſalvus eſt! etſi admodum
In ambiguo eſt etiam, nunc quid de hâc re fuat.
Sed ſi alienatur, actum'ſt de collo meo,
Geſtandus peregrè clypeus, galea, ſarcina:
Effugiet ex urbe, ubi erunt factæ nuptiæ:
Ibit iſtàc aliquo in maximam malam crucem
Latrocinatum, aut in Aſiam, aut in Ciliciam.
Ibo huc, quò mihi imperatum'ſt, etſi odi hanc domum,
Poſtquam exturbavit hic nos ex noſtris ædibus.

ACTUS III. SCENA I.

Callicles ſenex, Staſimus ſervus.

Quo Modo tu iſtuc, Staſime, dixiſti? noſtrum herilem filium
Lesbonicum ſuam ſororem deſpondiſſe? ST. hoc modo.
CA.

CA. Cui homini deſpondit? ST. Lyſiteli, Philtonis filio.
Sine dote. CA. ſine dote ille illam in tãtas divitias dabit?
Non credibile dicis ST. ad tu edepol nullus creduas.
Si hoc non credis, ego credidero. CA. quid? ST. me nihil pendere.
CA. Quamdudum iſtuc, aut ubi actum'ſt? ST. illicò hic ante oſtium.
Tam modò, inquit Prænestinus CA. tãton' in re perditâ,
Quàm in re ſalvâ, Lesbonicus factus eſt frugalior?
ST. Atq; equidem ipſus ultro venit Philto oratum filio.
CA. Flagitium quidẽ herclè fiet, niſi dos dabitur virgini.
Poſtremo edepol ego iſtã rem ad me attinere intellego.
Ibo ad meum caſtigatorem, atq; ab eo conſilium petam.
ST. Propemodum quid iſtic feſtinet ſentio, & ſubolet mihi.
Ut agro evortat Lesbonicum, quando evertit ædibus.
O here Charmide, quam abſente te hic tua res diſtrahitur tibi!
Utinam te rediſſe ſalvum videam, ut inimicos tuos
Ulciſcare, ut mihi, ut erga te fui & ſum, referas gratiam!
NIMIUM DIFFICILE'ST REPERIRI amicum, ita ut nomen cluet.
Cui tuam cùm rem crediderís, ſine omni cura dormias.
Sed generum noſtrum ire eccillum video cum affini ſuo.
Neſcio quid non ſatis inter eos convenit. celeri gradu
Eunt uterque. ille reprehendit hunc priorem pallio.
Haud illi euſchemè aſtiterunt. huc aliquantũ abſceſſero.
Eſt lubido orationem audire duorum affinium.

ACTVS.

ACTUS III. SCENA II.

Lysiteles, Lesbonicus adolescentes, Stasimus servus.

STA. Illicò noli aversari, neque te occultassis mihi.
LE. Potin' ut me ire, quo profectus sum, sinas? LY. Si[illegible]
rem tuam:
Lesbonice, esse videbatur [illegible] fruam.
LE. Quod est facillimum, facis. LY. [illegible] LE. [illegible]
co injuriam.
LY. Neque meum 'st, [illegible] LE. [illegible] indoctus
quam docte facis!
Quid faceres, si quis [illegible] mihi?
Qui bene [illegible]
consciis.
LY. Egóne? LE. [illegible] LY. [illegible] LE. [illegible]
ego [illegible] facis.
LY. Tuæ rei bene [illegible] LE. [illegible]
quum ego [illegible]?
Sat sapio, satis in rem quæ sint meam [illegible]
mihi.
LY. An id est sapere, ut qui beneficium [illegible]
pudies?
LE. Nullum beneficium duco esse id, quod [illegible]
non placet.
Scio ego & sentio ipse quid agam, neque à me [illegible]
migrat:
Nec tuis depellor dictis, quin rumori serviam.
LY. Quid aisnam? retineri nequeo, quin [illegible] ea quæ
promeres:
Itáne tandem majores famas tradiderunt tibi tui,
Ut virtute eorum [illegible] flagitium [illegible]
Atque honori posterorum tuorum ut vindex fieres?
Tibi patérque avúsque facilem fecit & planam [illegible]

Ad quærendum honorem: tu feciſti ut di
Culpâ maxumè & deſidiâ, tuiquæ ſubtractus
Præoptavisti amorem tuum uti virtuti pr
Nunc te hoc pacto credis poſſe obtegere er
ita eſt.
Cape ſis virtutem animo, & corde exp
tuo:
In Foro Operam amicis da, haud in le
ſolitus es.
Atque ego iſtum agrum tibi relinqui ob e
expeto:
Ut tibi ſit, qui te corrigere poſſis: ne omni
Cives objectare poſſint tibi, quos tu inimi
LE. Omnia ego iſtæc quæ dixiſti ſcio, vel ex
Ut rem patriam & majorum gloriam fœd
Sc ibam, Ut esse Me deceret: facere
miſer:
Ita vi Veneris vinctus, otio captus in fraud
Et tibi nunc, proinde ac merere, ſumm
tias.
LY. At operam perire meam ſic, & te hæ
ſpernere,
Perpeti nequeo: ſimul me piget parum pud
Et poſtremò, Nisi Me Auscultas, a
dico facis,
Túte ponè te latebis facilè, ne inveniat te h
In occulto jacebis, cùm te maximè clarum v
Pernovi equidem, Lesbonice, imperitum t
admodum.
Scio te ſponte non tuâpte erraſſe, ſed amore
Pectus obſcuraſſe, atque ipſe amoris teneo
Ita Est Amor; baliſta ut jacitur: nihil
neque volat,
Atque is mores hominum moros & moroſ

,, Minus placet, magis quod ſuadetur: quod c
placet.
,, Cum inopia'ſt, cupias; quando ejus copia'ſ
velis.
,, Ille qui aſpellit, is compellit: ille qui conſua
,, INSANUM EST MALUM in hoſpitium deve
pidinem.
Sed te moneo, etiam atque etiam ut repures, c
expetas.
Si iſtuc, ut facis indicium, conâre, tuum incen
Tum igitur tibi aquæ erit cupido, genus qui t
tuum.
Atq;, erit: ſi nactus, proinde ut corde amantes
Ne ſcintillam quidem relinques, genus qui
tuum.
,, LE. Facile eſt inventu: DATUR IGNIS, tan
nimicis petas.
Sed tu objurgans me à peccatis rapis deterio
Meam vis ſororem tibi dem: ſuades ſine dote
convenit;
Me, qui abuſus ſum tantam rem patriam, po
tiis
Eſſe, agrumque habere: egere illam autem; n
tò oderit.
,, NUNQUAM ERIT alienis gravis, qui ſu
cinnat levem.
Sicut dixi, faciam: nolo te jactare diutius.
LY. Tanto meliu'ſt te ſororis cauſſâ egeſtate
Atque eum agrum me habere quàm te, tua
mœnia?
LE. Nolo ego mihi te tam proſpicere, qui me
tem leves,
Sed ut inops infamis ne ſim, ne mihi hanc fa
rant,

Me germanam meam ſororem in concubinatum tibi

Sic ſine dote dediſſe, magis quam in matrimonium.

Quis me improbior perhibeatur? hæc famigeratio

Te honeſtet, me autem collutulet, ſi ſine dote duxeris

Tibi ſit emolumentum honoris: mihi quod objectent
fiet.

LY. Quid, te Dictatorem cenſes fore, ſi abs te agrum acceperim?

LE. Neque volo, neque poſtulo, neque cenſeo: verùm tamen

IS EST HONOS homini pudico, meminiſſe officium ſuum.

LY. Scio equidem te, animatus ut ſis: video, ſubdolè ſentio.

Id agis, ut ubi affinitatem inter nos noſtram aſtrinxeris.

Atque eum agrum dederis, nec quicquam hic tibi ſit, qui vitam colas,

Effugias ex urbe inanis, profugus patriam deſeras

Cognatos, affinitatem, amicos factis nuptiis:

Meâ operâ hinc proterritum te, meâque avaritiâ autument.

Id me commiſſurum, ut patiar fieri, ne animum induxeris.

ST. Non enim poſſum quin exclamem: Euge, euge Lyſiteles, πάλιν.

Facilè palmam habes, hic victus. VICIT TUA COMOEDIA.

Hic agit magis ex argumento, & verſus meliores facit.

Etiam ob ſtultitiam tuam te tueris? multum ad omnia.

LE. Quid tibi interpellatio aut in conſilium huc acceſſio
eſt?

ST. Eodem pacto, quo huc acceſſi, abſceſſero. LE. i hàc
mecum domum

Lyſiteles: ibi de iſtis rebus plura fabulabimur.
LY. Nihil ego in occulto agere ſoleo, meus ut amici eſt, eloquar:
Si mihi tua ſoror, ut ego æquum cenſeo, ita nuptum d tur
Sine dote, neque tu hinc abiturus; quod meum erit, erit tuum:
Sin aliter animatus es, bene quod agas, eveniat tibi:
Ego amicus nunquam tibi ero alio pacto. ſic ſentent eſt.
ST. Abiit hercle ille quidem. ecquid audis, Lyſiteles? eg te volo.
Hic quoque hinc abiit. Staſime, reſtas ſolus. quid eg nunc agam?
Niſi uti ſarcinam conſtringam, & clypeum ad dorſu accommodem:
Fulmentas jubeam ſuppingi ſoccis: non ſiſti poteſt.
Video caculam militarem me futurum haud longius:
Aut aliquem ad regem in ſaginam herus ſe conjece meus.
Credo ſummos bellatores acrem fugitorem fore:
Et capturum ſpolia ibi illum, qui meo hero adverſus v neris.
Egomet autem quum exemplo arcum mihi, & phar tram, & ſagittas ſumpſero,
Caſſidem in caput, dormibo placidè in tabernaculo.
Ad forum ibo: nudius ſextus cui talentum mutuum
Dedi, repoſcam, ut habeam mecum quod feram via cum.

ACTUS III. SCENA III.

MEGARONIDES, CALLICLES, Senes duo.

UT mihi rem narras, Callicles, nullo modo
Poteſt fieri prorſus, quin dos detur virgini,

[illegible]

[illegible] CA. [illegible] dos deproci [illegible]

[illegible]

[illegible] CA. poteſt.

[illegible] inveneris,

[illegible] quod [illegible]

Malim [illegible], quam et dos mu-[illegible]

ME. [illegible] placet CA. quid conſi[illegible]?

ME.

ME. Scitum, ut ego opinor, conſilium inveni. CA. quid eſt?
ME. Homo conducatur aliquis jam, quantum eſt.
Quaſi ſit peregrinus CA. quid is ſcit facere poſtea?
ME. Is homo exornetur graphicè in peregrinum modum,
Ignota facies, quæ non viſitata ſit.
Falſidicum, confidentem. CA. quid tum poſtea?
ME. Quaſi ad adoleſcentem à patre ex Seleuciâ
Veniat, ſalutem ei nunciet verbis patris,
Illum benè gerere rem, & valere & vivere,
Et eum rediturum actutum: ferat epiſtolas
Duas: eas nos conſignemus quaſi ſint à patre:
Det alteram illi, dicat alteram tibi
Dare ſeſe velle CA. perge porrò dicere.
ME. Seque aurum ferre virgini dotem à patre
Dicat, patremque id juſſiſſe aurum tibi dare.
Tenes jam? CA. propemodum! atque auſculto perlubens.
ME. Tum tu igitur demum id adoleſcenti aurum dabis,
Ubi erit locata virgo in matrimonium.
CA. Scitè herclè ſanè. ME. hoc, ubi theſaurum effoderis.
Suſpicionem ab adoleſcente amoveris.
Cenſebit aurum eſſe à patre allatum tibi.
Tu de theſauro ſumes CA. ſatis ſcitè & probè.
Quanquam hoc me ætatis ſycophantari pudet.
Sed epiſtolas quando obſignatas afferet,
Siquidem obſignatas attulerit epiſtolas,
Nonne arbitraris eum adoleſcentem annuli
Paterni ſignum noviſſe? ME. etiam tu taces?
Sexcentæ ad eam rem cauſſæ poſſunt colligi:
Illum quem habuit, perdidit, alium poſt fecit novum.

Jam ſi obſignatas non feret, dici hoc poteſt,
Apud portitorem eas reſignatas ſibi
Inſpectaſque eſſe. in hujuſmodi negotio
Diem ſermone terere, ſegnities mera'ſt.
Quamvis ſermones poſſunt longi texier.
Abi ad theſaurum jam confeſtim clanculum.
Servos, ancillas amove atque audin'? CA. quid eſt?
ME. Uxorem quoque ipſam hanc rem ut celes, face:
Nam pol tacere nunquam quicquam'ſt quod queat.
Quid nunc ſtas? quin te hinc amoves, & te moves?
Aperi, deprome inde auri ad hanc rem quod ſat eſt.
Continuo operito denuò: ſed clanculum,
Sicut præcepi: cunctos exturba ædibus.
CA. Ita faciam. ME. ut enim nimis longo ſermone utimur.
Diem conficimus, quod jam properato'ſt opus.
Nihil eſt de ſigno quod vereare, me vide,
Lepida eſt illa cauſſa, ut commemoravi, dicere.
Apud portitores eſſe inſpectas. denique
Diei tempus non vides? quid illum putas
Naturâ illâ atque ingenio: jamdudum ebriu'ſt.
Quid vis probari poterit. tum, quod maxumum eſt.
Afferre, non petere hic ſe dicet. CA jam ſat eſt.
ME. Ego ſycophantam jam conduco de foro,
Epiſtolaſque jam conſignabo duas,
Eumque huc ad adoleſcentem meditatum probè
Mittam CA. ego igitur intrò ad officium meum.
Tu iſtoc age. ME. actum reddam.*

ACTUS IV. SCENA I.

CHARMIDES ſenex.

SAL SIPOTENTI & multipotenti Jovis fratri, & Nerei Neptuni,
Lætus lubens, laudes ago, & grates gratiaſque habeo, & fluctibus ſalſis,

Quos

Quos penes mei poteſtas boni m iſque foret, & meæ tæ:
Quum ſuis me ex locis in patriam urbiſq; mœnia red çem faciunt.
Atque ego, Neptune, tibi ante alios deos gratias ago a habeo ſummas.
Nam te omnes ſævumque ſeverumque atq; avidis m ribus commemorant,
Spurcificum, immanem, intolerandum, veſanum. con operâ expertus:
Nam pol placido te & clementi meo uſque modo, volui, uſus ſum in alto.
Atque hanc tuam gloriam jam antè auribus acceperai & nobiles apud homines,
Pauperibus te parcere ſolitum, divites damnare atq domare.
Abi, laudo: ſcis ordine, ut æquum' eſt,
Tractare homines. Hoc Dis Dignum'st, ſemper me dicis modeſti ſint.
Fidus fuiſti, infidum eſſe iterant. nam abſque foret te ſcio in alto
Diſtraxiſſent, diſque tuliſſent ſatellites tui me miſer fœdè,
Bonaque omnia item unà mecum paſſim cæruleos campos.
Ita jam quaſi canes, haud ſecus, circumſtabant nave turbines venti;
Imber fluctuſque atque procellæ infenſæ frangere m lum,
Ruére antemnas, ſcindere vela, ni tua pax propitia fo præſtò.
Apage me ſis. deinde hinc certum'ſt otio me dare. ſa partum habeo.
Quibus ærumnis deluctavi, filio dum divitias quæ

Jam ſi obſignatas non feret, dici hoc poteſt,
Apud portitorem eas reſignatas ſibi
Inſpectaſque eſſe. in hujuſmodi negotio
Diem ſermone terere, ſegnities mera'ſt.
Quamvis ſermones poſſunt longi texier.
Abi ad theſaurum jam confeſtim clanculum.
Servos, ancillas amove atque audin'? CA. quid eſt?
ME. Uxorem quoque ipſam hanc rem ut celes, face:
Nam pol tacere nunquam quicquam'ſt quod queat.
Quid nunc ſtas? quin te hinc amoves, & te moves?
Aperi, deprome inde auri ad hanc rem quod ſat eſt.
Continuo operito denuò: ſed clanculum,
Sicut præcepi: cunctos exturba ædibus.
CA. Ita faciam. ME. ut enim nimis longo ſermone
mur.
Diem conficimus, quod jam properato'ſt opus.
Nihil eſt de ſigno quod vereare, me vide,
Lepida eſt illa cauſſa, ut commemoravi, dicere.
Apud portitores eſſe inſpectas. denique
Diei tempus non vides? quid illum putas
Naturâ illâ atque ingenio: jamdudum ebriu'ſt.
Quid vis probari poterit. tum, quod maxumum eſt
Afferre, non petere hic ſe dicet. CA jam ſat eſt.
ME. Ego ſycophantam jam conduco de foro,
Epiſtolaſque jam conſignabo duas,
Eumque huc ad adoleſcentem meditatum probè
Mittam CA. ego igitur intrò ad officium meum.
Tu iſtoc age. ME. actum reddam.*

ACTUS IV. SCENA I.

CHARMIDIS ſenex.

SAL SIPOTENTI & multipotenti Jovis fratri, & N
Neptuni,
Lætus lubens, laudes ago, & grates gratiaſque habeo
fluctibus ſalſis,

Q

Ni illic homo'ſt aut dormitator, aut ſector zonarius.
Loca contemplat, circumſpectat ſeſe, atque ædis noſc tat.
Credo edepol quo mox furatum veniat, ſpeculatur loc
Magis l bido'ſt obſervare, quid agat: ei rei operam d bo.
SY. Has regiones demōſtravit mihi ille cōductor meu
Apud illas ædis ſiſtendæ mihi ſunt ſycophantiæ.
Fores pultabo. CH. ad noſtras ædes hic quidem hab rectam viam.
Hercle opinor mihi advenienti hâc noctu agitandum e vigilias.
SY. Aperite hoc, aperite. heus! ecquis his foribus tute (lam gerit
CH. Quid adoleſcens quæris? quid vis? quid iſtas pu tas? SY. heu ſenex!
Cenſus cum juratori rectè rationem dedi,
Lesbonicum hîc adoleſcentem quæro, in regionibus
Ubi habitet, & item alterum ad iſtanc capitis albitudin
Calliclem ajebat vocari, qui has mihi dedit epiſtolas.
CH. Meum gnatum hic quidem Lesbonicum & quæri amicum meum,
Cui ego liberoſque bonaque commendavi, Calliclem.
SY. Fac me, ſi ſcis, certiorem, hiſce homines ubi habent pater.
CH. Quid eos quæris? aut quis es? aut unde es? aut un de advenis?
SY Multa ſimul rogitas! neſcio quid expediã potiſſimi
Sin unum quidquid ſingillatim & placidè percunctabe re,
Et meum nomen, & mea facta, & itinera ego faxo ſcia
CH. Faciam ita ut vis. agedum nomen tuum primùr memora mihi.
SY. Magnum facinus incipiſſis petere. CH. quid ita? SY quia pater,

Sed quis hic eſt, qui in plateam ingreditur cum novo ornatu ſpecieque
Simul? pol! quanquam domum cupio, opperiar hic quam gerat rem.

ACTVS IV. SCENA II.

SYCOPHANTA, CHARMIDES ſenex.

Huic ego diei nomen TRINUMMO faciam: nam ego operam meam
Tribus nummis hodie locavi ad artes nugatorias.
Advenio ex Seleuciâ, Macedoniâ, Aſiâ, atq; Arabiâ,
Quas ego neque oculis, neque pedibus unquam uſurpavi meis.
Viden' egeſtas quid negotii dat homini miſero mali!
Qui ego nunc ſubigor trium nummorum cauſsâ, ut has epiſtolas:
Dicam ab eo homine me accepiſſe, quem ego, qui ſit homo, neſcio,
Neque novi: neque natus, néne is fuerit, id ſolidè ſcio.
CH. Pol hic quidem fungino genere eſt, capite ſe totum tegit:
Hillurica facies videtur hominis; eo ornatu advenit.
SY. Ille qui me conduxit, ubi conduxit, abduxit domum.
Quæ voluit, mihi dixit: docuit, & præmonſtravit prius,
Quomodo quicque agerem, nunc adeò, ſi quid ego addidero amplius,
Eò conductor melius de me nugas conciliaverit.
Ut ille me exornavit, ita ſum ornatus. ARGENTUM HOC FACIT.
Ipſe ornamenta à Chorago hæc ſumpſit ſuo periculo.
Nunc ego ſi potero ornamẽtis hominem circumducere,
Dabo operam: ut me eſſe ipſum planè ſycophantam ſentiat.
CH. Quàm magis ſpecto, minus placet mihi hominis facies, mira ſunt,

Ni

CH. Nō placet, qui amicos intra dentes concluſos h
SY. Atque etiam modo verſabatur mihi in labris p
ribus.
CH. Temperi huic hodie adveni. SY. teneor man
miſer.
CH. Jamne commentatus es nomen? SY. deûm h
me atque hominum pudet.
„CH. Vide homo ut hominem noveris SY. tanquam
Istuc fieri ſolet,
„Quod in manu tenes atque oculis videas, id deſid
Literis recomminiſcar C. eſt principium nomini.
CH. Callicias? SY. non eſt. CH. Calippus? SY. no
CH. Callidemides?
SY. Non eſt. CH. Callinicus? SY. non eſt? CH Calli
chus? SY. nil agis.
Neque adeò edepol floccifacio: quando egomet me
mei.
CH. At enim multi Lesbonici ſunt hîc; niſi nomen p
Dices, non demonſtrare poſſum iſtos homines, quo
quæritas.
Quod ad exemplum eſt? conjectura ſi reperire poſſu
SY. Ad hoc exemplum eſt, Char. CH. an Chares
Charmides? num Charmides?
SY. Hem iſtic erit. qui iſtum di perdant. CH. dixi
jamdudum tibi:
Te potius bene dicere æquum'ſt homini amico qu
malè.
SY. Satin' intra labra atq; dentes latuit vir minimi pr
CH. NE MALE loquare abſenti amico. SY. quid ergo
ignaviſſimus
Mihi latitabat? CH. ſi appellaſſes, reſpondiſſet, no
ne.
Sed ipſe ubi eſt? SY. pol illum reliqui ad Rhadamant
in Cecropiâ inſulâ.

CH. Eloquere, iſti tibi quid homi
quæritas?
SY. Pater iſtius adoleſcentis dedit l
las
Lesbonici. mihi eſt amicus. CH. te
Me ſibi epiſtolas dediſſe dicit. ludar
SY. Ita ut occœpi, ſi animum advort
operam tibi:
SY. Hanc me juſſit Lesbonico ſuo g
Et item hanc alteram ſuo amico C
CH. Mihi quoque edepol, quoniam
nugari lubet.
Ubi ipſe erat? SY. bene rem gerebat
in Seleuciâ.
CH. Ab ipſon' iſtas accepiſti? SY. è
ipſe in manus.
CH. Quâ facie eſt homo? SY. ſeſ
quàm tu longior.
CH. Hæret hæc res: ſiquidem ego
præſens, longior.
Noviſtin' hominem? SY. ridiculè r
cibum.

Eſſe oportet, qui abs terrâ ad cœlum pervenerit.
SY. Dimittam, ut te velle video. ſed monſtra hoſce homines mihi.
Hos ego quæro, quibus me oportet has deferre epiſtolas.
CH. Quid ais tu nunc? ſi fortè eum ipſum Charmidem conſpexeris?
Illum quem tibi iſtas dediſſe commemoras epiſtolas,
Noveriſne hominem. SY. næ tu me edepol arbitrâre beluam,
Qui quidem non noviſſe poſſim, qui cum ætatem exegerim.
An ille tam eſſe ſtultus, qui mihi mille nummũ crederet
Philippeum, quod me aurum deferre juſſit ad gnatum ſuum,
Atque ad amicum Calliclem, cui rem ajebat mandaſſe hic ſuam?
Mihi concrederet, niſi me ille & ego illum noſſem approbè?
CH. Enimverò ego nunc Sycophantæ huic ſycophantari volo:
Si hunc poſſum ille mille nũmo Philippo circumducere,
Quod ſibi me dediſſe dixit: quem ego, qui ſit homo, neſcio:
Neque oculis ante hunc diem unquam vidi: eine aurum crederem?
Cui, ſi capitis res ſiet, nummum nunquam credam plumbeum.
Aggrediundu'ſt hic homo mihi aſtu. heus, Pax, te tribus verbis volo.
SY. Vel trecentis. CH. haben' tu id aurum, quod accepiſti à Charmide?
SY. Atque etiam Philippeum, numeratum illius in menſâ manu,
Mille numum. CH. nẽpe ab ipſo id accepiſti Charmide?
SY. Mirum quin ea avo ejus, aut proavo acciperem, qui ſunt mortui.

Omnium primum in Pontum advect
ram ſumus.
CH. Ehò! an etiam Arabia'ſt in Ponto
ubi tus gignitur,
Sed ubi abſinthium fit, atque cunila g
CH. Nimium graphicum hunc nugato
inſipientior,
Qui egomet, unde redeam, hunc ro
ſciam, atque hic neſciat:
Niſi quia lubet experiri, quò evaſuru'
Quid eſt tibi nomen, adoleſcens? SY. I
mihi:
Hoc cotidianum'ſt. CH. edepol nomen
Quaſi dicas, ſi quid crediderim tibi, pa
Sed quid ais, quò inde iiſti porrò? SY. ſi
tas, eloquar.
Ad caput amnis, quod de cœlo exoritū
CH. Sub ſolio Jovis? SY. ita dico. CH. è
è medio quidem.
CH. Ehò! an etiam in cœlum aſcendiſti
advecti ſumus,
Uſque aquâ advorsâ per amnem. CH.

CH. Is enim verò ſum. SY. ain' tu tandem, is ipſuſne es?
CH. ajo SY. ipſus es?
CH. Ipſus inquam, Charmides ſum. SY. ergo ipſuſne es?
CH. ipſiſſimus.
Abi hinc ab oculis. SY. enimverò ſeriò quoniam advenis
Vapulabis arbitratu meo & novorum ædilium.
CH. At etiam maledicis? SY. imò, ſalvus quandoquidem advenis,
Di te perdant; etſi floccifacio, an periiſſes prius.
Ego ob hanc operam argentum accepi: te macto infortunio.
Sed enim tu quid ſis, qui non ſis, floccum non interduim.
Ibo ad illum, renunciabo, qui mihi tris nummos dedit,
Ut ſciat ſe perdidiſſe. ego abeo, malè vive & vale.
Quod Di te omnes advenientem peregrè perdant, Charmides.
CH. Poſtquam ille hinc abiit, pòſt loquendi liberè
Videtur tempus veniſſe, atque occaſio.
Jamdudum meum ille pectus pungit aculeus,
Quid illi negotii fuerit ante ædis meas.
Nam epiſtola illa mihi concenturiat metum
In corde, & illud mille nummûm quam rem agat.
NUNQUAM edepol TEMERE tinniit tintinnabulum:
Niſi qui illud tractat aut movet, mutum eſt, tacet.
Sed quis hic eſt, qui huc in plateam curſuram incipit?
Lubet obſervare quid agat: huc conceſſero.

ACTUS IV. SCENA III.

STASIMUS ſervus, CHARMIDES ſenex.

STASIME, fac te properè celerem, recipe te ad dominum domum.
Ne ſubitò metus exoriatur ſcapulis ſtultitiâ tuâ,

Adde

CH. Adoleſcens cedò dum iſtuc aurum mi
ego aurum dem tibi?
CH. Quod à me te accepiſſe faſſus. ST. abs
CH. ita loquor.
SY. Quis tu homo es? CH. qui mille numm
ego ſum Charmides.
SY. Neque edepol tu is es, neque hodie is
auro huic quidem.
Abi ſis nugator: nugari nugatori poſtulas.
CH. Charmides ego ſum. SY. nequicqua
nam nihil auri fero.
Nimis argute obrepſiſti in eâpſe occaſiuncu
Poſtquam ego me aurum ferre dixi, poſt tu f
mides.
Prius tu non eras, quàm auri feci mentione
Proin tu te itidem, ut Charmidatus es, rur
mida.
CH. quis ego ſum igitur, ſiquidem is non ſu
SY. quid id ad me attinet?
Dum ille ne ſis quem ego eſſe nolo, ſis me
lubet.
Prius non is eras, qui eras: nunc is factus, qui
CH. Age ſi quid agis. SY. quid ego agam? C
redde. SY dormitas, ſenex.
CH. Faſſus Charmidem dediſſe aurum tib
ptum quidem.
CH. Properas, an non properas abire actutu
gionibus
Dormitator, priuſquam ego hìc te jubeo m
lè?
SY. Quamobrem. CH. quia illum quem em
ego ſum ipſus Charmides:
Quem tibi epiſtolas dediſſe ajebas, SY. ehò! q
is es?

„ Ambitio jam more ſancta'ſt, libera'ſt à legibus:
„ Scuta jácere, fugeréq; hoſtes, more habent licentiam:
„ Petere Honorem pro flagitio, more fit. CH. morem improbum.
„ ST. Strenuos præterire, more fit. CH. nequam quidem.
ST. Mores Leges perduxerunt jam in poteſtatem ſuam,
„ Magis quîs ſunt obnoxioſi, quàm parentes liberis.
„ Eæ miſeræ etiam ad parietem ſunt fixæ clavis ferreis,
„ Ubi malos mores affigi nimio fuerat æquius.
CH. Lubet adire atque appellare hunc: verùm auſculto perlubens.
Et metuo, ſi compellabo, ne aliam rem occipiat loqui.
„ ST. Neque iſtis quicquam lege ſanctum'ſt. Leges mori ſerviunt.
„ Mores autem rapere properant, quà ſacrum, quà publicum.
CH. Hercle iſtis malam rem magnam moribus dignũ'ſt dari!
ST. Nónne hoc publicè animum advorti? nam id genus hominum omnibus
Univerſis eſt adverſum, atque omni populo malè facit:
Malè fidem ſervando: illis quoque abrogant etiam fidem,
Qui nihil meriti: quippe ex eorum ingenio ingenium horum probant.
Hoc quî in mentem venerit mihi, reipsâ modò commonitus ſum.
Si Quis Mutuum quid dederit, fit pro proprio perditum.
Cùm repetas, inimicum amicum beneficio invenis tuo.
„ Si mage exigere cupias, duarum rerum exoritur optio:
„ Vel illud illud, quod credideris, perdas; vel illum amicum amiſeris.

eſt,
Curculio'ſt exercitor:is hunc hom
ST. Quid, homo nihili, non pude
tiis
Memoriâ eſſe oblitum? an verò,
nibus.
Ibi bibiſti, qui ab alieno facilè cohi
Theruchus fuit, Cerconicus, C
Collabus,
Oculicrepidæ, Cruricrepidæ, Ferr
Inter cóſne homines condalium t
Quorum eorum unus ſurripuit c
CH. Ita me Dî ament, graphicum
quod periit petam?
Niſi etiam laborem ad damnum
inſuper?
„ QUIN TU QUOD periit, periiſſe
Recipe te ad herum. CH. non fug
commeminit domi.
„ ST. UTINAM VETERIS MORE
niæ
„ Potius maiori honori hic eſſent

Sed omitto alia; hoc mihi reſponde. Liberi quid agunt mei,
Quos reliqui hîc filium atque filiam? ST. vivunt, valent.
CH. Nempe uterque? ST. uterque. CH. Dî me ſalvum & ſervatum volunt.
Cætera intus otiosè percunctabor quæ volo.
Eamus intrò: ſequere. ST quò tu te agis? CH. quonam, niſi domum?
ST. Hiccine nos habitare cenſes? CH. ubinam ego alibi cenſeam?
ST. Jam CH. quid jam? ST. non ſunt noſtræ ædes iſtæ, CH quid ego ex te audio?
ST. Vendidit tuus natus ædis. CH. perii. ST. præſentariis
Argenti minis numeratis. CH. quot? ST. quadraginta CH. occidi.
Qui eas emit? ST. Callicles, cui tuam rem commendaveras,
Is habitatum huc commigravit, noſque exturbavit foràs.
CH. Ubi nunc filius meus habitat? ST. hîc in hoc poſticulo,
CH. Malè diſperii. ST. credidi ægrè tibi id, ubi audiſſes, fore.
CH. Ego miſer meis periculis ſum per maria maxima
Vectus capitali periculo, per prædones plurimos
Me ſervavi, ſalvus redeo: nunc hîc diſperii miſer,
Propter eoſdem, quorum cauſsâ fui hac ætate exercitus.
Adimit animam mihi ægritudo. Staſime, tene me. ST. viſne aquam
Tibi petam? CH. res quum animum agebat, tum eſſe effuſam oportuit.

ACTUS IV. SCENA IV.

Callicles, Charmides, ſenes duo,
Staſimus ſervus.

Qui

CH. Meus eſt hic quidem Staſimus ſervus. ST. ... talentum mutuum
Quod dederam, talento inimicum mihi emi, ... vendidi.
Sed ego ſum inſipientior, qui rebus curem publi...
Potiùs, quàm id quod proximum'ſt, meo tergo ... geram.
Eo domum. CH. heus tu, adſta illicò: audi, heus tu ... non-ſto. CH. at ego te ſtare volo.
ST. Quid ſi egomet te velle nolo? CH ha nimium ... ſime, ſeviter.
ST. Emere meliu'ſt, cui imperes. CH. pol ego emi ... argentum dedi.
Sed ſi non dicto audiens eſt, quid ago? ST. damnum ... lum.
CH. Bene mones: ita facere certum eſt. ST. niſi quid ... es obnoxius.
CH. Si bonus es, obnoxius ſum: ſin ſecus eſt, faciam ... jubes. (mali ...
ST. Quid id ad me attinet, bonis ne ſervis tu utare ...
CH. Quia boni malique in eâ te pars tibi eſt. ST. partem alteram
Tibi permitto, illam alteram ad me, quod boni eſt, ap... ponito.
CH. Si eris meritus, fiet. ſed reſpice ad me huc. ego ſum Charmides.
ST. Hem quis eſt, qui mentionem facit homo hominis optimi?
CH. Ipſe homo optimus. ST. mare, terra, cœlum, Dî veſtram fidem.
Satin ego oculis planè video? eſtne ipſius, an non eſt? is eſt.
Certè is eſt, is eſt profectò. ô mi here exoptatiſſime,
Salve. CH. ſalve Staſime. SY. ſalvum te. CH. ſcio & credo tibi.

Se

Nunc mihi is properè conveniendus eſt; ut, quæ cum ejus filio

Egi, ei rei fundus pater ſit potior eo. ſed fores

Hæ ſonitu ſuo mihi moram objiciunt incommodè.

ACTUS V. SCENA II.

Charmides, Callicles, ſenes duo. Lysiteles, Lesbonicus, adoleſcentes.

Neque fuit, neque erit, neque eſſe quenquam hominum in terrâ tum arbitror,

Cui fides fidelitaſque amicum erga æquiparet ſuum:

Nam ædificaviſſet me ex his ædibus, abſque te foret.

CA. Si quid amicum erga bene feci, aut conſului fideliter,

Non videor meruiſſe laudem: culpâ caruiſſe arbitror.

Nam beneficium, homini proprium quod datur, proprium ſumpſerit:

Quod datum utendum eſt, id repetundi copia'ſt, quando velis.

CH. Eſt ita, ut tu dicis. ſed ego hoc nequeo mirari ſatis,

Eum ſororem deſpondiſſe ſuam in tam fortem familiã,

Lyſiteli, quidem Philtonis filio. LY. enim me nominat.

CH. Familiam optumam occupavit. LY. quid ego ceſſo hos colloqui?

Sed maneam etiam opinor: namque hoc commodum orditur loqui.

CH. Vah! CA. quid eſt? CH. oblitus intus dudum tibi ſum dicere:

Modò mihi advenienti nugator quidam acceſſit obviã,

Nimis pergraphicus ſycophanta: is mille nummûm ſe aureûm

Meo datu tibi ferre, & gnato Lesbonico ajebat meo:

Quem ego nec quieſſet noram; neque eum ante uſquam conſpexi prius.

Sed quid rides? CA. meo allegatu venit, quaſi qui aurum mihi

Ferre

Ferret abs te, quod darem tuæ gnatæ dotem: ut filius
Tuus, quando illi à me darem, eſſe allatum id abs te crederet,
Neu quî rem ipſam poſſet intelligere, & theſaurum tuum
Me eſſe penes, atque eum à me lege populi patrium poſceret.
CH. Scitè edepol. CA. Megaronides communis hoc meus & tuus
Benevolens commentu'ſt CH. quin collaudo conſilium, & probo.
LY. Quid ego ineptus, dum ſermonem vereor interrumpere,
Solus ſto; nec, quod conatus ſum agere, ago? homines colloquar.
CH. Quis hic eſt, qui huc ad nos incedit. LY. Charmidem ſocerum ſuum
Lyſiteles ſalutat. CH. Dî dent tibi, Lyſiteles, quæ velis.
CA. Non ego ſum ſalutis dignus? LY. imò ſalve, Callicles.
Hunc priorem æquum'ſt me habere TUNICA PROPIOR PALLIO EST.
CH. Deos volo conſilia veſtra rectè vortere.
Filiam meã tibi deſponſatam eſſe audio. LY. niſi tu nevis.
CH. Imò haud nolo. LY. ſponden' ergo tuam gnatam uxorem mihi?
CH. Spondeo & mille aurì Philippûm dotis. LY. dotem nihil moror.
CH. Si illa tibi placet, placenda dos quoque eſt, quam dat tibi.
Poſtremò, quod vis, non duces illud quod non vis, feres.
CA. Jus hic orat. LY. impetrabit te advocato atq; arbitro.
Iſtâc lege filiam tuam ſponden' mihi uxorem dari?
CH. Spondeo. CA. & ego ſpondeo idem hoc. LY. oh! ſalvete affines mei.
CH. Atque edepol ſunt res, quas propter tibi tamen ſuccenſui.
CA. Quid ego feci? CH. meum corrumpi quia perpeſſu's filium.

CH

CA. Si id mea voluntate factum eſt, eſt quod mihi ſuccenſeas.
Sed ſine me hoc abs te impetrare, quod volo. CH. quid id eſt? CA. ſcies.
Si quid ſtultè fecit, ut ea miſſa facias omnia.
Quid quaſſas caput? CH. cruciatur cor mihi, & metuo. CA. quid nam id eſt?
CH. Quum ille ita'ſt ut eſſe nolo, id crucior; metuo ſi tibi
Denegem quod me oras, ne te leviorem erga me putes.
Non gravabor: faciam ita ut vis. CA. probus es. eo, ut illum evocem.
CH. Miſerum'ſt malè promerita, ut merita ſi mihi ulciſci non licet.
CA. Aperite hoc, aperite properè, & Lesbonicum, ſi domi'ſt foràs
Evocare: ita ſubitu'ſt, properè quod eum conventũ volo.
LE. Quis homo tam tumultuoſo ſonitu me excivit ſubito foràs?
CA. Benevolens tuus atque amicu'ſt. LE. ſatin' ſalve? dic mihi.
CA. Rectè tuum patrem rediiſſe ſalvũ peregrè, gaudeo.
LE. Quis id ait? CA. ego. LE. tun' vidiſti? CA. & túte idem videas liceat.
LE. O pater, pater mi ſalve. CH. ſalve multum, gnate mi.
LE. Si quid tibi, pater, laboris. CH. nihil evenit, ne time:
Bene re geſtâ ſalvus redeo: ſi tu modò frugi eſſe vis,
Hæc tibi pacta'ſt Callicli filia. LE. ego ducam, pater:
Etiam & ſi quam aliam jubebis. CH. quanquam tibi ſuccenſui.
CA. Miſeria una uni quidem homini'ſt affatim. CH. imò huic parum'ſt.
Nam ſi pro peccatis centum ducat uxores, parum'ſt.
LE. At jam poſthac temperabo. CH. dicis; ſi facias modò.
LE. Numquid cauſſæ eſt, quin uxorem cras domum ducam? CH. optimum'ſt, licet.
Tu in perendinum paratus ſis ut ducas. Plaudite.

FINIS TRINUMMI.

TRUCULENTUS.

DRAMATIS PERSONÆ.

Dinarchus adoleſcens.
Phroneſium meretrix.
Geta ſervus.
Callicles ſenex.
Aſtaphium ancilla.
Stratilax ſervus.
Stratophanes miles.
Strabax adoleſcens ruſticus.
Ancilla altera.

ARGUMENTUM.

TRES unam pereunt adoleſcentes mulierem,
Rure unus, alter urbe, peregrè tertius.
Utique iſta ingenti militem tangat bolo.
Clam ſuppoſuit ſibi clandeſtino editum.
Vi magna ſervus eſt ac trucibus moribus,
Lupæ ne rapiant domini parſimoniam.
Et is tamen molitur. Miles advenit,
Natique cauſsâ dat propenſa munera.
Tandem compreſſæ pater cognoſcit omnia.
Utque illam ducat, qui vitiarat, convenit:
Suúmque is repetit à meretrice ſubditum.

PROLOGUS.

PERPARVAM partem poſtulat Plautus loci
De veſtris magnis atque amœnis mœnibus,
Athenas quô ſine architectis conferat.
Quid nunc? daturin' eſtis, annon? annuunt.
Meditor equidem vobis me ablaturum ſine
Morâ. quid ſi de veſtro quippiam orem? abnuunt,
En mehercle in vobis reſident mores priſtini.

Ad denegandum ut celeri linguâ utamini.
Sed hoc agamus, huc quâ ventum eſt:
Athenæ iſtæ ſunto, ita ut hoc eſt proſcenium,
Tantisper dum tranſigimus hanc Comœdiam,
Hìc habitat mulier, nomine quæ eſt Phroneſium.
Hæc hujus ſceli mores in ſe poſſidet.
Nunquam ab amatore ſuo poſtulat id quod datum eſt;
Sed reliquum dat operam ne ſit reliquum,
Poſcendo atque auferendo, ut mos eſt mulierum.
Nam omnes id faciunt, cum ſe amari intelligunt.
Ea ſe peperiſſe puerum ſimulat Militi.
Quo citius rem ab eo auferat cum pulviſculo.
Quid multa? ætas huic ſi ſuperet mulieri,
Is cum animâ ad eam habentiam everterit.

ACTUS. I. SCENA I.

DINARCHUS adoleſcens.

NON OMNIS ÆTAS ad perdiſcendum ſat eſt
Amanti, dum id perdiſcat, quod pereat modis.
Neque eam rationem eapſe unquam edocet Venus,
Quam penes amantum ſumma ſummarum redit.
Quot amans exemplis ludificetur, quot modis
Pereat, quotque exoretur exorabulis.
Quot illic blanditiæ, quot illic iracundiæ
Sunt? quot ſui pericla amanda? di voſtram fidem, hui!
Quid perjerandum eſt etiam, præter munera!
Primum dum miros annua. is primus bolu'ſt,
Ob eam tris noctes utor. interea loci.
Aut æra, aut vinum, aut oleum, aut triticum
Tentat, benignus ne an bonæ frugi ſies.
Quaſi in piſcinam rete, qui jaculum parat,
Quando abiit rete peſſum, tum adducit ſinum:
Sin jecit rete, piſces ne effugiant, cavet:
Dum huc, dum illuc reti eos impedit
Piſces, *uſque adeò* donicum eduxit foràs.

Itidem eſt amator, ſi id, quod oratur, dedit,
Atque eſt benignus potius quàm frugi bonæ,
Adduntur noctes: interim ille HAMUM VORAT.
SI SEMEL AMORIS POCULUM accepit merè,
Eaque intra pectus ſe penetravit potio,
Extemplò & ipſus perii, & res, & fides.
Si iratum eſt ſcortum fortè amatori ſuo,
Bis perit amator, ab re atque animo ſimul.
Sin alter alteri potior eſt, idem perit.
Si raras noctes ducit, ab animo perit:
Si increbravit, ipſus gaudet, res perit.
ITA DISCIPLINA in ædibus eſt lenoniis,
Priusquam unum dederis, centum quæ poſcat, parat.
Aut aurum periit, aut conſciſſa pallula eſt,
Aut empta ancilla, aut aliquod vaſum argenteum,
Aut vaſum aheneum aliquod, aut lectus dapſilis,
Aut armariola Græca, aut aliquid ſemper eſt
Quod pereat, debeatq; amans ſcorto ſuo.
Atque hæc celamus nos damna, unâ induſtriâ
Cùm rem fidemq; noſq; noſmet perdimus,
Ne quid parentes, neu cognati ſentiant.
Quos cùm celamus, ſi faximus conſcios,
Qui noſtræ ætati tempeſtivè temperint,
Vnde anteparta demus poſt partoribus,
Faxim lenonum & ſcortorum ut plus eſt, minus
Et minus damnoſorum hominum, quàm nũc ſunt, ſien
Nam nunc lenonum & ſcortorum plus eſt ferè,
Quàm olim muſcarum eſt, cùm caletur maximè.
Nam nusquam alibi ſi ſunt, circum argentarias
Scorti lenones quaſi ſedent quotidie.
Ea nimia eſt ratio, quippe qui certò ſcio,
Triplo plus ſcortorum eſſe jam quàm ponderum;
Quos quidem quam ad rem dicam in argentariis
Referre habere, niſi pro tabulis, neſcio.

Vbi

Vbi æra præſcribantur uſuraria:
Accipiat illico expenſa, neque cenſeat.
Poſtremò in magno populo, in multis hominibus,
Re placidâ atque ociosâ, victis hoſtibus.
Amare oportet omnes, qui quod dent, habent.
Nam mihi hæc meretrix, quæ hîc habet, Phroneſium,
Suum nomen omne ex pectore exmovit meo,
Phroneſium. nam Phroneſis eſt ſapientia.
Nam me fuiſſe huic fateor ſummum atque intimum,
Quod aman is multo peſſimum eſt pecuniæ.
Eadem, poſtquam alium repperit, qui plus daret,
Damnoſiorem, me exinde amovit loco,
Quem infeſtum ac odioſum ſibi eſſe memorabat mala,
Babylonienſem militem: is nunc dicitur
Venturus peregrè, eo nunc commenta eſt dolum,
Peperiſſe ſimulat ſeſe, ut me extrudat foras:
Atque ut cum ſolo pergræcetur milite:
Eum eſſe ſimulat militem puero patrem.
Quid iſti ſuppoſitum puerum opus peſſimæ?
Mihi verba retur dare ſeſe? an me cenſuit
Celare ſe pareſſe, gravida ſi foret?
Nam ego Lemno advenio Athenas nudius tertius,
Legatus hinc quò ſum publico imperio fui.
Sed hæc quis mulier eſt? Aſtaphium eſt, ancillula.
Cum eâ quoque etiam mihi fuit commercium.

ACTVS I. SCENA II.

ASTAPHIVM ancilla, DINARCHVS.

AD fores auſcultate, atque aſſervate ædis,
Ne quis adventor gravior abeat quàm adveniat:
Neu qui manus attulerit ſteriles intrò ad nos,
Gravidas foras exportet. novi ego hominum mores,
Ita nunc adoleſcentes morati ſunt. quin ei
Vt ſimitu adveniunt ad ſcorta congerones,
Conſulta ſunt conſilia, quando intrò advenerunt,

Itidem eſt amator, ſi id, quod oratur, dedit,
Atque eſt benignus potius quàm frugi bonæ,
Adduntur noctes: interim ille HAMUM VORAT.
SI SEMEL AMORIS POCULUM accepit merè,
Eaque intra pectus ſe penetravit potio,
Extemplò & ipſus periit, & res, & fides.
Si iratum eſt ſcortum fortè amatori ſuo,
Bis perit amator, ab re atque animo ſimul.
Sin alter alteri potior eſt, idem perit.
Si raras noctes ducit, ab animo perit:
Si increbravit, ipſus gaudet, res perit.
ITA DISCIPLINA in ædibus eſt lenoniis,
Priusquam unum dederis, centum quæ poſcat, parat.
Aut aurum periit, aut conſciſſa pallula eſt,
Aut empta ancilla, aut aliquod vaſum argenteum,
Aut vaſum aheneum aliquod, aut lectus dapſilis,
Aut armariola Græca, aut aliquid ſemper eſt
Quod pereat, debeatq; amans ſcorto ſuo.
Atque hæc celamus nos damna, unâ induſtriâ
Cùm rem fidemq; nosq; nosmet perdimus,
Ne quid parentes, neu cognati ſentiant.
Quos cùm celamus, ſi faximus conſcios,
Qui noſtræ ætati tempeſtivè temperint,
Vnde anteparta demus poſt partoribus,
Faxim lenonum & ſcortorum ut plus eſt, minus
Et minus damnoſorum hominum, quàm nũc ſunt, ſi
Nam nunc lenonum & ſcortorum plus eſt ferè,
Quàm olim muſcarum eſt, cùm caletur maximè.
Nam nusquam alibi ſi ſunt, circum argentarias
Scorti lenones quaſi ſedent quotidie.
Ea nimia eſt ratio, quippe qui certò ſcio,
Triplo plus ſcortorum eſſe jam quàm ponderum;
Quos quidem quam ad rem dicam in argentariis
Referre habere, niſi pro tabulis, neſcio.

Obſtetricem. DI. mala fœmina es. AS. ſolens ſum; ea eſt diſciplina.
DI. Manifeſtam mendacii, mala, te teneo. AS. qui id jam, amabo?
DI. Quia te adducturam huc dixeras eum ipſum, non eampſe.
Nunc mulier facta eſt ex viro; mala es. AS. præſtigiator.
DI. Sed tandem loquere, qui is homo eſt, Aſtaphium? unusne amator?
AS. Nimis otioſum arbitror hominem eſſe te. DI. quianam arbitrare?
AS. Quia tuo veſtimento & cibo alienis rebus curas.
DI. Vos me reddidiſtis otioſum. AS. quid jam, amabo? DI. ego expedibo:
Rem perdidi apud vos cum re meum negotium abſtuliſtis.
Si rem ſervaſſem, fuit ubi negotioſus eſſem.
AS. An tute bene rem publicam aut amoris aliâ lege
Habere poſſe ſe poſtulas, quin tu otioſus fias?
DI. Illa haud ego, habuit publicum: perversè interpretaris.
Nam adverſum legem à me ob meam ſcripturam, pecudem accepit
Æraque. AS. idem quod tu facis, faciunt rei malè gerentes:
Ubi non eſt, ſcripturam unde dent, incuſant publicanos,
DI. Malè vertit res pecuaria mihi apud vos: nunc viciſſim
Volo habere aratiunculam pro copiâ apud vos.
AS. Non arvus hic, ſed paſcuus eſt ager. ſi arationes
Habituris, qui arari ſolent, ad eos verò ire melius.
Hunc nos habemus publicum: illi alia ſunt publicani.
DI. Utroſq; percognovi utrobidem. AS. iſtoc pol tu *otioſus*,

Cum & illic & hic perverſus es. ſed utris eum rem eſſe mavis?
DI. Procaciores eſtis vos, ſed illi perjurioſi.
Illis perit quicquid datur, neque ipſis apparet quicquã.
Vos ſaltem, ſi quid quæritis, ebibitis & comeſtis.
Poſtremò ſunt improbi, vos nequam & glorioſæ
Malæque. AS. quæ in nos illosq; ea omnia tibi dicis, Dinarche,
Et noſtram & illorum vicem. DI. qui iſtuc? AS. rationem dicam:
Quia QUI ALTERUM INCUSAT probri, eum ipſum ſe intueri oportet.
Tu à nobis, ſapiens, nihil habes: nos nequam abs te habemus.
DI. O Aſtaphium, haud iſtoc modo ſolita es me antè appellare,
Sed blandè: cum illuc, quod apud vos nunc eſt, apud me haberem.
AS. Dum vivit, hominem noveris: ubi mortuus eſt, quieſcas.
Te, dum vivebas, noveram. DI. an me mortuum arbitrare?
AS. Qui potis eſt, amabo, planius? qui antehac amator ſummus
Habitu'ſt, iſtunc ad amicã meras querimonias referre.
DI. Voſtrâ hercle factũ injuriâ, quæ properaviſtis olim
Rapere. otioſè oportuit: diu ut eſſem incolumis vobis.
AS. Amator ſimili'ſt oppidi hoſtilis. DI. quo argumento eſt? AS. quam-
primùm expugnari poti'ſt amator. optimum eſt amicæ.
DI. Ego fateor, ſed LONGE aliter eſt amicus atq; amator.
Certè hercle QUAM VETERRIMUS homini optimus eſt amicus.

Na

Non hercle occiderunt mihi etiam fundique & ædis.
AS. Cur obſecro ergo ante oſtium pro ignoto alienoq́; aſtas?
I intrò? haud alienus tu quidem es nam ecaſtor neminem hodie
Mage amat corde atque animo ſuo, ſiquidem habes fundum atque ædis.
DI. IN MELLE SUNT LINGUÆ ſitæ veſtræ atque orationes
Lacteque: corda felle ſunt lita, atque acerbo aceto.
E linguis dicta dulcia datis, corde amarè facitis.
Amantes, ſi qui non danunt. AS non didici fabulare.
DI. Non iſtæc mea benignitas docuit te fabulari.
Sed iſti, qui cum Geniis ſuis belligerant, parcipromi.
Mala es, atque eadem, quæ ſoles elecebra. AS. ut exſpectatus
Peregrè advenisti! DI quiànam, obſecro. AS. cupiebat te hera videre.
DI. Quid tandem? AS. te unum ex omnibus amat. DI. euge, funde & ædes,
Per tempus ſubvenistis. ſed quid ais, Aſtaphium? AS. quid vis?
DI. Eſtne intus nunc mihi Phroneſium? AS tibi quidem intus.
DI. Valétne? AS. imò edepol melius credo fore, ubi te videbit.
DI. Hoc nobis vitium maximum eſt: CUM AMAMUS, tum perimus
Si illud quod volúmus, dicitur; palàm cùm mentiuntur,
Verum eſſe inſciti credimus. næ ut in æſtu, mutamur irâ.
AS. Eja. haud ita res eſt. DI. ain tute, me amare? AS. imò unicè unum.

DI. Perperiſſe eam audivi. AS. ah, obſecro, tace Dinarche: DI. quid jam?
AS. Horreſco miſera, mentio quoties fit partionis:
Ita pænè tibi fuit Phroneſium. i intrò jam amabo,
Viſe illam, atque opperire ibi: jam exibit: nam lavavit.
DI. Quid ais tu? quæ nunquam fuit prægnans, qui parere: potuit?
Nam equidem uterum illi nunquam extumere ſenſi:
AS. Celabat, metuebatque te illa, ne ſibi perſuaderes
Ut abortioni operam daret, puerumque ut enecaret.
DI. Tum pol iſti puero quis eſt pater? AS. Babylonienſis miles,
Cujus nunc iſta adventum exſpectat. imò adeò, ut nunciatum'ſt,
Jam hîc affuturum ajunt eũ: nondum adveniſſe miror.
DI. Ibo igitur intrò? AS. quippini? tam audacter, quàm domum ad te.
Nam tu ed pol noſter es etiamnum, Dinarche.
DI. Quàm mox te recipis tu? AS. jam hîc ero: propè eſt. profecta quò ſum,
DI. Redi verò actutum. ego te interim apud vos opperibor.

ACTUS II. SCENA I.

ASTAPHIUM ancilla.

Ha ha ha. hercle quievi, quia introivit odium. tandem ſola ſum.
Nunc quidem meo arbitratu loquar liberè quæ volam & quæ lubebit.
Huic homini amanti mea hera apud nos dixit neniam de bonis!
Nam fundi & ædis obligatæ ſunt ob amoris prandium verùm
Apud hunc mea hera conſilia ſumma loquitur liberè: magisque

Adeò

ò ei conſiliarius hic amicus eſt, quàm auxiliarius.
m fuit, dedit. nunc nihil habet, quod habet, nos habemus:
nunc id habet, quod nos habuimus, humanum facinus factum eſt.
rutum FORTUNÆ ſolent mutarier. VARIA vita eſt.
s divitem eum meminimus, atque iſte pauperes nos.
terunt ſeſe memoriæ, ſtultus ſit, qui id admiretur.
get, neceſſe eſt nos patiatur ali, ita æquum factū eſt.
culum eſt, miſereri nos hominum rei male gerentū.
us eſſe oportet dentibus lænam probam: arridere,
isquis veniat, blandeque alloqui: malè corde conſultare;
e loqui linguâ. MERETRICEM eſſe ſimilem ſentis condecet,
emquem hominem attigerit profectò aut malum aut damnum dari.
nquam amatoris meretricem oportet cauſſam noſcere.
in ubi nihil det, pro infrequente eum mittas militia domum.
Nec unquam quiſquam probus erit amator, niſi qui rei inimicu'ſt ſuæ.
gæ ſunt, niſi quod modò cùm dederit, dare jam lubeat denuò.
mator apud nos, qui, quod dedit, id oblitu'ſt datum.
m habeat, dum amat: ubi nihil habeat, alium quæſtum cœpiat.
uo animo, ipſe ſi nihil habeat, aliis qui habent, det locum.
bus eſt amator, qui relictis rebus rem perdit ſuam.
nos *malè agere* prædicant viri ſolere ſecum,

Nam equidem uterum illi nunquam
AS. Celabat, metuebatque te illa, n
Ut abortioni operam daret, puerumq
DI. Tum pol iſti puero quis eſt pat
enſis miles.
Cujus nunc iſta adventum exſpectat
ciatum'ſt.
Jam hic affuturum ajunt eū: nondum
DI. Ibo igitur intrò? AS. quippini? ta
domum ad te.
Nam tu edepol noſter es etiam nunc.
DI. Quàm mox te recipis tu? AS.
eſt, profecta quò ſum,
DI. Redi verò actutum, ego te interi
ribor.

ACTUS II. SCENA

ASTAPHIUM ancilla

Ha ha ha. hercle quievi, quia introi
ſola ſum.

Id volo ſcire, quid debetur hîc tibi noſtræ domi. AS. comprime.
ST. Spero meam quidem herclè: tu quæ ſolita es comprimas.
Imprudens per ridiculum ut ruſtico ſuadet ſtuprum?
AS. Iram dixi. ST. ut eſſe cœpiſti, ſi dem, ſi eſt una altera.
AS. Nimis hic quidem TRUCULENTUS. ST. pergin' male loqui mulier mihi?
AS. Quid tibi ego autem dico? ST. quia enim me TRUCULENTUM nominas. (citò,
Nunc adeò, niſi abis actutum, ac dicis, quid quæras,
Jam herclè ego hîc te, mulier, quaſi ſus catulos, pedibus proteram.
AS. Rus merum hoc quidem eſt. ST. pudendumne? tu verò clurinum pecus,
Adveniſti huc ſiſtentatum cum exornatis oſſibus.
Quia tibi inſuaſo infeciſti, propudioſa, pallulam.
An eo bella es tu, quia accepiſti? ad me advenias. AS. nunc places.
ST. Quàm me illi velim. AS. mentiris. dicis quod te rogo?
Mancupium qui accipias, geſtas tecum penos annuos.
AS. Dignis dant. ST. Laviniæ hîc ſunt, quas habes victorias?
AS. Ne attigãs me. ST. tangam? ita me amabit ſarculum,
Ut ego me ruri hamaxari mavelim patalem bovem,
Cumque eo ita noctem in ſtramentis pernoctare perpetem,
Quàm tuas centum cœnatas noctes mihi dono dari.
Rus tu mihi opprobras? ut nacta es hominem? quem pudeat probri!
Sed quid apud noſtras negotii, mulier, eſt ædis tibi?

Noſque eſſe avaras quæſo, numqui malè nos agi tandem?
Nam eccaſtor NUNQUAM SATIS dedit ſuæ quiſqu amicæ amator.
Neque pol ſatis accepimus, neque ulla ſatis popoſcit.
Nam QUANDO STERILIS EST amator à datis, impro bus eſt.
Si negat ſe habere quod det, ſoli pernoctandum eſt.
Nec ſatis accipimus, ſatis cùm quod det, non habet.
Semper datores novos oportet quærere,
Qui de theſauris integris demunt, danunt.
Velut hic agreſtis eſt adoleſcens, qui hic habet,
Nimis pol mortalis lepidus, nimiſque probus dator.
Sed is clam patre, etiam hac noctem illàc
Per hortum tranſilivit ad nos: eum volo convenire.
Sed eſt huic unus ſervus violentiſſimus,
Quid ubi quamque noſtrarum videt prope ædis, hùc aggredias,
Item ut de frumento anſeres, clamore abſterret, ab git.
Is item eſt agreſtis. ſed fores, quicquid eſt futurum, f riam.
Ecquis huic tutelam ianuæ gerit? ecquis intus exit?

ACTUS II. SCENA II.

STRATILAX ſervus, ASTAPHIUM ancilla.

QVIS illic eſt, qui tam protervè noſtras ædis ar tat?
AS. Ego ſum, reſpice ad me. ST. quid, ego? nonne e video? væ tibi.
Quid tibi ad haſce acceſſio eſt ædis propè, aut pultat eſt?
AS Salve. ST. ſatis mihi eſt tuæ ſalutis: nihil moro non ſalveo:
Ægrotare malim quàm eſſe tuâ ſalute ſanior:

AS. Non mirum eſt, vetus eſt maceria, lateres ſi veteres ruunt.
ST. Ain tu, mala, lateres veteres ruere? nunquam edepol mihi
Quiſquam homo mortalis poſthac duarum rerum creduit,
Ni iſta ego veſtra hero majori facta denarravero.
AS. Eſtne ille violentus? ST. ſuam non enim ille meretriculis.
Muniendis rem coegit, verùm parſimoniæ
Duritiæq; : quæ nunc ad vos jam exportatur, peſſumæ.
Hem tu ſexungula, malè vivitis. egóne hæc muſſitem?
Jam enim eccere ibo in forum, atque hæc facta narrabo ſeni.
Neque iſtuc in ſe geſtit, ergo coget exanimem mali.
AS. SI ecaſtor hic homo ſinapi victitet non cenſeam
Tam eſſe triſtem poſſe. at pol hero benevolens ut is eſt ſuo!
Verùm ego illum, quanquam violentus eſt, ſpero mutari poteſt.
Blandimentis, ornamentis cæteris meretriciis.
VIDI equidem ex jumentis domita fieri, atque alias beluas.
Nunc ad horam revidebo, ſed eccum odium progreditur meum.
Triſtis exit. haud convenire etiam hìc velim Phroneſium.

ACTUS II. SCENA IIII.

DINARCHUS adoleſcens, ASTAPHIUM ancilla.

PISCES ego credo, qui uſque dum vivunt, lavant.
Minus diu lavere, quàm hæc lavat Phroneſium.
Si proinde amentur mulieres, diu quam lavant,
Omnes amantes balneatores fiunt.

AS. Quid clamas, inſane? ST. abir
grandi gradu,
Jam eos iſtos fictos, compoſitos, criſp
Unguentatos usque ex cerebro expel
gratia?
ST. Quia adeo fores noſtras unguenti
cedere,
Quiaque iſtas buccas tam bellè purpu
AS. Erubui mecoſtor miſera propter c
ST. Itáne erubuiſti? quaſi vero corpo
Tuo poteſtatem coloris ulli capiendi,
Buccas rubricæ; cera omne corpus in
Peſſumæ eſtis. AS. quid eſt, quod vo
ST. Scio ego plùs, quàm me arbitrare
eſt, obſecro.
Quod ſcias? ST. herilis noſter filius ap
Ut pereat, ut eum illiciatis in malam
mium.
AS Sanus ſi videâre, dicam. dicis con

Non des amicæ, Dinarche, ſuavium?
DI. Vah vapulo hercle ego nunc, atque adeò malè.
PH. Quo te avertiſti? DI. ſalva ſis, Phroneſium.
PH. Salve: hìc ne hodie cœnas, ſalvus cùm advenis?
DI. Promiſi. PH. ubi cœnabis tu? DI. ubi tu juſſeris.
Hic. PH. me lubente facies. DI. edepol me magis.
Nempe tu eris hodie mecum, meâ Phroneſium.
PH. Velim, ſi fieri poſſit. DI. cedò ſoleas mihi?
Properate: auferte menſam. PH. amabo ſanun's?
DI. Non edepol bibere poſſum jam, ita animo malè eſt.
PH. Mane: aliquid fiet, ne abi. DI. ab, aſperſiſti aquam.
Jam rediit animus. deme deme ſoleas: cedo
Vinum. PH. idem es ecaſtor qui ſoles. ſed dic mihi,
Benè ambulaviſti? DI. huc quidem herclè ad te bene,
Quoniam tui videndi eſt copia. PH. complectere.
DI. Libens. ab hoc eſt mel melli dulci dulcius.
Hoc tuis fortunis, Juppiter, præſtant meæ.
PH. Dan' ſuavium? DI. imò vel decem. PH. haud iſtoc pauper es.
Plus pollicere tu, quam ego à te poſtulo.
DI. Utinam à principio rei item parſiſſem meæ,
Ut nunc reparcis ſuaviis! PH. ſi quid tibi
Compendii facere poſſim, factum edepol velim.
DI. Jam laviſti? PH. jam pol mihi quidem atque oculis meis.
Num tibi ſordere videor? DI. non pol mihi quidem.
Verum tempeſtas memini cùm quondam fuit,
Cùm inter nos ſorderemus unus alteri.
Sed quid ego facinus audivi adveniens tuum?
Quod tu hìc me abſente novi negotii geſſeris?
Cumque bene perveniſti ſalva, gaudeo.
PH. Tibi mea conſilia ſumma ſemper credidi.
Equidem nec peperi puerum, nec prægnans fui,
Verùm aſſimulavi me eſſe prægnantem, haud eram.

DI.

AS Non quis parumper durare, opperirier?
DI Quin hercle laſſus jam ſum durando miſer.
AS Mihi quoque præ laſſitudine opus eſt ut lave
DI. Sed obſecro hercle, Aſtaphium, i intrò, ac nu
Me adeſſe. tui properè & ſuade jam ut ſatis laver
AS. Licet. DI. audin etiam? AS. quid vis? DI. di
dunt,
Qui te revocavi: non dicebam. i modò.
AS. Quid jam me revocabas, improbe nihiliq; h
Quæ tibi mille paſſuum peperit moræ mora.
DI. Sed quid hæc hic autem tamdiu ante ædis ſte
Neſcio quem præſtolata eſt: credo, militem.
Illud eſt. vide ut jam quaſi volturii triduo
Prius prædivinant, quo die eſuri ſient:
Illum inhiant omnes: illi eſt animus omnibus.
Me nemo magis reſpiciet, ubi iſte huc venerit,
Quàm ſi hinc ducentos annos fuerim mortuus.
UT RES ſervire ſuave eſt! væ miſero mihi:
Poſt factum plector, quia ante partum perdidi.
Verùm nunc ſi qua mihi obtigerit hæreditas
Magna atque luculenta, nunc poſtquam ſcio
Dulce atque amarum quid ſit ex pecuniâ:
Ita ego illam edepol ſervem, itaque parcè victite
Ego iſtos, qui nunc me culpant, confutaverim.
Sed eſt vocis ſat: ſentio aperiri fores,
Quæ obſorbent quicquid venit intrà peſſulos.

ACTUS II. SCENA IV.

PHRONESIUM meretrix, DINARCHUS.

NUM tibi nam, amabo, janua eſt mordax mea.
Quò introire metuas, mea voluptas? DI. ver vid
Ut tota floret! ut olet! ut nitidè nitet!
PH. Quî tam infeſtus Lemno adveniens, qui tua

Quinto die, quod fieri oportet. DI. cenſeo
PH. Non audes aliquod dare mihi munuſculum?
DI. Lucrum hercle videor facere mihi, voluptas mea,
Ubi quippiam me poſcis. PH. at ego, ubi abſtuli.
DI. Jam faxo hîc aderit: ſervolum huc mittam meum.
PH. Sic facito. DI. quicquid autem erit, boni conſulas.
PH. Ecaſtor munus te curaturum ſcio,
Ut cujus me non pœniteat, mittas mihi.
DI. Num quippiam me vis aliud? PH. ut, quando otium
Tibi ſit, ad me reviſas. DI. valeas. PH. vale.
DI. Prò Dî immortales, non amantis mulieris,
Sed ſociæ unanimantis, fidentis fuit
Officium facere, quod modò hæc fecit mihi.
Suppoſitionem pueri quæ mihi credidit,
Germanæ quod ſorori non credit ſoror.
Oſtendit ſeſe jam mihi medullitùs,
Se mihi infidelem nunquam, ſe vivâ, fore.
Egóne illam ut non amem? egóne illi ut non bene velim?
Me potius non amabo, quàm deſit huic amor.
Ego iſti non munus mittam? jam modò ex hoc loco
Jubebo ad iſtam quinque perferri minas:
Præterea obſonari duntaxat ad minam.
Multo illi potiùs bene erit, bene quæ vult mihi,
Quam mihimet, omnia qui mihi facio mala.

ACTUS II. SCENA V.

PHRONESIUM meretrix.

PUERO iſti date mammam. UT MISERÆ matres ſollicitæque
Ex animo ſunt, cruciantúrque! edepol commentum malè.
Cumque eam rem in corde agito, nimio minus perhibemur

Ma

Malæ, quàm ſumus ingenio. ego prima domi docta dictito.
Quanta eſt cura in animo, quantum corde capio dolorem,
Dolus ne occidat morte pueri! mater dicta quòd ſum, eo magis
Studeo vitæ, quæ auſa ſum tantum clam dolum aggrediri
Lucri cauſsâ avara probrũ ſum exſecuta? alienos dolores
Mihi ſuppoſivi. NULLAM REM oportet doloſè aggrediri, niſi
Aſtutè accurateque exſequare vosmet jam videris,
Ut ornata incedo: puerperio ego nunc me eſſe ægtam aſſimulo.
MALE QUOD MULIER facere incepit, niſi id efficere perpetrat,
Id illi morbo, id illi ſenio eſt, ea illi miſeræ miſeria eſt.
Si benefacere incepit, ejus eam citò odium percipit.
Nimis quàm paucæ ſunt defeſſæ malè quæ facere occeperunt:
Nimis quam paucæ efficiunt, ſi quid occeperint benefacere.
MULIERI nimio malefacere melius eſt onus, quàm benè.
Ego, quod mala ſum, matris operâ mala ſum, & meâpte malitiâ:
Quæ me gravidam eſſe aſſimulavi militi Babylonio:
Eam nunc malitiam accuratam miles inveniat volo.
Iſte hic haud multo poſt credo aderit: nunc prius præcaveo ſciens:
Eumque gero ornatum, ut gravida, quaſi puerperio cubem.
Date mihi huc ſtactam atq; ignem in aram, ut venerem Lucinam meam.
Hic apponite, atque abite ab oculis. eho Pithecium,

Face accumbam: adjutare ſic decet puerperam.
Soleas mihi duce, pallium injice in me huc, Archillis.
Ubi es, Aſtaphium? fer huc verbenam mihi, tus & bellaria.
Dare aquã manib⁹. nunc ecaſtor ut veniret Miles velim

ACTUS II. SCENA VI.

STRATOPHANES miles, PHRONESIUM meretrix. ASTAPHIUM ancilla.

NE exſpectetis ſpectatores, meas pugnas dũ prędicem:
Manibus duelli prædicare ſoleo; haud in ſermonibus.
SCIO ego multos memoraviſſe milites mendacium.
Et Homerónidæ Poetillæ mille memorari poteſt,
Qui & convicti & condemnati falſis de pugnis ſient.
NON laudandus eſt cui plus credit qui audit, quàm qui videt.
Non placet, cùm illi plus laudant qui audiunt, quàm qui vident,
PLURIS EST oculatus teſtis unus, quàm auriti decem:
Qui audiunt, audita dicunt: qui vident, planè ſciunt.
NON PLACET quem ſcurræ laudant, manipulares muſſitant:
Neque illi, quorum lingua gladiorum aciem præſtringit domi.
STRENUI nimio plus proſunt populo, quã arguti & cati.
Facilè ſibi facunditatem virtus argutam invenit.
SINE VIRTUTE argutum civem mihi habeã pro pręficâ,
Quæ alios collaudat, eâpſe ſe verò non poteſt.
Nunc ad amicam, decumo menſe poſt, Athenas Atticas
Viſo, quã gravidã reliqui meo compreſſu, quid ea agat.
PH. Vide quis loquitur. AS. jam propinquè miles, mea Phroneſium,
Tibi adeſt Stratophanes. nunc tibi opu'ſt, ægram ut te aſſimules. PH. tace,

ſium ?
AS. Peperit puerum nimium lepidu
ſimili'ſt ? AS. rogas ?
Quin ubi natu'ſt, machæram & clyp
ST. Meus eſt, ſcio jam de argument
ſimili ſt papæ !
Jam magnu'ſt ? jamne electat legior
velit ?
AS. Here audiusquintus natus quid
tum poſtea ?
Inter tot dies quidem hercle jam act
Quid illi ex utero exitio eſt, priusq
prælium ?
AS. Conſequere, atque illam ſaluta,
ſequor.
PH. Ubi illa obſecro eſt, quæ me hîc
AS. Aſſum : adduco tibi exoptatum S
ubi is eſt obſecro ?
ST. Mars peregrè adveniens ſalutat
ſuam.
Cùm tu rectè provenisti, cumque es

Filium peperiſti, qui ædis ſpoliis opplebit tuas.
PH. Multo ecaſtor magis oppletis opu'ſt tritici granariis;
Ne, ille priusquam ſpolia capiat, hîc nos extinxit fames.
ST. Habe bonum animum. PH. ſavium ſis pete hinc à me. nequeo caput
Tollere, ita dolui, itaque ego nunc doleo: neque etiam queo
Pedibꝰ meâ ſponte ambulare. ST. ſi plane ex medio mari
Savium petere tuum jubeas. petere haud pigeat me, mel meum.
Id ita eſſe experta es, nuncq; experiere, mea Phroneſium,
Me te amare. adduxi ancillas tibi eccas ex Suriâ duas,
Iis te dono. adduce huc tu iſtas. ſed iſtæ reginæ domi
Suæ fuêre ambæ: verum patriam ego excidi manu.
Iis te dono. PH. pœnitetne te? quot ancillæ ſunt jam?
Quisne etiam nunc inſuper adducas, quæ mihi comedint cibum?
ST. Hoc quidem hercle ſi ingratum eſt donum, cedò tu mihi iſtam, puere.
Hem, mea voluptas, attuli eccam pallulam ex parvâ Græciâ tibi,
Tene tibi. PH. hoccine mihi ob labores tantos tantillum dari?
ST. Perii herclè miſer: jam mihi auro contrà conſtat filius.
Etiamnum me vilipendit. ad id purpuram ex Sarâ tibi
Attuli, & induvias Ponto amœnas tene tibi, voluptas mea
Accipe hoc. abduce has è conſpectu Suras.
Ecquid amas me? PH nihil ecaſtor: neque meres. ST. nihilne huic ſat eſt?

Ne

Ne mihi unum verbum quidem dixit. viginti min
Vænire illæc poſſe credo dona, quæ ei dedi.
Vehementer nunc mihi eſt irata: ſentio atque intel
Verùm adibo. quid ais nunc tu? num ne vis me, volup mea,
Quò vocatus ſum, ire ad cœnam? mox ad te huc c ivero.
Quid taces? planiſſimè edepol perii. ſed quid illuc h eſt?
Quis homo eſt, qui inducit pompam tantam? certo quo ferant
Obſervare. huic credo fertur. verùm jam ſcibo mag

ACTVS II. SCENA VII.

GETA ſervus, PHRONESIUM meretrix, STRATOPHANES miles.

Ite, ite hàc ſimul, muli æris damnigeruli, foras ger
Bonorum hamaxagogæ SATINNE QUI AMAT, quin nihili
Sit atque improbis ſeſe artibus expoliat. nam ho ſciam, ne quis
Id quærat ex me domi eſt qui facit improba facta tor,
Qui bona ſua pro ſtercore habet, foràs jubet ferri in
Publicos. mundiſſimum ſit. puras ſibi eſſe vult æd
Domi quicquid habet, verritur ſ quandoq ipſus perditum ſeit.
Secretò hercle equidem illum adjutabo, neque m quidem
Operâ unquam nihilo minus properè, quàm potis ibit.
Nam jam de hoc obſonio, de minâ unâ deminui
Modò quinq; nummos: mihi detraxi partem Her neam.

Nam hoc aſſimile eſt, quaſi de fluvio qui aquam derivat ſibi,
Niſi derivetur, tamen omnis ea aqua abeat in mare.
Nam hoc in mare abit, miſereque perit ſine omni bonâ gratiâ. hæc
Cùm video fieri, ſuffuror, ſuppilo, de prædâ prædam
Capio. MERETRICEM ego item eſſe reor, mare ut eſt: quod des devortas, nec unquam
Abundat. at hoc ſaltem ſervat mare: quod illi ſubeſt, apparet; huic des
Quantumvis, nuſquam apparet, neque datori, neq; acceptrici.
Velut meretrix meum herum miſerum ſuâ blanditiâ intulit in
Pauperiem, privavit bonis, luce, honore, atq; amicis.
Attat eccam, adeſt propinquè. credo audiſſe hæc me loqui.
Pallida eſt, ut peperit puerum. alloquar, quaſi neſciam.
Jubeo vos ſalvere. PH noſter Geta, quid agis? ut vales?
GE. Valeo, & venio ad minus valentem; & melius qui valeat, fero.
Herus meus, ocellus tuus, ad te ferre me hæc juſſit tibi
Dona, quæ illos ferre vides. & has quinque argenti minas.
PH. Pol haud perit, quod illum tantum amo. GE. juſſit opere orare, ut hæc grata haberes tibi.
PH. Grata æquaq; ecaſtor habeo. jubeo auferri intrò i Cyame? (auferant:
Ecquid auditis hæc, quæ imperata ſunt? GE. ah! nolo
Deſiccari lubet. PH impudens es mecaſtor. GE. tun' bona fide,
Tu ne ais impudentẽ me eſſe, quæ ſis ſtabulum flagitii?
PH Dic amabo te, ubi eſt Dinarchus? GE. domi. PH. dic ob hæc dona, quæ

Ad me miſerit, me illum amare plurimu
minum :
* Unique honorem illi me habere omniu
Atque, huc veniat, obſecrare. GE ilicet.
illic homo eſt,
Qui ipſus ſe comeſt, oculis malis, triſtis ?
homo ſuo eſt miſer.
Quisquis eſt. PH dignus eſt mecaſtor ille. G
PH non noviſti, obſecro ?
Qui illic apud me erat, hujus pater pueri illic
jentaculum
Juſſit ali. manſi, auſcultavi, obſervavi. GE. qu
Novi hominem nihili. illic quæſo eſt? PH. illic
me intuetur gemens
Traxit ex intimo ventre ſuſpirium. hoc vide, d
Frendit : icit femur. num obſecro nam ariolus e
ipſus ſe verberat ?
ST. Nunc ego meos animos violentos, meamque
ex pectore
Jam promam. loquere : unde es ? cujus es ? cur auſ
clementer
Mihi dicere? GE. lubido eſt, ST. iſtuccine mihi reſp
des ?
GE. Hoc non ego te floccifacio. ST. quid tu? cur auſ
alium te
Dicere amare hominem ? PH. lubitum eſt. ST. ain ta
dem ? iſtuc primum experiar
Tun' tantilli doni cauſsâ, olerum, atque eſcarum, &
poſcarum,
Mœchum malacum, cincinnatum, umbraticolam, tym-
panotribam
Amas, hominem non nauci ? GE. quæ hæc res? meóne
hero tu, improbè,
Malè dicere audes, fons vitii & perjurii ? ST. verbum
unum

Adde

Adde iſtoc, jam hercle ego te hîc hâc offatim conficiam.
GE. tange
Modò, jam ego te hîc agnum faciam, & medium di-
ſtruncabo ſi tu
Ad legionem bellator clues, at ego in culinâ Ares.
PH. Si æquum facias, adventores meos non incuſes:
quorum mihi
Dona accepta & grata habeo; tuaque ingrata, quæ abs
te accepi.
ST. Tunc pol ego & donis privatus ſum, & perii. GE.
planè iſtuc eſt.
Quid nunc ergo hîc odioſè es, confeſſus omnibus reus?
ST. Perii hercle hodie, niſi hunc à te abigo. GE. accede
huc modò, (ego
Adi huc modo. ST. etiam, ſcelus viri, minitâre? quem
Offatim jamjam concipi labo. quid tibi huc ventio eſt?
Quid tibi hanc aditio eſt? quid tibi hanc notio eſt, in-
quam,
Amicam meam? emoriere ocius, ſi manu niceris.
GE. Quid manu nicerim. ST. fac quod juſſi. mane. jam
ego te hîc (iſtam
Offatim conficiam. GE. occidi optimum eſt. captio eſt:
Machæram longiorem habes, quam hæc eſt. ſed verum
Sinedum petere, ſiquidem belligerandum eſt tecum.
Ibo domũ ego tecum, bellator, arbitrũ æquũ ceperim.
Sed ego ceſſo me hinc amoliri, ventre dum ſalvo licet?

ACTUS II. SCENA VIII.

Phronesium meretrix, Stratophanes miles.

Date ſoleas, atque me intro actutum ducite:
Nam mihi de vento miſeræ condoluit caput.
ST. Quid mihi futurum eſt cui duæ ancillæ dolent.
Quibus te donavi? jámne abiiſti? hem, ſic datur?
Quo *pacto excludis*? quæſo potin planiùs,

Quàm excluſus nunc ſum? pulchrè ludificor. ſine?
Quanti illo mihi operi perſuaderi poteſt.
Ut ego hiſce ſuffringam talos totis ædibus.
Num quippiam avarûm mutat mores mulierum!
Poſtquam filiolum peperit, animos ſuſtulit:
Nunc, quaſi mihi dicat, nec te jubeo, nec veto
Intro ire in ædis; at ego nolo, non eo.
Ego faxo dicat me, in diebus pauculis,
Crudum virum eſſe ſequere me hâc. verbûm ſat eſt.

ACTUS III. SCENA I.

STRABAX ruſticus adoleſcens.
ASTAPHIUM ancilla.

Rus manè dudum hinc ire me juſſit pater,
Ut bubus glandem prandio depromerem.
Poſt illuc veni, quàm advenit (ſi dis placet)
Ad illam argentum meo qui debebat patri,
Qui ovis Tarentinas erat mercatus de patre.
Quærit patrem, dico eſſe in urbe. interrogo,
Quid eum velit. homo crumenam ſibi de collo detr
Minas viginti mihi dat. accipio libens.
Condo in crumenam ille abiit: ego perperas, minas
Oves in crumenâ hâc in urbem detuli.
Fuit edepol mars meo periratus patri:
Nam oves illius haud longè abſunt à lupis.
Nunc ego iſtos mundulos urbanos amaſios
Hoc ictu exponam, atque omnes ejiciam foràs.
Eradicare eſt certum cum primis patrem,
Poſt id locorum matrem. nunc hodie efferam
Ad hanc argentũ, quàm mage amo quàm matrẽ me
Tat! ecquis eſt? nulla eſt? ecquis aperit hoc oſtium
AS. Quid iſtuc alienum eſt, amabo, mi Strabax?
Qui non extemplò intres? anné oportuit
Ita, te quidem qui es familiaris? ST. ibitur.
Ne me morari cenſeas. AS. lepidè facis.

ACT

ACTUS III. SCENA II.

Stratilax ſervus, Astaphium ancilla.

ɩum videtur, tute herilem filium
bacem non rediiſſe, niſi ſi clanculum
lapſus eſt hîc in corruptelam ſuam.
Jam pol ille me inclinabit, ſi aſpexerit.
Nimio minus ſævus jam ſum, Aſtaphium, quam fui:
non ſum Truculen rus: noli metuere.
id vis? AS. quid? tum exſpecto Truculentiam.
Dic, impera mihi, quid vis, & quo vis modo.
ros omnes mores habeo, veteres perdidi.
amare poſſum, vel jam ſcortum ducere.
Lepide mecaſtor nuncias ſed dic mihi,
ɔent? ST. paraſitum te fortaſſe dicere.
Intellexiſti lepidè quid ego dicerem.
Heus tu, jam poſtquam in urbẽ crebrò commoveo
ax ſum factus, jam ſum cavillator probus.
Quid id eſt amabo? ST. iſtacce ridicularia
Cavillationes vis fortaſſe dicere?
Ita ut pauxillum differat à cavillulis.
Sequere intrò me, amabo, mea voluptas. ST. tene hoc tibi:
bonem habeto, mecum ut hanc noctem ſies
Perii. rabonem? quam eſſe dicam hanc beluam:
in tu atrabonem dicis? ST. at facio lucri:
Prænestinis conia eſt ciconia.
Sequere, obſecro. ST. Strabacem hîc opperiat modò,
ute veniat. AS. is quidem apud nos eſt hîc Strabax:
ɩdo rure venit. ST. priúsne, quam ad matrem ſuam?
u edepol hominem nihili! AS. anne autem, ut ſoles?
. Imo nihil dico. AS. i intrò amabo: cedo manum,
Tene. in tabernam ducor diverſoriam,
i malè accipiar meâ mihi pecuniâ

DINARCHUS ad

NEQUE gnatu'ſt, neq; progigne
riet,
Cui ego nunc dictum aut factu
velim.
Dii magni! ut ego lætus ſum, ſ
Ad me magna nunciavit Chyaſ
Mea dona deamata acceptaque l
ſium.
Cùm hoc jam volupe'ſt, tum l
niæ mihi:
Militis odioſa ingrataq; habita,
Mea pila eſt: ſi repudiatur mile
S. lvus ſum, quia pereo: ſi non pe
Nunc ſpeculabor quid ibi agatu
ràs
Veniat: procul hinc obſervabo,
Quia nihil habeo, unum animo
agam precario.

ACTVS IV. SC

ASTAPHIUM ancilla, DINA

LEPIDE efficiam, mea hera, offi
ut tu tuum
Irem efficias. ama, id quod dece
inani.
Nunc dum iſti lubet, dum habet
Prome venuſtatem amanti tuam

DI. Qui eſt iſte? eja, Aſtaphium, indica: qui perit? AS. amabo, hiccine tu
Eras? DI. moleſtusne ſum? AS. nunc magis quam fuiſti, nam niſi quid
Nobis uſu'ſt, nobis moleſtus, ſed obſecro da mî opeNarrem quæ volo. DI. nam quid eſt? AS. num meâ refert? AS. non mu. ſed
Intùs, bolos quos dat? DI. quid? amator novus quiſpiam?
AS. Integrum & plenum adorta eſt theſaurum. DI. quis eſt. AS. eloquar.
Sed tu taceto. noviſti tum' hunc Strabacem? DI. quid ni?
AS. Solus ſummam habet hic apud nos: nunc is eſt fundus nobis.
Animo bono malè rem gerit. DI. perii hercle ego idem. AS. Stultus es.
Qui facta infecta facere verbis poſtules. Thelis quoque etiam
Lamentando leſſum fecit filio DI. non ego nunc intrà
Ad nos mittar? AS. qui dum quàm miles magis?
DI. Quia enim plus dedi. AS. plus enim es intromiſſus, cùm dabas.
Sine viciſſim, qui dant operam, ob id, quod dant, operis utier.
Literas didiciſti: quando ſcis, ſine alios diſcere.
DI. Diſcant, dum mihi commentari liceat, ni oblitus ſiem,
Quod dedi. AS. interea magiſter dum tu commentabere.
Volt interim illa itidem commentari. DI. quid? AS. rem accipere identidem.
DI. Dedi equidem hodie ei quinque argenti deferri minas.
Præterea unam in obſonatum. AS. idem iſtoc delatum ſcio.
De eo nunc bene ſumus tuâ virtute. DI. illinc ut inimici mei

Bona iſtic edant? mortuum hercle me, q
tiar. mavelim.
AS. Mavelim mihi inimicos invidere, q
Nam Invidere alii bene eſſe, tibi malè eſſe,
Qui Invident, egent: illi, quibus invidetur,
Stultus es. DI. quid eſt? AS. operire. DI. qui
quia pol.
DI. Non licet de obſonio ſaltem me participe
AS. Si volebas participare, auferres dimidium
Nam item ut acheruntî hic ratio accepti ſcribit
Intrò accepimus: quando acceptum eſt, non po
foràs.
Bene vale. DI. reſiſte. AS. amitte, ſine. DI. amitt
AS. at te quidem.
DI. Imò iſtòc ad vos. AS. iri non poteſt. DI. n
poteſt.
Experiri ſine. AS imò opperire: vis eſt experirier
Dicam adeſſe, niſi occupata eſt DI. reſiſte, hem?
fruſtra. DI. redin',
An non? AS. redeam ſed vocat me, quæ in me plu
teſt. DI. quei poteſt?
Uno verbo eloquar: Mittin' me intrò? AS. mendax es
Unum ajebas, ſed tria dixti verba, atque mendacia.
DI. Abiit: intrò hinc ivit, ego ut hæc mihi patiar fieri
Jam hercle ego tibi, illecebra, ludos faciam clamor
viâ.
Quæ adverſum legem accepiſti à plurimis pecuniam.
Jam hercle apud omnes magiſtratus, faxo erit nom
tuum:
Poſt id ego te manum injiciam quadrupli, venefica,
Suppoſtrix puerûm. ego edepol jam tua probra aperib
omnia.
Nihili me, perdidi omne quod fuit. fio impudens,
Nec mihi adeſt tantillum penſi jam, quos capiã calceos.

Sed

Sed quid ego hic clamo? quid ſi me jubeat intromittier?
conceptis, me non facturum, verbis jurem, ſi velit.
Nugæ ſunt. Si Stimulos pugnis cædis, manibus plus dolet:
De Nihilo illi eſt iraſci, quæ te non flocci facit.
Sed quid hoc eſt? pro dî immortales, Calliclem video ſenem,
Meus qui affinis fuit, ancillas duas conſtrictas ducere,
Alteram tonſtricem hujus, alteram ancillam ſuam.
Pertimui, poſtquam una cura cor meum movit modò.
Timeo, ne malefacta antiqua mea nunc inveniam omnia.

ACTUS IV. SCENA III.

Callicles ſenex. Ancillæ duæ
Dinarchus adoleſcens.

EGONE tibi maledicam, aut tibi adeò malè velim? ut animus meu'ſt,
Propemodum expertæ eſtis, quàm ego ſim mitis tranquillusque homo.
Rogitavi ego vos verberantes & pendentes ſimul:
Commemini, quo quicque pacto ſitis confeſſæ: ſcio
Hic nunc volo ſcire eodem pacto, ſi ſine malo fateamini.
Quanquã vos colubrino ingenio ambę eſtis, edico prius,
Ne duplices habeatis linguas ne ego bilingues vos necẽ:
Niſi id ad tintinnaculos voltis vos educi viros.
AN. Vis ſubegit verum fateri, ita lora lædunt brachia.
CA. At, ſi verum mihi eritis faſſæ, vinclis exſolvemini.
DI. Etiam nunc, quid ſit negotii, falſus incertusq; ſum:
Niſi quia timeo tamen. AN. ego nec quid peccavi ſcio.
CA. Omnium primum diverſæ ſtare, hem ſic: iſtuc volo:
Néve inter vos ſignificetis, ego ero paries. loquere tu.
AN. Quid loquar? CA. quid puero factum eſt, mea quem peperit filia.
Meo nepoti? capita rerum mihi expedite. AN. iſtæ ded

CA. Jam tace, accepiſtin' puerum tu ab hâc. AN
CA. tace:
Nihil moror præterea. ſatis eſt faſſa. AN. inficia
CA. Jam livorem tute ſcapulis iſtoc concinnas t
conveniunt adhuc utriuſque verba. DI. væ miſ
Mea nunc facinora aperiuntur clam quæ ſpera
CA. Loquere tu: quis dare te huic puerum juſ
hera mea
CA. Quid tu? cur eum accepiſti? AN. hera m
minor,
Puer ut ferretur, eaque ut celarentur omnia.
CA. Loquere tu. quid eo feciſti puero? AN.
heram detuli.
CA. Quid eo puero tua hera fecit? AN. her
templò dedit.
CA. Cui malùm, heræ? AN. duæ ſunt iſtæ. CA
niſi quod te rogo, niſi
Ea quæ exquiro. AN. mater filiæ dono dedit, in
CA. Plus quàm dudum, inquam, loquere. AN
rogitas. CA reſponde ocius.
Quid illa, cui donatus eſt? AN. ſuppoſivit. CA
ſibi
Pro filiolo. CA. pro filiolo? dì obſecro voſtram
Ut facilius alia, quàm illa unde eſt, puerum ali
rit?
Hæc labore alieno puerum peperit ſine dolorib
Puer quidem beatus, matres duas habet,
duas.
Jam metuo, patres quot fuerint. vide ſis faci
liebre!
AN. Magis pol hæc malitia pertinet ad viros,
mulieres.
Vir illam, non mulier prægnátem fecit. CA. & i
iſtuc ſcio.

Tua bona ei cuſtos fuiſti. AN. Plus poteſt, qui plus valet.

Vir erat, plus valebat, vicit: quod petebat, abſtulit.

CA. Et tibi quidem hercle idem attulit magnum malũ.

AN. De iſtoc ipſa, etſi tu taceas, reâpſe experta intellego. (res.

CA. Nunquam te facere hodie quivi, ut is quis eſſet dice-

AN. Tacui: at nunc non tacebo, quando adeſt, neceſſe eſt indicem.

DI. Lapideus ſum, commovere me miſer non audeo.

Res palàm omnis eſt: meo illic nunc fiunt capiti comitia.

Meum illuc facinus, mea ſtultitia eſt. timeo quàm mox nominer.

CA. Loquere, filiam meam quis integram ſtupraverit?

AN. Video ego te propter mala facta qui es patronus parieti.

DI. Neque vivus neque mortuus ſum: neque quid nunc faciam ſcio,

Neque ut hinc abeam, neque ut hunc adeam ſcio: timore torpeo.

CA. Dicin' annon? AN. Dinarchus, cui illam prius deſpoponderas.

CA. Ubi is homo eſt, quem dicis? DI. aſſum Callicles tua obſecro

Genua, ut tu iſtuc inſipienter factum ſapienter feras,

Mihique ignoſcas, quod animi impos vini vitio fecerim.

CA. Non places, in mutum culpam confers, quod nequit loqui.

Nam vinum, ſi fabulari poſſet, ſe defenderet.

Non Vinum hominibus moderari, ſed vino homines ſolent,

Qui quidem probi ſunt: verùm, qui improbus eſt, ſive ſubbibit,

[illegible] gnatum [illegible]
Eorum, nuc ipse. DE. quid vis in jus me [illegible]
[illegible]
Verum [illegible], unum gnatum des [illegible]
[illegible]
CH. [illegible] judicasse quidem [illegible]
[illegible]
Nec [illegible], dum ego dicerem illum [illegible]
[illegible]
Nunc habeas ut nostra [illegible] hoc ego [illegible]
[illegible]
[illegible] à [illegible] domum [illegible]
DE. [illegible] CH. filium [illegible]
[illegible]
C[illegible], quàm [illegible] possit, ab [illegible]
[illegible]
Ego [illegible] jam illi [illegible] amor [illegible] meus
DE. [illegible] at [illegible] filii [illegible] suo.
CH. [illegible] hanc [illegible]
Nihil est, nam ipse haec olim, ut factum est, fecit [illegible]
[illegible]
Sed [illegible] concrepuit [illegible] ab sese egreditur for[illegible]
Ne ille servitutem longam habet, quae [illegible] illic [illegible]
[illegible] meum!

ACTV[illegible]

ACTVS IV. SCENA. IV.

PHRONESIUM meretrix. DINARCHUS adoleſcens.
ASTAPHIUM ancilla.

BLITEA & lutea eſt meretrix, niſi quæ ſapit in vino ad rem ſuam.
Si alia membra vino madeant, cor ſit ſaltem ſobrium.
Nam mihi dividia eſt, tonſtricem meam ſic mulcatam malè,
Ea dixit, eum Diriarchi puerum inventum filium.
DI. Ubi id audivit, quanquam penes eſt me ea omnia res & liberi.
PH. Video eccum, qui meis tutorē me adoptavit bonis.
DI. Mulier adſum, profectu'ſt. PH. quid agitur, voluptas mea?
DI. Non voluptas, aufer nugas. nihil ego nunc de iſtac re ago.
PH. Scio mecaſtor quid velis, & quid poſtules, & quid petas.
Me videre vis, & me te amare poſtulas: puerum petis.
DI. Di immortales, ut planiloqua eſt! paucis ut rem ipſam attigit.
PH. Scio equidem ſponſam tibi eſſe, & filium ex ſponsâ tuâ:
Et tibi uxorem ducendam jam eſſe: alibi jam animum tuum.
Ut me quaſi pro derelictâ ſis habiturus. ſed tamen
COGITATO, Mus puſillus quàm ſit ſapiens beſtia,
Ætatem qui uni cubili nunquam committit ſuam.
Quia ſi unum oſtium obſideatur, aliud perfugium gerit.
DI. Otium ubi erit, de iſtis rebus tum amplius tecum loquar.
Nunc puerum redde. PH. imò amabo ut hos dies aliquos ſinas

ſuum eſſe apud me. DI. minimè. PH. jam ama
quid opu'ſt? PH. è re meâ eſt.
Triduum hoc ſaltem, dum aliquò Miles circum
In eam rem, ſi quid habebo, tibi quoque etiam
Si auferes puerum, à Milite omnia tum mihi
mam efflaverit.
DI. Factum cupio: nam te facere, ſi velim, no
cus
Nūc puero utere, & procura: quia unde procur
PH. Multa amabo te ob iſtam rem mecaſtor.
metues malum.
Fugito huc ad me: ſaltem amicus mihi eſto n
rius.
DI. Bene vale, Phroneſium. PH. jam me tuam
non vocas?
DI. Id quoque interim furtim nomen comme
tur.
PH. Nunquid vis? DI. fac valeas. operæ ubi mi
te venero.
PH. Ille quidem hinc abiit, abſceſſit: dicere hic
licet,
Verum eſt verbum, quod memoratur: UBI AM
dem opus.
Propter hunc ſpes etiam ſe hodie *
Quem ego ecaſtor mage amo quam me, dum id
cupio, inde aufero.
Quæ cum multum abſtulimus, haud multum a
quod datum eſt.
Ita ſunt gloriæ meretricum. AS. aha, tace, PH.
obſecro?
AS Ad eſt pueri PH. ſine eum ipſum adire huc:
eſt modò.
Sine eū ipſum adire, ut cupit, ad me hâc rectâ. ſi v
Ne iſtum ecaſtor hodie aſtutis confexim fallaci

A

ACTVS V.

ATOPHANES miles. ASTAPHIUM ancilla. PHRONEſIUM meretrix. STRABAX adoleſcens ruſticus.

O mihi amare! fero ſupplicium damnis ad amicam! meam.

at illum acceptum ſit, priùs quod perdidi, hoc addam inſuper.

quid? video heram atque ancillam ante ædis. adeunda eſt hæc mihi.

id hic vos agitis? PH. ne me appella. STRAT. nimium ſævis. PH. ſic ſine.

in es ut mihi moleſtus ne ſies? STRAT. quid, Aſtaphilitium eſt?

Meritò ecaſtor tibi ſuccenſet. PH. egon' atque iſti etiam parum

lè volo. STRAT. ego, mea voluptas, ſi quid peccavi prius,

plicium ad te hanc minam fero auri, ſi mihi rides, reſpice.

. Manus vetat, priusquàm ſeſe habeat, quicquam credere.

ero opu'ſt cibum, opus eſt matri autem quæ puerum lavit,

us nutrici autem, utrem ut habeat veteris vini largitem,

dies noctesque potet: opu'ſt igne, opus eſt carbonibus:

iis opus eſt, pulvinis, cunis, incunabulis:

um opus eſt, farina puero opus eſt: opu'ſt totum diem.

quam hoc die efficiatur opus, quin opus ſemper fiet.

a enim poſſunt militares pueri ſetanio educier.

STRAT. Reſpice ergo, accipe hoc, qui iſtuc efficia
PH. cedo:
Quanquam parum eſt. STRAT. addam minam iſtic poſtea. PH. parum eſt.
STRAT. Tuo arbitratu; quod jubebis, id dabitur. da ſavium.
PH. Mitte me, inquam, odioſus. STRAT. nihil fit amor. teritur dies.
Plus decem pondo amoris pauxilliſper perdidi.
PH. Accipe hoc, atque auferto intrò. STRAB ubi am mea eſt gentium?
Neq; ruri, neque hìc operis quicquam facto: corrump ſitu;
Ita miſer cubando in lecto hìc exſpectando obdurui.
Sed eccam video. heus amica, quid agis? STRAT. qui illic homo?
PH. Quem ego mecaſtor magis amo, quàm te. STRAT. quàm me? quomodo?
PH. Hoc modo, ut moleſtus ne ſies. STRAT. jam abis, poſtquam aurum habes?
PH. Condidi intrò, quod dediſti. STRAB. ades amica, te alloquor.
PH. At ego ad te ibam. STRAB. ad me delicia? PH. hercle vero ſerio.
STRAB. Quanquam ego tibi videor ſtultus, gaudere aliqui me volo.
Nam quanquam es bella, malo tuo es, niſi tuo ego aliquì gaudeo.
PH. Vin te amplectar, & ſavium dem? STRAB. quidvis face, gaudeam.
STRAT. Meóſne ante oculos ego illam patiar alios amplexarier!
Mortuum hercle me duco ſatius, abſtine hoc, mulier, manum:

Niſi

ſi te meâ manubiâ machærâ & hunc vis emori.
. Nihil φλυαρεῖν ſatius eſt, miles. ſi tu amari poſtulas,
ro, haud ferro deterrere potes, ne amet, Stratophanes
RAT. Qui (malum) bella aut faceta es, quæ ames hominem iſtimodi?
. Venitne in mentem tibi, quod verbum in cavea dixit hiſtrio?
INES HOMINES ad ſuum quæſtũ callent & faſtidiunt.
RAT. Hũccine hominem te amplexari, tam horridũ atque ſqualidum?
. Quanquam hic horridu'ſt, quanquam hic ſqalidu'ſt, ſcitus bellum init. (baria.
RAT. Dedin' ego aurum? PH. mihi? dediſti filio ci-
RAB. Nunc, ſi hanc tecum eſſe ſperas, aliâ opu'ſt auri minâ.
RAT. Malam rem his & magnam! STRAB. magno opere ſerva tibi viaticum.
id iſta debet, niſi tria? STRAT. quæ tria nũ? STRAB. unguenta, noctem, ſavium.
. Par pari reſpondet. verùm nunc ſaltem ſi amas, mihi tu de tuis deliciis ſummis quid pauxillulum.
RAT. Quid id amabo eſt, quod dem? dic dum: ſi ſuperet, feres.
. Campas dicis: abi, abi: conſultavi iſtuc. STRAT. mihi homo
re faxis volnus, tibi jam cui ſunt dentes ferrei.
go ad ſe omnes intromittit: abſtine iſtac tu manum.
RAB. Jam hercle, jam magno tu vapula vir ſtrenuus.
RAT. Dedi ego huic aurum STRAB. at ego argẽtum. STRAT. at ego pallam & purpuram.
RAT. At ego oves, & lanam: & alia multa quæ poſcet, dabo.
lius te minis certare mecum quàm minaciis.

PH

tene tibi.
PH. Tanto melior: noſter eſto; ſed
STRAT. Ubi eſt, quod tu das; ſolv
catur. STRAT. quid times?
STRAR. Tu peregrinus: hìc habito
go ambulo.
Pecua ad hanc collo in crumina ego
STRAT. Quid dedi? ut diſtrinxi ho
ego vero. qui dedi.
PHI. nunc intro, amabo, & tu ergo l
tu eris mecum quidem.
STRAB. Quid tu, quid ais? cum ho
poſterior dedi.
PH. Tu dediſti, hic jam daturus eſt:
peto.
Verùm utrique mos geratur amboru
STRAT. Fiat! ut rem gnatam videc
eſt quod datur.
STRAB. Meum quidem te lectum
finam.
PH. Lepidè mecaſtor aucupavi, atqu
Meamque ut rem bene geſtam. Veſt

M. ACCJ PLAUTI
FABULARUM
FRAGMENTA,
ſive

OCI EX AMISSIS PLAUTI COMOEDIIS maximam partem à Grammaticis citati.

HÆc FRAGMENTA &, Comici (ut ſic dicam) Coloſſi σπαράγματα, Iac. Helias Græcarum li-rarum Doctor Regius à Georgio Fabricio Germano im collecta, & poſtea (ut ait) à Petro Daniele Gallo ſicubi correcta & aucta, Commentariis Lambinianis, uos ille ab auctoris morte Pariſiis edidit, adjecit. At tim verò, cujuſcumodi ea ſint, necdum ſatis probè aut ngeſta, aut digeſta, aut caſtigata animadvertet, qui ſingulis paullo accuratiùs cogitaverit. Minati ſunt uidem viri docti, & publicè etiam ab annis aliquam ultis profeſſi, omnia ſe exactiora daturos. Sed, ut res ocuit, Lucinam clamarunt, quod ille ait, fœtu non-um concepto. Eos autem dum ego exſpecto, nec mihi terim aliam copiam pararſit, ut hac etiam Editio ab eris expedita, iterum aut ſine his Fragmentis, aut cie iſtâ priore ac deformi prodiret. Quod tamen u-umq; & à Comico noſtro & à me Editore procul ha-endum cenſui. Aliis itaque cunctantibus, aut prorſus rtè nolentibus, ego hanc operam ſumere coactus fui: quo

quod in priori Editione à me fieri debuiſſe, per Epiſtolam Scaliger expoſtulaverat. Cumque ad finem ſpectaret Typographus, (nam Trinummus jam procedebat) relictis omnibus rebus, dieculas aliquot huic curæ impendi, & operâ tumultuariâ quod exhibeo, concinnavi. Nec ita me amo, aut ita in his mihi placeo, ut meliora non fieri potuiſſe, exiſtimem. Sed majus & otium & temporis ſpacium requiri ajo. Hoc Catone igitur, quod Auguſtus dicebat, pro tempore contenti ſimus.

ACABI STUDIUM.

†

Quam ego tantâ pauperavi per dolum pecuniâ.

ABROICUS.

†

Quaſi lupus ab armis valeo: clunes infractos gero.

ADDICTUS.

†

Opus facere nimiò quàm dormire mavolo: veternum metuo.

ARTAMON.

†

Nunc mihi licet quidvis loqui: nemo adeſt ſuperſtes.

ASTRABA.

CISTELLARIA.

†

SEQUERE, ſequere Polybadiſce: meam ſpem te cupio conſequi.

POLYI

Polyb. Sequor hercule quidem nam lubenter, mea ſp
rata, conſequor.

†

Axitioſæ annonam caram è vili concinnant viris.

†

Quaſi tollenonem aut pilum reciproces planâ via.

†

Cùm in curioſum jocaretur, terébra tu quidem pertu
dis.

†

Dare pedibus protinam ſeſe ab his regionibus.

†

Terebratis multum ſit: & ſubſcudes addite.

†

Non quaſi, ut hæc ſunt heic limaces lividæ.

†

——— quaſi toleno, vel
Pilum Græcum reciproces plana via.
Quæ niſi hic biteris, nimium is vegrandi gradu.
Pol ad cubituram, mater, mage ſum exercita,
Reliquum, ad curſuram ſum tardiuſcula.

†

Quid tuam amicam times, ne te manulea cajet.

†

Prohibet divitiis maximis, dote altili atque opima.

†

Expurgabo hercle ad raucam ravim.

†

Quæ quaſi carnifices angiporta purgitans.

†

Intro ad bonam meretricem: adſtat ea in via.
Sola: poſtibula ſane eſt ———

†

Malum aufer: bonum mihi opus eſt.

†

Meminêre officium ſuum.

†

Potin' es tu homo facinus facere ſtrenuum?
N. Aliorum eſt affatim qui faciant ſanè ego
Me volo fortem perhiberier virum ———

†

Tun', túne igitur, mea matercula?

†

Germana mea ſororcula.

†

Si quidem imperes pro copiâ, pro reculâ.

†

Datores belliſſimi negotioli ſenecis ſoletis eſſe.

†

Adhinnire equulam poſſim ego hanc ſi detur ſola ſ

BACCHARIA.

†

Quis eſt mortalis tantâ fortunâ affectus unquam,
Quam ego nunc ſum? cujus hæc ventri portatur p
Vel nunc, qui mihi, in mari acipenſer latuit anteha
Cujus ego latus in latebras reddam meis denti
manibus.

BIS COMPRESS.

BOEOTIA.

†

Ut illum dii perdant, primus qui horas repperit.

Quique adeò primus hîc ſtatuit ſolarium.
Qui comminuit miſero articulatim diem.
Nam me puero uterus hic erat ſolarium
Multo omnium iſtorum optumum & veriſſimum.
Ubi iſte monebat eſſe: niſi cùm nihil erat.
Nunc etiam quod eſt, non eſt, niſi Soli lubet.
Itaque adeo jam oppletum eſt oppidum ſolariis,
Major pars populi aridi reptant fame.

Coicus ſive Pradonis.

†

Nihil quicquam factum niſi fabrè nec quicquam poſitum ſine luco, auro, ebore, argento, purpurâ, picturis, ſpoliis, tum ſtatuis.

†

Neque eam à me invitò unquam abduces.

†

Spectari ludos magnificè atque opulenter.

†

Peregrè eſt.

†

Plure altero tanto, quanto ejus fundus eſt, velim.

†

Ita ſunt prædones, prorſum parcunt nemini.

†

Velim te arbitrari factum. R ſedulum eſt. ſubmoventur hoſtes, removentur lapides.

†

Si non ſtrenuè fatetur, ubi ſit aurum. membra ejus exſecemus ſerra.

†

Nihil feci ſecus, quàm me decet.

Quis

†

Quis tu es, qui ducis me? mu! perii hercle, Aſer eſt

CAICBOLUS.

†

MOLLUSCAM nucem ſuper ejus dixit impendere t
las.

CARBONARIA.

†

SECUNDUM ipſam aram abſcondidi.

†

Eſto pernam, ſumen ſueris, ſpectile, callum, glandi

†

Patibulus ferat per urbem, deinde affigat cruci.

†

COLAX.

†

Colacem eſſe nevii & Plauti veterem Fabulam.

†

Batiolam auream octo pondo habebat, accipere n

COMMORIENTES.

†

SYNAPOTHNES CONTES Diphili Comœdia e
Eam COMMORIENTES Plautus fecit fabulam.

†

—— Saliam in puteum præcipes.

CONDALIUM.

†

Tam crepuſculo ferè, ut amens, lampadas acce

Cornicularia.

†

e olant ædes Arabicè.

†

regi latrocinatus decem annos Demetrio.

†

ocinatus decem annos mercedem.

†|

hrum & luculentum hodie evenit prælium.

†

bſecro, Lyde, pileum meum, mi ſodalis, mea ſalubritas.

†

d ceſſamus ludos facere, Circus noſter ecce adeſt.

†

amant ancillam meam Hedylium ocultiùs.

†

i Laverna in furtis celebraſſis manſis.

Dyscolus.

†

o ſum: nondum didici verba nupta dicere.

Foenératrix.

†

s tu: in Barbaria quod dixiſſe dicitur
rta ſuæ patronæ, id ego dico tibi:
rta ſalve: VAPULA Papyria.

Fretum.

hoc illud eſt

Quod arietini reſponſum magnis ludis dicitur:
PERIBO, SI NON FECERO. SI FAXO, VAPULAVERO.

FRIVOLARIA.

†

Commodò dictitemus.

†

Is mihi erat bilis, aqua intercus, tuſſis, febris querqu[era]

†

——— ſequimini hac
Sultis legiones omnes Lavernæ. ubi rorarii
Eſtis? en ſunt. ubi ſunt accenſi? ecce *
Agite, ſubſidite omnes, quaſi ſolent triarii.

†

Navè agere oportet, quod agas, non ductariè.

†

Superabóque omnes argutando præficas.

†

——— tunc papillæ primitus
Fraterculabant: illud volui dicere,
Sororiabant. quid opus eſt verbis?

†

O amice, ex multis mihi une Cephalio.

GASTRION, vel GASTRON.

†

Caro ſtrebula, vitellina eſt: cænabis.

HORTULUS.

†

19 Præco ibi adſit cum corona: quique liceat, veneat.

LE

LENONES GEMINI.

†

Dolet hic puellus, ſeſe venum ducier.

MEDICUS.

†

Cum conſpicillo adſervabam: pallium obſervabam.

†

Paraſito cum virgis caſtum radi poteſt.

†

Domi reliqui exoletam virginem.

NERVOLARIA.

†

Scobinam ego lima actutum adraſi.

†

Seraciæ, ſcrupedæ, ſtrictivellæ, tantulæ.

†

Prohibent, quom mœnia aliunde ego fungor mea.
Polluctè prodigum eſſe amatorem addecet.

†

Vinum ſubleſtiſſimum †
Inſanum valdè uterque deamat.

PARASITUS PIGER. ſive LIPARGUS.

†

INDE bene appotus primulo crepuſculo
Domum ire cœpi tramite recta via.

†

Ambo magna laude lauti: poſtremo ambo ſumus non nauci.

†

Addite lepades, echinos, oſtreas

†

Nihil moror mihi fucum in alveo, apibus qui peredit cibum,

Oo PHA-

Phagon.

†

Honos ſyncerasto perit.

Plociona.

†

Nam coloratam frontem habet, petilis labris.

Saturio.

†

Catulinam carnem eſitaviſſe, hoc eſt, comediſſe Romanos, Plautus in Saturione refert.

†

Retrahi nequitur, quoquò progreſſa eſt ſemel.

†

Malè tibi eveniſſe video. qui glaber erat tanquam rien:

†

Succenturia, centum require, qui te delectent domi.

Scytha Liturgus.

†

Mulieres. uxor. Cuja. vir? ego novi, ſcio: axioſa es.

Trichmini.

†

Ni fugiſſem medium credo præmorſiſſet.

Viduaria,

†

Ubi quamque pedem videbat, ſuffurabatur omnis.

†

Neſcio qui ſervus è myrtetâ proſiluit.

Paupera hæc res eſt. †

†

Oppoſita eſt clanxendix. at ego dicam ſigni quid ſit

Animum

Animum advortite ambo, ſi vultis, vidulũ hîc apponite.
Ego ſervabo, quaſi ſequeſtro detis: neutri reddibo, donicum

Res judicata erit hæc.

Haud fugio ſequeſtrum. †

Inopiam, luctum, mœrorem, paupertatem, algum, famẽ.

†

Ejusdem Bacchæ fecerunt noſtram navim Pentheum.

†

Nunc, ut apud ſequeſtrum vidulum poſivimus.

†

Nunc ſervus argentum à patre expalpabitur.

†

Maliſm moriri meos, quàm mendicarier.
Boni miniſtrantur: illum nunc irrident mali.

†

Signum rectè comparebat: hujus contendi annulum.

†

Quid multa verba? plurimùm luctavimus.

†

Jube hunc inſui culleo, atque in altum deportari, ſi vis annonam bonam. †

Ibi ut piſcabar, fuſcina ici vidulum.

†

Nam audivi fœminam ego leonem ſemel parire.

LOCI EX AMISSIS
citati, amiſſo etiam Comœdiæ nomine.

†

Epeum fumificũ, qui legioni noſtræ habet coctum cibũ.

†

Oggannuit odioſus omni totæ familiæ.

†

Licet vos abire curriculò.

†

Jam tibi tuis meritis craſſus corius redditus eſt.

†

Dii bene vortant! tene crumenam: in ea erunt vig
minæ.

†

Nullam ego rem citiorem apud homines eſſe, qui-
mam reor.

†

Stultus eſt adverſus ætatem & capitis canitudine

†

Numnam mihi oculi cæcultant? eſtne hic noſte
mio?

†

Ejuravit malitiam.

†

Sic me ſubes cotidie, quaſi fiber ſalicem.

†

Herbam do.

†

Iniit te unquam febris?

†

Neque muneralem Legem, neque Lenoniam,
Rogata fuerit necne, floccidi æſtimo.

†

Perfidioſè captus, edepol nervo cervices probas.

†

Muriatica autem video in vaſis ſtagneis?
Bonam naritam, & camarum, & tagenias?
Echinos fartos, conchas piſcinarias.

†

Non ego te novi, navalis ſcriba, columbar impuden

†

Nihil deconciliares illi, niſi quid Perſibus ſapis.

†

Sacrum an profanum habeas parvipenditur.

†

Ulceroſam, compeditam, ſubverbuſtam, ſordidam.

†

Glirium examina.

†

——— ſed leno egreditur foras. Hi

occulto ſermonem ejus ſublegam.

†

ıchæra, audes dentes frendere.

†

:ndo qui rerum geras.

†

m hinc facite. †

tina ut celetur conſuetudo.

†

nt prandium. †

olles taurini habeot, cum liqueſcunt petræ, fer-
ım uhi ſit. †

ut poſſit; ſed poſſe cupit, ut edat.

†

ſe amare ſuſpicavêre.

actum. †

li venear? †

; eſto, donicum ego revenerô.

†

†

uum virgis ulmeis inſcribam.

†

m ad civitatem venio, niſi cum infertur peplū.

†

: manus. †

.vis mortem creat.

†

.to te circumferam.

†

hæc eſt mulier. †

rtè concio eſt, ubi eum hietare nondum in men-
n venit. †

ciſce, Soſia, Stiche, Parmeno,
ferre fuſteis privos in manu.

†

Anus hæc in pellis periculum protenditur.

†

Cedite mihi

†

Mecum habet patagus, morbus, es.

†

Quid eſt hoc? rugat pallium. amictus non ſum com

†

—— exi tu Dave.
Age, ſparge, mundum eſſe hoc veſtibulum volo.
Venus ventura eſt noſtra, non hoc pulveret.

Regieſcit. † Pullaria. † Veſperna.

LOCI EX COMOEDIIS, QUÆ EXTA citati: qui tamen in noſtris hodie Codicibus nusquam comparent.

AMPHITRUONE.

†

Optimo jure infringatur aula cineris in caput.

†

Ne tu poſtules matellam unam tibi aquæ infundi put.

†

Heros Amphitruo occupatus.

†

Quæſo adveniente morbo nunc medicum tibi.
Enim tu certè aut larvatus aut ceritus es.
Edepol hominem te miſerum! medicum quærito.

†

Cuique, me abſente, corpus vulgavit ſuum.

†

Qui nequeas noſtrorum uter ſit Amphitruo dece

†

Nihil hoc ita factum eſt, proinde ut factũ eſt auti
Non cauſam dico. verum qui inſimules probri?

FRAGMENTA.

†

Manifeſtum hunc obtorto collo teneo furem.

†

Ibi ſcrobes effodito duplos ſexagenos in dies,

ASINARIA.

†

Qui etiam me miſerum famoſum facit flagitiis ſuis.

†

Heic aderit, credo, congerro meus.

AULULARIA.

Nec nocte nec diu quietus unquam eam, nunc dormian

†

Homo ebriolatus ſomno ſanari ſolet.

†

Qui mihi olera cruda ponunt, halec dant.

†

Ego ecfodiebam in die denos ſcrobes.

†

Hic quidem pervicus cuſtodem addidit.

†

Pro illis crocotis, ſtrophiis, ſumptu uxorio.

†

Ut admemordi hominem.

myrtam. myrtum. †

CAPTEIVEI.

†

Pileum, quem habuit, deripuit, eúmque ad cælum tolli

†

Auctionem facio paraſiticam.

CASINA.

†

Perii illic habebit flocco jam homo lumbos meos.

†

Intrò ad uxorem, ſufferamq; meum tergum ob injuri

Bacchides.

†

Illa mei cognominis fuit.

†

——— nam & ex mari timida ecce ego
Pavitare ——— †
Quibus ingenium animi utibile, eſt modicum
Vernilitate ——— †
Ecquis evocat cum naſiterna & cum aqua illun
ſimum? †
Quæ ſodalem atque me exercitos habet.

†

Nam tu quidem cuivis excantare cor facilè po

†

Vincla, virgæ, molæ ſævitudo mala ſit pejor.

†

Cor meum, ſpes mea, mel meum, ſuavitudo, ci
dium. †
Limaces viri. †
Nec cum quoquam alio accipe.es mercedem a

†

Niſi ab ſeſe nec cum quìquam limares caput.

†

Cupido te conficit, ánne amor?

†

Præneſtinum, opino, eſſe: ita erat glorioſus.

†

Sin lenocinium fortè collubitum eſt tibi.
Videas mercedis quid tibi eſt æquum dari.
Ne iſta ætate me ſectére gratiis.

†

Ulyſſem audivi fuiſſe ærumnoſiſſimum,
Qui annis viginti errans à patria abſuit:
Verum hîc adoleſcens multo Ulyſſem anteit,
Qui illico errat intra muros civicos.

MOSTELLARIA.

†

xta aram ſedeam, & dabo meliora conſilia,

MILES.

†

noſtramque familiam habes exercitam.

†

Modicè ſapis.

PSEUDOLUS.

†

cerem aliquando effugeritis veſtram domum.

POENULUS.

†

TUNA avis venit veſperi.

RUDENS.

†

ıurmurillas tecum, & te diſcrutias?

†

Aulas abſtulas.

TRUCULENTUS.

†

didi, mala repperi: factus ſum extimus à vobis.

M. ACCIO PLAUTO

SUPPOSITO.

quidem cùm nonnulli ex hoc theatro Comico penitus vellent quòd ſpuria eſſent: placuit mihi tamen eorum ıs ſententiam, qui auctores erant, ut illis vel extre- ı indulgerem: quod, licet non valdè bona, tam bo- n nomen, hoc eſt, Plautinum potiùs quàm quodvis tiri voluerunt. Huc ergò fœtus iſtis ſive abortivos ſi- vos alienæ miſericordiæ expoſui. Qui vis, tollito: qui putas, tantillum loci, quæſo te, ne invideto. ſimulque in iis, qui annos aliquot centenos in ipſis Plauti præ- turba ſedem habuerunt.

SUPPLEMENTUM AULULAR
Ant. Codro Urceo, Italo, Scholaſtico & Profeſſor
nonienſi auctore. Qui vixit ſub Impp. Sigiſmun
do & Friderico III. Augg

—— quod non habeo. LY. feram,
Velis nolis; cùm te quadrupedem ſtrinxero,
Et hernioſos teſtes ad trabem tibi
Divellam appenſo. Sed cur in fauces moror
Hujus ſceleſti ruere? & animam protinus
Cur non compello facere iter præpoſterum?
Das annon? STR. dabo. LY. des ut nunc; non olim
STR. Do jam: ſed me animam recipere ſinas te rog
Ah ah! quid ut dem, poſcis here? LY. neſcis, ſcelus
Et aulam auri plenam quadrilibrem mihi
Audes negare, quam dixti modò,
Te arripuiſſe? heja, jam ubi ſunt lorarii?
STR. Here audi pauca. LY. non audio: lorarii
Heus, heus. LOR. quid eſt? LY. parari catenas vol
STR. Audi quæſo, poſt me ligare juſſeris
Quantum libet. LY. audio; ſed rem expedias ocyus
STR. Si me torqueri juſſeris ad necem, vide
Quid conſequare. primùm ſervi exitium habes:
Deinde, quod concupiſcis, ferre non potes:
At ſi me dulcis libertatis præmio
Dudum captaſſes, jamdudum votis fores
Tuis potitus. Omnes natura parit liberos,
Et omnes libertati natura ſtudent.
Omni malo, omni exitio pejor ſervitus:
Et quem Juppiter odit ſervum hunc primùm facit.
LY. Non ſtultè loqueris. STR. audi reliqua nunc j
Tenaces nimium dominos noſtra ætas tulit,
Quos Harpagones, Harpyas & Tantalos
Vocare ſoleo, in opibus magnis pauperes,

Et ſitibundos in medio Oceani gurgite:
Nullæ illis ſatis divitiæ ſunt, non Midæ,
Non Crœſi: non omnis Perſarum copia
Expellere illorum Tartaream ingluviem poteſt.
Iniquè domini ſervis utuntur ſuis,
Et ſervi iniquè dominis nunc parent ſuis:
Sic fit neutrobi, quod fieri iuſtum foret.
Penum, popinas, cellas promptuarias
Occludunt mille clavibus parci ſenes,
Quæ vix legitimis concedi natis volunt:
Servi furaces, verſipelles, callidi
Occluſa mille clavibus ſibi reſerant,
Furtimque raptant, conſumunt, liguriunt,
Centenâ nunquam furta dicturi cruce:
Sic ſervitutem ulciſcuntur ſervi mali
Riſu jocisque. Sic ergo concludo. quòd
Servos fideles liberalitas facit.
LY. Rectè quidem tu, non paucis ut mihi
Pollicitus. Verum ſi te facio liberum,
Reddes quod cupio? STR. reddam: ſed teſtes volo
Adſint: ignoſces here, parum credo tibi.
LY. Ut lubet, adſint vel centum, jam nil moror.
STR. Megadore, & tu Eunomia adeſte precor, ſi libet.
Exite: perfectâ re mox redibitis.
ME. Qui nos vocat? hem Lyconide. EUN. hem Strobile, quid eſt?
Loquimini. LY. breve eſt. ME. quid eſt? STR. vos teſtes voco?
Si quadrilibrem aulam auri plenam huc adfero,
Et trado Lyconidæ, Lyconides me manu
Mittit; jubétque juris eſſe me mei.
Itáne ſpondes? LY. ſpondeo. STR. Jámne audiſtis hoc
Quod dixit? ME. audivimus STR. jura etiam per Jovem.
LY. Hem quò redactus ſum alieno malo!

Nimis procax es quod jubes, faciam tamen.
STR. Heus tu, noſtra ætas non multum fidei gerit:
Tabulæ notantur: adſunt teſtes duodecim:
Tempus locúmque ſcribit actuarius.
Tamen invenitur Rhetor, qui factum neget.
LY. Sed me cito expediſis. STR. hem ſilicem tibi.
LY. Si ego te ſciens fallam, ita me ejiciat Dieſpiter
Bonis, ſalva urbe & arce ut ego hunc lapidem. Satin
Jam feci tibi? STR. ſatis ut aurum apportem, eo.
LY. I Pegaſeo gradu, & vorans viam redi.

LYCONIDES. STROB. MEGAD. EUNOMIA. EUCLIO.

GRAVE eſt homini pudenti morologus nimis.
Servus, qui ſapere plus vult hero ſuo.
Abeat hic Strobilus in malam liber crucem,
Modo mihi apportet aulam auro puro gravem:
Ut Euclionem ſocerum ex luctu retraham
Ad hilaritatem, & mihi conciliem filiam.
Ex compreſſu meo novam puerperam.
Sed ecce redit onuſtus Strobilus; ut reor,
Aulam apportat. & certè eſt aula, quam gerit.
STR. Lyconide, apporto inventum promiſſum tibi,
Aulam auri quadrilibrem, num ſerus fui? (be
LY. Nempe. O dii immortales, quid video, aut quid b
Plus ſexcentos Philippeos ter & quater.
Sed evocemus Euclionem protinus.
LY. O Euclio, Euclio. MEG. Euclio, Euclio. Euc. quid e
LY. Deſcende ad nos? nam dii te ſervatum volunt.
Habemus aulam. Euc. habetis ne, an me deluditis?
LY. Habemus, inquam. modò ſi potes huc advola.
Euc. O magne Jupiter! ô Lar familiaris, &
Regina Juno, & noſter theſaurarie
Alcide, tandem miſerati miſerum ſenem,
Oh oh. quàm lætis aula tibi amicus ſenex

[redacted]

Complector ulnis, & te dulci capio oſculo!
Expleri nequeo mille vel complexibus
O ſpes, ô cor! luctum depulverans meum
LY. Auro carere ſemper duxi peſſimum
Et pueris, & viris, & ſenibus omnibus.
Pueros proſtare cogit indigentia.
Viros furari, mendicarier ipſos ſenes.
At multò pejus eſt, ut video nunc ſupra
Quàm quod neceſſe eſt nobis auro opuleſcere.
Heu quantas paſſus eſt ærumnas Euclio,
Ob aulam paulo antè à ſe deperditam!
Euc. Cui meritas referam grates? an diis, quæ bonos,
Reſpectant homines? an amicis, rectis viris?
An utriſque? utriſque potius. Et primum tibi,
Lyconide, principium & auctor tanti boni,
Hâc ego te aulâ auri condono. accipias libans:
Tuam hanc eſſe volo, & filiam meam ſimul
Præſente Megadoro, & Sorore ejus proba
Eunomiâ: LY. & habetur, & refertur gratia,
Ut meritus es Socer exoptatus mihi Euclio.
Euc. Relatam mihi ſatis putabo gratiam,
Si donum noſtrum, & meipſum accipias nunc libens,
LY. Accipio, & Euclionis volo mea ſit domus.
STR. Quod, reſtat, here, nunc, memento ut ſim liber,
LY. Rectè monuiſti: Eſto merito liber tuo,
O Strobile, & turbatam jam intus cenam para.
STR Spectatores, naturam avarus Euclio
Mutavit: liberalis ſubitò factus eſt:
Sic liberaliter utimini vos quoque:
Et ſi Fabula perplacuit. clarè plaudite.

BACCHIDIBUS.

ARGUMENTUM, Prologus & Scenæ principis initiu ex editione Colonienſi Gisb. Longolij, Ultrajectin

Fabulatur *Laſcaris* Grammaticus ille Græcus, in Epiſt. ad Bembum, ſe Meſſanæ in Siciliâ iſta inveniſſe. Sunt etiam, qui à *Franciſco Petrarcha* conficta opinentur. Iſta in Baſilienſi Ed. leguntur.

ARGVMENTVM.

BACCHIDIS amore furit Mneſilochus.
Aurum ut redimat; Præſumia fertur Epheſum.
Cretam Bacchis navigat, atque alteram
Convenit Bacchidem: inde Athenas redit.
Hinc dat Mneſilochus ad Piſtoclerum literas,
Illam conquirat. redit: turbas movet,
dum putat amari ſuam ut mutent geminas,
Ei dat aurum: pariter amant.
Senes dum gnatis ſtudent, ſcortantur, potitant.

SILENUS Prologus.

MIRUM hodie'ſt, ni ſpectatores in ſubſelliis
Ridiculos ſtrepunt, tuſſiunt, ronchos cient,
Conſulcant frontem & ore concrepatio
Frequenter fremunt atque malè muſſitant.
Vix in juventa locum obtineant
Aut glabri hiſtriones, aut pervolſi ludij.
Quid veternoſus prodit internuncius
Senex, qui dorſo fertur aſinario?
Attendite quæſo atque animum advortite,
Dum nomen hujus eloquor ſtatariæ.
Æquom eſt vos deo facere ſilentium.
Officio oris non decet illos utier,
Qui non ut clament, ſed ut ſpectent, veniunt.
Auris date otioſas, at non in manum,
Has volo volans vos vacuus feriat.
Quid veremini, ictus an ſint minus noxii,
Qui repetunt laxa, aut hiulca obſtruunt?
Eſtis benigni, meritò vos amant cælites,
Factu'ſt ſilentium, tacent pueri,

Novam

Novam ad rem jam novom ſpectate nuncium.
Qui ſim, cur ad vos veniam, paucis eloquar,
Simul hujus nomen proferam Comœdiæ.
Ecce fabor; jam vobis quòd expetitis,
Proinde vos mihi facite audientiam.
NATURÆ Deus ſum, Bromij altor maxumi,
Fœmineo qui peperit rem exercitu,
Quicquid hujuſce gentes ferunt inclytæ,
Nonnihil noſtro geſta ſunt conſilio.
Nunquam quod mihi placet illi diſplicet.
Æquom'ſt, ſi pater obſequitur patri.
Aſibidam Jonij me vocitant greges,
Quod vecturio ſenex vehar aſinario!
Qui ſim tenetis. ſi tenetis ſinite,
Ut nomen hujus eloquar ſtatariæ,
Simul ſciatis ad vos eccur venerim.
PHILEMON Græcam olim dedit fabulam,
Hanc qui Græciſſant, EVANTIDES nuncupant.
Polutus, qui Latiniſſat, vocat BACCHIDES.
Quare non eſt mirum, ſi huc advenerim.
Bacchus bacchanteis Bacchas mittit Bacchides:
Ego ad vos porto. quid. dixi mendacium?
Non decet mentiri deum, at vera fabulor:
Non ego eas porto, verùm falſus aſinus
Viâ difeſſus, tres, ſi ritè memorem,
Fert: unum videtis ore quid feram, ſpecite,
Duas ſorores debacchanteis Samias
Meretrices lepidas, uno prognatas tempore,
Iiſdem parentibus fœtu gemellitico,
Non minus ſimileis, quam lacti lac, ſi conferas,
Aut aquam aquæ, dimidiatas imputes.
Has ſi videres, ita confundas oculos,
Utra ut ſit, non queas internoſcere.
Quod reſtat expetitis, jam date ſilentium,
Hujus argentum eloquar Comœdiæ.

SAMOS quæ terra ſit, nota eſt omnibus,
Nam maria, terras, monteis, atque inſulas
Veſtræ legiones reddidere pervias.
Hæc Pyrgoteli SOSTRATA Pirocle viro
Uno edidit gnatas niſu geminas.
Placuitque initiatis Trietetide
Quas ederent, Bacchi vocitare nomine.
Parentes, ut fit crebro, fata occupant.
Alteram miles ſecum in Cretam vexerat,
Altera geminas adnatat Cecropias.
Hanc, ut Nicoboli inſpicit MNESILOCHUS,
Amare occipit, itat ad eam frequentius.
Interea juvenem pater mittit Epheſum,
Ut inde referat aurum, quod poſuerat
Ipſe jam pridem apud Archidemidem,
Veterem amicum, ſenem Phœnicarium.
Is quom biennio deſideret Epheſi,
Bacchidem abiiſſe durum accepit nuncium:
Nam nautæ noti navigaſſe nunciant.
Ut frugitivam cura & corde quæreret,
At Philoxenis PISTOCLERUM filium
Sodalem unicum ſulcat epiſtolium.
Dum Piſtoclerus amico impartit operam,
Athenas dudum quæ redierant geminæ,
Conquiſitorem in amorem conciunt.
Altera Piſtoclerum ad ſeſe allicit:
Altera venienti deſidet Mneſilocho.
Geminæ Bacchæ duos, Bacchanteis pullulos
Quid mirum ſi ad ſeſe taxerunt blandulæ,
Facetæ pulchræ, incurvos libitinarios,
Veterrumos ſenes illorum traherent patres.
Sed eccum Piſtoclerum, qui ad Bacchides
Nuper inventas, & ſecum inſolens
Novos amores diſpuit igniculos.
Nunc prodeo, audite.

ACTVS I.

Piſtoclerus adoleſcens, Lydus Pædagogus.

DI immortales, ut ſentio, quod ſentio, quid? neſcio,
Stans fugio, nullus eſt ignis, & totus ardeo.
Quid id, niſi navim? novom profectò malum
'ideo & ſentio? Potisnè eſt terra ut terat hominem
.tq; proſternat? hodie nil præter terrã & Bacchã tetigi,
ı Baccha eſt hæc, non nutrit Baccha, verùm jugulat.
terra quoque obrepere olim dixerunt homines,
Qui dum norant quom eſſe cuperent, erant nihil.
Quid mali hoc? an terra, an Baccha, fecimus naufragiũ?
.Y. Amat hic quẽ video nimirũ ſi id eſt, quod emiſſicius
'ora, templa, theatra, porticus, omneis fornices.
.uſtra, & luſtraleis cellulas quæſierit ſedulò.
'I. Naufrag' ſum. fateor. Bacch', haud Neptunus celocẽ
Hãc impellit, agit, quaſſat, imò frangit, diſtrahit. (migiũ
.Y. Bacchis hinc procellã cócitat actu'ſt perdidimus re-
'I. Referam me ad ſcopulum, ut iſtic cũ ætate rẽ perduã
nſtabilis eſt fors rerũ. pro lubidine fata agunt homines.
Ego dum amico Mneſilocho operam impertio,
lli amicam repperi, ubi pereat cum re aſſiduò
Et mihi, meæque ætati, reique meę peperi infortunium.
Si volt Cupido, adoleſcens ſum, ætatis licet pluſculum
Jacturæ facere: melius, ut id nunc fiat, quam ſenio.
Sapientũ profectò'ſt illud dictum quod Lydus increpat:
Si aſtartam * on Bromium, deosque voluptarios
Contemſit juvenis, is aut inſanibit, aut amabit ſenex.
Referã me ad ſcopulũ ex naufragio. pater leget fragmina
Sequere me Lyde.: video ſorores geminas. Bacchanal.
meum

MERCATORE.

n Mercatore. Actus 4 ſcena quinta ſic terminat: SYR. *etiam* EUT. *ſequere me.* Quibus tamen vett. Editiones continuò iſta attexunt: Quid?

DIVA Aſtarte hominum, deoru
rurſus eadem quæ eſt
Pernicies, mors, interitus, mare, tell
Jovis quæcunque templa colimus,
illi obtemperant,
Eam ſpectant: quod illi diſplicet, faci
Quicquid complacitũ, id ſequontur
atque ſentiunt
Alios enicat, extinguit, alios ſuo la
git: ſed quos enicat,
Hi vivunt, & ſapiunt: quos proper
Hi quidem confeſtim pereunt, atq;
Jacent benevolentes, odioſi, hũmũ
Fremunt, perſtrepuntq; : cumque p
ravunt maxumè,
Tunc, tunc ſtudent perſequi. labãt j
Illi ſe amant: quod amant, amatum
Illi verò ſi amare eã ætate occœpert
acrius.
Verum ſi non amant, oderunt, mole
Garruli, oſores, infenſi, iracundi, ſit
Quod in ſe olim admiſere turpiter

[H]anc ut fert, Acanthio, ipſe ſibimet faciet exilium.
[I]niquom patrem, ô fortunatũ filium, quo te recipies?
[U]bi matrem relinques? ſola degam? filium amittam? non
patiar.
[V]endidit pater? ubi ubi erit inventa, mater redimet.
[S]ed tu Lyciſſa, num in hãc vicinam adductã autumant?
[L]Y. In hanc opinor, in amici ſenis cujuſdam ædeis. PE.
hîc præter Lyſimachum,
[N]ullus quem ſciam LY. Lyſimachum nominant.
[M]irum ni ſenes vicini in unum nidum conſpiraverint.
[P]E. Dorrippam ejus uxorem conveniam. LY quid, con-
venias? non eam vides?
PE. Video equidem: auſcultemus: neſcio quid ſecum ira-
cunda muſſitat.

DORIPPA SYRA. LYCISSA. PERISTRATA.

SYRA non redit, quam accerſitum patrem jamdiu eſt
quòd miſeram:
Tarda nimium aut lapis obriguit., aut angue demorſa
ceſſavit turgida (nequeo.
SY. Nulla ſum: adeſt hera: me quærit. DO. domi manere
Bellulam iſtanc pellicem mei non patiuntur oculi. ex-
cluſiſſem foras,
At me meus continuit Eutychus. ſed omnino quod fert
non creduam.
LY. Audin' hera? PE. audio: ſine pergat. LY. ſino. CO.
amitti inquit ſenis
Gratiâ huc ad nos veniſſe, habet venalem, amanti dum
detrahat filio.
Hæc quidẽ aut viri aut gnati fallacia: diſſident ſententię.
Sequeſtro vir air datam: eandem verò venalẽ dicit filius.
SY ibo de improviſo obviam, ne ceſſaſſe intellegat. DO.
iſtæc filio (culo
Non credam qui obſequitur patri: huic verò ut mero cu-
Id certum eſt mentiri ampliter: equidem coquo creduã.
Eccam

Eccam Syram ut currit veneſica. Syra SY quis me v
Do. Malum quod di tibi danũt. Sy. hera, ſi ſapis, ho
Tuæ pellici, & marito dato. DO. iſtuc dictum ti
amplius iraſcor.
Sed ubi pater, quid ceſſat? an hominem podagra im
Sy. nec podagric⁹ nec articulari⁹ eſt, q ẽ rus du
DO. Non domi? SY. nõ. DO. ubi? Sy. rure eſſe autu
Atq; nunquid redeat incertum hodie: cum villico
nis ſatis. (vivam ve
DO. Omnia mihi hodie eveniunt præter ſententiam
Niſi illanc à me ſceleſtam abigam: eo domũ. Sy hera
PE. Hem, abit? compella. LY. Dorippa. Dorippa. DO
quid moleſtiæ (vol
Hoc eſt? quis me revocat? PE. non ſum moleſta: ſed be
Et amica te compellat tua Periſtrata: mane quæſo.
DO. Hem Periſtrata, te pol non norã: mala bilis cruc
Me atque exagitat. PE. iſtuc volo; quæſo, ne neges,
Te audivi modo: dic mihi, quæ te nunc habet ſolicitud
DO. Periſtrata, ſic di tibi unicum gnatum ſoſpitent,
mihi benignus operam:
Nulla dari mihi poterit meli⁹: par eſt ætas: unà crevi
Pares ætate habemus viros: nulli colloquor lubentius
Sollicitor merito quidẽ, quid tibi animi eſſe nũc poſ
Si amicã hâc ætate ante oculos tu⁹ adduxerit Demip
PE. Adduxit? DO. factum. PE domi eſt? DO domi
mò coqui. (adventus om
Conducti: parabatur convivium, ni meus diſturbaſ
Senẽ miſerũ Venus & Cupido alieno ſatis vexant tẽp
PE. Sed iſta levia ſunt: Dorippa. utinam non ẽgo eſ
miſerior! (face
DO Levia? PE. levia quidem. DO. quæ pejora tibi t
PE. Immò pejoribus pejora. DO. quæ iſtæc ſunt? qu
loquere:
Ut tu mihi, ego tibi, quæ facto opus ſunt, demus con
V

[redacted]

ctus id dictum eſt, Feliciter is ſapit, qui periculo alieno ſapit.
E. Unicus mihi Dorippa eſt gnatus: ſcis? DO. ſcio. PE. hunc pater
lim à ſe extruſit Rhodũ. DO. quare? PE. quoniã amaret
O. Ob id ipſum? PE. id quidem nunc quoque, quom ancillam domum
dduxiſſet hãc reſciſcẽs pater produxit, venalẽ præbuit.
DO. Atat novi: verum dixerat filius: ego mariti amicã putabam mei.
Quoi data eſt? PE. ſeni quoidam in hâc amico viciniâ.
Credo hic alium, præter tuum, amicum habere neminẽ.
DO. Ea quidem eſt quid filius? PE. urbem hanc deſerturum autumat.
DO. In portu res eſt. quid ſi invenerit? PE. manſurũ credito.
DO. Præter ſpẽ ſalvæ ſumus, ne dubita: apud me ea eſt.
PE. Apud te? ea erit opinor, de quâ loqui te audivi modo.
DO. Ea. PE. ô factũ bene merito te amo, reſtituiſti filium.
Fac videam. DO. eamus intro. PE. eamus. Lyciſſa ades,
Acanthioni hæc nuncia ego ad Dorippam huc devortã.

Illis porrò, Actus quinti Scenâ 3 Quasi *tu nunquam quicquam &c.* præpoſuerant verſus XI. ejuſmodi:

LYS. DEMIPHO: Sapientem illud dictum te audiſſe ſæpius:
Voluptas eſt malorũ eſca: quòd eâ non minus homines
Quàm hamo capiuntur piſces hãc quãdo fugiant ſenes,
Tu tamen ſenectuti gratiã nõ habeas: quoniam hæc tibi
Non abſtulit modò, ſed in amorem conjecit fortius
Quo te conſiliumq; tuum atq; mentem perdit funditus,
Atque oculorum tibi præſtringit aciem. me quoque
In magnum conjeciſti malum: nec quid faciam ſcio:
DI. Lyſimache. deûm hoc arbitrium eſt, non hominum: tute hoc tecum

Sic cogites, non æquum te facere arbitrabere,
Quom amico homini, tuiq; cõſcio ita ſuccenſeas
Quaſi tu nunquam, &c.

Poenulo.

POſt Actus V. Scenam VI. & ultimam, adjeceran
gei talem: alibi tamen aliter conſtitutam.

Agoraſtocles, Lycus, Hanno Pœnus, A
Anterast. Anthemonides.

QUam rem agit is miles, quoi lubet patruo m
inclementer?
Ne mirere, mulieres quod eum ſequuntur: m
gnovit filias
Suas eſſe haſce ambas. LY. hem, quod verbu
meas tetigit! nunc perii
Unde hæ perierunt? AGOR. domo Carthaginen
LY. at ego ſum perditus.
Illud ego metui ſemper, ne cognoſceret eas aliqu
nunc factum eſt.
Væ miſero mihi! periere, opinor, duodevigintim
haſce emi.
Agor. Et tu ipſe periiſti, Lyce. Carthaginenſes l
at ego ſum perditus. Poe. quis hic eſt?
Utrum is eſt novellus novellicus? in ſervitute l
lias habuit duas?
Agor. Et mihi auri fur eſt. Poe. bellum homine
noveris Leno, rapacem
Re eſſe ſemper credidit: verùm etiam furace
runt magis. LY. accedam.
Per ego te tua genua obſecro, & hunc cognat
eſſe intelligo.
Quando boni eſtis, ut bonos facere addecet,
veſtro ſubveniatis ſupplici.

[redacted]

am pridem equidem iſtas ſcivi eſſe liberas, & exſpectabam ſi quis eas aſſereret manu.
Iam meæ prorſus non ſunt, tum autem aurum tuum reddam, quod apud me eſt:
jus jurandum dabo, me malitioſè nihil feciſſe, Agoraſtocles.
GOR. Quod mihi par facere tamen egomet conſulam: omitte genua. LY. mitto.
i ita ſententia eſt. AGOR. heus tu leno. LY. quid lenonem vis inter negotium?
GOR. Utinam mihi argentum reddas, priuſquam hinc in nervum adducêre. LY dij
Meliora faxint. AGOR. ſic eſt video: cœnabis foris: aurum, argentum, collum,
enoſtris, te nunc debes ſimul POE. quid me hac re facere deceat, egomet
Mecum cogito: ſi volo hunc ulciſci, lites ſequar in alieno oppido:
Quantum audivi ingenium, & mores ejus quo pacto ſient. ADELP mi pater,
Ne quid tibi cum iſtóc rei ſiet, te maximè obſecro. ANTER. auſculta ſorori,
bi, disjunge inimicitias cum improbo. POE. hoc age ſis leno: quanquam ego te
Meruiſſe ut pereas, ſcio; non experiar tecum. AGOR. neque ſi mihi aurum reddas, mecum
eno quando ex nervo emiſſus compingâre in carcerem LY. jam autem ut ſoler,
go Pœne, tibi me purgatum volo, ſi quid dixi iratus advorſum
nimi tui ſententiam; id uti ignoſcas quæſo: & cum iſtas inveniſti filias,
a me dij ament, mihi volupta'ſt. POE. ignoſco, & credo tibi.

MIL-

Post Actus V. Scenam VI & ul
ger talem: alibi tamen aliter c

AGORASTOCLES, LYCUS, HA
NN ERAST. ANTH

QUam rem agit is miles, qu
inclementer?
Ne mirere, mulieres quod eun
gnovit filias
Suas eſſe haſce ambas. LY. h
meas tetigit! nunc perii
Unde hæ perierunt? AGOR. dc
LY. at ego ſum perditus.
Illud ego metui ſemper, ne cog
nunc factum eſt.
Væ miſero mihi! periere, opino
haſce emi.
AGOR. Et tu ipſe periiſti, Lyce.
at ego ſum perditus. POR.
Utrum is eſt novellus novellic
lias habuit duas?

[redacted]

I N D E X

UM VERBORUMQVE VE-
M, ET QVIBVS ALIIS PAVL-
abſtruſioribus, aut minus conſue-
tis, Plautus utitur.

nus numerus actum, ſecundus ſcenam, tertius verſum indicat.

A.

: domo meâ *Stich.* 5.1.17.
e, de meo, *Pſeud.* 2.4 45.
amare, ſubaudi puellam: *à lenone* i.e. leno-
de lenonis familia. *Pſeud.* 1, 2.69. *& Pænulo*
2.
è domo noſtra, *Mil.* 2.3.68. *Merc.* 4.2.8.
s, ſejunctus, ſeparatus: *Pæn. Prol.* 65.
pro abduc: antiquè *Curc.* 5.3.14. *& alibi.*
des, derelictæ, *Merc.* 3.3.3.
ire, pro abominari: antiq. *Trin.* 3.2.82.
e, *Pæn.* 1, 2.162.
Milite 2.2.162.
pro aufero: antiq. *Fr. p.* 867.
ſe, *Milit.* 3.1.49. *& alibi.*
e fictum ab abſumendo *Capt.* 4.3.3.
aſſivè *Aſin.* 1.3.44.
im accuſ. *Bacchid.* 2.3.126. *& alibi.*
approbator *Trin.* 1.2.167.
r, antiq. pro credas, *Aſin.* 5.2.4.
fictum ridiculi cauſa ab accubuus, *Truc.* 2.

Pp Ac-

Accurare, accuratè operam dare, *Trin*.1.2.4
Accuraſſis, pro accuraveris, *Pſeud*.4.1.19.
accuſitare, ab accuſo, *Moſtell*.3. 2. 23.
Acherunts, mortuorum receptaculum, *Amp*
Acheruntem, adverbialiter *Moſt*. 2.2.68.
Achilli, pro Achillis, antiq. *Bacch* 4.9.14.
Adaxint pro adegerint, *Aul*. 1.1.11.
Adduce, abduc, *Aſin*. 2.2.88 *& alibi*.
Addicere, adjicere, *Pan*.5.4.1.
Adeo uſque, pro Eouſque *Amph*.1.2.10.
Admiſſe, pro admiſiſſe, *Mil*.4.7.4.
Adoneus, pro Adonis, *Menach*.1.2.35.
Æ tatem adverbialiter pro ſemper, *Aſin*. :
ſæpiùs alibi.
Ævus, pro ævum, antiq. *Pan*.5.4.14.
Affinis, gener. *Aulul*.3.4.14.
Afformidare, *Bacc*.4.10.
Aggredias, pro aggrediaris. antiq. *Truc*.2.
Aggradire pro aggredere, antiq. *Aſin*.3.3.12
Agoranomus, Græcum: Ædilis rerum v
Capt.4.2.44. *Curc*.2 3.6.
Altitudo, *Trin*.4.2.32.
Algus, pro algu, *Fr.p*.861.*v*.5.
Alicaria à corpore alendo meretrices *Pa*
Alliatum, moretum, ab allio, cibi genus, *Mo*
Alludiare, alludere *Pan* 5.4.64.
Altera, pro alteri, antiq. *Rud*. 3. 4. 45.
Altilus dos, lauta, *Frag.P*.853.*v*.13.
Altrinſecus, altera ex parte, *Mil*.2.5.36.

INDEX

:M VERBORUMQVE VE-
I, ET QVIBVS ALIIS PAVL-
bſtruſioribus, aut minus conſue-
tis, Plautus utitur.

s numerus actum, ſecundus ſcenam, tertius verſum indicat.

A.

lomo meâ *Stich*. 5.1.17.
.de meo, *Pſeud*. 2.4 45.
mare, ſubaudi puellam: *à lenone* i.e. leno-
e lenonis familia. *Pſeud*. 1,2.69. *& Pænulo*

lomo noſtra, *Mil*. 2.3.68. *Merc*. 4.2.8.
ſejunctus, ſeparatus: *Pæn. Prol*. 65.
ro abduc: antiquè *Curc*. 5.3.14. *& alibi*.
es, derelictæ, *Merc*. 3.3.3.
e, pro abominari: antiq. *Trin*. 3.2.82.
, *Pæn*. 1.2.162.
ilite 2.2.162.
ro auferro: antiq. *Fr. p*. 867.
è, *Milit*. 3.1.49. *& alibi*.
fictum ab abſumendo *Capt*. 4.3.3.
ſivè *Aſin*. 1.3.44.
n accuſ. *Bacchid*. 2.3.126. *& alibi*.
oprobator *Trin* 1.2.167.
antiq. pro credas, *Aſin*. 5.2.4.
ctum ridiculi cauſa ab accubuus, *Truc*. 2.

Arbitritur, paſſivè, *Epid.* 2.2.82.
Architecton, Architectus, *Moſt.* 3.2.73.
Argutari, multum & celeriter loqui, *Frag.* 851.02
Aritudo, *Rud.* 2.6.40.
Artopta, teſta aſſandis panibus, *Aul.* 2.9.4.
Arua, pro artus, antiq. *Men.* 5.2.102.
Aſpellere, depellere, *Merc.* 1.2.5.
Aſſentatio, aſſenſio, *Bacchid.* 3.3.7.
Aſſiduus. pro locuplete, *Amph.* 1.1.14.
Aſſulatim, fruſtatim, *Mercat.* 5.2.106.
Aſſulatum, fruſtillatum, *Cap.* 4.2.52.
Aſtituere apponere, *Cap.* 4.2.66.
Aſtu, pro aſtutè, *Perſ.* 1.3.68.
Atque, pro ſtatim, continuò, *Cap.* 3.1.19. *& alibi.*
Atritas, ab ater, nigredo, *Pan.* 5.5.11.
Attigas, pro attingas, *Aſ.* 2.2.105.
Aula, pro olla, antiq. *Aul.* 2.8.20 *& alibi.*
Auſpicavi, pro auſpicatus ſum, antiq. *Perſ.* 4.6.7
Autumare, dicere, narrare, *Amph* 1.1.260. *Prol. Menaech.* v.8. *&* 5.2.
Axitia, forfex, à ſecando, *Curc.* 4.4.22.
Axitioſa, factioſæ, antiq. *Frag. p.* 853. *v.* 1.

B.

B*Abolus* pro nigro, *Pan.* 5.5.22.
Barbarè, Latinè. *Aſin.* *Prol.* 11. *Trin.* *Pr.* 19.
Barbaria, Italia, *Pan.* 3.2.21.
Barbarica lex, Romana *Capt.* 3.1.32.
Barbarus pro Romano, *Bacch.* 1.2.15.
Bardus tardus, ſtolidus, *Epid.* 3.3.40.

[redacted]

,poculi genus, *Stich.* 5.4.12.
, percutere, antiq. *Caſ.* 2.8.62.
:alceamenti genus *Men.* 2.3.40.
, planta pretioſiſſima *Curc.* 1.2.7.
tapetia, in quib. pictæ belluæ, *Pſeud.* 1.2.14.
è, bonis verbis *Aſin.* 1.3.54. 5.38.
re precari, *Mil.* 4.8.31. bene ominari, *Caſ.* 2.
'ens, ſubſtantivè, *Moſt.* 1.3.38. *Trin.* 1.2.8.
s, prodigus, *Truc.* 1.1.20.
ſerpens, i.e. ſerpẽs, *Stich.* 5.4.42. *Perſ.* 2.5.58.
gua, qui duplici lingua utitur *Pan.* 5.2.74.
cus. *Pan.* 1.1.10.
quentulus, factum, *Trin.* 2.1.13.
r, *Aſin.* 1.3.69.
a, in ſingul. *Bacch.* 1.1.16. *Truc.* 2.7.19.
, ſtupidus, ignavus, *Bacch.* 5.2.2.
fatuus, *Truc.* 4.4.1.
oleris genus, *Pſeud.* 2.2.26.
llare, equuleus, *Capt.* 4.2.108.
: interjectio *Pſeud.* 1.3.131.
achides, fictum ex Græco nomen, *Mil.* 1.1.14
qui dentes prominentes habet, *Mil.* 3.1.128.
pro bubile, antiq. *Perſ.* 2.5.18.
ari, bubulcum agere, *Moſt.* 1.1.50.
, qui bobus, id eſt, bubulis lotis cæditur, fi-
, *Moſt.* 4.2.1.
s, ſtolidi *Bach.* 5.1.2.
ntus, fatuus *Mercat.* 3.4.54.
us, nefarius: convicium, *Pſ.* 1.3.127.

C.

CAcula, ſervus militaris, *Pſeud. Arg. v.* 4.
Caculitare, cæcutire. *Frag. p.* 862 *v.* 5.
Cajare, cædere, obſoletum, *Frag. p.* 853. *v.* 11.
Calator, ſervus, *Merc.* 5. 2. 11.
Caletur, calet, *Capt.* 1. 1. 12. *Truc.* 1. 1. 46.
Calor, in nauero, antiq. *Merc.* 5. 2. 19.
Camarum, piſcis genus, *Fr. p.* 862 *v.* 14.
Canes, pro canis, antiq. *Moſt.* 1. 1. 40.
Canitudo, canities, *Frag.* 862. *v.* 4.
Cantrices. Trin. 2. 11. 13.
Capital, facinus capite luendum, *Men.* 1. 1. 16.
Capſit, cæperit, *Pſeud.* 4. 3 6.
Capſo, cepero, *Bacch.* 4. 4. 61.
Carere, carminare, *Menech.* 5. 2. 46.
Carére, cum accuſ. *Curc.* 1. 2. 46. *Pæn.* 4. 1. 4.
Carint pro careant, vel caruerint *Moſtell* 4. 1. 1.
Carnifex, convicium, *Bacch.* 4. 6. 15.
Caſare, caſum minari, *Mil.* 3. 2. 42.
Caſteria, locus in navi reponendis remis & gu-
naculis, *Aſin.* 3. 16.
Catagelaſimus, deridiculus, Græc. *Stich.* 4. 2. 60
Catamitus, Ganymedes, *Men.* 1. 3. 23 6.
Cataractria, fictum nomen, *Pſ.* 8. 2. 47.
Cauſſificari, excuſationem afferre, *Aul.* 4. 10. 2
Centauromachia, fictum *Curc.* 3. 76.
Cereales cœnæ i. e. opimæ, *Menæch.* 1. 1. 25.
Cercurus, navis prægrandis, *Merc.* 86.
Cerinum, cerei coloris, *Epid.* 2. 2. 49.

C

INDEX.

Batiola, poculi genus, *Stich.* 5.4.12.
Batuere, percutere, antiq. *Caſ.* 2.8.62.
Baxea, calceamenti genus *Men.* 2.3.40.
Bellium, planta pretioſiſſima *Curc.* 1.2.7.
Belluata tapetia, in quib. pictæ belluæ, *Pſeud.* 1.2.14.
Benedicè, bonis verbis *Aſin.* 1.3.54. 65.38.
Benedicere precari, *Mil.* 4.8.31. bene ominari, *Caſ.* 2.
Benevolens, ſubſtantivè, *Moſt.* 1.3.38. *Trin.* 1.2.8.
Benignus, prodigus, *Truc.* 1.1.20.
Beſtia pro ſerpens, i.e. ſerpēs, *Stich.* 5.4.42. *Perſ.* 2.5.58.
Biſulcilingua, qui duplici lingua utitur *Pan.* 5.2.74.
Blandidicus. *Pan.* 1.1.10.
Blandiloquentulus, factum, *Trin.* 2.1.13.
Blanditer, *Aſin.* 1.3.69.
Blanditia, in ſingul. *Bacch.* 1.1.16. *Truc.* 2.7.19.
Blennus, ſtupidus, ignavus, *Bacch.* 5.2.2.
Bliteus, fatuus, *Truc.* 4.4.1.
Blitum, oleris genus, *Pſeud.* 2.2.26.
Boja, collare, equuleus, *Capt.* 4.2.108.
Bombax interjectio *Pſeud.* 1.3.131.
Bombomachides, fictum ex Græco nomen, *Mil.* 1.1.14
Broncus qui dentes prominentes habet, *Mil.* 3.1.128.
Bubilis, pro bubile, antiq. *Perſ.* 2.5.18.
Bubulcitari, bubulcum agere, *Moſt.* 1.1.50.
Bucada, qui bobus, id eſt, bubulis lotis cæditur, fictum, *Moſt.* 4.2.1.
Buccones, ſtolidi *Bach.* 5.1.2.
Bucculentus, fatuus *Mercat.* 3.4.54.
Buſtimpus, nefarius : convicium. *Pſ.* 1.3.127.

 Ca-

Comedint, pro comedant antiq. *Truc.* 2.6.5
Comœdicè, feſtivè, *Mil.* 1.2.58.
Comis pro prodigo *Trin.* 2.1.24.
Commaritum, *Caſ.* 4.2.18.
Compecti, pro compacti, *Pſ.* 1.5.129.
Compedita, compedibus vincta *Fr.p.* 862.
Compercere, *Pan.* 1.2.137.
Compernis, qui longis pedibus, *Mil.* 3.1.12
Conchita, qui conchas legunt, *Rud.* 2.2.5.
Concreduo, pro concredo, *Aul.* 3.6.49.
Concilium, pro cœtu, *Mil.* 2.1.94.
Concipilare, pro compilare, antiq. *Truc.* 2.
Concurare, *Bacch.* 1.2.23.
Condalium, annuli genus *Trin.* 4.3.7.
Condormire, unà dormire, *Moſt.* 2.2.55.
Conducibile, *Ciſt.* 1.1.80.
Confidentia duritia *Aſin.* 3.2.3.
Confidentiloquius, novum *Trin.* 1.2.164.
Confirmitas, Conſtantia, novum, *Mil.* 2.2.
Congerones, qui congerunt aliena ad ſe: jc
Congero, à gerris, cum quo familiariter n
collufor. *Perſ.* 1.3.9. *Moſt.* 3.3.27.
Congliſcat, ſuſcitetur, *Trin.* 3.2.52.
Conjector, Somniorum interpres, *Amph.*
Conjectrix ſimiliter, *Mil.* 3.1.99.
Conia, pro Ciconia, idiotiſmus. *Truc.* 3.2.2
Conquiniſcere, cernuum ſe inflectere, ut
exoneratuſi faciunt, *Pſeud.* 1.2.75.
Conſidere, activè, *Trin.* 2.2.19.

cillum, locus, unde conſpici poteſt, *Ciſt.* 1. 1. & *Frag.* p. 859. & 2.
re, ſimul conſtare, *Curc.* 2. 3. 71.
mplo, pro Contemplor, antiq. *Amph.* 1. 1. 285.
nte continenter *Aſin.* 1. 1. 63.
erere, proſtituere, *Rud.* 3. 4. 44.
ui, contueri, *Aſin.* 1. 1. 111.
venibo, pro conveniam, antiq. *Caſ.* 3. 2. 18.
em, copioſum, antiq. *Bacch.* 2. 3. 112.
de amare, verè, ſeriò, *Capt.* 2. 3. 60.
dolium, dolor cordis, *Pan.* 1. 2. 86.
ius, pro Corio, antiq. *Pan.* 1. 1. 11. & *alibi.*
rvitare, inſtar corvorū ſe ingurgitare, *Caſ.* 4. 1. 20.
ttab: bubuli, plagarum crepitus : ridicularium, *Trin.* 4. 3. 4.
raſtini die. Moſt. 4. 1. 25.
reduam, credam, antiq. *Pan.* 3. 5. 2.
Creduis, credideris, *Amph.* 2. 2. 40.
Crocinum, croci odor: *Curc.* 1. 2. 7.
Crocata, veſtis mulierum, *Frag.* p. 865. v. 10.
Crocotula, *Epid* 2. 2. 47.
Cruciſalus, in crucem ſaliens: fictum ad riſum, *Bacc.* 2. 3. 128.
Crurifragium, *Pan.* 4. 2. 64.
Cruritrepida: ſimiliter fictum de ſervis, quorum crura compedibus crepant, *Trin.* 4. 3. 14.
Crux, qui cruciat, *Aul.* 3. 5. 48. qui cruce dignus, *Perſ.* 5. 2. 17.
Cubitiſſim, *Caſ.* 5. 2. 37.

Cuculus, convicium in eos, qui alienas uxores ſe-
Culpitare, *Ciſt*. 2.1.19. {ctantur, *Aſin*.5.2.75.
Cumatile, veſtimentũ coloris marini, *Epid*.2.2.49.
Cunctare, pro cunctari, antiq. *Caſ*.4.2.13.
Curriculo, properè, *Perſ*.2.2.17. *& alibi.*
Cupedia, lauti cibi, *Stich*.5.4.32.
Cupidus vino, *Pſeud*. 1.2.50.
Cupidus, paſſivè pro capitur, *Merc*.5.1.12.
Cuppes, cupediarum avidus *Truc*.2.1.13.
Curioſus pro macilento quod tales ferme, qui c-
ris confecti ſunt, *Aul*.3.6.26.
Curare, cum dativo, *Trin*. 1.2.35.
Curaſſis, pro curaveris. *Moſt*.2.2.93.
Cuſtodibitur, pro cuſtodietur, *Capt*.3.5.7.
Cyathiſſare, à cyathis eſſe, *Men*.2.2.29.31.

D.

D*Amnare*, damno afficere, *Trin*.4.1.10.
Damnigeruli, qui damnoſunt, damnoſi, fict
Truc.2.7.1.
Damnoſus, paſſivè, *Epid*.2.2.14.
Damnoſi, ſumtuoſi, *Curc*.4.1.11.
Daniſta, fœnerator, *Epid*.1.1.51.
Danunt, pro dant, *antiq*. *Moſt*.1.2.48. *& alibi.*
Dapinare, in dapes dare, fictum, *Capt*.4.2.1.117.
Dapſilis, munificus, *Pſeud*.1.4.3.
Dare, pro dicere, *Bacch*.2.3.132.
Data, munera, *Aſin*.1.3.14. *Pſeud*.1.3.72.
Datare, crebrò dare, *Pſeud* 2.2.32.
Datatim ludere, de pila, *Curc*.2.3.17.

..eores, qui pilam dant *Curc*.2.3.18.
..artuatus,id eſt,per artus conciſus: pro decepto, *Capt*.3.4.108.
..aſciari,pro decipi,jlocaliter, *Mil*. 3.3.11.
..cet,cum Dativo,antiq. *Amph*.2.2.188.*& alibi*.p 74
..collat ſpes, pro excidit,perit:jocularíter, *Caſ*.2.4.28.
..conciliare, *Fr*.p.862. v.17.
..facata,purgata, *Moſt*.1.3.2.
..floccatus,pro calvus:jocularíter, *Epid*.5.1.10.
..formata,delineata, *Pſ*.2.3.11.
..gerere,deferre, *Men*.5.1.41.
..gluptus, recutitus, *Pan*. 5.5.33.
..ejerare,valde jurare, *Men*.5.2.63.
..ejungere,ſeparare, *Aſin*.3.3.75.
..ejurare,non jurare, *Trin*.2.2.63.
..elenire,mentem adimere, *Ciſt* 2.1.41.
..elices,pro dedices,i.e.affirmes, dicas, *Mil*.3.2.30.
..elicatus, dicax, *Moſt*. 4.2.32.
..elicia,in ſing.antiq. *Rud*.2.4.13.
..elicias facere, pro irridere, *Menaech*.2.3.30.
..elicuum eſt,id eſt,deeſt, *Caſ* 2.2.33.
..eliquio, fœmin. *Capt*.3 4.93.
..emarchus,tribunus, *Curc*.2.3.7.
..emenſum, paſſivè, *Men.Prol*.14.
..emeret, Demeretur, *Pſeud*.4.7.90.
..emiſſitiæ tunicæ,prolixæ, *Pan*.5.5.24.
..emolibor,demoliar, *Bacch*.3.1.16.
..enaſare,naſum adimere, *Capt*. 3.4.72.
..ntifrangibula,pugni:ridicularium, Bacch.4.2.14.

Dentifrangibulus, qui dentes excutit: Zahnbrecher *Bacch.* 4.1.25.
Dentire, pro dolere, iaculariter, *Mil.* 1.1.34.
Depeculatum, paſſivè, *Epid.* 3.4.83.
Depaſivi, pro depoſui, antiq. *Curc.* 4.3.4.
Deridiculus, qui deridetur, *Mil.* 2.1.14.
Derpere, deorſum rapere, *Rud.* 3.5.5.
Deriſores, paraſiti, *Capt.* 1.1.3.
Deruncinatus, à runcina, pro decepto, iaculariter, *Capt.* 3.5 105.
Deſitum eſt intermiſſum eſt. *Moſt* 4.2.42.
Deſpexe, pro deſpexiſſe, *Mil.* 2.6.72.
Deſpuere, abominari, *Aſin.* 1.1.26.
Deſtituere, ſtatuere, defigere *Rud.* 3.5.43.
Deſtinare, emere, *Epid. Arg.* 4.
Deſquamare piſces, à ſquamis purgare, *Aul.* 2.91.
Deſudaſcitur, pro deſudatur, antiq. *Bacch.* 1.33.
Devotare, execrari, *Caſ.* 2.6.36.
Diabathrarii, qui diabathra, id eſt, ſoleas conficiunt *Aul.* 3.5.39. Diabolus p. 76 81.
Dice, pro dic, *Curc.* 1.2.43. *Merc.* 1.2.47.
Dicta, id eſt, joci, *Capt.* 3.1.22.
Dicta, id eſt, mali ſermones, *Pſeud.* 1.3.125.
Die craſtini, craſtino die, *Moſt.* 4.1.25. *Septimi Men.* 5 9.94.
Die pro diei, *Amph.* 1.1.120.
Dierectus, ad crucem actus, quaſi diei ſeu ſoli expoſitus, *Capt.* 1.2. 4.103.
Dieſpiter, quaſi diei pater, de Jove, *Capt.* 4.4.1. *Pen.* 4.2.7.

[redacted]

n diverſas partes ferre, *Curc*.4.4.20.
a *ſcorta*, quæ duobus obolis conciliari
nt, *Pan*.1.2.58.
dies Baccho feſti, *Curc*.5.2.45.
,Bacchus, *Stich*. 5.2.13.
,cavere, *Men*.2.1.24.
n,diſtractio, *Pſ*.1.1.68.
ſtudium , *Bacch*.3.3.7.
cere, nocere, *Trin*. 4. 2.85.
bile diſcors, *Capt*. 2.3. 42.
,valde cupere, *Trin*.4.2.87.
,planè, *Stich*.2.1.87.
re, palam fieri *Bacch*.4.9.123.
re,extendere,antiq. *Mil*.5.1.14.
ro diſſecat,antiq. *Curc*.3.54.
nole ſtia, *Bacch*.4.6.1.& 49.110.
pro ditior *Pſeud*.5.2 24.
dixeris *Capt*. 1.2 46.
tutus, *Bacch* 4.4.43. & *alibi*.
o domûs, *Curc*.4.2.32.
ro domo, *Mil*.2.1.48.
,donec : antiq. *Trin*.1.1.19. & *alibi*.
pro dormiam, antiq. *Trin*.3.2.102.
ro dorſum,antiq. *Mil*.2. 4.44.
,fugitivi *Curc*. 2. 3. 11.
ceptus : *Capt*. 4. 2.7.
,lentè, tardè, *Frag*.858.*v*.9.
,bellator,antiq. *Capt*. *Prol*.77.
bello, *Trin*.2.6.2.

Duim, pro dem, antiq. *Aul.* 4.6.6.
Duis, pro des, *Capt* 2.2.134.
Duit, *det*, *Aul.* 1.1.23.
Dulicè, ſerviliter, ex Græco ſictum, *Mil.* 2.2.58
Duo, pro duos, *Moſt.* 3.2.89. *Pſeud.* 1.3.91.
Durare, χαρτερεῖν continere *Curc.* 1.3.19.
Duricapitones, *ſictum*, *Perſ.* 1.2.8.
Dynamis olivi, Græc. pro copia, *Pſ.* 1.2.77.

E.

E*Ampſe*, eam ipſam, antiq. *Truc.* 1 2.31. *& alibi*
Eapſe, *Ciſt.* 1.2.17.
Ebriolatus, ebrius, *Frag.* *p.* 868. *v.* 6.
Ebrius ſaturitate, ſatur: thymelicum, *Capt.* 1.1.3
Eccere, pro ecce, *Amph.* 2.1.14. *& alibi ſapius.*
Echeumata, effuſiones, Græcum, *Pan.* 3.388.
Edepol certè, per pleonaſmum, *Bacch.* 2.3.20.
Edepol equidem, item pleonaſmus, *Amph.* 1.1.12
Edepol profecto, ſimiliter dictum, *Amph.* 1.3.13.
Edentulum vinum, vetuſtum, per riſum, *Pæn* 3.3.
Edictare, enunciare, *Amph.* 1.2.184 *& alibi.*
Edim, pro edam, antiq. *Aul.* 3.2.16.
Edis, pro edas, *Pan.* 4.2.45.
Ediſſertare, diſertè & planè narrare, *Amph.* 2.1.1 *Caſ.* 5 2.31.
Educare, plus quàm alere, *Menæch.* 1.1.22.
Educere, ebibere, *Amph.* 1.1.274.
Educere, educare, *Curc.* 4.2.32. *Truc.* 5.1.16.
Effexis, pro effeceris, *Caſ.* 3.5.63.
Effieri, pro fieri, *Perſ.* 5.1.9.

[redacted]

›ro effigies, *Rud.* 2.4.7.
ı,valdè, *Amph.* 1.3.20.
,peſſundare, *Aſin.* 4.2.9.
ım accuſat.antiq. *Men.* 1.2.12.
e,ab eliciendo fictum, *Mercat.* 1.3.26.
,provocare,elicere,quod occultatur, *Aſ.*
Merc. 1.2.111. *Truc.* 2.6.27.
,ſelectiſſimum, *Moſt.* 3.2.41.
,in malam partem, *Trin.* 2.1.14.
ria,feſta in honorem Jovis, *Perſ.* 1.1.29.
re,linguam præcidere, *Aul.* 2.2.73.
›*ſus*.inſan⁹,qui elleboro indiget, *Rud.* 4.36
i,paſſivè, *Bacch.* 1.1.19.
io,pro minis, *Capt.* 4.2.19.
i oculi, curioſi, *Aul.* 1.1.2.
,ad finem moliri,conficere, *Bacch.* 4.5.2.
um, pro foro, *Amph.* 4.1.4.
uam,pro unquamne,antiq. *Trin.* 2.4.189.
›, pro enicavero, *Moſt.* 1.3.66.
bundat, *Aul.* 3.5.26. *Caſ.* 2.6.20.& alibi. a
ıtiva part. *Bacch.* 4.4.51.
ʳaldè, *Trin.* 3.2.26.
's,vas vinarium: Græc. *Rud.* 5.2.32.
um, genus amiculi croco tincti, *Perſ.* 1.3.1
e,adjectio, *Græc. Trin.* 4.3.18.
m, caſei vel edulii genus ex variis herbi
1.24.
peus equi Trojani faber, *Bacch.* 4.9.13.
ri,omnib.ſpoliari *Aul.* 2.4.21. *Bacch.* 2.2.

Eradicitus, *Moſt.*5.1.63.
Erga, è regione *Truc.* 2.4.52.
Ergò, pro tamen, *Bacch.*1.2.17.
Ergò, pro certè *Aſin.* 2.2.49. *Mil.*1.1.63.
Ergò, pro nempè, *Moſt.*4.2.56.
Ergoigitur, pleonaſmus: *Trin.*3.3.27.
Eſcendere, pro aſcendere, *Trin.*4.2.100.
Eſpicere, pro aſpicere, *Truc* 5.8.
Eſſe, pro edere, *Amph* 1.1.154.
Eſtur, pro editur, *Pan.*4.2.13. *Moſt.*1.3.8.
Eſurio, Nomen; qui eſurit *Perſ.*1.3.23.
Etiamnon, pro nondum, *Pſeud.*1.3.46.
Euripidi, pro Euripidis, antiq. *Rud.*1.1.4.
Euſchemè, decorè: ex Græco *Trin.* 3.1.24.
Exaſſi atum, exertum. *Mil.* 4.4.44.
Examuſſim, accuratè *Men.Prol.*50.
Exanclare, exhaurire *Stich.* 1.3.117.
Exagoga exportatio, Græc. *Rud.*3.2.17.
Exballiſtare fictum, *Pſeud.*2.2.10.
Excantare, incantare, *Frag.p.*866.*v.*8.
Excetra, hydra, *Pſeud.*1.2.81. *Perſ.*1.1.2.
Excluſiſſimus, ridicularium, *Men.*4.3.24.
Excors, Stultus *Mil.* 2.6.63.
Exdorſuare, dorſum eximere *Aul.*2.9.2.
Exlecebra ab eliciendo, novum, *Bacch.*4.9.20.
Exmovere, *Truc.*1 1 59.
Exobſecrare, exorare, *Aſin.*1.3.93.
Exorabulum, fictum ab exorando *Truc.*1.1.61.
Exoſſare, oſſa eximere, *Aul.*2.9.3.

[redacted]

um peregrinum *Epid.* 2. 2.48.
are adulando impetrare *Pan.*1.2.144.
aſſere, antiq. pro ex pugna larum eſſe, *Amph.* (2.1.55.
are, deſcribere *Trin.*3.2.29.
xit, pro exſtinxerit, antiq. *Truc.*2.6.43.
ho, pro exugam, antiq. *Epid.*2.2.5.
colla, ubi exta coquuntur, *Rud.*1.2.47.
are, experiri *Bacch.*4.2.3. *Moſt.*3.1.66.
ere, ſpoliare *Bacch.*2.3.5.
ere, valde timere, *Moſt.* 2.2.91.
us, ejectus, actus foras, *Frag.p.*867.
ere, i. e. exprimere *Rud.*5.3.69. & 70.
F.
rè, affabrè *Pan.* 3. 1. 74. & *alibi*.
ula, diminut. à fabâ *Stich.* 5.4.7.
ri, loqui, *Amph.*1.1.46.
ro fac *Aſin.*1.1.77. & *alibi*.
, i.e. ſacrificare *Rud.*3. 4.4.
*Stich.*5.4.47.
e, facere, *Prol.v.*94. *Truc.*5.1.23.
urres ligneæ ad oppugnandum *Moſt.* 2.1.10.
um Genit. *Epid.* 2. 2. 55.
ſimulatus *Capt.* 3. 4. 78.
ratio Trin. 3. 2. 66.
ratores, qui ſpargunt rumores *Truc.*1.2.178.
a, de hiſtrionibus *Men. Prol.*74.
fari, *novum*. *Perſ.*2.1.7.
um, virgulti genus *Pan.* 2. 3. 2.
re, ſuperbire *Curc.*5 2.34.

Fa

Eradicitum, *Moſt*.5.1.63.
Erga, è regione *Truc*. 2. 4. 52.
Ergò, pro tamen, *Bacch*.1.2.17.
Ergò, pro certè *Aſin*. 2. 2.49. *Mil*.1.1.69.
Ergò, pro nempè, *Moſt*.4.2.56.
Ergo igitur, pleonaſmus: *Trin*.3.3.27.
Eſcendere, pro aſcendere, *Trin*.4.2.100.
Eſpicere, pro aſpicere, *Truc*.5.8.
Eſſe, pro edere, *Amph*.1.1.154.
Eſtur, pro editur, *Pan*.4.2.13. *Moſt*.1.3.8.
Eſurio, Nomen; qui eſurit *Perſ*.1.3.23.
Etiamnon, pro nondum, *Pſeud*.1.3.46.
Euripidi, pro Euripidis, antiq. *Rud*.1.1.4.
Euſchemè, decorè: ex Græco *Trin*. 3. 1. 24.
Exaſſiatum, exertum. *Mil*. 4. 4. 44.
Examuſſim, accuratè *Men*. *Prol*.50.
Exanclare, exhaurire *Stich*. 1. 3.117.
Exagoga exportatio, Græc. *Rud*. 3. 2. 17.
Exballiſtare fictum, *Pſeud*.2.1.10.
Excantare, incantare, *Frag*. *p*.866.*v*.8.
Excetra, hydra, *Pſeud*. 1. 2. 81. *Perſ*.1.1.2.
Excluſiſſimus, ridicularium, *Men*. 4.3.24.
Excors, Stultus *Mil*. 2.6.63.
Exdorſuare, dorſum eximere *Aul*.2.9.2.
Exlecebra ab eliciendo, novum, *Bacch*.4.9.20
Exmovere, *Truc*.1 1 59.
Exobſecrare, exorare, *Aſin*.1.3.93.
Exorabulum, fictum ab exorando *Truc*.1.1.6.
Exoſſare, oſſa eximere, *Aul*.1.9.3.

[redacted]

pulchra, *Bacch*. 2.2.38. *Mil*. 4.3.13.
dives, *Trin*. 5.2.9.
ulare, jculariter de mammis, *Fr.p.*858.
pro pœna, *Mil*. 2.3.23.
s, à fraudare, *Aſin*. 2.2.20.
ire, geſtire, *Caſ*. 2.3.49.
, pro frui, antiq. *Rud*. 4.3.73.
pro ſim, antiq. *Mil*. 2.6.112.
Capt. 2.3 71.
Amph. 3.4.2.
ictantio, *Moſtel*. 1.1.39.
mortuum eſſe, *Capt*. 3.3.1. *Truc*. 1.2.94.
ca, fullonum ars, *Aſin*. 5.2.58.
ita, clavi ſuppacti ſoccis, *Trin*. 3.2.94.
are, fundis peti, *Pen*. 2.36.
rei, id eſt, autor, *Trin*. 5.1.7.
cum accuſ. *Amph*. 2.2.197. & *alibi*.
, pro ſtolido, *Bacch*. 2.3.49.
are, vide *forcillare*.
i, pro furfure, *Capt*. 4.2.27.
cus, fur, *Epid*. 1.1.10.
ro fuſte, *Capt*. 4.2.116.
lina inſula, fictum à fuſtibus per jocum,
1.
futiliter, *Stich*. 2.2.73.

G.

neum, fornix: cella meretricia, *Aſin*. 5.2.
llina, blandimentum amatorium *Aſin*. 3.
, vaſis genus *Rud*. 5.2.32.

Gerulifigulus fictum: qui fingit
3.1.14.
Gerulus, bajulator, *Bacch.* 4.9.
Geſtores, Newe Zeitung Träge
Git, melanthium *Rud.* 5.2.39.
Gladium, in Gen. Neut. *Caſ.* 5.
Glandionida Suilla; ſuilla ex gl
Men. 1.3.27. *& alibi.*
Glaucoma, ſuffuſio *Mil.* 2.1.70
Gloria pro fama, *Rud.* 2.6.40.
Gloria plural. jactationes, *Mil*
Glorioſus, ein Rühmer. *Mil.* 1.2.1
Gnarures, gnari, antiq. *Moſt.* 1.
Glutire, vorare *Perſ.* 1.3.14.
Grallator, ein Stelgner. *Pan.* 3. 1
Grandire, grandem facere *Aul*

etur in Maſcul. Gen. antiq. *Aul.* 2.4.25. *& alibi.*

H.

Habentia, facultates Haab. *Truc. Pr.* 21.

Habere, habitare *Aul. Prol.* 5. *Bacch.* 1.2.6. *& alibi.*

bere, educare *Curc.* 5.3.50.

bitior pinguior *Epid.* 1.1.8.

abiturio, *Truc.* 1.2.48.

ecce pro hæ, *Moſt.* 3.1.117.

eres pro domino. *Men.* 3.2.12.

alec in gen. Neutr. Frag. p. 865. *v.* 7.

alophanta, totus in mendaciis *Curc.* 4.1.2.

ama, vas aquarium *Mil.* 3.2.42.

Hamatilis piſcatus, qui hamo capitur, *Rud.* 2.1.10.

Hamaxagoga bonorum, qui vehiculis bona exportant *Truc.* 2.7.2.

Hamaxari plauſtro jungere *Truc.* 2.2.22.

Hamiota, qui hamo piſces capit *Rud.* 2.1.5.

Happalopſis fictum aromatis nomen *Pſ.* 3.2.47.

Harpagare, furari *Aul.* 2.2.24. *& alibi.*

Harpagones, de avaris.

Harunc pro harum *Mil.* 4.2.25.

Hecate, pro grandæva *Ciſtell.* 1.1.51.

Hemina, ſextarii pars dimidia *Mil.* 3.2.18.

Herè pro heri *Capt.* 1.2.2.

Herilis, pro filio herili *Pſeud. Arg.* 6.

Heuretes, inventor, Græc. *Pſ.* 2.4.9.

Hîc vicinia, *Mil.* 2.3.2.

Hietare, patere: ab hio, *Men.* 3.1.4.

Hilaritudo; *Ciſt.* 1.56. *Mil.* 3.1.83.

Hilarius, *Amph*. 3.3.6.
Hira, inteſtinum, *Curc*. 2.1.23.
Hirnea, poculi genus, *Amph*. 1.1.273.
Hirundo in blanditiis amatoriis, *Aſin*. 3.3.104.
Hiſce, pro hice, *Milit*. 2.6.6. *Rud*. 2.1.5.
Hoc, pro huc, *Amph*. 1.1.11. pro propterea, *Am*
1.12. & 98.
Hoc noctis, hac nocte, *Amph*. 1.1.2.
Hodie natus, qui natalem celebrat: joc. *Pſeud*.
Hodillus, blandimentum; *Aſin*. 3.3 77.
Homeronides, Homeri imitator, *Truc*. 2.6.4.
Homines pro herois, *Men*. 5.5.49.
Horaum, ſalſamenti genus, *Capt*. 4.2.71.
Hordeia, piſcis genus, *Caſ*. 2.8.60.
Horia, navicula piſcatoria, *Rud*. 4.2.5.
Horiola, diminutiv. *Truc*. 4.2.100.
Hoſpes, de peregrino.
Hoſtiata hoſtiis inſtructæ, *Rud*. 1.5.22.
Hoſtimentum, penſatio, *Aſin*. 1.3.20.
Hoſtis, peregrinus, *Trin*. 1.2.65.
Humana, res humanæ, *Capt*. 2.2.54.

I.

I*Am*, pro ergo, *Epid*. 1.2.8.
Ibus, pro iis, antiq. *Curc*. 4.2.20. & *alibi*.
Itentidem, frequenter, *Caſ*. 5.2.11. *Bacch*. 3.3.7
Jecur, in blanditiis, *Pan*. 1.2.178.
Jejunioſus. *Capt*. 3.16.
Igitur, pro dum, *Caſ*. 2.2.40.
Igitur, pro nam, *Moſt*. 5.1.53. pro poſtea, *Bacc*.
pro tum, *Milit*. 3.1.177.

er olim, pro olim, per pleonaſm. *Capt*.4.2.91.
er demum, pro demum, *Amph*. 1. 2.11.
er deinde, pro deinde, *Stich*.1.2.29.
riſſimus, *Pſeud*.4.7.62.
ruris, pro ignarus, antiq. *Pan.Pr*.47.
vus, delicatus. mollis: *Caſ*.2.3.23.
bilis, ignotus, *Pſ*. 4.2.9.
rabilis, ignotus, *Pſeud*. 2.1.18.
us, ignorans, *Min*. 2.2.19.
s pro iis *Curc*.4.2.20.
t, deſperantis, *Ciſt*.4.2.17.
ebroſus, qui allicere poteſt, *Mil*.3.2.36.
lus, ſubſtantiv. ab illiciendo, *Bacch*.1.1.21.
:, qui illicit, de lenone, *Perſ*. 3.3.4.
pro illic, *Amph.Prol*.132. *& alibi*.
pro ille, *Amph*. 1.1.10.
: avis allectrix, Lockvogel/ *Aſin*.1.3 68.
illuc, *Amph*. 1.1.42. *&* 48.
:, pro illud, *Aul*.3.5.11.
:eſcere, activè *Bacchid*. 2.3.22.
rii, pro Illyrii, pop. *Men*.2.1.10.
ibilis fœtidus, *Men*. 1. 2.57.
vies, de impuro *Moſt*. 1. 1.39.
itere, inire, antiq. *Epid*. 1. 2.42.
nemorabilis, qui non memorat *Caſ*.2.23.
nunis, qui ſine officio, *Tr*. 2. 2. 73.
nutabilis, valde immutatus *Ep*. 4. 2.8.
endiò valde *Aul.Prol*.18.
edepol, per pleonaſmum *Pſ*. 4.7.102.

Impen-

Impenſe, valde *Epid.* 4.1.39.
Impercere, pro parcere: *Amph.*1.3. 2.*Caſ.*4.4
Impetrabilis, qui impetrare poteſt *Moſt.*5.2.4
Impetraſſere, pro impetraturum eſſe *Aul.*4.7
Impetritum, pro impetratum: Augural. v
Aſin. 2.1.11.
Implicíſcier, pro implicari *Amph.*2.2.97.
Impluviata veſtis, quadrata; joculare, *Epid.*2.
Impluvium, locus quadratus, quo impluit
5.1.56.
Immuniſſimè Pœn. 1.3.2.
Impuratus Impurus, *Aul.*2.6.10. *Rud.*3.4.46.
*Impuritia Perſ.*3.3.6.
Impurus, convitium *Bacch.*4.8.43.
In pro inter *Aul.*3.5.12.
In luſtra, pro in luſtris antiq. *Caſ.*2.3.26.& it
In viâ, pro in viam, antiq. *Mil.*2.2.6.
In vino, inter pocula, *Truc.* 4.4.1.
Inædificatio, *Mil.*2.2.55.
Inania, vacuitates, *Aul.* 1.2.6.
Inanilogus, ſurdo qui cantat, *Pſeud.*1.3.24.
Inanimenta, inaniæ: *Stich.*1.3.19.
Inanis, famelicus, *Stich.*2.1.78.
Pauper, *Bacch.*3.4.19.
Sine onere, *Amph.*1.1.174.
Incertare, incertum facere, *Epid.*4.1.18.
Inceſtare, ſtuprare, *Pœn.*5.2.136.
Incipiſſe, incipere, antiq. Capt.2.1.19.3.3.17.
Incita, lineæ, ad quas cum redacti inlude

[redacted]

moveri amplius, haud poſſunt, *Pan.*4. 285.
.2.4. 156.
, incœnatus, *Caſ.* 4. 1. 18.
ibilis, inconſideratus, *Mil.* 2. 6. 63.
iare, ita conviciari, ut in comitium venire
ſſe ſit, *Curc.* 3. 30.
odiſtici, jlocalariter fictum ab incommodis,
. 1. 1. 19.
iare, inimicum reddere, *Bacch.* 3.6.22. pro
ɔere, *Trin.* 1. 2. 99
ltu meo, ut injuſſu, *Trin.* 1. 2. 130.
are. *Truc.* 1. 1. 29.
bilis, cui non credi debeat; *Bacch.* 4. 3 3.
atus, ſtupratus, *Perſ.* 2 4. 13.
e, pro accuſare *Moſt.* 3 2. 24.
e, pretium mercis dicere *Perſ.* 4. 4. 26.
n, eodem loco *Aul.* 2. 8. 3. *Mil.* 2. 2. 79. *Ciſt.*
54.
ens. *Moſt.* 1. 2. 23.
enter, *Mil.* 1. 1. 28
et, pro adipiſcetur, *Aſin.* 2. 2. 13.
ri, cum Genit. *Rud* 5. 2. 28.
tor, *Moſt.* 1. 2 71.
s cum accuſ. *Men.* 1. 3. 8.
s, induxeris *Cap.* 1. 2. 46.
, *Merc.* 1 1. 26.
are, infelicem facere, *Epid.* 1 1. 11. & *alibi*.
itare, idem. *Caſ.* 2. 3. 30.
tis, ordinis infimi *Stich.* 3. 2. 37.

Qq In

6 46.
Ingen atus, *Mil.* 3.1.136.
Ingratus contra voluntater
alibi.
Ingr tiis, idem, *Amph* 1.1.1
Ingratiis. invitus *Perſ.* 2.2.4
Inhiare, abſolutè pro appete
:3·.
Injexit, pro injecerit *Perſ.* 1.
Inibi, ibi *Perſ* 1.3 45.
Inops ſus. inops: novum, *Pa*
Inque, ab inquam *Pſeud.* 1.6.
Inſanè, valdè *Bacch.* 4.4.1. *M*
Inſanum, pro valdè, *Moſt.* 3.3
Injucietas, *Aul.* 3.5, 13.
Inſcendere, pro navem conſc

vnia, vigiliæ *Merc* 1.1.25.
t, cum accuſ. *Curc.* 3. 6. *Pœn.* 4 2. 96. *Fr. p.* 863.
.18.
pulari, pro ſtipulari, *Pſeud.* 4 6. 7.
iſum, color, ſimilis illi, quem ex diutino fumo
abes contrahunt *Truc.* 2. 2. 16.
tura, *Mil.* 2 3. 9.
lexes, intellexiſſes, *Ciſt.* ?. 3 87.
uperia, inſaniæ *Aul.* 1. 1. 33.
pro in *Ciſt.* 2 1. 28.
rbibere, exhaurire *Aul* 3 6 22.
rbitere, perire, antiq. *Moſt.* 5 1. 47.
rdare, *Rud.* 2. 7. 22.
rdius, pro interdiu, *Aul.* 1. 1. 33. *Moſt.* 2. 1. 14.
realoci, *Men.* 3. 1. 1.
rfieri, confici *Trin.* 2. 4. 131.
ribi, interea *Capt.* 5. 1. 31.
rinſiſtere, pro inſtare *Capt.* 4. 2. 14.
rminare, *Mil.* 2. 3 42.
rpoles vetulæ, quæ ſe interpolant, *Moſt.* 1. 3. 117.
rpres, mediator *Curc.* 3. 64. *& alibi.*
ſtatus, caſtratus, *Mil.* 5. 23.
us, pro in, *Mil.* 2. 6. 55.
ergere, infundere *Curc.* 1. 2. 12.
itare, vitam adimere *Caſ* 3 6. 21.
ſus. negligentia *Moſt.* . 2 64.
ibo, antiquè *Caſ.* 4. 4. 20.
u, pro nenia, *Bacch.* 3 4. 21.
is, pro Jupiter antiq. *Stich.* 2. 2 1.

Ipſiſſimus, fictum *Trin* 4.2.146.
Ip us, pro ipſe *paſſim*.
Iſtactenus, pro hactenus *Bacch*. 1, 2.58.
Iſtac, pro iſtæ *Moſt*. 1 3 117.
Iſte, pro iſti, antiq. *Truc*. 4. 3. 16.
Iſtimodi, iſtiusmodi *Truc*. 5. 3. 8.
Iſtuc, pro iſtud *Amph* 2. 1. 62.
Ita, pro talis, *Men*. 5. 1. 37. *& alibi*.
Itare, ire, *Moſt*. 1. 2. 48.
Item tales, *Pan*. 1. 2. 35.
Iterare, pro renunciare *Amph*. 1. 1. 56.
Iterari, memorari, antiquè *Aſin*. 3. 2. 21.
Iidem, *ſimiliter*, *Amph*. 1 1. 278.
Itiner, *iter*, *Merc*. 5. 2. 72.
Iudicatus, damnatus, *Aſin*. 5. 2. 88.
Iugula, ſtella Orion, *Amph*. 1. 1. 119.
Iunix, de meretrice juvencula, *Mil*. 2. 3
Iuratores, teſtes, *Pan*. *Prol*. 58.
Iurator, Cenſor *Trin*. 4. 2. 30.
Iurea, placenta *Perſ*. 1. 3. 17.
Ius, pro loco judicii *Men*. 4. 2. 19. *Rud*. 3.
Perſ. 4. 3. 9.
Ius eſt, juſtum eſt, *Aul*. 4. 10. 17.
Iuvat, delectat *Capt*. 1. 2. 33.
Iuxta, æquè *Trin*. 1. 2. 160.

L.

LAbaſcere, decipi, *Rud*. 5. 3. 38.
Labia, labia, antiq. *Capt*. 4. 3. 3.

ar, dolor *Caſ.* 26. 63. *Curc.* 2.1.4. moleſtia, *Pſeud.* 2. 4. 2.
erat, terit, conterit, *Aſin.* 2.2.25.
inia, ſudatium, *Aſin.* 3.2.41.
are à lacio, *Ciſtel.* 2.1.9.
e, pro lac. antiq. *Men.* 5.9.30.
em, in muſi. antiq. *Bacch.* 5. 2.16.
es, inteſtina, *Curc.* 2.3.4.
us, propitius, *Amph. Prol.* 2.
berare, ſcindere *Pſ.* 2.4.53.
ina, tormenti genus *Aſin.* 3.2 4.
ii carnifices *Pſeud.* 1.3 98.
rgibere, largieris, antiq. *Bacch.* 4.7.30.
rgiloquus, der viel Wort macht. *Ciſt.* 1.2.3.
rgiri, pro elargiri, ſuppeditare. *Aſ.* 5.2.82.
rgitari, *Trin.* 3.3.14.
ridum, lardum *Capt.* 4.2.67.
rva, pro larvato ſive inſano: convicium, *Caſ.* 4. 2. *Merc.* 4.5. 20.
rva, furiæ, *Capt.* 3. 4.66. *Aul.* 4.4.14.
rvatus, larvis agitatus, furioſus: *Men.* 5.4. 2.
tebricola, der gerne zu Winckel kreucht: *qui latebras amat. Trin.* 2.1.14.
terculi, dulciarii genus *Pœn.* 1.2 112.
tinitare, Latinè loqui, vel Latinum eſſe.
trocinari, militem eſſe *Mil.* 2.6.19. *Pan.* 3.3.91.
trones, milites *Curc.* 4 3.16. *Mil.* 1.1.74.
tumia, lapidicinæ, *Capt.* 3.5.78. *Pœn.* 4.2.5.
vavit, pro lavit, *Truc.* 1.2.94.

Legare, mandare *Caſ.* 1. 1. 11.
Legere, clanculum auſcultare *P*
Legere quem pugno . *i. e.* percu
dictum einen mit der Fauſ
1. 160.
Legirupa, legum violator *Pſeud*
Legirupio, idem, *Rud* 3. 4. 4.
Lembus, navicula piſcatoria *Ba*
Lemniſca, faſcia coronarum, *P*
Leniunt, pro leniuntur *Mil*. 2. 6
Lentus, tenax zäh *Men*. 1. 1. 18.
Lenullus. diminut. à leno, *Pœn*
Leofœmina pro leæna antiq. *F*
Lepus inter blandimenta *Caſ*. 1.
Lepades. genus conchæ *Caſ*. 3. 1
Leſſus, nenia, cantus funebris *T*

arrio avidè exedo, *Capt.* 1. 1. 16.

aces, qui conſumunt, conterunt, *Fr. p.* 866. 11.

bolarii, qui limbos veſtium pingunt, *Aul.* 3. 5. 45.

uli, oculi obliqui: Schielende Augen. *Bacch.* 5. 12.

gen, pro lino piſcatoris, *Moſt.* 5. 1. 22.

gulaca piſcis genus *Caſ.* 2. 8. 63.

uidiuſculus, ſerenus *Mil.* 3. 1. 70.

uidus, tranquillus, *Moſt.* 3 2. 64.

a, nugæ, *Pan.* 1 1. 9.

eratus, ſtigmaticus: cui literæ inuſtæ *Caſ.* 2. 6. 49.

eratum, quod inſcriptum literis eſt. *Rud.* 4. 4. 112.

ius, pro pudendo, *Caſ.* 5. 2. 24.

gi, nugæ, verba mera: *Men.* 5. 2. 29. *Perſ.* 3. 1. 66.

ligiuncula piſcis genus, *Caſ.* 2. 8 59.

ngè, valde, *Moſt* 3. 3. 8.

ngule, *Men. Prol.* 64.

ngum, diu. *Epid.* 5. 1. 58.

quitari, *Bacchid.* 4. 7. 5.

bentia, deliciarum præſes *Aſin.* 2 2 2.

bens, hilaris, *Perſ.* 5. 1. 8. *Aſin.* 2. 2. 2.

benter, jucundè *Aul* 3. 6. 1.

bido, pro voluntate, appetitu *Epid.* 2. 2. 56, *Perſa* 5. 2. 27.

Luce claro, antiquè. *Aul.* 4. 10. 18.
Luco pro luce ad verbialiter bey Tag! *Amph.* 1.1. *Caſ.* 4. 2. 7.
Lucrifugæ, qui lucrum fugiunt *Pſeud.* 45.
Lucripeta, qui lucrum appetit, *Moſt. Arg.* 5.
Lucrientus, dives *Capt.* 2. 2. 129.
Luculentum, plenum luce, *Moſt.* 3. 2. 133.
Ludificabile, quod luditur *Caſ.* 4. 1. 3.
Ludificari, paſſivè, *Mil.* 2. 6. 10. *Bacch.* 5. 1. 15 & alibi.
Lugubre, miſerabiliter *Ciſt.* 1. 1. 47.
Lumbifragium, fictum, *Amph.* 1. 1. 298.
Lumen, vita. *Ciſt.* 5. 12.
Lupæ, meretrices. *Truc.* 3. 1. 12.
Lupillus diminut. à lupinis *Stich.* 5. 4. 9.
Lupus, de avaro *Trin.* 1. 2. 133.
Lurco, guloſus *Perſ.* 3. 3. 16.
Luſcitioſi, qui vel admoto lumine nihil videt; vel qui ſub veſperam clarius cernit, quàm media luce. 2. 3. 51
Luſcus, unoculus, *Curc.* 4. 2. 19.
Luſtra, ganea *Aſin. arg.* 8.
Luſtrari, verſari in ganeis *Caſ.* 2. 3. 29.
Lutea, luto delibuta, *Truc.* 4. 4. 1.
Lutulare, inquinare. *Truc.* 2. 2. 15.
Lux gen. maſc. *Ciſt.* 1. 1. 49. & *Aul.* 4. 10. 18.
Lux, blandientis *Capt.* 4. 2. 84.
Ly[illegible] libatores *Curc.* 1. 2. 63.
Lymphaticum, ſubſtantivè pro furore, *Pœn.* 1. 2.

Ma

I N D E X.

ecum, pro mihi, antiq. *Curc*.1.2.49. *Merc*.3.1.33.
edicamentum, pro veneficio, *Pſ*.3.2.81.
edicari cum accuſ. *Moſt*.2.1.40.
edicina, medicorum tabernæ *Amph*.4.1.5.
edioxumus, medius *Ciſt*.2.1 36. & 2.3 67.
editari memorare, *Pœn*.4.2.18.
editari exercere *Stich*.2.2 34.
editatus paſſivè *Pſ*.4.1.31.
el. blandientis, *Pœn*.1.2.154.
elina, Scortea mantica *Epid*.1.1 21.
Potio è melle *Pſeud*.2.4.51.
elinum, quod mali cydonii colorem imitatur *Epid*.2.2.49. pro fuci genere Schminck/ *Moſt*.1.3.107.
elli pro mille *Truc*.2.4.20.
elliculum, blandimentum *Caſ*.4.4.14.
ellilla, diminut. à melinâ potione dulci, *Caſ*.1.1.47.
elinia, dulcedo *Truc*.4.1.6.
emini cum accuſ. *Mil*.4.9.1. *Trin*.3.2.71.
moriter, callidè *Aſin*.3.2.38.
ndaciloquius *Trin*.1.2.163.
ndicari, pro mendicare *Capt*.*pr*.22.
ndicitas, *Men*.1.3.21. *Rud*.2.6.30.
ndicula, mendicis conveniens *Ep*.2.2.39.
ntibitur pro mentietur antiq. *Mil*.1.1.35.
pte. meipſum *Men*.5.8.10.
renda, cibus poſt meridiem datus, *Moſt*.4.2.50.
rga, furculæ *Pœn* 5.2.58.

Manceps, fidejuſſor, *Curc.* 4. 2.29.
Mancupare, manu accipere *Curc.* 4.2.12.
Manducus, der Kinderfreſſer/ *Rud.* 2.6.51.
Manere, exſpectare *Amph.* 1.3.49. *& alib.* pro ſuſtinere impetum innehalten *Mil.*
Manica vincula, *Aſin.* 2.2.39. *Capt.* 3.5.1
Manicula, parva manus *Pſeud.* 5.1.16.
Manifeſtarius, manifeſtus *Mil.* 2.5.34.
Manipulares ejuſdem manipuli *Moſt.* 1.3.1
Manipulatim, gregatim *Pſ.* 1.2.48.
Manſues, manſuetus *Aſin.* 1.2.19.
Mantare, manere, antiq. *Pſeud.* 1.3.23 2.55.
Mantellum, pallium *Capt.* 3.3.5.
Mantiſcinatus vaticinatus *ex Græc. fictum* 116.
Manubiarius amicus fructuoſus, non ex a ſpolia & manubias confert. *Truc.* 4.4.
Manulea, manica, *Frag. p.* 853 *v.* 12.
Manulearius, qui manicas conficit *Aul.* 3
Manupretium merces *Men.* 3.3.20.
Manus, natura virilis, *Pſ.* 3.1.18
Manſutor, qui manu tutatur. *Truc.* 4.4.6
Mare. pro mari, *Mil* 4.7.26.
Maſtruga, veſtis ſcortea, *Pæn.* 5.5.34.
Mater, eine Amme. *Prol. M*[illegible]*nech. v.* 19.
Materiarius. qui materiam ſuppeditat, *M.*
Matur[illegible] *Mil.* 4.2.101.
Me, pro mihi, antiq. *Bacch.* 3.6.36. *& ali*

Morigerus, obediens. *Amph*.3. 4 21.
Moriri, mori *Aſin*.1.1. 108.
Morologus, ſtulta loquens *Perſ*.1.1. 50.
Mors, pro ſene Acherontico *Bach*.5.2. 33.
Morticinus, teter & exanguis *Per*.2.4.12.
Mortualia, carmina decantata mortuis, *Aſin*. 4. 3. 4. 58.
Muccidus (ein ſchnoder Kopff) Stultus *Epid*. 11. 63.
Mulcare, verberare: quaſi mollire, verberibus à muleco, *Mil*.2.2.8.
Muliebroſus, effæminatus *Pan*. 5.5. 24.
Mulier, de ignavo *Bacch*.4.8.4.
Mulier, convitium, *Amph*.2.2.181.
Multibiba, multum bibens *Curc*.1.1.77. *Ciſt*.1.3.1.
Mulſa mea, blandimentum *Caſ*.2.6.20.
Mulſum, mollitum vinum, *Aſin*.5.2.56.
Multare, à multum, pro numerare, antiq. *Stich*. 3. 1. 19.
Multiloqua, *Ciſt*.1.3.1.
Multiloquium, *Merc*.1.1.30.
Multimodis, variè *Mil*.4. 4.53.
Multus. qui multum faceſſit negotii, *Men*.2.2.41.
Multa nocte, weit nein in die Nacht/ *Ciſt*.1.3.11.
Munditer, *Pœn*.1.2.26.
Munduli, qui nimium ſtudent munditiis *Truc*. 3. 1.13.
Munerare, pro compenſare *Capt*.5.1.15.
Munerigeruli qui portant munera *Pſeud*. 6. 1. 2. 48.

Munis.

[illegible]

Natus, i. e. homo *Pſ.*1.3.63.
Nautea, aqua de ſentina *Caſ. Grex* 7. *Aſin.* 244.
Ne, pro utinam ne *Moſt.* 1.3.149.
Ne, pro non, *Moſt.* 1.2 22 & 1.2.29.
Nec, pro non, *Moſt.* 1.3 83.
Nec rectè, male *Aſin.*1.3.3.
Neceſſitate, neceſſario, *Perſ.* 3.1.54.
Neceſſum. *Aſin.*5.2.45.
Nefaſtus, homo inteſtabilis, *Pœn* 3.2.7.
Negaſſim, negitem, antiq. *Aſin*:2.4.96.
Nenia nutricum cantus, *Pſ.* 5.1.32.
Nepa Scorpius *Caſ.*2.8 7.
Nequam, inutilis, *Aſin.*1 3 1.3 26.
Nequicquam impune *Aſin.*3 3.108.
Nequitur pro *nequit*, *Rud.*4 4.20. & 30. *Fragm.* 860. *v* 4.
Neriene, uxor Martis *Truc.*2 6.34.
Nervus, vinculi genus *Aſin* 3 2.5.
Neſcius, paſſivè pro ignotus *Rud.*1.5.17.
Nevelle, nolle *Epid.*4.2 6 *& alibi.*
Neutrubi *Aul.*2.2.56.
Ni, pro ne, *Men.*1.2.1.
Nicere, unde nictare, ſignum facere *Truc.* 2.7
Nictare, wincken *Aſin.*4.1.39. *Men.*4.2 49.
Nidamenta, ex quibus nidus conficitur *Rud.*3.6
Nidor, de homine, qui nidorem ſequitur, der Freſſerey nachgeht *Moſt.* 1.1.5.
Nihil pro non *Mil.*4.2.16.

N

Munis, officioſus. gratus *Merc.* 1.1.104.
Muriatica, ſalſamenta, *Pan.* 1.2.32. *Fr.p.* 862 *v.*
Murmurillare, *Fr.p.* 867.6.
Murrha, potio dulcis *Aſin.* 5.2.79.
Murcidus joculare convicium in ignavum, Stellenſtecher/ *Epid.* 3.1.12.
Murrobathrarius, qui calceamenta muliebria unguentis imbuit *Aul.* 3.5.37.
Murteta, myrtorum faſciculi *Rud.* 3.4.27.
Muſca, de curioſo *Merc.* 2.3 25.
Muſculus, piſcis *Rud.* 2.1.9.
Muſſare, reticere *Aul* 2.1.12.
Muttire, mu tantum dicere, müchsen *Amph.* 2.25.
Muttitio, *Amph.* 1.3.22.
Mutuari, alternari *Truc.* 2.2.89.
Mutuitare geſtire mutuari *Merc.* 1.1.52.
Myrteta, in G. F. pro myrreto *Fr.p.* 860.*v.* 11.

N.

N*Am*, abundat *Aul.* 1 1.35. *Pan.* 5.3.3.
Nam. pro igitur, *Aſin.* 1.1.29.
autem *Aul.* 1.1.3.
in tranſitione *Moſt.* 5.1.3.
Nardinum, vinum nardinum *Mil.* 3.3.11.
Narita, oſtrei genus *Frag.p.* 862.*v* 14.
Naſiterna, vaſis genus, à tribus naſis, ſive anſis appellatum, *Stich.* 1.3.28.
Naſum, in gen. Neut. *Amph.* 1.1.288. *& alibi* pius.

[redacted]

e, homo *Pſ*.1.3.63.
, aqua de ſentina *Caſ. Grex* 7. *Aſin*. 5. 2.

utinam ne *Moſt*. 1. 3. 149.
non, *Moſt*. 1. 2 22. & 1.2.29.
non, *Moſt*. 1, 3 83.
;, male *Aſin*.1.3.3.
te, neceſſario, *Perſ*. 3.1.54.
. *Aſin*.5.2.45.
, homo inteſtabilis, *Pœn* 3.2.7.
, negitem, antiq. *Aſin*:2.4.96.
utricum cantus, *Pſ*. 5.1.32.
orpius *Caſ*.2.8 7.
, inutilis, *Aſin*.1 3 1. 3 26.
uam impune *Aſin*.3 3.108.
r pro *nequit*, *Rud*.4 4. 20. & 30. *Fragm*. *p*.
v 4.
uxor Martis *Truc*.2 6.34.
vinculi genus *Aſin* 3 2.5.
paſſivè pro ignotus *Rud*.1. 5.17.
nolle *Epid*.4.2. 6 & *alibi*.
i Aul. 2.2.56.
ne, *Men*. 1.2.1.
nde nictare, ſignum facere *Truc*. 2. 7. 63.
winckeu *Aſin*.4.1.39. *Men*.4.2.49.
ta, ex quibus nidus conficitur *Rud*.3.6.51.
e homine, qui nidorem ſequitur, der der
rey nachgeht *Moſt*. 1.1.5.
non *Md*.4.2.16.

Ninnu

Obſorbere, deglutire *Truc* 2,3,30.
Obſtinare, perſeverantianimo expetere, *Aul.* 2.90.
Obſtrudere, tuburcinari *Stich.* 4.2 13.
Occedere, obviam procedere *Moſt.* 5.2.4.
Occentare, convitium facere *Perſ.* 4.4. 20, *Curc.* 2.57.
Occepſo, occepero *Amph* 2.2.41.
Occeptare, incipere *Men.* 5.5.18.
Occidiſtis, corruiſtis *Amph.* 5 1.14.
Occillare, os pugnis frangere: ab occare: *Amph.* 1.28.
Occipio, incipio *Amph.* 1.1.121. *Ciſt* 1.1.71.
Ociſſimum, jöculariter fictum *Caſ.* 3.5.52.
Occluſti. pro occluſiſti, *Trin.* 1.2.151.
Occupare, antevertere *Stich.* 1.2.52.
Oculeus, plenus oculis *Aul.* 3 6.19.
Oculicrepida, quorum oculi pugnis crepant: fictum joculariter *Trin.* 4.3.14.
Ocu'iſſimus. chariſſimus, fictum *Curc.* 1.2.28.
Oculitus. *Fr. p.* 857. *v.* 8.
Odioſici, ab odio ſic fictum *Capt.* 1 1.19.
Offatim, particulatim, ab offa, carnis abſegmine, *Truc* 2.7.52.
Offerumenta de plagis & vibicibus, quæ tergo offeruntur: ridicularie *Rud.* 3.4.48.
Offigere, *Moſt.* 2.1.13.
Offlectere, in contrarium flectere, *Rud* 3 4.74.
Offucia, fucus Schminck | *Moſt.* 1.3.106.

Ole

[redacted]

mines, qui nunc ſunt *Perſ* 3.1.57.
m poſtea eripides, ad riſum fictum *Perſ.* 4.

Sponſa *Caſ*.4.4.1.
de concubitu *Caſ*.2.8.52.
re, *Merc*.3.1.11.
de Hercule per jocum *Curc*.2.3.79. de agro
iter *Trin*.2.4.111.

O.

pro præter *Truc*.1.2.42.
induſtriam, de induſtria *Caſ*.4.3 7.
s, cruenta facta, *Stich*.5.4.52.
n, objecerim, *Pœn*.1.3 37.
trix, de muliere, die wieder hälffert/ *Mil*.3.

re, contra ludere *Truc* 1.2.10.
è, clementer *Stich*.3.2.41.
osè, idem *Epid*.5.2.30.
oſus, imperioſus *Trin*.4.3.31.
us, devinctus *Capt*.2.1.20. *& alibi* culpæ affi-
Stich.1.2.44.
re fallere *Trin*.1.2.23.
are, malum omen afferre *Aſin*.2.1.18.
atus, paſſivè *Aſin*.1.1.62.
ioſus, *Capt*.2.3.58.
are, cuſtodiam ædium agere, *Aſin*.2.2.7.
re, ſedere, *Pœn*.*Prol*.23.
re, infündere *Ciſt*.2.337.
re, obſonium emere *Aul*.2.4.1.

Obſorbere,

Obſorbere, deglutire *Truc* 2.3.30.
Obſtinare, perſeverant animo expetere, *Aul.* 2.
2.90.
Obſtrudere, tuburcinari *Stich.* 4.2 13.
Occedere, obviam procedere *Moſt.* 5.2.4.
Occentare, convitium facere *Perſ.* 4.4. 20. *Curc.* 1.
2.57.
Occepſo, occepero *Amph* 1.2 41.
Occeptare, incipere *Men.* 5.5.18.
Occidiſtis, corruiſtis *Amph.* 5 1.14.
Occillare, os pugnis frangere: ab occare: *Amph* 1.
1.28.
Occipio, incipio *Amph.* 1.1 121. *Ciſt* 1,1,71.
Ociſſimus, joculariter fictum *Caſ.* 3.5.52.
Occluſti pro occluſiſti, *Trin.* 1.2 151.
Occupare, antevertere *Stich* 1.2,32.
Oculeus, plenus oculis *Aul.* 3 6.19.
Oculicrepida, quorum oculi pugnis crepant; fictum joculariter *Trin.* 4.3.14.
Oculiſſimus. chariſſimus, fictum *Curc.* 1.2.28.
Oculitus. *Fr.p.* 857.*v.*8.
Odioſici, ab odio ſic fictum *Capt.* 1 1.19.
Offatim, particulatim, ab offa, carnis abſegmine, *Truc* 2.7.52.
Offerumenta de plagis & vibicibus, quæ tergo offeruntur: ridicularie *Rud.* 3.4.48.
Offigere, *Moſt.* 2.1.13.
Offlectere, in contrarium flectere, *Rud* 3 4.74.
Offucia, fucus Schminck *Moſt.* 1.3.106.

Olere

[redacted]

INDEX.

n tertia, *Moſt*.1.1.41.

tre, *Men* 2.56.

uo tempore, *Mil*.1.1.2.

ræterito, *Capt*.4.2.91.

ituro, *Trin*.2.4.122.

tor, conjector *Amph*.2.2.90.

pro totus *Epid* 2.2.29.

, aſinorum ductor, Græc, *Aſin*. *Pro*.10.

e implere, *Capt*.4.2.47.

s, ebrius. *Ciſt*.1.2.7.

ro diligenter *Truc*.2.7.27.

pro operariis *Amph*.1.1.16.

ta, pro officina, *Mil*.3.3.7.

ates, res ſecundæ, *Capt*.4.1.2.

us lautus, *Cap*. 4.1 2.

tre, circum carpere, de cibis: abſlauben

1.3 31.

, valdè, *Aſin*.2.2 21. *& alibi*.

tere, in facto deprehendere *Aſin*.5.2.27.

i.

ybele *Mil*.4.2.90.

, velle, *Aſin*.3.3.18. *Aul*. *Perſ*.31.

, vota, *Ca t* 2.2.105.

, vocati, *Aul*.3.1.1.

mium, piſcis genus, *Capt*.4.2.70.

adjutor: *Aſin*. 1.1.78. Electio. *Caſ*.2.4.13.

s, opulentus, *Aul*.3.6.19.

tia, divitiæ, *Bacch*.3.4.22.

tias, *Mil* 4.4.35.

Orat

Pauxillatim, *Rud* 4 2.24. *Ep*.2.2.63.
Pauxilliſper, per particulas, *Truc*.5.21.
Pauxillulus Merc.1.2.81. *& allibi ſæpius.*
Pax, interjectio ſilentium imponentis *Mil*.3.1.213. *& alibi.*
Pecua, pro pecora, ab antiquo pecu, *Merc*.3.1.11. *Truc*.5.6.4.
Peculiaris, e: quod in peculio cujusque eſt. *Aul*.3.4.7. *Aſin*.3.1.87. *& alibi ſæpius.*
Peculiaris, de ſervo, qui ſectatur herilem filium filiamve, & iis præſto ſemper eſt: *Capt*. *Prol*.20. *&* 5.5.16.
Peculioſus, peculio inſtructus *Rud*.1.1.2.14.
Pedatus, incurſus: quòd pedibus fit, *Ciſt*.2.1.50.
Pedes, pediculi, *Curc*.4.2.14.
Pediſſequus, qui ſecundus it: Nachtretter / *Milite* 4.2.18.
Penetrare, Activè: pro ſe conferre aliquò *Amph*.1.1.94. *Bacch*.1.1.33. *Men*.2.3.49. *& alibi.*
Peniſſimè, *Aul* 4.6.2.
Penſior, melior *Stich*.1.2.61.
Perbitere, perire, antiq. *Pſeud*.3.1.12.
Percipit, occupat, *Amph*.5.1.66.
Perdeam, pro peream antiq. *Pan*. 4.2.61.
Perdocere perſuadere, *Capt*.3.5.61.
Perdudum Stich.4.1.69.
Perduelles, hoſtes, *Amph*.1.1.94. *&* 2.2.12.
Perduim, pro perdam *Aul*. 4.6.6. *Amph*. 2.2.215. *Epid*.1.1.64.

Perenni-

Perenniſervus. *Perſ* 3. 3.16.
Perenticida, qui peram, ſeu marſupium incidit Ein Beutelſchneider: *fictum joculariter*, *Epid*.3.2
Pergraphicus, comicum *Trin*. 5.2.15.
Perhibere, præbere *Merc*. 3. 1 46.
Periplectomeni, pro Periplectomenis: antiq. *M*
1.22.
Periſtromata, velaria, *Pſ*. 1.2.3.
Peritare, perire, *Capt*.3.5.32.
Periurius, pro periurus *Trin* 1.2.164.
Perlecebra illecebræ, *Aſin*.1.2.120.
Permanaſcere, permanare, *Trin*.1.2.118.
Perna, de homine ſtolido. *Truc*.2.7.39.
Perniciter, protinus, *Amph*.5.1 64.
Peronis, obſonii genus, *Men*.1.3. 27.
Perplexabiliter Stich. 1.2.28.
Perplexari, perplexè agere *Aul*.2.2.82.
Perplexim, perplexè, *Stich*.1.2.18.
Perſibus, *i. e.* peracutus obſol, *Fr.p*. 862.*v*.17.
Perſolla, diminutiv. à perſonâ. *Curc*.1.3.36.
Perſolus, planè ſolus, *Men*.1.2.46.
Perſuaſtrices quæ perſuadent, *Bacchid*. 5.2.47.
Petilum, tenue: obſolet. *Fr*.860.*v*.2.
Pertractatè, vulgari modo *Capt.Prol*.55.
Pervicus, pro pervicaci, antiq. *Fr.p*.865 *v*.9.
Petro, aries, *Capt*.4.2.41.
Philippi, nummi Philippei, *Pœn*.1.1.38.& 3.5.2
Phroneſis, ſapientia Græc. *Truc*.1.1. 60.
Phrygio, aucupictor, ein Seidenſticker/ *Aul*. 3.5

Pauxillatim, *Rud* 4 2.14 *Ep*.2.2.63.
Pauxilliſper, per particulas, *Truc*. 5.21.
Pauxillulus *Merc*.1.1.81. *& allibi ſæpius*.
Pax, interjectio ſilentium imponentis *Mil*.3.1.213. *& alibi*.
Pecua, pro pecora, ab antiquo pecu, *Merc*.3.1.11. *Truc*.5.6.4.
Peculiaris, e; quod in peculio cujusque eſt. *Aul*.3. 4.7. *Aſin*. 3.1.87. *& alibi ſæpius*.
Peculiaris, de ſervo, qui ſectatur herilem filium filiamve, & iis præſto ſemper eſt; *Capt*. *Prol*.20. *&* 5.5.16.
Peculioſus, peculio inſtructus *Rud*.1.1.2.14.
Pedatus, incurſus; quòd pedibus fit, *Ciſt*.2.1.50.
Pedes, pediculi, *Curc*. 4.2.14.
Pediſſequus, qui ſecundus it: Nachtretter / *Milite* 4. 2.18.
Penetrare, Activè: pro ſe conferre aliquo *Amph*.1. 1.94. *Bacch*.1.1.33. *Men*.1.3.49. *& alibi*.
Peniſſime, *Aul* 4. 6 2.
Penſior, melior *Stich*.1.2.61.
Perbitere, perire, antiq. *Pſeud*.3.1.12.
Percipit, occupat, *Amph*.5.1.66.
Perdeam, pro peream antiq. *Pæn*. 4 2.62.
Perdocere perſuadere, *Capt*. 3 5 61.
Perdudum *Stich*.4.1.69.
Perduelles, hoſtes, *Amph*.1.1.94. *&* 2.2.12.
Perduim, pro perdam *Aul*. 4.6.6. *Amph*. 2.2.215. *Epid*.1.1.64.

Perenni-

Pollinctor. *ibid*. & *Asi*. 5.2.60.
Pollucere, Herculi ſacrificare, *Stich*. 2.1.80.
Pollucibiliter, oppiparè, ſumtuosè, *Moſt*. 1.1.23.
Polluctum, ſplendidè apparatum epulum, *Rud*. 5.3.63.
Polluctus, repletus, *Curc*. 1.3.37.
Polyplusius, valde dives: Græc. *Capt*. 2.2.27.
Ponere, pro opponere, *Capt*. 3.5.30.
Procinarij, qui carni procinæ præfecti, *Capt*. 4.3.5.
Porricere, quaſi porro jacere in altare, verbum haruſpicum, *Pſ*. 1.3.32.
Portiſculum, pertica, quâ Portiſculus in navi remigibus modum dabat, *Aſin*. 3.1.15.
Portitor publicanus *Trin* 3.3.65.
nauta, vector: *Aſin*. 1.3.7.
Poſca, potus ex aceto & aqua confectus *Truc*. 2.7.48. *Mil*. 3.2.23.
Poſtea pro præterea *Merc*. 2.3.36.
Poſt.hi, poſtea, *Rud* 3.1.8. *Pœn*. 4.2.80.
Poſticulum, poſticum: poſterior domûs pars, *Moſt*. 3.3.27. *Trin*. 1.2.157.
Poſtidea, poſtea, *Aul*. 1.2.40.
Poſtvartores, ſucceſſores *Truc*. 1.1.42.
Poſtprincipia, conſequentia *Perſ*. 4.1.4.
Poteſſe, poſſe, *Aul*. 2.4.30. *Ciſt*. 1.1.32.
Poteſſit, poſſit, *Perſ*. 1.1.41.
Poteſtur, poteſt, *Merc*. 3.2.10.
Potiri cum accuſ. *Amph*. 1.1.32. *Aſin*. 2.2.58.
cum Gen. *Epid*. 4.1.5.

Phylaca, carcer: *Græcum. Capt.* 3.5.93.
Phylaciſta, de artificibus, qui manu pretiu
ctant, appoſiti in atriis tanquam phyla
carceris cuſtodes *Aul* 3.5.44.
Piatrix, Saga, *Mil.* 3.1.101.
Pici, gryphes, *Aul* 4. 8.1.
Pipulum pro convicio fictum à cantu gall
3.2.32.
Pictum pro pictura *Moſt.* 3. 2.147.
Piſtorenſes, fictum à piſtoribus *Capt.* 1.2.5
Pithecium, ſimiola: de deformi *Mil.* 4.1.
Placentini, qui placentas conficiunt: fict
Cap. 1.2.59.
Placidè, clanculum, *Epid.* 1. 1.93.
Placitare, placere: *Bacch.* 4. 10.5.
Plagigeruli, ſervi: à plagis gerendis jocula
Moſt. 4.1.19.
Plagipatidæ, qui plagas patiuntur: fictum
3.1.12.
Plaguſia, piſcis genus *Rud.* 2.1.9.
Plumatile, delicatioris veſtis genus ex plu
variè pictum. *Ep.* 2.2.49.
Plures, mortui *Trin.* 2.2.14.
Pluſerit, pro plauſerit, antiq. *Caſ. Gr.* 6.
Pluverat, pluerat, *Men. Prol.* 63.
Polimenta, teſticuli porcini, *Men.* 1.3.28
Polindrum, fictum aroma, *Pſ.* 3.2.43.
Polincire, corpus mortui unguere, c
Prol. 63.

ficiſco, proficiſcor, antiq. *Mil.* 4.8.19.
ofundatus, fundatus. *Mil.* 3.3.43.
ofundus, venter qui inplere non poteſt : *Capt.* 1. 2.79.
ognariter, ſtrenuè, conſtanter *Perſ.* 4.4.39.
ogrediri progredi *Caſ.* 5.1.9.
roinde, ſimilitudinis particula. *Amph.* 2.2.125.
olectare, provocare *Bacch* 3.6.38.
omiſcam, promiſcuè, antiq. *Pſ.* 4.5.11.
omtare, *Bacch* 3.3.61. *Pſ* 2.2.33.
operare, activè, *Aul.* 2.3.3. *Caſ.* 2.8.5.7. & *alibi.*
opola qui primus vendit res, ein Verkauffer/ *Aul.* 3.5.34.
opter, prope, juxta, *Amph.* 4.1.8. *Curc.* 4.1.15.
opterviam, Sacrificium quod proficiſcendi cauſſa Herculi fiebat, *Rud.* 1.2.62.
opriũ, perpetuum, ſtabile: *Merc.* 2 3 4. *Trin:* 5.2.6.
rorepta, qui in prora partes gerit, *Rud.* 4. 3.75.
rorſum, vor ſich/ *Perſ.* 4.5.5. *Ciſt.* 4.2.23.
roſapia, familia, *Curc.* 3.23.
roſcenium, locus ante ſcenam, *Truc. Prol.* 10.
roſeda, proſtibula, *Pœn.* 1.2.54. (11.
roſperare, largiri unde bona ſit, *Caſ.* 5.4.26. *Perſ.* 2.3.
roſtibula, vendibilis *Frag.* 853. *v.* 17.
Proſtibilis, vendibilis, 5.2.56.
rotelare, propellere, *Merc. Arg.* 2.12.
rothymè, alacriter, Græc. *Pſ.* 5.1.23.
Prothymia, promptæ voluntates *Stich.* 4.1.53.
Protinam, continuè *Curc.* 2 3.84 & *alibi.*

Rr 2 Publ

Pu.verare, pulvere plenum eſſe, *Fr.*
Punior, magis Pœnus: fictum *Pœn.* 5.
Purpuriſſatus, fucatus, Geſchminck
Purpuriſſum, fucus, Schmincke/
Puteus, locus ſervorum pœnæ de
Hundeloch/ *Pœn.* 5.3 34.
Putillus: blandimentum *Aſin.* 3.3.10.
Pugilicè, ut athleticè, pro firmiter: f
1.18.
Pultiſagonides, de Pœno: pultem
2 41.
Pultiſagus, item de Pœno fictum jo
Prol. 54.

Q.

QVadrantal, menſuræ genus: i
phora, *Curc.* 1.2.15.
Quadrupedare, quatuor pedibus inc
2.34.

Quando, quoniam, *Amph.* 1.1.34.
Quemque, quemcunque *Mil.* 2.2.1. *Merc.* 1.1.20.
Querquera febris, dura ac gravis, *Frag. p.* 858.
Qui, reſpondet plurali, *Aul.* 3.5.28.
Qui, pro qua, *Amph.* 1.1.105. pro quare, *Amph.* 2.2. 60. pro unde, *Aul.* 2 8.7.
Quianam, quare, *Truc.* 1.2.33.
Quin, pro quando *Merc.* 1.1.49.
Quiqui, quiſquis *Aul* 4.10.45.
Quinquageſies pro quinquagies *Men.* 5.9.97.
Quippiam, aliquantò *Curc.* 1.1.52.
Quis, fœmin. *Aul.* 2.1.16. *Ciſt.* 2.3.66 *Mil.* 4.1.22.
Quisque cum pluralis, *Capt.* 3.2.2.
Quisque, quicunque, *Merc.* 1.1.20.
Quisque, fœmin. *Pœn. Prol.* 107. *Rud.* 4.4.102. *Ciſt.* 2.3.66.
Quoad, pro quò *Pſ.* 2.2.29. quantum *Aſin.* 2.2.30.
Quod, abundat *Amph.* 2.1.66.
Quoi, pro cui antiq. *Bacch.* 3.6.14.
Quotumus, quotus, *Pſ.* 4.2.7.
Quod-ſemel-arripides, fictum, *Perſ.* 4.6.23.

R.

Rabo, pro arrabo, ruſticum, *Truc.* 3.2.20.
Rallus, raræ texturæ, *Ep.* 2.2.46.
Ramex, hernia, *Pœn.* 3.1.37.
Rapacida rapaces: fictum, *Aul.* 2.7.8.
Ravis raucitas *Aul.* 2.5.10. *Frag. p.* 853.14.
Rebitare, redire, *Capt.* 2.3.49.

Publici, AEdiles plebis. *Truc.*2.7.6.

Pudico, *Caſ.*5.2.3.

Puere, pro puer, antiq. *Aſin.* 2.3 2.

Pulverare, pulvere plenum eſſe, *Fr.p.*864.7.

Punior, magis Pœnus: fictum *Pœn.*5.2 31.

Purpuriſſatus, facatus, Geſchminckt/*Truc.*2.2.35.

Purpuriſſum, fucus, Schmincke/ *Moſt.*1.3.103.

Puteus , locus ſervorum pœnæ deſtinatus : ein Hundeloch/ *Pœn.*5.3 34.

Putillus blandimentum *Aſin.*3.3.104.

Pugilicè, ut athleticè, pro firmiter: fictum. *Epid.*1.1.18.

Pultifagonides, de Pœno: pultem edens. *Moſt.*3.2 41.

Pultifagus, item de Pœno fictum jaculariter. *Pœn.* *Prol.*54.

Q.

Quadrantal, menſuræ genus: idem quod amphora, *Curc.*1.2.15.

Quadrupedare, quatuor pedibus incedere, *Capt.*4.2.34.

Quadruplari, crimina publica deferre: quod, qui id facerent, quartam ex damnatorum bonis partem conſequebantur, *Perſ.*1.2. 10.

Quam exemplò, ſimul ac, *Trin.*2.1.16.

Quæque, quæcunque, *Aſin.*1.3.47.

Quæſere, orare *Bacch.*2.2.1.

Quæſti, pro quæſtus: antiq. *Aul.*1.2.5 *& alibi.*

Quamvis, valde, admodum *Men.*2.2.43.

Quando,

eſtitrix, quæ reſiſtit, *Truc.* 4.2.2.
ete, in ablativo, *Rud.* 4.3.81.
eveniunt, redeunt. *Amph.* 1.1.33.
evidere, reviſcere, *Truc.* 2.2.65.
ex, pro Domino, *Aſin.* 5.2.69.
ica, flammeum: ſive velum muliebre *Epid.* 2.2.48.
idicula, dicta, quæ riſum exprimunt *Stich.* 3.2.2.
idicularia, idem, *Aſin.* 2.2.63.
idiculi Poſſenreiſſer / *Capt.* 3.1.17. *Stich.* 4.2.54.
idiculiſſimus, factum, *Stich.* 2.3.58.
ien, pro rene, *Frag. p.* 860. *v.* 6.
ivinus, pro rivale *Aſin. arg.* 6.
oburtus a, um, pro robore ; quod ex robore eſt, *Curc.* 5.3.14. *Pœn* 5.4.34.
ogitationes plebiſcita *Curc.* 4.2.23.
ogator, ſtipulator, *Bacch.* 47.34.
orarij, levis armaturæ milites *Frag. p.* 85.8. *v.* 6.
ubrica, purpuriſſum *Truc.* 2.2.39.
uere, activè *Trin.* 4.1.18.
umex, herbæ nomen *Pſeud.* 3.2.26.
umificare, rumore prædicare *Amph.* 2.2.46.
urare, ruri opus facere, *Capt.* 1.1.16.
us, de homine ruſtico & inficeto, *Moſt.* 1.1.39.

S.

S*Aburrata*, probè ſaturæ, *Ciſt.* 1.2.2.
Sacciperium, marſupium magnum *Rud.* 2.6.64.
acer, pro execrabili *Bacch.* 4.6.14.
a errimus, maximè execrandus *Moſt* 4.2.67.
acrilegiſſimus, factum, *Rud.* 3.4.1.

Sacres porci puri *Men.*2.2.16.
Secundo antiq. *Frag.p.*866.*v.*9.
Sagina, locus ſaginis deſtinatus *Trin.*3.2.56.
Sal, pro ſapientia *Caſ.*3.2.8.
Salſipotens, ſalſi, i. e. maris potens, de Neptuno, *Trin.*4.1.1.
Saltem alias *Amph.*1.1.203.
Salve, adverbialiter *Trin.*5.2.53.
Salveo, ſalutem accipio, ruſtici verbum *Truc.*2.2.[illegible]
Salus, Dea, *Aſin.*3.3.123.
Salutigerulus, *Aul.*3.5.28.
Sambucina, quæ ſambuca canit, *Stich.*2.3.57.
Samiolus, fictilis: à ſamius *Stich.*5.4.12.
Sancaptis fictum aromatis genus, *Pſ.*3.2.45.
Sandaligerulæ, quæ ſandalia gerunt *Truc.*2.1.22.
Sanè, ſaniter *Amph.*1.1.292.
Sarcinator, qui compingit ſarcinas *Aul.*3.5.41.
Sarcinatus, onuſtus ſarcina, *Pœn.*5.2.19.
Sarrire, noxias herbas evellere *Capt.*4.5.5.
Sarſinatis, Sarſinas *Moſt.*3.2.83.
Sartor, ſarritor *Capt.*3.5.3.
Satias. Pſeud.1.3.100.
Saturitas, Dea, *Capt.*4.2.97.
Saxum, pro ſaxo Tarpeio, *Trin.*2.1.31.
Scæa, porta Trojana *Bacch* 4.9.31.
Scæva, auſpicium, *Caſ.*5.4.4.
Schema, Gen. fœm. *Amph. Prol.*117.
Scibo, pro ſciam, *Aſin* 1.1.13 & alibi.
Scipio, baculus, ein Regiment. *Amph.*1.3.23.

INDEX.

Sciſ, ſcias *Mil.* 2.3.21.

Scrattæ, quaſi ſcreatæ, à ſcreando, ut ſ..ce.. & ſpurca contemnendæ, *Fr. p.* 859 *n.* 6.

Scriptura, pecunia ſcripta *Trin.* 1.2.45.

Scrophipaſci, qui ſcrophas alunt *Capt.* 4.2.27.

Scrupedæ, ægrè incedentes, *Frag. p.* 859 *n.* 6.

Sculponeæ, ruſtici calceamenti genus, *Caſ.* 2.8.61.

Scutarius, qui ſcuta conficit *Ep.* 1.1.35.

Scutigerulus, Schildträger *Caſ.* 2.3.44.

Scutra, patella, *Perſ.* 1.3.8.

Secus, pro ſexus antiq. *Ep.* 2.2.5.

Semizonarius, qui ſemicinctia facit, *Aul.* 3.5.42.

Sequeſter, ein Scheidemann/ *Merc.* 4.3.36.

Sequi, loqui *Mil.* 4.6.5.

Sequius, aliud *Aul.* 3.2.22.

Seriæ, vaſa fictilia, *Capt.* 4.4.9.

Servare, cuſtodire, *Ciſt.* 1.1.107.
item obſervare *Aſin.* 4.1.60. validè

Servicolæ, de meretricibus ſervorum *Pœn.* 1.2.55.

Seſamum, bellarij genus, *Pœn* 1.2 113.

Seſquiopus, anderthalbwerck/ *Capt.* 3.67.

Si pro an, *Mil* 3.1.19.
pro ſcire *Capt.* 1.2.5. *& alibi.*

Sicine pro ſic. ut hiccine: *Rud.* 2.4.22.

Siccoculus, qui ſiccis oculis; i. e. qui non illacrimat temere: *Pſeud.* 1.1.75.

Siccus, ſobrius *Aſin.* 5.2.7.

Sicilicula, parvula falx *Rud.* 4.4.125.

Siculus, pro ſtulto, *Perſ.* 3.1.67.

Sicut, pro qualis *Bacch*.3.6.20.
Sicyoni, pro Siccione, *Ciſt*.1.3.8.
Siem, *Siet*, pro ſim ſit, *Amph*. *Prol* 57. *A*[illegible]
Silo, qui naſum repandum habet, *Rud*.2.1.11.
Simia, convitium *Moſt* 4.2.4.
Simitu, pro ſimul, antiq. *Amph*.2.1.157. *Merc*
Simulare, pro inſimulare, *Stich*.1.2.19.
Simulter, ſimiliter *Pſeud*.1.3.148.
Sine, minantis, *Bacch*. 4.7.13.
Singularius, *Curc*.1.2.1.
Singulumo in ſingulari, *Ciſt*.4.2.34.
Sinit, pro ſinat *Curc*.1.1.27.
Sino, pro ſinu, *Curc* 1.2.15.
Sinus, vas ſinnoſum, *Truc*. 1.1.15.
Sirempſe ſimilem re ipſa, *Amph*. *Prol*.73.
Siris, pro ſiveris, *Epid*.3.3.19. *Bacch*.3.2.18.
Sirpicula, genus caniſtri, *Capt*.4.2.36.
Su, imperativis additum per apocopen pr
pene ſingulis paginis.
Suſtentare, pro oſtentare, antiq. *Truc*. 2.2.15.
Socienus, ſocius, *Aul*. 4.4.22.
Socio fraudus, qui ſocios defraudat *Pſ*.1.3.128
Sola, pro ſoli, *Mil*. 4.2.28.
Solariū locus, ubi in ſole apricabantur *Mil*.2
Horologium *Frag*.*p*.855.*v*.1.& 7.
Solearius, qui ſoleas, calceamenti genus, co
Aul 3.6.41.
Solum, pro calceamenti ſolea, *Bacch*.2.3.98.
Solus, ſolitarius, *Aul*.4.6.7.

Son

Soracum, vehiculi genus, *Perſ*. 3.1.64.
Sorbere , inter dormiendum ronchos ducere, **Schnarchen**/ *Mil*. 3.6.2.
Sorbitio, pro jure ſorbili, *Pſ*. 3. 2.79.
Sorbilum, ſuſpirium, *Pœn*. 1.2.185.
Sordidatus, ſordida veſte indutus, *Aſ*. 2.4. 90.
Sorditudo *Pœn*. 5. 2.10.
Sororiare, fictũ de papillis puellàrum *Fr*. *p* 858. *v*. 13.
Sorti, pro ſortire, *Caſ*. 2. 6. 43.
Sortis, pro ſors, *Caſ*. 2. 6. 28.
Sortitò per ſortem, *Merc*. 1. 2. 25.
Sortitus, ſortiendi actus *Caſ*. 2. 4. 27.
Soſpitalis, ſalutaris, *Pſeud*. 1. 3. 18.
Soſpitare, proſperare, **ſegnen**/ *Aul*. 3. 6. 10.
Soſpitari, ſervari *Aſ*. 3 3. 93.
Specitur, ſpectatur, *Caſ*. 3. 1. 2.
Spectile, caro ſuilla ſubumbilico.
Specula, deminutiv. à Spes, *Caſ*. 2. 4. 27.
Sperata, amica deſtinata matrimonio. *Amph*. 2 2 44.
Spernere, diſiungere, *Capt*. 3. 3. 2.
Spes, Dea, *Bacch*. 4. 8. 52.
Spicere, videre, *Mil*. 3. 1. 110.
Spinther, armillæ genus *Men*. 3. 3. 5.
Spinturnicium, convicium in deformem: à ſpinturnice, deformi & inauſpicata avi *Mil*. 4. 1. 42.
Spiſſigradiſſimus, tardè incedens, fictum, Pœn. 3. 1. 3.
Spiſſum, tardum, *Ciſt*. 1. 1. 78.
Sportula, vas obſonatorium, *Men*. 1. 4. 1.
Spurcidicus, ſpurcus, obſcœnus, Capt. Prol. 56.

S[illegible] iniuris genus *A*
S[illegible] stataria *Per*
S[illegible], adv. constanter *Amp*
S[illegible], magnæ staturæ *Rud.*
S[illegible], pro habitu & positura
S[illegible] naves tabularum *Bacch.*
S[illegible], vituperium, *Mil.*
S[illegible], convivium in f
S[illegible] in Gen. Neutr. *Me*
S[illegible], pro auctore *Tru.* 2.
Strategus, qui bibendi leges fe
Strategus, belli dux, Imperato
Stratioticus, militaris ex Græc
Strebula, caro quæ coxendic
v. s.
Strenuare, strenuum se osten
S[illegible] piscis genus, *Rud.* 2.
Striges, aves nocturnæ *P.* 3 2.

[redacted]

Stultividus, ſtultè ſeu perversè videns, *Mil.* 2.3.
Sua, pro ejus, *Aſin*.3.1.26.
Suadela, eloquentia *Ciſt*. 2.3.24.
Suavitudo blanditia *Stich*. 5.5.14. *Fr.p* 866.10.
Subigitatio, laſciviuſcula attrectatio, *Capt. Gr.* 2.
Subaquilum, fuſcum *Rud* 2.4.9.
Subbaſilicani, qui ſub baſilicis ambulant, aut de dent, *Capt*.4.2.35.
Subcuſtos, *Mil*.3.2.54.
Subditivus, falſus, *Amph* 1.2.35. & 2.2.198.
Subdiu, interdiu *Moſt*.3.2.78.
Subes, ſubedis, *Fr p* 862.3 *v*.7.
Subiculum, quod ſubjicitur *Perſ*. 3.3.14.
Subigitare, verbum nequam, *Mil*.3.1.58.
Subleſtior, infirmior, levior, *Perſ*.3.1.20.
Subleſta fides, *Bacch*.3.6.13.
Subleſtiſſimum vinum *Fr.p*.859 *v*.9.
Sublingio nomen: Ein Küchenjung / à ſublinge dis patinis fictum. *Pſ* 3.2.103.
Submerus, non planè dilutus *Stich*.2.1.116.
Subminia, quaſi ſubminiata, de veſte, *Ep*.2.2.48.
Subniger, *Pſeud*.4.7.120.
Subrufus, *Capt* 3.4.115.
Subscudes, retinacula lignea tabularum, leiſt *Frag.p*. 853.*v*.5.
Subtemen, interior panni pars, quæ ſtamini ſube *Merc*.3.1.20.
Subvenibo, pro ſubveniam, *Men*.5.7.20.
Subventare, *Rud*.1.4.11.

Succeſſa bona, quæ ſucceſſerur
Su cidus, ſucci plenus, *Mil.* 3. 1
Sucangulum, baltheus, *Men*
Su ula, machina in torculari. *I*
Suffarcinatus, *Curc*. 2. 3. 10.
Sufflatus, iratus, *Bacch*. 4 1. 21.
Su. u, pro *ſivultis* in adhortat
Summa, ſummus locus, *Truc*.
Summano, Plutone, qui avari
Summanare, furari, *Curc*. 3. 46
Summanus, Deus ſummus ma
Sumo, pro inſumo, impendo
Sumpti facere, inſumendo per
Superare, ſupereſſe, *Amph* 2. 2.
Superbia, pro contumelia *Ciſt*.
Superbia, in plurali, *Stich*. 2, 22
Superſtes, præſens.

[redacted]

Supppromus, coadjutor promi, *Mil.* 3.2.12.
Surgere, pro ſurrigere, *Epid. Gr.* 2.
Surpuit, pro ſurripuit, *Capt* 3.5.102.
Surreſit, pro ſurrepſerit, *Mil.* 2 3.62.
Suſpicare, pro ſuſpicari, *Caſ.* 2.6.41. *& alibi.*
Suſpiritus, anhelitus, *Merc.* 1.2.4.
Suſſilire, ſurſum ſalire, *Curc.* 1.2.63. (*v* 4.2.8.
Suſtentare ſe, eſt tueri valetudinem, *Sti.h.* 3.2.14.
Suſum, pro ſurſum antiq. *Ciſt* 2.3.78.
Sutela, fallaciæ, *Caſ.* 1.1.7.
Suus, pro ejus, *Amph* 3.4.19.
Suus ſibi, pro Suus, *Capt. Prol.* 1.4.55. *& alibi ſæpius*.
Sycolatronidæ, fictum, *Mil.* 1.1 43.
Sycophantari, ſycophantias ſtruere, *Truc.* 3.3.57.
Sycophantiosè, *Pſeud.* 4.7.113.
Symbolus, teſſeræ genus, quo utebantur veteres in pactis conventis fidei faciendæ, *Bacch.* 2.3.29. *Pſ.* 1.1.53.4.7.15.
Syncerastum, Edulii genus, *Frag. p.* 860 *v.* 1.
Syngraphus, pactorum privata ſcriptura, *Aſin.* 1.3.85.
Syngraphus, diploma, quo libera commeandi facultas datur belli tempore, Ein Paß / *Capt.* 2.3.90.

T.

TAcita, paſſivè quæ tacentur *Aſin.* 4 2.17.
Taciturniſſimus, *Curc.* 1.1.20.
Tacito, cum Accuſativo: quemadmodum & alia iſtiuſmodi verbalia conſtrui ſolent apud noſtrum: *Aul* 3.2.9. *&* 4.10.14. *Curc.* 5.2.27.
Tactu, pro tactui antiq. *Mil.* 2. 2.50.

Tagenium,

Tametſi, pro etſi & tamen *Aul*
Tamen etſi ſimiliter poſitum *A*
34 *& alibi*.
Tangere, pro fallere, *Ep.*5.2.40
Tanta mira, i.e. tam mira *Amp*
Tarmes, Holzwurm. *Moſt.* 3.2
Tecum pro te, *Caſina* 3.4 5. *Cur*
5.1 20.
Tedigniloquides fictum, *Perſ.* 4
Tegumentum translatè pro pra
Telo ſuo, arte ſua *Amph* 1.1.113
Temerè, pro facilè, *Bacch.* 1.1.52
fruſtrà, *Trin.* 4.2.162.
Temetum, vinum, antiq. *Truc.*
Temperi, ſuo tempore, antiq. *T*
Temperint, pro temperent, an
Templa, de mari *Mil.* 2.5.3. *Ru*
Tempori, tempeſtivè, *Aul.* 3.3.6

[redacted]

Teſticulari, crepare teſtes, viel von Zeugen ſager fictum *Amph*.2.2.193.

Tetuli, pro tuli, antiq. *Amph*.2 1.84 *Men*.4.2.25.

Thalaſſicus, marinus ex Græco, *Mil*. 4.4.43.

Thales, ironicè ein Klügling/ *Rud*. 4.3.64.

Thermopotare, calidum bibere: ex Græco Latinc que fictum verbum *Trin*. 4.3.7.

Theſaurochryſonicochryſides, fictum Comica licer tia nomen, ex voce theſauri & alijs duobus u(tatis nominibus Chryſonicus, & Chryſi *Capt*.2. 2.35.

Theti, pro Thetide *Epid*.1.1.33.

Tiara. cauſia: tegumentum capitis *Perſ*.4.2.2.

Tinnimentum, per jocum de clava: *qua cum capi* tunditur, aures tinniunt, *Rud*.3.5.26.

Tintinnaculi, tortores, ſive lorarij, fictum vocabı lum à verberum crepitu *Truc*.4.3.8.

Tipula, genus inſecti, Waſſerſpinne *Perſ*.2.2.62.

Tis pro tui, antiq. *Mil*.4.2.42.

Titanus, pro Titan: quo nomine appellati teri filij, qui ſuperos oppugnaſſe finguntur, *Men*. 2.101. *Berſ*. 1.1.26.

Titivilitium, res nihili, *Caſ*. 2.5.59.

Tollenо, machina tollendis aquis, Bornſchweng *Frag*.*p*.853.*v*.2.

Tollit, in præterito à tollo, antiq. *Fr*.*p*.865.*v*.13.

Tolutim, glomeratim, drabend/ *Aſin*.3.3.116.

Tondere cum Alb. *Bacch*.2.3.8.

Tonſus, tonſura, eine Kolbe/ *Amph*.1.1.288.

Torul

Torulus, cincinnus in conum conſertus, *Amph. Prol.*
Tota, pro Toti, *Fragm. p.* 861. *v.* 19. (144
Totum, pro omni, *Mil.* 2. 2. 57.
Tractim, lentè, ſachte/ *Amph.* 1. 1. 157. (14.
Tragula, telum hamatum: tralatè de fallacia. *Pſ.* 1. 4.
Trahax, à trahendo; de lenone, *Perſ.* 3. 3. 6.
Trahere, pro bibere, *Rud.* 2. 5. 2.
Traloqui, à principio ad finem eloqui, *Perſ.* 3. 3. 207.
Trama, filum, quod trameat in textura, *Rud.* 5. 2. 37.
Tranſcadere, probè cædere, *Perſ.* 4. 8. 1.
Tranſtinere, tranſverſum tenere, *Mil.* 2. 5. 58.
Tributus, pro tributum, *Epid.* 2. 2. 43. 45.
Trica, nugæ, ſermo intricatus, *Curc.* 5. 2. 5. *Moſt.* 3. 1.
Trifurcifer, convitium, *Aul.* 2. 4. 47.
Trigonus, piſcis, *Capt.* 4. 2. 71.
Triparcus, valdè parcus, *Perſ.* 2. 3. 14.
Triſtis, pro irato, *Caſ.* 2. 3. 14.
Triticeia, adject. pro triticeæ, antiq. *Caſ.* 2. 8. 58.
Trivenefica, convitium, *Aul.* 12. 8.
Triblium, patella, *Stich.* 5. 4. 9.
Truculentia, morum atrocitas, Unfreundligkeit/ *Truc.* 3. 2. 7.
Truculentus Ein Maurmann/ *Truc.* 3. 2. 6.
Tuatim, tuo more, fictum, *Amph.* 2. 1. 4.
Tuburcinari raptim vorare, *Perſ.* 1. 3. 42.
Tumulti, pro tumultus, antiq. *Caſ.* 5. 3. 22. *Pœn.* 1. 1. 79.
Turdetani, pro iis, qui turdos vendunt; jocularitér. *Capt.* 1. 2. 60.
Turgere, pro iratum eſſe, *Caſ.* 2. 5. 17.

Turpi-

ecricupidus, Ein Jüde/ *Trin.*1.2.63.
deformis, *Pæn.*1.2.110.
,penis, *Bacch.*1.1.35.
m, à tus, diminut. *Aul.*2.8.15.
ur paſſivè, *Amph.*2.2.20.
us, in bonam partem, 2.3.6. *Pſ.*2.4.12.
otriba: tympani pulſator: pro effœminato:
ès erant ſacerdotes Cybeles tympana pul-
es, *Truc.*2.7.49.

V.

ivitas, vacuitas, *Curc.*2.3.80.
civus,a,um, vacuus *Caſ. Prol.*29.3.49. & *alibi*.
in jus citare, *Aul.*2.4.40.
u, paſſivè, *Bacch.*2.2.3.
monium, ſponſio de obeundo judicio. *Curc.*1.

Eine Vmbläufferin: *Mil.*2.5.14.
ulus, validus, *Caſ.*4.4.26.
validus eſt, *Amph.*5.1.51.
r, *Perſ.*2.5.8.
, qui tales vitioſos & diverſas ſuras habet,
.3.1,227.
avia, diſtorta labra, *Mil* 2.1.16.
cus, *Trin.*2.1.37
nentia. *Rud.*4.1.14.
uidorus: fictum nomen, *Perſ.*4.6.20.
do, *Capt.*3.4.57
qui diſtorta crura habet, *Mil.*3.1.24.
ro obſcœno *Pæn.*1.2.41.

Vaſticies.

Vaſtities, defectus
Vasum, vas, *Truc.*1
Vbi ubi, ubicunqu
Vectari deponent
Vectarius, de aline
Velabrum Locus
*Capt.*3.129.*Cur*
Venatici, abſolutè
taphoram de
Capt. 1.1.17.
Venatus, de piſca
Venditaria lingua
Venear, pro vend
Veneficus, convit
Vererem, pro ver
Venerium, pro jac
S.2.55.
Ventricoſus, qui m
20.
Verberatiſſimus ,
Aul. 4.4.6.
Verberantes paſſi
Verbum proverb
Verculum dimin
4.15.
Veriverbium, ver
Vernilitas, laſcivi
Vero, pro certè, A
pro igitur, Epi

e,pro fallere,ludificari *Curc*. 4.1. 23. *Bacch*.4.
Perſ.5.2.17.
llus,canus,per jocum, *Perſ*. 2.2.48.
a,verutum, ein Bratſpieß/ *Bacch*.4.8.46.
,veru, *Rud*.5.2.15.& 17.
e de ſene amatore, *Caſ*.3.2 5.*Men*.3.3. 6.
ta, cœna, *Fr*.864.*v*. 8.
igo,Heſperus *Amph*.1 1.119.
ia,quæ veſtes curat.*Trin*.2.1.22.
tus,viatico inſtructus, *Men*. 2.1.30.
tim,viciſſim, *Pœn*.*Prol*.46.
vices.*Stich* 4.1.27.
ro victûs antiq. *Capt*.4 2.75.
verbum de auditu uſurpatum, *Pœn*.*Prol*.*Me*-
b.*v*. 465.
as, inopia, *Rud* 3 3 2.
s,bulga ex corio, *Ep*.1.1.20.
, lictor: à viendo i.e.vinciendo,ſive ligando,
l. 4. 3. 51.
, languidus enervatus *Merc*.2.2. 20.
us vinum vendens, Weinſchenck/ *Aſ*.2.4.30.
lus, illecebroſus, flexanimus, à *Vinno*, cin-
no molliter flexo. *Aſin*.1.3.70.
s,convivium,comporatio, *Aſin*. 4.1.55.
ij,qui veſtes violę colore tingunt.*Aul*.3.5.36.
tus durus,aſper,truculentus, *Truc*. 2. 1.39. &
.54.& 62.
ro marito, *Amph*.*Prol*.111. 3. 4. & 2.2.8.
tores,qui virgis & loris ſervos cædunt.*Aſin*.3.
9.

Virgidemia, ñ[illegible], **Ruthenerndte**, *Rud.* 3 2.21.
[illegible]*tarius*, *a um*, *Perſ.* 5 9 14.
Virginisvendonides, fictum nomen. *Perſ.* 4. 6.20.
Virile, ſexus virilis, *Rud.* 1 2 19.
[illegible]*potens*, potens, ſive pollens viribus, *Perſ.* 2.3.1.
Viritim, in ſingulos viros, *Pſ.* 1.5.26.
[illegible] multitudo, *Epid.* 2. 2 64.
Vitare cum Dat. *Curc.* 2.3 18. *Caſ.* 2.2.35 *Pœn. Prol.* 25.
Vitilena, vitii lena, quæ ad vitia allicit, *Moſt.* 1.3.56.
Vitium, pro culpa, *Aul.* 4. 10.15.
Vitulari, liberius diffluere, **luſtig ſeyn**/*Perſ.* 2.3.2.
Vive adverbialiter à vivus, *Epid.* 2.2.98.
Vivere pro mortuum eſſe, *Bacch.* 1.2.43. *Stich.* 5 7.2.
Vlli, pro ullius antiq. *Truc.* 2. 2 38.
Vlmei, ulmis miſerè cœſii joculare. *Aſin.* 2. 2. 96.
Vlmitriba, de puero verberone, *Perſ.* 2.4.7.
Vlpicum, allii ſpecies. *Pœn* 5.5.35.
Vlixes, pro callido, *Pſ* 4.6.1.
pro conſiliario, *Men.* 5. 5.4.
Vmbraticola, mollis: **der immer hinder dem Ofen ligt**, *Truc.* 2. 2. 49.
Vnanimans, unanimis, *Truc.* 2.4 81.
Vne, vocativus.
Vnguentaria, ars unguenta cóficiendi, *Pœn.* 3.3.90.
Vnanimus, unius animi, *Stich.* 5.4. 49.
Vnicus, ſummè dilectus, *Capt.* 1.2 44.
Vnus pro aliquis, *Aul.* 1.1.38. *Moſt* 3.2.2. *Stich.* 4.1.32. & *alibi*.
Vocare, ad cœnam invitare, *Men.* 3.1 11 *Pſ.* 5 2 31. *Truc.* 2.6.66.

Volſella,

Vulſella : à vellendo inſtrumentum ad exſtirpandos è corpore pilos radicitus, *Curc*.4.4.21.
Volturius, jactus nomen in talorum luſu, *Curc*. 2.3.78.
Voluntate, i.e. ſponte, *Mil* 2 5.40.
Volup, voluptas, *Men*. 4.3.3.
Voluptabilis, qui voluptatem affert. *Epid*.1.1.19.
Voluptarij, qui voluptatibus ſtudent. *Men*.2.1.34.
Vomitus, de homine impuro, *Moſt*.3.1.120.
Vorſare, verſare, tractare; *Ciſt*.1 1.96.
Vorſum, in anteriorem partem; cui *rurſum* opponitur, *Amph*.5.1.60.
Verſus, à vertendo : converſio in orbem inter ſaltandum *Stich*.5.7.2.
Voſtrum, pro veſtri, *Men*.5.9.58.
Votitus, devotus: voto & religione obſtrictus, *Aſin*. 4.1.44.
Vpupa, de malleo, per jocum, *Capt*.5 4.7.
Vrbicapus, qui urbes capit, **Ein Landſtürtzer/** *Mil*.4.2.64.
Vri, angi, *Bacch*.5.1.5.
Vſura, uſus, *Trin*.1.2.144.
Vſuraria uxor, qua quis per libidinem utitur, *Amph. Arg*.1.3.
Vſus eſt, pro opus eſt, *Ciſt*.1.2.10. *Rud*.2.3.67. *Trin*. 2.4.102.
Vſufacere ut uſu capere, uſu venire, *Amp*.1.1.219.
Vt, pro qualis, *Amph. Prol*.104.
Vt ne, pro ne, *Aſin*.3.3.128. *Moſt*.5.1.12. & *alibi*.

Vterum,

Vterum, in Gen. Neutr. *Aul.* 4 7.10.
Vti, Paſſivè, *Mil.* 3.1.84.
cum Accuſ. *Men.* 4.2 1. *Pœn.* 5. 2. 128.
Vtibilis, utilis, *Moſt* 4 1.2. *Trin.* 3.3.39. *& alibi.*
Vtilitas uſus, *Epid.* 5.1.28.
Vtrobidem, beiderſeits/*Truc.* 1.2.50.
Vulturini, vultur *Moſt.* 3.2.145.146.150. de avaro, *Trin.* 1.2.64.

Z.

Z*Amia*, damnum Græc. *Aul* 2.2.20.
Zona pro marſupio *Pœn.* 5.2.48. *& alibi.*
Zonarius ſector, ein Beutelſchneider/ *Trin.* 4.2.20.

FINIS.